

Kikongo ya leta: Bible for 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 2 Peter, 2
Thessalonians, Colossians, Ephesians, Galatians, Hebrews, James, Jude, Loma,
Luke, Mavanga ya bantumua, Mukanda ya ntete ya paulu na bakolinto, Mukanda
ya ntete ya paulu na timoteo, Mukanda ya tatu ya yoane, Mukanda ya zole ya
paulu na bakolinto, Mukanda ya zole ya yoane, Nsangu ya mbote ya yoane,
Philemon, Philippians, Tito
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Luke

1

¹Bantu mingi ba ndaka kusonika bamambu yina salamaka na kati na beto na kulanda mutindu ya kuizilaka na bantagu, ²na kulandakana yina bazabisaka beto na bayina vua ndaka bambangi ya mona meso banda na mbadukulu, mpe bakumaka bisielo ya ndinga ya Nzambi. ³Na yau, munu mpe mumonaka mbote na kufiongunina mbote mbote banda na mbadukulu mpe na kusonikina nge mambu ya kudedama, Nkuluntu Teofilo. ⁴Mu zona ti nge zaba kedika ya malongi yina bapesaka nge; ⁵Na ntangu yina Elode vuandaka ntinu ya Yuda, ya vuandaka Nganga Nzambi mosi na nkumbu ya Zakalia, yandi vuandaka na dikabu ya banganga Nzambi ya Abia. Nkento n'andi vuandaka na dibuta ya Aloni, nkumbu n'andi vuandaka Elizabeti. ⁶Bau noinso zole vuandaka ya lunungu na ntuala Nzambi, bavuandaka tumamana mbote mbote bansikudukusu mpe bansiku ya Mfumu. ⁷Kansi bavuandaka na muana ve, samu Elizabeti vuandaka kisita, mpe bau nionso zole kumaka ya kuyunduka na ntangu yina. ⁸Kilumbu mosi Zakalia vuandaka sala kinganga na nsunganyilu ya tuala ya Nzambi, dikabu na yandi soluaka na kusala yau, ⁹na kulandakana kinkulu ya kinganga Nzambi, na kupona yina kesala, yandi soluaka na kukota na yinzo ya Nzambi samu na kuyoka nkayilu ya nsunga(l'encens). ¹⁰Bantu noinso vuandaka na lusambulu na ntangu ya nkayilu ya nsunga. ¹¹Mbasi ya Nzami monikinaka yandi, yakutelema na lubakala ya ntala nkayilu ya nsunga. ¹²Ntangu yandi monaka mbasi, Zakalia bangaka mpe wonga kangaka yandi. ¹³Kansi mbasi tubilaka yandi:" kumona wonga ve, Zakalia, samu ti lusambulu na nge me ndimama. Nkento a nge kebutila nge muana ya bakala mpe nge kepesa yandi nkumbu ya Yoane". ¹⁴Yandi ke vuanda into ya kiese mpe ya mayangi, mpe bantu mingi ke yangalala na mbutukulu n'andi. ¹⁵Samu yandi ke vuanda muntu ya nene na ntadisi ya Mfumu, yandi ke kunua vinia ve, ata malavu mosi ya ngolo ve. Yandi ke fulusua na Mpeve ya Nlongo kubanda na kivumu ya mama n'andi. ¹⁶Mpe bantu mingi ya Israeli ke balumuka na Mfumu Nzambi na bau. ¹⁷Yandi ke tambula na ntadisi ya Nzambi, na Mpeve mpe na lulendo ya Elia, samu mintima ya batata ya vutuka na bana na bau, mpe kutuadisa bantu ya matingu na nduenga ya balunungu, samu na kukubikila Mfumu Nzambi nkangu mosi ya bantu ya kukubukua. ¹⁸Zakalia zabisaka mbasi: " inki mutindu mu ke zabila yau e ? Samu nkento na munu na munu mosi beto me yunduka ". ¹⁹Mbasi vutudilak'andi:" mu ke Gabilele, yina ke telemaka na ntula Nzambi. Mu tindamaka samu mu zabisa nge Nsangu ya Mbote. ²⁰Na yau, nge ke tuba diaka ve ti kilumbu mambu yayi ke salama samu nge ndimaka ve mambu na munu yina ke salama na ntangu na yau". ²¹Bantu vuandaka vingila Zakalia mpe yitukaka mutindu yandi salaka ntangu ya yinda na kati ya Kinlongo(sanctuaire). ²²Ntangu yandi himaka, ndinga kangamaka, mpe bavisaka ti yandi monaka mona meso na Kinlongo. Yandi kumaka kutubila bau na bidimbu mpe yandi kumaka dibaba. ²³Ntangu kisalu n'andi manisaka, yandi vutukaka na yinzo n'andi. ²⁴Na manima ya mua ntangu, nkento n'andi Elizabeti kumaka na buemba.Yandi suamaka bangonda tanu, mpe yandi tubaka: ²⁵"Tala diambu Mfumu me sadila munu; yandi me kitisila munu nlemvo na yandi samu na kukatusa nsoni na munu na ntuala ya bantu". ²⁶Na ngonda ya sambanu, Nzambi tindaka mbasi Ngabilele na mbanza Ngalili yina ke na nkumbu Nazeleti, ²⁷na muana nkento mosi wawusuaka na bakala mosi na nkumbu ya Yosefi, na dikanda ya Davidi. Nkumbu ya muana nkento vuandaka Maliya. ²⁸Mbasi kuminaka yandi mpe tubaka: " Mbote, nge muntu me monokono nlemvo ya nene, Mfumu kele na nge". ²⁹Maliya yitukaka na mambu yina, mpe yandi kukiyuvulaka nsasa ya mbote ya mutindu yina. ³⁰Mbasi zabisaka yandi:" kumona wonga ve, Maliya, nge me monukunua nlemvo na Nzambi. ³¹Tala, nge ke buta muana ya bakala mpe nge ke pesa yandi nkumbu ya Yesu. ³²Yandi ke vuanda ya nene mpe ba ke bokidila yandi Muana ya Mfumu yina me luta kuzangama. Mfumu Nzambi ke pesa yandi kiti ya Davidi, Nkulu na yandi. ³³Yandi ke yadila na yinzo ya Yakobi ntangu nionso, mpe Kintinu n'andi ke suka ve". ³⁴Maliya zabisaka Mbasi:"Inki mutindu ya ke salamina, samu mu zaba bakala ve? ". ³⁵Mbasi pesaka mvutu mpe tubaka:" Mpeve ya Nlongo ke kitila nge, mpe lulendo ya Mfumu Nzambi ke yitalala nge. Na yua, Muana yina ke na kubutuka ke vuanda ya Nlongo, ba ke bokidila yandi Muana ya Nzambi. ³⁶Mpe tala, kibuti ya nge Elizabeti bakaka, yandi mpe, kivumu ya muana bakala na kinunu n'andi. Yandi kele na ngonda sambanu, yina ba vuandaka bokidila kisita, ³⁷samu Nzambi ke lembanaka kima ve." ³⁸Maliya tubaka:" Mu ke kisielo ya Mfumu. Bika ya salamina munu mutindu nge me tubila". Mpe Mbasi bikaka yandi. ³⁹Na ntangu yina, Maliya kuendaka malu malu na mbanza ya mongo kele na mbanza ya Yuda. ⁴⁰Yandi kotaka na yinzo ya Zakalia mpe yandi pesaka Elizabeti mbote. ⁴¹Ntangu Elizabeti me kuwa mbote ya Maliya, muana susumukaka na kivumu n'andi. Elizabeti fulusuaka na Mpeve ya Nlongo. ⁴²Yandi tubaka na ndinga ya ngolo: "Nge ke yakusakumunua kati kati ya bakento nionso, mpe mbuma ya kivumu ya nge kele yakusakumunua. ⁴³Mutindu nini ya me salamina munu ti mu vunda mama ya Mfumu na munu e ? ⁴⁴Samu ntangu mbote na nge bulaka ngunga na makutu na munu,muana susumukaka na kivumu ya munu. ⁴⁵Kiese na nkento yina ndimaka, samu mambu yina Mfumu tubaka samu na yandi fuana salama" ⁴⁶Na yau Maliya tubaka:" Muela na munu sika Mfumu, ⁴⁷mpe mpeve na munu kena kuyangalala na Nzambi, Mvuluzi na munu. ⁴⁸Samu yandi me kitisameso n'andi na kisielo n'andi ya nkento. Ya kieleka, banda kilokula yayi bambandu nionso kebokidila munu nkento ya mayangi. ⁴⁹Samu Mpungu Tulendo me sadila munu mambu yanene; nkumbu n'andi ke ya nlongo!" ⁵⁰Nkenda n'andi ke vuanda mbandu na mbandu na bayina ke vuminaka yandi. ⁵¹Yandi monisaka ngolo ya diboko n'andi mpe yandi muangisaka bayina kele na mabanza ya kukizangula. ⁵²Yandi buisaka mintinu na bakiti na bau, mpe yandi zangulaka bantu ya kusungama. ⁵³Yandi fulusaka na bima ya mbote bayina vuandaka na nsatu, mpe yandi vutulaka bamvuama maboko mpamba. ⁵⁴Yandi sadisaka kisielo n'andi, Israeli, samu na kumonisa nkenda n'andi ⁵⁵(mutindu yandi zabisaka batata na beto)Abalayama mpe dibuta n'andi na bambandu nionso". ⁵⁶Maliya vuandaka na yinzo ya Elizabeti bangonda

tatu lenda fuana, na manima na yua, yandi vutukaka na yizo n'andi. ⁵⁷Na ntangu yayi kilokula Elizabeti fuana buta kukaka, mpe yandi butaka muana ya bakala. ⁵⁸Bakundi mpe bibuti n'andi kuwaka ti Mfumu monisaka nkenda n'andi ya nene na ntadisi n'andi; mpe bayangalalaka kintuadi na yandi. ⁵⁹Bosi na kilumbu ya nana, bakuizaka samuna kuzengisa muana. Bazonaka bokidila yandi" Zakaliya" nkumbu ya tata n'andi. ⁶⁰Kansi mama n'andi me tuba: "Ve, bakebokidila yandi Yoani". ⁶¹Bazabisak'andi: "muntu mosi ve na dibuta na nge ke na nkumbuyayi". ⁶²Bayuvusaka tata n'andi na bidimbu samu na kuzaba nkumbu yandi zona bapesa na muana. ⁶³Zakaliya lombaka fidibaya mpe yandi sonikaka: "nkumbu n'andi Yoani". Bau nionso yitukaka. ⁶⁴Na mbala mosi yinua n'andi zibukaka, mpe yinua n'andi kanguluaka. Yandi tubaka, na kukembisa Nzambi. ⁶⁵Wonga bakaka bantu nionso ya kinzungidila, mpe na ndambu ya bantu yina ke zingaka na mongo ya Yuda, vuandaka tubila mambu'ango. ⁶⁶Bantu nionso kuwaka yau lundaka yau na bantima na bau, mpe vuandaka tuba:" Muana yayi ke kuma nani e?" Samu diboko ya Mfumu vuandaka na yandi. ⁶⁷Tata n'andi Zakaliya fulukaka na Mpeve ya Nlongo, mpe bikulaka na kutuba ti : ⁶⁸"Bika Mfumu, Nzambi ya Israeli zitiusa, samu yandi vungulaka nkangu n'andi mpe mpululu n'andi. ⁶⁹Yandi me himisina beto kilendo ya mpululu na dikanda ya Davidi, kisielo n'andi. ⁷⁰Yawu yandi zabisaka na yinua ya bambikudi n'andi ya nlongo na bantangu ya ntama. ⁷¹Yau kele mpululu ke katula beto na maboko ya batantu mpe na bayina ke zolaka beto ve. ⁷²Yandi me monisa n'kenda n'andi na batata na beto mpe mebambukila moyo luwawanu n'andi ya nlongo, ⁷³na kulandakana ndefi yandi kudiaka na tata na beto Abalayama, ⁷⁴ti na manima ya kukatula beto na mboko ya batantu na beto, yandi kepesa beto luve(insua) ya kuzitisa yandi, ⁷⁵luzingu na beto ya mvimba, na nlongo mpe na lunungu na yinsi ya disu n'andi. ⁷⁶Bosi nge, muana na munu, ba ke bokidila nge mbikudi ya Nkua Kayengele, samu nge ke tambula na ntuala Mfumu samuna kubongisa ngizulu n'andi, ⁷⁷mpe kupesa na bantu n'andi nzayilu ya mpululu na nzila ya ngiambudulu ya masumu. ⁷⁸Nzambi na beto ke yambudilaka beto na nkenda n'andi ya n'ene. Na nzila na yau, yandi ke kuiza, kufuanana na kukia kebimisaka ntangu na nsuka nsuka, mpe kungengisa beto banda na zulu. ⁷⁹Yandi ke kienzula bayina kele na kitombe mpe penepene ya lufua, samuna kutambusa makulu na beto na nzila ya luvuvamu". ⁸⁰Na yina me tala muana, yandi vuandaka yunduka mpe yandi vuandaka kuma ngolo samuna Mpeve. Yandi vuandaka zingila na dikanga tiili kilumbu yina yandi bandaka kukimonikisa na nkangu ya Israeli.

2

¹Na ntangu yina, Kaisala Angustu piyaka lutumu na kutanga batu nionso yina kena kuzinga na yinza. ²Lutangu ya ntete salamaka na ntangu Kilenio vuandaka mfumu ya kizunga ya Silia. ³Na yawu, bawu nionso vuandaka kuenda sonama mutu na mutu na mbanza na yandi. ⁴Yosefi, tombukaka yandi diaka kubanda na Nazaleti mbanza ya Ngalili, na kukuenda na Yuda mbanza ya Davidi, yina kele na nkumbu ya Betelemi; samu yandi vuandaka mutu ya yinzo ya Davidi. ⁵Yandi kuendaka kukisonikisa na nketo yina yandi fuana kuela : Maliya, yandi vuandaka na buemba. ⁶Na ntangu bavuandaka kuna, kilumbu yandi fuana buta kukaka. ⁷Yandi butaka muana ya bakala, muana na yandi ya ntete, yandi zingaka yandi bilele mpe yandi tulaka yandi na kidikulu ya bibulu samu kisika vuandaka ve na yinzo ya banzenza. ⁸Yawu vuandaka na kati ya kizungu yina bamvungudi vuandaka luta na kati ya bilanga samuna ku vunga bibulu na bawu. ⁹Na mbala mosi, mbasi ya Mfumu monikinaka bawu mpe nkembo ya Mfumu seminaka bawu; mpe wonga bakamaka bawu. ¹⁰Mbasi tubilaka bawu : "Beno mona wonga ve, samu mukena kuzabisa beno nsangu ya mbote, yayi ke vuanda kiese ya nene samuna nkangu nionso. ¹¹Bubu yayi, na mbanza ya Davidi, me butukila beno mvuluzi kele Klisto, Mfumu. ¹²Tala kidimbu yina beno ke mona : muana yinsua mezingua bilele mpe ya kulekusua na kidikulu ya bibulu." ¹³Na mbala mosi, mbasi, kintuadi na nkangu ya binuani ya zulu, kena kusika Nzambi mpe kena kutuba : ¹⁴"Nkembo na Nzambi na bifulu ya kuzangama, mpe na ntoto, luvuvamu na kati ya batu yandi kendimaka. ¹⁵Ntangu bambasi me bika bawu samuna kukuenda na zulu, bamvungudi me tubasana bawu na bawu : "Beto kuenda tala na Betelemi inki kena kuluta kuna, yina Mfumu me zabisa beto." ¹⁶Bakuendaka na nsualu nionso kuna bosi bakutaka Maliya na Yosefi mpe muana ya kuleka na yinzo ya kidikulu ya bibulu. ¹⁷Na manima ya kumona yawu, bazabisaka na batu yina batubilaka bawu samuna muana yango. ¹⁸Batu nionso kuwaka bavuandaka yitukaka yina bamvungudi vuandaka tubila bawu. ¹⁹Samuna Maliya, yandi vuandaka yindula mambu nionso yandi kuwaka, yandi monaka yawu mfunu mingi na ntima na yandi. ²⁰Bosi bamvungudi vutukaka na kukembisa mpe kuzitisa Nzambi samuna yina bakuwaka mpe kumonaka, disuasuanu ve na yina batubilaka bawu. Na ntangu kilumbu ya nana fuanaka, bosi muana fuana zengua, ba pesaka yandi nkumbu ya Yesu, nkumbu yina bapesaka yandi na mbasi ntangu Maliya vuanda na buemba. ²²Na ntangu bilumbu na bawu ya mpedoso lungaka, naku landakana nsiku ya Mose, Yosefi mpe Maliya banataka yandi na yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi samu bamonisa yandi na Mfumu. ²³Kulandila yina kelemya kusonama na nsiku ya Mfumu : "Muana ya bakala nionso ya ntete, na kubutuka, fueti yekulua na Mfumu." ²⁴Bakuizaka mpe kupesa nkayilu mutindu nsiku ya Mfumu kena kutuba : "Buduka zole to mabembe zole." ²⁵Nzoka, mutu mosi vuandaka na Yelusalemi na nkumbu Simeoni. Mutu yina vuandaka ya kudedama mpe ya kivumi na meso ya Nzambi. Yandi vuandaka vingila lubombolo ya Israeli mpe Mpeve ya Nlongo vuandaka na yandi. ²⁶Nsongolo ya Mpeve ya Nlongo tubaka, yandi lenda kufua ve tekila yandi mona Masiya ya Mfumu. ²⁷Na lutuadusu ya Mpeve ya Nlongo, Simeoni kuendaka na yinzo ya Nzambi. Banataka muana Yesu na bibuti na yandi na yinzo ya Nzambi samuna kukokisa yina fuana salama kulandila nsiku. ²⁸Simeoni me baka muana na maboko na yandi, vutusaka matondo na Nzambi mpe me tuba : ²⁹"Ntangu yayi Mfumu, bika kisadi na nge kuenda na luvuvamu kulandila mpova na nge. ³⁰Samu meso na munu me mona mpululu na nge, ³¹yina nge kubikaka samuna nkangu na nge, ³²kukia samu na bapayen mpe nkembo samuna nkangu na nge Israeli." ³³Tata mpe mama na yandi vuandaka na kiese samuna yina bavuandaka tuba na muana. ³⁴Simeoni sakumunaka bawu MPE tubaka na Maliya, mama na yandi : "Ya kubukuaka ti

muana yayi kele kubua mpe kutelema na batu mingi na Israeli mpe bonso kidimbu kekotisa mvualangani.³⁵ Sabala ke tobula nge muela, samu mabanza mingi ya bantima monika na meso ya batu.³⁶ Mbikudi mosi ya kento na nkumbu ya Ana, muana ya Fanueli, na dikanda ya Aseli. Yandi vuandaka kinunu. Bakuelaka yandi kento zabaka ntete bakala ve, yandi zingaka bamvula nsambodia na baka na yandi;³⁷ yandi bikanaka difola bamvula makumi nana na yiya, yandi vuandaka ntama ve na yinzo ya Nzambi samuna kusala muini mpe mpimpa kondua kudia mpe kunua ata kima mosi ve mpe kusambila.³⁸ Na bamvula yina kaka, yandi kuminaka bawu mpe bandaka ku vutula matondo na Nzambi mpe kutubila bantu nionso yina vuandaka vingila nkudulu ya Yelusalemi, nsangu ya muana.³⁹ Na ntangu bakukisaka nionso sonamaka na nsiku ya Mfumu, bavutukaka na Nazaleti na mbanza ya Ngalili.⁴⁰ Muana vuandaka kula mpe yandi kumaka ngolo, yandi vuandaka kula na nduenga mpe nlemvo ya Nzambi vuandaka na yandi.⁴¹ Bibuti na yandi vuandaka kuenda bamvula nionso na Yelusalemi samuna na nkinzi ya Pasika.⁴² Na manima bamvula kumi na nzole, bakuendaka na nkinzi kulandila kifu na bawu.⁴³ Bosi ntangu bilumbu manisaka, bavutukaka na mbanza ya bau, Yesu muana bikanaka na Yelusalemi, kansi bibuti na yandi vuandaka zaba ve.⁴⁴ Bavuandaka yindula yandi kele na kati ya bakundi yina vuandaka kuenda na yandi nzila mosi, kilumbu ya mvimba kutaka tekila basoda yandi kati na bibuti mpe bakundi na yandi.⁴⁵ Bamonaka yandi ve, bavutukaka na Yelusalemi samuna kusosa yandi.⁴⁶ Na manima bilumbu tatu bakuendaka kuta yandi na kati ya yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi, ya kuvuanda kati na minlongi, yandi vuandaka kuwa mpe kuyuvula bawu.⁴⁷ Bayina nionso vuandaka kuwa yandi yitukaka samuna ngangu mpe bamvutu na yandi.⁴⁸ Na ntangu bavuandaka tala yandi, bamonaka mangitukulu mpe mama na yandi tubaka : "Muana na munu, samuna inki nge me sala mambu ya mutindu yayi? Kuwa, tata na nge mpe munu beto kena kusosa nge na kiadi ya ngolo."⁴⁹ Yandi tubilaka bawu : "Samuna inki beno kena kusosa munu, beno zaba ve ti mu fuana vuanda na yinzo ya Tata na munu?"⁵⁰ Kansi bavisaka ve yina yandi vuandaka tubila bawu.⁵¹ Bosi yandi kuendaka na bawu nzila mosi na Nazaleti, yandi tumamanaka bawu. Mpe mama na yandi vuandaka yangalala na mambu nionso na ntima na yandi.⁵² Kansi Yesu vuandaka kula na nduenga mpe na nzutu, mpe nlemvo ya Nzambi mpe ya bantu vuandaka na yandi.

3

¹Na ntangu ya mvula kumi na tanu ya ntinu Tibere Kayisala, ntangu yina Ponse Pilato vuandaka mfumu ya kinzunga ya Yudea, Elode vuandaka mfumu na Ngalili, Filipi, mpangi na yandi, vuandaka mfumu ya mbanza ya Ituli mpe Takonite, Lisaniyasi vuandaka mfumu ya Alibene,² mpe na ntangu ya banganga ya Nzambi ya mbuta Ane na Kayifa, mambu ya Nzambi kuminaka Yoani, muana ya Zakali, na insi yaku yuma.³ Yandi vuandaka tambulaka na kinzunga yina kele pene-pene na nzadi ya Yodani, kulongisa mbotokolo ya kuvilula madiela mpe ngiambudulu ya masumu.⁴ Mutindu mesonama na mukanda ya Isaya : "Ndinga ya yiya kena kuboka na insi yaku yuma : beno bongisa nzila ya Nzambi, beno sungika nzila na yandi.⁵ Ndimba nionso ke fuluka, myongo nionso ya nene mpe ya fioti ke kita, banzila yaku beba kevuanda yaku bongama, banzila ya mabulu keyinama,⁶ pe, mutu nionso kemoni mpululu yina me katuka na Nzambi.⁷ Na yawu, Yoani vuandaka zabisa na batu yina vuandaka katuka na bambaza samuna yandi botika bawu : "Beni bana banioka mbalu, nani mekebisa beno nakutina nganzi yina kena kuiza?"⁸ Beni monisa mavanga ya mpisulu ya mayele pe beno bika kubanza nakati ya mintima na beno : "Tata na beto nde Abalahami," pamba ve muke na zabisa beno ti Nzambi kena lulendo yaku pesa na Abalahami bana katuka na matadi yayi.⁹ Kiubi me kubama deja samuna kuzenga mianzi yaminti. Na yawu, bake zenga inti nionso yina kebuta ve mbutu ya mbote pe bake loza yawu na tiya."¹⁰ Na manima, bankangu yuvusaka Yoani : "Nini beto fuana sala?"¹¹ Yandi vutudilaka bawu mutindu yayi : "Bika yina kele na biyunga zole, kabila mosi na yina me kondua, pe yina kele na madi sala mutindu mosi."¹² Bamfutisi ya mpaku bakuizaka samuna babotama mpe bazabisaka yandi : "Nlongi, nini beto fuana sala?"¹³ Yandi vutusalaka bawu : "Beni bika baka mbongo kulutula yina beno fuana baka."¹⁴ Bisodi mosi pe yuvusaka yandi : "Bosi beto, nini beto fuana sala?" Yandi tubilaka bawu : "Beni sala ve na kingolo to kutuba mambu ya luvunu samuna mutu. Beni sepela na mbongo yina bake naku futa beni."¹⁵ Na ntangu nkangu vuandaka vingila na mpuila nionso ngizulu ya Klisto, mosi na mosi vuandaka kukiyuvusa kana Yoani lendaka vuanda Klisto.¹⁶ Yoani vutusaka na bawu nionso na kutuba : "Munu, muke nabotika beni na maza, kansi mutu kena kuiza, yandi meluta munu na lulendo mpe mu fuana ve naku zibula minsinga ya mapapa na yandi. Yandi kebotika beni na Mpeve ya Nlongo mpe na tiya."¹⁷ Yandi kele na kiyungulu na maboko na yandi, samuna kukabula bambuma na matiti mpe kusangisa fufu na kikebolo na yandi. Kansi yandi keyoka matiti na tiya yina ke kufuaka ve.¹⁸ Na bansiamusu mingi ya nkaka, Yoani vuandaka samuna nsangu ya mbote na nkangu.¹⁹ Ntangu basembaka Mfumu Elode samuna yandi kuelaka Elodias, nketo ya mpangi na yandi, mpe samuna mambu nionso yina ya nkaka ya yimbi yandi salaka,²⁰ Elode buelaka diambu yayi nazulu ya bibila na yandi : yandi kangaka Yoani na buloko.²¹ Ntangu bavuandaka botika nkangu, ya kuizaka salama ti, Yesu pe babotikaka yandi. Na ntangu yandi vuandaka sambila, dizulu zibukaka,²² mpe Mpeve ya Nlongo kitilaka yandi neti dibembe. Ndinga mosi mpe wakana na dizulu : "Nge kele muana ya munu ya bakala yina muke zolaka, muke yangalalaka na nge."²³ Yesu vuandaka na bamvula pene ya makumi na tatu ntangu yandi bandaka kusalu na yandi. Mutindu batu vuandaka ndimina yawu, yandi vuandaka muana ya Josefi, muana ya Eli,²⁴ muana ya Matati, muana ya Levi, muana ya Meleki, muana ya Yanayi, muana ya Yosefi²⁵ muana ya Matatia, muana ya Amosi, muana ya Nahumi, muana ya Eseli, muana ya Nangai,²⁶ muana ya Maati, muana ya Matatia, muana ya Semei, muana ya Yoseki, muana ya Yoda,²⁷ muana ya Yoanani, muana ya Lesa, muana ya Zolobabeli, muana ya Salateli, muana ya Neli,²⁸ muana ya Meleki, muana ya Adi, muana ya Kisami, muana ya Elemadami, muana ya Eli,²⁹ muana ya Yesu, muana ya Eliezeli, muana ya Yolimi, muana ya Matati, muana ya Levi,³⁰ muana ya Simeoni, muana ya Yuda, muana ya Yosefi, muana ya Yonami,

muana ya Eliakimi,³¹ muana ya Melia, muana ya Mena, muana ya Matata, muana ya Natami, muana ya Davidi,³² muana ya Isayi, muana ya Yobedi, muana ya Boazi, muana ya Salai, muana ya Nasoni,³³ muana ya Aminadabi, muana ya Adamini, muana ya Alani, muana ya Esiloni, muana ya Pelezi, muana ya Yuda,³⁴ muana ya Yakobi, muana ya Isaki, muana ya Abalayami, muana ya Tela, muana ya Naholi,³⁵ muana ya Seluki, muana ya Rewu, muana ya Peleki, muana ya Ebeli, muana ya Sela,³⁶ muana ya Kayinani, muana ya Alipasadi, muana ya Semi, muana ya Noa, muana ya Lameki,³⁷ muana ya Matusalemi, muana ya Enoki, muana ya Yaleti, muana ya Mahaleli, muana ya Kayinani,³⁸ muana ya Enosi, muana ya Sete, muana ya Adami, muana ya Nzambi.

4

¹Yesu fulukaka na mpeve ya Nlongo pe Andi katukaka ya Yodani. ²Mpeve nataka yandi na insi ya ntoto yaku yuma kuna diabulu tota yandi bilumbu makumi yiya. Yandi kudiaka kima ve na bilumbu yina pe na manima ya tangu yina, yandi monaka nsatu ya madia. ³Diabulu me tubila yandi : "Kana nge kele Muana ya nzambi, zabisa na ditadi yayi na kukituka dipa." ⁴Yesu vutudilaka yandi, yasonamaka : "Mutu ke zingila kaka na dipa ve." ⁵Pe diabulu nataka Yesu na kifulu mosi ya kuzangama. Yandi memonisa yandi bimfumu nionso ya ntoto na tangu ya kufi. ⁶Diabulu me tubila yandi : "Muke pesa nge kimfumu nionso yayi pe minkembo na bawu pamba ve yakele ya munu pe muke pesaka yawu na yina muzola. ⁷Na yawu, muke pesa nge yawu kana nge me bwongimina munu. ⁸Kasi Yesu me vutudila yandi, yamesonama : "Nge fuana bwongimina Nzambi kaka pe kusadila yandi" ⁹Na manima diabulu nataka Yesu na kisika me luta yaku zangama na yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi. Yandi me zabisa yandi : "Kana nge kele Muana ya Nzambi, kukiloza kuna na insi. ¹⁰Samu yamesonama : "Yandi ke tinda bambasi na yandi samuna kutanina nge. ¹¹Pe bakesimba nge na maboko samuna nge tuta ata ditadi mosi ve." ¹²Yesu vutudilaka yandi, yamesonama : "Nge lenda ve tota Mfumu Nzambi na nge." ¹³Tangu diabulu manisaka kutota Yesu, yandi tatukaka na yandi samuna kuvingila tangu yankaka. ¹⁴Na manima na yawu, Yesu vutukaka na Ngilili, yakufuluka na lulendo ya Mpeve. Nsangu na yandi muanganaka na kinzunga nionso. ¹⁵Yandi kumaka kulonga na bayinzo na bau ya tukutukunu pe batu nionso vuandaka sepela na yandi. ¹⁶Tangu yandi kuendaka na Nazaleti, mbaza yandi yundukilaka, yandi kotaka na yinzo ya tukutukunu, kilumbu ya sabala mutindu vuandaka kifu na yandi. Yandi telamaka samuna kutana mambu ya Nzambi na ndinga ya nene. ¹⁷Bapesaka yandi mukanda ya mbikudi Ezayi. Tangu yandi me zibula, yandi monaka mambu yayi : ¹⁸"Mpeve ya nlongo kele na munu samuna yandi me sola munu naku samuna nsangu ya mbote na bamputu. Yandi me tinda munu naku samuna pulusu na batu yaku kangama pe kuzibula meso ya bampopo. Yandi me tinda munu samuna kusadisa batu ya pasi ¹⁹pe naku samuna mvula ya nlemvo ya Nzambe." ²⁰Yandi kangaka mukanda, yandi vutulaka yawu na kisadi yina pesaka yandi pe yandi me vuanda. Batu nionso vuandaka tala yandi. ²¹Bosi yandi me banda zabisa bawu : "Mambu yayi beno me kuwa mekokisama bubu." ²²Bawu nionso vuandaka minbangi ya mambu yandi tubaka pe bavuandaka yitukua na bapova ya nduenga yandi vuandaka tuba. Batu vuandaka tuba : "Yandi yayi ve muana ya Josefe?" ²³Pe yandi tubilaka bawu : "Yakedika beno ke tubila munu dingana yayi, 'Munganga, kukibuka nge mosi. Sala awa na buala nge butukilaka, nionso yina beto mekuwa nge salaka na Kapernawumi." ²⁴Yandi zabisaka bawu diaka : "Na kedika, mukena tubila beno, mbikudi mosi ve kevuandaka na yenge na mbanza na yandi. ²⁵Nakedika mukena kuzabisa beno : bafola vuandaka mingi na Isaeli na tangu ya mbikudi Eliya, mvula nokaka ve bamvula tatu na ngonda sambanu pe buala ya mvimba vuandaka na nsatu mingi. ²⁶Kasi Eliya tindamaka ata na difola mosi ve, kaka na difola ya buala Sarepta na Sidon. ²⁷Pe batu mingi vuandaka na kimbemvo ya buazi na Isaeli na tangu ya mbikudi Eliza, kasi mosi ve bakaka ndiakusu, kaka Naamani mutu ya Siri. ²⁸Tangu bakuwaka mambu yina, batu nionso vuandaka na kati ya yinzo ya tukutukunu fuemaka mingi. ²⁹Batelamaka, bafukusaka yandi na nganda ya mbanza pe banataka yandi ti na nsongi ya mongo batungilaka mbanza samuna kuloza yandi na ndimba. ³⁰Kasi Yesu lukata na kati ya bawu pe yandi kuendaka na kifulu yankaka. ³¹Yandi kuendaka na Kapernawumi, mbanza ya Ngilili, pe yandi vuandaka longa bawu na yina metala kilumbu ya sabala. ³²Bavuandaka yitukua na malongi na yandi samu yandi vuandaka tuba na lulendo. ³³Mutu mosi na yinzo ya tukutukunu vuandaka na mpeve ya yimbi ya kusumuka. Yandi bokaka na ndinga ya ngolo : ³⁴"Ah! Inki diambu beto mesala nge, Yesu ya Nazaleti? Nge mekuiza kubunga beto? Munu mezaba nani nge kele : Mutu ya Nlongo ya Nzambi" ³⁵Yesu sembaka mpeve ya yimbi pe yandi tubaka : "Kanga yinua pe bima na nzutu ya mutu yayi." Mpeve ya yimbi lozaka mutu yina na ntoto na meso na bawu; yandi bimaka na nzutu na yandi pe yandi salaka yandi ata pasi mosi ve. ³⁶Batu nionso vuandaka yaku yitukua pe bavuandaka tubila yawu tangu nionso bawu na bawu. Bavuandaka tuba : "Inki bapova yayi ? Yandi kena pesa ntumu na bampeve ya yimbi na lulendo nionso pe bakena kubima." ³⁷Na pidina, nsangu ya Yesu muanganaka na bifulu nionso ya kinzunga yina. ³⁸Bosi Yesu katukaka na yinzo ya tukutukunu pe kuendaka kota na yinzo ya Simoni. Nzitu ya Simoni ya nketo vuandaka na yuku-yuku (banzangala) ya ngolo. Balombaka Yesu naku sadisa yandi. ³⁹Yandi pusanaka pene-pene na yandi. Yandi pesaka ntumu na yuku-yuku ya bima na nzutu na yandi pe yabimaka. Kaka na tangu yina, nketo yina telamaka pe bandaka kusadila bawu. ⁴⁰Na kokila, batu nataka na Yesu bayina vuandaka na bambevo ya mutindu na mutindu. Yandi tulaka bawu maboko pe yandi niakisaka bawu. ⁴¹Bampeve ya yimbi pe vuandaka bima na nzutu ya batu mingi kati na bawu pe bavuandaka boka : "Nge ikele Muana ya Nzambi!" Yesu sembaka ba mpeve ya yimbi pe pesaka bawu ve nzila yakutuba samu bazabaka ti yandi vuandaka Klisto. ⁴²Tangu buisi mekukia, Yesu bimaka pe kuendaka na kifulu mosi ya ntoto yaku yuma. Bankangu ya batu sosaka yandi pe bakuizaka na kifulu yandi vuandaka. Bazolaka kakidila yandi naku kuenda na kifulu yankaka. ⁴³Kasi yandi zabisaka bawu : "Mu fuana pe samuna nsamu ya mbote ya kimfumu ya Nzambi na

bambanza yankaka, pamba ve yawu nde batindilaka munu awa." ⁴⁴Pe, yandi tatamanaka kulongisa na bayinzo ya tukutukunu na buala ya Yudeya.

5

¹Yakumaka tangu mosi, nkangu kuizaka zungidila Yesu samuna kuwa mambu ya Nzambi na disimu ya dizanga ya Ngenezaleti. ²Babuatu zole vuandaka vana ya mintambi ya bambizi, bavuandaka sukula makonde. ³Yesu kotaka na buatu mosi, yina ya Simoni, yandi lombaka kupusana fioti na kati ya maza, pe yandi longaka nkangu. ⁴Na tangu yandi manisaka kutuba, yandi zabisaka na Simoni : "Pusana sika maza kele mpinda pe loza makonde samuna kuloba mbizi." ⁵Simoni vutulaka na kutuba : "Nlongi, beto me sala mpimpa ya mvimba, beto mebaka kima ve. Kansi na mpova nange, muke loza makonde." ⁶Basalaka yawu pe babakaka bambizi mingi, nkutu makonde nabawu vuandaka kupasuka. ⁷Balombaka lusadusu na bankundi nabawu vuandaka na nlungu yankaka, bakuizaka mpe bafulusaka babuatu nionso zole na bambizi pe yabandaka nakudinda. ⁸Na ntangu Simoni Petelo monaka mambu yina, yandi fukamaka na ntadisi ya Yesu mpe yandi tubaka : "katuka pene-pene na munu, Mfumu, samu mukele nsumuki." ⁹Yandi yitukaka na bayina vuandaka na yandi samuna bambizi balobaka. ¹⁰Bavuanda Zaki, Yoani, bana ya Zebedayi, bawu nionso mintambi ya bambizi, kintuadi na Simoni. Bosi Yesu tubaka na Simoni : "Kuvuanda na wonga ve, pamba ve muke kumisa nge lobi ya batu." ¹¹Ntangu bamebimisa babuatu na maza, babikaka nionso mpe balandaka yandi. ¹²Yesu vuandaka na mosi ya bambaza yayi mpe kuna vuandaka na mutu mosi na kimbevo ya buazi. Ntangu yandi monaka Yesu, yandi fukamaka yintu na ntoto mpe salaka lusambulu yayi : "Mfumu, kana nge mezola yawu, nge lenda vedisa munu." ¹³Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe yandi tubaka : "Me zola yawu, vedila." Na mbala mosi, buazi me katuka na yandi. ¹⁴Yesu pesaka yandi ntumu yaku zabisa kima mosi ve na mutu. Yandi zabisaka yandi : "Kuenda kukimonikisa na banganga ya Nzambi, mpe pesa minkayilu ya kuvedila bonso Mose sonikaka yawu, yake vuanda kimbangi samuna bawu." ¹⁵Bavuandaka kutubila yandi mingi, bankangu ya batu bandaka kukutakana samuna kuwa yandi mpe kuniakusua na bimbevo na bawu. ¹⁶Kansi yandi vuandaka kuvengama na bifulu ya ntoto yaku yuma samuna kusambila. ¹⁷Mosi na bilumbu yina, yandi vuandaka longa. Bafalisi na banlongi ya minsiku bavuandaka, bakatukaka na babuala nionso ya Ngalili, Yuda mpe Yelusalemi; lulendo ya Nzambi vuandaka sala kati na yandi samuna kuniakisa bambevo. ¹⁸Bosi, babakala mosi kuizaka na mutu mosi yakuvanguka banataka na zulu ya nkuala; bavuandaka na nsatu ya kukotisa mpe kutula yandi na ntadisi na yandi. ¹⁹Awa bamonaka ve nzila yakukotisila yandi samuna batu vuandaka mingi, banangunaka yandi na nludi sika batobulaka mpe bakulumunaka yandi na nkuala na yandi sika Yesu vuandaka, na kati kati ya batu. ²⁰Awa yandi monaka kiminu na bawu, yandi me tuba : "Tata, masumu nanga me yambudulua." Bafalisi na minsoniki bandaka kuvunguta : "Nani mutu yayi kena kufinga Nzambi?" ²¹Nani lenda lemvukila masumu kana Nzambi kaka ve?" ²²Kansi Yesu, awa yandi zabaka mabanza na bawu, yandi yuvusaka bawu : "Samuna nini beno kena kuyuvusa biuvu yayi ya yimbi na mintima na beno?" ²³Nini me luta pasi, na kutuba "Masumu na nge me yambudulua" to ya kutuba "Telama mpe tambula?" ²⁴Na yawu, samu beno zaba ti Muana ya Nzambi kele na kimfumu awa na ntoto ya kulemvukila masumu, muke nakuzabisa nge : "Telama, baka mfulu na nge mpe vutuka na yinzo na nge." ²⁵Na mbala mosi, mutu yina telama na nkuala na yandi na ntadisi na bawu mpe vutukaka na yinzo na yandi naku nkembisaka Nzambi. ²⁶Batu nionso yitukaka mpe nkembisaka Nzambi, bavuminaka yandi, mpe bavuandaka tuba : "Bubu beto memona mambu ya ngitukulu." ²⁷Na manima na yawu, Yesu bimaka mpe monaka mfutisi ya mpaku mosi na nkumbu ya Levi yaku vuanda na yinzo ya mpaku. Yandi mezabisa yandi : "Landa munu." ²⁸Levi bikaka nionso, yandi metelama mpe mebanda kulanda yandi. ²⁹Levi sadilaka Yesu nkinzi ya nene na yinzo na yandi, nkangu ya nene vuandaka kuna, bamfutisi ya mpaku mpe batu yankaka vuandaka lutisa ntangu ya mbote na meza na kudia kintuadi na bawu. ³⁰Bafalisi na minsoniki vuandaka vunguta mpe batubaka na banlonguki na yandi : "Samuna nini beno kena kudia mpe kunua kintuadi na bamfutisi ya mpaku mpe na basumuki?" ³¹Yesu vutulaka mpe zabisaka bawu : "Yake batu ya mavimpi ve kevuandaka na nsatu ya munganga, kansi bambevo. ³²Mukuizaka bokila batu ya lunungu ve, kansi basumuki samuna babiluka." ³³Bazabisaka yandi : "Bambala mingi banlonguki ya Yoani ke minaka nsoki mpe bake sambilaka, na banlonguki ya Bafalisi mpe; nzoka nde bayina yange bakena kudia mpe kunua." ³⁴Yesu zabisaka bawu : " Beno lenda minisa nsoki bankundi ya nkuedi na ntangu bake na yandi kintuadi?" ³⁵Bilumbu kekuiza yina nkuedi kevuanda diaka na bawu ve, na bantangu yina, bake mina nsoki." ³⁶Yesu tubilaka diaka bawu kingana yayi : "Mutu mosi ve kebaka kitendi ya kinkutu ya yimpa samuna kutunga nlele ya ntama. Kana yandi mesala yawu, yandi kepasula yina ya yimpa, mpe kintendi yayi ya yimpa ke kuelana ve na nlele ya ntama. ³⁷Pe, mutu mosi ve lenda tula vinu ya yimpa na bisangala ya ntama; vinu ya yimpa kepasula bisangala, vinu kemuangana mpe bisangala kebeba. ³⁸Na yawu, yame fuana naku tula vinu ya yimpa na bisangala ya yimpa. ³⁹Pe, mutu mosi ve na manima ya kunua vinu ya ntama, kezola diaka kunua yina ya yimpa, samu yandi ketuba : "Ya ntama melutisa mbote."

6

¹Kilumbu mosi ya Sabala, Yesu vuandaka luta na bilanga mpe minlonguki na yandi vuandaka katula matiti ya masangu, na manima yakunika yawu na maboko na bawu, bavuandaka kudia yawu. ²Kasi ndambu ya bafalasi tubaka : "Samuna nini beno kena sala yina bame pekisa kilumbu ya Sabala?" ³Yesu vutudilaka bawu : "Benotangaka ve yina salaka Davidi ntangu yandi monaka nsatu, yandi na bankudi na yandi?" ⁴Yandi kotaka na yinzo ya Nzambi, bakaka mapa ya minkayilu, yandi kudiaka yawu pe yandi pesaka na bankudi na yandi. Nzoka mutu mosi ve kele na insua ya kudia mapa yina kaka banganga Nzambi." ⁵Yandi tubilaka bawu : "Muana ya mutu kele mfumu ya Sabala." ⁶Kilumbu ya nkaka ya Sabala, Yesu

kotaka na yinzo ya tukutukunu mpe kuna yandi longaka batu. Mutu mosi vuandaka vana na diboko ya lubakala yaku lebakana.⁷ Minsonuki na bafalisi vuandaka tadidila Yesu samuna kutala kana yandi ke niakisa mutu kilumbu ya Sabala, samuna kubaka kibila bake fundila yandi.⁸ Lokola yandi zabaka mabanza na bawu, yandi tubaka na mutu ya diboko yaku lebakana : "Telama vana na ntadisi ya batu nionso." Mpe mutu yina telemaka vana.⁹ Yesu me tubila bawu : "Mukena kuyuvusa beno kana luve kele ya kusala diambu ya mbote kilumbu ya Sabala to kusala diambu ya yimbi, yaku vulusa moyo to ya kuzimbisa yawu?"¹⁰ Yandi vuandaka tala bawu nionso, yandi tubilaka mutu yina : "Lambula diboko na nge." Yandi salaka yawu mpe diboko na yangi belukaka.¹¹ Bafulukaka na nganzi, bavandaka bindasana mpaka samuna kuzaba nini balendaka sala Yesu.¹² Ya kumaka na bilumbu yina Yesu kuendaka na mongo samuna kusambila mpe yandi lutisaka mpimpa ya mvimba naku sambila Nzambi.¹³ Ntangu buisi kukuika, yandi bokilaka minlonguki na yandi mpe yandi solaka kati na bawu kumi na zole, na bayina yandi pesaka nkumbu ya bantumua.¹⁴ Ba nkumbu ya bantumua vuandaka Simoni, na yina yandi pesaka nkumbu ya Petelo, Andele, mpangi na yandi, Yakobi, Yoane, Batelemai,¹⁵ Matai, Toma, Yakobi, muana ya Alafai, Simoni, yina bavandaka bokila Zelote,¹⁶ Yuda, muana ya Yakobi, mpe Yuda Iskalioti yina kumaka yekudi.¹⁷ Na manima Yesu kitaka mongo kintuadi na bawu mpe yandi telamaka na kifulu yaku lendumuka. Nkangu ya nene ya minlonguki na yandi vuandaka vana, na kifunda ya nene ya batu ya Yudea, ya Yelusalemi mpe ya ndambu ya nkaka ya maza ya Tir na Sidoni.¹⁸ Bakuizaka samuna kuwa yandi mpe kuniakusua na bimbevo na bawu. Ba yina tungisamaka na mpeve ya yimbi niakusuaka mpe.¹⁹ Nkangu nionso vuandaka sosa naku simba yandi samu ti lulendo mosi vuandaka bimina na yandi samuna kuniakisa bawu nionso.²⁰ Yandi talaka minlonguki na yandi mpe yandi me tuba : "Mayangi, na beno yina kele mputu, kimfumu ya Nzambi kele ya beno.²¹ Mayangi, na beno kena kufua nsatu na ntangu yayi, beno ke yukuta. Mayangi, na beno kena kudila bubu, beno ke seka.²² Mayangi na beno ntangu batu ke yina beno, ntangu bake loza beno, bake finga beno mpe bake sonika nkumbu na beno yimbi, samuna Muana ya mutu.²³ Benso yangalala na kilumbu yina mpe beno dumuka na kiesa, pamba ve, nsendo na beno ke vuanda ya nene na mazulu. Samu ti, bakulu na bawu bavandaka sala bambikudi mutindu yina.²⁴ Kansi engua beno bamvuama! Pamba ve beno mebaka deja mbombolo.²⁵ Engua na beno kele yaku fuluka ntangu yayi! Benso ke kufua nsatu na ntangu ke kuiza. Engua na beno kena kuseka ntangu yayi! Pamba ve beno kedila ntangu ke kuiza.²⁶ Benso kele batu ya kiadi ntangu batu nionso kena kutuba mambote samuna beno ntangu nionso! Pamba ve, mutindu yina nde bakulu na bawu vuandaka sala bambikudi ya luvunu.²⁷ Kansi mu kena kutuba na beno kena kuwa munu, 'Benso zola mintatu na beno, beno sala mambote na bayina ke yinaka beno,²⁸ beno sakumuna bayina ke singaka beno, beno sambidila bayina ke monisaka beno mpasi.²⁹ Mutu meka bula nge na ditama mosi, pesa yandi mpe yina ya nkaka. Mutu meka vuakula kiyunga na nge, kupekisa yandi ve naku baka mpe kinkutu nange.³⁰ Pesa na nkoso mutu ke lomba nge. Mutu meka baka kima yina yange, kulomba yandi ve naku vutudila nge yawu.³¹ Yina beno zola ba yankaka sadila beno, beno sala mutindu mosi samuna bawu.³² Kana beno kena kuzola kaka bayina ke zolaka beno, inki mfutu beno kena kubaka? Pamba ve, batu ya masumu mpe bake zolaka bayina ke zolaka bawu.³³ Kana beno kena kusala mambote kaka na bayina kena kusala beno mambote, inki mfutu beno kena kubaka? Pamba ve, batu ya masumu kesalaka mutindu yina.³⁴ Kana beno kena kudeviza kaka na bayina kele na zila yaku vutudila beno, inki mfutu beno kena kubaka? Ata batu ya masumu bake devizaka na batu ya masumu mpe bake vingila bavutudila bawu mbongo yina bame devisa.³⁵ Kansi, beno zola mintatu na beno, beno sala bawu mambote. Benso devisa, mpe beno vuanda na mayindu ve bavutudila beno yawu; nsendo na beno kevuanda ya nene. Benso ke vuanda bana ya Nkua kayengele, pamba ve, yandi kele, yandi mosi, mbote na mintondudi mpe batu ya yimbi.³⁶ Benso vuanda na nkenda mutindu tata na beno kele na nkenda.³⁷ Benso bika zengila mutu nkanu mpe bake zengila beno nkanu ve. Benso bika semba mpe bake semba beno ve. Benso lemvukila ba yankaka mpe bake lemvukila beno.³⁸ Benso pesa na ba yankaka mpe bake pesa beno. Bake dukula na nsongi ya nlele na beno kitezo ya mbote (yaku fuana, yina bame toma ningisa mpe yaku fuluka). Pamba ve, bake teza beno na kitezolo yina beno ke tezila bayankaka.³⁹ Yandi tubilaka bawu mpe dingana mosi : "Mpofu lenda tuadisa mpofu ya nkaka? Yandi meka sala yawu, bawu zole ke kubua ve na dibulu?"⁴⁰ Nlonguki me luta mfumu na yandi ve, kansi nlonguki nionso yina kele yaku kubukua mbote, kevuanda bonso nlongi na yangi.⁴¹ Samuna nini nge kena kutala dititi ya fioti yina kele na disu ya mpangi na nge, mpe nge kena kumona ve kuni yina kele na disu na nge? ⁴²Wapi mutindu nge lenda tuba na mpangi na nge, "Mpangi, vingila mukatusa dititi kele na disu na nge" kana nge, nge kena kumona ve kuni yina kele na disu na nge? Mutu ya disu na insi ya lukaya, katula tete kuni na disu na nge, bosi nge ke mona mutindu nini kukatula dititi kele na disu ya mpangi na nge.⁴³ Inti mosi ve ya mbote kebutaka mbuma ya yimbi, inti pe mosi ve ya yimbi kebutaka mbuma ya mbote.⁴⁴ Koso inti kezabanaka na mbuma yina ya yandi. Bake bukaka ve bambuma ya fige na bansende mpe bake vandaka ve minfilu na bansende.⁴⁵ Mutu ya mbote kebisimisa mambu ya mbote ke katukaka na kimvuama ya yimbi ya ntima na yandi, mpe mutu ya yimbi kebisimisa mambu ya yimbi kekatukaka na kimvuama ya yimbi ya ntima na yandi. Pamba ve, yina mefuluka na ntima ya mutu nde inua ketubaka.⁴⁶ Samuna nini beno kena kubokila munu : "Mfumu, Mfumu," mpe beno kena kusala ve yina mukena tuba.⁴⁷ Mukena monisa beno na nani mekokana mutu nionso yina me kuiza na munu, me kuwa mambu na munu, me sadila yawu.⁴⁸ Yandi me fuanana na mutu mosi, awa yandi kena kutunga yinzo, yandi me timuna na mpinda mpe yandi me tunga na dibanga. Maza ya mvula me kuiza mpe ditembo me buila yinzo yina, yanunga ve naku buisa yawu samu ti yatungamaka mbote.⁴⁹ Kansi yina kena kuwa mambu na munu mpe kena kusadila yawu ve, yandi me fuanana na yina me tunga yinzo na yandi na ntoto, lufulu kele ve. Ntangu ditembo me kubua na yinzo yina, yame tumu tuluka, mpe kubeba na yawu vuandaka ya nene.

¹Ntangu Yesu manisaka kutuba na bayina vuandaka kuwa yandi, yandi kotaka na Kapenaumi.²Tala, mfumu mosi ya basoda vuandaka na kisadi n'andi yina yandi vuandaka zola mingi mpe yandi zolaka kufua samuna kimbevo. ³Ntangu mfumu yayi kuwaka nsangu ya Yesu, Yandi tinaka bakuluntu ya bayuda samuna kulomba Yesu kuenda belusa kisadi n'andi. ⁴Kukuma kaka pene na Yesu, babombidilaka yandi na kutuba ti:" Ya me fuana ti nge sadila yandi yau, ⁵samu yandi ke zolaka yinsi na beto mpe yadi tungilaka beto yinzo yayi ya lukutukunu". ⁶Na yau, Yesu tatamanaka nzila n'andi na bau. ntangu yandi kumaka pene pene ya yinzo, mfumu ya basoda tindaka baninga n'andi samu bazabisa yandi ti:" Mfumu, kudimonisa mpasi ve, samu mu kele ya kukuka ve ti nge kota na yinzo ya munu. ⁷Yau yina mu monaka ti mu lenda kuiza ve kisika nge yikele. Kansi tuba kaka ata diambu mosi, mpe kisadi na munu ke beluka. ⁸Samu munu diaka, mu kele na yinsi ya kimfumu, na basoda yina mu ke tindaka. Me tuba na yayi:" kuenda" mpe yandi me tumama; na ya nkaka:" kuiza" mpe yandi me kuiza; na kisadi na munu:" sala yayi" mpe yandi me sala". ⁹Ntangu Yesu kuwaka mambu yayi, yandi yitukaka na mambu'ango, mpe yandi talaka nkangu vuandaka landa yandi, me tuba:" me zabisa beno, ata na Isaeli mu mona muntu na lukuikilu ya mutindu yayi ve". ¹⁰Ntangu bantu yana batindaka vutukaka na yinzo, bakutaka yandi na nzutu ya mbote. ¹¹Na manima ya ntangu, Yesu kuendaka na mbanza mosi ke na nkumbu ya Naina, minlonguki n'andi mpe nkangu ya n'ene kuendaka na yandi. ¹²Lukufi na kielo ya mbanza, tala, ba vuandaka nata muntu ya kufua, muana kaka mosi ya mama n'andi(yandi vuandaka difola), nkangu ya m'funu yambanza yina landaka yandi. ¹³Na kumona yandi, Mfumu vuandaka na kiadi mingi samuna yandi mpe me zabisa yandi:" Kudila ve". ¹⁴Bosi yandi me pusana penepene me simba nkela vuandaka natunua nzutu, bayina vuandaka nata yau telemaka, mpe tuba:" Ntuenia ya bakala me zabisa nge, telema". ¹⁵Muntu ya kufua me vuanda mpe banda kutuba. Bosi Yesu me vutula yandi na mama n'andi. ¹⁶Na yau bantu nionso simbamaka na wonga, mpe pesaka nkembo na Nzambi na kutubaka ti:" Mbikudi mosi ya n'ene me tedumusua kati na beto mpe Nzambi buminaka nkangu n'andi". ¹⁷Nsangu yina samuna Yesu muanganaka na Yudeo nionso mpe na bizunga ya penepene. ¹⁸Banlongoki ya Yoani zabisaka yandi mambu nionso. ¹⁹Bosi Yoani bokilaka banlongoki n'andi zole mpe tindaka bau kuyuvula Mfumu:" Nge kele yina me kuiza to beto vingila yankaka e? ²⁰Ntangu bakumaka penepene ya Yesu, bantu'ango tubaka:" Yoani Mbotiki me tinda beto na nge beto yuvula:" nga nge ke kuiza to beto fuana vingila yankaka e?" ²¹Na ntangu yina, Yesu belusaka bantu mingi vuandaka na bimbevo, bantima ya kuluala mpe bampeve ya yimbi, mpe bampopo monaka. ²²Yandi vutulaka mpe tubaka:" Ntangu beno ke kuenda, beno zabisa na Yoani yina beno me mona mpe beno me kuwa. Bampopo me mona, makoka me tambula(diata), bantu ya buazi me vedusua, ya kufua makutu me kuwa, mafua me fuluka, mpe Nsangu ya Mbote me longua na bamputu. ²³Yandi sakumunua muntu yina ke tatamana ku kuikila samuna bisalu ya munu". ²⁴Ntangu bantumua ya Yoani kuendaka, Yesu bandaka kuzabisa minkangu na yina me tala Yoani:" nini beno kuendaka tala na makanga e? Disoso kene kuningana na mupepe e? ²⁵Na yau, nini beno kuendaka tala e? Muntu me vuata bilele ya ntalu e? kansi bayina me vuata bilele ya kitoko mpe ke zingaka luzingu ya mbote kele na bayinzo ya bamfumu. ²⁶Na yau nini kuandi beno kuendaka tale e? Mbikudi e? Inga, mu kena kutubila beno, mpe yandi me lutila mbikudi. ²⁷Tala yandi yayi mikanda soniminaka:" tala me tinda na ntuala nge yina ke kubika nzila ya nge. ²⁸Mu kena kutubila beno, na kati ya bantu yina me butuka na nkento, mosi ve kele nkuluntu kana Yoani ve. Na yau fimuana muana(kindende) na kimfumu ya Nzambi kele nkuluntu kuluta yandi". ²⁹Ntangu nkangu nionso kuwaka yandi mpe bafutisi mpaku, bau tubaka ti Nzambi kele lunungu, na kubotukuaka mbotokolo ya Yoani. ³⁰Kansi bafalisayi mpe minlongi ya nsiku ya Bayuda mabanza ya Nzambi ve samuna bau samu babakaka mbotokolo ya Yoani ve. ³¹Na nini mu lenda fuanikisa bantu ya mbandu yayi e? Na nini ba me fuanana e? ³²Ba me fuanana na bimbanambana kena kusakana na kisika ya bantu nionso, yina me vuanda mpe kena kutubasana bayayi na bayankaka na kutubaka ti:" Beto budilaka beno pitulu kansi beno kina ve. Beto yimbilaka muyimbu ya mafua, kansi beno dila ve". ³³Samu Yoani Mbotiki kuizaka, yandi vuandaka kudia dimpa ve, mpe yandi vuandaka kunua vinia ve, mpe beno me tuba:" Yandi kele na mpeve ya yimbi". ³⁴Muana ya Muntu me kuiza, yandi kena kudia mpe ku nua, beno kena kutuba:" yandi ke kudia mingi mpe ku nuaka mingi, (nduvu), nkundi ya bafutisi mpaku mpe ya basumuki. ³⁵Kans nduenga me zabakana na bana nionso". ³⁶Tala mosi ya bafalisi bokilaka Yesu samu bakudia na yandi. Ntangu yandi kotaka na yinzo ya nfalisi bosu me vuanda na meza, ³⁷nkento mosi musumuki ya mbanza yina kuwaka ti Yesu kele na yinzo ya falisi, yandi kotaka na mbala mosi. Yandi nataka ntutu mosi ya malasi ya nsunga. ³⁸Lokola yandi vuandaka na manima na yandi, penepene ya makulu n'andi, yandi bandaka kusukula makulu ya Yesu na mansanga n'andi mpe yandi pangusaka yau na bansuki n'andi, me fiba yau mpe me tiamunina yau malasi. ³⁹Na ntangu, nfalisi yina bokilaka Yesu monaka yau, yandi kena kutuba kati na yandi mosi:" Kana muntu yayi vuandaka mbikudi yandi zolaka zaba nani yandi ikele nkento yayi kena kusimba yandi, mpe yandi kele musumuki". ⁴⁰Yesu bakaka mpova mpe me tuba:" Simoni, muke na diambu ya kuzabisa nge". Yandi vutusaka:" Nlongi, tuba". ⁴¹Yesu tubaka:" Muntu mosi devisaka bantu zole mbongo. Ya ntete fuana pesa yandi nkama ya talanta, ya nkaka makumi tanu. ⁴²Lokola bau lendaka ve kufuta mfuk'ango, yandi lemvukilaka bau zole. Na yau, kati na bau zole nani nge ke luta zola e?" ⁴³Simoni vutusaka mpe tubaka:" Mu banza yina balemvukilaka mfuka ya n'ene". Yesu tubilak'andi:" Nge me tuba mbote". ⁴⁴Bosi Yesu balukaka sika ya nkento, mpe tubaka na Simoni:" Nge kena kumona nkento yayi, mu kotaka na yinzo ya nge, nge tiamuninaka munu maza na makulu ve, kansi yandi sukulaka makulu na munu na mansangaza n'andi, mpe yandi kusunaka yau na bansuki n'andi. ⁴⁵Nge pesaka munu beze(bipuepue) ve, kansi yandi banda yandi kuizilaka yandi kena kulemba ve na kufuka(kuzipa)munu makulu na babeze(bipuepue) ⁴⁶Nge kusaka munu mafuta ve na yintu, kansi yandi kusaka malasi na makulu na munu. ⁴⁷Yau yina mu kena kuzabisa nge, masumu n'andi mingi me

lemvukulua, samu yandi me monisa nzola mingi. Kansi yina me lemvukulua fioti ke zolaka fioti".⁴⁸Yandi me tubil'andi diaka:" Masums na nge me lemvukulua".⁴⁹ Bayina vuandaka na meza na yandi vuandaka tuba kati na bau mosi:" Nani kele muntu yayi ke kuma tii na kulemvukila masumu e".⁵⁰Kansi Yesu tubaka na nkento:" Lukuikilu na nge me vuluza nge, kuenda na luvuvamu".

8

¹Na manima na yawu Yesu vuandaka kuenda na ba mbanza pe ba buala, kulonga pe samuna nsamu ya mbote ya kimfumu ya Nzambi. Kumi na zole vuandaka na yandi ²na bankento yina yandi niakisaka na bampeve ya yimbi pe na bimbevo. Maliya, yina bake bokilaka Madelene, yina ba bimisaka ba mpeve nsambodia ya yimbi, ³Yoane nkento ya Kuza, kisadi ya Elode, na Sazana, pe bankento mingi ya nkaka yina vuandaka sadisa bawu na bima na bawu.⁴Na ntangu makabu mingi ya batu vuandaka kuiza kifulu yandi vuandaka, batu ya ba mbanza ya mutindu na mutindu vuandaka kuiza na yandi, yandi telaka bawu kingana : ⁵"Nkuni mosi kuendaka kuna, na ntangu yandi vuandaka kuna, mbongo ya nkaka kubuaka na pembeni ya nzila, bandeke dodaka yawu, ⁶ya nkaka kubuaka na zulu ya mabanga, ya me mena nkansi ntangu muini kumaka ngolo, ya yumaka,⁷yankaka kubuaka na bansende, bansende me mena mpe yame fietukusua. ⁸Bosi ya nkaka me kubua na ntoto ya mbote mpe yame buta ba mbutu mingi. Na manima ya kutuba mambu yina, yandi me boka na ndinga ya ngolo : yandi yina kele na makutu yandi kuwa.⁹Na yau ba minlonguki na yandi yuvusaka mbangudulu ya kingana yina. ¹⁰Yandi me zabisa bawu : "Yame pesama na beno na kuzaba mansueki ya kimfumu ya Nzambi kansi na ba yankaka, na ba ngana samuti ata bakena kutala bamona ve, kana bame kuwa bavisa ve.¹¹Tala yina kena kutuba kingana, mbongo ya kele mambu ya Nzambi, ¹²yina me kubua na pembeni ya nzila ya kele bayina ke kuwaka mambu ya Nzambi kasi Satana me kuiza katusa yawu. ¹³Yina kubuaka na mabanga, yakele bayina kena kulandakana mambu ya Nzambi na kiese, kansi na mua ntangu fioti, ntangu ntoto mekuiza ba mebika bawu.¹⁴Yina kubuaka na ba nsende, ya kele bayina me kuwa mabu ya Nzambi kasi ba mpasi, kimvuama mpe mayindu ya luzingu, bambutu ya yela ve. ¹⁵Kansi yina kubuaka na ntoto ya mbote, ya kele bayina mekuwa mambu ya Nzambi na ntima ya mbote mpe bame lunda yawu, bake buta bambutu mpe kutatamana.¹⁶Tala, mutu mosi ve kepedisa muinda samuna kutula yawu na katini to na insi ya mfulu. Kansi yandi ke tula yawu na kifulu baketulaka muinda samuna kukienzula batu nionso. ¹⁷Samu ti diambu mosi ve ya kusuama yina ke zabakana ve, diambu mosi ve ya nsueki yina ke monika ve na kiya. ¹⁸Beni toma kuwa, samu ti bake toma pesa na yandi yina kena kima, kasi yandi yina kele na yau ve, bake katula yina kele na yandi.¹⁹Na manima na yawu, mama na yandi mpe bampangi na yandi kuizaka na yandi kansi banungaka ve samu ti batu vuandaka mingi. ²⁰Ba me zabisa yandi : " Mama na nge mpe bampangi bakele na nganda, bazola kumona nge." ²¹Yesu me vutusa na bawu : "Mama na munu mpe bampangi na munu yakele bayina ke kuwaka mambu ya Nzambi mpe kesadila yawu."²²Kilumbu mosi Yesu mekota na nlungu kintuadi na minlonguki na yandi, yandi me zabisa bawu : "Beto zengisa na disimu yankaka ya maza." Bame banda kunata nlungu. ²³Na ntangu bavuandaka nata nlungu, Yesu me leka. Kitembo ya ngolo kuizaka kubua na maza mpe nlungu na bawu vuandaka fuluka na maza mpe bamonaka wonga.²⁴Na yawu minlonguki na Yesu pusanaka na yandi mpe balamusaka yandi na kutuba : "Nlongi, nlongi! Beto kena kufua." Yandi lamukaka, sembaka mupepe mpe nganzi ya maza manisaka mpe luvovomo kotaka. ²⁵Bosi yandi tubaka na bawu : "Wapi kiminu na beno?" Wonga builaka bawu mpe kuyituka, bame banda kutuba bawu na bawu : "Yandi yayi nani yandi kele, yandi kena kutinda mupepe mpe maza mpe yakena kutumamana yandi?"²⁶Bakumaka na insi ya Ngalasa yina me talana na Ngalili. ²⁷Na ntangu bakitaka na nlungu, mutu mosi ya mbanza vuandaka na bampeve ya yimbi mekuiza dengana yandi. Kubanda ntama yandi kevuataka diaka bilele ve mpe yandi vuandaka vuandaka na yinzo ve, kansi na ndiamu.²⁸Na ntangu yandi monaka Yesu, yandi bokaka, yandi me kubua na ntuala na yandi. Yandi me tuba na ndinga ya ngolo : " Inki beto na nge yesu, Muana ya Nzambi ya mazulu? Mukena kubombidila nge, kukuamisa munu ve." ²⁹Samu ti Yesu tubaka na mpeve ya yimbi na kubima na mutu yayi, samu ti ba mbala mingi yandi vuandaka kanga yandi. Atako yandi vuandaka yaku kangama na bambienga mpe bansinga, mpe bavuandaka kenga yandi, yandi zengaka bambienga mpe bampeve yayimbi vuandaka tinda yandi na dikanga.³⁰Na manima Yesu me yuvusa yandi : "Nkumbu nange nani?" Yandi me vutusa : "Legio" samuti ba mpeve mingi ya yimbi kotaka na yandi. ³¹Bampeve yango bombidilaka Yesu, yandi bika tinda bawu na diyenga.³²na kizunga yango vuandaka mpe na nkangu ya nene ya bangulu kena kudia na mongo. Bampeve ya yimbi mebombidila yandi na kupesa bawu insua yaku kota na bangulu mpe yandi me pesa bawu insua. ³³Ba mpeve ya yimbi bimaka na mutu mpe bakotaka na bangulu, mpe nkangu yango kuendaka kukiloza na dizanga ya maza pe bame kufua kuna.³⁴Na ntangu ba minkengi ya bangulu monaka mambu yina salamaka, batinaka mpe bakuendaka samuna mambu yango na ba mbanza mpe na babuala. ³⁵Na yawu batu bimaka samuna kutala mambu yina salamaka. Mpe na ntangu bakumaka sika vuandaka Yesu mpe bakutaka mutu vuandaka na bampeve ya yimbi me vuanda, yandi me vuata, mayele mevutuka, bame mona wonga.³⁶Na yawu bayina monaka mambu yango mutindu ya salaminaka mebanda samuna inki mutindu mutu vuandaka na bampeve ya yimbi niakinaka. ³⁷Batu nionso ya kizunga ya Ngalasa lombaka na Yesu yandi katukila bawu samu ti wonga ya ngolo builaka bawu. Na yawu yandi me kota na nlungu, yandi me vutuka.³⁸Mutu yina yayikusuka ba mpeve ya yimbi, vuandaka bombidila yandi na kupesa yandi insua na kukuenda kintuadi na yandi. Kasi Yesu vutusaka yandi na kutubaka : ³⁹" Vutuka na yinzo na nge mpe samuna nionso ya nene Nzambi me sadila nge." Mutu kuendaka mpe samunaka na mbanza ya mvimba mambu Yesu salaka samuna yandi.⁴⁰Tala, na ntangu Yesu vutukaka, nkangu ya nene yambaka yandi, samu ti ba vuandaka vingila yandi. ⁴¹Mutu mosi na nkumbu ya Yailo kuizaka. Yandi vuandaka mosi ya bambuta ya yinzo ya tukutukunu. Yandi kubuaka na makulu ya Yesu mpe yandi bombidilaka yandi na

kukuenda na yinzo na yandi, ⁴²samu ti muana na yandi mosi kaka ya nkento ya kumi na mvula zole vuandaka lukufi na lufua. Na natangu Yesu vuandaka kuenda kuna, nkangu vuandaka fietikisa yandi. ⁴³Nzoka kati na nkangu nketo mosi vuandaka na kimbevo ya kubima menga kitezo ya bamvula kumi na zole, yandi bebisaka mbongo na yandi nionso na ba minganga kasi ndiakusu vuandaka ve. ⁴⁴Yandi pusanaka na manima na Yesu mpe yandi me simba nsongi ya nlele na yandi mpe na ntangu yina kaka menga me lembe kubima na yandi. ⁴⁵Yesu me tuba : "Nani me simba munu?" Batu nionso vuandaka ndima yawu ve, Petelo me zabisa yandi : "Nlongi, nkangu kena kufuetikisa nge." ⁴⁶Kansi Yesu me vutusa : "Mutu mosi mesimba munu, samu ti ngolo me bima na nzutu na munu." ⁴⁷Nketo kuizaka na kuzakama, yandi me ndima mpe kutuba mutindu yandi simba mpe kuniaka na mbala mosi. ⁴⁸Na yawu yesu me zabisa yandi : "Kuenda na yenge, kuvuvu nange me vulusa nge." ⁴⁹Na ntangu yandi kele tete na kutuba, mutu mosi me kuiza zabisa Yailo : "Bika kuamisa diaka Nlongi samu ti muana mekufua." ⁵⁰Kansi Yesu me kuwa mpe yandi me tuba : "Kumona wonga ve, leka kaka kiminu mpe yandi ke vuka." ⁵¹Na ntangu yandi kumaka na yinzo, yandi zolaka ve mutu mosi kota, kaka Petelo, Yoane na Yakobi na bibuti ya muana. ⁵²Batu nionso vuandaka dila mpe kunionga samuna muana kansu yandi me tuba : "Beno bika dila, yandi me leka." ⁵³Kansi bavandaka seka yandi samu ti bazaka ti yandi kele ya kufua. ⁵⁴Kansi Yesu me simba diboko ya muana mpe yandi me bokila yandi na ndinga ya ngolo : "Muana na munu, lamuka." ⁵⁵Mpeve na yandi me vutuka kati na yandi, yandi me lamuka mbala mosi. Yesu tubaka bapesa yandi kima ya kudia. ⁵⁶Bibuti na yandi me yituka kansu Yesu metuba na bawu, beno tuba ve yina me salama.

9

¹Yandi bokilaka ba kumi na zole mpe yandi pesaka bau kilendo mpe kunia kisa mpe kimfumu na zulu ya bandoki mpe kuniakisa bimbevo. ²Yandi tindaka bau na kusamuna Kimfumu ya Nzambi mpe kuniakisa bambevo ³Yandi zabisaka bau:" Beno baka kima mosi ve samuna nzietolo na beno, nkawa ve, kilundulu ya mbongo ve, dimpa ve, mbongo ve, biyunga zole ve. ⁴Yinzo nionso beno ke kota, beno ke vuanda kuna tiii beno ke katuka kisika yina. ⁵Mpe bayina ke yamba beno ve na mbanza yina, beno pupula fundu fundu(poussière) ya makulu na beno, samuna kimbangi ti beno kele kintuadi ve na bau. ⁶Na yau, bakuendaka na babuala kusamuna Nsangu ya Mbote mpe baniakisaka bantu bisika nionso. ⁷Ntangu Elode, mfumu kuwaka mbafuaambu nionso vuandaka luta, yandi vuandaka diaka na kiese ve, mabanza n'andi ninganaka, samu bayankaka vuandaka tuba ti Yoani Mbotiki me fuluka na bafua, ⁸bayankaka ti Eliya me monika diaka, ba yankaka diaka ti mosi na mimbikudi me fuluka na bafua. ⁹Elode tubaka: " mu zanga ka yintu ya Yoani, kansu nani yayi mu kena kuwila mambu ya mutindu yayi e?" Mpe Elode sosaka nzila ya kumonina Yesu. ¹⁰Ntangu bayina tindamaka vutukaka, bazabisak'andi nionso yina basalaka. Yandi bendaka bau mpe kunata bau na mbanza kele na nkumbu ya Betesayida. ¹¹Kansi ntangu minkangu kuwaka yau ba landaka yandi; mpe yandi yambaka bau mpe yandi tubilaka bau mambu ya kimfumu ya Nzambi; mpe yandi niakisaka bantu. ¹²Ntang mpimpa kumaka penepene, kumi na zole kuizaka zabisa yandi:" Vutula bantu na babuala ya kinzungidila mpe na babuala ya fioti fioti samuna kusosa kifulu ya kuleka mpe madia samu beto kele na dikanga". ¹³Kansi yandi zabisaka bau:" Beno, beno pesa bau kima ya kudia". Batubaka:" Beto ke kaka na mampa tanu na mbisi zole, buna beto kuenda sumba madia samuna bantu nionso yayi". ¹⁴Bavandaka kana mafunda tanu ya bantu. Yandi zabisaka banlongoki n'andi:"Beno vuandisa bau na makabu(groupe) ya makumi tanutano". ¹⁵Ba salaka mutindu Yesu zabisaka bau, mpe bantu nionso vuandaka. ¹⁶Yandi bakaka mampa tanu na bambizi zole yina, yandi sendulaka meso na dizulu, yandi sakumunaka yau, mpe yandi zenguzunaka yau, yandi pesaka yau na minlongoki n'andi samu ba kabudila nkangu. ¹⁷Bau nionso kudiaka mpe ba yukutaka, mpe bintini ya mampa bikanaka, fulukaka na bitunga kumi na zole. ¹⁸Ntangu yandi vuandaka sambila yandi mosi, minlongoki vuandaka na yandi mpe yuvusaka bau:" Nini bantu kena kutuba samuna munu e?". ¹⁹Bavutusa:" Yoani mbotiki, ba yankaka Eliya, ba yankaka diaka ke na kutuba ti mosi na mimbikudi ya ntama me fuluka". ²⁰Yandi zabisaka bau:" Bosi beno nini beno me tuba, mu ke nani e?". Petelo vutusa:" Nge kele Klisto ya Nzambi". ²¹Kansi yandi me pekisa bau na kutubila muntu ve, ²²samu Muana ya muntu fueti mona ntete mpasi na bamambu mingi, ba fueti niafun'andi na bakuluntu, na bangudi ya nganga mpe na minsoniki, ba ke kufua yandi, kansu na kilumbu ya tatu ,yandi ka fuluka²³Yandi zabisaka bau nionso:" Kana muntu zona kuiza na manima na munu, yandi fueti kukikadila nkanu, kubaka dikulunsi na yandi konso kilumbu mpe kulanda munu. ²⁴Konso muntu ke sosa kutanina luzingu n'andi, ke zimbisa yau, kansu konso muntu ke zimbisa luzingu n'andi samuna munu, ke vuluza yau. ²⁵Ndandu nini ke na muntu na kuvua yinza ya mvimba bosi me kukizimbisa e?". ²⁶Konso muntu ke fuila munu mpe mambu na munu nsoni, Muana ya muntu mpe ke fuila yandi nsoni ntangu yandi ke kuiza na nkembo n'andi, ya Tata n'andi, mpe ya bambasi n'andi ya nlongo. ²⁷Kansi ya kieleka me tubila beno, bantu yankaka kele na kati na beno ke kufua ve kana bamona ve Kimfumu ya Nzambi". ²⁸Bilumbu nana lutaka na manima ya kutuba bamambu yayi, Yesu bakaka Petelo, Yoani na Yakobi, mpe yandi nataka bau na mongo samuna kusambila. ²⁹Ntangu yandi vuandaka sambila, mbonokono n'andi kitukaka mpe muatu n'andi kumaka mpembe mpe lezimaka. ³⁰Tala, babakala zole vuandaka solula na yandi(Yesu), ya vuandaka Mose na Eliya, ³¹bau monikaka na mbonokono ya nkembo. Ba vuandaka mokina ngiendolo n'andi na Yelusalemi. ³²Na ntangu yina, Petelo na bayina vuandaka na yandi, lekaka pongi ya ngolo, kansu ntangu ba lamukaka, ba monaka nkembo n'andi kintuadi na babakala zole yina vuandaka na yandi. ³³Ntangu bakatukaka kisika ba vuandaka Yesu, Petelo zabisaka Yesu:" Nlongi, ya me fuana na beto na kuvuanda awa. Beto ke tunga bayinzo tatu, mosi samuna nge,mosi samuna Mose, mpe mosi samuna Eliya". Yandi vuandaka visa ve yina yandi vuandaka tuba. ³⁴Ntangu yandi vuandaka tuba mambu yina, dituti zipaka bau mpe ba monaka wonga. ³⁵Ndinga wakanaka na kati ya dituti tubaka:" Yandi yayi kele muana na munu mu ponaka. Beno kuwa yandi". ³⁶Ntangu ndinga me manisa kutuba, Yesu vuandaka

yandi mosi. Ba vuandaka suii mpe na bilumbu yina, bazabisaka muntu ve mambu yina bamonaka.³⁷ Kilumbu landaka, na manima ya kukulumuka na mongo, nkangu ya n'nene ya bantu kuizaka na yandi.³⁸ Tala, muntu mosi kati na nkangu tubaka na ndinga ngolo." Nlongi, me bombidila nge na kutala muana na munu, samu yandi kele muana mosi kaka ya munu.³⁹ Tala, mpeve ya yimbi ke kotilaka yandi mpe na mbala mosi, yandi me banda kuboka yau ke salaka ti yandi kangama mpe me banda kubimisa mete na yinua n'andi. Mpeve ya yimbi ke bimaka na mpasi, ya ke lembisaka yandi mingi ntangu ya ke bimaka.⁴⁰ Mu bombidilaka minlongoki na nge bakuka yau, kansi bakokaka ve".⁴¹ Yesu vutulaka mpe tubaka:" Mbandu me kondua kiminu mpe ya kuzimbusua, ntangu yikua mu ke vuanda na beno mpe mu ke vibidila beno? Nata muana na nge awa".⁴² Ntangu ditoko vuandaka kuiza, mpeve ya yimbi buisaka yandi na ntoto mpe vindumunaka yandi ngolo. Kansi Yesu sembaka mpeve ya kusumuka, yandi niakisaka ditoko, mpe vutusaka yandi na tata n'andi.⁴³ Bau nionso yitukaka n'nene ya Nzambi. Ntangu bantu nionso vuandaka sepela na mambu nionso yandi salaka, yandi zabisaka minlongoki n'andi:⁴⁴ " Beno kuwa mbote mbote mambu yayi samu Muana ya muntu ke yekulua na maboko ya bantu".⁴⁵ Kansi bavisaka ve nsasa ya bamambu yina, meso na bau vuandaka ya kukangama samu babika visa yau. ba monaka wonga na kuyuvusa yandi samuna diambu yayi.⁴⁶ Na yau, ba vuandaka yuvasana bau na bau samuna kuzaba nani me lutisa kikuluntu.⁴⁷ Kansi Yesu, na kuzabaka mabanza ya bantima na bau, bakaka fimuana mosi mpe yandi tedimisaka yandi penepene na yandi.⁴⁸ Mpe yandi me zabisa bau : " Kana muntu me yamba na nkumbu na munu muana fioti me fuanana na yandi yayi, yandi me yamba munu, mpe bosi kana muntu me yamba munu, yandi me yamba mpe yina tindaka munu. Samu yina me lutila fioti kati na beno nionso, yandi nde me lutila na kikuluntu(kimbuta).⁴⁹ Yoani vutulaka mpe me tuba:" Nlongi, beto monaka muntu mosi vuandaka bimisa bampeve ya yimbi na nkumbu na nge mpe beto pekisaka(simaka) yandi samu yandi ke landaka beto ve.⁵⁰ Kansi Yesu me tubila yandi:" Kupekisa yandi ve, muntu yina kele kitantu ve na beto, kele na beto".⁵¹ Ntangu bilumbu yandi fuana kuenda na zulu kumaka penepene, yandi bakaka lukanu ya ku kuenda na Yelusalemi.⁵² Yandi tindaka bantumua tekidila yandi; bakuendaka mpe bakotaka na dibuala mosi ya Samaliya samuna kukubikila yandi kifulu.⁵³ Kansi bantu ya kuna yambaka yandi ve, samu yandi vuandaka kuenda na Yelusalemi.⁵⁴ Ntangu Yakobi na Yoani monaka yau, batubaka:" Mfumu, nge zona beto tinda tiya kulumuka mpe fukisa bau e?".⁵⁵ Kansi yandi bangumukaka sembaka bau.⁵⁶ Na yau, ba kuendaka bau na dibuala ya nkaka.⁵⁷ Ntangu ba vuandaka tambula, muntu mosi zabisaka yandi:" Mu ke landa nge kifulu nionso nge ke kuenda".⁵⁸ Yesu vutudilaka yandi:" bamfuenge kele na kisika ba ke lekaka mpe banuni ya zulu kele na bazala na bau kansi Muana ya Muntu kele na kisika ya kutula yintu ve".⁵⁹ Yadi tubilaka muntu ya nkaka:" Landa munu". Kansi yandi vutusaka:" Mfumu, pesa munu yinsua mu kuenda zika ntete tata na munu".⁶⁰ Kansi Yesu zabisaka yandi:" Bika bantu ya kufua bazikasana, kansi nge, kuenda mpe samuna Kimfumu ya Nzambi".⁶¹ Muntu ya nkaka mpe tubaka:" Mfumu, mu ke landa nge, kansi pesa mu ntete yisua ya kukuenda zabisa bantu ya yinzo na munu".⁶² Kansi Yesu tubilaka yandi:" Muntu nionso me banda kisalu mpe me lemba na nzila me bong'a samuna Kimfumu ya Nzambi".

10

¹Na manima na yawu, Mfumu ponaka lusambuadi ya nkaka, mpe yandi tindaka bawu zole zole samu bakuenda na ba mbanza mpe na babuala yina yandi mosi zolaka kuenda.² Yandi metubila bawu : "Diyinza kele ya nene kansi bisadi kele fioti. Beno sambila na mfumu ya diyinza, samu yandi tinda bisadi na diyinza na yandi.³ Beno kuenda. Tala, mukena tinda beno lokola mameme na kati-kati ya memvo.⁴ Beno nata lukabi ya mbongo ve, nkutu ve, sapatu ve, mpe kupesa mbote na nzila ve.⁵ Na ndambu ya bayinzo beno ke kota, beno tuba ntete, 'Yenge yavuanda na yinzo yayi.'⁶ Kana mutu ya yenge ke vana, yenge ke bikana na yandi, kana ti yandi kele ve yake vutuka na beno.⁷ Beno sikila kaka na yinzo yayi, kudiaka mpe kunuaka yina bake pesa beno, samu kisadi fueite baka mfutu. Beno tambula-tambula na ba yinzo ve.⁸ Kana beno me kota na mbanza mpe bame yamba beno, beno kudia yina bake pesa beno,⁹ mpe beno belusa bambevo kele kuna. Beno tubila bawu, 'Kimfumu ya mazulu me finama na beno.'¹⁰ Na mbanza nionso beno ke kota mpe bake yamba beno ve, beno vayika na banzila ya bawu mpe beno tuba,¹¹ 'Beto me pupudila beno fundu-fundu ya mbanza ya beno yina kele na makulu ya beto, kansi beno zaba ti kimfumu ya mazulu me finama.'¹² Mukena tuba na beno ti na kilumbu ya lufundusu mbanza yina keluta Sodomo na kumona mpasi.¹³ Kiadi na nge Korazina! Kiadi na nge Betesayida! Kana bimangu nionso yina Nzambi salakana na mbanza na beno, salamaka na bambanza Tir mpe Sidoni, bazolaka vilula mayele, katuka ntama batu ya mbanza yayi zolaka vuata bangoto mpe pakula dibombi.¹⁴ Yawu yina mfundusu ya beno ke luta ngolo na Tir mpe Sidoni.¹⁵ Beno batu ya Kapernawumi, beno kena kubanza ti Nzambi ke zangula beno ti na zulu? Ve, bake kitisa beno ti na insi ya bafua.¹⁶ Yandi yina me kuwa beno me kuwa munu mpe yina ke manga beno me manga munu; mpe yina me manga munu, me manga yina tindaka munu.¹⁷ Lusambudi kuizaka na yenge, bame tuba : "Mfumu, ata bampeve ya yimbi me tumama na nkumbu na nge."¹⁸ Yesu me tubila bawu : "Mumonaka Satana katukaka na zulu kubua lokola luvézomo.¹⁹ Tala, mupesaka beno lulendo yaku tambula na zulu ya banioka, ya bankala-nseke, mpe kuwangisa lulendo nionso ya Satana mpe kima mosi ve lendaka sala beno yimbi.²⁰ Na yawu beno yangalala ve samuna bampeve tumamanaka beno, kasi beno yangalala samu ti bankumbu na beno me sonama na mazulu."²¹ Na ntangu yina Yesu sepelaka ngolo na Mpeve ya Nlongo mpe me tuba : "Me zitisa nge Tata na munu, Mfumu ya zulu mpe ya ntoto samu nge suekaka mambu yayi na batu ya nduenga mpe batu na mayele. Mpe nge zabisaka yawu na bayina kena mayele mingi ve lokola bimban'a mbana. Ya kieleka Tata, lokola nge monaka yaku songa na meso na nge."²² Bima nionso pesamaka munu na Tata na munu, mpe mutu mosi ve mezaba nani ke Muana si kana Tata ve mpe mosi me zaba Tata ve, kaka Muana, mpe yina nionso yina Muana zola zabisa yandi."²³ Yandi balukaka na minlongoki mpe yandi me tuba : "Yenge na bayina kena kumona mambu yayi.²⁴ Mukena

kutubila beno ya kieleka ti bambikudi mpe bantinu mingi zolaka mona mambu yayi mpe bamonaka yawu ve mpe bazolaka kuwa mambu yayi mpe bakuwaka yawu ve.²⁵Nlongi mosi ya nsiku ya yuda telamaka mpe totaka yandi na kutuba : "Nlongi, nini mu sala samu mu baka difua ya moyo ya mvula na mvula?"²⁶Yesu me zabisa yandi : "Nini sonamaka na nsiku? Nini ngeke nakutanga kuna?"²⁷Yandi me vutudila yandi : "Zola Mfumu Nzambi na nge na ntima na nge nionso, na muela na nge nionso, na ngolo na nge nionso, mpe na mabanza na nge nionso, mpe zola mfinangani na nge lokola nge mosi."²⁸Yesu me zabisa yandi : "Nge me vutula mbote, sala yawu mpe nge ke zinga."²⁹Kansi nlongi yina, lokola yandi zolaka kukinungisa, yandi zabisaka na Yesu : "Nani kele mfinangani na munu?"³⁰Yesu vutusaka : "Mutu mosi katukaka na Yelusalemi samuna ku kuenda na Yeliko. Yandi kutanaka mintani zionaka yandi bima na yandi nionso, babulaka yandi mpe babikaka yandi pene-pene ya lufua."³¹Nganga ya Nzambi mosi kulumukinaka na nzila yina, mpe, ntangu yandi me mona yandi, yandi lutanaka.³²Mutindu mosi, nlevita kumaka diaka na kisika yina mpe, ntangu yandi me mona yandi, yandi lutakanaka.³³Kansi mutu mosi ya Samalia vuanda kuenda na nzietolo, yandi kumaka na kisika yandi vuandaka. Ntangu yandi me mona yandi, kingongo fulukaka na ntima na yandi.³⁴Yandi pusanaka pene-pene na yandi mpe kangaka bamputa na yandi, yandi dukulaka mafuta na vinia. Yandi kumisaka yandi na zulu ya kavalu na yandi mosi, yandi nataka yandi na yinzo ya banzenza mpe yandi sadisaka yandi.³⁵Kilumbu landilaka, yandi bimisaka mbongo, yandi pesaka yawu na munganga na kutuba, 'Toma sadisa yandi, mpe mbongo nionso nge ke bimisa diaka, muke futa yawu tangu muke vutuka.'³⁶Na bawu tatu yayi, na mabanza na nge, nani kele mfinangani ya mutu yina kubuaka na maboko ya mintani?"³⁷Nlongi yina tubaka : "Yina monisaka yandi nkenda." Yesu me zabisa yandi : "Kuenda mpe sala mutindu mosi."³⁸Na ntangu yina, lokola ba vuandaka na nzietolo, yandi kotaka na dibuala mosi, mpe nketo mosi vuandaka na nkumbu ya Malata yambaka yandi na yinzo na yandi.³⁹Yandi vuandaka na mpangi mosi ya nketo vuandaka na nkumbu ya Malia yina vuandaka na makulu ya Mfumu mpe vuandaka kuwa mambu na yandi.⁴⁰Kansi Malata kukipesaka na kulambila bawu madia. Yandi kuizaka na Yesu mpe tubaka : "Mfumu, yake na kusala nge kima mosi ve ti mpangi na munu me bikila munu kisalu nionso munu mosi? Zabisa yandi, yandi sadisa munu."⁴¹Kansi Mfumu vutudilaka yandi : "Malata, Malata, nge ke naku sala mpasi samuna mambu mingi,⁴²kansi diambu mosi kele mfunu mingi : Malia ponaka yina me lutila mbote, yina bake katusa yandi ve."

11

¹Yakumaka ntangu Yesu vuandaka sambila sika mosi, nlongoki mosi me tuba : "Mfumu, monisa beto kusambila mutindu Yoane monisaka minlongoki na yandi."²Yesu me tubila bawu : "Ntangu beno kena kusambila beno tuba, 'Tata, bika nkumbu na nge zitusa bika luzolo na nge kuiza.'³Pesa beto madia kilumbu na kilumbu.⁴Lemvukila masumu na beto mutindu beto mpe fuana lemvukila mutu yina me sala beto yimbi. Kuyambula beto ve na ntoto."⁵Yesu me tuba : "Nani kati na beno kena nkundi mpe me kuenda na kati-kati ya mpipa samuna kulomba, 'Nkundi, devisa munu bitini tatu ya mampa, 'samuna nkundi mosi me katuka ntama mpe mu kele ve na kima yaku pesa yandi'?"⁶Na yawu, yandi me vutusa na kati, 'Kutungisa munu ve, nkieno na munu me kangama, munu na bana na munu kena leka. Mulenda ve kutelama samuna kupesa nge dipa.'⁷Mukena kutubila beno, atako yandi ketelama ve samuna kupesa nge dipa samu nge kele nkundi na yandi, kansi samuna ntatumunu na nge, yandi ke telama mpe ke pesa nge bitini nionso yina nge ke vuanda na yawu nsatu.⁸Yesu me tuba diaka : "Lomba bake pesa nge, sosa ngeke baka, kokuka bake zibula."⁹Samuna mutu nionso ke lomba ke baka, mutu ke sosa ke mona, mutu ke kokuka bake zibudila yandi.¹⁰Tata nini yina kena muana na yandi me lomba dipa, yandi ke pesa dibanga, to nioka na kifulu ya mbizi?"¹¹To kana yandi me lomba diki ba pesa yandi nkutu?"¹²Kansi beno batu ya ntima yimbi beno fuana zaba wapi mutindu ku pesaka na bana na beno bima ya mbote ntangu Tata na beno na dizulu me pesa Mpeve ya Nlongo na bayina ke lombaka?"¹³Na manima, Yesu benganaka mpeve ya yimbi yina vuandaka na dibaba. Ntangu mpeve yango me bima dibaba me tuba, nkangu nionso sutukaka.¹⁴Kansi bayankaka vuandaka tuba : "Ya kele na Bezezebuli mfumu ya bampeve ya yimbi nde yandi me bimisila bawu."¹⁵Ba yankaka totaka yandi mpe balombaka kidimbu yina me katuka na Nzambi.¹⁶Kansi Yesu zabaka mabanza na bawu mpe yandi tubaka : "Insi nionso yina ke yaku kabuana yawu mosi ke panzana, mpe yinzo nionso yina ke yaku kabuana yawu mosi ke kubua."¹⁷Kana Satana me kabuana yandi mosi, wapi mutindu insi na yandi ke zingila? Samuna beno kena kutuba me benganaka mpeve ya yimbi na Bezezebuli.¹⁸Kana me bangana mpeve ya yimbi na Bezezebuli, na nkumbu ya nani minlongoki na beno ke benganaka mpeve ya yimbi? Na yawu, bake sambisa beno.¹⁹Kansi kana me bangana mpeve ya yimbi na musapi ya Nzambi, buna kimfumu ya Nzambi me kuiza na beno.²⁰Ntangu bakala ya ngolo kele na binuanunu na yinzo na yandi, bima na yandi kele na nkebolo.²¹Kansi kana mutu ya nkaka me kuiza, yina me luta yandi na ngolo, yandi kebaka binuanunu yina yandi tudilaka ntima mpe yandi kekabula bima na yandi.²²Mutu yina kele ve na munu kele kintatu na munu, mpe yina kele ve kintuadi na munu ke muanganaka.²³Ntangu mpeve ya yimbi me bima na nzutu ya mutu, yandi ke kuendaka na bifulu yaku kauka, samuna kusosa kuvuanda.²⁴Kana yandi baka ve, yandi ke vutuka na kifulu yina yandi katukaka, mpe ntangu yandi me vutuka kana kifulu yina ke yaku kubama mpe yaku bongisama,²⁵na yawu, yandi ke kuenda baka bampeve nsambuadi yina me lutila yandi na yimbi mpe ke kuiza vuanda kati na yandi. Na yawu, mamvipi ya mutu yina kekuma diaka kulutisila."²⁶Ntangu Yesu me manisa kutuba mambu yina, nketo mosi na kati ya nkangu me telama mpe me tuba : "Kiese na kivumu yina butaka nge mpe mabenii yina yemikaka nge."²⁷Kansi yandi vutusaka : "Kiese nde na batu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi mpe ke lundaka yawu."²⁸Ntangu nkangu kutanaka, Yesu me banda tuba : "Mbandu yayi kele ya yimbi. Bakena sosa kidimbu, kansi yake monikina bawu ve katusua yina ya Yonasi."²⁹Samuna, mutindu Yonasi kumaka kidimbu ya batu ya Ninive, pidina mpe Muana ya Mutu ke kuma kidimbu ya mbandu

yayi.³¹ Ntinu ya nketo ya Sude ketelama kilumbu yina bake mfundisa batu nionso ya mbadu yayi mpe yandi kesemba bawu, samuna yandi me katuka na nsuka ya insi samuna kuwa nduenga ya Salomo kasi awa mutu kele kena nduenga kuluta Salomo. Batu na Ninive ketelama kilumbu ya mfundusu na mbandu yayi mpe kesemba bawu, samuna bandimaka malongi ya Yonasi, tala, mutu kele awa me luta Yonasi.³³ Mutu mosi ve, ntangu yandi me pedisa muinda ke tula yawu na kisika yaku suama, kansi yandi ketula yawu na meza samuna batu nionso yina ke kota na yinzo fuana monika.³⁴ Disu na nge kele muinda ya nzutu na nge. Kana disu kele ya mbote, nzutu na nge nionso kele na muinda. Kansi kana disu kele ya kufua, nzutu na nge kele na kitombe.³⁵ Na yawu, sala keba muinda na nge bika vuanda kitombe.³⁶ Kana nzutu na nge nionso kele na muinda ata kitombe mosi ve, nzutu na nge nionso ke vuanda na muinda yina ke kienzula nge.³⁷ Ntangu yandi me manisa kutuba, Falasi mosi me lomba yandi kuiza kudia na yinzo na yandi. Yesu kotaka mpe kudiaka na meza na yandi.³⁸ Mpe falasi sutukaka samuna yandi sukulaka ve maboko na yandi tekila kudia.³⁹ Kansi Mfumu me tubila yandi : "Beno bafalasi, beno kena pangusa nganda ya bambungu mpe malonga kansi na kati ya beno kele nzinunu mpe yimbi.⁴⁰ Beno batu ya buzengi! Yina salaka nganda, yandi ve salaka mpe kati? ⁴¹Beno pesa minkayilu na yina kele na kati mpe bima nionso ke vuanda yaku vedila samuna beno.⁴² Kiadi na beno bafalasi samuna beno kefutaka buku ya kumi ya musoso, ya bala-bala, mpe ya matiti ya bilanga, kansi beno me zimbana lunungu mpe luzolo ya Nzambi. Yakele mfunu mingi ku sala lunungu mpe kuzola Nzambi, na kuzanga ve kusala mambu ya nkaka.⁴³ Kiadi na beno bafalasi, samuna beno kezolaka bakiti ya ntete na kati ya yinzo ya tukutukunu mpe bambote ya luzitu na bifulu batu ke vuandaka.⁴⁴ Kiadi na beno, samuna beno kele neti ndiamu yina kena kidimbu ve, batu kena tambudila na zulu na yawu naku kondua kuzaba."⁴⁵ Mosi ya minlongi ya nsiku me tubila yandi : "Nlongi, yina nge kena kutuba kena kufinga beto mpe." ⁴⁶Yesu me tuba : "Kiadi na beno, minlongi ya nsiku, samu beno kena fulusa batu na bifunda ya mpasi naku nata, kasi beno kena simba ve bifunda ata na musapi mosi.⁴⁷ Kiadi na beno, beno kena kutunga bandiamu ya kitoko samuna bambikudi, mpe bakulu na beno nde kufuaka bawu.⁴⁸ Na yawu, beno me ta kimbangi mpe beno me ndima mavanga ya bakulu na beno, samuna bakufuaka bambikudi mpe beno kena kutunga bandiamu na bawu.⁴⁹ Na yawu, nduenga ya Nzambi me tuba : "Muke tindila bawu bambikudi mpe bantumua, bake nuanisa mpe kufua ba yankaka.⁵⁰ Mbandu yayi kebaka mbanu ya menga nionso yina ya bambikudi tengukaka banda mbadukulu ya yinza,⁵¹ banda menga ya Abel ti menga ya Zakali, yina ba kufuaka na kati-kati ya kiyoka ya minkayilu mpe na kisika ya mbongo. Inga, mukena kutubila beno, mbandu yayi ke bakana mambu.⁵² Kiadi na beno minlongisi ya minsiku, samuna beno me katusa nsabi ya mayele, beno kena kota ve beno mosi, mpe beno kena ku yimina bayina zola kota kuna."⁵³ Ntangu Yesu mebima kuna, minsoniki mpe bafalasi tediminaka yandi mpe zonzisaka yandi na mambu mingi,⁵⁴ naku mekaka mintambu na mambu yina yandi ke tuba.

12

¹Na ntangu yina , awa mafunda mingi ya batu kutakanaka mpe bavuandaka diatasana, Yesu bandaka naku zabisa tete na minlongiki : "Beno keba na nkadulu ya bafalisi yina kele diso na insi ya lukaya.² Diambu nionso ya kulundama ke zayakana mpe diambu nionso ya kusuama kezabakana. ³Na yawu, nionso beno ke tuba na kitombe yake wakana na kukia mpe yina beno ke tuba na kinsueki na bivinga yake samunua na nganda ya bayinzo.⁴ Mukena kuzabisa beno bakundi ya munu, beno mona wonga ve na bayina lenda kufua nzutu mpe lenda sala kima yankaka ve. ⁵Kansi mukena kulubula beno samuna mutu yina beno fueti mona wonga. Beno mona nde wonga samuna yandi yina lenda kufua nzutu ya mutu mpe kuloza yandi na bulungi. Inga, yandi nde beno fueti mona wonga, me tubila beno.⁶ Keti bake tekisaka bansuini tanu na talu ya makuta zole kuandi, pidina ve? Nzoka Nzambi zimbana ve ata mosi kati na bawu. ⁷Kansi samuna beno, Nzambi ketangaka ata bansiku ya mintu na beno. Beno bika vuanda na wonga, beno kele na mfunu kuluta kifunda ya bansuini.⁸ Munu kena kutubila beno, konso mutu ke tela munu kimbangi na meso ya batu, Muana ya mutu ketela yandi kimbangi na meso ya bambasi ya Nzambi. ⁹Konso mutu ke manga munu na meso ya batu, Muana ya mutu kemanga yandi na meso ya bambasi ya Nzambi. ¹⁰Konso yina ketubila Muana ya mutu mambi ya yimbi, bake lemvukila yandi, kasi yina kefinga Mpeve ya Nlongo, bake lemvukila yandi ve.¹¹ Ntangu bake nata beno na bayinzo ya tukutukunu, to na ntuala ya bantuadisi ya buala mpe bamfumu ya luyalu samuna bafundisa beno, beno vuanda na mayindu ve wapi mutindu beno ke tubila samuna kusamba, ¹²pamba ve Mpeve ya Nlongo keluengisa beno kaka na ntangu yina mambu beno fuana tuba.¹³ Bosi mutu mosi na kati ya nkangu me tubila Yesu : "Nlongisi, zabisa mpangi ya munu naku kabula na munu kimvuama tata bikila beto." ¹⁴Yesu zabisaka yandi : "Mbuta mutu, nani mekumisa munu, mutu yina fueti sambisa beno to fueti kabula bima na beno?" ¹⁵Mpe yandi tubaka na bawu : " Beno keba na luzolo ya bimvuama, pamba ve luzingu ya mutu yasimbama ve na bimvuama na yandi ya mingi."¹⁶ Bosi Yesu tubilaka bawu kingana yayi : "Mutu mosi ya mvuama vuandaka na babilanga yina butaka mingi. ¹⁷Yandi banzaka kati na yandi, 'Nini muke sala? Pamba ve mukele diaka ve na kifulu ya ku lundila mimbutu ya bilanga.' ¹⁸Yandi me vutula, 'Tala diambu muke sala. Mukena buisa bayinzo muke lundilaka mimbutu ya bilanga samuna mutunga yankaka melutisa nene mpe muke tula kuna mimbutu mpe bima yankaka. ¹⁹Muke tuba na muela na munu, 'Mwela, nge kele na bima mingi yaku lundama samuna bamvula mingi. Pema nge, kudia, kunua mpe yangalala."²⁰ Kansi Nzambi me tubila yandi : "Nge mutu ya buzengi yaya, bubu yayi kaka nge ke kufua. Bosi bima nge mekubika yake kuenda na nani?" ²¹Pidina yake vuandila samuna mutu nionso kekulanda kimvuama samuna yandi mosi kasi samuna Nzambi ve.²² Yesu me zabisa na minlongiki na yandi : "Na yawu munu me tubila beno, beno vuanda na mayindu ve samuna moyo na beno, nini beno kekudia, mpe samuna nzutu na beno nini beno kevuata. ²³Pamba ve, luzingu me luta madia ya kudia mpe nzutu me luta bilele yaku vuata.²⁴ Beno tala kifuani ya bacorbo, bake kunaka ve mpe bake yonzikaka ve. Bake na nkutu ve samuna kulunda mimbutu kasi Nzambi kedikilaka bawu. Beno kele

na mfunu kulutila bandeke! ²⁵Nani kati na beno lenda buela fi ntangu ya fioti na luzingu na yandi samuna mayindu na yandi? ²⁶Kana beno lenda sala ve ata diambu ya fioti pidina, samuna nini kuvuanda na mayindu samuna mambu me bikana? ²⁷Beno tala mutindu ke kudilaka biteka. Yau kesala ve pe yau ke suetaka ve. Kansi metubila beno ti ata Salomoni na nkembo na yandi nionso, vuataka lokola mosi na bawu ve. ²⁸Kana Nzambi lenda vuatisa mutindu yina matiti ya mfinda yina kele bubu yayi mpe mbazi ke lozua na tiya, wapi mutindu yandi ke vuatisila beno ve, batu ya kiminu ya fioti? ²⁹Beno buela sosa yina beno ke kudia ve, yina beno ke kunua mpe beno vuanda na mayindu ve. ³⁰Samu batu ya yinza ya mvimba kena kusosa bima yina kasi Tata na beno me zaba ti beno kele ne nsatu na yawu. ³¹Kansi beno sosa kimfumu na yandi, mpe bake buela beno bima yina na zulu. ³²Beno mona wonga ve, nkangu ya fioti, samu Tata na beno kena kiese ya kupesa beno kimfumu. ³³Beno teka bima na beno mpe beno pesa na bamputu. Benoit kuki sadila bilundulu ya mbongo ke beba ve, mayuduku na dizulu yina ke tatamana mvula na mvula. Kuna muyibi mpe khazu-khazu kele ve. ³⁴Samu, sika kele mayuduku na nge, sika kele ntima na nge. ³⁵Bika mimvuatu na beno yavuanda yaku kangama na ba mponda mpe minda na beno ya kupela ntangu nionso, ³⁶mpe beno vuanda batu kena kuvingila ngizulu ya Mfumu na bawu samu ba zibudila yandi mbala mosi ntangu yandi ke kuma mpe ke kokuta. ³⁷Kiese kele na bisadi yina ke vuanda yaku lamuka ntangu mfumu na bawu ke kuiza. Ya kieleka muke na kuzabisa beno, yandi ke kanga mvuela na yandi na luketo na yandi, yandi ke vuandisa bawu pene-pene ya madia mpe ke dikila bawu (ke sadila bawu kisielo). ³⁸Kana Mfumu me kuiza na kilokula ya zole ya mpipa, to ya tatu, mpe me kuta bawu ya kukubama, bisielo yina kele ya kiese. ³⁹Beno zaba diaka yayi : kana mfumu ya yinzo zabaka ntangu yina muyibi ke kuiza, yandi lenda ndima ve bayiba yinzo na yandi. ⁴⁰Beno vuanda yaku kubama, samu ti beno zaba ve kilokula yina Muana ya mutu ke kuiza. ⁴¹Petelo tubaka : "Mfumu, ya kele kaka na beto nge kena kuzabisa kingana yayi to na batu nionso?" ⁴²Mfumu tubaka : "Nani kele nkebi yaku kuikama mpe ya nduka yina Mfumu na yandi yadisaka na zulu ya bisadi ya nkaka samu yandi pesa bawu ndambu ya madia na bawu na ntangu yaku fuana?" ⁴³Kiese na kisielo yina mfumu na yandi kekutana yandi kena kusala mutindu yina. ⁴⁴Ya kieleka mukena kuzabisa beno. Yandi ke yadisa yandi na bima na yandi nionso. ⁴⁵Kansi kana kisielo yina ketuba na ntima na yandi, 'Mfumu na munu ke vutuka malu ve,' mpe yandi me banda kubula bisielo ya babakala mpe ya banketo, kudia mpe kunua mpe yandi me kolua, ⁴⁶mfumu ya kisadi yayi ke kuiza na kilumbu yina yandi vuandaka vingila ve, mpe na kilokula yina yandi zabaka ve, mpe yandi ke zenga yandi na bitini mpe kupesa yandi kifulu na kisika ya ba yina dimbulaka biminu ya bawu. ⁴⁷Kisielo yina, lokola yandi zabaka luzolo ya mfumu na yandi, kansi yandi kubiminaka yawu ve, bake bula yandi mingi. ⁴⁸Kansi yina zabaka ve luzolo ya mfumu na yandi, kansi mesala mambu me fuana na lusembo, yandi ke baka nsembolo ya fioti. Bake lombi bima mingi na yina bapesaka bima mingi, bake lombi diaka yaku lutisa na yina bapesaka yaku lutisa. ⁴⁹Mukuizaka samuna kutula tiya na ntoto, mpe mukena kukanisa ti yasalama malu-malu. ⁵⁰Kansi mukele na mbotokolo yina mu fueti botukua, mpe na mutindu muke naku vingidila yawu ti yake kokisama. ⁵¹Beno me kanisa ti mukuizaka kunata yenge na yinza? Ve, mukena zabisa beno, kasi kuvambisa. ⁵²Samu ti, kubanda ntangu yayi, batu tanu ya yinzo mosi kevambana, batu tatu mpe batu zole, to batu zole ke telimina batu tatu. ⁵³Bake kabuana, tata na muana, mpe muana na tata; mama na muana ya nketo, muana ya nketo na mama; nzitu ya nketo na nkuezi ya nketo, nzitu ya bakala na nkuezi ya bakala. ⁵⁴Yesu vuandaka tuba mpe na nkangu : "Kana beno me mona matuti me tomboka na sika kelekaka ntangu, beno me tuba, 'Mvula kena kuiza.' ⁵⁵Mpe kana mpemo ya sude kena kupepumuuka, beno me tuba, 'Muini ke vuanda,' mpe yame salama. ⁵⁶Batu ya disu na insi ya lukaya, beno me zaba kusuasisa mbonokono ya ntoto, mpe ya zulu, kasi inki mutindu beno kena koka ve kuvisa ntangu yayi?" ⁵⁷Samuna inki beno kena kusuasisa ve yina kele lunungu samuna beno mosi? ⁵⁸Kana nge me kuenda na ntatu na nge na ntuala ya ba zuzi, na nzila, sala nionso samu beno wizana na yandi, samu yandi bika yekula nge na bazuzi, mpe zuzi yekula nge ve na nkebi, mpe nkebi ketula nge na buloko. ⁵⁹Mukena tubila nge, nge ke bima ve, ti nge ke futa mbongo nionso.

13

¹Na ntinga yina, batu vuandaka tuba samuna batu ya Ngalili yina Pilato sangisaka menga na minkayilu na bawu. ²Yesu vutudilaka bawu pe yandi tubaka : "Benoit kena kubanza ti batu yayi ya Ngalili kele basumuki ya nene kulutisa ba ya nkaka samuna bame mona mpasi ya mutindu yayi?" ³Ve, mukena kuzabisa beno kansi kana beno soba nkadulu ve, beno nionso ke kufua mpila mosi. ⁴Beto lenda tuba diaka samuna batu kumi na nana ya Siloe, bayina builuuka yinzo ya yinda mpe kufuuka bawu nionso, beno kena kubanza ti bakele basumuki ya yimbi lutila bantu ya nkaka kevuandaka na Yelusalemi? ⁵Ve, mukena kuzabisa beno. Kansi kana beno soba nkadulu ve, beno nionso ke kufua mpe. ⁶Yesu tubilaka bawu kingana yayi : " Mutu mosi kunaka inti ya mungenge na bilanga na yandi mpe yandi kuendaka kusosa mimbutu kansi yandi monaka yawu ve. ⁷Mutu yina me tuba na kisadi : "Tala, yame sala bamvula tatu mukena kuiza kusosa mbutu na inti yayi mpe mukena kumona kima ve. Zenga yawu, samuna nini ya kele kubaka kifulu ya mpamba?" ⁸Kisadi ya bilanga me vutula : "Bika tete yawu imvu yayi, muke timuna pene-pene na yawu samuna kutula matiti ya kubola. ⁹Kana yame buta mbutu mvula kena kuiza, yake mbote, kansi kana yabuta ve, nge ke zenga yawu. ¹⁰Yesu vuandaka longa na mosi na bayinzo ya tukutukunu kilumbu ya sabato. ¹¹Nkento mosi vuandaka kuna na mpeve ya yimbi yina kumisaka yandi yaku vanguka; yandi vuandaka na nkunki mpe lendaka kutelama ve. ¹²Ntangu Yesu monaka nkento yayi, yandi me bokila mpe me tubila yandi : "Nkento, nge me beluka." ¹³Yesu tensikilaka yandi maboko mpe mbala mosi yandi me telama mpe nkembilaka Nzambi. ¹⁴Kansi bantuadisi ya yinzo ya tukutukunu monaka mbote ve samuna Yesu niakisaka kilumbu ya Sabato. Na yawu ntuaadisi vutulaka na nkangu : "Beto kele na bilumbu sambanu ya kusala bisalu. Benoit kuizaka baka luniakusu na bilumbu yina kansi kilumbu ya Sabato ve." ¹⁵Mfumu me vutudila yandi : "Batu ya ntima zole! Nani kati na

beno kezibulaka nsinga ya dimeme to ngombe na yandi ve, samuna kunua maza kilumbu ya Sabato? ¹⁶Mpila mosi mpe na muana nkento yayi ya Abalayami, yayi Satana bikaka yaku kangama bamvula yinda kumi na nana, ya fuanaka ve kukutula yandi kilumbu ya Sabato? ¹⁷Awa yandi vuandaka tuba mpidina, batu nionso yina vuandaka tedimina yandi kufuaka nsoni, kansi nkangu ya mvimba nionso vuandaka yangalala na mambu ya nkembo yandi vuandaka sala. ¹⁸Bosi Yesu tubaka : "Na nini kimfumu ya Nzambi me fuanana, mpe na nini mu lenda kokanisa yawu? ¹⁹Yame fuanana na mbuma ya fioti yayi mutu me baka mpe meloza yawu na bilanga na yandi mpe yame kuna inti ya nene mpe banuni ya dizulu kena kutunga banzala na bawu na bitala na yawu. ²⁰Yandi tubaka diaka : "Na nini mu lenda fuanisa kimfumu ya Nzambi? ²¹Yame fuanana na kifunusu yina nkento mosi bakaka samuna kusangisa na bitezolo tatu ya mfumfuta ya mampa ti na ntangu yandi me telama. ²²Yesu vuandaka zieta mpe longila na mbanza mpe buala nionso na nzila na yandi yaku kuenda na Yelusalemi. ²³Mutu mosi zabisaka yandi : "Mfumu, yake kaka mua ndambu ya batu ke vulusua?" Bosi yandi tubilaka bawu : ²⁴"Beni sala ngolo naku kota na muelo yaku fietama samu batu mingi ke zola yawu mpe bake lenda kokuta yawu ve. ²⁵Ntangu Mfumu ya yinzo ke telama mpe ke kanga muelo beno ke telama na nganda, konkutula na muelo mpe beno ke tuba : "Mfumu, Mfumu, bika beto kota." Mpe yandi ke vutudila beno : "Mu zaba beno ve; wapi sika beno me katuka?" ²⁶Bosi beno ke tuba : "Beto kudiaka mpe kunuaka na ntadisi na nge mpe nge bandaka longila na ba balabala na beto." ²⁷Yandi ke vutudila beno : "Mukena kuzabisa beno, muzaba ve wapi sika beno me katuka. Beni tatukila munu, beni bisadi ya mambi. ²⁸Yake vuanda bidilu na ba nkuetoso ya meno ntangu beno ke mona Abalayami, Isaki, Yakobi mpe mimbikudi na kimfumu ya Nzambi kansi beno, beno me lozama na mbazi. ²⁹Bake katuka na Este, Weste, Node mpe Sude, mpe bake vuanda na meza na kimfumu ya Nzambi. ³⁰Mpe beno zaba diambu yayi, batu ya nsuka ke vuanda ya ntete mpe ya ntete ke vuanda ya nsuka. ³¹Ntama mingi ve, bafalisi kuizaka mpe tubilaka yandi : "Kuenda nge mpe katuka awa samu Elode zola vonda nge. ³²Yesu me tuba : "Tuba na mfumenge yayi, Tala, mukena kubengana ba mpeve ya yimbi mpe mukena kuniakisa bubu na mbazi, mpe kilumbu ya tatu muke lungisa yina me zola." ³³Na nionso yayi, yake mfunu na munu, kutatamana bubu, mbazi mpe kilumbu ke landa samu ya lenda ndimama ve ti mbikudi mosi bakufua yandi na mbazi ya Yelusalemi. ³⁴Yelusalemi, Yelusalemi! Ngeye kena kufua ba mbikudi mpe nge na kulozila bantumwa nanga mabanga. Banda ntama muke vuandaka na nsatu yaku sangisa bana na nge bonso nsusu mosi kesangisa bana na yandi na insi ya maveve na yandi kansi nge zolaka yawu ve. ³⁵Tala, yinzo na nge mebikana yawu mosi. Mukena kuzabisa beno, nge ke mona munu diaka ve ti beno ke tuba : "Bika yandi sakumuka yina kena kuiza na nkumbu ya Mfumu."

14

¹Kilumbu mosi ya Sabala, ntangu yandi vuandaka kuenda kudia dimpa na yinzo mosi ya mfumu ya bafalisi, mpe bafalisi vuandaka tala yandi. ²Na ntuala na yandi mutu mosi vuandaka vimbaka makulu. ³Yesu yuvusaka banluki ya nsiku mpe bafalisi : "Nsiku ya beto kena insua yaku niakisa kilumbu ya Sabala to ve?" ⁴Bavuandaka sui. Na yawu Yesu simbaka yandi, yandi niakisa yandi mpe yandi bikaka yandi kuenda. ⁵Yandi zabisaka bawu : "Nani kele na muana to ngombe me kubua na dibulu kilumbu ya lumingu mpe yandi ketele ve na mbala mosi? ⁶Ba bakaka ata mvutu ve yaku pesa yandi na mambu yango. ⁷Ntangu Yesu monaka mutindu bayina babokidisaka vuandaka pona bisika yaku vuanda yandi tubilaka bawu kingana : ⁸"Ntangu bame bokidisa nge na nkembo ya dikuela, beno vuandaka ve na bifulu yina ya luzitu, samuti ya lendaka ti mutu mosi meluta luzitu bokudusuka. ⁹Ntangu mutu yina bokidisaka beno ke zabisa nge, 'Pesa na mutu yayi ya nkaka kifulu nange,' nge ke kuenda vuanda na manima. ¹⁰Kansi kana bame bokidisa nge, kuenda vuanda na manima, ntangu mutu yina bokidisaka nge kekuiza, yandi lenda tubila nge, 'Kuenda na ntuala.' Bake zitisa nge na bisika batu nionso yina me vuanda na ngeyo. ¹¹Samu ti nionso ke kukizangula bake kitisa yandi, mpe mutu yina ke kumikitisa bake zangula yandi. ¹²Yesu tubilaka mpe mutu yina bokidisaka yandi : "Ntangu ngeke kubika ndambisa ya muini to ya nkokila, kubokidisa ve bankundi mpe bamfinangani na nge, to bibuti na nge, to ba yina kele na kimvuama, mutindu mosi balendaka bokidisa nge, mpe balendaka sadila nge mutindu mosi. ¹³Kansi ntangu nge me bongisa nkinzi, bokidisa mpe batu yaku sukama, batu ya kieta, mimvakusi, bampopo, ¹⁴mpe nge ke vuanda mutu ya kiese, samu balenda ve kuvutusiya ngeyo. Samu ngeke vuanda na nsendo na mfulukusu ya batu ya lunungu. ¹⁵Na ntangu mosi ya ba yina vuandaka na meza kintuadi na Yesu kuwaka mambu yango, mpe yandi me zabisa yandi : "Kiese na yina ke kudia dimpa na kimfumu ya Nzambi!" ¹⁶Kansi Yesu me tubila yandi : "Mutu mosi kubikisaka nkinzi ya nene mpe yandi bokidisaka batu mingi. ¹⁷Na ntangu madia manisaka ku kubama yandi tindaka bisadi na yandi samuna kuzabisa batu yina yandi bokidisaka, 'Beni kuiza samu ti nionso me kubama. ¹⁸Bawu nionso bandaka kupesa ba mpengomono. Mutu ya ntete me tuba, 'Musumbaka bilanga mpe mu fueti kuenda tala yawu. Nlemvukila munu.' ¹⁹Mpe ya nkaka me tuba, 'Musumbaka nzole tanu ya ngombe mpe muzona meka yawu. Dodokolo.' ²⁰Mpe mutu ya nkaka me tuba, 'Mukuelaka, samuna yawu mulenda kuiza ve. ²¹Kisadi kuizaka zabisa mambu yina na mfumu na yandi. Na yawu mfumu me fuema mpe metuba na kisadi na yandi, 'Kuenda na ba bala-bala ya mbanza mpe bokidila munu bampotu, makoka, bampopo mpe batu ya kieta.' ²²Kisadi metuba, 'Mfumu, yina nge tindaka mu me sala yawu kasi bifulu kele ntete. ²³Mfumu me tuba na kisadi, 'Kuenda na banzila ya nene mpe na bapembeni komina bawu naku kuiza, samuna yinzo vuanda yaku fuluka. ²⁴Samu ti mume tuba na beno, mutu mosi ve bokudusuka kekudia madia na munu. ²⁵Makabu ya nene vuandaka tambula na yandi, yandi balukaka mpe yandi mezabisa bawu : ²⁶"Sikana mutu me kuiza na munu, mpe yandi me dila nkalu ve tata na yandi, mama, nketo, bampangi ya banketo mpe babakala, mpe luzingu na yandi mosi, yandi lenda vuanda nlongoki na munu ve. ²⁷Mutu nionso kebaka ve dikulusi na yandi mpe kulanda munu, yandi lenda vuanda nlongoki na munu ve. ²⁸Nani kati na beno zola tunga yinzo, ke vuanda ve mpe kutala nini ya kena ku lombi, kana yandi me baka bima yina lenda manisa yawu? ²⁹Kana mutindu

yina ve, na ntangu yake bongisa lufulu pe kekoka ku manisa ve, ba yina nionso kena kumona yandi bake banda kusekinina yandi mpe bake tuba, ³⁰"Mutu yayi bandaka kutunga mpe yandi koka ve ku manisa." ³¹To inki ntinu yina, ntangu yandi kena kuenda kunuana mvita na ntinu yankaka, mpe yandi ke vuanda ntete ve, mpe keyuvusa nduengoso sikana yandi lenda nunga ntinu yina na mafunda kumi ya babakala, lokola yandi me kuiza na mafumi zole ya mafunda? ³²Kana ve, ntangu yandi kele ntete ntama, yandi ketinda bantumua mpe kuyuvusa nini ya kusala samu yenge vuanda. ³³Na yawu, mosi ve kati na beno lenda vuanda nlongoki na munu kana yandi bika bima na yandi nionso ve. ³⁴Mungua kele mbote, kansi kana mungua mekatuka nzenzo, inki mutindu yalendaka diaka vutukila nzenzo? ³⁵Ya kele diaka na mfunu ve, na ntoto mpe na mbozi. Bake loza yawu na nganda. Yina kele na makutu samuna kuwa, yandi kuwa."

15

¹Na ntangu yayi bamvakusi ya mpaku nionso mpe batu yankaka ya masumu vuandaka kuiza na Yesu samuna kuwa yandi. ²Bafalisi mpe minsonuki vungutaka bawu na bawu na kutuba : "Mutu yayi kena ku yamba batu ya masumu mpe kena kudia mpe na bawu." ³Yesu kutaka kingana yayi yandi me tuba : ⁴"Nani kati na beno sikana yandi kele na nkama ya mameme mpe me zimbisa mosi na bawu, ke kuiza bika luvua ya ivua na dikanga ve, samu yandi kuenda sosa yina me zimbana ti yandi ke mona yawu? ⁵Na yawu ntangu yandi me solula yandi, yandi me tula yandi na dipeka mpe me sepela. ⁶Ntangu yandi me kuma na yinzo yandi me kutikisa bankundi mpe ba mfinangani mpe me tubila bawu, 'Beni sepela kintuadi na munu samu ti mume mona dimeme ya munu zimbilaka.' ⁷Yawu yina mume tuba na beno, yake kuiza vuanda na kiese na mazulu samuna mutu mosi ya masumu me vilula mayele ke luvua na ivua ya batu ya lunungu kele batu ya mayele. ⁸To nkento nini kele na kumi na falanga, sikana yandi me zimbisa mosi yandi ke pedisa muida ve yandi ke kombula yinzo samuna kuluta kusosa ti yandi ke buela baka yawu. ⁹Mpe ntangu yandi me mona yawu, yandi me kutikisa ba nkundi na yandi mpe ba mfinangani, mpe tubaka na bawu, 'Beni yangalala kintuadi na munu, samu munu me mona falanga mu zimbisaka.' ¹⁰Yawu yina mu kena kutuba na beno, ya kele na kiese kati na bambasi ya Nzambi ntangu mutu ya masumu me vilula mayele. ¹¹Na yawu Yesu me tuba : "Tata mosi vuandaka na bana babakala zole, ¹²mpe yina ya leki me tuba na tata na yandi, 'Pesa munu ntangu yayi ndambu ya kimvuama na munu.' Na yau, yandi kabudilaka bawu kimvuama. ¹³Na manima ya ndambu ya bilumbu, yina ya nleki kubikaka nionso ya yandi mpe kuendaka na insi ya ntama mpe kuna yandi fukisaka mbongo na yandi nionso, sumbaka yina yandi vuandaka na mfunu ve, fukisaka mbongo na yandi na luzingu na yimbi. ¹⁴Ntangu yandi manisaka kusadila nionso, malema ya ngolo kuizaka na insi yina mpe yandi bandaka kusukama. ¹⁵Yandi kuendaka sala na mutu mosi ya insi yina mpe yandi tindaka yandi na mfinda samu yandi dikila ba ngulu. ¹⁶Yandi zinaka moyo na kudia ata madia ya bangulu samu ata mutu mosi pesaka yandi madia ve. ¹⁷Kasi na ntangu nleki luengaka, mpe yandi me tuba, 'Yikua ya bisadi ya tata na munu kele na madia mingi mpe mukena kufua nsatu. ¹⁸Muke telama mpe muke kuenda sika tata na munu, mpe muke tubila yandi, "Tata, mu sumukaka na ntadisi ya zulu mpe na nge. ¹⁹Mu fuana diaka ve kubokudulua muana na nge; kumisa munu mosi ya bisadi na nge." ²⁰Na yawu, yina ye nleki telama mpe kuizaka na tata na yandi; kansi na ntangu yandi kele ntete ntama, tata na yandi monaka yandi mpe fulukaka na kiadi mpe yandi zaulaka mpe zingilaka yandi na dilaka, mpe yambaka yandi. ²¹Muana me tuba : "Tata, musumukaka na ntadisi ya zulu mpe na tuala na nge. Mu fuana diaka ve na kubokudulua muana na nge." ²²Tata me tuba na bisadi na yandi : "Beni nata na nsualu bilele me luta kitoko mpe beni vuatisa yandi, beni tula yandi nlunga na musapi mpe basapatu na makulu. ²³Beni nata ngombe ya mafuta mpe beni kufua yawu, beto kudia mpe beto sepela, ²⁴samu muana na munu kufuaka, mpe yandi kele ntangu yayi ya moyo, yandi zimbilaka mpe ntangu yayi yandi me monana." Mpe babandaka kusepela. ²⁵Na ntangu yina mpangi na yandi ya mbuta vuandaka na bilanga. Lokola yandi vuandaka kuiza mpe pusanaka na yinzo, yandi kuwaka makele ya bisiku na makinu. ²⁶Yandi bokilaka mosi ya bisadi mpe yuvusaka yandi kana inki yina ya lendaka vuanda. ²⁷Kisadi me tubila yandi, "nleki na nge me kuiza, tata na nge me kufua ngombe ya nene samu yandi me vutuka mbote. ²⁸Muana ya kulutu fuemaka mpe yandi zolaka diaka kukota na yinzo ve, kansi tata na yandi bimaka mpe bombidilaka yandi; ²⁹kasi muana ya mbuta vutusaka na tata na yandi, "Tala bamvula mingi mume sadila nge, mpe mubundula minsiku na nge mosi ve, kansi nge pesa munu tete ve ata muana ya nkombo samu mu sepela na bankundi na munu. ³⁰Kansi ntangu muana na nge yina bebisaka kimvuama na ba nsuza, me kuiza; nge me kufua muana ngombe ya mafuta." ³¹Tata me zabisa yandi : "Muana, nge kele ntangu nionso na munu mpe nionso kele ya munu kele ya nge. ³²Kansi ya vuandaka mbote samuna beto na kusepela mpe kuvuanda na kiese samu mpangi na nge yayi nge kena kumona vuandaka ya kufua mpe ntangu yayi yandi ke moyo; yandi zimbilaka mpe yandi me monana."

16

¹Yesu me tuba diaka na bisadi na yandi : "Mutu mosi vuandaka na kisadi na yandi. Bame zabisa yandi kena kusala mbote ve. ²Na yau, yandi me bokila yandi mpe yandi me zabisa yandi, 'Inki yina muke kuwa samuna nge? Kuiza songa mutindu nge me sadila samu ti nge ke vuanda diaka kisadi ve." ³Kisadi metuba kati na yandi mosi, 'nini muke sala samuti mfumu na munu zola katusa munu kisalu? Mukena ngolo yaku timuna mpe nsoni na kulomba. ⁴Mume zaba yina muke sala, samu ti ntangu bake katusa munu na kisalu, batu ke yamba munu mbote naba yinzo na bawu. ⁵Kisadi mebokila bayina vuandaka na bamfuka ya mfumu na yandi mpe yandi me yuvusa na mutu ya ntete, "Ikua nge kena kudeva na mfumu na munu?" ⁶Yandi me tuba, "Nkama ya bitezo ya mafuta ya olive." Mpe yandi me zabisa yandi, "Baka lapi na nge, vuanda malu malu, sonika makumi tanu." ⁷Kisadi me tuba na mutu ya nkaka : "Ikua nge kena kudeva", yandi me tuba, "Nkama ya

bitezo ya ble;" baka mukanda sonika lunana.⁸Mfumu sikaka kisadi yina ya yimbi samu ti yandi sadilaka mayele. Samu ti bana ya yinza yayi me lutisa mayele na mutindu na bawu yaku zingila kuluta bana ya kiya.⁹Mume zabisa beno, beno bongisa kinkundi na kimvuama ya kukondua lunungu. Na ntangu yake vuanda diaka ve, beno yambama na ba inza ya mvula na mvula.¹⁰Yandi yina kele yaku kuikama na bima ya fioti, yandi kekuikama mpe na bima ya nene.¹¹Kana kutu nge kuikama ve na kimvuama ya kukondua lunungu, nani ke tudila nge kivuvu na kimvuama ya mbote?¹²Mutindi mosi, kana nge toma keba ve yina ya mutu ya nkaka, nani ke pesa nge yina ya nge?¹³Mutu mosi ve lenda sadila ba mfumu zole na mbala mosi; to yandi ke lenda mosi mpe kuzola ya nkaka to mpe yandi ke tatamana na mosi mpe kulenda ya nkaka. Benolenda ve sadila Nzambi na mbongo.¹⁴Na yawu bafalisi vuandaka zola mbongo, bame kuwa mambu nionso yina, bame banda kuseka yandi.¹⁵Mpe yandi me zabisa bawu : "Benoke kukimonikisaka batu ya lunungu na ntuala ya batu. Kansi Nzambi mezaba bantima na beno. Yina batu kezitisaka ya kele nkakumusu na Nzambi.¹⁶Bansiku mpe bambikudi vuandaka sala ntete ti na ntangu ya Yoane. Kubanda na ntangu yina, nsangu ya mbote ya kimfumu ya Nzambi kena kusamunuaka, mpe mutu nionso kena kusala ngolo samu yandi kota kuna.¹⁷Kansi yalutisa na dizulu mpe ntoto ya luta, kasi dinotika mosi ya minsiku lendaka ve kubua.¹⁸Mutu nionso ke vambana na nkento na yandi mpe kukuela nkento ya nkaka yandi me sala kinsuza mpe bakala yina kekuela nkento katukaka na dikuela, yandi me sala kinsuza.¹⁹Ya vuandaka na mutu mosi ya mbongo mingi, yandi vuandaka vuata bilele ya mpumbu mpe ya lino mpe vuandaka yangalala ntangu nionso na kimvuama na yandi mingi.²⁰Mutu mosi yaku sukama, na nkumbu ya Lazalo vuandaka leka muela na yandi, yandi vuandaka na bamputa na nzutu ya mvimba.²¹Mpe yandi vuandaka sosa kudia, yina vuandaka sotuka na meza ya mutu ya mvuama mpe diambu ya nkaka, ba imbua vuandaka venda bamputa na yandi.²²Ya kuizaka vuanda ti mutu ya mputu kufuaka mpe banataka yandi na bambasi na nkata ya Abalayami. Mutu ya mvuama mpe kuizaka kufua mpe bazikaka yandi.²³Na insi ya bafua, yandi vuandaka yamusua. Yandi mesendula meso na yandi mpe yandi memona ntama Abalayami na Lazalo na nkata na yandi.²⁴Mpe yandi me boka na ndinga ya ngolo, yandi me tuba : "Tata Abalayami, fuila munu nkenda mpe tinda Lazalo samu ti yandi tula musapi na yandi na maza samu yandi vavika munu na ludimi, samu ti mukena mpasi ya ngolo na kati ya tiya mukele."²⁵Kansi Abalayami me tuba : "Muana na munu, bambuka moyo ti ntangu nge vuandaka moyo nge bakaka mambote mpe Lazalo bampasi. Kansi na ntangu yayi, yandi kena kubombua awa mpe ngeyo na mpasi.²⁶Bosi mpe diyenga kele na beto na nge samu ti bayina kele awa kuiza ve kuna mpe bayina kele kuna bakuiza awa ve."²⁷Mutu ya mvuama me tuba : "Mukena kubombidila nge, Tata Abalayami, nge tinda yandi na yinzo ya tata na munu"²⁸samu ti mume baka ba mpangi tanu ya babakala, samu yandi luengisa bawu, samu bawu mpe babika kuiza awa na kifulu yayi ya mpasi."²⁹Kansi Abalayami me tuba : "Mose na bambikudi kele na bawu; bakuwa bawu."³⁰Mutu ya mvuama me vutusa : "Ve, Tata Abalayami, kana mosi na kati ya batu ya kufua lendaka kuenda na bawu, bake vilula mayele."³¹Kansi Abalayami me zabisa yandi : "Kana bakuwa Mose na bambikudi ve, bake ndima kusekuka ve kana mutu ya kufua mefutumuka."

17

'Yesu me tuba na banlongoki n'andi:" Ya tseleka beto ke vuanda na bamambu yina ke tesisa beto masakuba, kansi kiadi na muntu yina bamambu'ngo ke kuizila!²Ya ke vuanda mbote samuna yandi bakanga yandi dibanga ke nikunuaka mfumfuta na nsingu mpe baloza yandi na im'bu, mbote ve na kutesisa masakuba na mosi kati na bana yayi.³Beno kukikenga. Kana mpangi ya nge me vola masumu, vutukil'andi diaka bosi kana yandi me viluka, lemvukila yandi.⁴Kana yandi me tesisa nge masakuba bambala nsambodia na kilumbu mosi mpe yandi me vutuka na nge bambala nsambodia na kutuba ti:" me viluka", nge fueti lemvukila yandi!"⁵Bantumua tubilaka Mfumu:" Buela beto kiminu".⁶Mfumu tubaka:" Kana benoke na kiminu me kokana na mbuma ya mutade(wangila), beno lendaka tumina yinti yayi na kutubaka ti:" vuzuka, mpe kunuka na yimbu" yinti ke tumama beno.⁷Kansi nani na beno, lenda vuanda na kisadi kena kubalula ntoto to kudikila mameme, lenda zabisa yandi ntangu yandi me katuka na bilanga," kuiza malu, mpe vuanda mpe kudia?".⁸Yandi ke tubil'andi ve" Kubikila munu kima ya kudia, vuata bilele ya ksalu mpe bongisila munu meza, ti mu ke manisa kudia mpe kunua, bosi na manima nge ke kudia mpe kunua.⁹Yandi ke vutula ve matondo na kisadi samu ti yandi salaka yina batindaka yandi, mutindu yina ve ?¹⁰Beno mpe mutindu mosi, ntangu beno me sala nionso yina ba me tinda beno,beno tuba:" Beto kele bisadi ya mpamba. Beto me sala kaka ksalu na beto".¹¹Ntangu yandi vuandaka kuenda na Yelusalemi, yandi lutilaka na kati kati ya Samalia na Ngalili.¹²Ntangu yandi kotaka na dibuala mosi, bantu kumi na kimbevo ya buazi kuizaka kutana na yandi. Batelemaka ntama na yandi¹³mpe batubaka na ndinga ya ngolo:" Yesu,Nlongi,fuila beto nkenda".¹⁴Ntangu yandi me mona bau, yandi me tubila bau:" Benokuenda kukisonga(kudimonisa) na banganga Nzambi". Ntangu ba vuandaka kuenda, ya salamaka baniakaka na nzila.¹⁵Ntangu mosi na bau monaka ti yandi me niaka, yandi vutuka mpe zitisaka Nzambi na ndinga ya ngolo.¹⁶Yandi fukamaka na makulu ya Yesu, yandi vutudilak'andi matondo. yandi vuandaka muntu ya Samalia.¹⁷Yesu vutulaka me tuba:" Bau kumi vedusuaka ve ? Wapi ba ivua ya nkaka?¹⁸Ya nkaka kele ve lendaka vutuka samuna kuzitisa Nzambi, kaka nzenza yayi ?.¹⁹Mpe yandi zabisaka yandi:" Telema mpe kuenda nge; kiminu na nge me vuluza nge".²⁰Ntangu banfalisi yuvusaka yandi na yina me tadila Kimfumu ya Nzambi, Yesu vutudilaka bau:" Kimfumu ya Nzambi ke kuiza ve na mbonokono ya meso.²¹Ba ke tuba mpe ve:" beno tala kuna!" to "beno tal kuna!" samu Kimfumu ya Nzambi kele kati na beno".²²Yandi tubaka na minlonguki:" Bilumbu kena kuiza yina beno ke vuanda na nsatu ya kumona kilumbu'ango, kansi beno ke mona yau ve.²³Na yau bake zabisa beno:" beno tala kuna! beno tala awa! Kansi kubima na nganda ve, kuzaula ve na manima bau,²⁴samu mutindu mpezomo ke ngengaka ntangu yake bimaka na ndambu yayi ya dizulu mpe ndambu yina, ya ke vuanda mutindu yina na

kilumbu ya Muana Muntu.²⁵Kansi ya ntete, yandi fueete yamusua mpe kulozua na mbandu yayi.²⁶Mutindu ya vuandilaka na bilumbu ya Nowa, mutindu yina ya ke vuandila na bilumbu ya Muana ya Muntu.²⁷Bavuandaka kudia, kunua, kukuela mpe kukuedisa bana na bau, tii kilumbu yina Nowa kotaka na nzanza(masuwa)(mpe mvula ya ngolo kitka mpe ya fukisaka bau.²⁸Mutindu ya vuandaka na bilumbu ya Loti, bavuandaka kudia, kunua, kusumba, kutekisa, kukuna mpe kutunga bayinzo.²⁹Kansi kilumbu Loti bimaka na Sodomu, mvula ya tiya kitaka na dizulu mpe fukisaka bau nionso.³⁰Ya ke vuanda mutindu mosi ntngu Muanya Muntu ke monukusua.³¹Na kilumbu yina, muntu ke vuanda na dizulu ya muanzu(yinzo)ke koka ve kukita samuna kubimisa bima na yinzo n'andi. Mpe yina ke vuanda mfinda ke vutuka diaka ve.³²Beno bambuka moyo na yina lutaka na nkento ya Loti.³³Muntu yina ke sosa kuvukisa luzingu n'andi ke zimbisa yau, kansi yina ke zimbisa yau ke vukisa yau.³⁴Mu kena kutubila beno, na mpimpa yayi bntu zole ke leka mfulu mosi. Bake baka mosi mpe yankaka ke bikana.³⁵Bakento zole ke nikisa fufu kisika mosi, bake baka mosi mpe yankaka ke bikana.³⁶(Babakala zole ke vuanda na mfinda, baka baka mosi mpe ya nkaka ke bikana).³⁷Bayuvusaka yandi:" Mfumu, wapi?". Mpe yandi zabisaka bau:" kisika kele mvumbi, kisika yina mpe ke kutakanaka mbemba(bandeke yina ke kudiaka bamvumbi).

18

¹Landila yawu, yandi me tela bawu ngana na yina me tadila inki bafuete sambidila mpe kulemba ve. ²Yandi me tuba : "Ya vuandaka na mbanza mosi, mfundisi mosi yaku kondua lunungu, mpe vuandaka vumina mutu mosi ve.³Yavuandaka mpe na mbanza yango difola mosi, mpe yandi vuandaka kuiza na yandi ntangu nionso, naku tubaka : "Sadisa munu, nge nungisa munu na ntuala ya ntatu na munu."⁴Samuti na ntangu ya yinda yandi vuandaka zola ve kusadisa yandi, kasi na nima ya ntangu yandi tubaka kati na yandi mosi : "Atako muke vuminaka Nzambi to mutu ve,⁵kasi lokola difola yayi kena kukuamisaka munu, muke sadisa yandi samuti yandi bika diaka kukuamisa munu mpe ku kuiza-kuiza diaka."⁶Na manima na yawu Mfumu me tuba : "Benno kuwa yina metuba mfundisi yaku kondua lunungu. ⁷Na ntangu yayi, Nzambi ke nungisa ve ba kiasolua na yandi kena kuboka muini na mpimpa? Yandi ke zingila naku sadisa bawu? ⁸Mukena kuzabisa beno ti, yandi ke nungisa bawu na nsualu. Mutindu mosi na ntangu Muana ya mutu kekuiza, yandi kekutana kuandi kiminu na ntoto?⁹Bosi yandi me tuba diaka kingana yayi na bayina vuandaka kukimona batu ya lunungu mpe vuandaka zitisa ve batu ya nkaka : ¹⁰"Batu zole kuendaka na yinzo ya Nzambi samuna kusambila (mosi vuandaka mfalisi mpe ya nkaka mvakusi).¹¹Mfalisi telamaka mpe sambilaka mutindu yayi, "Nzambi me tonda nge samu ti mu kele ve lokola batu ya nkaka, yina kele mintani, batu yaku kondua lunungu, batu ya kinsuza to pe lukola mvakusi yayi. ¹²Mbala zole muke minaka nsoki, na konso sabala mpe muke pesaka kibuku ya kumi na nionso ya munu."¹³Kansi mvakusi telama ntama mpe yandi vumbulaka meso na yandi ve na zulu, kasi yandi bulaka ntulu na yandi na kutubaka, "Nzambi fuila munu nkenda, mu kele mutu ya masumu."¹⁴Mukena kuzabisa beno, mutu yayi vutukaka na yinzo na yandi, yaku nungusua, mutindu mosi ve na yina ya nkaka, samu ti mutu ke kukizangulaka bake kitisa yandi, kansi yina ke kukikitisaka bake zangula yandi."¹⁵Batu vuandaka nata mpe bana na bawu na yandi samu yandi tula bawu maboko, kansi minlonguki monaka yawu mpe basembaka bawu. ¹⁶Kasi Yesu bokilaka ba kuiza na yandi na kutubaka : " Benno bika bana bakuiza na munu, beno pekisa bawu ve; samu ti kimfumu ya Nzambi kele ya batu ya mutindu yina. ¹⁷Kedika mukena kuzabisa beno, mutu nionso yina ke yamba ve kimfumu ya Nzambi lokola muana, yandi ke kota kuna ata fioti ve."¹⁸Mfumu mosi yuvusaka Yesu mpe yandi me tuba : "Nlongi ya mbote, nini mu fuana sala samu mu baka moyo ya mwula na mwula?"¹⁹Yesu me tuba na yandi : "Samuna inki nge me bokila munu, ya mbote? Mutu mosi ve kele ya mbote, kaka Nzambi. ²⁰Nge me zaba minsiku : kusala kinsuza ve, kufua mutu ve, kuyiba ve, kuta kimbangi ya luvunu ve, zitisa tata pe mama na nge."²¹Mfumu yango me tuba : "Kubanda kinleke na munu, muke tumamanaka mambu yina nionso."²²Ntangu Yesu kuwaka yawu, yandi me zabisa yandi : "Kima mosi diaka me kondua nge. Nge fuete tekisa mvuilu na nge nionso, mpe kukabula yawu na bamputu, mpe ngeke baka difua na dizulu (bosi kuiza, landa munu)."²³Kansi ntangu mutu ya mvuama kuwaka yawu, yandi kumaka na kiadi ya ngolo, samu ti yandi vuandaka na mbongo mingi.²⁴Awa Yesu monaka ti yandi mekuma na kiadi, mpe yandi me tuba : "Ya kele mpasi na bamvuama na kukota na kimfumu ya Nzambi. ²⁵Samuti yame lutisa nsuakula na Kamela na kulutula na ditobo ya ntumbu, na mvuama naku kota na kimfumu ya Nzambi."²⁶Bayina vuandaka kuwa yandi bame tuba : "Buna nani lendaka vulusu?"²⁷Yesu vutusa : "Yina lendakana ve na batu, ya lendakana na Nzambi."²⁸Petelo tubaka : "Tala, beto bikaka bima na beto nionso mpe beto landaka nge."²⁹Na yau yesu me zakisa bawu : "Yakedika mume zabisa beno ti mutu movi ve bikaka yinzo na yandi, to nkento na yandi, to ba mpangi na yandi, to bibuti na yandi, to bana na yandi samuna kimfumu ya Nzambi, ³⁰yina ke baka ve kuluta, na mbandu yayi, to na mbandu kena kuiza, moyo ya mvula na mvula."³¹Na manima ya kusangisa kumi na zole sika yandi vuandaka, yandi zabisaka bawu : "Tale, beto kena kuenda na Yelusalemi, mpe yina nionso sonamaka na bambikudi samuna Muana ya mutu yake kokisama. ³²Samu ti bake yekula yandi na bapayen, bake sekinina yandi, kulevula yandi mpe kulozila yandi mete. ³³Na manina yaku bula yandi ba sikoti, bake kufua yandi, bosi kilumbu ya tatu, yandi ke futumuka."³⁴Bavisaka ata kima movi ve na mambu nionso yina mpe mpova yayi ya suekamaka na bawu, mpe ba vuandaka visa ve mambu yina vuandaka tubuka.³⁵Ya vuandaka ti, na ntangu Yesu vuandaka finangana na Yeliko, mutu mosi ya kufua meso vuandaka na pembeni ya nzila samuna kulomba. ³⁶Yandi kuwaka ndonga kena kuluta, yandi yuvusaka diambu yina kena kuluta. ³⁷Bame zabisa yandi ti Yesu ya Nazaleti vuandaka lutula vana.³⁸Na yawu, mutu ya kufua meso bokaka na kutubaka : "Yesu, muana ya Davidi, fuila munu nkenda."³⁹Bayina vuandaka na ntuala sembaka mpovo, kuzabisaka yandi, yandi dingalala. Kansi yandi lutaka boka diaka : "Muana ya Davidi fuila munu nkenda."⁴⁰Yesu telamaka mpe yandi zabisaka banatina yandi

mutu yango. Bosi ntangu mpofu kumaka pembeni, Yesu yuvusaka yandi : ⁴¹"Nini nge zola musadila nge?" Yandi me tuba : "Mfumu, muzola mona diaka."⁴²Yesu me tuba na yandi : "Mona nge. Kiminu na nge me niakisa nge."⁴³Yandi me ntumbu mona pe yandi melanda Yesu na kuzitisa Nzambi. Batu nionso ntangu ba monaka yawu bazitisaka Nzambi.

19

¹Yesu kotaka mpe vuandaka lutila na Yeliko. ²Kansi tala mutu mosi vuandaka na nkumbu na Zakai. Yandi vuandaka mvakusi mpe mvuama. ³Yandi vuandaka sosa kumona Yesu kasi yandi kokaka ve samuna ndonga. Samuti ntela na yandi ya nkufi. ⁴Yandi zaulaka na ntuala ya batu mpe makaka inti ya Sikomoli samu yandi mona Yesu fuanaka lutila vana. ⁵Ntangu Yesu kumaka na kisika yina yandi talaka na zulu mpe me tubila yandi : "Zakai, kita malu samu bubu yayi muke vuaka na yinzo na nge." ⁶Yandi kitaka malu mpe yambaka yandi na kiesa. ⁷Naku monaka mutindu yina, batu kumaka kutuba, "Yandi me kuenda na yinzo ya mutu ya masumu." ⁸Zakai telamaka na ntuala ya Mfumu mpe me tubila yandi : "Nlongi, muke pesa ndambu yabima na munu na batu yaku zanga mpe kana mume salaka yimbi ya bima ya mutu, muke vututuka yandi mbala yiya. ⁹Yesu me tubila yandi : "Mpulusu me kota na yinzo yayi bubu yayi, samuna yandi yayi kele mpe muana ya Abalayami. ¹⁰Pamba ve, Muana na mutu kuizaka samuna kusosa mpe kuvulusa bayina kele yaku zimbala."¹¹Yandi vuandaka kuwa mambu Yesu vuandaka tuba. Yandi tatamanaka kutuba kingana samu ti yandi vuandaka pembeni ya Yelusalemi, mpe yandi vuandaka ndima ti kimfumu ya mazulu kemonika na mbala mosi. ¹²Na yawu, yandi me tuba : "Mutu mosi ya mfunu kuendaka na insi ya ntama samuna kubaka kimfumu mpe kuvutuka na manima."¹³Yandi bokilaka kumi ya bisadi na yandi, yandi pesaka bawu kumi ya bafalaka, mpe yandi me tubila bawu, 'Beno butisa yawu ti muke vutuka.' ¹⁴Kansi batu ya insi yina vuandaka kuyina yandi mpe batindaka bamvuala ya ba ntunu ya luyalu na manima yaku tuba, 'Beto zola ve mutu yayi vuanda mfumu na beto.' ¹⁵Ya vuandaka ti na manima yaku vutuka na yandi, ntangu yandi bakaka kimfumu, yandi yuvusaka bisadi na yandi bayina yandi pesaka mbongo, samuna kuzaba, wapi mutindu mutu na mutu butisaka mbongo yandi pesaka. ¹⁶Ya ntete me kuiza na ntuala na yandi mpe yandi me tuba, 'Mfumu, falaka nange me buta kumi ya nkaka na zulu.' ¹⁷Mfumu me zabisa yandi, 'Ya kele mbote, kisadi ya mbote, samuti nge me kuikama bima ya fioti, nge ke yadila kumi ya ba mbanza.' ¹⁸Ya zole kuizaka mpe me tuba, 'Mfumu, falaka na nge me buta tanu ya nkaka na zulu.' ¹⁹Mfumu me tubila yandi, 'Yadila ba mbanza tanu.' ²⁰Mpe ya nkaka me kuiza naku tuba, 'Tala falaka na nge, mulundaka yawu mbote-mbote na nlele, ²¹samuna munu vuandaka na wonga na nge, samuna nge kele mutu ya ntima ngolo. Nge ke baka yina nge kuna ve, mpe ngeke buka yina nge kuna ve.' ²²Mfumu me tuba, 'Mukena semba nge na mambu na nge, kisadi ya yimbi, nge zabaka mukele mutu ya ntima ngolo, ke bakaka yina mukuna ve, mpe ke bukaka yina mukuna ve.' ²³Samuna nini kasi nge tulaka ve falaka na munu na nkebolo ya mbongo, ntangu muzonaka vutuka mubaka ndambu na zulu na yawu?' ²⁴Mfumu me tuba na bayina vuandaka vana, 'Beno baka falaka beno pesa na yandi yina kele bafalaka kumi.' ²⁵Mpe bame tuba, 'Mfumu, yandi kele na yawu kumi.' ²⁶Mukena tubila beno, bake pesa na yina kena yawu mpe bake katusa na yina ke na yawu ve ata yina vuandaka na yandi. ²⁷Na ntangu yayi beno nata mintatu na munu awa bayina zolaka ve mu yadila bawu, samuna mu kufua bawu na ntuala na munu.' ²⁸Na manima kutuba mambu nionso yandi tatamanaka na Yelusalemi. ²⁹Ya kumaka ntangu yandi vuandaka pusana na kizunga ya Befayeli mpe Betani, na mongo ya fioti na nkumbu ya Olive, yandi tindaka zole ya minlongoki na yandi, ³⁰mpe yandi tubaka : "Beno kuenda na buala yina kele pembeni. Ntangu beno ke kota, beno ke mona mpunda ya fioti yina mutu mosi ve me vuandilaka. Beno zibula mpe natina munu yandi. ³¹Kana mutu me yuvusa beno, 'Samuna nini beno me zibula yandi?' Beno tuba, 'Mfumu kena nsatu na yawu.'"³²Bayina ba tindaka, ba kuendaka mpe monaka mpunda ya fioti mutindu Yesu tubilaka bawu. ³³Ntangu ba vuandaka kuzibula mpunda ya fioti, bamfumu na yawu me tuba : "Samuna nini beno kena zibula mpunda ya fioti na munu?" ³⁴Bavutulaka : "Mfumu kena nsatu na yawu." ³⁵Ba nataka mpunda ya fioti na Yesu, ba tulaka bilele na zulu na yawu, Yesu vuandaka na zulu na yawu. ³⁶Ntangu ba vuandaka kuenda, ba tandaka bilele na nzila. ³⁷Ntangu bavuandaka kuenda na ndimba ya mongo ya baolive, bamvuka ya minlonguki bandaka kusepela mpe ku zitisa Nzambi na ndinga ya ngolo samuna bimangu yina bame mona, ³⁸naku tuba : "Bika yandi zitusua ntinu yina ke kuiza na nkumbu ya Mfumu. Yenge na mazulu mpe nkembo na kisika yaku zangama." ³⁹Ndambu ya bafalasi, kati kati na nkangu, tubaka : "Mfumu, pekisa minlongoki na nge." ⁴⁰Yesu me tubila bawu : "Mukena tubila beno, kana bame vuanda sui, mabanga ke boka." ⁴¹Yesu vuandaka pusana na mbanza, yandi dilaka, ⁴²mpe yandi me tuba : "Kana nge zabaka bubu yayi mambu yina ya kiesa. Kansi na ntangu yayi yame suekama na meso na nge." ⁴³Bilumbu kena kuiza, bantatu na nge kekakidila nge, kezungidila nge mpe keketikisa nge bifulu nionso. ⁴⁴Bake bebisa nge na bana na nge. Bake bika ve dibanga mosi na zulu ya dibanga ya nkaka, samuna nge zaba ve ntangu Nzambi mekaka kuvulusa nge. ⁴⁵Yesu kotaka na yinzo ya Nzambi mpe kuna yandi benganaka ba yina vuandaka teka kuna. ⁴⁶Yandi tubilaka bawu : "Yame sonama, 'Yinzo na munu kele yinzo ya lusambulu.' Kansi beno, beno me kumisa yawu kifulu ya miyibi." ⁴⁷Yesu vuandaka kulongisa kilumbu na kilumbu na yinzo ya Nzambi mpe bangudi nganga, bansoniki mpe bangudi ya nkangu vuandaka sosa kufua yandi. ⁴⁸Kansi bazabaka ve mutindu nini kubaka yandi samuna nkangu ke kuwaka yandi naku sepela nionso.

20

¹Kilumbu mosi Yesu vuandaka longisa batu nsangu ya mbote na yinzo ya Nzambi, bangudi nganga na minsoniki kuizaka kintuadi na bangudi ya batu. ²Batubilaka yandi : "Na lulendo nini nge kena sadila mambu yina? Mpe nani yina me pesa ngeyo lulendo yango?" ³Yandi vutulaka : "Munu mpe muke yuvusa beno diambu, beno tubila munu : 'mbotokolo ya Yoane yakatukaka na zulu to na batu?'" ⁴Babanzaka bawu mosi, mpe batubaka : "Sikana beto me ndima, 'Ya mazulu,' yandi ke

tuba, 'Samuna inki beno ndimilaka yandi ve?' ⁶'Sikana beto me tuba ya batu, batu nionso ke lozila beto mabanga, samu ba tomaka leka kiminu na mbikudi Yoane.' ⁷Bavutulaka ti bazaba ve wapi sika ya katukaka. ⁸Yesu me tubilaka bawu : "Munu mpe muke tubila beno ve wapi mutindu muke na lulendo yaku sala mambu yina." ⁹Yandi tubaka kingana na nkangu : "Mutu mosi kunaka bilanga na yandi ya vinia, yandi bikaka na bisadi na yandi, bosi yandi kuendaka vuanda bilumbu mingi na yinsi ya nkaka. ¹⁰Na ntangu ya ngionzokolo yandi me tinda kisadi mosi kuenda kutana na bayina kesalaka bilanga ya vinia, samuna bapesa yandi mbuma ya bilanga. Kansi bisadi yina bulaka yandi mpe bame bika yandi kuenda maboko mpamba. ¹¹Yandi tindaka diaka kisadi ya nkaka mpe bame bula yandi diaka, bame viokola yandi na nsoni mingi mpe bame vutula yandi maboko mpamba. ¹²Yandi tindaka diaka kisadi ya tatu mpe bame luadisa yandi, mpe bame bengana yandi. ¹³Mfumu ya bilanga ya vinia me tuba, 'Nini musala? Muke tinda muana na munu ya bakala muke zolaka mingi, nanga bake mona yandi luzitu.' ¹⁴Kansi ntangu bisadi ya vinia me mona yandi, ba vuandaka tubasana, na mutindu yayi, 'Tala mvinginini ya difua. Beto kufua yandi samuna difua ya vuanda ya beto. ¹⁵Balozaka yandi ntama na bilanga ya vinia, mpe bame kufua yandi. Na mutindu yina, nini mfumu ya bilanga ya vinia ke sala bawu? ¹⁶Yandi ke kuiza mpe yandi ke kufua bisadi yina ya bilanga ya vinia, mpe yandi kepesa bilanga ya vinia na batu ya nkaka." Ntangu bakuwaka yawu bame tuba : "Nzambi bika sepela na yawu." ¹⁷Kansi Yesu me tala bawu mpe yandi me tuba : "Nini me monisa diambu yina sonamaka : 'Dibanga yina lozaka ba yina vuandaka tunga me kuma ya mfunu?' ¹⁸Mutu nionso ke kubua na zulu ya dibanga yina yandi ke toluka, mpe na yina yake buila yandi ke kesumuka. ¹⁹Na yawu bamfumu ya nganga na minsoniki me banda kusosa kutula yandi maboko na ntangu yina, samu bazaka ti yandi tubaka kingana yina samuna bawu. Kansi ba monaka wonga ya nkangu. ²⁰Bame sungimina kutala yandi, bame tinda mineki, neti batu ya lunungu, samu ba baka yandi yimbi na yina yandi ke tuba, samu ba yekula yandi na luyalu mpe mfumu ya kinzunga. ²¹Bame yuvusa yandi : "Nlongi, beto me zaba ti nge ke tubaka mpe kulongisa na mutindu mosi yaku sungama mpe nge ke landaka mambu ya mutu ve, kansi ngeke longaka mambu ya Nzambi na nseleka. ²²Beto kele na minsua to ve, naku futa ba mpaku na Kaesala?" ²³Kansi Yesu me bakusa mayuya na bawu mpe me vutudila bawu : ²⁴"Benoni monisa munu kivanza mosi ya mbongo. Ilungi mpe bisono kele na mbongo yayi ya nani?" Bame vutula : "Ya Kaesala." ²⁵Yandi me tubila bawu : "Pidina, beno vutula na Kaesala yina kele ya Kaesala, na Nzambi yina kele ya Nzambi." ²⁶Ba kokaka ve kutuba yimbi na mambu na yandi na ntadisi na yandi. Bame yitukua na mvutudulu na yandi kansi ba tubaka kima mosi ve. ²⁷Ntangu ndambu ya saduki, yina ketubaka ti mfulukulu kele ve, bame pusana naku yuvusa yandi kyuvu yayi : ²⁸"Nlongi, tala yayi Mose zonikinaka beto : Kana mpangi ya mutu mosi me kufua, kena nkento, kena bana ve, mpangi na yandi lenda baka nkento na yandi, samuna yandi pesa mpangi na yandi muana. ²⁹Nzokande bavuandaka bampangi nsambodia, ya ntete me kuela kansi yandi me kufua ni kubuta bana, ³⁰mpe ya zole diaka, ³¹mpe ya tatu me kuela yandi, ya vuandaka mutindu mosi na bawu nsambodia, bame kufua ni kubika bana. ³²Landila bilumbu na ntuala, nketo me kufua mpe. ³³Na mfulukulu, yandi ke vuanda nketo ya nani na bawu nionso? Pamba ve, yandi vuandaka nketo ya bawu nsambodia. ³⁴Yesu vutudilaka bawu : "Bana ya yinza yayi bake kuelaka mpe bake pesaka bawu na makuela. ³⁵Kansi bayina ke monana yaku fuana na ntangu ya mfulukulu ya bafua, balenda kuela ve mpe balenda pesa bawu na makuela ve. ³⁶Balenda mpe kufua ve, samu bake vuanda mutindu mosi na ba mbasi, mpe bake vuanda bana ya Nzambi lokola bake bana ya mfulukulu. ³⁷Kana batu ya kufua me fuluka, Mose mpe yandi nsongaka yawu na ntangu tiya vuandaka pela, yandi bokilaka Mfumu Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaki, mpe Nzambi ya Yakobi. ³⁸Nzambi kele Nzambi ya batu ya kufua ve, kansi ya bayina kele moyo, samu ti bawu nionso kele moyo na yandi. ³⁹Ndambu ya minsoniki me vutula : "Nlongi nge me tuba mbote." ⁴⁰Mpe bakokaka diaka ve kuyuvusa biuvu ya nkaka. ⁴¹Yesu me tubila bawu : "Nini mutindu bake tubaka ti Klisto kele muana ya Davidi? ⁴²Davidi yandi mosi tubaka na mukanda ya Minkunga, 'Mfumu me tuba na Mfumu na munu, vuanda na lubaka na munu, ⁴³ti ntangu muke tula bambeni na nge na makulu na nge. ⁴⁴Davidi kebokila Klisto 'Mfumu,' buna wapi mutindu yandi ke muana ya Davidi?" ⁴⁵Na ntangu nkangu vuandaka kuwa yandi, yandi tubaka na minlongoki na yandi : ⁴⁶"Benoni keba na minsoniki, bake zolaka kutambula na bilele ya yinda, mpe bake zonaka bapesa bawu bambote ya mutindu ya nkaka na bisika ya batu mingi, bake sosaka kuvuanda na bifulu ya ntete na yinzo ya Nzambi, mpe na ntangu ya ba nkinzi. ⁴⁷Bake nsansikisaka diaka ba yinzo ya banketo me fuilaka ba bakala, mpe bake vunikasaka kusala lusambulu ya yinda. Bake baka mfundusu ya nene."

21

¹Awa Yesu sendulaka meso, yandi monaka bamvuama vuandaka tula minkayilu na kitunga. ²Yandi monaka mpe nketo mosi ya mputu yina vuandaka difola, vuandaka tula mpe makuta zole. ³Mpe yandi tubaka : "Ya kieleka mukena kuzabisa beno, mputu yayi ya difola me pesa kulutisa bato nionso ya nkaka. ⁴Batu nionso yayi, bame baka yina kele na mfunu mosi ve samuna kupesa minkayilu. Kansi difola yayi me pesa yina ya mfunu, nionso yandi vuandaka na yawu na kuzinga." ⁵Lokola mua batu vuandaka tubila yinzo ya Nzambi, mutindu batomisaka yawu na mabanga ya kitoko mpe na minkayilu, Yesu me tuba : ⁶"Na bima yayi beno kena kumona, bilumbu ke kuiza, yake bikana dibanga na zulu ya dibanga yina ke balumuka ve." Bayuvusaka yandi : "Nlongi, ni ntangu mambu yayi ke salama? Mpe nini ke vuanda kidimbu ntangu mambu yina ke salama?" ⁸Yesu me vutula : "Benoni keba samu bavuna beno ve. Samu batu mingi ke kuiza na nkumbu na munu, na kutuba, 'Yake munu' mpe 'Ntangu me finama.' Benoni landa bawu ve. ⁹Na ntangu beno ke kuwa bake tubila ba mvita mpe kutombuka ya batu, beno mona wonga ve, samu mambu yina nionso fuana salama ntete, kansi nsuka ke salama malu-malu ve. ¹⁰Bosi yandi me zabisa bawu : "Batu ya insi mosi ketedimina batu ya insi ya nkaka, mpe insi mosi ya ntinu ketedimina insi ya ntinu ya nkaka. ¹¹Ntoto ke ningana na ngolo nionso mpe na bifulu mingi ba nsatu na

bimbevo ya nene. Mambu ya nsisi kesalama, mpe bidimbu ya nene kemonika na dizulu.¹²Kansi, na ntuala ya mambu nionso yayi, bake tetikila beno maboko, bake monisa beno mpasi, bake kanga beno na ba yinzo ya tukutukunu, bake loza beno na buloko, bake nata beno na ntuala ya bantinu mpe bamfumu ya bambanza samuna nkumbu na munu.¹³Yake pesa beno nzila yaku tuba kimbangi.¹⁴Na yawu beno tula mabanza na beno na ntima ve samuna kukitanina, ¹⁵Samu muke pesa beno mambu yaku fuana mpe nduenga mosi yina ke sala ti mintatu na beno nionso bavuanda na lulendo yaku tedimina to kutuba ya nkaka ve na yina beno ke tuba.¹⁶Kansi bake yekula beno ata na babuti na beno, na bampangi na beno, na bamfinangani mpe na bankundi na beno, mpe bake vondisa mingi kati na beno.¹⁷Bake yina beno na batu nionso samuna nkumbu na munu.¹⁸ Kansi beno ke zimbisa ata nsuki mosi ve na intu na beno.¹⁹Na ntatumunu na beno, beno ke vukisa miela na beno.²⁰Ntangu beno ke mona Yelusalemi me zungidilua na binuani ya mvita, beno fuana zaba ti kubebisama na yawu kele pene-pene.²¹Na yawu, bayina ke vuanda na Yuda batinina na miongo, ba yina ke vuanda na kati-kati ya mbanza bakuenda mpe, ba yina ke vuanda na ndambu ya kizunga bakota kuna ve.²²Samu yake vuanda bilumbu yaku vutula yimbi na yimbi samuna kukokisa nionso kele yaku sonama.²³Kiadi na banketo kevuanda na bivumu mpe na yina ke yemika na bilumbu yina! Samu maniongo ya nene ke vuanda na insi, mpe nganzi ke vuanda samuna nkangu yayi.²⁴Bake kufua na meno ya mbele, bake nata bawu batu yaku kangama na kati na ba yinzo nionso mpe Yelusalemi ke diatukusua na bayina kele bayuda ve ti ntangu na bawu ke lungama (fuana).²⁵Yake vuanda na bidimbu na ntangu, na ngonda mpe na bambuetete. Mpe na ntoto, yake vuanda na kiadi kati na batu yina ke saba ve nini kusala na makele ya mbu mpe bamayo.²⁶Batu kekufua na wonga na kuingila mambu kesalama na ntoto samu tulendo ya mazulu ke ningana.²⁷Bosi beno ke mona muana ya mutu kukita na lulendo mpe nkembo ya nene.²⁸Na ntangu mambu yayi ke banda kusalama, beno telama mpe beno tedimisa ba intu na beno samu mpulusu na beno me kuma pene-pene.²⁹Yesu tubilaka bawu kingana mosi : "Beni tala inti ya ba mingiengie na bainti ya nkaka.³⁰Ntangu makaya ya impa me banda kubima, beno ke zaba naku tala yawu ti nsungi ya mvula me finama.³¹Pidina, ntangu beno ke mona mambu yayi kusalama, beno zaba ti kimfumu ya mazulu me finama.³²Na kedika mukena kuzabisa beno, mbandu yayi ke luta ve kana mambu yayi me salama ve.³³Dizulu na ntoto ke luta, kansi mambu na munu ke sala luta ve.³⁴Beni sala keba, beno lutisa ve ntangu nionso ya beno na kusala minkembo, ku kolua malavu, mpe naku vuanda na maniongo samu na luzingu na beno. Kana ve, kilumbu ya lufundusu ke kumina beno naku pamuka,³⁵neti mutambu. Yau ke kumina nionso yina kele na ntoto ya mvimba.³⁶Beni leka pongi ve, beno sambila ntangu nionso samu beno baka ngolo ya kuvibidila mambu nionso yina ke salama, mpe ya kuvuanda ya kutelema na ntuala ya Muana ya mutu."³⁷Na bilumbu ntangu Yesu vuandaka longa na inzo ya Nzambi, yandi vuandaka litisila mpimpa na miongo ya ba inti ya Olive.³⁸Nkangu nionso vuandaka kuiza na nsuka nsuka sika yandi vuandaka na yinzo ya Nzambi samuna kuwa yandi.

22

¹Nkinzi ya mapa yina bake bokilaka Paki kumaka pembeni.²Ba ngudi nganga na minsoniki vuandaka sosa na mutindu nionso samuna kufua Yesu, kansi ba vuandaka na wonga ya nkangu.³Satana mekotila Yuda Iskalioti mosi na minlongoki kumi na zole.⁴Yuda kuendaka ku wizana na bangudi nganga mpe ba mfumu ya minkengi na mutindu nini yandi lenda kuyekula Yesu na maboko na bawu.⁵Ba vuandaka na kiese mpe bawizanaka kupesa yandi mbongo.⁶Yandi ndimaka mpe vuandaka sosa nzila yaku yekula Yesu na ntangu ya mbote yina batu lenda zaba ve.⁷Kilumbu ya nkinzi ya mapa kevimbaka ve, ntangu bake kufuaka dimeme samuna kudia Paki kumaka.⁸Yesu tindaka Petelo na Yoane naku tuba : "Beni kuenda bongisa Paki samuna beto kudia."⁹Batubilaka yandi : "Wapi nge zola beto bongisa yawu?"¹⁰Yandi vutusaka : "Beni kuwa, ntangu beno ke kota na mbanza, mutu mosi me nata mvungu ya maza ke kutana na beno, beno landa yandi na yinzo yina yandi ke kota."¹¹Mpe beno ke tuba na mfumu ya yinzo, 'Mfumu me tuba wapi kivinga yina muke kudia Paki na minlongoki na munu?'¹²Yandi ke monisa beno kivinga ya nene yina kele na bima nionso yaku kubama. Kuna beno kesadila yawu.¹³Bakuendaka mpe bamonaka mutindu kaka yandi tubilaka bawu. Mpe babongisaka madia ya Paki.¹⁴Ntangu kokaka yandi vuandaka na bantumua.¹⁵Yandi me zabisa bawu : "Munu vuandaka na nsatu ya kudia na beno Paki ti na ntangu yaku mona mpasi.¹⁶Samu mukena kutubila beno muke kudia yawu diaka ve ti na ntangu yake kokisama na kimfumu ya dizulu ya Nzambi."¹⁷Na manima, Yesu me baka dikopo, ntangu yandi me tonda Nzambi yandi me tubila bawu : "Beni baka yayi mpe beno kabula yawu beno na beno."¹⁸Pambe ve, mukena kutubila beno muke kunua diaka yayi ve ti na ntangu kimfumu ya Nzambi ke kuiza."¹⁹Na manima, yandi bakaka dimpa mpe yandi tondaka Nzambi, yandi zengaka yawu yandi pesaka bawu mpe yandi tubaka : "Yayi kele nzutu na munu me pesimina beno. Beni sala ntangu nionso samuna kukanisa munu."²⁰Mutindu mosi mpe, na manima yandi bakaka dikopo mpe tubaka : "Dikopo yayi ya kele nguizani ya mona yina ke salama na menga na munu me tenguka samuna beno."²¹Kansi beno sala keba, mutu yina kena ku yekula munu me vuanda na munu na meza yayi.²²Samu Muana ya mutu kena kuenda mutindu ya tubamaka. Kansi kiadi na mutu yina me yekula Muana ya mutu."²³Ba bandaka kuki yuvula bawu na bawu nani yina me sala pidina.²⁴Minlongoki vuandaka kuzonza samuna kuzaba nani kati na bawu kele mbuta.²⁵Yandi me tubila bawu : "Ba ntinu ya batu yina ke yalaka bainsi kena ku yala bawu, ba yina kele na kimfumu bake bokilaka bawu pidina."²⁶Kansi yake vuanda ve pidina samuna beno. Kansi bambuta kati na beno kuma mutindu mosi na bana fioti mpe yandi yina kele mfunu mingi ke kuma neti yandi yina kena kusala.²⁷Pamba ve, nani yina kele mbuta, yandi yina kele na meza to yandi yina kena kusala? Yandi yina ke na meza ve? Nzoka mukele neti kisadi kati na beno.²⁸Kansi beno kele bayina tatamanaka na munu na ba ntoto.²⁹Me pesa beno kimfumu mutindu mosi tata na munu pesaka munu yawu,³⁰samuna beno kudia mpe kunua na meza ya kimfumu na munu, mpe beno kevuanda na kiti ya kimfumu kusambisa makanda kumi na zole ya

Isaele.³¹ Simoni, Simoni, sala keba, Satana me katuka kulomba nge samuna yandi yungula nge neti kaka fufu.³² Kansi me sambidila nge samuna nge kubua na mpukumunu ve. Ntangu nge ke vutuka siamisa ba mpangi na nge.³³ Petelo me zabisa yandi : "Mfumu, muke yaku kubama ku kuenda na nge na buloko mpe na lufua." ³⁴Yesu me tubila yandi : "Petelo, mukena zabisa nge, nsusu kekokula kutu ve bubu yayi nge ke wangana munu mbala tatu." ³⁵Yesu tubaka diaka : "Ntangu mutindaka beni ni nkutu, ni nsaku, ni nkuta mpe ni sapatu, beno zangaka kima?" Bavutulaka : "Kima ve." ³⁶Mpe yandi me tubila bawu : "Kansi ntangu yayi, mutu yina kele na nkutu baka yawu, yina kena nsaku baka yawu. Mpe yina kele na mbele ve, teka bilele na yandi samuna yandi sumba yawu." ³⁷Samu mukena kuzabisa beno, yina sonamaka samuna munu fuana kokisama : "Bamonaka yandi lokola mutu ke zitisaka minsiku ve." ³⁸Bame tuba : "Mfumu, tala ba mbele." Yandi me tubila bawu : "Yame koka." ³⁹Na manima ya kudia, Yesu kuendaka mutindu yandi mesanaka kusala yawu, na mongo ya Olive, mpe minlongoki landaka yandi. ⁴⁰Ntangu bakumaka yandi me tubila bawu : "Beni sambila samuna beno kubua ve na mpukumunu." ⁴¹Yandi kuendaka ntama na bawu, na kitini ya mutu me loza dibanga, yandi fukamaka, mpe sambilaka ⁴²naku tuba : "Tata, kana nge zola, katula dikopo yayi na ntuala na munu. Mbala nionso, na luzolo na munu ve, kansi ya nge salama." ⁴³Mpe mbasi monikinaka yandi samuna kusiamisa yandi. ⁴⁴Na mpasi ya lufua na ntima, yandi sambilaka na kingongo mpe mutoki na yandi kumaka lokola madada ya nene ya menga kusotuka na ntoto. ⁴⁵Na manima ya lusambulu, yandi kuendaka na minlongoki mpe yandi kutaka bawu yaku leka samuna kiadi na bawu ⁴⁶mpe yandi yuvusaka bawu : "Samuna nini beno kena kuleka? Beno telama beno sambila samuna beno kubua ve na mpukumunu." ⁴⁷Ntangu yandi vuandaka tuba ntete, nkangu mosi kuizaka na Yuda, mosi ya minlongoki kumi na zole, yandi nataka bawu. Yandi pusanaka na Yesu samuna kufiba yandi na ditama, ⁴⁸kansi Yesu me tubila yandi : "Yuda, ya kele na kufiba nge kena kuteka Muana ya mutu?" ⁴⁹Ntangu bayina vuandaka pembeni ya Yesu monaka mutindu yake na lutila, bame tuba : "Mfumu, beto bula bawu na mbele?" ⁵⁰Mpe mosi bulaka kisadi ya ngudi nganga mpe zengaka yandi dikutu ya lubakala. ⁵¹Yesu me tuba : "Yame koka, beno bika." Mpe yandi simbaka dikutu ya mutu yina mpe yandi vutusaka yawu. ⁵²Yesu me tuba naku landa na bangudi nganga, bamfumu ya yinzo ya Nzambi mpe ba kulutu yina kuizaka samuna kukanga yandi : "Beni me nata ba mbele mpe ba inti mutindi ti mukele kimpubulu." ⁵³Bilumbu nionso mu vuandaka na beno na kati ya yinzo ya Nzambi, mpe beno sosaka ve naku kanga munu. Kansi yayi ke ntangu na beno, mpe ya lulendo ya tombe. ⁵⁴Babakaka yandi mpe banataka yandi na yinzo ya mfumu ya ngudi nganga. Kansi Petelo vuandaka landa mua ntama na manima. ⁵⁵Na manima yaku pedisa tiya yina vuandaka na kati-kati ya nganda ba vuandaka bawu nionso, Petelo mpe vuandaka na kati ya bawu. ⁵⁶Kisadi mosi ya nketo monaka yandi na lusadusu ya ntemo ya tiya, yandi talaka yandi mpe yandi me tuba : "Mutu yayi vuandaka mpe na yandi." ⁵⁷Kansi Petelo wanganaka naku tuba : "Nketo, muzaba yandi ve." ⁵⁸Na mua ntangu, muntu ya nkaka me mona yandi mpe me tuba : "Nge kele mpe mosi na bawu." Kansi Petelo me tuba : "Muana bakala, mukele yina nge kena kutuba ve." ⁵⁹Na manima na ntangu mosi, ya nkaka me siamisa na kutuba : "Ya tseleka, mutu yayi vuandaka mpe na yandi, samuna yandi kele mutu ya Ngali." ⁶⁰Kansi Petelo me vutusa : "Muana bakala, muzaba ve yina nge kena kutuba." Na mbala mosi, ntangu yandi vuandaka tuba ntete, tsusu me kokula. ⁶¹Mfumu balukaka mpe talaka Petelo, mpe Petelo bambukaka moyo yina Mfumu tubilaka yandi : "Ntete tsusu kokula ve, nge ke wangana munu mbala tatu." ⁶²Ntangu yandi me bima yandi dilaka na mpasi nionso. ⁶³Batu yina vuandaka simba Yesu, kumaka kusekinina yandi mpe kubula yandi. ⁶⁴Na manima yaku finika yandi ilungi bayuvusaka yandi na kutuba : "Kanisa, nani me bula nge?" ⁶⁵Batubaka ba mambu mingi ya yimbi samuna kuvueza yandi. ⁶⁶Ntangu nsuka me koka, bisadi ya bankulutu ya nkangu, bangudi nganga mpe minsoniki kutanaka, banataka Yesu na ntuala ya nkangu ya bankulutu, ⁶⁷mpe tubaka : "Kana nge kele Klisto, tubila beto yawu." Kansi yandi vutusaka : "Kana metubila beno, beno ke ndima yawu ve," ⁶⁸mpe kana me yuvusa beno, beno ke vutusa ve. ⁶⁹Banda ntangu yayi Muana ya mutu ke vuanda na diboko ya lulendo ya Nzambi." ⁷⁰Bawu nionso tubaka : "Yazola tuba nge kele Muana ya Nzambi?" Mpe yandi me vutudila bawu : "Beni me tuba yawu, mukele yawu." ⁷¹Na yina bame tuba : "Samuna nini beto kele diaka na nsatu ya kimbangi? Samu beto me kuwa yawu beto mosi na inua na yandi."

23

¹Bawu nionso telamaka mpe banataka Yesu na ntuala ya Pilato. ²Ba bandaka kufunda yandi naku tubaka : "Beto mekuta mutu yayi kena kubebisa nkangu ya beto naku pekisaka batu na kufuta mpaku na Kaesala, mpe yandi mosi kena kukibieka Klisto, ntinu." ³Pilato yuvusaka yandi, mutindu yayi : "Nke kele ntinu ya bayuda?" Yesu me vutusila yandi : "Nge me tuba yawu." ⁴Pilato me tuba na bangudi ya nganga mpe na nkangu : "Mume mona diambu mosi ve ya yimbi na mutu yayi." ⁵Kansi batatamanaka kutuba : "Yandi ke kitumunaka batu mpe ku longisa na Yuda ya mvimba, ku banda na Ngali sika yandi bandilaka ti awa." ⁶Ntangu Pilato kuwaka yawu, yandi yuvusaka si kana mutu yango vuandaka mutu ya Ngali. ⁷Awa yandi kuwaka ti yandi kele mutu ya kizunga yina ke yadilaka Elode, yandi tindaka yandi na Elode, yina vuandaka mpe na Yelusalemi kilumbu yina. ⁸Ntangu Elode monaka Yesu, yandi vuandaka na kiese mingi samu banda ntama yandi zolaka ku mona yandi, samu yandi vuandaka kuwa nsangu na yandi, mpe yandi salaka kivuvu ti yandi ke mona bimangu yandi ke sala. ⁹Yandi yuvulaka yandi bangiuvula kansi Yesu vutusaka kima mosi ve. ¹⁰Bangudi ya nganga mpe minsonuki telamaka vana mpe fundaka yandi na kingolo. ¹¹Elode na masodi na yandi bafingaka yandi mpe na manima yaku sekinina yandi mpe ba vuatisaka yandi kinkutu ya nkembo, bame buela tinda yandi na Pilato. ¹²Elode na Pilato kumaka bankundi na kilumbu yina kaka (na ntama bavandaka mintatu) ¹³Pilato, na manima yaku sangisa bangudi ya nganga, bazuzi mpe batu ya nkangu, ¹⁴mpe yandi me tubila bawu : "Beni menatina munu mutu yayi lokola yandi kena kutukisa nkundu, mpe tala, mume yuvusa yandi na ntuala na beno, mpe mume mona ata diambu mosi ve yina beno kena kufundila yandi."

¹⁵Elode pe yandi monaka ata diambu mosi ve yina beno kena kufundila yandi, yina beno kena kuzengila yandi lufua.¹⁶ Na yawu, muke pesa yandi kitumbu mpe muke bikidila yandi." ¹⁷(Mpe Pilato fuanaka yambula nkole mosi ya bayuda samuna ntangu ya nkinzi)¹⁸Kasi babokaka bawu nionso mbala mosi : "Katudila beto mutu yayi mpe yambudila beto Balabasi.
¹⁹Balabasi vuandaka mutu mosi batulaka na buloko samuna nkindu na mbanza mpe samuna kufua batu.²⁰Pilato me buela tubila bawu diaka samuna dibanza yaku yambula Yesu.²¹ Mpe babokaka na kingolo : "Koma yandi, koma yandi." ²²Yandi me tubila bawu na mbala ya tatu : "Inki ya yimbi yandi me sala? Mume mona ve diambu mosi ya yimbi kati na yandi yina yandi fueti fuila. Muke bika yandi na manima yaku pesa yandi kitumbu." ²³Kansi babokaka na ndinga ya ngolo na kulomba ti bakoma yandi na dikulusi. Mpe mbokolo lutaka ngolo. ²⁴Pilato bakaka lukanu yaku pesa bawu yina balombaka ya salamina bawu. ²⁵Bayambulaka yina vuandaka na buloko samuna nkindu mpe kufua batu mpe yandi pesaka bawu Yesu samu basala luzolo na bawu.²⁶Lokola bavuandaka nata yandi, bakangaka mutu mosi ya nkumbu ya Simoni ya Kilene, yina katukaka na bilanga mpe bapesaka yandi dikulusi, samu yandi nata na manima ya Yesu.²⁷Batu mingi vuandaka landa yandi mpe banketo vuandaka tula maboko na bawu na ntima mpe kudila samuna yandi.²⁸ Yesu metala bawu mpe yandi me tuba : "Banketo ya Yelusalemi, beno bika dila samuna munu; kasi beno dila samuna beno mosi mpe bana na beno."²⁹Samu ti bilumbu kekuiza yina bake tuba, 'Mayangi kele na banketo yina ke butaka ve, mayangi na bivumu ya bayina bimisaka bana ve mpe mabene yina yemikaka ve.' ³⁰'Na yawu, bake kuiza tuba na miongo, 'Benobuila beto,' mpe na mongo ya fioti, 'Benofuka beto.' ³¹Samu, kana bame sala mambu yayi na inti ya nkunzu, nini kekuiza vuanda na yina yaku yuma?"³²Kaka na ntangu yina, banataka mintani zole samu bakufua bawu kifulu mosi na Yesu.
³³Ntangu bakumaka na sika bake bokidilaka "Kikonzongolo ya intu," (Gologota) bame koma yandi na dikulusi na mintani yina zole, mosi na lubakala mpe yankaka na lumoso ya Yesu. ³⁴Yesu me tuba : "Tata, yambudila bawu samu bazaba ve yina bakena kusala." Bame kabasana bilele na yandi na kuta wadi.³⁵Batu telamaka vana, mpe vuandaka tala ntangu bazuzi vuandaka sekinina yandi naku tubaka : "Yandi vulusaka batu ya nkaka, sikana yandi kele Klisto, yina ponamaka na Nzambi, yandi kukivulusa yandi mosi."³⁶Bisodi mpe vuandaka seka yandi, bapusanaka mpe bapesaka yandi vinu ya nsa. ³⁷Bavuandaka tuba : "Kana nge kele ntinu ya Yuda, kukivukisa nge mosi." ³⁸Mpe nsonokono yayi vuandaka na zulu na yandi : "Yandi yayi kele ntinu ya bayuda." ³⁹Mosi ya mintani yina bakomaka na dikulusi fingaka yandi mpe tubaka : "Nge kele Klisto ve? Kukivulusa nge mosi mpe vulusa beto." ⁴⁰Kansi yina ya nkaka me vutula mpe : "Nge ke mona Nzambi wonga ve, nge mutu kena kubaka kitumbu mosi?" ⁴¹Samuna beto yaku fuana, pamba ve beto kena kubaka yina me fuanakana na masumu na beto. Kansi yandi salaka kima mosi ve ya yimbi." ⁴²Mpe yandi me tuba na Yesu : "Bambukila munu moyo ntangu nge ke kuiza na kimfumu na nge." ⁴³Yesu me vutudila yandi : "Mume tubila nge ya kieleka bubu yayi, nge ke vuanda na munu na paladizu." ⁴⁴'Ya vuandaka na ntangu ya sambanu mpe kitombe vuandaka na insi ya mvimba ti na ntangu ya ivua. ⁴⁵Ntangu yina kaka, mpe divunga ya yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati. ⁴⁶Yesu me boka na ndinga ya ngolo : "Tata, na maboko na nge mume bika moyo na munu." Na manima yaku tuba mambu yina, yandi zengaka ntima. ⁴⁷Naku mona yina salamaka, mfumu ya bisodi kembisaka Nzambi mpe yandi tubaka : "Ya kieleka mutu yayi vuandaka ya lunungu." ⁴⁸Mpe bayina nionso vuandaka vana, na manima yaku mona yina salamaka, bavutukaka, babutulaka maboko na ntima. ⁴⁹Kansi bayina nionso zabaka Yesu, na banketo yina vuandaka na yandi ku banda na Ngilili, ba telamaka na ntama mpe vuandaka kutala mambu yango. ⁵⁰Tala, na kati ya lukutakanu ya ba mbuta, ya vuandaka na mutu mosi na nkumbu ya Yozefi, mutu ya mbote mpe ya lunungu. ⁵¹Yandi ndimaka ve lukanu mpe yina ba yankaka vuandaka sala, yandi vuandaka mutu ya Alamat, mbanza ya Yuda. Yandi vuandaka vingila kimfumu ya mazulu. ⁵²Yandi kuendaka na Pilato mpe yandi lombaka nzutu ya Yesu. ⁵³Yandi kitisaka yawu, yandi zingaka nlele ya lino, mpe yandi tulaka yandi na ndiamu na kati ya dibanga, yina bame teka zikila mutu ve. ⁵⁴'Ya vuandaka kilumbu ya nkubumunu mpe lumingu kumaka pembeni ya kubanda. ⁵⁵Banketo yina katukaka na Ngilili kintuadi na Yesu, balandaka yandi, bamonaka ndiamu mpe mutindu bakotisilaka nzutu ya Yesu. ⁵⁶Mpe bavutukaka, bakubikaka bima ya nsunga mpe malasi. Na manima ya kupema kilumbu ya lumingu mutindu kele na minsiku.

24

¹Nsuka nsuka na kilumbu ya ntete, ya lumingu, bankento kuendaka na ndiamu. Banataka bima ya nsunga yina babongisaka. ²Bamekutana dibanga bame katulaka yawu na muelo ya ndiamu. ³Ntangu bakotaka bamonaka ve nzutu ya Mfumu Yesu. ⁴Na ntangu bavuandaka zaba ve nini basala, mpe na mbala mosi, babakala zole telamaka pembeni na bawu na bilele ya nkembo. ⁵Lokola bankento vuandaka mona wonga, bame kitisa bilungi ya bawu na ntoto, kasi bame zabisa bawu : "Samu na inki beno kena sosa mutu ya moyo kati na batu ya kufua?" ⁶Yandi ke diaka awa ve, kansi yandi me futumuka. Beno bambuka moyo na inki mutindu yandi zabisaka beno, ntangu yandi vuandaka ntete na Ngilili, ⁷mpe yandi vuandaka tuba : "Muana ya mutu fueti yekulua na maboko ya batu ya masumu, ba fueti koma yandi na dikulusi mpe kufutumuka na kilumbu ya tatu." ⁸Bankento me bambukila bampova yango moyo mpe bame vutuka. ⁹Bakuendaka samuna mambu yango na kumi na mosi mpe na batu nionso ya nkaka. ¹⁰Bayina zabisaka mambu yango na bantumua, vuandaka Maliya mutu ya Mangadala, Yoana, Maliya mama ya Yakobi mpe bankento yankaka vuandaka na bawu. ¹¹Kansi samuna bantumua nsangu yayi vuandaka lokola mambu ya mpamba mpe bandimaka bankento ve. ¹²Kansi Petelo telamaka mpe zaulaka na ndiamu. Na ntangu yandi yinamaka mpe talaka yandi monaka bilele ya leni. Petelo me kuenda na yandi, yandi me kuenda kanisa yina salamaka. ¹³Mpe kaka na kilumbu yango, zole kati na bawu kuendaka na buala na nkumbu ya Emausi, yame tatuka na Yelusalemi na makumi sambanu ya stadia. ¹⁴Bavuandaka solula bawu na bawu na yina nionso salamaka. ¹⁵Yavuandaka ti na ntangu ba vuandaka kubindasana mpaka, mpe kukiyuvusa, yandi mosi Yesu me

pusana mpe yandi me banda kuenda na bawu kintuadi. ¹⁶Kasi meso na bawu vuandaka yaku kakudulua na kuvisa yandi. ¹⁷Yesu me tuba na bawu : "Inki yina beno kena kuenda tubaka nzila-nzila?" Bame ntumbu telama na kiadi. ¹⁸Mosi na bawu, nkumbu na yandi Kleopa, me vutusi yandi : "Nge ke mutu mosi kaka, kena kuzingila na Yelusalemi me zaba ve yina mesala bilumbu yayi?" ¹⁹Yesu me yuvusa : "Inki mambu?" Mpe bavutusi yandi : "Mambu metadila Yesu mutu ya Nazaleti, yina vuandaka mbikudi ya lulendo na mavanga mpe bampova na ntadisi ya Nzambi mpe ya batu nionso. ²⁰Mpe inki mutindu bangudi ya nganga mpe bamfumu na beto yekulaka yandi samuna kuzengila yandi lufua mpe kukoma yandi na dikulusu. ²¹Beto vuandaka na kivuvu ti yandi ke kuiza vulusa Isaeli. Kedika, banda nionso yina mesalama, bubu yayi kilumbu ya tatu. ²²Kansi bankento ya nkaka kati na beto bamebuisaka beto zengele-zengele, bakuendaka nsuka-nsuka na ndiamu. ²³Lokola bakutaka nzutu na yandi ve, bakuizaka zabisa beto ti bambasi monikinaka bawu mpe bazabisaka beto ti yandi kele ya moyo. ²⁴Ba yankaka vuandaka na beto, bakuendaka na ndiamu mpe bakuendaka mona mutindu kaka bankento tubilaka. Kansi yandi bamonaka yandi ve. ²⁵Na yawu Yesu me zabisa bawu : "O babakala me zanga mayele, mpe bayina ke ndimaka malu ve mambu tubaka bambikudi. ²⁶Yafuanaka ve ti Klisto lungua mambu nionso yayi mpe kukota na nkembo na yandi?" ²⁷Mpe yandi me bandila na Mose, na bambikudi nionso, yandi me visikisa bawu na kati ya masonukua, yina me tadila yandi. ²⁸Na ntangu bakumaka pene-pene na dibuala kuna bavuanda kuenda, yandi mesala lokola yandi kena kuenda na buala ya ntama. ²⁹Kansi bame tatimisa yandi naku tubaka : "Sikila na beto, samu ti nkokila me finama mpe kilumbu me kuma na nsuka." Mpe yandi me kota samu yandi vuanda na bawu. ³⁰Ya vuandaka, na ntangu yandi vuandaka na meza kintuadi na bawu, yandi me baka dimpa mpe na manima yaku tonda Nzambi, yandi zengaka yawu mpe yandi pesaka bawu yawu. ³¹Na yawu, meso na bawu zibukaka, mpe bamebakusa yandi, kansi yandi me zimbala na meso na bawu. ³²Mpe bame tubasana : "Ntima na beto vuandaka bula ve kati na beto na ntangu yandi vuandaka tuba na nzila mpe yandi visikisa beto masonukua?" ³³Kaka na ntangu yina, bavutukaka na Yelusalemi mpe bakutanaka kumi na mosi na bayina vuandaka na bawu kintuadi. ³⁴Bame tuba : "Kedika, Mfumu me futumuka mpe yandi memonika na Simoni." ³⁵Mpe bame songa nionso yina kuminaka bawu na nzila, mpe mutindu Yesu kukimonikisaka na ntangu yandi vuandaka kabula dimpa. ³⁶Na ntangu bakena kutubila mambu yango, yandi mosi Yesu me kuiza telama na kati-kati ya bawu, mpe yandi me tuba : "Yenge vuanda na beno." ³⁷Kansi lokola bavuandaka na wonga ya ngolo mpe kuzakama, bakanisaka ti bame mona nkuyu. ³⁸Yesu me zabisa bawu : "Samuna inki beno me vinzuka mpe samuna inki babiuvu me fuluka na bantima na beno?" ³⁹Beno tala maboko na makulu na munu, yake kaka munu. Beno simba munu mpe beno tala. Mpeve kena nsuni, ni kisivi ve mutindu beno kena mona mu kele na yawu." ⁴⁰Landila mpova yina, yandi me songa bawu maboko mpe makulu na yandi. ⁴¹Ntangu bavuandaka leka kiminu ve mpe kuyangalala, mpe kuyituka, Yesu me zabisa bawu : "Benome baka kima ya kudia awa?" ⁴²Bame pesa yandi mbizi ya kuyokua. ⁴³Yesu mebaka yawu mpe yandi me kudia na ntuala na bawu. ⁴⁴Yandi me zabisa bawu : "Yawu yina me zabisaka beno na ntangu mu vuandaka na beno, muzabisaka ti yina sonamaka samuna munu na minsiku ya Mose, bambikudi mpe na minkunga futeke lungama." ⁴⁵Na yawu, yandi me zibula mayele na bawu samu bavisamasonukua. ⁴⁶Mpe yandi me zabisa bawu : "Yasonamaka mutindu yayi ti Klisto futeke lungua mpe kufutumuka na insi ya bafua kilumbu ya tatu. ⁴⁷Bosi kuvilula mayele mpe kuyambudulua masumu na nkumbu na yandi futeke samunua na makanda nionso, bandila na Yelusalemi. ⁴⁸Beno kele bambangi yamambu yina nionso. ⁴⁹Tala, muke fidisa beno yina Tata na munu silaka. Kansi beno, beno vuanda na mbanza ti beno ke fulusua na lulendo ya Nkua kayengele." ⁵⁰Na manima na yawu, Yesu nataka bawu na ndambu ya Betania. Yandi zangulaka maboko na yandi, yandi me sakumuna bawu. ⁵¹Bavuandaka ti, na ntangu yandi vuandaka sakumuna bawu, yandi bikaka bawu mpe yandi tombuluaka na dizulu. ⁵²Na manima yaku sambila yandi, ba vutukaka na Yelusalemi na kiese ya ngolo. ⁵³Bavuandaka tatamana na kinlongo, mpe kuzitisaka Nzambi.

Nsangu ya mbote ya yoane

1

¹Na mbaduku vuandaka Diambu, mpe Diambu vuandaka na Tata Nzambi, mpe Diambu vuandaka Tata Nzambi. ²Na mbadukulu Diambu vuandaka na Tata Nzambi. ³Bima nionso salamaka na yau, mpe ata kima mosi ve salamaka yina salamka na yau ve. ⁴Na yau vuandaka moyo, mpe moyo vuandaka kukia ya bantu. ⁵Kukia ke kienzulaka kitombe, kansi kitombe tambulaka kukia ve. ⁶Ya vuandaka na muntu mosi tindamaka na Tata Nzambi: Nkumbu na yandi Yoane. ⁷Yandi kuizaka samuna kuvuanda mbangi, mpe kutuba kimbangi na kia, samu ti na nzila na yandi bantu leke kiminu. ⁸Yandi vuandaka kia ve, kansi samu kaka yandi tuba kimbangi ya kia. ⁹Kia ya kedika kuizaka na inza samuna ku kienzula muntu nionso. ¹⁰Yandi vuandaka na inza, mpe yandi salaka inza, kansi inza zabaka yandi ve. ¹¹Yandi kuizaka na bantu na yandi, kansi bantu na yandi tambulaka yandi ve. ¹²Kansi na ba yina tambulaka yandi, na bayina kena kulekila nkumbu na yandi kiminu, yandi pesaka kilendo ya kukituka bana ya Tata Nzambi, ¹³ba yayi butukaka, na menga ve, na luzolo ya nsuni ve, na luzolo ya muntu ve, kansi na luzolo ya Tata Nzambi. ¹⁴Mpe Diambu kitukaka nsuki, mpe yandi sikilaka na beto, ya kufuluka na nlemvo mpe na kedika; mpe beto monaka nkembo na yandi, nkembo bonso ya Muana na yandi mosi katukaka na Tata. ¹⁵Yoane telaka yandi kimbangi, mpe yandi bokaka na kutuba: Yina ke kuiza na manima na munu tuaminaka munu, samu yandi tekidilaka munu. ¹⁶Bosi beto nionso tambulaka na kufulusua na nlemvo na nlemvo; ¹⁷samu Mose pesaka nsiku, nlemvo na kedika kuizilaka na nzila ya Yesu Klisto. ¹⁸Ata muntu mosi ve me monaka Tata Nzambi; kansi Muana mosi kaka kele na nkata ya Tata, me monisaka beto yandi. ¹⁹Tala kimbangi ya Yoane, ntangu ba Yudayo tindaka ba nganga na ba Levi katukaka na Yelusalemi samuna ku yuvula yandi: Nge, nani nge kele? ²⁰Yandi tubaka, mpe

yandi ndimaka, yandi tubaka ti yandi kele Klisto ve. ²¹Bosi ba yuvulaka yandi: Nini kuandi? Nge kele Eliya? mpe yandi me tuba: Mu kele yandi ve. Nge kele mbikudi e? mpe yandi vutulaka: ve. ²²Na yau ba zabisaka yandi: Nge kele nani? samu ti beto pesa mvutu na bantu tindaka beto. Inki nge kele kutuba samuna nge mosi e? ²³Yandi me tuba, munu, mu kele ndinga yayi ke bokka na dikanga: beno lendumuna nzila ya Mfumu, mutindu tubaka mbikudi Yesaya. ²⁴Bantu tindamaka vuandaka ba falisi. ²⁵Ba yuvulaka yandi diaka: samuna inki nge kena ku botika, kana nge kele Klisto ve, Eliya ve, mbikudi mpe ve? ²⁶Yoane vitudilaka bau: Munu, mu kena kubotika na maza, kansi kati na beno kele na muntu mosi yina beno zaba ve, ²⁷kena kuiza na manima na munu; mu ke kuka ku zibula nsinga ya nsapatu na yandi. ²⁸Mambu yayi lutilaka na Betania, na disimu ya Yolodani kisika Yoane vuandaka botika. ²⁹Kilumbu landaka, yandi monaka Yesu kukumina yandi, mpe yandi tubaka: Tala Muana meme ya Tata Nzambi, ke katulaka masumu ya inza. ³⁰Yandi nde mu tubaka: Na manima ya munu ke kuiza muntu mosi tuaminaka munu, samu yandi tekidilaka munu. ³¹Mu zaba yandi ve, kansi samu ya zabakana na Israeli ti mu kuizaka botika na maza. ³²Yoane tubaka kimbangi yina; Mu monaka Mpeve ya Nlongo kitaka na zulu bonso dibembe mpe me vuanda na zulu na yandi. ³³Mu zabaka yandi ve, kansi yina tindaka munu samuna kubotika na maza, yandi tubilaka munu: Yina nge ke mona Mpeve me kita mpe ma telama na zulu na yandi, yandi kena kubotika na Mpeve ya Nlongo. ³⁴Mpe mu monaka, bosi mu tubaka kimbangi ti yandi kele Muana ya Tata Nzambi. ³⁵Kilumbu landaka; Yoane vuandaka kaka vana na minlongoki na yandi zole; ³⁶mpe ntangu yandi monaka Yesu kena kuluta, yandi tubaka: Beno tala Dimeme ya Tata Nzambi. ³⁷Minlongoki nionso zole kuwaka yandi kutuba mpova yina, mpe ba landaka Yesu. ³⁸Yesu balukaka, mpe ntangu yandi monaka ti ba kena kulanda yandi, me tubila bau: Inki beno kena kusosa? Ba vutudilaka yandi: Labi (ya zola tuba Nlongi), Wapi nge ke vuandaka? ³⁹Yandi me zabisa bau beno kuiza, mpe beno tala. Bau kuendaka, mpe ba monaka kisika yandi ke vuandaka; bosi kilumbu yina ba vuandaka na yandi. Ya lenda vuanda na ntangu ya kumi. ⁴⁰Andele, mpangi ya Simoni Petelo vuandaka mosi na minlongoki kuwaka ba mpova ya Yoane, mpe ba landaka Yesu. ⁴¹Ya vuandaka yandi muntu ya ntete kuendaka kutana na mpangi na yandi Simoni, samuna kuzabisa yandi: Beto me Mona Masiya (ya zola tuba Klisto). ⁴²Bosi yandi nataka Simoni na Klisto. Ntangu Yesu monaka yandi, me tuba: Nge kele Simoni, muana ya Yona; nge ke bokudulua na nkumbu ya Kefa (ya zola tuba Petelo). ⁴³Kilumbu landaka, Yesu zolaka kuenda na Ngalili, bosi yandi kutanaka na Filipino. Yandi me zabisa yandi: Landa munu. ⁴⁴Filipo vuandaka muntu ya Betesaida, mbanza ya Andala na ya Petelo. ⁴⁵Filipo kutanaka na Natanaeli, mpe me zabisa yandi: Beto me kutana yina sonukuaka na nsiku ya Mose mpe yina ba mbikudi tubilaka, Yesu ya Nazaleti, muana ya Yosefi. ⁴⁶Natanaeli me zabisa yandi: kima ya mbote lenda katuka na Nazaleti e? Filipino vutudilaka yandi: Kuiza mpe tala. ⁴⁷Ntangu Yesu monaka ngizulu ya Natanaeli na yandi, me tuba samuna yandi: Yandi yayi penza muntu ya Israeli, na yandi luvunu kele ve. Natanaeli me tubila yandi. ⁴⁸Wapi nge me zabila munu e? Yesu vutudilaka yandi: Tekila Pilipo bokila nge, ntangu nge vuandaka na insi ya inti, mu monaka nge. ⁴⁹Natanaeli vutulaka mpe tubilaka yandi: Labi, nge kele Muana ya Tata Nzambi, nge kele ntinu ya Israeli. ⁵⁰Yesu vutudilaka yandi: Nge me leka kiminu samu me zabisa nge ti mu monaka nge na insi ya inti ya kuyu; Nge ke mona mambu ya ngitukulu kuluta yayi. ⁵¹Mpe yandi me tubila yandi: Ya kedika, ya kedika, beno ke mona dizulu ke zibuka mpe ba mbasi ya Tata Nzambi ku tombuka mpe ku kita na zulu ya Muana Ya muntu.

2

¹Na manima bilumbu tatu, nkinzi salamaka na Kana na Ngalili. Mama ya Yesu vuandaka vana, ²mpe Yesu bokodusuaka na nkinzi yina kintuadi na minlongoki na yandi. ³Ntangu vinu manisaka, mama ya Yesu zabisaka yandi: ba kele diaka na vinu ve. ⁴Yesu vutudilaka yandi. Nkento, inki diambu munu na nge? Ntangu na munu fuana ntete ve. ⁵Mama na yandi me tuba na bisadi: Beno sala yina yandi ke zabisa beno. ⁶Nzoka, mi mvungu sambanu vuandaka vana, samuna mpedoso ya ba Yudayo, mpe mosi na mosi vuandaka na bitezo zole zole to tatu tatu. ⁷Yesu zabisaka bau: Beno fuluza maza na ba mvungu yayi. Mpe ba fuluzaka yau tii na intu. ⁸Yandi me zabisa bau, beno kuenda vueta maza, bosi beno nata yau na ntudisi ya nkinzi. Mpe ba nataka yau. ⁹Ntangu ntudisi ya nkinzi bimbaka maza kitukaka vinu, yandi zabaka ve kisika katukaka vinu yina, kansi bisadi yina kuendaka vueta maza, zabaka yau mbote, yandi bokilaka ditoko ya ndambisa, ¹⁰mpe me zabisa yandi: Muntu niont ke pesaka ntete vinu ya mbote, yina ya mbote mingi ve ke kuizaka na nima bantu me kolua; nge, nge me lunda vinu ya mbote tii ntangu yayi. ¹¹Yau vuandaka bimangu ya ntete Yesu salaka na Kana kuna na Ngalili. Ya monisaka nkembo na yandi, mpe minlongoki na yandi lekilaka yandi kiminu. ¹²Na manima na yau, yandi kulumukaka na Kapalanaumi, na mama, na ba mpangi mpe na minlongoki na yandi, bosi ba vuandaka kuna bilumbu ya fioti kaka. ¹³Pasa ya ba Yudayo kumaka penepene, bosi Yesu tombukaka na Yelusalami. ¹⁴Yandi kutaka na inzo ya kinlongo minteki ya ngombe, ya ma meme mpe ya ma bembe, mpe minsobi ya mbongo ya kuvuanda. ¹⁵Ntangu yandi salaka sikoti ya nsinga, yandi kukaka bau nionso na inzo ya kinlongo, diaka ma meme ya mankento na ba ngombe; yandi muangisaka minsobi ya mbongo, mpe yandi buisaka ba meza; ¹⁶mpe yandi tubaka na minteki ya ma bembe: Beno katula yau awa, beno kitula inzo ya Tata na munu zandu ve. ¹⁷Ba ntumua na yandi bambukaka moyo ti ya sanamaka: vema ya inzo na nge kena kutiazula munu. ¹⁸Ba Yudayo bakaka mpova, ba tubaka: inki kimangu nge me songa beto, na ku sala mutindu yina e? ¹⁹Yesu vutudilaka bau: Beno tulula kinlongo yayi, mpe mu ke kungulula yau na bilumbu tatu. ²⁰Ba Yudayo tubaka: Ya fuana sala ba mvula makumi na sambanu samuna kutunga yau, kansi nge na bilumbu tatu nge ke tungulula yau! ²¹Kansi yandi vuandaka tubila kinlongo ya nzutu na yandi. ²²Yau yina, ntangu fulukaka ba bafua, ba ntumua na yandi bambukaka moyo ti yandi tubaka yau, mpe ba lekilaka masonukua kiminu mpe na mpova Yesu tubaka. ²³Na ntangu Yesu vuandaka na Yelusalemi, na nkinzi ya Pasa, Bantu mingi tulaka kiminu na nkumbu na yandi, ntangu ba monaka bimangu yandi vuandaka sala. ²⁴Kansi Yesu ku kipesaka na bau ve, samu yandi zabaka bau nionso, ²⁵mpe samu diaka yandi

vuandaka na mfunu ba tubila yandi kimbangi ata ya muntu mosi ve; samu yandi mosi zabaka yina vuandaka kati na muntu.

3

¹Kansi ya vuandaka muntu mosi kati na mimfalisi, na nkumbu ya Nikodemo, mfumu ya ba Yudayo, ²kuizaka tala Yesu na mpimpa, mpe me tubila yandi: Labi, beto me zaba ti nge kele Nlongi me katuka na Tata Nzambi; samu muntu mosi ve lenda sala bimangu yayi nge me sala, kana Tata Nzambi kele na yandi kintuadi ve. ³Yesu vutudilaka yandi: Ya kedika, ya kedika, me zabisa nge, kana muntu butuka mbutuka ya zole ve, yandi lenda mona kimfumu ya Tata Nzambi ve.

⁴Nikodemo me tubila yandi: inki mutindu muntu lenda butuka diaka na ntangu yandi me nuna e? Yandi lenda vutuka diaka na kivumu ya mama na yandi mpe kubutuka e? ⁵Yesu vutulaka: Ya kedika, ya kedika, me zabisa nge, kana muntu butuka na maza mpe na Mpeve ve, yandi ke kotana kimfumu ya Tata Nzambi ve. ⁶Yina me butuka na nsuni kele nsuni, mpe yina me butuka na Mpeve kele mpeve. ⁷Kuyituka ve samu me zabisa nge ti: Nge fueti butuka mbutuka ya impa.

⁸Mupepe ke fulaka konso kifulu ya zola, mpe nge kena kuwa mazu; kansi nge ke zaba ve kisika ya me katuka, mpe kisika ya me kuenda. Ya kele mutindu mosi na muntu nionso me butuka na Mpeve. ⁹Nikodemo me tubila yandi: inki mutindu ya lenda salamina e? ¹⁰Yesu vutudilaka yandi: Nge kele nlongi ya Isaeli, mpe nge zaba mambu yayi ve! ¹¹Ya kedika, ya kedika, me zabisa nge, beto kena kutuba yina beto me zaba, mpe beto kena kutuba kimbangi na yina beto monaka; mpe nge ke baka kimbangi na beto ve. ¹²Ntangu mu tubilaka beno mambu ya ntoto kana beno kuikilaka ve, inki mutindu beno kuikila ntangu mu ke tubila beno mambu ya mazulu e? ¹³Muntu mosi ve tombukaka na zulu, kana yina katukaka na zulu ve, Muana ya muntu yina kele na dizulu. ¹⁴Mpe lokola Mose zangulaka nioka na dikanga, mutindu mosi mpe Muana ya muntu fueti zanglua, ¹⁵samu ti konso muntu ke lekila yandi kiminu baka moyo ya ba mvula na ba mvula. ¹⁶Samu Tata Nzambi zolaka inza, yandi pesaka Muana na yandi mosi kaka samu yina ke lekila yandi kiminu bungua ve, kansi yandi baka moyo ya ba mvula na ba mvula. ¹⁷Na yau, Tata Nzambi tindaka ve Muana na yandi na inza samuna kufundisa inza, kansi samu inza vuluzu na nzila na yandi. ¹⁸Yina me kuikila na yandi ke fundisia ve; kansi yina kena kukuikila ve kele ya kufundisia, samu yandi tulaka kiminu ve na Muana mosi kaka ya Tata Nzambi. ¹⁹Mfundusu yayi kele, ntangu kukia kuizaka na inza, bantu lutaka zola kitombe na kisika ya kukia, samu mavanga na bau vuandaka ya imbi. ²⁰Samu konso muntu ke salaka imbi ke zolaka kukia ve, mpe yandi ke kuizaka na kukia ve, samuna wonga ya mavanga na yandi ke monika na meso ya bantu; ²¹kansi yina ke salaka na kedika ke kuizaka na kukia, samu ti mavanga na yandi ke salamaka na Nzambi monika. ²²Na manima na yau, Yesu kuendaka na insi ya Yuda na ba ntumua na yandi; mpe kuna yandi vuandaka na bau, bosi yandi vuandaka botika. ²³Yoane mpe vuandaka botika na Enoni, penepene ya Salemi, samu maza mingi vuandaka kuna; mpe ba vuandaka kuenda kuna samuna kubotukua. ²⁴Na ntangu yina Yoane kotusuaka ntete boloko ve. ²⁵Nzoka, mpaka vuandaka minlongoki ya yoane na Yudayo mosi samuna diambu me tadila mpedoso. ²⁶Ba kuendaka mona Yoane, bosi ba tubilaka yandi: Labi, muntu vuandaka na disimu ya Yodani, mpe nge tubaka kimbangi samuna yandi, tala yandi kena kubotika, mpe bantu kena kuenda na yandi. ²⁷Yoane vutulaka: Muntu lenda baka kaka yina ba pesaka yandi katukaka na dizulu. ²⁸Beno mosi kele ba mbangi na munu ntangu mu tubaka: Mu kele Klisto ve, kansi, mu tindamaka na ntuala na yandi. ²⁹Yina me kuvua ndumba ya ndambisa, kele ditoko ya ndambisa; kansi nkundi ya ditoko ya ndambisa me telama vana mpe kena kuingila yandi na kiese mingi, samuna kuwa ndinga ya ditoko ya ndambisa; kiese ya munu kele ya kulunga. ³⁰Yandi fueti tombuka, mpe mu fueti kita. ³¹Yina me katuka na zulu kele na zulu ya bantu nionso; Yina kele ya ntoto kele ya ntoto, mpe yandi ke tubaka mutindu yandi kele na ntoto. Yina me katuka na dizulu kele na zulu ya bantu nionso, ³²yandi kena kutuba kimbangi na yina yandi monaka mpe kuwaka, mpe muntu mosi ve kele na kimbangi na yandi. ³³Muntu yina kele na kimbangi na yandi me tula kidimbu ti Tata Nzambi kele ya Kedika; ³⁴samu muntu yina Tata Nzambi tindaka ke tubaka mambu ya Tata Nzambi, samu Tata Nzambi me pesa yandi Mpeve kele na kitezo ve. ³⁵Tata ke zolaka Muana, mpe yandi pesaka bima nionso na maboko na yandi. ³⁶Yina kena kulekila Muana kiminu kele na moyo ya ba mvula na ba mvula; yina kene kulekila Muana kiminu ve, ke baka moyo ve, samu nganzi ya Tata Nzambi kena kusikila na yandi.

4

¹Mfumu zabaka ti ba falisi kuwaka ti yandi fuanaka sala mpe kubotika bantu mingi kuluta Yoane. ²Kansi na nionso yina,, yandi mosi Yesu vuandaka botika ve, kansi ba ntumua na yandi. ³Na yau, yandi katukaka na Yuda, mpe yandi vutukaka na Ngalili. ⁴Lokola ya vuandaka ti yandi fueti lutila na Samaliya, ⁵yandi kumaka na mbanza mosi ya Samaliya kele na nkumbu ya Sikali, kele penepen ya bilanga Yakobo pesaka na muana na yandi Yosefi. ⁶Vana vuandaka dibulu ya maza ya Yakobo. Yesu na lembaka samuna nzietolo, bosi yandi vuandaka na nseko ya dibulu ya maza. Ya lendaka vuanda na ntangu ya sambanu. ⁷Nkento mosi ya Samaliya kuizaka vueta maza. Yesu me tubila yandi: Pesa munu maza ya kunua. ⁸Samu ba ntumua na yandi kuendaka sumba madia na mbanza. ⁹Musamaliya ya nkento me tubila yandi: Samuna inki nge yayi kele mu Yudayo kena kulomba munu maza ya kunua, munu yayi kele musamaliya ya nkento e? Na yau, ba Yudayo kele na nkalasani ya kintuadi ve na bantu ya ¹⁰Samaliya. Yesu vutudilaka yandi: Kana nge zabaka nkayilu ya Tata Nzambi mpe nani yayi kena ku tubila nge: Pesa munu maza ya kunua! nge mosi ya ntete zolaka tuama kulomba yandi maza ya kunua, mpe yandi zolaka pesa nge maza ya moyo. ¹¹Nkento me zabisa yandi, Mfumu, nge kele na kima ve samuna kuvueta, mpe dibulu ya maza kele mpinda; wapi nge zolaka bakila maza yina ya moyo e? ¹²Nge me lutila tata na beto Yakoba na kikuluntu e, yayi pesaka beto dibulu ya maza, mpe yandi mosi kunuaka yau, na bana na yandi mpe na bibulu

na yandi e?¹³Yesu vutudilaka yandi: Konso muntu ke kunua maza yayi ke mona diaka mpuila; ¹⁴kansi yina ke kunua maza yina mu ke pesa yandi ke mona diaka mpuila ya maza ata fioti diaka ve, mpe maza mu ke pesa yandi ke vuanda dizanga ya maza ke pasumuka tii na moyo ya ba mvula na ba mvula. ¹⁵Nkento me tubila yandi: Mfumu, pesa munu maza yina, samu mu mona diaka mpuila ve, mpe mu kuiza vueta diaka maza awa ve. ¹⁶Yesu me tubila yandi kuenda, mpe bokila bakala na nge, bosi nge kuiza. ¹⁷Nkento me vutula: Mu kele na bakala ve. Yesu me vutudila yandi: Nge me tuba kedika ti: mu kele na bakala ve. ¹⁸Samu babakala tanu vuandaka na nge, bosi yina kele na nge ntangu yayi, kele bakala na nge mpe ve. Na yau, nge me tuba kedika. ¹⁹Nkento me tubila yandi, Mfumu, me ti nge kele mbikudi. ²⁰Batata na beto sambilaka na mongo yayi; bosi beno me tuba, beno, ti kifulu ya kusambila kele na Yelusalemi. ²¹Yesu me tubila yandi: Nge me kuikila, ntangu kene kuiza ya ke vuanda diaka na mongo to na Yelusalemi ve beno ke sambila Tata. ²²Beno ke kusambilaka yina beno zaba ve; beto, beto me zaba yina beto ke sambilaka, samu mpulusu me katuka na Bayudeyo. ²³Kansi ntngu kena kuiza, mpe ya kuizaka, yina minsambidi ya kedika ke sambila Tata na mpeve mpe na kedika; samu minsambidi ya mutindu yina Tata kena kulomba. ²⁴Tata Nzambi kele Mpeve, mpe bayina kena kusambila yandi fueti sambila yandi na mpeve mpe na kedika. ²⁵Nkento me tubila yandi: Me zaba ti Masiya fueti kuiza (yayi bake bokidilaka Klisto); ntangu yandi kekuiza, yandi ke samunina beto mambu nionso. ²⁶Yesu me zabisa yandi: Munu yayi kena kutuba na nge, mu kele Klisto. ²⁷Na kilokula yina kaka ba ntumua na yandi kuizaka, mpe bayitukaka samu yandi vuandaka solola na Nkento. Kansi ata muntu mosi ve tubaka: Inki nge kena kulomba e? to, Inki nge kena kutuba na nkento yayi e?²⁸Na yau, ntangu nkento bikaka mvungu na yandi ya maza, yandi kuendaka na mbanza, mpe me tuba na bantu: ²⁹Beno kuiza tala muntu mosi me tubila munu mambu mu salaka; yandi lendaka vuanda Klisto ve? ³⁰Ba bimaka na mbanza, mpe ba kuendaka vana yandi vuandaka. ³¹Na ntangu yina, ba ntumua lombaka yandi sala malu samu yandi kudia, ba tubaka: Labi, kudia. ³²Kansi yandi tubilaka bau: Mu kele na madia yina mu kekudia beno zaba yau ve. ³³Bantumua tubasanaka bau na b au: Muntu natinaka yandi madia e?³⁴Yesu tubilaka bau: Madia na munu kele kusala luzolo ya muntu tindaka munu, mpe kumanisa kisalu na yandi. ³⁵Beni kena kutuba ve ti ba ngonda iya me bikana samuna kukuma na nsungi ya ngionzokolo e? Tala, me zabisa beno, beno sendula meso, mpe beno tala bilanga me yela samuna ngionzokolo. ³⁶Yina kena kuyonzika kele na mfutu, mpe yandi kena kuyonzika mbutu samuna moyo ya bamvula na bamvula, samu ti muntu kena kukuna na yina kena kuyonzika ba yangalala kintuadi. ³⁷Samuna yau, yina bakena kutuba kele ya kedika: yankaka kekunaka, yankaka keyonzikaka. ³⁸Mu tindaka beno samuna kuyonzika yina beno salaka ve; Ba yankaka salaka, mpe beno me kota na kisalu na bau. ³⁹Bantu ya Samaliya mingi ya mbanza yina lekaka kiminu na Yesu samuna mambu tubaka nkento yina: Yandi tubilaka munu yina mu salaka. ⁴⁰Diaka, ntangu bantu ya Samaliya kuizaka mona yandi, ba lombaka yandi kuvuanda penepene na bau. Mpe yandi salaka bilumbu zole kuna. ⁴¹Ndonga ya bantu lekaka kiminu samuna mambu na yandi; ⁴²mpe ba vuandaka tuba na nkento: Ya kele diaka ve ti samuna yina nge tubaka nde beto me lekila kiminu; samu beto me kuwa yandi beto mosi, mpe beto me zaba ti ya kedika, yandi kele mvuluzi ya inza. ⁴³Na manima bilumbu tatu, Yesu katukaka kuna, samuna kukuenda na Ngalili; ⁴⁴samu yandi mosi tubaka kimbangi ti mbikudi kele nzitusu na insi na yandi ve. ⁴⁵Ntangu yandi kumaka na Ngalili, bantu ya Ngalili yambaka yandi mbote, samu ba monaka nionso yandi salaka na nkembo vuandaka na Yelusalemi, samu bau mpe kuendaka na nkembo. ⁴⁶Yandi vutukaka diaka na Kana na Ngalili, kuna yandi kitulaka maza vinu. Na Kapenaumi muana mosi ya nkuluntu ya binuani ya ntinu, vuandaka na kimbevo. ⁴⁷Ntangu yandi kuwaka ti Yesu katukaka na Yuda samuna kukuiza na Ngalili, yandi kuendaka mona Yesu, samuna kulomba yandi na kukita mpe kuniakisa muana na yandi vuandaka na mpasi ya lufua. ⁴⁸Yesu me tubila yandi: Beno ke kuikila ve kana beno mona bimangu mpe mangitukulu ve, beno ke kuikilaka ve. ⁴⁹Nkuluntu ya binuani ya ntinu me tuba: Mfumu, kita na ntangu muana na munu kufua ntete ve. ⁵⁰Yesu me tuba, kuenda, muana na nge kele moyo. Muntu yina lekaka kiminu na mpova Yesu tubilaka yandi, mpe yandi kuendaka. ⁵¹Na ntangu yandi vuandaka kita, bisadi na yandi kuizaka kutana na yandi samuna kunatina yandi nsangu: Muana na nge kele ya moyo. ⁵²Yandi yuvulaka bau, inki ntangu nzutu na yandi kumaka mbote; mpe ba tubilaka yandi: Mazono, na ntangu ya nsambodia, yuku yuku manisaka. ⁵³Tata ya muana kuizaka bakusa ti ya vuandaka na ntangu yina Yesu tubilaka yandi: Muana na nge kele ya moyo. Mpe yandi kuikilaka, na inzo na yandi ya mvimba. ⁵⁴Kimangu yayi ya zole Yesu salaka na ntangu yandi katukaka na Yuda samuna kukuenda na Ngalili.

5

¹Na manima na yau, nkembo ya Ba Yudayo vuandaka, mpe Yesu tombukaka na Yelusalemi. ²Nzoka na Yelusalemi, penepene ya kielo ya mameme ya nkento, kele na dizanga na nkumbu ya Beteseda, mpe yau vuandaka bielo tanu. ³Na insi ya bielo yina, lekaka ba mbevo mingi, ba mpofu, bantu ya kuvenga, ba koka vuandaka vingila kuningana ya maza; ⁴samu mbasi mosi vuandaka kita ntangu nionso na dizanga, samuna kuningisa maza; muntu ya ntete ke kita na manima ya kuningana ya maza, belukaka, na kimbevo nionso. ⁵Bakala mosi vuandaka vana na kimbevo salaka makumi tatu na nana ya ba mvula. ⁶Ntangu Yesu monaka yandi ya kuleka, mpe zabaka ti yandi kele na kimbevo me zingila, me tubila yandi: nge zola beluka e?⁷Mbevo vutudilaka yandi: Mfumu, mu kele na muntu ve kekuloza munu na dizanga ntangu maza ma nikusua, mpe ntangu mu zola kuenda, muntu yankaka me kita na ntuala na munu. ⁸Yesu me tubila yandi, telama, bonga nkuala na nge, mpe tambula. ⁹Na mbala mosi muntu yina belukaka; yandi bakaka nkuala na yandi, mpe yandi kuendaka. Ya vuandaka kilumbu ya lumingu. ¹⁰Ba Yudayo tubaka na yina belukaka: Ya kele lumingu; nge kele na luve ya kunata nkuala nange ve. ¹¹Yandi vutudilaka bau: Muntu me belusa munu me tubila mu: Baka nkuala na nge, mpe kuenda. ¹²Ba yuvulaka yandi: Inki muntu yina zabisaka nge: Baka nkuala na nge, mpe kuenda? ¹³Kansi mbevo zabaka ve nani yina belusaka yandi; Samu Yesu zimbalaka na nkangu yina vuandaka vana. ¹⁴Kulandila yina, Yesu kuenda mona

yandi na kinlongo, mpe me tubila yandi: Tala nge me beluka, kunata diaka masumu ve, samu nge lendaka builua na diambu nsisi kuluta.¹⁵ Muntu yina kuendaka, mpe yandi samuna na ba Yudayo ti ya vuandaka Yesu muntu belusaka yandi.¹⁶ Yau yina ba Yudayo vuandaka landa Yesu, samu yandi vuandaka sala mambu yina kilumbu ya lumingu.¹⁷ Kansi Yesu vutudilaka bau: Tii na kilokula yayi Tata na munu kena kusala, munu diaka mu kena kusala.¹⁸ Samuna yina, ba Yudayo vuandaka sosa diaka nzila ya kufua yandi, samuna ku kondua kuzitisa nsiku ya lumingu kaka ve, kansi samu yandi kena kubokila Nzambi Tata na yandi, mpe kutuba ti yandi me fuanana na Tata Nzambi.¹⁹ Yesu vutukilaka mpova, mpe me tubila bau: Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, Muana lenda sala diambu yandi mosi ve, yandi ke salaka kaka yina yandi ke monaka na Tata; mpe nionso yina Tata ke salaka, Muana mpe ke salaka yau mutindu mosi.²⁰ Samu Tata ke zolaka Muana, mpe ke monisaka yandi yina yandi ke salaka, mpe ke monisa yandi mavanga ya nene kuluta yayi, samu beno yitukua.²¹ Lokola Tata ke fulukisaka bafua mpe ke pesaka moyo, na yau Muana ke pesaka moyo na muntu yina yandi me zola.²² Tata ke fundisaka muntu ve, kansi yandi pesaka mfundusu nionso na Muana,²³ samu bantu nionso zitisa Muana mutindu mosi Muana ke zitisaka Tata. Yina kena kuzitisa Muana ve, nzitusu mpe kele ve na Tata yina tindaka yandi.²⁴ Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, yina kena kuwa mambu ya munu, mpe kena kulekila yina tindaka munu kiminu, kele na moyo ya bamvula na ba mvula, mpe ke sambusua ve, kansi yandi me lutila na lufua samuna kubaka moyo.²⁵ Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, ntangu me kuiza, mpe ya me kuizaka, bantu ya kufua ke kuwa ndinga ya Muana ya muana Tata Nzambi; mpe ba yina ke kuwa yau ke zinga.²⁶ Samu lokola Tata kele na moyo kati na yandi, yau yina yandi pesaka na Muana moyo na yandi mosi.²⁷ Bosi yandi pesaka yandi kilendo ya kufundisa, samu yandi kele Muana ya muntu.²⁸ Benoituka mambu yayi ve; samu ntangu me kuiza yayi bantu nionso kele na biziami ke kuwa ndinga na yandi,²⁹ mpe ba ke bima. Ba yina salaka mambu ya mbote ke futumuka samuna moyo, kansi ba yina salaka mambu ya imbi ke futumuka samuna mfundusu.³⁰ Na munu mosi, mu lenda sala kima ve: na mutindu mu kena kuwa, mu kena kufundisa; mfundusu na munu kele ya lunungu, samu mu kena kusosa luzolo na munu ve, kansi luzolo ya yina tindaka munu.³¹ Kana mu kena kutuba kimbangi ya munu mosi, kimbangi na munu kele ya luvunu.³² Kansi muntu yankaka kele yina kena kutuba kimbangi na munu, mpe me zaba ti kimbangi yandi kena kutuba samuna munu kele ya kedika.³³ Benoituka na Yoane, mpe yandi tubaka kimbangi ya kedika.³⁴ Samuna munu, mu kena kubakila kimbangi na munu na muntu ve; kansi me tuba muindu yayi, samu ti beno vulusua.³⁵ Yoane vuandaka muinda kena kuyoka mpe kukienzula, mpe zolaka sepela na ntangu mosi kaka na kukia na yandi.³⁶ Munu, mu kele na kimbangi ya nene kuluta ya Yoane; samu kimalu Tata pesaka munu samuna kukukisa, kimalu yina mu kena kusala, kena kutuba kimbangi samuna munu ti Tata tindaka munu.³⁷ Mpe Tata yayi tindaka munu, yandi mosi tubaka kimbangi na munu. Benoituka kuwa ntete ndinga na yandi ve, beno mona ntete ilungi na nyandi ve,³⁸ mpe mambu na yandi me sikila na beno ve, samu beno kena kuleka kiminu ve na muntu tindaka yandi.³⁹ Benoituka kufongunina Masonukua, samu na yau beno kena ku yindula kubakila moyo ya ba mvula na ba mvula: Yau nde kena kutuba kimbangi samuna munu.⁴⁰ Mpe beno zola kuiza na munu ve samuna kubaka moyo!⁴¹ Nzitusu na munu ke katukaka na bantu ve.⁴² Kansi me zaba ti beno kele na zola ya Tata Nzambi ve.⁴³ Munu me kuiza na nkumbu ya Tata na munu, mpe beno me yamba munu ve; kana muntu yankaka me kuiza na nkumbu na yandi mosi, nde beno ke yamba yandi.⁴⁴ Inki mutindu beno lenda kuikila, samu beno na beno ke pesanaka nzitusu, mpe beno ke sosaka ve nzitusu yina ke katukaka kaka na Tata Nzambi e?⁴⁵ Benoituka yindula ve ti mu ke funda beno na ntuala ya Tata; Mose nde ke fundaka beno, samu na yandi beno tulaka kivuvu na beno.⁴⁶ Samu kana beno me kuikila Mose, beno me kuikila munu mpe, samu yandi sanikaka yina me tadila munu.⁴⁷ Kansi kana beno kuikila na masonukua na yandi ve, inki mutindu beno lenda kuikila na mambu na munu e?

6

¹Na manima na yau, Yesu kuendaka na ndambu yankaka ya imbu ya Ngalilayi, ya Tibelia.² Nkangu ya nene vuandaka landa yandi, samu ba vuandaka mona bimangu yandi alaka na bambevo.³ Yesu tombukaka na mongo, mpe kuna yandi vuandaka na bantumua na yandi.⁴ Nzoka Pasika, nkinzi ya ba Yuda vuandaka penepene.⁵ Ntangu yandi tombulaka meso, na kumona ti nkangu ya nene vuandaka kuizila yandi, Yesu me tuba na Filipino: Wapi kisika beto lenda sumbila mampa, samuna kudikila bantu yayi e? Yandi tubaka pidina samuna kumeke ntima na yandi, samu yandi zabaka yina yandi lendaka sala.⁷ Filipino vutudilaka yandi: Mampa beto lendaka baka na ntalu ya nkama zole ya mpata, ke kuka ve samu konso muntu baka kitini.⁸ Mosi ya ba ntumua, Andele, mpangi ya Simoni Petelo, me tubila yandi: Ntuenia mosi ya bakala kele awa na mampa tanu ya kuvindumuka mpe na mbisi zole; kansi inki ya lenda sala samuna nkangu ya nene ya bantu e?¹⁰ Yesu me tuba: beno vuandisa bau. Na ntangu yina matiti vuandaka mingi. Bosi ba lendaka vuandaka kitezo ya mafunda tanu ya bantu.¹¹ Yesu bakaka mampa, yandi vutulaka matondo, mpe ba kabudilaka yau bantu yina vuandaka na ntoto; yandi pesaka bau mpe mbizi ya kufuana mutindu bau mosi zodilaka.¹² Ntangu ba vuandaka, yandi me tuba na ba ntumua na yandi: Benoituka bitini me bikana, samu ti mfulu vuanda ve.¹³ Bosi na manima ti bau nionso manisaka kudia, ba yonzikaka yau, mpe ba fuluzaka bitunga kumi na zole ya bitini bikanaka na mampa tanu ya kuvindumuka.¹⁴ Ntangu bantu yayi monaka bimangu Yesu salaka, ba tubaka: Yandi yayi kele mbikudi fueti kuiza na inza yayi.¹⁵ Bosi ntangu Yesu kuizaka zaba ti ba zola baka yandi na kingolo samu ba kitula yandi ntinu, yandi tinaka na mongo, yandi mosi kaka.¹⁶ Ntangu nkokila kuizaka, ba ntumua na yandi kulumukaka disimu ya imbu.¹⁷ Ntangu ba kotaka na bota, ba sabukaka imbu samuna kukuenda na Kapenaumi. Mpimpa kubuaka, mpe Yesu kikuminaka ve kisika bavandaka.¹⁸ Mupepe ya ngolo bulaka, mpe imbu nikukaka.¹⁹ Na manima kusabuka nanga mafunda iya na nkama tanu to mafunda tanu na nkama iya ya bitezo, ba monaka Yesu kena kutambula na zulu ya imbu mpe kufinama na bota. Bamonaka

wonga. ²⁰Kansi Yesu me tubila bau: Ya kele munu, beno mona wonga ve! ²¹Ba zolaka kotisa yandi na bota, mpe na mbala mosi bota kumaka kisika ba vuandaka kuenda. ²²Nkangu bikanaka na disimu yankaka monaka ti bota mosi kaka vuand, mpe Yesu kotaka na bota yina ve na ba ntumua na yandi, aka vana, kansi ba kuendaka bau mosi. ²³Kilumbu landaka, lokola mabota yankaka katukaka na Tibalia penepene kisika ba dilaka dimpa yina Mfumu vutudilaka matondo, ²⁴ntangu nkangu monaka ti ata Yesu to ba ntumua na yandi ba vuandaka ve, ba kotaka bau mosi na babota yina mpe ba kuendaka na Kapanaumi samuna kusosa Yesu. ²⁵Bosi ntangu ba monaka yandi na disimu ya imbu, ba tubilaka yandi: Labi, inki ntangu nge kumaka awa e? ²⁶Yesu vutudilaka bau: Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, beno kena kusosa munu, samuna bimangu ve yina beno mona, kansi samu beno kudiaska mampa mpe beno yukutaka. ²⁷Beno bika sala samuna madia kene kufukila, kansi samuna yina kezinga ba mvula na ba mvula, yina Muana ya muntu ke pesa beno; samu yandi yayi Tata Nzambi tulaka kidimbu na yandi. ²⁸Ba tubilaka yandi: Inki beto lenda sala samu beto sala kisalu ya Tata Nzambi e? ²⁹Yesu vutudilaka bau: Kisalu ya Tata Nzambi kele, beno lekila kiminu muntu yina yandi tindaka. ³⁰Na yau ba tubilaka yandi, inki kimangu nge me sala, samu beto mona yau, mpe beto lekila nge kiminu e? Inki nge me sala? ³¹Ba tata na beto kudiaka mana na dikanga, mutindu ya sonamaka: Yandi pesaka bau ba kudia dimpa ya dizulu. ³²Yesu me zabisa bau: Ya kedika, ya kedika, me zabisa beno, Mose pesaka beno dimpa ya dizulu ve, kansi Tata na munu me pesa beno dimpa ya kedika ya dizulu; ³³samu dimpa ya Tata Nzambi kele, muntu yina kitaka na dizulu mpe kena kupesa moyo na yandi na inza. ³⁴Ba tubilaka; Mfumu, pesaka bento dimpa yina konso kilumbu. ³⁵Yesu me zabisa bau: Mu kele dimpa ya moyo. Yina me kuiza na munu ke mona diaka nsatu ata fioti ve, mpe yina me lekila munu kiminu ke mona diaka nsatu ya maza ata fioti ve. ³⁶Kansi mu tubilaka beno yau, beno monaka munu, kansi beno lekilaka munu kiminu ve. ³⁷Ba yina nionso Tata me pesa munu ba ke kuiza na munu, mpe yina ke kuiza na munu, mu ke bika yandi na ngada ve; ³⁸samu mu katukaka na dizulu samuna kusala yina kele luzolo ya munu ve, kansi luzolo ya yina tindaka munu. ³⁹Nzoka, luzolo ya yina tindaka munu, kele ti mu lenda zimbisa ata mosi ve na nionso yina yandi pesaka munu, kansi mu fulukisa yandi na kilumbu ya nsuka. ⁴⁰Luzolo ya Tata na munu, kele ti konso muntu me mona Muana mpe me lekila yandi kiminu yandi baka moyo ya ba mvula na ba mvula; mpe mu ke fulukisa yandi na kilumbu ya nsuka. ⁴¹Ba Yudayo vuandaka vunguta samuna diambu na yandi, samu yandi tubaka ti: Mu kele dimpa katukaka na dizulu. ⁴²Mpe ba vuandaka tuba: Yandi yayi Yesu muana ya Yosefi, yandi beto me zaba tata na mama na yandi e? Samuna inki yandi kena kutuba ti: mu katukaka na dizulu e? ⁴³Yesu vutudilaka bau: Benoit vunguta ve beno na beno. ⁴⁴Muntu lenda kuiza na munu ve, kana Tata yina tindaka munu banda bau ve; mpe mu ke fulukisa yandi na kilumbu ya nsuka. ⁴⁵Ya sonamaka na Mimbikudi: Bau nionso ke longua na Tata Nzambi. Na yau, konso muntu yina kuwaka Tata, mpe bakaka ndongosolo na yandi kuiza na munu. ⁴⁶Muntu mosi ve monaka Tata, kaka yina katukaka na Tata Nzambi, yandi kaka monaka Tata. ⁴⁷Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, yina me lekila munu kiminu kele moyo ya ba mvula na ba mvula. ⁴⁸Mu kele dimpa ya moyo. ⁴⁹Ba tata na beno kudiaka mana na dikanga, mpe ba kufuaka. ⁵⁰Ya kele awa dimpa me katuka na dizulu, samu ti muntu yina ke kudia yau kufua ve. ⁵¹Mu kele dimpa ya moyo katukaka na dizulu. Kana muntu me kudia dimpa yina, ke zinga ba mvula na ba mvula; mpe dimpa mu ke pesa, kele nzutu na munu, yayi mu ke pesa samuna moyo ya inza. ⁵²Samuna yau, ba Yudayo vuandaka tubasana bau na bau, na kutuba ti: Inki mutindu yandi lendaka pesa nzutu na yandi samuna kudia e? ⁵³Yesu tubilaka bau: Ya kedika, ya kedika, me zabisa beno, Kana beno kudia nzutu ya Muana muntu ve, mpe kana beno kunua menga na yandi ve, beno kele na moyo ve kati na beno. ⁵⁴Yina me kudia nzutu na munu mpe me kunua menga na munu kele na moyo ya ba mvula na ba mvula; mpe mu ke fulukisa yandi na kilumbu ya nsuka. ⁵⁵Samu ya kedika nzutu na kele madia, mpe menga na munu kele nduinu ya kedika. ⁵⁶Yina me kudia nzutu na munu mpe me kunua menga na munu, me sikila na munu, mpe munu me sikila na yandi. ⁵⁷Lokola Tata tindaka munu kele moyo, mpe mu kele moyo samuna Tata, yau yina konso muntu me kudia munu ke vuanda moyo samuna munu. ⁵⁸Yayi kele mampa kitaka katukaka na dizulu. Ya kele ve bonso ba tata na beno yayi kudiaka mana mpe ba kufuaka: yina me kudia dimpa yayi ke vuanda moyo ba mvula na ba mvula. ⁵⁹Yesu me tuba mambu yayi na kati ya inzo ya lukutukunu, ntangu yandi vuandaka longa na Kapanaumi. ⁶⁰Na manima ya kuwa yandi ba ntumua mingi tubaka: Diambu yayi kele ngolo mingi; nani lenda kuwa yandi e? ⁶¹Ntangu Yesu zabaka ti ba ntumua na yandi vuandaka vunguta samuna diambu yina, me tubila bau: Ya me tesa beno disakuba e? ⁶²Bosi kana beno me mona Muana ya muntu me tombuka kisika yandi vuandaka e?... ⁶³Ya kele Mpeve nde ke vumusaka; nsuni kele mfunu ve. Mambu yayi me zabisa beno kele mpeve mpe moyo. ⁶⁴Kansi ba yankaka kele kati na beno kena kutula kiminu ve. Samu kubanda mbadukulu Yesu zabaka ba nani vuandaka leka kiminu, mpe nani yina ke yekula yandi. ⁶⁵Mpe yandi buelaka: Yau yina mu zabisaka beno ti mosi ve lenda kuiza na munu, kana ya pesamina yandi ve na Tata. ⁶⁶Samuna yau, minlongoki na yandi mingi vambukaka mpe ba kuendaka diaka na yandi ve. ⁶⁷Buna Yesu tubaka na ba kumi na zole: Bosi beno, beno zola beno kukuenda ve? ⁶⁸Simoni Petelo vutudilaka yandi: Mfumu, na nani beto lenda kuenda e? Nge kele ne mambu ya moyo ya ba mvula na bamvula. ⁶⁹Mpe beto lekaka kiminu, mpe beto kuizaka zaba ti nge kele Klisto, Nlongo ya Tata Nzambi. ⁷⁰Yesu vutudilaka bau: Benoit kumi na zole, nani solaka beno, munu ve? Kansi mosi na beno kele nkadi a mpemba. ⁷¹Yandi vuandaka tubila Yudas, muana ya Simoni muntu ya Iskalioti; samu yandi fueti yekula yandi, mosi ya ba kumi na zole.

¹Na manima na yau, Yesu zietaka na Ngalili, samu yandi zolaka zingila na Yuda, samu ba Yudayo vuandaka sosa nzila ya kufua yandi. ²Nzoka nkinzi ya ba Yudayo, nkinzi ya mafokula vuandaka ya kufinama. ³Bosi ba mpangi na yandi zabisaka Yesu: Katuka awa, mpe kuenda na Yuda, samu ti ba ntumua na nge mona bimangu nge kena kusala. ⁴Muntu mosi ve ke

8

generated on Tue Jan 13 07:36:41 2026

kuwaka yau, mfundusu kotaka na kimuntu na bau, ba katukaka mosi na mosi kubanda na yina me lutila kimbuta tii na nleke ya nsuka; bosi Yesu bikanaka yandi mosi na nkento vuandaka na kati kati ya nkangu.¹⁰ Ntangu yandi telamaka, yandi monaka kaka nkento, mpe Yesu me tubila yandi: Nkento, wapi bantu kuizaka funda nge ? Nani me zengila nge kitumbu, muntu kele ve? ¹¹Yandi vutulaka: Ve, Mfumu. Bosi Yesu me vutudila yandi: munu mpe, mu lenda zengila nge kitumbu ve: kuenda, kansi kusumuka diaka ve.¹² Yesu tubilaka bau diaka diambu yayi: Mu kele kukia ya inza; yina ke landa munu ke tambula diaka na kitombe ve, kansi yandi ke baka kukia ya moyo. ¹³Na yau, ba falisi tubilaka yandi: Nge kena ku tuba kimbangi ya nge mosi; kimbangi na nge kele ya kedika ve.¹⁴ Yesu vutudila bau: Ata mu kena ku pesa kimbangi ya munu mosi, kimbangi na munu kele ya kedika, samu me zaba kisika me katuka mpe kisika mu kena kuenda; kansi beno, beno zaba ve kisika me katuka mpe kisika mu kena kuenda. ¹⁵Benno kena kufundisa na kinsuni; munu, mu kena kufundisa muntu ve. ¹⁶Bosi kana mu kena kufundisa, mfundusu na munu kele ya kedika, samu mu kele mu mosi ve; Tata tindaka munu kele kintuadi na munu. ¹⁷Ya sonamaka na nsiku na beno ti kimbangi ya bantu zole kele ya kedika; ¹⁸mu kena kutuba kimbangi ya munu mosi, mpe Tata tindaka munu kena kutuba kimbangi na munu. ¹⁹Ba zabisaka yandi: Wapi Tata na nge? Yesu vutulaka: Benno zaba ata munu ve mpe Tata ve. Kana beno me zaba munu, beno lendaka zaba mpe Tata na munu. ²⁰Yesu tubaka mambu yayi ntangu yandi vuandaka longa na kati ya kinlongo, na kisika vuandaka kimvuama; mpe muntu mosi ve builaka yandi, samu ntangu na yandi kuka ntete ve. ²¹Yesu tubilaka bau diaka: Me kuenda munu, mpe beno ke sosa munu, mpe beno ke kufua na masumu na beno; beno lenda kuiza ve kisika mu kena kuenda. ²²Na yau ba Yudayo tubaka: yandi ke kimanisa luzingu yandi mosi, samu yandi me tuba: Benno lenda kuiza ve kisika mu kena kuenda e? ²³Bosi yandi me zabisa bau: Benno kele bantu ya ntoto yayi; munu, mu kele ya dizulu. Benno kele ya inza yayi, munu, mu kele ya inza yayi ve. ²⁴Yau yina mu tubilaka beno ti beno ke kufua na masumu a beno; samu kana beno ke leka kiminu ve na yina mu kele, beno ke kufua na masumu na beno. ²⁵Ba yuvulaka yandi: Nani nge kele? Yesu vutudilaka bau: Kubanda ntama, mu kena kuzabisaka bano yau. ²⁶Mingi kele na munu ya kutuba samuna beno mpe ya kudila beno ndefi; kansi yina tindaka munu kele kedika, mpe yina mu kuwaka samuna yandi, mu kena kutuba yau na inza. ²⁷Ba bakusaka ve ti yandi vuandaka tubila Tata. ²⁸Yau yina Yesu tubilaka bau: Ntangu beo ke tombula Muana ya muntu, bosi beno ke zaba yina mu kele, mpe na munu mosi, mu ke salaka kima mosi ve, kansi mu ke tubaka yina Tata longisaka munu. ²⁹Yina tindaka munu kele na munu; yandi bikaka ve mu vuanda munu, samu ntangu nionso mu ke salaka yina yandi ke zolaka. ³⁰Na ntangu Yesu vuandaka tuba mutindu yina, ba mingi lekilaka yandi kiminu. ³¹Bosi yandi tubaka na ba Yudayo lekilaka yandi kiminu: Kana beno me sikila na mambu na munu, beno kene minlongoki na munu ya kedika; ³²beno ke zaba kedika, mpe kedika ke vuluza beno. ³³Ba vutudilaka yandi: Beto kele nkuna ya Abalahami, mpe beto salaka vuandaka minanga ya muntu ve; inki mutindu nge kena kutuba: Benno ke vuluzua e? ³⁴Yesu vutudilaka bau, ya kedika, ya kedika, me tubila beno, konso muntu ke kiyekula na masumu kele nanga ya masumu. ³⁵Nzoka nanga ke vuandaka ntangu nionso na inzo ve; kansi Muana ke vuandaka kuna ntangu nionso. ³⁶Na yau, kana Muana me vuluza beno, beno ke vuanda na kimpuanza. ³⁷Me zaba ti beno kele nkuna ya Abalahami; kansi beno kena kuzola kufua munu, samu mambu na munu kena kusikila na beno ve. ³⁸Me tuba yina mu monaka na Tata na munu; kansi beno, beno kena ku sala yina beno kuwaka, katukaka na tata na beno. ³⁹Ba vutudilaka yandi: Tata na beto kele Abalahami. Yesu tubilaka bau: Kana beno vuandaka bana ya Abalahami, beno zolaka sala kisalu ya Abalahami. ⁴⁰Kansi na ntangu yayi beno kena kusosa kufua munu, munu yayi tubilaka beno kedika mu kuwaka na Tata Nzambi. Yina, Abalahami salaka yau ve. ⁴¹Benno kena kusala kisalu ya tata na beno. Ba tubilaka yandi: Beto kele bana ya inzo, beto kele na Tata mosi kaka, Nzambi. ⁴²Yesu tubilaka bau: Kana Nzambi vuandaka Tata na beno, nga beno lendaka zola munu, samu mu biminaka mpe mu kuizilaka na nzila ya Tata Nzambi; mu kuizaka na luzolo ya munu mosi ve, kansi yandi tindaka munu. ⁴³Samuna inki beno kena kubakusa mpovololo ya munu ve? Samu beno lenda kuwa mambu ya munu ve. ⁴⁴Benno kele na tata na beno nkadi a mpemba, mpe beno zola lungisa ba nsatu ya tata na beno. Tuka luyantiku yandi kele ntengudi a menga, mpe yandi kele na kedika ve, samu kati na yandi kedika kele ve. Ntangu yandi kena kuvuna, yandi kena kutuba yina kele na insi a ntima na yandi; samu yandi kele mvuni mpe mpe tata ya luvunu. ⁴⁵Bosi munu, samu mu ke tubaka kedika, beno ke lekilaka munu kiminu ve. ⁴⁶Nani kati na beno lenda bangika munu na diambu me tadila masumu e? Kana mu kena kutubila beno kedika, samuna inki beno ke lekilaka munu kiminu ve? ⁴⁷Muntu yina kele ya Tata Nzambi, ke kuwaka mambu ya Tata Nzambi; beno ke kuwaka ve, samu beno kele ya Tata Nzambi ve. ⁴⁸Ba Yudayo vutudilaka yandi: Beto kele na ndungunu ve ya kutuba ti nge kele muntu ya Samaliya, mpe ti nge kele na mpeve ya imbi e? ⁴⁹Yesu vutulaka: Mu kele na mpeve ya imbi ve, kansi mu kena ku zitisa tata na munu, mpe beno keana kuwa munu. ⁵⁰Mu kena kusosa nkembo na munu ve; ya kele muntu kena kusosa yau mpe ke fundisaka. ⁵¹Ya kedika, ya kedika, metubila beno, kana muntu me lunda mambu ya munu, yandi ke mona lufua ata fioti ve. ⁵²Ba Yudayo tubilaka yandi, na ntangu yayi, beto me zaba ti nge kele ne mpeve ya imbi. Abalahami me kufuaka, na ba mbikudi mpe, bosi nge kena kutuba*: Kana muntu me lunda mambu na munu, yandi ke mona lufua ata jioti ve. ⁵³Nge kele nkuluntu kuluta tata na beto Abalahami, yayi kufuaka e? ba mbikudi mpe me kufuaka. Nani nge kena kukibanzila nge kele? ⁵⁴Yesu vutulaka: Kana me kukizitisa munu mosi, luzitu na munu kele mpamba. Kansi Tata na munu kena kukembisa munu, yayi beno kena kutuba ti yandi kele Nzambi na beno, ⁵⁵kansi mpe beno zaba yandi ve. Kansi munu, me zaba yandi; mpe kana mu tubaka ti mu zaba yandi ve, mu ke fuanana na beno, mu ke vuanda muntu ya luvunu. Kansi me zaba yandi, mpe mu ke lundaka mambu na yandi. ⁵⁶Tata na beno Abalahami lutaka yangalala samu yandi ke mona kilumbu na munu: yandi monaka yau, mpe yandi yangalalaka. ⁵⁷Ba Yudayo tubilaka yandi: Nge kukisa ntete ba mvula makumi tanu ve, mpe nge monaka Abalahami! ⁵⁸Yesu tubilaka bau: Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, tekila

Abalahami vuanda, mu kele. ⁵⁹Na yau, ba lokutaka mabanga samuna kulozila yandi; kansi Yesu kuendaka suama, mpe yandi bimaka na kinlongo.

9

¹Na ntngu yandi vuandaka luta, Yesu me mona mpofu ya kubutukila. ²Ba ntumua na yandi yuvulaka: Labi, nani salaka masumu samuna kubutuka mpofu, yandi mosi to bibuti na yandi e? ³Yesu vutulaka: Ya kele yandi mosi ve mpe bibuti na yandi ve salaka masumu; Kansi samu bimangu ya Tata Nzambi monika na yandi. ⁴Mu fueti sala kisalu ya yina tindaka munu, lokola muini kele ntete; kana mpimpa me kuiza, muntu lenda sala kima mosi diaka ve. ⁵Na ntangu yayi mu kele na inza, mu kele kukia ya inza. ⁶Na manima kutuba mutindu yina, yandi losaka mante na ntoto, mpe yandi salaka potopoto. Bosi yandi kusaka potopoto yina na meso ya mpofu, ⁷mpe me zabisa yandi: kuenda, mpe yobila na dizanga ya siloa (ya zola tuba tindamaka). Yandi kuendaka yobila kuna, mpe yandi vutukaka meso kumona mbote mbote. ⁸Ba mfinangani na yandi na ba yina tuamaka kuzaba yandi bonso nlombi tubaka: Yandi yayi, yandi ve vuandaka lomba mbongo ya kuvuanda e? ⁹Ba yayi tubaka: ya kele yandi. Ba yankaka tubaka: Ve, ba me fuanana. Kansi yandi mosi tubaka: Ya kele munu. ¹⁰Na yau, ba ba tubilaka yandi: Inki mutindu meso na nge me zibuka e? ¹¹Yandi vutulaka: Muntu kele na nkumbu ya Yesu pakulaka potopoto na meso na munu, mpe zabisaka munu: Kuenda yobila na dizanga ya Siloa. Mu kuendaka yobila, mpe meso zibukaka. ¹²Ba tubilaka yandi: Muntu ango kele wapi e? Yandi vutulaka: Mu zaba ve. ¹³Ba nataka muntu vuandaka mpofu na ntuala ya ba falisi. ¹⁴Nzoka, Yesu salaka potopoto mpe zibulaka meso ya mpofu na kilumbu ya lumingu. ¹⁵Ba falisi yuvulaka diaka mbala ya zole, inki mutindu meso na yandi zibukilaka. Mpe yandi tubilaka bau: Yandi pakulaka potopoto na meso na munu, mu kuendaka yobila, mpe meso zibukaka. ¹⁶Samune yau, finambu ya ba falisi kati na bau tubaka: Muntu yayi katuka na Tata Nzambi ve, samu yandi kena kuzitisa kilumbu ya lumingu ve. Ba yankaka tubaka: Inki mutindu muntu yayi ya masumu lendaka sala bimangu ya mutindu yayi e? Mpe kuvambana kotaka kati na bau. ¹⁷Ba tubaka diaka na mpofu: Nge, inki nge lenda tuba samuna yandi, muntu yayi me zibula meso e? Yandi vutulaka: Yandi kele mbikudi. ¹⁸Ba Yudayo ndimaka ve ti muntu yayi vuandaka mpofu mpe yandi kuizaka mona, tii ba bokidisaka bibuti na yandi. ¹⁹Et ba yuvulaka yandi, ba tubaka: Yandi yayi kele muana na beno, beno kena kutuba ti yandi butukaka mpofu e? Na ntangu yayi, inki me sala ti yandi kumona e? ²⁰Bibuti na yandi vutulaka: Beto me zaba ti yandi kele muana na beto, mpe yandi butukaka mpofu; ²¹kansi na ntangu yayi, inki me sala ti yandi mona, to nani me zibula yandi meso, na yina, beto zaba kima mosi ve. Beno yuvula yandi mosi, yandi kele na bamvula ya kufuana, mpe yandi ke tuba yina me tadila yandi mosi. ²²Bibuti na yandi tubaka yau samu ba vuandaka mona wonga na ba Yudeyo; samu ba Yudayo wizanaka ti, kana muntu me zabila Yesu yandi kele Klisto, ba ke kuka yandi na inzo ya lukutukunua. ²³Yau yina bibuti na yandi tubaka: Yandi kele na bamvula ya kufuana, beno yuvula yandi mosi. ²⁴Ba falisi bokilaka diaka mpofu mbala ya zole, mpe ba tubilaka yandi: Vutula matondo na Tata Nzambi; samu beto me zaba ti muntu yayi kele nsumuki. ²⁵Yandi me vutula: Kana yandi kele nsumuki, mu zaba ve; diambu mosi kaka me zaba, kele ti mu vuandaka mpofu, na ntangu yayi mu kena mona. ²⁶Ba yuvulaka yandi: inki yandisalaka nge? Inki mutindu yandi zibudilaka nge meso e? ²⁷Yandi vutudilaka baumu tubilaka beno yau, kansi beno zola kowa ve; samuna inki beno zola kuwa yau diaka e? ²⁸Ba fingaka yandi mpe ba tubaka: Nge muntu kele nlongoki na yandi; beto, beto kele minlongoki ya Mose. ²⁹Beto me zaba ti Tata Nzambi yubaka na Mose; kansi yandi yayi, beto zaba ve wapi yandi me katuka. ³⁰Muntu yina vutudilaka bau: Ngitukulu na kumona ti bena zaba ve wapi yandi me katuka; kansi yandi me zibula meso na munu. ³¹Beto me zaba ti Tata Nzambi ke kuwaka ba nsumuki ve; kansi kana muntu kena kuzitisa mpe kusala luzolo na yandi, Tata Nzambi ke kuwaka yandi. ³²Beto kuwa ata kilumbu mosi ve ti muntu me zibula meso ya mpofu ya kubutukila. ³³Kana muntu yina katukaka na Tata Nzambi ve, yandi ke lenda kusala kima mosi ve. ³⁴Ba vutudilaka yandi: Nge butukaka ya mvimba na masumu, mpe nge kena kulonga beto! Bosi ba kukaka yandi. ³⁵Yesu kuwaka ti ba kukaka yandi; mpe ntangu Yesu kutanaka na yandi, me tubila yandi: Nge kena kuleka kiminu na Muana ya Tata Nzambi e? ³⁶Yandi vutulaka: Mfumu, kansi nani yandi kele, samu mu lekila yandi kiminu e? ³⁷Yesu me tubila yandi: Nge monaka yandi, mpe yandi yayi kena kutuba na nge, kansi ya kele yandi. bosu yandi me tuba: Mfumu, me leka kiminu. ³⁸Mpe yandi fukamaka na ntadisi ya Yesu. ³⁹Bosi Yesu tubaka: Me kuiza na inza yayi samuna mfundusu, ba yina kena kumona ve, ba mona, mpe ba yina kena kumona ba kituka ba mpofu. ⁴⁰Ndambu ya ba falisi vuandaka na yandi kuwaka mambu yina, yubilaka yandi: Beto mpe beto kele ba mpofu e? ⁴¹Yesu vutudilaka bau: Kana beno vuandaka ba mpofu, beo zolaka vuanda na masumu ve. Kansi na ntangu yayi beno kena kutuba: beto kena kumona. Yau yina masumu na beno kena kulemvukulua ve.

10

¹Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, Yina ke kotila na muelo ya mpaka ya mameme ve, kansi me kotila na nzila yankaka, kele muyibi mpe kimpumbulu. ²Kansi yina ke kotila na muelo kele mvungi ya mameme. ³Nkengi a muelo ke zibudila yandi, mpe mameme ke kuwaka ndinga na yandi, mpe mameme yandi me kuvua ke bokidiluaka na nkumbu na yau, mpe yandi ke nataka yau na nganda. ⁴Ntangu yandi bimisaka mameme na yandi nionso, yandi tambulaka na ntuala na yau; mpe mameme ke landaka yandi, samu ba me zaba ndinga na yandi. ⁵Ba ke landa nzenza ve; kansi ba ke tina yandi, samu ba zaba ndinga ya ba nzenza ve. ⁶Yesu tubilaka bau kingana yina, kansi ba bakusaka ve inki yandi vuandaka tubila bau. ⁷Yesu tubilaka bau diaka: Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, mu kele muelo ya mameme. ⁸Ba yina nionso kuizaka na ntuala munu kele ba muyibi mpe kimpumbulu; mpe mameme kuwaka bau ve. ⁹Mu kele muelo. Kana muntu me kotila na nzila na munu, yandi vulusua; Yandi ke kota mpe yandi ke bima, mpe yandi ke mona madia. ¹⁰Muyibi ke

kuizaka kaka samuna kulabula, kufua mpe kubunga; munu, mu kuizaka samu ti mameme baka moyo, mpe ba vuanda na yau ya mingi.¹¹ Mu kele mvungi ya mbote ya mameme. Mvungi ke pesaka moyo na yandi samunu mameme na yandi.¹² Kansi nkondakani yayi kele mvungi ve, mpe yandi kuvua mameme ve, ke mona ngizulu yz kibulu ya nganzi, ke bembika mameme, mpe yandi me tina, bosi kibulu ya nganzi me ziona mpe me muangisa bau.¹³ Nkondakani me tina, samu yandi ke monaka ntima mpasi ve samuna mameme.¹⁴ Mu kele mvungi ya mbote. Me zaba mameme na munu, mpe ya me zaba munu,¹⁵ lokola Tata me zaba munu mpe me zaba Tata, me pesa moyo na munu samuna mameme na munu.¹⁶ Mu kele na mameme yankaka, kansi ya kele na mpaka yayi ve; yina, mu ke nata yau ya ke kuwa ndinga na munu, mpe ya ke vuanda kaka dikabu mosi kaka, mpe mvungi mosi kaka.¹⁷ Tata ke zolaka munu, samu mu ke pesaka moyo na munu, samuna kuvutukila yau.¹⁸ Muntu ve ke katula munu yau, samu mu mosi ke pesaka yau; mu kele na kilendo ya kupesa yau, mpe mu kele na kilendo ya kuvutukila yau: Yau kele ntumunu mu bakaka na Tata na munu.¹⁹ Samuna mpova yina, kuvambana kotaka diaka kati na ba Yudayo.²⁰ Mingi kati na bau vuandaka tuba: Yandi kele na mpeve ya imbi, yandi kele kilau; samuna inki beno kena kuwa yandi e? ²¹Ba yankaka vuandaka tuba: Kilau ke tubaka mutindu yayi ve. mpeve ya imbi lenda zibula meso ya mpofu e? ²²Ba vuandaka tuadisa nkinzi ya mbiekolo na Yelusalemi, na ntangu ya kisivu.²³ Kansi Yesu vuandaka zieta na kinlongo, na insi ya muelo ya Solomo.²⁴ Ba Yudeyo zungaka yandi mpe ba tubilaka yandi: Tii inki ntangu nge ke suekila beto diambu yina e? Kana nge Klisto tubila beto yau na kibaka.²⁵ Yesu vutudilaka bau: Mu kena ku tubila beno yau, beno kena ku lekila munu kiminu ve. Bimangu mu kena kusala na nkumbu ya Tata na munu keana kutuba kimbangi samuna munu.²⁶ Kansi beno kena kuleka kiminu ve, samu beno kele na mameme na munu ve.²⁷ Mameme na munu ke kuwaka ndinga na munu; me zaba yau, mpe ba ke landaka munu.²⁸ Mu ke pesaka bau moyo ya ba mvula na ba mvula; mpe ba ke zimbana ata fioti ve, mpe muntu ke ziona bau na diboko na munu ve.²⁹ Tata na munu yayi pesaka munu bau, kele ya kuluta kuzangama ya bantu nionso; mpe muntu mosi ve lenda ziona bau na diboko ya Tata na munu.³⁰ Munu na Tata beto kele muntu mosi.³¹ Na yau ba YUdayo bakaka diaka mabanga samuna kulozila yandi.³² Yesu me tubila bau: Mavanga mingi ya mbote me monisa beno me katukaka na Tata na munu: yau yina beno kena kulozila munu mabanga e? ³³Ba yudayo vutudilaka yandi: Ya kele ve samuna bimangu ya mbote beto kena kulozila nge mabanga, kansi samuna kuvueza, mpe samu nge yayi kele muntu, me kikitula Nzambi.³⁴ Yesu vudilaka bau: Ya kele ya kusonama ve na nsiku na beno: ti beno kele ba nzambi e? ³⁵Kana yandi bokidilaka ba nzambi, bantu yayi vuandaka longua mambu ya Tata Nzambi, mpe bosi kana Masonukua lenda fuatukusua ve,³⁶ beno me tuba na muntu yayi Tata biekaka nlongo mpe yandi tindaka na inza: Nge me tiaka! Nionso yayi samu mu tubaka ti: Mu kele Muana ya Tata Nzambi.³⁷ Kana mu salaka mavanga ya Tata na munu ve, beno ke lekila munu kiminu ve.³⁸ Kansi kana beno ke lekila munu kiminu ve, mu ke salaka yau, beno lekilaka mavanga kiminu, samu beno zaba ti Tata kele kati na munu mpe mu kele kati na Tata.³⁹ Na yau, ba sosaka diaka nzila ya ku buila yandi, kansi yandi sionukaka na maboko na bau.⁴⁰ Yesu buelaka vutuka na disimu ya Yolodani, na kisika Yoane botikilaka bantu. Mpe yandi vuandaka bilumbu mingi kuna.⁴¹ Bantu mingi kuizaka na yandi, mpe yandi vuandaka tuba: Yoane sala ata kimangu mosi ve; kansi yina Yoane vuandaka tuba samuna muntu yayi kele ya kedika.⁴² Bosi na kisika yina, bantu mingi lekilaka yandi kiminu.

11

¹Muntu mosi vuandaka na kimbevo, Lazalo muntu ya Betania, dibuala ya Maliya na mpangi na yandi Malata.² Ya kele Maliya yayi kusaka Mfumu mazi mpe pangusaka makulu ya Yesu na nsuki na yandi, ya kele mpangi na yandi Lazalo vuandaka na kimbevo.³ Bi busi tindaka bantu kuenda zabisa Yesu: Mfumu, muntu yina nge ke zolaka kele na kimbevo.⁴ Na manima kuwa yau, Yesu tubaka: Kimbevo t=yina ke kufua yandi ve; kansi samuna nkembo ya Tata Nzambi, samu Muana baka nzitusu na kimbevo yina.⁵ Nzoka Yesu vuandaka zola Malata, mpangi na yandi, mpe Lazalo.⁶ Na ntangu yandi kuwaka ti Lazalo kele na kimbevo, Yandi salaka diaka bilumbu zole na kisika yandi vuandaka,⁷ mpe yandi me tuba na ba ntumua na yandi: Beto vutuka na Yuda.⁸ Ba ntumua tubilaka yandi: Labi, ntama ve ba Yudayo vuandaka sosa nzila ya kulozila nge mabanga, bosi nge kena kuvutuka diaka na Yuda!⁹ Yesu vutulaka: Na kilumbu, bilokula kele kumi na zole ve? Kana muntu kena kutambula na muini yandi ke bulaka disakuba ve, samu yandi kena kumona kukia ya inza yayi,¹⁰ kansi, kana muntu kena kutambula na mpimpa, yandi ke bulaka disakuba, samu kukia kele na yandi ve.¹¹ Na manima ya mambu yayi, yandi me tubila bau: Mpangi na beto Lazalo me leka; kansi me muenda lamusa yandi.¹² Ba ntumua tubilaka yandi: Kana yandi me leka, yandi ke beluka.¹³ Yesu tubilaka lufua ya Lazalo, kansi ba kanisaka ti yandi vuanka tubila ndekolo ya pongi.¹⁴ Na yau, Yesu tendudilaka bau na kutuba ti: Lazalo me kufua.¹⁵ Mpe samuna beno, nde beno leka kiminu, mu kele na kiesa samu mu vuandaka vana ve. Kansi, bika beto kuenda kisika yandi kele.¹⁶ Na yau, Toma na nkumbu ya Didimo tubaka na ba ntumua yankaka: Beto kuenda mpe, samu beto kufua kintuadi na yandi.¹⁷ Bilumbu iya lutaka, ntangu Yesu kuizaka, yandi kutaka ba me zikaka Lazalo.¹⁸ Mpe lokola Betania vuandaka ntama ve na Yelusalemi, na ba stadia kumi na tanu,¹⁹ ba Yudayo mingi kuizaka tala Malata na Maliya samuna kusiamisa na mfulu ya mpangi na bau.²⁰ Ntangu Malata kuwaka ti Yesu vuandaka kuiza, yandi kuendaka na ntuala na yandi, kansi Malata vuandaka na inzo.²¹ Malata me tuba Yesu: Mfumu, kana nge vuandaka awa, mpangi na munu zolaka kufua ve.²² Kansi na ntangu yayi, me zaba ti nionso nge ke lomba na Tata Nzambi, Tata Nzambi ke pesa nge yau.²³ Yesu me tubila yandi: Mpangi na nge ke fuluka.^{24,25} Malata me vutudila yandi, me zaba, na kilumbu ya nsuka, yandi ke fuluka na kilumbu ya mfulukulu. Yesu me zabisa yandi: Mu kele mfulukulu mpe moyo. Yina kena kulekila munu kiminu ke vuanda moyo, ata yandi me kufua;²⁶ mpe muntu yina kele moyo mpe me lekila munu kiminu lenda kufua ata fioti ve. Nge me lekila yau kiminu e?²⁷ Yandi me tubila yandi: Ingeta, Mfumu, me leka kiminu ti nge kele Klisto, Muana ya Tata Nzambi, yayi fueti kuiza na inza.²⁸ Na

manima kutuba mutindu yina, yandi kuendaka. Bosi na kinsueki yandi bokilaka Maliya, mpangi na yandi, mpe me zabisa yandi: Nlongi kele awa, mpe yandi kele na mfunu na nge.²⁹ Na ntangu yina kaka Maliya kuwaka yau, na mbala mosi yandi telameka samuna ku kuenda vana vuandaka Yesu.³⁰ Samu Yesu kotaka ntete ve na dibuala, yandi vuandaka kisika Malata kuendaka kutana na yandi.³¹ Ba Yudayo yayi vuandaka na kati ya inzo na Maliya samuna kusiamisa yandi, monaka ti Maliya me telama na mbala mosi, mpe yandi me kuenda na nganda, ba landaka yandi mpe me tuba: yandi kena kuenda na kiziami samuna kudila.³² Ntangu Maliya monaka Yesu mpe kumaka kisika yandi vuandaka, Maliya kubuaka na makulu na yandi, mpe me tuba na Yesu: Mfumu, kana nge vuandaka awa, mpangi na munu zolaka kufua ve.³³ Ntangu Yesu monaka Maliya kudila na ba Yudayo kuizaka na yandi kintuadi, Yesu vumunaka mpe na kingongo na ntima na yandi ya mvimba.³⁴ Bosi yandi tubaka: Wapi kisika beno tulaka yandi e? Ba vutudilaka yandi: Mfumu, kuiza mpe nge mona.³⁵ Yesu dilaka.³⁶ Na yau ba Yudayo tubaka: Beno tala mutindu yandi zodilaka Lazalo.³⁷ Mpe ba yankaka kati na bau tubaka: Yandi muntu zibulaka meso ya mpofu, yandi lenda sala ve ti muntu yayi kufua ve?³⁸ Yesu vumunaka mbala ya zole kati na yandi mosi, mpe yandi kuendaka kiziami. Yakele nluka, mpe ba tulaka dibaga mosi ya nene na ntuala.³⁹ Yesu me tuba: Beno katula dibanga. Malata, mpangi ya mvumbi, me tubila yandi: Mfumu, yandi kena kunuka nsudi, samubilumbu iya me luta kubanda yandi kele kuna.⁴⁰ Yesu tubilaka yandi: Mu zabisaka nge ve ti kana nge me leka kiminu, nge ke mona nkembo ya Tata Nzambi e?⁴¹ Na yau, ba katulaka dibanga. Bosi Yesu sendulaka meso na zulu, mpe tubaka: Tata me vutudila nge matondo samu nge me kuwa ndombolo na munu.⁴² Samuna munu, mu zabaka ti ntangu nionso nge ke kuwaka ndombolo na munu, kansi me tuba samuna nkangu yayi me zungidila munu, ba leka kiminu ti nge muntu tindaka munu.⁴³ Ntangu yandi tubaka yau, yandi bokaka na ndinga ya ngolo: Lazalo, bima!⁴⁴ Mpe mvumbi bimaka, makulu na maboko ya ku kangama na bitendi, mpe ilungi ya ku zingama na nlele. Yesu me tubila bau: Beno zibula yandi, mpe beno bika yandi kuenda.⁴⁵ Ba Yudayo mingi yayi kuizaka na maliya, mpe ba monaka yina Yesu salaka, ba lekilaka yandi kiminu.⁴⁶ Kansi ba yankaka kati na bau kuendaka mona ba falisi, mpe ba zabisaka bau yina Yesu salaka.⁴⁷ Na yau, ba ngudi a nganga na ba falisi kutikisaka ba mayala, mpe ba tubaka: inki beto ke sala? Samu muntu yayi kena kusala bimangu mingi.⁴⁸ Kana beto me bikidila yandi kutatamana, bantu nionso ke lekila yandi kiminu, mpe bantu ya Loma ke kuiza bunga mbanza na dikanda na beto.⁴⁹ Mosi na bau, na nkumbu ya Kayafa, yayi vuandaka ngudi a ngana na mvula yina me tubila bau: Beo kena kuwa kima ve;⁵⁰ beno kena kuyindula ve ti ya kele ntomoso na beto ti muntu mosi fueti kufua samuna bantu, mpe dikanda ya mvimba ya bungana ve.⁵¹ Nzoka, yandi kena kutuba yau na yandi mosi ve; kansi lokola ngudi, anganga ya mvula yina, yandi bikulaka ti Yesu fuanaka kufua samuna dikanda.⁵² Mpe ya kele samuna dikanda kaka ve; kansi samuna kukutikisa na nzutu mosi bana nionso ya Tata Nzami kele ya kumuangana.⁵³ Kaka na kilumbu yina, ba bakaka lukanu ya kufua yandi.⁵⁴ Yau yina Yesu kimonisaka diaka ve na kukitendula na kati ya ba Yudayo; kansi yandi katukaka vana samuna kukuenda na kizunga ya insi kele ntama ve na dikanga, na mbanza kele na nkumbu ya Efalaimi; kuna yandi zingila na ba ntumua na yandi.⁵⁵ Pasa ya ba Yudayo kumaka penepene, bosu bantu mingi ya insi tombokaka na Yelusalemi tekila kilumbu ya Pasa samuna kukivedisa.⁵⁶ Ba vuandaka sosa Yesu, mpe na kati ya kinlongo ba vuandaka tuba bayayi na bayina: Inki beno kena kumona e? Yandi ke kuiza na nkembo ve?⁵⁷ Nzoka, ba ngudi a nganga na ba falisi pesaka insua ti kana muntu zabaka kisika yandi lendaka vuanda, samu ka buila yandi.

12

¹Na ntuala bilumbu sambanu ya Pasa, Yesu kumaka na Betania, kisika Lazalo vuanda, yayi yandi fulukisaka na bafua.

²Kuna ba sadilaka yandi madia ya nkokila; Malata vuandaka sadisa bau, mpe Lazalo vuandaka mosi na ba yina kudiaka na meza na yandi.³ Ntangu Maliya bakaka ntutu ya mazi ya nsunga vuandaka ntalu ya kuluta, kusaka na makulu ya Yesu mpe yandi kungunaka yau na nsuki na yandi; bosu inzo fulukaka na nsunga ya mazi.⁴ Yudasu Iskalioti, mosi ya ba ntumua na yandi, muana ya Simoni, yina kanaka kuyekula yandi, me tuba: ⁵Samuna inki beto teka mazi yina ve na ntalu ya nkama tatu ya denali, beto pesa yau na ba mputu e? ⁶Yandi tubaka yau samuna kiadi ya ba mputu ve, kansi lokola yandi vuandaka muyibi mpe kubaka mbongo yina ba vuandaka tula kuna.⁷ Kansi Yesu me tuba: Bika yandi lunda mazi yina tii kilumbu ya luziku na munu.⁸ Beno kele na ba mputu bilumbu niomso, kansi beno ke vuanda na munu ntangu nionso ve.⁹ Nkangu ya nene ya ba Yudayo kuwaka ti Yesu kele na Betania; Ba kuizaka samunu Yesu kaka ve, kansi samuna kutala Lazalo, yayi yandi fulukisaka na bafua.¹⁰ Ba ngudi za nganga zengaka na kufua mpe Lazalo, ¹¹samu mingi ya ba Yudayo vuandaka katuka mpe kulekila Yesu kiminu.¹² Kilumbu landaka, nkangu ya nene ya bantukuizaka na nkinzi ntangu ba kuwaka ti Yesu kena kuenda na Yelusalemi, ¹³ba zengaka mandala mpe kuendaka kika yandi, na kuboka : Hosana! Bika yandi sakumunua yayi me kuiza na nkumbu ya Mfumu, ntinu ya Isaeli!¹⁴ Yesu monaka mpunda, mpe yandi vuanda na zulu na yau, mutindu ya sonamaka: ¹⁵Muana nkento ya Sioni, ku mona wonga ve, tala, ntinu na nge kena kuiza, ya kuvuanda na zulu ya fimuana mpunda kena kuiza.¹⁶ Ba ntumua ba zaba ntete ve mambu yina; kansi ntangu Yesu ^manisaka kembusua, ba kuizaka bambuka moyo ti mambu yina sonamaka samuna yandi, mpe ba kukisaka yau na yandi.¹⁷ Bantu nionso vuandaka kintuadi na Yesu, tubaka kimbangi, ntangu Yesu bokilaka Lazalo mpe fulukisaka yandi na bafua, ¹⁸mpe nkangu kuizaka na ntuala na yandi, samu ba kuwaka ti yandi salaka kimangu yina.¹⁹ Ba falisi tubanaka ba yayi na bayina: Beno me mona ti beno kena kubaka kima ve; tala inza me kuenda kulanda yandi.²⁰ Ndambu ya ba Elene, na dikabu ya ba yina tombukaka samuna kuzitisa na ntangu ya nkembo, ²¹ba tubaka na Filipino muntu ya Betesada na Ngilili, mpe ba tubilaka yandi na nkoma nkoma: Mfumu, beto zola mona Yesu.²² Filipino kuendaka tubila Andele, mpe Filipino na Andele kuendaka tuba na Yesu.²³ Yesu vutudilaka bau: Ntangu me fua yayi muana ya muntu fuana kembusua.²⁴ Ya kedika, ya kedika, me tubila beno yau, kana mbuma ya ble me kubua na ntoto ya bola ve, ya ke vuanda yau mosi; kansi

kana ya me bola, ya ke buta mbuma mingi.²⁵Yina ke zolaka muela na yandi, ke zimbisa yau, mpe yina ke bela muela na yandi ke lunda yau samuna luzingu ya ba mvula na ba mvula.²⁶Kana muntu kena kusadila munu, yandi landa munu; mpe kisika mu kele, kisadi na munu mpe ke vuanda vana. Kana muntu kena kusadila munu, Tata kena kuzitisa yandi.²⁷Na ntangu yayi, muela na munu me vizuka. Inki mu lenda tuba e? Tata, vuluza munu na ntangu yayi e? Yau yina me kuizila tii na ntangu yayi.²⁸Tata, kembisa nkumbu na nge! Mpe ndinga me wakana na dizulu: Mu kembisaka yandi, mpe mu ke kembisa diaka yandi.²⁹Nkangu vuandaka vana kuwaka, ya tubaka ti ya kele mbandanu. Ba yankaka tubaka: Mbasi tubaka na yandi.³⁰Yesu me tuba: Ya kele samuna munu ve ndinga yina kuwakanaka; ya kele samuna beno.³¹Mfundusu ya inza yayi kele na kilokula yayi; mpe na kilokula yayi ba ntinu ya inza yayi ke losua na nganda.³²Mpe ntangu mu ke zangulua na dizulu, mu ke benda bantu nionso kuiza na munu.³³Ntangu yandi kena kutuba mutindu yina, yandi zabaka inki mutindu ya lufua yandi ke kufua.³⁴Nkangu vutudilaka yandi: Beto kuwaka na nsiku ti Klisto kele moyo ba mvula na ba mvula; inki mutindu nge kena kutuba ti Muana ya muntu ke zangulua e? Nani kele Muana ya muntue? ³⁵Yesu tubilaka bau: Kukia kele ntete kati na beno na fintangu ya fioti. Beno diata na ntangu kukia kele na beno, samu ti kitombe buila beno ve; muntu yina ke tambulaka na kitombe ke zabaka ve kisika yandi kena kuenda.³⁶Na ntangu yayi kia kele na beno, beno leka kiminu na kia, samu beno vuanda bana ya kia. Na manima kutuba mambu yina, Yesu kuendaka nsuama kisika ya inda.³⁷Ata yandi salaka bimangu mingi na ntuala na bau, kansi ba lekilaka yandi kiminu ve,³⁸samu kaka mambu tubaka mbikudi Yesaya kukisama: Mfumu, nani lekilaka malongi na beto kiminu e? Mpe diboko ya Mfumu na nani ya zayikusuaka e?³⁹Ba lendaka leka kiminu ve, samu Yesaya tubaka diaka: ⁴⁰Yandi kufuaka meso na bau; mpe yandi badisaka ntima na bau, samu ba mona na meso na bau ve, mpe ba bakusa na ntima na bau ve, ba vilula ntima na bau ve, mpe mu belusa bau ve.⁴¹Yesaya tubaka mambu yina, ntangu yandi monaka nkembo ya Mfumu, mpe yandi tubaka samuna Mfumu.⁴²Na yau, kati ya ba kuluntu, mingi lekilaka yandi kiminu; kansi ba falisi ndimaka yau ve, samuna wonga ya ku himisa bau na inzo ya lukutukunu.⁴³Samu ba zolaka nkembo ya bantu kulutula yayi ya Tata Nzambi.⁴⁴Nzoka, Yesu bokaka na kutuba : Yina me lekila munu kiminu, na munu ve, kansi na yina tindaka munu; ⁴⁵mpe yina me mona munu me mona yina tindaka munu.⁴⁶Mu kuizaka bonso ku kia na inza, samu ti muntu me lekila munu kiminu vuanda na kitombe ve.⁴⁷Kana muntu me kuwa mambu na munu mpe kena kulunda yau ve, munu ve ke fundisa yandi; samu me kuiza fundisa inza ve, kansi kuvulusa inza.⁴⁸Yina ke bembula munu mpe ke baka mambu na munu ve kele na mfundisi na yandi; mambu mu samunaka yau ke fundisa yandi na kilumbu ya nsuka.⁴⁹Samu mu tubaka mambu ya munu mosi ve;; kansi Tata yayi tindaka munu, yandi mosi pesaka munu nsikudukusu yina mu fueti tuba mpe mu fueti samuna.⁵⁰Bosi me zaba ti nsiku na yandi kele moyo ya ba mvula na ba mvula. Yau yina mambu yayi mu kena kutuba, mu kena kutuba yau mutindu Tata tubilaka munu.

13

¹Na ntuala ya nkinzi ya Pasa, Yesu kuizaka zaba ti ntangu na yandi fuanaka ya kukatuka na inza yayi samuna kukuenda na Tata, yandi zolaka ba mpangi na yandi vuandaka na inza, nzola ya ngolo samuna bau.²Na ntangu ba vuandaka kudia, mpeve ya imbi kikotilaka na ntima ya Yuda Iskalioti, muana ya Simoni, na dibanza ya kuyekula yandi.³Yesu zabaka ti Tata pesaka kimfumu mpe kilendo nionso na yandi, yandi katukaka na Tata Nzambi, mpe yandi kena kuenda na Tata Nzambi,

⁴me telama na nlekolo, me katula mvuatu na yandi, mpe bakaka nlele yandi vuataka.⁵Na manima, yandi tulaka maza na dilonga, mpe yandi bandaka kusukula makulu ya ba ntumua, mpe kupangusa na nlele yandi vuataka.⁶Yandi kuizaka na Simoni Petelo, mpe Simoni me tubila yandi: Mfumu, nge me sukula munu makulu! ⁷Yesu me vutudila yandi: Bubub ve nge ke zaba yina me sala, kansi ntama ve nge ke zaba yau.⁸Petelo me tubila yandi: Ve, nge ke lenda kusukula munu makulu ata fioti ve. Yesu me tubila yandi: Kana mu sukula nge ve, nge ke vuanda diaka na munu kintuadi ve.⁹Simoni Petelo me tubila yandi: Mfumu, makulu kaka ve, kansi na maboko, na intu mpe.¹⁰Yesu me tubila yandi: muntu yina me yobila kele kaka na mfunu ya kusukula makulu samu yandi nionso vuanda ya kuvedila; kansi beno, ya kuvedila beno kele, kansi beno nionso ve.¹¹Samu yandi zabaka nyekudi na yandi; Yau yina yandi me tuba: Beno nionso ve kele ya kuvedila.¹²Na manima ya kusukula bau makulu, mpe yandi me baka bilele na yandi, yandi me vutuka na meza, mpe me tubila bau:¹³Beno me bakusa yina me sadila beno e? Beno me kena kubokila munu Nlongi mpe mfumu, beno me tuba kedika, samu yina mu kele.¹⁴Bosi kana me sukula beno makulu, munu, Mfumu mpe Nlongi, beno mpe, beno fueti kisukula makulu ba yayi na bayina;¹⁵samu me pesa beno kifurangi, beno sala mutindu mu salaka beno.¹⁶Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, kisadi me luta mfumu na yandi ve na mvuilu, ntumua me luta yina tindaka yandi ve na kilendo.¹⁷Kana beno me zaba mambu yayi, beno kele na kiese, ya me luta mbote beno sadila yau.¹⁸Mu kena kutuba samuna beno nionso ve; me zaba ba yina mu ponaka. Kansi Masonukua fueti kukisama: Yina me kudia dimpa kintuadi na munu, me kituka ntantu na munu.¹⁹Na kilokula mu kena kutubila beno, tekila mambu kuiza, samu, na ntangu ya ke kuiza, beno leka kiminu na yina mu kele.²⁰Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, yina ke tambula yina mu ke tinda, me tambula munu, mpe yina ke tambula munu, me tambula yina tindaka munu.²¹Ntangu yandi manisaka kutuba, Yesu vinzuka na mpeve na yandi, mpe yandi tubaka mpuasa: Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, mosi na beno ke yekula munu.²²Ba ntumua talasanaka bau na bau, kondua kuzaba nani yandi kena kutubila.²³Mosi na ba ntumua, yayi zolakanaka na Yesu, lekaka na ntulu ya Yesu.²⁴Simoni Petelo me labikisa yandi na kuyuvusa: Yesu kena kutubila ni e? ²⁵Kansi ntumua yayi yekamaka na ntulu ya Yesu me tuba: Mfumu, nani yina e?²⁶Yesu vutulaka: Muntu yina mu ke pesa dimpa ya kuvuangua. Mpe ntangu yandi vuangaka kitini ya dimpa, me pesa yau na Yudas Iskalioti, muana ya Simoni.²⁷Ntangu yandi bakaka kitini yina, Satana

kotaka kati ya Yudas. Yesu me tubila yandi: Yina nge zola sala, sala yau malu malu.²⁸Kansi na ba yina vuandaka na meza, ata muntu mosi ve bakusaka samuna inki Yesu tubaka na Yudas mutindu yina,²⁹samu ba yankaka kanisaka ti lokola Yudas vuandakalunda mbongo, Yesu ozolaka tubila yandi: Kuenda sumba bima yina beto kele na yau nsatu samuna nkinzi, to, yandi tuminaka Yudas ku pesa fi kima na ba mputu.³⁰Ntangu Yudas bakaka kitini ya dimpa, yandi bimaka nsualu na mpimpa yina.³¹Na ntangu Yudas bimaka, Yesu me tuba: Ntangu yayi Muana ya Muntu zitusuaka, mpe Tata Nzambi zitusuaka na Yandi.³²Kana Tata Nzambi zitusuaka na yandi, Tata Nzambike na yandi mosi ke zitisa yandi, mpe ntama ve yandi ke zitisa Muana.³³Bi mbana mbana na munu, fi ntangu fioti kuandi me bikana na kuvuanda na beno. Mutindu mu tubaka na ba Yudayo, beno ke saosa munu: Beno ke lenda kuiza ve kisika mu kena kuenda, me tubila beno diaka yau malu malu yayi.³⁴Mu kena kupesa beno nsiku ya impa: Beno zolasana beno na beno; mutindu mu zodilaka beno, beno zolasana beno na beno.³⁵Na yau bantu nionso ke zaba ti beno kele ba ntumua na munu, kana beno kele na nzola ya bayayi samuna bayina.³⁶Simoni Petelo me tubila yandi: Wapi nge kena kukuenda e? Yesu vutulaka: Nge ke lenda ve ku landa munu na ntangu yayi kisika mu kena kuenda, kansi nge ke landa munu bilumbu kena kuiza.³⁷Petelo me tuba na yandi, samuna inki mu lenda landa nge ve malu malu yayi e? Me pesa moyo na munu samuna nge.³⁸Yesu vutulaka: Nge ke pesa moyo na nge samuna munu! Ya kedika, ya kedika me tubaila nge yau, nsusu ke kikokodila ve, nge ke wangana munu mbala tatu.

14

¹Bike ntima na nge vizuka ve. Leka kiminu na Tata Nzambi, mpe lekila munu kiminu.²Bivinga kele mingi na inzo ya Tata na munu. Kana ya vuandaka ve, mu zolaka zabisa beno.Me kuenda bongisela beni kisika.³Bosi ntangu mu kuenda, mpe me bongisila beni kisika, mu ke vutuka, mu ke kuiza landa beno, samu beno vuanda mpe kisika mu ke vuanda.⁴Beno me zaba kisika mu kena kuenda, mpe beno me zaba nzila.⁵Toma me tubila yandi: Mfumu, beto zaba ve kisika nge kena kuenda; inki mutindu beto lenda zabila⁶nzila?Yesu me tubila yandi: Mu kele nzila, kedika, mpe moyo. Muntu lenda kuenda na Tata ve, kana yandi kutila na munu ve.⁷Kana beno zabaka munu, beno zolaka zaba mpe Tata na munu. Mpe kaka na ntangu yayi, beno me zaba yandi, mpe beno monadka yandi.⁸Filipo me tubila yandi: Mfumu, ya kele mbote nge monisa beto Tata.⁹Yesu me tubila yandi: Ku banda ntama mu kele na beno, nge zabaka munu ve, Filipino! Muntu yina me mona munu, me mona Tata, samuna inki nge kena kutuba: Monisa beto Tata e?¹⁰Nge kena ku leka kiminu ve ti mu kele na Tata, mpe Tata kele na munu e? Mambu mu ke tubilaka beno, ke katukaka na munu mosi ve; mpe Tata kele kati na munu kena kusala bimangu.¹¹Beno lekila munu kiminu, mu kele kati na Tata, mpe Tata kele kati na munu; beno leka kiminu ata samuna bimangu yayi.¹²Ya kedika, ya kedika, me tubila beno, Muntu yina ke lekila munu kiminu ke sala mpe bimangu yina mu kena kusala, mpe yandi ke sala ya nene dkuluta, samu mu kena kuenda na Tata;¹³mpe nionso yina beno ke lombu na nkumbu ya munu, mu ke sala yau, samu Tata zitusa kati na Muana.¹⁴Kana beno me lombu kima na nkumbu na munu, mu ke sala yau.¹⁵Kana beno zola munu, beno lunda minsiku na munu.¹⁶Bosi mu ke lombu na Tata, mpe yandi ke pesa beno nsadisi ya nkaka, samu yandi vuanda ba mvula na ba mvula na beno,¹⁷Mpeve ya kedika yayi inza lenda baka ve, samu inza ke monaka yandi ve mpe ke zabaka yandi ve; kansi beno, beno me zaba yandi, samu yandi ke vuandaka kintuadi na beno, mpe yandi ke vuanda na beno.¹⁸Mu ke bika beno ba nsiona ve, mu ke kuiza na beno.¹⁹Fi ntangu ya fioti diaka, inza ke mona munu diaka ve; kansi beno, beno ke mona munu, samu mu kele moyo, mpe beno ke zinga.²⁰Na kilumbu yina, beno ke zaba ti mu kele kati na Tata, mpe beno kele kati na munu, mpe mu kele kati na beno.²¹Muntu yina kele na minsiku na munu mpe ke lundaka yau, yandi ke zolaka munu; mpe yina ke zolaka munu ke zolakana na Tata na munu, mu ke zola yandi mpe mu ke kizabikisa na yandi.²²Yuda, iskalioti ve, me tuba na yandi: Mfumu, ya kele inki mutindu ti nge ke kizabikisa na beto, kansi na inza ve?²³Yesu vutudilaka yandi: Kana muntu me zola mun, yandi ke lunda mambu na munu, mpe Tata na munu ke zola yandi; beto ke kuizila yandi mpe beto ke sala inzo na beto na yandi.²⁴Muntu yina ke zolaka munu ve ke lunda mambu na munu ve. Mpe mambu beno ke kuwaka kele ya munu ve, kansi ya Tata tindaka munu.²⁵Mu tubilaka beno mambu yayi na ntangu mu vuanda na beno.²⁶Kansi nsadisi, Mpeve ya Nlongo, Tata ke tindila beno na nkumbu ya munu, ke longa beno mambu nionso, mpe yandi ke bambula beno moyo na mambu nionso mu tubilaka beno.²⁷Me bikila beno kiyenge, me pesa beno kiyenge. Mu pesa beno ve mutindu inza ke pesaka. Bika ntima na beno vizuka ve, mpe beno nionga ve.²⁸Beno kuwaka ti mu tubilaka beno: me kuenda, mpe mu ke kuiza diaka na beno. Kana beno me zola munu, beno ke yangalala ti me kuenda na Tata; samu Tata me luta munu na nene.²⁹Mpe na ntangu yayi mu tubilaka beno mambu yayi na ntuala ti ya kuiza, samu ti, na ntangu ya ke kuiza, beno leka kiminu.³⁰Mu ke tuba diaka na beno ve; samu nkuluntu ya inza kena kuiza. Yandi kele na diambu mosi na munu ve;³¹samu inza zaba ti mu ke zolaka Tata, mpe mu ke salaka mutindu Tata sikidikisaka munu, beno telama, beto katuka kisika yayi.

15

¹Mu kele inti ya vinia ya kedika, mpe Tata na munu kele bonso kisadi ya bilanga ya vinia.²Kitapi nionso yina kele ya kukangana na munu mpe kena kubuta mbutu ve, yandi ke zenga yau, kansi kitapi kele na mbutu, ke vedusua samu ya buta diaka mbutu ya mingi kuluta.³Beno kele ya kuvedila samuna mambu yayi mu samuninaka beno.⁴Beno sikila na munu, mpe mu ke sikila na beno. Lokola kitapi yau mosi lenda buta mbutu ve, kana yau kele ya kukangana na inti ve, na yau, beno lenda buta mbutu ve kana beno sikila na munu ve.⁵Mu kele bonso inti, beno kele bonso bitapi. Muntu yina me sikila na munu mpe me sikila na yandi ke butaka mbutu mingi, samu ku kondua munu beno lenda sala kima mosi ve.

⁶Kana muntu me sikila na munu ve, yandi kele bonso kitapi, ya me lozua na nganda, mpe ya me yuma; bosu ba me lokuta yau, mpe ya me lozua na tiya mpe ya me kuvia. ⁷Kana beno me sikila na munu, mpe mambu na munu me sikila na beno, beno lombamba kima yina beno zola, ba ke pesa beno yau. ⁸Na mutindu yina Tata na munu ke zitiusa, kana beno me buta mbutu mingi, mpe beno ke vuanda ba ntumua na munu. ⁹Lokola Tata zolaka munu, munu mpe mu zolaka beno. Benosikila na zola na munu. ¹⁰Kana beno me lunda nsikudukusu na munu, beno me sikila na zola na munu, mu tindu mosi, munu mpe mu lundaka nsikudukusu ya Tata na munu, mpe me sikila na zola na yandi. ¹¹Mu tubilaka beno mambu yayi, samu ti kiese na munu vuanda na beno, mpe kiese na beno vuanda ya kulunga. ¹²Nikudukusu na munu yayi yayi: Benozolasana beno na beno, mutindu mu zolilaka beno. ¹³Kima me luta zola na nene kele ve kana kupesa moyo ve samuna ba kundi na yandi. ¹⁴Kana beno me sala yina mu kena ku lombamba beno, beno kele ba kundi na munu. ¹⁵Mu kena kubokidila diaka beno bisielo ve, samu kisielo ke zabaka ve yina ke salaka mfumu na yandi; kansi me bokidila beno ba kundi, samu mu zabisaka beno yina mu longukaka na Tata na munu. ¹⁶Beno ve ponaka munu; kansi munu ponaka beno, mpe mu vambulaka beno, samu beno kuenda buta mbutu, mpe bika mbutu na beno sikila, samu ti yina beno ke lombamba na Tata na nkumbu na munu, yandi pesa beno yau. ¹⁷Yina mu kena kusikidikisa beno, beno zolasana beno na beno. ¹⁸Kana inza me bela beno, beno zaba ti ya tuamaka bela munu. ¹⁹Kana beno vuandaka bantu ya inza, inza zolaka pona yina ya yandi; kansi lokola beno kele ya inza ve, mpe samu ti mu ponaka beno kati ya inza, yau yina inza kena ku bela beno. ²⁰Beno bambuka moyo na mambu mu tubilaka beno: Kisielo kele mbuta kuluta mfumu na yandi ve. Kana ba zomaka munu, be ke zoma beno mpe; kana ba lundaka mambu ya munu, ba ke lunda mpe ya beno. ²¹Kansi ba ke sala beno mambu nionso yina samuna nkumbu ya munu, samu ba zaba ve yina tindaka munu. ²²Kana mu kuizaka ve mpe mu tubilaka bau, ba zolaka vuanda na masumu ve; kansi na ntangu yayi ba kele na ndemvokolo ata fioti ve ya masumu na bau. ²³Yina me bela munu, me bela Tata na munu. ²⁴Kana mu salaka bimangu na ntadisi na bau ve yayi muntu yankaka salaka ve, ba zolaka vuanda na masumu ve; kansi na ntangu yayi ba monaka yau, mpe ba belaka munu na Tata na munu. ²⁵Kansi ya kuizaka samu ti mambu sonamaka na nsiku na bau kukisama: kondua diambu ba belaka munu. ²⁶Ntangu nsadisi ke kuiza, yina mu ketindila beno ke katuka na Tata, Mpeve ya kedika, me katuka na Tata, yandi ke pesa kimbangi na munu; ²⁷mpe beno mpe, beno ke tuba kimbangi, samu ku banda na ntonono beno kele na munu.

16

¹Mu tubilaka beno mambu yayi, samu ti ya vuanda disakuba ve samuna beno. ²Ba ke vengumuna beno na ba inzo ya kinlongo; mpe na ntangu yina kaka ke kuiza muntu ke kufua beno ke kanisa ti yandi kena kusala kisalu ya mbote samuna Tata Nzambi. ³Mpe ba ke sala mutindu yina, samu ba zabaka ata Tata ve ata munu ve. ⁴Mu tubilaka beno mambu yayi, samu ti, na ntangu kilokula ke kuiza, beno ke bambuka moyo ti mu zabisaka beno yau. Na ntonono, mu tubilaka beno yau ve, samu mu vuandaka na beno. ⁵Na ntangu yayi, me kuenda na muntu tindaka munu, mpe mosi ve kati na beno me yuvula munu: wapi nge kena kuenda e? ⁶Kansi lokola me zabisa beno yau, kiadi me fuluka na ntima na beno. ⁷Beno zaba ti me tubila beno kedika: Mu fueti kuenda samuna ntomoso na beno, samu kana mu kuenda ve, nsadisi ke kuiza na beno ve; kansi kana me kuenda, mu ke tindila beno yandi. ⁸Mpe ntangu yandi ke kuiza, yandi ke kuikidisa inza na yina me tadila masumu, lunungu, mpe mfundusu: ⁹Na yina me tadila masumu, samu ba ke lekilaka munu kiminu ve; ¹⁰lunungu, samu a me kuenda na Tata, mpe beno ke mona munu diaka ve; ¹¹mfundusu, samu nkuluntu ya inza yayi me fundusua. ¹²Mu kele diaka na mambu mingi ya kuzabisa beno, kansi na ntangu yayi, beno lenda nata yau ve. ¹³Ntangu nsadisi ke kuiza, Mpeve ya kedika, yandi ke tuadisa beno na kedika nionso; yandi ke tuba samuna yandi mosi ve, kansi yina yandi kuwaka, mpe yandi ke samunina beno mambu ke kuiza. ¹⁴Yandi ke zitisa munu, samu yandi ke baka yina ya munu, mpe ku samunina beno yau. ¹⁵Nionso ya Tata kele ya munu; yau yina mu tubaka ti yandi ke baka yina kele ya munu, mpe yandi ke samunina beni yau. ¹⁶Ntangu ya fioti kaka me bikana beno ke mona munu diaka ve; mpe na fi ntangu ya fioti, beno ke mona munu diaka, samu mu kena kuenda na Tata. ¹⁷Na yau, ndambu ya ba ntumua na yandi tubanaka bau na bau: Inki zola songa yina yandi kena ku tubila beto: Na ntangu ya fioti beno ke mona munu diaka ve, mpe beno ke mna munu diaka na fi ntangu ya fioti e? mpe me kuenda na Tata e? ¹⁸Ba tubaka diaka: Inki zola tuba yayi yandi me tuba: Na fi ntangu ya fioti diaka e? Beto zaba ve inki diambu yandi kena kutuba. ¹⁹Yesu zabaka ti ba zolaka yuvula yandi, me tubila bau: Benokena kiyuvula beno na beno samuna mambu mu tubaka: Na ntangu ya fioti beno ke mona munu diaka ve; mpe na fintangu ya fioti beno ke mona munu ²⁰diaka. Ya kedika, ya kedika, metubila beno, beno ke dila mpe beno ke nionga, mpe inza ke sepela: beno ke vuanda na kiadi, kansi kiadi na beno ke kituka kiese. ²¹Ntangu nkento ke butaka, yandi ke monaka mpasi, samu ntangu na yandi me kuka; kansi, ntangu yandi me buta na kilumbu yina, yandi ke bambukilaka mpasi moyo ve, samuna kiese ya kumona muntu me butuka na inza. ²²Beno na ntangu yayi, beno kele na kiadi; kansi mu ke mona beno diaka, mpe ntima na beno ke yangalala, mpe muntu ve ke ziona kiesa na beno. ²³Na kilumbu yina, beno ke yuvula munu kima mosi ve. Ya kedika, ya kedika me tubila beno, yina beno ke lombamba na Tata, yandi ke pese beno yau na nkumbu na munu. ²⁴Tii na ntangu yayi beno lombaka ata kima mosi ve na nkumbu na munu. Lomba, mpe beno ke baka, samu ti kiesa na beno lunga. ²⁵Na kingana me tubila beno mambu yayi. Ntangu kele yina mu ke tubila beno diaka na bingana ve, kansi mu ke kienzudila beno na kutuba samuna Tata. ²⁶Na kilumbu yana, beno ke lombamba na nkumbu na munu, mpe mu tubila beno ve ti mu ke lombila beno na Tata; ²⁷samu yandi mosi Tata me zola beno, mpe samu beno zolaka munu, mpe beno lekaka kiminu ti mu katukaka na Tata Nzambi. ²⁸Mu katukaka na Tata, mpe mu kuizaka na inza; na ntangu yayi mu kena ku katuka na inza, samuna ku kuenda na Tata. ²⁹Ba ntumua na yandi tubaka: Tala, ntangu yayi nge me kienzula mambu, mpe nge kena kutuba diaka bingana ve. ³⁰Beto me zaba ntangu yayi ti nge me zaba mambu

nionso, mpe mfunu ya muntu kele diakan ve samuna ku yuvula nge; yau yina beto me leka kiminu ti nge me katuka na Tata Nzambi. ³¹Yesu vutudilaka bau: Ntangu yayu, beno me leka kiminu. ³²Tala, ntangu kena kuiza, mpe ya me kuizaka, yayi beno ke muangana konso muntu na lueka na yandi, mpe beno ke bika munu mosi; kansi mu kele mu mosi ve, samu Tata kele na munu. ³³Mu tubilaka beno mambu yayi samu beno vuanda na yenge na munu. Beno ke vuanda na nzomono na inza; kansi beno siama, mu nungaka inza.

17

¹Na manima ya kutuba mutindu yina, Yesu sendulaka meso na zulu, mpe me tuba: Tata, ntangu me fuana! Kembisa Muana na nge, samu ti Muana kembisa nge, ²mutindu nge pesaka yandi kilendo na nsuni nionso, samu ti ba yina nge pesaka yandi ba baka moyo ya ba mvula na ba mvula. ³Nzoka, moyo ya ba mvula na ba mvula kele samuna ba yina me zaba nge, Nzambi mosi kaka ya kedika, mpe Yesu Klisto nge tindaka. ⁴Mu zitisaka nge na ntoto, mu manisaka kisasu nge pesaka munu. ⁵Bosi na ntangu yayi, nge Tata, kembisa munu na ntadisi na nge mosi, na nkembo yayi vuandaka na munu tekila inza salama. ⁶Mu zabikisaka nkumbu na nge na bantu yina nge pesaka munu kati na inza. Ba vuandaka ya nge, kansi nge pesaka munu bau; mpe ba lundaka mambu na nge. ⁷Ntangu yayi ba me zaba ti nionso nge pesaka munu ke katukaka na nge. ⁸Samu mu pesaka bau mambu yina nge pesaka munu; ba tambulaka yau, mpe ya kedika ba buizaka zaba ti na nge mu katukaka, mpe ba lekaka kiminu ti nge tindaka munu. ⁹Mu kena kusambila samuna bau. Mu kena kusambidila inza ve, kansi samuna ba yina nge pesaka munu, kele ya nge; ¹⁰mpe nionso yina kele ya munu, kele ya nge; mpe yina kele ya nge, kele ya munu; mpe me kembusua na bau. ¹¹Mu kele diaka na inza ve, kansi bau kele na inza, mpe mu me kuenda na nge. Tata ya Nlongo, bika nge lunda na nkumbu na nge ba yina nge pesaka munu, samu ba vuanda mosi mutindu beto kele. ¹²Ntangu mu vuandaka na bau na inza, mu vuandaka lunda bau na nkumbu na nge. Mu lundaka ba yina nge pesaka munu, mpe ata mosi vambukaka ve, bana ya mbungulu kaka, samuna kulungana ya Masonukua. ¹³Ntangu yayi mu kena kuenda na nge, mpe me tuba mambu yayi na inza, samu ti ba vuanda na kiese na munu ya kukuka na bau. ¹⁴Mu pesaka bau diambu na nge; kansi inza belaka bau, samu bau kele bantu ya inza ve, lokola munu, mu kele ya inza ve. ¹⁵Mu kena kulumba ve nge katula bau na inza, kansi nge tanina bau na mambu ya imbi. ¹⁶Bau kele ya inza ve, lokola mu kele ya inza ve. ¹⁷Bieka bau na kedika: samu diambu na nge kele kedika. ¹⁸Lokola nge tindaka munu na inza, mu tindaka bau mpe na inza. ¹⁹Mpe me ki bieka nlongo samuna bau, samu ti bau mpe ba biekua nlongo na kedika. ²⁰Bau kaka ve mu kena kusambidila, kansi samuna ba yina kena kulekila mambu na munu kiminu, ²¹samu bau nionso vuanda mosi, bonso nge, Tata, kele kati na munu, mpe bonso mu kele kati na nge, samu ti bau mpe ba vuanda mosi kati na beto, samu inza leka kiminu ti nge tindaka munu. ²²Mu pesaka bau nkembo yina nge pesaka munu, samu ti ba vuanda mosi mutindu beto kele mosi. ²³mpe munu kati na bau, mpe nge kati na munu, - samu inza zaba ti nge tindaka munu mpe nge zolaka bau mutindu nge zolaka munu. ²⁴Tata, mu zola ti ba yina nge pesaka munu vuanda mpe kisika mu kele, samu ba mona nkembo na munu yayi nge pesaka munu, samu nge zolaka munu tekila inza salama. ²⁵Tata ya lunungu, inza zabaka nge ve; kansi munu mu zabaka nge, mpe ba yayi zabaka ti nge tindaka munu. ²⁶Mu salaka ti ba kuiza zaba nkumbu na nge, samu ti nzola nge zodilaka munu vuanda na bau, mpe mu vuanda kati na bau.

18

¹Ntangu yandi tubaka mambu yina, Yesu kuendaka na ba ntumua na yandi na disimu yankaka kkkkkkkkkkkkkkkkkk ya Kedo, kisika vuandaka mmmmmmmmmmm, kuna yandi kotaka na ba ntumua na yandi. ²Yuda nyekudi zbaka kisika yina, samu Yesu na ba ntumua na yandi vuandaka na kifu ya ku kutakana vana. ³Ntangu yuda bakaka bbbbbbbbbbbbbbbb, na binuani yayi ba ngudi za nganga na ba ba falisi tindaka, ba kuizaka vana na ba lantani, ba nlaku mpe na bi nuanunu. ⁴Ntangu Yesu zabaka yina lendaka kumina yandi, pusanaka mpe yandi tubilaka bau: Nani beno kena kusosa e? ⁵Ba vutudilaka yandi: Yesu muntu ya Nazaleti. Yesu tubilaka bau: Munu yayi. Bosi Yuda nyekudi vuandaka na bau. ⁶Ntangu Yesu tubilaka bau: Ya kele munu, ba vutukakamania mpe ba kubuaka na ntoto. ⁷Yandi yuvulaka bau diaka: Nani beno kena kusosa e? Mpe ba tubaka: Yesu muntu ya Nazaleti. ⁸Yesu vutulaka: Mu tubilaka beno ti ya kele munu. Kana munu beno kena kusosa, beno bika ba ntumua yayi. ⁹Yandi me tubila bau yau samu ti mambu yandi tubilaka bau kukisama: Mu zimbisaka ata mosi ve na ba yina nge pesaka munu. ¹⁰Simoni Petelo yayi vuandaka na sabala, me benda yau, mpe me zenga dikutu ya lubakala ya kisadi ya Ngudi a nganga, na nkumbu ya Malkusi. ¹¹Yesu me tubila Petelo: Vutula sabala na nge na nkutu. Mbungu yina Tata me pesa munu, mu kunua yau ve? ¹²Buka, ngudi ankuluntu, na binuani ya ba Yudayo builaka Yesu mpe ba kangaka yandi. ¹³Ba nataka yandi ntete na Ana; samu yandi vuandaka bokilo ya Kaifa, yandi yayi vuandaka ngudi a nganga na mvula yina. ¹⁴Bosi Kaifa, yandi pesaka malongi na ba Yudayo: Ya kele mfunu mingi muntu mosi kufua samuna nkangu. ¹⁵Simoni Petelo na ntumua yankaka vuandaka landa Yesu. Ntumua yina zabakanaka na ngudi a nganga, mpe yandi kotaka na kiazala ya ngudi a nganga na Yesu; ¹⁶kansi Petelo bikanaka na nganda penepene na kielo. Ntumua yankaka zabakanaka na ngudi a nganga, bimaka samuna kusolola na nkento ke kengilaka kielo, mpe yandi kotisaka Petelo. ¹⁷Bosi kisielo ya nkento, nkengi ya kento ke kengilaka kielo, me tuba na Petelo: Nge diaka, nge kele mosi ya ba ntumua ya muntu yayi ve? Yandi me vutula: Mu kele ntumua na yandi. ¹⁸Bisielo na minkengi yina vuandaka vana pedisaka dituka ya makala, ba vuandaka yotila samuna kiozi. Petelo mpe vuandaka yotila kintuadi na bau. ¹⁹Ngudi a nganga yuvulaka Yesu samuna ba ntumua mpe malongi na yandi. ²⁰Yesu vutudilaka yandi: Mu tubaka na kubangula na inza; ntangu nionso mu vuandaka longa na inzo ya tukutukunu mpe na kinlongo, bisika ba Yudayo ke kutakanaka, mpe mu suekaka kima mosi ve. ²¹Samuna inki nge kena yuvudila munu e? Yuvula ba yina kuwaka

munu yina mu tubilaka bau; tala, bantu yina me zaba yina mu tubilaka bau.²²Na manima ba mpova yina, mosi ya ba nkengi vuandaka vana, bulaka Yesu mbata, na kutuba: Mutindu yina nge kena kuvutudila mvutu na ngudi a nganga e?²³Yesu me tubila yandi: Kana imbi me tuba, Monisa imbi me tuba; mpe kana me tuba mbote, samuna inki nge me budila munu e?²⁴Yesu ya ku kangua, Anna me tinda yandi na ngudi a nganga Kaifa.²⁵Simoni Petelo vuandaka yotila vana. Ba me tubila yandi: Nge mpe, nge kele mosi ya ba ntumua ve? Yandi me wangana, mpe me tuba: Mu kele ntumua na yandi ve.²⁶Mosi ya bisadi ya ngudi a nganga, kibuti ya muntu yayi Petelo zengaka dikutu, me tuba: Mu monaka nge ve kintuadi na yandi na kati ya jardin?²⁷Petelo wanganaka diaka. Bosi kaka na ntangu yina nsusu ya mbakala me kokula.²⁸Ba katulaka Yesu na Kaifa mpe ba nataka yandi na inzo ya nyadi: Ya vuandaka na nsuka. Ba kotaka bau mosi ve na inzo ya nyadi samuti ba sumuka ve, kansi samu ba kudia Pasa.²⁹Pilatu bimaka samuna ku kutana na bau, mpe me tuba: Inki mimfundu beno kena kufundila muntu yayi e?³⁰Ba vutudilaka yandi: Kana yandi vuandaka mvangi amambi ve, beto zolaka yekudila nge yandi ve.³¹Na yau Pilatu tubilaka bau: Beno baka yandi beno mosi mpe beno sambisa yandi mutindu kele nsiku na beno. Ba Yudayo tubilaka yandi: Beno kele na insua ve ya kufua muntu.³²Ya vuandaka samu ti mambu Yesu tubaka kuenda betila, ntangu yandi songaka mutindu ya lufua yandi fueti fuila.³³Pilatu vutukaka na inzo ya nyadi, yandi bokilaka Yesu, mpe me tubila yandi: Nge kele ntinu ya ba Yudayo e?³⁴Yesu vutulaka: Na nge mosi ya me katuka, to bantu me zabisaka nge mambu me tala munu e?³⁵Pilatu vutulaka: Munu, Nyudayo mu kele? Bantu na nge na ba ngudi za nganga me yekula nge na munu: inki kuandi nge me sala e?³⁶Yesu vutulaka: Kintinu na munu kele ya inza yayi ve. Kana kintinu na munu vuandaka ya inza yayi, bisadi na munu zolaka muana samuna munu samu ti mu yekulua na ba Yudayo ve; kansi na ntangu yiyu, kintinu na munu kele ya ntoto yayi ve.³⁷Pilatu me tubila yandi: Ya zola tuba ti nge kele ntinu e? Yesu me vutula: Nge me tuba yau, mu kele ntinu. Mu butukaka mpe mu kuizaka na inza samuna kutuba kimbangi na kedilka. Yina kele na kedika ke kuwaka ndinga na munu.³⁸Pilatu me tubila yandi: Kedika zola tuba inki e? Na manima kutuba yau, yandi bimaka diaka samuna ku kuenda na ntula ya ba Yudayo, mpe me tubila bau: Mu kena ku mona kibila ve na muntu yayi.³⁹Kansi lokola ya kele ki kadilu na beno ya ku yambudila muntu mosi na nkinzi ya Pasa, Beno zola ti mu yambudila beno ntinu ya ba Yudayo e?⁴⁰Na yau, bantu nionso bokaka diaka: Ve, yandi ve, kansi Balaba. Nzoka Balaba vuandaka kimpumbulu.

19

¹Na yau, Pilatu me baka Yeu, mpe me budisa yandi bikoti. ²Binuani salaka nkata ya ba nsende ba vuakikaka yandi na intu, bosu ba vuikaka yandi kiyunga ya hhhhhhhhhhhhhhh; bosu, me pusa penepene na yandi, ³ba vuandaka tuba: Mbote, ntinu ya ba Yudayo! Mpe ba vuandaka pesa yandi mmmmmmmmm. ⁴Pilatu bimaka diaka, mpe me tuba na ba Yudayo: Mu kena ku natina beno yandi na nganda, samu beno zaba ti mu kena kumona ata kibila mosi ve na yandi. ⁵Bosi Yesu bimaka, na nkata ya bansende na intu mpe na kiyunga ya hhhhhhhhhhhhhhh. Bosu Pilatu tubilaka bau: Muntu yandi yayi. ⁶Ntangu ba ngudi anganga na mmmmmmmmm monaka yandi, ba bokaka: Koma! koma! Pilatu me tubila bau: Beno baka yandi beno mosi, mpe beno koma yandi; samu mu mona kibila ve na yandi. ⁷Ba Yudayo vutudilaka yandi: Beto kele na nsiku mosi; mpe na nsiku na beto, yandi fueti ku fua, samu yandi kikitulaka Muana ya Tata Nzambi. ⁸Ntangu Pilatu kuwaka mpova yina, wonga na yandi tombukaka. ⁹Yandi vutukaka na inzo ya nyadi, mpe yandi me tuba na Yesu: Nge kele muntu ya wapi e? Kansi Yesu pesaka yandi mvutu ve. ¹⁰Pilatu me zabisa yandi: Na munu nde nge kena kutuba ve? Nge zaba ve ti mu kele na kilendo ya ku koma nge na dikuluzu, mpe mu kele na kilendo ya ku bikidila nge? ¹¹Yesu vutulaka: Nge kele na kilendo ata mosi ve na munu, kana ya pesamina nge na dizulu ve. Yau yina, muntu kena kuyekula munu na nge me sala disumu ya nene. ¹²Kaka na ntangu yina, Pilatu vuandaka sosa nzila ya ku bikidila yandi. Kansi ba Yudayo bokaka: Kana nge me bikidila yandi, nge kele nkundi ya Kaesalia ve. Konso muntu ke kikitula ntinu me kuma kitantu na Kaesalia. ¹³Ntangu Pilatu kuwaka mambu yina, yandi nataka Yesu na nganda; mpe me vuanda na kiti ya mfundusu, kisika kele na nkumbu ya Kianzala, mpe ndinga ya ebeleo Ngabata. ¹⁴Na ntangu ya sambanu vuandaka nkubukulu ya Pasa. Pilatu me tubila ba Yudayo: Ntinu na beno yandi yayi. ¹⁵Kansi ba bokaka: Katula, katula, koma yandi! Pilatu me tubila bau: Mu koma Ntinu na beno e? Ba ngudi a nganga vutulaka: Ntinu mosi kaka kele na beto, Kaisalia. ¹⁶Na yau, yandi yekudilaka bau yandi samuna kukomua. Ba bakaka Yesu mpe ba nataka yandi. ¹⁷Yesu nataka dikuluzu mpe yandi kumaka na kisika ya ki kinzongolo, ba ke bokidilaka na ki ebeleo, Ngolongota. ¹⁸Kifulu yina ba kominaka yandi na dikulunsi, na bantu zole yankaka, na lubakala mpe na lumonso, bosu Yesu na kati na bau. ¹⁹Pilatu me koma na intu ya dikulunsi, dibaya sonamaka; Yesu ya Nazaleti, Ntinu ya ba Yudayo. ²⁰Ba Yudayo mingi tangaka bisono yina, samu kisika Yesu komunuaka vuandaka penepene ya mbanza: ya sonamaka na ki ebeleo, na ki elene, mpe na ki loma. ²¹Ba ngudi a nganga ya Ba Yudayo tubaka na Pilatu: Ku sonika ve: Ntinu ya ba Yudayo. Kansi sonika ti yandi tubaka: mu kele Ntinu ya ba Yudayo. ²²Pilatu vutulaka: Yina me sonika, me kisonikina yau. ²³Ntangu binuani manisaka ku koma Yesu, ba bakaka bilele na ndi, mpe ba kabulaka yau na ndambu iya, binuani nionso bakaka ndambu mosi. Ba bakaka mpe mvuatu na yandi, yayi vuandaka ya kutungua ve, ku banda na zulu tii na insi ya vuandaka mutindu mosi kaka. ²⁴Bosi ba tubasanaka: Beto pasula yau ve, kansi beto sadila yau wadi, yina ke nunga yandi ke lunda yau. Yau me lungisa Masonukua ya Nlongo me tuba: Ba me kabana mvuatu namunu, mpe ba salaka wadi na kiyunga na munu. Tala mambu salaka binuani. ²⁵Penepene ya dikuluzu ya Yesu telamaka mama na yandi mpe mpangi ya mama na yandi, Malia, nkento ya Klopa, mpe Malia ya Mangandala. ²⁶Ntangu Yesu monaka ntumua yandi vuandaka zola ya kutelama penepene ya mama na yandi, me tuba na mama na yandi: Nkento, muana na nge yandi yayi. ²⁷Bosi yandi me tuba na ntumua: Mama na nge yandi yayi. Mpe na ntangu yina, ntumua nataka yandi na inzo na yandi. ²⁸Na manima na yau, Yesu zabaka ti nionso me lunga,

Masonukua me kukisama me tuba: Mu kele na nsatu ya maza. ²⁹Mbungu ya vinu ya ngayi vuandaka vana. Binuani fuluzaka nsanu na vinia ya ngayi, mpe kangaka yau na kitala ya inti ya isopi, ba finingisaka yau na inua ya Yesu. ³⁰Ntangu Yesu ku nuaka vinia ya ngayi, me tuba: Nionso me lunga. Mpe yandi kitisaka intu, mpe yandi me zenga muela. ³¹Lokola ya vuandaka nkubamanu ya nkinzi ya Pasa, Ba monaka mbote ve ti nzutu bikana na dikuluzu na kilumbu ya lumingu, samu ya kele kilumbu ya nene, bosu ba Yudayo lombaka na Pilatu ba toluzula makulu ya bantu komuaka, bosu ba katulaka bau. ³²Yau yina binuani kuizaka, mpe ba toluzulaka makulu yamuntu ya ntete, bosu muntu yina yankaka komuaka kintuadi na yandi. ³³Ntangu yandi finamaka na Yesu, yandi monaka ti Yesu me kufuaka, ba toluzulaka yandi makulu ve; ³⁴kansi kinuani mosi tobulaka lubanzi na yandi na didionga, na mbala mosi menga na maza bimaka. ³⁵Muntu yina monaka yandi tubaka kimbangi ya kedika; mpe me zaba ti yandi kena kutuba kedika, samu beno leka mpe kiminu. ³⁶Mambu yayi kuizaka salama, samu ti Masonukua lungana: Na bivisi na yandi ata mosi ve ke toluka. ³⁷Mpe na ndambu yankaka Masonukua me tuba diaka: Ba ke mona muntu yina ba tobulaka lubanzi. ³⁸Na manima na yau, Yosefi ya Alimata, yayi vuandaka nlongoki ya kinsueki ya Yesu, samuna wonga ya ba Yudayo, lombaka luve na Pilatu samuna kubaka nzutu ya Yesu. Mpe Pilatu pesaka insua. Yandi kuizaka baka nzutu ya Yesu. ³⁹Nikodemo, yayi kuenda na mpimpa kukutana na Yesu, kuizaka mpe, yandi nataka bima ya kusangua na kitezo ya nkama mosi mboooooooooo ya mile mpe ya aloès. ⁴⁰Bosu, ba bakaka nzutu ya Yesu, mpe ba zingaka yau bilele na bima nsungaaaaaaaaa, mutindu kele kifu ya ba Yudayo samuna kuzika mvumbi. ⁴¹Nzoka, jardinnnnnnnnn mosi vuandaka kisika ba kominaka Yesu, mpe na kati na yau kiziami ya impa, ata muntu mosi zikua ntete vana ve. ⁴²Kisika yina nde ba tulaka nzutu ya Yesu, samuna nkubamanu ya ba Yudayo, mpe biziami yina vuandaka ntama ve.

20

¹Kilumbu ya ntete ya sabala, Malia ya Mangandala kuendaka na biziami na nsuka nsuka, kitombe manisa ntete ve, yandi monaka ti dibanga katuluaka na kizimi. ²Yandi zawulaka ntinu na Simoni Petelo mpe na ntumua yayi yankaka Yesu vuandaka zola, mpe me tubila bau: Ba me katula nzutu ya Mfumu na kiziami, mpe beto zaba ve kifulu ba me tula yau. ³Petelo na ntumua yankaka me bima, mpe me kuenda na kiziami. ⁴Bau nionso zole vuandaka zaula. Kansi ntumua yankaka vuandaka zaula kuluta Petelo, mpe yandi kumaka ya ntete na kiziami; ⁵ntangu yandi yinamaka, yandi monaka bitendi na ntoto, yandi kotaka diaka ve. ⁶Simoni Petelo vuandaka landa yandi kumaka, mpe yandi kotaka na kiziami; yandi monaka bitendi vuandaka na ntoito, ⁷na nlele ba zingaka na intu ya Yesu, na bitendi ve kansi ya kubundama na kisika yankaka. ⁸Na yau, ntumua yina yankaka kumaka ya ntete na kiziami, kotaka mpe; yandi monaka bosu yandi lekaka kiminu. ⁹Samu ba vuandaka bakusa ntete Masonukua ve ti Yesu fuana fuluka na bafua. ¹⁰Bosu ba ntumua vutukaka na kisika na bau. ¹¹Kansi Malia vuandaka dila ya kutelama na nganda penepene ya kiziami. Lokola yandi vuandaka dila, yandi yinamaka samuna kutala na kati ya kiziami; ¹²bosu yandi monaka mbasi zole na bilele ya mpembe ya kuvuanda kisika ba tulaka nzutu ya Yesu, mosi vuandaka na ndambu ya intu, mosi na ndambu ya makulu. ¹³Ba zabisaka yandi: Nkento samuna inki nge kena kudila e? Yandi me vutudila bau: Samu ba me katula nzutu ya Mfumu na munu, mpe mu zaba ve kisika bame yula yau. ¹⁴Na manima kutuba mutindu yina, ba vutukaka bau, mpe yandi monaka Yesu ya kutelama; kansi yandi zabaka ve ti ya vuandaka Yesu. ¹⁵Yesu me tubila yandi: Nkentu, samuna inki nge kena kudila e? Nani nge kena kusosa e? Yandi banzaka ti ya vuandaka kisadi ya bilanga, me tubila yandi: Mfumu kana nge muntu me katula yau, zabisa munu inki kisika nge me tula yau, samu mu ke kuenda baka yau. ¹⁶Yesu me tubila yandi: Malia! yandi me bangumuka, mpe me tuba na yandi na ndinga ya ki ebeleo: Labuni! ya zola tuba, Nlongi! ¹⁷Yesu me tubila yandi: Kusimba munu ve; samu mu tombuka ntete ve na Tata ma munu. Kansi kuenda kutana na ba mpangi na munu, mpe zabisa bau ti me tombuka na Tata na munu, kele Tata na beno, na Nzambi na munu kele Nzambi na beno. ¹⁸Malia ya Mangandala me kuenda zabisa ba ntumua ti yandi me mona Mfumu, mpe ti Mfumu me zabisa yandi mambu yina. ¹⁹Na nkokila ya kilumbu yina, ya vuandaka ya ntete na sabala, bielo ya inzo vuandaka ba ntumua ya kukangama, samuna wonga ya ba Yudayo, Yesu kuizaka, me kimonisa na bau, mpe me tubila bau: Yenge vuanda na beno! ²⁰Bosi ntangu yandi tubaka yau, yandi monisaka bau maboko mpe lubanzi na yandi. Kiese vuandaka na ba ntumua samu ba monaka Mfumu. ²¹Yesu me tubila bau diaka: Yenge vuanda na beno! loklola Tata tindaka munu, munu mpe me tinda beno. ²²Na manima ya ba mpova yina, yandi me fula bau, mpe me tubila bau: Beno tambula Mpeve ya Nlongo. ²³Ba yina beno ke lemvukila masumu, Tata Nzambi ke lemvukulua bau; mpe ba yina beno ke lemvukila ve, Tata Nzambi ke lemvukila bau ve. ²⁴Toma, mosi ya ba kumi na zole, yayi ke bokuduluaka Didimo, vuandaka na bau ve ntangu Yesu kuizaka. ²⁵Ba ntumua yankaka tubilaka yandi: Beto me mona Mfumu. Kansi yandi me tubila bau: Kana mu mona bifu ya ba nsonso ve, mpe kana mu tula musapi na bifu ya ba nsonso ve, mpe kana mu tula diboko na munu na luvati na yandi ve, mu ke leka kiminu ve. ²⁶Na manima bilumbu nana, ba ntumua ya Yesu vuandaka diaka na inzo, mpe toma kintuadi na bau, kansi inzo ya kukangama. Yesu kuizaka, yandi me kimonisa kati na bau, mpe me tuba: Kiyenge vuanda na bano! ²⁷Bosu yandi me tuba na Toma: pusa musapi na nge mpe tala maboko na munu; pusa mpe diboko na nge, namika yau na lubanzi na munu; mpe ku badisa ntima na nge ve, kansi leka kiminu. ²⁸Toma vutudilaka yandi: Mfumu na munu, Nzambi na munu! ²⁹Yesu me tubila yandi: Samu nge me mona munu, nge me leka kiminu. Mayangi kele na ba yina mona ve, kansi ba me leka kiminu! ³⁰N ntadisi ya ba ntumua na yandi, Yesu salaka diaka bimangu mingi yankaka, yina sonamaka ve na mukanda yayi. ³¹Kansi mambu yayi sonamaka samu beno leka kiminu ti Yesu kele Klisto, Muana ya Tata Nzambi, mpe na kuleka kiminu beno baka moyo na nkumbu na yandi.

¹Na manima na yau, Yesu kimonisaka diaka na ba ntumua na yandi, na disimu ya imbu ya Tibelia. Beno tala mutindi yandi kimonisaka. ²Simoni Petelo, Toma, na nkumbu ya Didimo, Natanaeli ya Kana na Ngalili, bana ya Zebedayi, mpe ba ntumua zole yankaka ya Yesu, vuandaka kisika mosi. ³Simoni Petelo me tubila bau: Me kuenda munu kuloba. Ba me tubila yandi: Beto kuenda mpe na nge. Ba bimaka mpe ba kotaka na bota, mpe na mpimpa yina ba bakaka kima mosi ve. ⁴Ntangu buisi kukiaka, Yesu vuandaka na disimu; Kansi ba ntumua zabaka ve ti ya vuandaka Yesu. ⁵Yesu me tubila bau: Bana, beno kele na kima ya kudia ve? Ba vutudilaka yandi: Ve. ⁶Yandi me tubila bau: Beno loza dikonde na lubakala ya bota, mpe beno ke mona. Mpe ba lozaka, bosi ba kukaka ku benda yau ve, samuna mbizi ya nene vuandaka mingi. ⁷Na yau, ntumua yayi Yesu vuandaka zola me tuba na Petelo: Ya kele Mfumu! Mpe ntangu Simoni Petelo kuwakaka kaka ti ya kele Mfumu, yandi me vuata bilele na yandi mpe na nsinga na yandi ya luketo, samu yandi tulaka bilele na nzutu ve, mpe me kiloza na imbu. ⁸Ba ntumua yankaka kuizaka na bota, ba bendaka dikonde ya kufuluka na mbizi, samu ba vuandaka ntama ve na disimu, yaklenda vuanda ba nkama zole ya bitezo. ⁹Ntangu ba kitaka na ntoto, a monaka makala ya tiya, mbizi na zulu, na dimpa. ¹⁰Yesu me tubila bau: Beno nata mbizi beno me baka. ¹¹Simoni Petelo me kota na bota, mpe me benda na ntoto dikonde vuandaka ya kufuluka na nkama mosi na makumi tanu na tatu ya ba mbizi ya nene; ata ya vuandaka mingi, dikonde tiazukaka ve. ¹²Yesu me tubila bau: Beno kuiza, beno kudia. Ata ntumua mosi ve mekaka kuyuvula yandi: Nani nge kele? Samu ba bakusaka ti yandi yayi kele Mfumu. ¹³Yesu pusanaka, yandi bakaka dimpa, mpe yandi pesaka bau; yandi salaka mutindu mosi na mbizi. ¹⁴Ya vuandaka nkumbu ya tatu Yesu kena kimonikisa na ba ntumua na yandi ku banda yandi fulukaka na bafua. ¹⁵Na manima kudia, Yesu tubaka na Simoni Petelo: Simoni, muana ya Yona, nge me zola munu kuluta nzola ya bantu yayi e? Petelo me vutudila Yesu: ingeta, Mfumu, nge me zaba ti mu ke zolaka nge. Yesu me tubila yandi: Dikila ma meme na munu. ¹⁶Yandi me tubila yandi mbala ya zole: Simoni, muana ya Yona, nge ke zolaka munu e? Petelo me vutudila yandi: Ingeta, Mfumu, nge me zaba ti mu ke zolaka nge. Yesu me tubila yandi: Dikila ma meme na munu. ¹⁷Na mbala ya tatu yandi me tubila Petelo: Simoni, muana ya Yona, nge me zola munu e? Petelo me bakama kiadi ya ngolo samu Yesu yuvulaka yandi mbala tatu: Nge me zola munu e? Mpe yandi vutudilaka Yesu: Mfumu, nge me zaba mambu nionso, nge me zaba ti mu ke zolaka nge. Yesu me tubila yandi: Dikila ma meme na munu. ¹⁸Ya kedika, ya kedika, me tubila nge, ntangu nge vuandaka ntuenia, nge vuandaka kivuatisa nge mosi, mpe nge vuandaka kuenda kisika nionso nge vuandaka zola; kansi ntangu nge ke kuma kinunu, nge ke zibula maboko na nge mpe muntu yankaka ke vuatisa nge, mpe ke nata nge kisika yina nge ke zola ve. ¹⁹Yandi me tuba yau samuna kusikidikisa inki mutindu ya lufua Petelo ke zitisila Tata Nzambi. na ntangu yandi tubaka mutindu yina, Yesu me tubila Petelo: Landa munu. ²⁰Ntangu Petelo vutukaka, na manima na bau yandi me mona ntumua zolakanaka na Yesu kena kuiza, yandi yayi na ntgu ya kudia yandi yekamaka na ntulu ya Yesu, mpe yandi tubaka: Mfumu, nani yina kena ku yekula nge? ²¹Ntangu Petelo monaka Yoane, yandi tubaka na Yesu: Mfumu, bosi yandi yayi, nini ke kumina yandi e? ²²Yesu tubilaka Petelo: Kana me zola ti ba sikila na munu tii mu ke kuiza, wapi kele diambu na nge? Nge, landa munu. ²³Na zulu na yau, nsangu muanganaka kati na ba mpangi ti ntumua yina ke kufua ve. Na yau, Yesu tubilaka Petelo ve ti yandi ke kufua ve; kansi: Kana mu zola ti ynadi vuanda moyo tii mu ke kuiza, wapi kele diambu na nge? ²⁴Ntumua yayi sonikaka mambu yayi, yandi mpe kena ku tuba kimbangi ya mambu yayi. Beto me zaba ti kimbangi na yandi kele ya kedika. ²⁵Yesu salaka diaka mambu mingi ya nkaka; kana muntu sonikaka yau nionso, mu banza ti inza mpe zolaka fuluka na mikanda sonamaka samuna mambu Yesu salaka.

Mavanga ya bantumua

1

¹Teofilo, mu tubilaka na mukanda na munu ya ntete, mambu nionso yina Yesu vuandaka sala mpe longa na mbdukulu ²ti kilumbu yandi tombukaka na dizulu, na manima ya kupesa lutumu, na minlongoki na yandi na lutuadusu ya Mpeve ya Nlongo. ³Na manima ku mona mpasi, yandi monikinaka bau ya moyo, mpe yandi monisaka bau bidimbu mingi, yandi ku kimonisaka na bau bilumbu makumi iya, mpe yandi vuandaka tuba mambu ya kimfumu ya Tata Nzambi. ⁴Lokola yandi vuandaka na bau, yandi sikidisaka bau ba tatuka na Yelusalemi ve, kansi ba vingila nsilulu Tata silaka bau, yana mu tubilaka beno; ⁵samu Yoane botikaka na maza, kansi beno, na ntangu ya fioti, beno ke baka mbotokolo ya Mpeve ya Nlongo. ⁶Buna minlongoki kutakanaka samuna kuyuvula yandi: Mfumu, ya kele na ntangu yina nge ke vutula kimfumu ya Israeli yayi kekavavunda e? ⁷Yandi vutudilaka bau: Ya kele beno ve na kuzaba ntangu to kilokula yina Tata kubu=ikaka na kilendo na ynadi. ⁸Kansi beno ke baka kilendo, Mpeve ya Nlongo ke kuiza na beno, mpe beno ke vuanda ba mbangi na munu na Yelusalemi, na Yudeo ya mvimba, na Samalia, ti na ba nsuka ya ntoto. ⁹Na manima ya kutuba yau, yandi tombukaka na dizulu na ntangu ba vuandaka tala yandi, mpe dituti fukaka yandi na meso na bau. ¹⁰Mpe lokola meso na bau vuandaka tala na zulu ntangu yandi vuandaka kuenda, tala, bantu zole na bilele ya mpembe monikinaka bau, ¹¹mpe ba tubaka: Bantu ya Ngalili, samuna inki beno kena kutala na zulu e? Yesu yayi vuandaka kati na beno me tombuka na zulu, yandi ke kuiza mutindu mosi beno me mona yandi ku kuenda na zulu. ¹²Bosi ba vutukaka na Yelusalami, na mongo kele na nkumbu ya Olive, yina kele penepene ya Yelusalemi, ntama ve na nzila ya sabata. ¹³Ntangu ba kumaka, ba tombukaka na disuku ya zulu kuna ba vuandaka kutakana ntangu nionso; Ya vuandaka Petelo, Yoane, Yakobi, Andele, Filipino, Toma, Batelema, Matai, Yakobi, muana ya alafai, Simoni ke Zeloti, mpe Yuda muana ya Yakobi. ¹⁴Bau nionso ba tatamanaka na lusambulu kintuadi na bakento, mpe Malia mama ya Yesu, mpe na ba mpangi ya Yesu. ¹⁵Na bilumbu yina,

Petelo telamaka na kati ya ba mpangi, bantu kutakanaka lenda vuanda nkama mosi makumi zole. Mpe yandi tubaka: ¹⁶Ba mpangi babakala, ya fuanaka lungana yina Mpeve ya Nlongo tubaka na Masonukua na inua ya Davidi samuna Yudasi yayi vuandaka ntudisi ya bantu kangaka Yesu. ¹⁷Yandi vuandaka kintuadi na beto, mpe yandi vuandaka sala ksalu mosi na beto. ¹⁸Muntu yayi sumbaka bilanga na mbngo ya menga, yandi kubuaka, yandi zenganaka na kati kati mpe mindia na yandi nionso panzanaka. ¹⁹Diambu yayi zabakanaka na bantu nionso ya Yelusalami ti bilanga yayi bokuduluaka na ndinga bau Akeladam, ya zola tuba, bilanga ya menga. ²⁰Nzoka ya sonamaka na minkunga ya Davidi: Bika Inzo na yandi vuanda ya kuyuma, mpe muntu vuanda kuna ve! Mpe bika muntu ya nkaka baka kiyeko na yandi! ²¹Ya me luta mbote ti bantu yayi zieta na beto ntangu nionso Mfumu Yesu vuandaka zinga na beto, ²²ku banda mbotokolo ya Yoane ti kilumbu yandi katuluaka kati na beto, bika mosi nabau vukana na beto samu yandi vuanda mbangi ya mfulukulu na yandi. ²³Ba tedimisaka bantu zole: Yosefi kele na nkumbu ya Balasaba, nkumbu ya ku buela kele Yustu, na Matia. ²⁴Bosi ba salaka kisambu yayi: Mfumu, nge me zaba ba ntima nionso, sola na bau zole nani nge me zola, ²⁵samu yandi baka kisielo yayi mpe kintumua yayi katukilaka Yuda na ku lkuenda na kisika na yandi. ²⁶Ba salaka zeke, mpe zeke kubuaka na Matia, yayi tanguaka na ba ntumua kumi na zole.

2

¹Kilumbu ya Pantekoti bau nionso kutakanaka kisika mosi. ²Na mbala mosi ningu ya mupepe katukaka na dizulu bonso kitembo, mpe ya fulukaka na inzo yina ba vuandaka. ³Na bau monanaka tudimi kifuani bonso tudimi ya tiya, ya vambanaka ba yayi na ba yina, mpe ya kulumukaka na mosi mosi na bau. ⁴Mpe fulusuaka na Mpeve ya Nlongo, bosu ba bandaka kutuba na tudimi ya nkaka bonso Mpeve vuandaka tumina bau na kutuba. ⁵Nzoka, na kilumbu yina ba yuda vuandaka na Yelusalemi, bantu ya kudedama katukaka na bisika nionso kele na insi ya dizulu. ⁶Na makele yina, ndonga ya bantu vuandaka zaula, ba monaka ngitukulu samu konso muntu vuandaka kuwa yina ba vuandaka tuba ndinga bau. ⁷Bau nionso yitukaka, vuandaka zengele zengele, mpe ba tubasanaka ba yayi na ba yina: Tala bantu yayi kena kutuba, bau nionso kele bantu ya Ngalili ve? ⁸Bosi inki mutundu beto kena kuwa bau mosi mosi na ndinga na beto ya buala e? ⁹Patia, Media na Elami, na ba yina ke vuandaka na Mesopotamia, na Yuda, na Kapadokia, na Ponto, na Asia, ¹⁰na Filingia, Pamfilia, na Ngipiti, mpe na kitini ya Libia penepene ya Kilene, na ba yina katukaka na Loma, ba Yuda na ba Posilita, ¹¹bantu ya Kelete na Alabia, inki mutindu beto kena kuwa bau na ba ndinga na beto mavanga ya nene ya Tata Nzambi e? ¹²Bua nionso monaka mangitukulu, mpe ba zabaka kuyindula diambu ve. Ba tubasanaka ba yayi na ba yina: Yayi, inki ya zola tuba e? ¹³Kansi ba yankaka vuandaka vueza, mpe tubaka: Ba me fuluka na vinia ya nzeke nzeke. ¹⁴Buna Petelo mi monisaka na ba kumi na mosi, yandi tombulaka ndinga, mpe yandi tubaka mambu yayi: Bayudayo ya babakala, mpe beno nionso kena kuvuanda bilumbu yayi na Yelusalemi, beno zaba mambu yayi, beno zibula makutu na kuwa mpona na munu! ¹⁵Bantu yayi me kolua ve, mutindu beno kena kubanza, samu ya kele kilokula ya tatu ya kilumbu ya bubu yayi. ¹⁶Kansi yau mbikudi Yoeli tubaka: Tata Nzambi me tuba: ¹⁷Na bilumbu ya nsuka mu ke dukula mpeve na munu na nsuni nionso; bana na beno ya ba bakala na ya ba kento ke bikula, ba ntuenia ke mona mona meso, mpe binunu na beno ke lota ba ndozi. ¹⁸Na bisadi na munu ya kento mpe ya babakala, na bilumbu yina, mu ke dukula Mpeve na munu; mpe ba ke bikula. ¹⁹Mu ke monisa mangitukulu na zulu mpe himangu na ntoto, menga, tiya, dituti ya muisi; ²⁰Mambu ke tuama ngizulu ya kilumbu ya Mfumu, kilumbu yina ke vuanda nkembo ya nene ntangu ke kituka kitombe, mpe ngonda ke kituka menga. ²¹Buna konso muntu ke bombidila nkumbu a Mfumu ke vulusua. ²²Babakala ya Isaeli, beno kuwa mambu yayi! Yesu ya Nazaleti, muntu yayi Tata Nzambi tedilaka kimbangi na ntuala na beno samuna bimangu, mangitukulu mpe bidimbu yandi salaka kati na beno, mutindu beno me zabila yau beno mosi; ²³muntu yayi, yekuluaka mutindu ya kubaminaka mpe na lukanu ya Tata Nzambi, beno komaka yandi na dikuluzu beno kufuaka yandi na maboko ya bantu me kondua nsiku. ²⁴Tata Nzambi fulukisaka yandi mpe kutulaka yandi na ba nsinga ya lufua, samu ya lendakanaka ve ti yandi simbininua na yau. ²⁵Davidi me tuba samuna yandi: mu vuandaka toma mona Mfumu na ntuala na munu, yandi kele na lubakala na munu, samu mu nikusua ve. ²⁶Na yau, ntima na munu kele nakiese, mpe ludimi na munu kele ya ku yangalala; mpe nsuni na munu ke vunda na kivuvu, ²⁷Samu nge ke bembika muela na munu na insi ya bafua ve, mpe nge ke bika ve wanlongo na nge kubua na bumbabu ve. ²⁸Nge monisaka munu ba nzila ya moyo, nge ke fulusa munu na kiesa na ntadisi na nge. ²⁹Ba mpangi babakala, bika na kimpuanza nionso me baka insua ya kutubila beno, yina me tadila nkaka ya dikanda Davidi, yandi kufuaka, yandi zikuaka, mpe ndiamu na yandi kele na beto ti kilumbu ya bubu yayi. ³⁰Lokola yandi vuandaka mbikudi, mpe yandi zabaka ti Tata Nzambi silaka yandi na kudia ndefi ti mosi na dibuta ke vingana na kiti ya kimfumu na yandi, ³¹yandi kubikaka mfulukulu mpe yandi samunaka, nsangu ya Klisto, na kutuba ti ba lendaka bembika yandi ve na insi ya bafua, mpe nzutu na yandi lenda babuka ve. ³²Ya kele Yesu ya Tata Nzambi fulukisaka na bafua; beto kele ba mbangi na diambu yina. ³³Yandi zanguluaka na diboko ya lubakala ya Tata Nzambi, mpe yandi tambulaka Mpeve ya Nlongo yayi siluaka, katukaka na Tata, mpe ya muanganaka mutindu beno kena kumona mpe kuwa. ³⁴Samu Davidi tombukaka na dizulu ve, kansu yandi mosi me tuba: Mfumu me tuba na Mfumu na munu: vuanda na lubakala na munu, ³⁵ti mu ke kitula mintantu na nge kidiatulu na nge. ³⁶Bika inzo ya mvimba ya Isaeli na kedika ti Tata Nzambi kumisaka Mfumu mpe Klisto, yesu yayi beno komaka na dikulunsu. ³⁷Na manima kuwa mambu yina, kingongo builaka bau na ntima mpe ba tubaka na Petelo mpe na ba ntumua yankaka: Ba mpangi babakala, inki beto ke sala? ³⁸Petelo me tubila bau: Beno vilula bantima na beno mpe konso muntu botukua na nkumbu ya Yesu Klisto, samuna ndemvokolo ya masumu na beno; mpe beno ke tambula nkayilu ya Mpeve ya Nlongo. ³⁹Samu nsilulu kele ya beno, ya bana na beno, mpe na bayina nionso kele ntama, bantu mingi yina Tata Nzambi, Mfumu na beto ke bokila. ⁴⁰Bosi yandi

bombidilaka mpe yandi siamisaka bau, na kutuba ti: Beno kivulusa na mbandu yayi ya mvilangani. ⁴¹Na manima kutuba, ba yina ndimaka mambu na yandi botukuaka; mpe ntalu ya minlongoki buelamaka kilumbu yina, lenda vuanda mafunda tatu ya miela. ⁴²Ba tatamanaka na malongi ya ba ntumua, na mbundani ya kimpangi, na mbukununu ya dimpa, mpe na tusambulu. ⁴³Konso muntu vuandaka mona wonga, mpe ba ntumua vuandaka salaka mambu ya ngitukulu mpe bimangu. ⁴⁴Ba yina nionso tulaka kiminu vuandaka kisika mosi, mpe bima na bau nionso vuandaka ya kintuadi. ⁴⁵Ba vuandaka teka ba inzo na bau na ba bima na bau, mpe ba vuandaka kabula bima bau nionso mutindu vuandaka nsatu ya konso muntu. ⁴⁶Konso kilumbu bau nionso tatamanaka kuvuandakintuadi na kinlongo, ba vuandakabukuna dimpa na ba inzo, mpe ba vuandaka kudia na kiese mpe na luyinunu ya ntima, ⁴⁷ba zitisaka Tata Nzambi, mpe ba bakaka nlemvo ya nkangu ya mvimba. Bosi konso kilumbu Mfumu vuandaka buela na kinlongo ba yina vilusuaka.

3

¹Na kintuadi, Petelo na Yoane tombukaka na kinlongo na kilokula ya ivua ya lusambulu. ²Muntu mosi butukaka dikoka vuandaka natua konso kilumbu mpe kutula yandi na kielo ya kinlongo vuandaka bokudulua kitoko, samu yandi lomba minkayilu na bantu vuandaka kota na kinlongo. ³Ntangu muntu yayi monaka Petelo na Yoane vuandaka kota, yandi lombaka bau minkayilu. ⁴Petelo talaka yandi kintuadi na Yoane, me toma tala yandi mpe me tuba: tala beto. ⁵Mpe yandi me sungamina bau, na dibanza ya kubaka kima na maboko na bau. ⁶Bosi Petelo me zabisa yandi: mu kele na wolo ve na palata ye, kansi yina kele na munu, me pesa nge yau: na nkumbu ya Yesu Klisto ya Nazaleti, telama mpe tambula. ⁷Mpe Petelo me simba yandi na diboko ya lubakala, me tedimisa yandi. Makulu na madikulu na yandi me siama, ⁸na mbala mosi yandi me dumuka mpe me telema, yandi me banda kutambula. Yandi me kota na kinlongo na bau, ya kutambula, kudumuka, mpe kuzitisa Tata Nzambi. ⁹Bantu nionso monaka yandi kutambula mpe kuzitisa Tata Nzambi. ¹⁰Ba zabaka ti, yandi muntu vuandaka na kifu ya kuvuanda na muelo ya kinlongo samuna kulomba minkayilu, mpe ba yitukaka, ba vuandaka zengele zengele na yina kuminaka yandi. ¹¹Lokola yandi taukilaka Petele na Yoane ve, nkangu ya mvimba yitukaka mpe zaulaka penepene na bau, na kielo ke bokuduluaka ya Solomo. Ntangu ¹²Petele monaka mutindu yina, me tuba na nkangu: Babakala ya Israeli, samuna inki beno kena kuyituka na mambu yayi? samuna inki beno kena kusungamina beto, ya kele ve ti na kilendo na beto to na kivumi na beto nde beto me diatisa muntu yayi? ¹³Nzambi ya Abalahami, ya Isaki mpe ya Yakobo, Nzambi ya ba tata na beto, kembisaka kisadi na yandi Yesu yayi bano yekulaka mpe beno tingunaka na ntuala ya Pilatu, yayi vuandaka na lukanu ya kubikidila yandi. ¹⁴Beno tingunaka wanlongo mpe wa lunungu, mpe ndombolo vuandaka ti ba bikidila beno mvondi. ¹⁵Beno kufuaka Mfumu a moyo, kansi beto kele ba mbangi ya mambu yina; ntangu tata Nzambi fulukisaka yandi na bafua. ¹⁶Ya kele na kiminu na nkumbu ya yesu nde nkumbu ya muntu yayi beno me zaba mpe beno kena kumona me siamusua; kiminu na Yesu pesaka luniakusu ya kulunga na muntu yayi kele na ntadisi ya beno nionso. ¹⁷Na ntangu yayi, ba mpangi, me zaba ti beno salaka yau na mintuadisi na beno samuna kukondua nzayilu. ¹⁸Kansi ya kele mutindu yina Tata Nzambi kukisaka mambu yandi tekilaka kutuba na inua ya ba mbikudi na yandi nionso, ti Klisto na yandi fueti mona mpasi. ¹⁹Na yau, beno vilula ba ntima mpe beno soba nkadulu na beno, samu masumu na beno vinzulua, bosi ba ntangu ya mpongoso ya Mfumu kumina beno, ²⁰mpe yandi tinda yina yandi kubikilaka beno, Yesu Klisto, ²¹yina dizulu fueti tambula ti ba ntangu ya nkubukulu ya bima nionso ke fuana, ntangu ya ntama yina Tata Nzambi tubilaka na inua ya ba mbikudi na yandi ya nlongo. ²²Mose tubaka: Mfumu Nzambi na Beno ke bimisa na kati ya ba mpangi na beno mbikudi bonso munu; beno ke kuwa yandi na nionso yandi ke zabisa beno, ²³mpe konso muntu ke kuwa mbikudi yina ve, ke fukisua kati ya nkangu. ²⁴Kubanda Samueli, ba mbikudi nionso yina landanaka kutuba, Ba samunaka mpe bilumbu yina. ²⁵Beno kele bana ya ba mbikudi mpe luwawanu yina Tata Nzambi salaka kintuadi na ba tata na beto, ntangu ba tubaka na Abalahami: Makanda nionso ya ntoto ke sakumunua na nkuna na nge. ²⁶Tata Nzambi bandaka ntete ntete na beno, ntangu yandi bimisaka kisadi na yandi, mpe tindaka yandi samuna kusakumuna beno, na kukatusa mosi mosi na kitombe.

4

¹Na ntangu Petelo na Yoane vuandaka tuba na nkangu, ba nganga nzambi, ba ntudisi ya kinlongo na ba saduki kuizaka, ²ba vuandaka na kiese ve na yina ba vuandaka longa na nkangu, mpe kusamuna mfulukulu ya bafua na nkumbu ya Yesu. ³Ba dkangaka bau, mpe ba tulaka bau na boloko ti kilumbu me landa mbazi; samu nkokila kukikuminaka. ⁴Kansi, bantu mingi na ba yina kuwaka Nsangu tulaka kiminu, mpe ntalu ya bantu buelamaka lenda vuanda mafunda tanu. ⁵Na kilumbu landaka mbazi, mintuadisi ya nkangu, ba mbuta za bantu mpe ba minsoniki, ⁶kutakanaka na Yelusalemi, kintuadi na Ana, ngudi a nganga, Kaifa, Yoane, Alesanda, mpe na ba yina nionso vuandaka na dikabu ya ba ngudi a nganga. ⁷Batulaka Petelo na Yoane na kati, mpe ba yuvulaka bau: Na luve ya nani to na nkumbu ya nani beno sadilaka mambu yina? ⁸Buna Petelo, ya kufuluka na Mpeve ya Nlongo, me zabisa bau: ya nkangu, mpe ba kuluntu ya Israeli, ⁹lokola beno kena kuyuvula beto na diambu me tadila mambote yina me salma na mbevo, samu beto zabisa beno mutindu yandi me belukila, ¹⁰bika beno nionso zaba yau, mpe bika nkangu nionso ya Israeli zaba yau! Ya kele na nkumbu ya Yesu Klisto ya Nazaleti, yayi beno komaka na dikulunsi, mpe yayi Tata Nzambi fulukisaka na bafua, na nkumbu na yandi nde muntu yayi me telama na mavimpi ya kulunga na ntadisi na beno. ¹¹Yesu kele dibanga yayi losuaka na beno kena kutunga, yau kitukaka ya ungudi na kikonko. ¹²Mpulusu kele na muntu ya nkaka ve; samu na insi a ntangu nkumbu ya nkaka kele ve yayi pesaminaka beto kati na bantu, yina beto lendaka vulusulua. ¹³Ntangu ba monaka kivuvu ya Petelo na Yoane, ba yitukaka, mpe ba vuandaka kanisa ti ba kele bantu ya nkangu kele ya kutungua ve; mpe ba kuizaka zaba bau samu ba

vuandaka na Yesu. ¹⁴Kansi lokola muntu yayi niakusuaka vuandaka penepene na bau, ba vuandaka na diambu ya kuvutula ve. ¹⁵Ba tuminaka bau ba bima na mbazi a nkanu, mpe ba fiongninaka diambu yina bau na bau, ¹⁶na kutuba: Inki beto ke sala na bantu yayi? Samu kidimbu yina ba salaka na Yelusalemi zabakanaka na bantu nionso ti bantu yayi me sala kimangu, mpe beto lenda manga yau ve. ¹⁷Kansi samu diambu yayi luta panzana ve na kati ya nkangu, beto kanikina mpe kuvumisa bau ti muntu mosi diaka ve lenda tuba diaka diambu na nkumbu yina. ¹⁸Mpe ba bokilaka bau, ba kanikinaka bau ti ba lenda tubila mpe longila diaka na nkumbu ya Yesu ve. ¹⁹Petelo na Yoane vutudilaka bau: Beno fiongunina beno mosi kana ya kele ya lunungu na ntadisi ya tata Nzambi, beto tumamina beno to Tata Nzambi; ²⁰samu beto lenda bika vekutuba yina beto monaka mpe kuwaka. ²¹Ba vumisaka bau diaka, kansi ba bikidilaka bau samuna nkangu, ba vuandaka zaba ve inki mutindu ba lendaka pesa bau kitumbu, samu bau nionso vuandaka zitisa Tata Nzambi na yina salamaka. ²²Samu muntu yayi kimangu salaminaka vuandaka na ba mvula kuluta makumi iya. ²³Na manima kubikidila bau, ba kuendaka na ba mpangi na bau ya kisalu, mpe ba zabisaka bau yina ba ngudi a nganga mpe ba mbuta za bantu tubilaka bau. ²⁴Na ntangu ba kuwaka yau, na kintuadi mpe na mbala mosi ba tombulaka ndinga na Tata Nzambi mpe ba tubaka: Mfumu, nge muntu salaka dizulu, ntoto, imbu, mpe nionso kele na yau, ²⁵nge muntu tubaka na Mpeve ya Nlongo, na inua ya tata na beto, kisadi na nge Davidi: samuna inki mvualangani kati na ba insi, mpe mabanza ya imbi kati na nkangu e? ²⁶Mintimu ya ntoto fuemaka, mpe bana ya mininu kutakana na kuvuanda kitantu na Mfumu na beto Yesu Klisto, mpe na ki kusua na yandi. ²⁷Na yau, Elodi, pontio Pilatu me kutakana na mbanza yayi kitnuadi na ba insi mpe na nkangu ya Isaeli; ti ba vuanda kitantu na kisadi na nge ya nlongo yina nge kusaka, ²⁸samuna kusala nionso yina diboko na nge mpe lukutakanu nge kizengilaka. ²⁹Na ntangu yayi, Mfumu, tala kuvumisa na bau, mpe pesa bisadi na nge kivuvu ya kufuana samuna kusamuna mambu na nge, ³⁰bika nge lambula diboko na nge, samu ti luniakusu, bimangu mpe mangitukulu salama na nkumbu ya Kisadi na nge ya Nlongo Yesu Klisto. ³¹Ntangu ba manisaka kusambila, kisika ba kutakanaka nikukaka; mpe bau nionso fulukaka na Mpeve ya Nlongo, mpe ba vuandaka samuna mambu ya Tata Nzambi na kivuvu. ³²Dikabu ya nene ya bantu tulaka kiminu vuandaka ntima mosi mpe muela mosi. Muntu mosi ve vuandaka tuba ti bima yayi kele ya munu mosi, kansi nionso ya bau vuandaka ya kintuadi. ³³Bantumua vuandaka tuba kimbangi ya Mfulukulu ya Mfumu Yesu na kilendo nionso. Mpe nlemvo ya nene vuandaka na bau nionso. ³⁴Samu kati na bau nionso, muntu mosi ve konduka kima: ba yina nionso vuandaka na bilanga to ba inzo, ba vuandaka teka yau, mpe kunata ntalu ya mbongo ba vuandaka tekila bima, ³⁵mpe ba vuandaka tula yau na makulu ya bantumua; mpe ba vuandaka kabula konso muntu mutindu vuandilaka nsatu na yandi. ³⁶Yosefi yayi bantumua pesaka nkumbu ya Banaba, yina zola tuba: muana ya lubombolo, mu Lewi, muntu ya Kipelo, ³⁷tekaka bilanga na yandi, mpe nataka mbongo, bosi yandi tulaka yau na makulu ya bantumua.

5

¹kansi muntu mosi na nkumbu ya Anani, kintuadi na Safila nkento na yandi, tekaka inzo mosi, ²mpe yandi suekaka ndambu ya mbongo, nkento na yandi zabaka yua; bosi yandi nataka yina bikanaka mpe yandi tulaka yau na makulu ya bantumua. ³Petelo me tubila yandi: Anania, samuna inki Satana me fulusa ntima na nge ti na kuvuna Mpeve ya Nlongo, mpe nge me sueka ndambu ya mbongo tekukilaka bilanga? ⁴Kana ya tekukaka ve ya zolaka bikana ya nge ve? mp na manima kuteka yau, ntalu vuandaka na maboko nange ve? Samuna iinki nge me tula mabanza ya imbi na ntima na ge? Nge me vuna bantu ve, kansi Tata Nzambi. ⁵Ntangu Anania kuwaka mambu yina, yandi me kubua mpe me kufua. Wonga ya nene bakamaka bantu nionso vuandaka kuwa. ⁶Ba ntuenia telamaka, ba zingaka yandi ba nataka yandi mpe ba zikaka yandi. ⁷Ba ntangu tatu lutaka, nkento na yandi kotaka, yandi zabaka ve yina salamaka. ⁸Petelo me baka ndinga ya kutuba: Tubila munu, ntalu yina kuandi beno tekilaka bilanga yina e? yandi vutulaka, ingeta, na ntalu yina kuandi. ⁹Na yau Petelo tubilaka yandi: Samuna inki beno wizanaka kutonta Mpeve ya Mfumu e? Tala, bantu kuendaka zika bakala na nge kele na muelo, mpe ba ke nata nge. ¹⁰Na ntangu yina kaka, yandi kubuaka na makulu ya ntumua, mpe yandi me kufua. Ntangu ba ntuenia kotaka, ba kutaka yandi ya kufua; ba nataka yandi, ba zikaka yandi penepene ya bakala na yandi. ¹¹Wonga ya ngolo bakamaka nkangu nionso vuandaka na lukutakanu, na ba yina nionso kuwaka mambu yina. ¹²Ba ntumua vuandaka sala bidimbu na bimangu mingi na maboko na bau kati na nkangu. Bau nionso vuandaka telama na muelo ya makunzi ya Solomo, ¹³mpe ba yina yankaka, muntu mosi ve mekaka kuvukana na bau; kansi nkangu vuandaka pesa bau luzitu ya kuluta. ¹⁴Ba bakala na ba kento, ntalu ya ba yina tulaka kiminu na Mfumu vuandaka buelama na kubuelamaka; ¹⁵na mutindu ti ba vuandaka nata ba mbevo na ba balabala, kutula bau na ba mfulu mpe na binatanguni, samu ti na ntangu Petelo ke luta, kini na yandi fuka mosi na bau. ¹⁶Bantu mingi ya ba mbanza ya penepene vuandaka zaula kunata ba mbevo na bantu vuandaka kuamusua na ba mpeve ya kusumuka na Yelusalami; mpe bau nionso bakaka luniakusu. ¹⁷Kansi ngudi a nganga na ba yina nionso vuandaka na tandi, beno zabati ba vuandaka kimvuka ya ba saduki, ba telamaka ya kufuluka na kimpala, ¹⁸ba kangaka ba ntumua, mpe ba lozaka bau na boloko ya bantu nionso. ¹⁹Kansi na mpimpa, ntangu mbasi ya Mfumu zibulaka bielo ya boloko, me bimisa bau, mpe me tubila bau: ²⁰beno kuenda, beno kota na kinlongo, mpe beno samuna na nkangu nionso mambu ya luzingu yayi. ²¹Ntangu ba kuwaka yau, na nsuku, ba kotaka na kinlongo, mpe ba vuandaka longa. Ntangu ngudi a nganga na ba yina vuandaka na yandi kuizaka, ba kutikisaka mbazi a nkanu na ba mbuta nionso ya bana ya Isaeli, ba tindaka samuna kukuenda baka ba ntumua na boloko. ²²Ntangu minkengi kumaka, ba monaka bau ve na kati ya boloko. ba vutukaka, mpe ba zabisaka nsangu, ²³ba tubaka: Beto me kuta boloko ya kukangama mbote mbote, mpe minkengi vuandaka na ntuala ya bielo; kansi na manima kuzibula, beto monaka muntu mosi ve na kati. ²⁴Ntangu ba kuwaka ba mpova yina, ntudisi ya kinlongo na na bangudi a nganga

vuandaka diaka ata na dibanza mosi ve samuna ba ntumua mpe ndandani ya mambu yayi. ²⁵Muntu mosi kuizaka zabisa bau: Tala, bantu yina beno tulaka na boloko kele na kinlongo, mpe ba kena kulonga nkangu. ²⁶Yau yina ntutadisi ya kinlongo kuendaka na minkengi, mpe ba nataka bau na kingolo ve, samu ba vuandaka na wonga ya nkangu lendaka lozila bau mabanga. ²⁷Na manima ya kunata bau na ntuala ya mbazi a nkanu, ngudi a nganga yuvulaka bau ²⁸mutindu yayi: Benoit zaba diaka ve ti na kingolo beto kanikinaka beno na kulonga na nkumbu yina e? Benoit tala, benoit me fuluza Yelusalami na ndongosolo na benoit, mpe benoit zola ti menga ya muntu yayi tangulua na intu na betoit. ²⁹Petelo na bantumua vutulaka: betoit fueti tumama na Tata Nzambi kansii na bantu ve. ³⁰Nzambi ya ba tata na betoit fulukisaka Yesu Klisto, yayi benoit kufuaka, mpe benoit komaka na dikulunsi. ³¹Tata Nzambi zangulaka yandi na diboko na yandi ya lubakala bonso Muana Ntimu mpe Mvuluzi, samuna kupesa Isaeli mpilulu a diela mpe ndemvokolo ya masumu. ³²Beto kele ba mbangi ya mambu yina, mutindu mosi na Mpeve ya Nlongo yayi tata Nzambi pesaka na ba yina ke tumamaka na yandi. ³³Ba fukutaka ntima samuna ba mpova yina, ba zolaka kufua bau. ³⁴Kansii mu falisi mosi na nkumbu ya Ngamalieli, dokotolo ya minsiku, zolakanaka na nkangu ya mvimba, telamaka na kati ya mbazi a nkanu, mpe yandi tumina na kilokula ya fioti ba bimisa ntete ba ntumua. ³⁵Bosi yandi me zabisa bau: Ba bakala ya Isaeli, benoit luenga na yina benoit zola sala na bantu yayi. ³⁶Samu, ntama ve Teuda bimaka, yandi kipesaka bonso muntu ya nene na dikabu na yandi, mpe bantu nkama iya vuandaka landa yandi: ba kufuaka yandi, bosii bantu nionso landaka yandi masaka muangana mpe ba kitukaka diaka kima ve. ³⁷Na manima na yandi, Yudasii ya Ngalili bimaka na ntangu ya nsonokono ya bantu, mpe yandi bendaka bantu mingi na dikabu na yandi: kansii yandi diaka kufuaka, mpe ba yina nionso landaka yandi masaka muangana. ³⁸Na ntangu yayi, mu kena kuzabisa benoit yau, benoit bika tatamana kulanda bantu yayi: mpe benoit bika ba kuenda bau. Kana kimvuka to kisalu yayi me katuka na bantu, ya ke kufua kuandi; ³⁹kansii kana ya me katuka na Tata Nzambi, benoit ke lenda kufua yau ve. Benoit keba na kubuila kisumbula samuna kunuanisa Tata Nzambi. ⁴⁰Ba ndimaka mabanza na yandi. Ntangu ba bokilaka ba ntumua, ba bulaka bau bikoti, ba pekisaka bau ba tuba na nkumbu ya Yesu Klisto diaka ve, bosii ba bikaka bau. ⁴¹Ba ntumua katukaka na ntuala ya mbazi a nkanukiese vuandaka na bau samu, na manima ya kusambusua, ba monaka bau bantu ya kufuana kulungua ntiakulu samuna nkumbu ya yesu Klisto. ⁴²Mpe konso kilumbu, kati na kinlongo mpe kati na ba inzo, ba vuandaka tatamana kulonga, mpe kusamuna nsangu ya mbote ya Yesu Klisto.

6 ¹Na ntangu yina, ntalu ya minlongoki vuandaka buelama, ba Eleni vungutaka samuna ba Ebeleio, samu mafola na bau vuandaka bakua mfunu ve na nkabulu ya bima vuandaka salama konso kilumbu. ²Ba kumi na zole bokidisaka dikabu ya minlongoki, mpe ba tubaka: Ya kele mbote ve betoit bika mambu ya Tata Nzambi samuna kusala na meza. ³Yau yina, ba mpangi, benoit pona ba bakala nsambodia, ba yina kele na kimbangi ya mbote, ba yina kele ya kufuluka na Mpeve ya Nlongo mpe na nduenga, samu betoit pesa bau kiyeko ya kisalu yina. ⁴Bosi betoit, betoit ke tatamana na lusambulu mpe na kisalu ya mambu ya Tata Nzambi. ⁵Dikabu ya mvimba sepelaka na dibanza yina. ba solaka Etieni, muntu ya kufuka na kiminu mpe na Mpeve ya Nlongo, Filipoi, Pokolo, Nikanoli, Timoni, Pamana mpe Nikolao, posilita ya Antiokia. ⁶Ba monisaka bau na ba ntumua, bosii na manima lusambulu, ba tensikaka bau maboko. ⁷Mpe mambu ya Tata Nzambi vuandaka nieka na ngolo, ntalu ya minlongoki vuandaka buelama mingi na Yelusalami, mpe dikabu ya nene ya ba nganga nzambi vuandaka tumama na kiminu. ⁸Etieni ya kufuluka na nlemvo mpe na kilendo, vuandaka sala mangitukulu mpe bimangu ya nene kati ya nkangu. ⁹Fidikabu ya bantu na dibunduke bokuduluaka ya balibetino, na ya ba Kilene, mpe na ya ba Alesanda, kintuadi na ba Yuda ya Kilikia na ya Asia, vuandaka bindana mpaka na Etieni; ¹⁰Kansii ba kubuaka na nduenga na yandi, na Mpeve yina vuandaka tinda yandi kutuba. ¹¹Na yau, ba tulaka bantu na insi ya kilendo na bau, mpe ba tubaka: Beto kuwaka yandi kutuba mambu ya ntiakulu samuna Mose mpe samuna Tata Nzambi. ¹²mpe Ba kitumunaka nkangu, ba mbuta za bantu mpe minsoniki, bosii ntangu ba kukilosaka na yandi, ba kangaka yandi mpe ba nataka yandi na mbazi a nkanu. ¹³Ba sosaka ba mbangi ya luvunu, yayi tubaka: Muntu yayi kena kutatamana kutuba mambu ya ntiakulu samuna kisika ya nlongo mpe ya minsiku; ¹⁴samu betoit kuwaka yandi na kutuba ti Yesu, muntu ya Nazalati ke buisa kinlongo, mpe yandi ke soba kinkulu Mose pesaka betoit. ¹⁵Bantu nionso yina ke talaka mambu na mbazi a nkanu sungaminaka Etieni, ba monaka ilungi na yandi bonso mbasi.

7

¹Ngudi a nganga me tuba: mambu kele mutindu yayi? ²Etieni vutulaka: Ba mpangi babakala na ba tata, benoit kuwa! Nzambi ya nkembo monikinaka tata na betoit Abalahami ntangu yandi vuandaka na Mesopotamia, tekila yandi kuenda vuanda na Kalani; ³bosi Tata Nzamni tubilaka yandi: Katuka na insi na nge na dibuta ne nge, mpe kuenda na insi yina me ke monisa nge. ⁴Yandi bimaka na insi ya ba kaladea, mpe yandi kuendaka vuanda na Kalani. Na manima lufua ya tata na yandi, yandi katukaka kuna, tata Nzambi lutasaka yandi na insi benoit kena kuvuanda bubu yayi; ⁵Ba pesaka yandi kisika mosi ve ya kuvuanda na insi yina, ata kisika ya kutula kitambi ve, kansii yandi silaka kupesa yau samu ya vuanda mvuilu na yandi na nkuna na yandi ke kuiza na manima, ata yandi butaka ve. ⁶Taata Nzambi tubaka mutindu yayi: Nkuna na yandi ke kuenda vuanda ntangu ya fioti na insi ya kinzenza; ba kekitula bau minanga mpe ba kemuesa bau mpasi ba mvula ba nkama iya. ⁷Kansii mu kefundisa insi yina kekitula bau minanga, me tuba Tata Nzambi. Na manima na yau, ba kebima, mpe ba kesadila munu na kisika yayi. ⁸Bosi Tata Nzambi pesaka na Abalahami luwawanu ya kuzengua kibakala; na yau, ntangu Abalahami butaka Isaki, yandi zengaka yandi kibakala na kilumbu ya nana ya mbutukulu; Isaki butaka mpe yandi zengaka kibakala ya Yakobi, mpe Yakobi zengaka ba nkaka kumi na zole. ⁹Ba nkaka zininaka Yosefi ntima, ba tekaka yandi samuna kunatua na Ngipiti. Kansii Tata Nzambi vuandaka na yandi, ¹⁰mpe yandi vuluzaka Yosefi na nzungu

na malema na yandi; Yandi pesaka Yosefi nduenga mpe yandi tambulaka nlemvo na ntadisi ya Falao, ntinu ya Ngipiti, yayi tumbaka yandi ntadisi ya kitini ya insi ya Ngipiti mpe na inzo na yandi.¹¹ Nsatu kotaka na insi ya mvimba ya Ngipiti, mpe na Kanana. Malema vuandaka ya nene, mpe ba tata na beto vuandaka na mpasi ya kubaka kima ya kudia.¹² Ntangu Yakobo kuwaka ti madia kele na Ngipiti, na mbala ya ntete, yandi tindaka ba tata na beto.¹³ Kansi na mbala ya zole, Yosefi zabakanaka na ba mpangi na yandi, bosi Falao kuizaka zaba dikanda vuandaka Yosefi.¹⁴ Bosi Yosefi tindaka ba kuenda baka tata na yandi Yakobo, na dikanda ya mvimba, yayi vuandaka na makumi nsambodia na tanu ya bantu.¹⁵ Yakobo kitaka na Ngipiti, kuna yandi fuilaka na ba tata na beto;¹⁶ mpe ba nataka bau na Sikemi, mpe ba tulaka bau na biziami yayi Abalahami sumbaka na mbongo; bana ya Amoli, tata ya Sikemi tekilaka yandi yau.¹⁷ Ntangu vuandaka finama yina nsilulu Tata Nzambi silaka Abalahami lendaka lungana, mpe nkangu niekaka mpe butanaka na Ngipiti,¹⁸ ti kilumbu ntinu yankaka kuizaka vingana, yina zabaka Yosefi ve.¹⁹ Ntinu yayi, sadilaka nduenga ya imbi samuna dikanda na beto, yandi muesa ba tata na beto mpasi, na diluaku ya kuyekula bana na bau, samu ba zinga diaka ve.²⁰ Na ntangu yina, butukaka Mose, yayi vuandaka ya kuzolakana na meso ya Tata Nzambi. Yandi yundukilaka na inzo ya tata na yandi ba ngonda tatu;²¹ bosi ntangu ba bimisaka yandi na nganda, muana ya Falao ya nkento bakaka yandi, mpe yundulaka yandi bonso muana na yandi.²² Mose kudusuaka na nduenga nionso ya bantu ya Ngipiti, mpe yandi vuandaka na kilendo na mpova mpe na mavanga.²³ Yandi vuandaka na ba mvula makumi iya, ntangu yandi bakaka dibanza na ntima ya kubumina ba mpangi na yandi, bana ya Israeli.²⁴ Yandi kuendaka kuta ba vuandaka muesa mpasi na mosi na bau, mpe yandi bulaka muntu ya Ngipiti.²⁵ Yandi vuandaka banza ti ba mpangi na yandi bakusaka ti Tata Nzambi me vulusa bau na diboko na yandi; kansi ba bakusaka ve.^{26,27,28} Kiklumbu landaka, ntangu ba vuandaka nuana, yandi biminaka bau na kati, yandi wisisaka bau na kuvuanda na kiyenge. Yandi tubaka: Ba tata, beno kele ba mpangi; samuna inki beno kena kunuana beno na beno e? Kansi yina vuandaka muesa mfinangani na yandi mpasi nungunaka yandi, mpe tubaka: Nani me tula nge nkuluntu mpe mfundisi na beto e? Ne zola kufua munu mutindu nge kufuaka mungipiti e?²⁹ Na mpova yina, Mose tinaka, mpe yandi kuendaka vuanda na insi ya Madiani, kuna yandi butaka bana zole.³⁰ Na manima ya ba mvula makumi iya, mbasi monikinaka yandi na dikanga ya mongo ya Sinai, na nlaku ya tiya vuandaka pela na inti.^{31,32} Ntangu Mose monaka yau, yandi yitukaka mbueno yina; mpe na ntangu yandi vuandaka finama samuna kufimpa yau, ndinga ya Mfumu wakanaka, yandi tubaka: Mu kele Nzambi ya ba tata na nge, Nzambi ya Abalahami, ya Isaki mpe ya yakobo. Na kuzakama yina, Mose lendaka tala diaka ve.³³ Mfumu me zabisa yandi: Katusa ba nsampatu kele na makulu na nge, Samu kisika nga me telama kele ntoto ya nlongo.³⁴ Mu monaka mpasi ya nkangu na munu kele na Ngipiti, mu kuwaka kidilu na bau, mpe me kita samuna ku kukula bau. Ntangu yayi, kuenda, mu ke tinda nge na Ngipiti.³⁵ Mose yayi ba kadilaka nkanu, ba tubaka: Nani tulaka nge nkuluntu mpe mfundisi na beto e? Yandi Tata Nzambi tindaka bonso nkuluntu mpe nkudi na lusadusu ya mbasi yina biminaka yandi na inti vuandaka lema.³⁶ Yandi bimisaka bau na Ngipiti, samuna kusala bimangu na bidimbu na insi ya Ngipiti, na ntuala imbu ya mbuaki, mpe na dikanga, na ba mvula makumi iya.³⁷ Ya kele Mose yayi tubaka na bana ya Israeli ti: Tata Nzambi ke tonginika mbikudi yankaka kati ya ba mpangi na beno ke vuanda bonso munu.³⁸ Na ntangu ya nkutakani na dikanga, yandi vuandaka solola na mbasi na mongo ya Sinai kintuadi na ba tata na beto, yandi bakaka ba mvutu ya moyo samuna kupesa beto.³⁹ Ba tata na beto zolaka tumama na yandi ve, ba nungunaka yandi, mpe ba vutulaka ntima na bau na Ngipiti,⁴⁰ ba tubaka na Aloni: Sadila beto ba nzambi yina ke tambula na ntuala na beto; samu Mose yayi bimisaka beto na insi ya Ngipiti, beto zaba ve inki yandi me kituka.⁴¹ Mpe na bilumbu yina, ba salaka muana ngombe, ba pesaka nkayilu ya kuyokua na kiteki, mpe ba sepelaka na kisalu ya maboko na bau.⁴² Na yau, Tata Nzambi tekaka bau nima, mpe yandi yekulaka bau na lusambulu ya bimuanu ya dizulu, mutindu ya sonamaka na mukanda ya ba mbikudi: Inzo ya Israeli, ntangu beno vuandaka ba mvula makumi iya na dikanga, beno pesaka munu minkayilu ya kufua na ya kuyokua?...⁴³ Beno nataka inzo ya ngoto ya lusambulu ya Moloki mpe mbuetete ye nzambi ya Lafani, bifuani yayi beno salaka samuna kusambila yau! bosi mu ke nata beno na kisika ya inda kuluta Babiloni.⁴⁴ Na Mose na dikanga, ba tata na beto vuandaka na inzo ya ngoto ya kimbangi, bonso tuminaka muntu yina tubaka na Mose na kusala mutindu yandi moninaka.⁴⁵ Ntangu ba tata na beto bakaka yau, ba kotisaka yau na lutuadusu na Yosua, na insi kuvuaka bantu yina Tata Nzambi kukaka na ntuala na bau, mpe yandi vuandaka kuna ti na kilumbu ya Davidi.⁴⁶ Bosi Davidi bakaka nlemvo na ntuala ya Tata Nzambi, mpe yandi lombaka ba tombula inzo samuna Nzambi ya Yakobo;⁴⁷ mpe Solomo muntu tungilaka yandi inzo.⁴⁸ Kansi mutindu me tuba mbikudi, Tata Nzambi Mpungu Tulendo ke zingaka ve na yina me salama na maboko ya bantu.⁴⁹ Dizulu kele kivuandulu na munu, mpe ntoto kidiatulu na munu. Mfumu me tuba: Inki inzo beno ke tungila munu to wapi kisika ke vuanda kivundulu na munu e? ⁵⁰ Beno zaba ve ti bima yayi nionso maboko na salaka yau e?...⁵¹ Bantu na nsingu ya kutintama, ba kele na ntima mpe makutu ya kuzengua ve! Beno ke kakidilaka Mpeve ya Nlongo ntangu nionso. Yina vuandaka ba tata na beno, beno mpe mutindu mosi na bau.⁵² Nani na ba mbikudi zomuaka ve na ba tata na beno? Ba kufuaka ba yina tuamaka kusamuna ngizulu ya walunungu, yina beno yekulaka, mpe samu beno vuandaka mimvondi,⁵³ beno yayi bakaka minsi kulandila nsikudukusu ya ba mbasi kansi ba lundaka yau ve!...⁵⁴ Na ntangu ba kuwaka mambu yina, Ba vuandaka ntima ya kufitakana, mpe ba vuandaka kuetisa menosamuna yandi.⁵⁵ Kansi Etieni ya kufuluka na Mpeve ya Nlongo, mpe ntangu yandi talaka siu na dizulu, yandi monaka nkembo ya Tata Nzambi mpe Yesu Klisto ya kutelama na lubakala ya Tata Nzambi.⁵⁶ Yandi tubaka: tala, mu kene kumona mazulu ya kuzibuka, mpe Muana ya Muntu ya kutelama na lubakala ya Tata Nzambi.⁵⁷ Ba bokaka na ndinga ya ngolo, na kukikanga makutu, mpe na mbala mosi bau nionso kuendaka buila yandi,⁵⁸ ba kokaka yandi na nganda ya mbanza, mpe ba lozilaka yandi mabanga. Ba mbangi tulaka bilele na bau na makulu ya ntuenia ya bakala na nkumbu ya Sauli.⁵⁹ Mpe Etieni ba lozilaka mabanga vuandaka sambila mutindu yayi: Mfumu na beto Yesu Klisto, yamba muela na

munu! ⁶⁰Bosi ntangu yandi fukamaka, yandi bokaka na ndinga ya ngolo: Mfumu, kutuikila bau disumu yayi ve! Kansi na manima ya ba mpova yayi, yandi lekaka.

8

¹Sauli ndimaka lufua ya Etieni. Na kilumbu yina nzomono vuandaka ya nene na dibundu ya Yelusalemi, kukatula ba ntumua, bau nionso muanganaka na bitini ya Yuda mpe ya Samalia. ²Bantu ya ntima mbote kuendaka zika Etieni, mpe ba tomaka dila yandi. ³Kansi na ndambu ya Sauli, yandi vuandaka sosa kufuasikisa dibundu; yandi vuandaka kota ti na bainzo, kuziona ba bakala na ba kento mpe kulosa bau na boloko. ⁴Ba yina muangusuka vuandaka kuenda bifulu nionso, samna kulonga Nsangu ya Mbote ya mambu ya Tata Nzambi. ⁵Ntangu Filipino kitaka na Samaliya, yandi longaka Klisto. ⁶Nkangu ya mvimba vuandaka kuwa mbote mbote yina Filipino vuandaka tuba, ntangu ba kuwaka mpe ba monaka bimangu yandi vuandaka sala. ⁷Samu ba mpeve ya kusumuka bimaka na bantu mingi yina vuandaka na yau, ba bokaka na ndinga ya ngolo, mpe makoka na bantu ya kuvenga makulu mingi belukaka. ⁸Bosi kiese ya mingi vuandaka na mbanza yina. ⁹Na ntangu lutaka, muntu mosi vuandaka na mbanza nkumbu na yandi Simoni, yai kukimonaka muntu ya mfunu, yandi vuandaka sadila minkisi mpe kuyitukisa nkangu ya Samaliya. ¹⁰Kubanda na baleke ti na ba mbuta, bau nionso vuandaka kuwa yandi mbote mbote, mpe ba tubaka: Yandi yayi kele kilendo ya Tata Nzambi, ke bokuduluaka ya nene. ¹¹Ba vuandaka kuwa yandi mbote mbote, samu kubanda ntama, yandi vuandaka yitukisa bau na minkisi na yandi. ¹²Kansi ntangu ba kuikilaka na Filipino, muntu yayi vuandaka samuna Nsangu ya Mbote ya kimfumu ya Tata Nzambi mpe ya nkumbu ya Yesu Klisto, ba bakala na ba kento botukuaka. ¹³Simoni yandi mosi kuikilaka, mpe na manima ya mbotokolo, yandi tatukilaka diaka Filipino ve, mpe yandi yitukaka na kumona bidimbu na mambu ya ngitukulu yandi vuandaka sala. ¹⁴Ntangu ba ntumua vuandaka ya Yelusalemi kuwaka ti mambu ya Tata Nzambi me kota na Samaliya, ba tindaka Petelo na Yoane kuna. ¹⁵Ntangu ba yayi kumaka na Samaliya, ba sambidilaka bau, samu ba baka Mpeve ya Nlongo. ¹⁶Samu na ntangu yina, kati na bau Mpeve kitaka ata na muntu mosi ve; ba botukuaka kaka na nkumbu ya Mfumu Yesu. ¹⁷Bosi Petelo na Yoane tulaka bau maboko, mpe ba bakaka Mpeve ya Nlongo. ¹⁸Ntangu Simoni monaka ti Mpeve ya Nlongo kena kupesama na ntudulu a maboko ya ba ntumua, yandi pesaka bau mbongo, ¹⁹mpe yandi me tuba: Beno pesa munu mpe kilendo yina samu muntu yina mu ke tula maboko yandi baka Mpeve ya Nlongo. ²⁰Kansi Petelo me zabisa yandi: Bika mbongo na nge fukila kintadi na nge mosi, samu nge kanisaaka ti na mbongo ba ke bakilaka nkayilu ya kimpeve. ²¹Na mambu yayi, nge ke baka ata ndambu ve, kikunku mpe ve, samu ntima na nge kele ya kusungama ve na meso ya Tata Nzambi. ²²Vilula diela na mambi na nge, mpe lomba Mfumu kana ya lendakana, yandi lemvukila mabanza ya ntima na nge, ²³samu mu kena kumona nge kele nandudi ya ngolo mpe nge kele ya kukangama na nsinga ya mambu ya imbi. ²⁴Simoni vutulajika: Beno mosi, bika beno sambidila munu, samu yina nge me tuba ya kumina munu ve. ²⁵Na manima ya kutuba kimbangi mpe kuwa mambu ya Mfumu, Petelo na Yoane vutukaka na Yelusalemi, mpe ba samunaka Nsangu ya Mbote na ba buala mingi ya samaliya. ²⁶Mbasi ya Mfumu sololaka Filipino, me tuba: Telama, mpe kuenda na ndambu ya sude na nzila ke kitaka na Yelusalemi na Ngasa, yina kele dikanga. ²⁷Yandi telamaka mpe yandi kuendaka. Kansi tala, muntu ya Etiopia, mayala ba kufuaka nima, dingisi ya Kandake, ntinu a nkento ya Etiopia, nkengi ya mvuilu na yandi ya mvimba, kuizaka na Yelusalemi samuna kuzitisa, ²⁸yandi vuandaka vutuka, me vuanda na dikalu na yandi, mpe yandi vuandaka tanga mbikudi Yesaya. ²⁹Mpeve me tuba na Filipino: Kuenda, pusana penepene ya dikalu yina. ³⁰Filipo zawulaka mpe kuwaka muntu ya Etiopia vuandaka tanga mbikudi Yesaya. Yandi tubilaka yandi: Nge kena kubakusa yina nge kena kutanga e? ³¹Yandi vutulaka: inki mutindu mu lenda bakusila, kana muntu tuadisa munu ve? Bosi yandi bokilaka Filipino samuna kutombuka mpe ba vuanda kintuadi. ³²Kibuku ya Masonukua yandi vuandaka tanga kele yayi: Ba nataka yandi bonso dimeme na kivondolo ya bibulu; bonso dimeme ke tubaka ve ne ntadisi ya muntu kena kuzenga yandi mika. Yandi zibulaka inua ve. ³³Na luyinunu na yandi, mfundusu na yandi zenganaka. Mpe nani lenda katula ditinta ya dikanda e? Samu luzingu na yandi katuluaka na ntoto. ³⁴Dingizi me tuba na Filipino: Dodokolo, Nani mbikudi kena kutubila mutindu yina e? na yandi mosi to na muntu yankkaka? ³⁵Na yau, Filipino zibulaka inua mpe tubaka samuna kibuku yina, yandi samuninaka yayindi Nsangu ya Mbote ya Yesu. ³⁶Lokola ba tatamanaka nzila na bau, ba monaka maza. mpe dingizi ya ntinu me tuba: Tala maza yau yayi, inki lenda kakidila mbotokolo na munu; e? ³⁷Filipo me tuba: Kana nge me tula kiminu na ntima na nge ya mvimba, ya lenda salama. Dingizi me vutula: Me tula kiminu ti Yesu Klisto kele Muana ya Nzambi. ³⁸Yandi tedimisaka dikalu; Bau zole, Filipino na dingizi ya ntinu kitaka na maza, mpe Filipino botikaka dingizi ya ntinu. ³⁹Na ntangu ba bimaka na maza, Mpeve ya Mfumu zamunaka Filipino, mpe dingizi monaka diaka yandi ve. Kansi na kiese vuandaka na yandi, dingizi tatamanaka nzietolo na yandi, ⁴⁰kansi Filipino kumaka na Azoti, kuna yandi kuendaka ti na Kaisalia, samuna kulonga ba mbanza nionso yina yandi lutilaka.

9

¹Kansi Sauli tatamanaka kuzoma na kufua minliongoki ya Mfumu, bosu yandi kuendaka na ngudi a nganga, ²samuna kulomba mukanda ya kunata na Damasiko na ba inzo ya tukutukunu, kana yandi me mona bantu ya kimvuka yayi ya impa, ya vuanda ba bakala to ba kento, yandi nata bau na Yelusalemi ya kukangua ba nsinga. ³Ntangu yandi vuandaka na nzila, mpe yandi finamaka na Damasiko, mbala mosi kukia katukaka na dizulu kienzulaka kisika yandi vuandaka. ⁴Yandi kubuaka na ntoto, mpe yandi kuwaka ndinga mosi tubilaka yandi: Sauli, Sauli, samuna inki nge kena kuzoma munu? ⁵Yandi vutulaka: Nge nani, Mfumu e? Bosu Mfumu tubaka: munu Yesu yayi nge kena kuzoma. Ya lendaka vuanda mpasi samuna nge na kutatamana nzila yina na kiluazu. ⁶Yandi vuandaka zakama na wonga, me tuba: Mfumu inki nge zola mu

sala e? Bosi Mfumu tubilaka yandi: Telama, kota na mbanza, mpe ba kezabisa nge yina nge ke sala. ⁷Ba bakala vuandaka zieta na yandi ba telamaka sui; ba vuandaka kuwa ndinga, kansi ba vuandaka mona muntu ve. ⁸Sauli telamaka, mpe meso na yandi ya kuzibuka, kansi yandi vuandaka mona kima ve; ba simbaka yandi na dibokompe ba nataka yandi na Damasiko. ⁹Yandi salaka bilumbu tatu kumona kima ve, kudia mpe kunua kima ve. ¹⁰¹¹¹²Nzoka kuna na Damasiko vuandaka na nlongoki mosi na nkumbu ya Anania. Mfumu tubilaka yandi na mona meso: Anania! Yandi vutulaka: Munu yayi, Mfumu! Bosi Mfumu me zabisa yandi: Telama, kuenda na balabala kele na nkumbu ya lubakala, mpe sosa na inzo ya Yudas muntu kele na nkumbu ya sauli muntu ya Talaso. Samu yandi kena kusambila, mpe Sauli monaka na mona meso muntu mosi na nkumbu ya Anania vuandaka kota, mpe tulaka yandi maboko samu yandi mona. ¹³Anania vutulaka: Mfumu, bantu mingi vuandaka zabisa munu mambu ya imbi muntu yayi vuandaka sala na ba nlongo na nge na Yelusalemi; ¹⁴mpe awa yandi kele na kilendo ya ba ngudi a nganga, samuna kukanga na nsinga ba yina nionso ke bombidila nkumbu na nge. ¹⁵Kansi Mfumu tubilaka yandi: kuenda, samu muntu yina kele kisadulu yina mu ponaka, samuna kunata nkumbu na munu na ntuala ya ba insi, na ntuala ya ba ntinu mpe na ntuala ya bana ya Isaeli; ¹⁶mpe mu ke monisa yandi mpasi nionsq yandi ke mona samuna munu. ¹⁷Anania bimaka, mpe ntangu yandi kumaka na inzo, yandi tulaka Sauli maboko, na kutubaka ti: Sauli mpangi na munu, mfumu yina monikinaka nge na nzila nge vuandaka kuizila, me tinda munu samu nge mona mpe ngE fulusua na Mpve ya Nlongo. ¹⁸Na ntangu yina kaka, bima mosi bonso bibala ntumbu sotuka meso, mpe yandi monaka. yandi telamaka, mpe yandi butukuaka, ¹⁹bosi na manima ya kudia, ngolo vutukaka na nzutu. Sauli salaka ndambu ya bilumbu na minlongoki vuandaka na damasiko. ²⁰Mpe na mbala mosi yandi longaka na ba inzo ya tukutukunu ti Yesu kele Muana ya Tata Nzambi. ²¹Ba yina nionso kuwaka yandi vuandaka yituka, mpe ba vuandaka tuba: Muntu yayi, yandi ve vuandaka zoma ba yina vuandaka sambila nkumbu yayi, mpe ngizulu na yandi kuaku, samuna kukanga bau ba nsinga, mpe kunata bau na ntuala ya ba ngudi a nganga ve ? ²²Na yau, Sauli vuandaka luta kusiana, mpe yandi tutisaka bayuda yina vuandaka zinga na Damasiko ba intu, yandi monisaka ti Yesu kele Klisto. ²³Na fintangu ntangu, ba yuda kutakanaka samuna kufua yandi, ²⁴kansi Sauli kuizaka zaba lukanu na bau ya imbi. Ba vuandaka kenga mielo muini na mpimpa samuna kufua yandi. ²⁵Kansi na mpimpa minlongoki bakaka yandi, tulaka yandi na kitunga mpe ba kitisaka yandi a kibaka. ²⁶Ntangu yandi kuendaka na Yelusalemi, Sauli sosaka nzila ya kuvukana na bau; kansi bantu nionso vuandaka monanina yandi wonga, samu ba vuandaka ndima ve ti yandi kele nlongoki. ²⁷Na yau, Banaba bakaka yandi mpe nataka yandi na ba ntumua, mpe yandi tubilaka bantumua inki mutindu Sauli mona Mfumu, mpe tubaka na yandi, mpe na Damasiko, mutindu yandi longilaka kedika na nkumbu ya Yesu. ²⁸Yandi vuandaka kuendaka mpe kuvutuka na Yelusalemi na bau, ²⁹mpe yandi vuandaka tuba na kivuvu nionso na nkumbu ya Mfumu. Yandi vuandaka tuba mpe, na kubindana mpaka na ba Eleni; kansi ba yayi vuandaka sosa kufua yandi. ³⁰Ntangu ba mpangi kuizaka zaba yau, ba nataka yandi na Kaisalia, bosi ba pesaka yandi nzila ya kukuenda na Talaso. ³¹Na Yuda ya mvimba, dibundu vuandaka na luvuvamu, Ngalili ne Samalia vuandaka siamasana na ku diata na kivumi ya Mfumu, mpe ba vuandaka nieka na lutuadusu ya Mpeve ya Nlongo. ³²Lokola Petelo vuandaka bumina ba nlongo, yandi kitaka diaka na ba yina vuandaka na Lida. ³³Yandi kuendaka kuta muntu mosi vuandaka dikoka na nkumbu ya Ene, ya kuleka na mfulu ba mvula nana. ³⁴Petelo me tubila yandi: Ene, Yesu Klisto me belusa nge; telama, mpe baka nkuala na nge. Na mbala mosi yandi me telama. ³⁵Bantu nionso ya Lida mpe ya Saloni monaka yandi, mpe babilukaka na Mfumu. ³⁶Na kati ya minlongoki vuandaka Yope, nkenyo mosi na nkumbu ya Tabita, ya zola tuba Doloka: yandi vuandaka sala mambu mingi ya mbote mpe ku pesa minkayilu. ³⁷Yandi kumaka na kimbevo na ntangu yina, mpe yandi kufuaka. Na manima ya kuyobisa yandi, ba tulaka yandi na disuku ya zulu. ³⁸Lokola Lida kele ntama ve na Yope, ntangu minlongoki kuwaka ti Petelo kele kuna, ba tindilaka yandi bantu zole, samuna kulomba, yandi kuenda na bau na nsualu kuzingila ve. ³⁹Petelo telamaka, mpe yandi kuendaka na bantu yina. Ntangu yandi kumaka, ba nataka yandi na disuku ya zulu. Mafola nionso zungaka yandi mpe bavandaka dila, bosi ba monisaka yandi biyunga na bilele Doloka vuandaka tunga ntangu yandi vuandaka na bau. ⁴⁰Petelo himisaka bantu nionso na nganda, yandi fukamaka, mpe sambilaka, bosi yandi talaka kisika vuandaka nzutu, mpe me tuba: Tabita, telama! yandi zibulaka meso, mpe ntangu yandi monaka Petelo, yandi vuandaka. ⁴¹Yandi pesaka diboko, mpe yandi tedimisaka yandi. Yandi bokilaka ba nlongo na mafola, mpe yandi me monisa bau yandi ya moyo. ⁴²Diambu yina zabakanaka na Yope ya mvimba, mpe bantu mingi tulaka kiminu na Mfumu. ⁴³Petelo sikilaka bilumbu mingina Yope, na inzo ya Simoni, nteki ya mpusu ya bibulu.

10

¹Muntu mosi vuandaka na Kaisalia na nkumbu ya Konelo, nkuluntu ya binuanai ba ketubaka italia. ²Muntu yayi vuandaka ya luzitu mpe yandi vuandaka vumina Tata Nazambi na inzo na yandi ya mvimba; Yandi vuandaka pesa minayilu mingi na nkangu, mpe yandi vuandaka sambila Tata Nzambi ntangu nionso. ³Na ntangu ya ivua ya kilumbu, yandi monaka mbote mbote mona meso mbasi ya Tata Nzambi kotaka na inzo na yandi, mpe me tubila yandi: Konelio! ⁴yandi vuandaka tala na kusungamina mbasi, mpe wonga bakaka yandi, bosi yandi me vutula: Inki diambu, Mfumu? Mpe mbasi me zabisa yandi: Tusambulu na minkayilu na nge me monana na ntuala Tata Nzambi, mpe yandi me bambukila nge moyo. ⁵Na kilokula yayi, tinda bantu na Yope, mpe bokidisa Simoni ba ke bokidilaka Petelo; ⁶yandi kena kuvuanda na inzo ya Simoni, nteki ya mpusu ya bibulu, inzo na yandi kele penepene ya imbu. ⁷Na ntangu yina kaka mbasi vuandaka tuba na yandi me kuenda, Konelio bokilaka bisadi na yandi zole, na kati ya binuani kele kimbati na yandi, yandi bakaka mosi ya luzitu, ⁸mpe na manima ya kutubila bau nionso yina, yandi tindaka bau na Yope. ⁹Lokola ba vuandaka na nzila na kilumbu landaka mbazi, mpe ba finamaka na mbanza, Petelo mantaka na nludi na wola ya sambanu samuna kusambila.

¹⁰Kansi yandi zolaka kudia samu nsatu vuandaka na yandi. Na ntangu ba vuandaka sadila yandi kima ya kudia, yandi me natuka na Mpeve. ¹¹Yandi monaka dizulu ya kuzibuka, mpe kima mosi ya kufuanana na nlele ya nene, ba nsongi na yau iya ya kukangama, bosi ya vuandaka kita na ntoto, ¹²kisika vuandaka bibulu ya makulu iya iya, na ba nioka ya ntoto mpe ba nuni ya zulu. ¹³Bosi ndinga mosi tubilaka yandi: Petelo, telama, kufua mpe kudia. ¹⁴Kansi Petelo me tuba: Mu lenda ve, Mfumu, samu ata kilumbu mosi ve mu kudiaka kima ya kubivusua to ya kusumuka. ¹⁵Ndinga wakanaka diaka mbala ya zole, mpe me tuba na yandi: Yina Tata Nzambi me tuba ti ya kuvedila, kumona yau ya kubivusua ve. ¹⁶Ya kumaka ti na mbala tatu; na manima ya kilokula yina kaka, kima yina zimbilaka na zulu. ¹⁷Na ntangu yina, Petelo vuandaka zaba diaka ve kati na yandi mosi, inki yandi ke yindula na mona meso yandi monaka, tala, ntangu bantu yina Konelio tindaka kuizaka zaba inzo ya Simoni, ba kumaka na kielo; ¹⁸na ndinga ya kuzanguka ba yuvulaka kana Simoni ke bokuduluaka Petelo kena kulekaka awa. ¹⁹Lokola Petelo vuandaka yindula diamabu ya mona meso, Mpeve me tubila yandi: Tala bantu tatu kena kusosa nge; ²⁰telama, kita mpe kuenda na bau nzila mosi kuvuanda keti keti ve, samu munu me tinda bau. ²¹Petelo kitaka, mpe me tuba na bantu yina: Tala, muntu beno kena kusosa, munu yayi; inki diambu me nata beno awa? ²²Ba vutulaka: Konelio, nkuluntu ya binuani, muntu ya lunungu mpe kele na vumi ya Tata Nzambi, yandi ba yuda nionso ke tubaka kimbangi ya mbote samuna yandi, mbasi ya nlongo zabisaka yandi na kubokidisa nge kuiza na inzo na yandi samuna kuwa mambu ya nge. ²³Petelo kotisaka bau, mpe me lekisa bau. Na kilumbu landaka mbazi, yandi telamaka mpe kuendaka na bau. Bampangi yankaka ya Yope kuendaka na bau. ²⁴Kilumbu landaka, ba kumaka na Kaisalia. Konelio vuandaka vingila bau, mpe yandi bokidisaka bibuti mpe ba kundi na yandi ya ntima. ²⁵Ntangu Petelo kotaka, Konelio kuendaka na ntuala na yandi, mpe fukamaka na ntuala na yandi. ²⁶Kansi Petelo tedimisaka yandi, mpe tubaka: telama; munu diaka, mu kele kuandi muntu. ²⁷Ba mokasanaka bau zole, yandi me kota, me mona bantu mingi me kutakana. ²⁸Yandi me zabisa bau: beno me zaba, ya kele nsiku na Yuda kuvuanda kisika mosi na nzenza to kukota na inzo na yandi; kansi Tata Nzambi longaka munu na ku tala muntu mosi ve ti yandi kele na mbivusu mpe nsumuki. ²⁹Yau yina mu tingunaka kukuiza ve, samu nge muntu me bokidisaka munu; mu kena kyuvula nge inki diambu nge tindilaka bantu kuiza landa munu. ³⁰Konelio me tuba: Ntangu yayi, bilumbu iya me luta, mu vuandaka sambila na inzo na munu na ntangu ya ivua; mpe tala muntu mosi na bilele kena kulezima telamaka na ntuala na munu, ³¹me tuba: Konelio, kisambu n nge me wakana, mpe Tata Nzambi me bambukila minkayilu na nge moyo. ³²Na yau, tinda na Yope mpe tumisa Simoni, ke bokuduluaka Petelo; yandi kena kuleka na inzo ya Simoni, nteki ya mpusu ya bibulu, penepene ya imbu. ³³Na mbala mosi mu tindilaka nge bantu, mpe nge me sala mbote na kukuiza. Na ntangu yayi, beto nionso kele na ntuala ya Tata Nzambi, samuna kuwa nionso yina Mfumu tuminaka nge na kuzabisa beto. ³⁴Na yau, Petelo zibulaka inua me tuba: Ya tseleka, mu kena kuzaba ti Tata Nzambi ke talaka ilungi ya muntu ve, ³⁵kansi konso insi ke vuminaka yandi, mpe kena kusala mambu ya lunungu, yandi kele ya kutambulua na yandi. ³⁶Yandi tindaka mambu ya Tata Nzambi na bana ya Isaeli, na kusamunaka kiyange na nzila ya Yesu Klisto, yandi kele Mfumu ya bantu nionso. ³⁷Beno me zaba yina kubuaka na Yudeo ya mvimba, na manima ya kubanda na Ngalili, na kulandila mbotokolo longilaka Yoane; ³⁸Beno me zaba inki mutindu Tata Nzambi kusaka Yesu ya Nazaleti na Mpeve ya Nlongo mpe na ngolo, yandi vuandaka kuenda bisika nionso samuna kusala mambote mpe kubelusa ba yina vuandaka yalua na nkadi ampemba, samu Tata Nzambi vuandaka na yandi. ³⁹Beto kele bambangi ya nionso yandi salaka na insi ya bayuda mpe na Yelusalemi. Ba kufuaka yandi na kukomaka yandi na dikuluzu. ⁴⁰Tata Nzambi fulukisaka yandi na kilumbu ya tatu, mpe yandi pesaka insua ya kumonana, ⁴¹na bantu nionso ve, kansi na ba mbangi yina tuamaka kusolua soluaka na Tata Nzambi, na beto ba yayi kudiaka mpe kunuaka kintuadi na yandi, bosi na manima, yandi fulukisuaka na bafua. ⁴²Mpe e Yesu pesaka beto insu ya kulonga nkangu mpe kutoma tuba kimbangi ti, Tata Nzambi tumbaka yandi samuna kuvuanda mfundisi ya ba moyo na ya bafua. ⁴³Ba mbikudi nionso kena kutuba kimbangi samuna yandi ti, konso muntu ke kuikila na yandi, ke tambula ndemvokolo ya masumu na nkumbu na yandi. ⁴⁴Na ntangu Petelo vuandaka tuba mambu yina, Mpeve ya Nlongo kitaka na bantu nionso yina vuandaka kuwa mambu ya Tata Nzambi. ⁴⁵Minkuikizi nionso yina vuandaka ya kuzengua kuizaka kintuadi na Petelo, yitukaka na kumona nkayilu ya Mpeve ya Nlongo dukuluaka mpe na mimpani. ⁴⁶Samu ba vuandaka kuwa bau kutuba na tudimi mpe kuzitisa Tata Nzambi. Na yau, Petelo me tuba: ⁴⁷Nga beto lenda manga kubotika bayayi ma tambula Mpeve ya Nlono bonso beto e? ⁴⁸Bosi, yandi tuminaka ba botukua na nkumbu ya Mfumu. samuna yau, ndombolo kele ti Petelo vuanda diaka na bau ndambu ya bilumbu.

11

¹Ba ntumua na ba mpangi yina vuandaka na Yudeo kuwaka ti mimpani mpe me tambula mambu ya tata Nzambi. ²Mpe ntangu Petelo tombukaka na Yelusalemi, minkuikizi ya kuzengua sembaka yandi, ³ba tubaka: Nge kotaka na kisiks ya bantu kele ya kuzengua ve, mpe nge kudiaska na bau. ⁴Petelo bandaka kuzabisa bau samu ba landa mutindu mambu lutilaka. Yandi me tuba: ⁵Mu vuandaka na mbanza ya Yope, ntangu mu vuandaka sambila, mu natukaka na Mpeve mpe mu monaka mona meso: Kima mosi ya kufuanana na nlele ya nene, ba nsongi nionso iya ya kukangama, bosi ya vuandaka kita ti kisika mu vuandaka. ⁶Mu sungaminaka kutala nlele yina, mu fionguninaka, mpe mu monaka bibulu ya makulu iya iya ya ntoto, bibulu ya nganzi, ba nioka, mpe ba ndeke ya zulu. ⁷Bosi mu kuwaka ndinga mosi vuandaka tubila munu: Telema, Petelo, mpe kufua mpe kudia. ⁸Kansi mu tubaka: ve, Mfumu, ata kima mosi ve ya mbivusu mpe ya kusumuka me kota na inua na munu. ⁹Mpe ndinga katukaka na zulu me wakana mbala ya zole: Yina Tata Nzambi me tuba ti ya kuvedila, beno mona diaka yau ya mbivusu ve. ¹⁰Ya kumaka ti na mbala ya tatu; bosi nionso katuluaka na zulu. ¹¹Na ntangu yina kaka, tala bantu katukaka na Kaesalio tindamaka na kukuiza na munu me telama na ntuala kielo ya

inzo mu vuandaka. ¹²Mpeve me tubila munu na kukuenda na bau na keti keti ve. Bantu sambanu kuendaka na munu, mpe beto kotaka na inzo ya Konelio. ¹³Muntu yayi zabisaka beto mutindu yandi monaka na kati ya inzo mbasi kimonikisaka na yandi mpe tubaka: Tinda na Yoape mpe bokidisa Simoni ke bokuduluaka Petelo, ¹⁴yandi ke zabisa nge mambu yina nge ke vulusulua, nge na inzo na nge ya mvimba. ¹⁵Nantangu mu vuandaka tuba, Mpeve ya Nlongo kitilaka bau, mutindu ya vuandaka na ntangu na beto na ntonono. ¹⁶Mpe me bambukila mambu ya Mfumu moyo: Yoane botikaka na maza, kansi beno, beno ke botukua na Mpeve ya Nlongo. ¹⁷Nzoka, lokola Tata Nzambi pesaka bau nkayilu ya kimpeve kele na disuasuanu ve na beto, ba yayi tulaka kiminu na Mfumu Yesu klisto, inki mutindu mu lendaka kakidila Tata Nzambi e? ¹⁸Na manima ya kuwa yau, ba dingamaka mpe ba zitisaka Tata Nzambi, ba tubaka: Tata Nzambi ndimaka ndemvokolo ya masumu ya ba pakanu, samu ba baka moyo. ¹⁹Ba yina masaka muanganaka samuna nzomono ya builuaka Etieni kuendaka ti na Fenike, na kisanga ya Kipelo mpe na Antiokia, samuna kusamuna Nsangu ya Mbote na ba yuda kaka. ²⁰Na kati na bau vuandaka ndambu ya bantu ya Kipelo mpe ya Kilene, ntangu ba kuizaka na Antiokia, ba tubaka na ba Elene, mpe ba samuninaka bau Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu. ²¹Diboko ya Mfumu vuandaka na bau mpe nkangu ya nene ya bantu lekaka kiminu mpe ba vilukaka na Mfumu. ²²Nsangu wakanaka na makutu ya bantu ya dibundu ya Yelusalemi, mpe ba tindaka Banaba ti na Antiokia. ²³Ntangu yandi kumaka mpe yandi monaka nlemvo ya Tata Nzambi, yandi yangalalaka mpe yandi simisaka bau na kuvuanda na ntima ya kusikila na Mfumu. ²⁴Samu yandi vuandaka muntu ya mbote, ya kufuluka na Mpeve ya Nlongo mpe na kiminu. Mpe nkangu ya bantu mingi kuizaka na Mfumu. ²⁵Na manima, Banaba kuendaka na Talaso, samuna kusosa Sauli; ²⁶mpe ntangu ba kutanaka, yandi nataka yandi na Antiokia. Ba kutakanaka na ba inzo ya mabundu mvula ya mvimba, mpe ba longaka bantu mingi. Ya vuandaka na Antiokia mbala ya ntete minlongoki bokuduluaka ba klisto. ²⁷Na ntangu yina, ba mbikudi kitaka na Yelusalemi, na kukuenda na Antiokia. ²⁸Mosi na bau, na nkumbu ya Angabu, telamaka mpe samunaka na lutuadusu ya Mpeve ya Nlongo ti nsatu ya nene ke vuanda na insi ya mvimba. Na ntangu ya klaudia, nsatu mpe kuizaka. ²⁹Minlongoki bakaka lukanu ya kutinda konso muntu mutindu kele mvuilu na yandi, lusadusu na ba mpangi ke vuandaka na Yuda. ³⁰Ba tindaka yau na maboko ya Banaba na Sauli samu ba kumisa yau na bangudi a nganga.

12

¹Kaka na ntangu yina, ntinu Elode muesaka ndambu ya bantu ya dibundu mpasi, ²mpe yandi tindaka ba kufua Yakobi, mpangi ya Yoane. ³Ntangu ba monaka ti ya kele kuandi mbote na ba Yuba, yandi kangisaka diaka Petelo. Ya vuandaka na ntangu ya bilumbu ya mampa ya kufunusua ve. ⁴Na manima ya kukanga yandi mpe kulosa na boloko ya mielo iya, vuandaka kengila binuani iya na konso kie'lo, na dibanza ya kusambisa yandi na ntadisi ya nkangu na manima ya Pasa. ⁵Buna Petelo vuandaka lundua na boloko, mpe dibundu vuandaka tatamanaka kulombila yandi bisambu na Tata Nzambi. ⁶Mpimpa yina tuamaka kilumbu Elode zolaka sambisa yandi, Petelo ya kukangua bisangu zole, vuandaka ya kuleka na kati ya binuani mpe minkengi na ntuala ya kielo samuna kukenga boloko. ⁷Mpe tala, mbasi ya Mfumu kuizaka, mpe kukia kienzulaka boloko. Mbasi ningisaka Petelo na lubanzi samuna kulamusa yandi, bosi mbasi tubaka: Telema malu! Mpe tuvaku ba kangaka yandi na maboko kubuaka. ⁸Bosi mbasi me tubila yandi: Vuata nsinga na nge ya luketo na dipapa. Mpe Petelo salaka yau. Mbasi me tubila yandi diaka: vuata kiyunga na nge, mpe landa munu. ⁹Petelo bimaka, mpe landaka yandi, kansi yandi zabaka ve ti yina mbasi vuandaka sala kele ya kedika, yandi banzaka ti ya vuandaka mona meso. ¹⁰Ntangu ba lutaka minkengi ya ntete mpe ya zole, ba kumaka na kielo ya bisengua ke kuendaka na mbanza, ya zibukaka yau mosi na ntuala bau; ba bimaka mpe ba vuandaka kuenda na balabala. Na mbala mosi mbasi bikaka Petelo. ¹¹Ntangu zayu vutukaka, Petelo me tuba: Mu kena kumona ntangu yayi ti ya kedika Mfumu tindaka mbasi na yandi samuna kuvulusa munu na diboko ya Elode mpe na yina nionso nkangu ya Yuda vuandaka vingila. ¹²Na manima ya kuyindula, yandi kuendak na inzo ya Maliya, mama ya Yoane, ke bokuduluaka Malako, kuna bantu mingi kutakanaka samuna kusambila. ¹³Yandi kokutaka na kielo ya kukotila, mpe kisielo mosi ya nkento na nkumbu ya Lode, finamaka samuna kuwa. ¹⁴Yandi bakusaka ndinga ya Petelo, mpe na kiese yina, yandi lendaka zibula ve kansi yandi zaulaka kuzabisa bau ti Petelo kele na ntuala ya kielo. ¹⁵Ba zabisaka yandi: intu na nge kena kusala mbote ve. Kansi yandi tatamanaka kutuba ti ya kele ya kedika. Bosi ba tubaka, ya kele mbasi na yandi. ¹⁶Kansi Petelo tatamanaka kukokuta. Ba zibulaka mpe ba yitukaka na kumona yandi. ¹⁷Petelo labisaka bau na diboko, kisinsu ya kutuba ti beno dingama. Bosi yandi bandaka kuzabisa bau inki mutindu mfumu bimisaka yandi na boloko, mpe yandi me tuba: beno zabisa yau na Yakobi mpe na ba mpangi. Bosi yandi bimaka, mpe yandi kuendaka na kisika yankaka. ¹⁸Ntangu buisi kukiaka, binuani vuandaka zengele zengele ya ngolo samuna kuzaba yina Petelo me kituka. ¹⁹Elode kumaka kusosa yandi, mpe na ntangu yandi monaka Petelo ve, yandi yuvulaka minkengi, mpe yandi peska insua ya kunata bau na mbungulu. Na manima, yandi kitaka na Yudayo na Kaisario samuna kuvuanda kuna. ²⁰Elode vuandaka na lukanu ya imbi na ntadisi ya bantu ya Tilo mpe na ya Sidoni. Kansi ba wizanaka na kintuadi, mpe na manima ya kununga Blastu, muntu ya kiyekua ya disuku ya ngudi anganga, ba lombaka kiyenge samu insi na bau vuandaka baka madia na insi ya ntinu. ²¹Na kilumbu ya nsilulu, Elode vuataka bilele na yandi ya kintinu, mpe vuandaka na kiandu na yandi ya kintinu, bosi yandi tubisaka bau na ntuala ya nkangu. ²²Nkangu bokaka: ndinga ya kinzambi nzambi, kansi ya muntu ve! ²³Kaka na kilokula yina, mbasi ya Mfumu bulaka yandi, samu yandi zitisaka Tata Nzambi ve. Mpe yandi kufuaka, ya kudiwa na mitiopi. ²⁴Na yau, mambu ya Tata Nzambi vuandaka muangana kaka, mpe ntalu ya minkuikizi vuandaka tombuka. ²⁵Na manima ya kumanisa kulongila nkangu, Banaba na Sauli vutukaka na Yelusalemi, ba nataka Yoane ke bokuduluaka Malako.

¹Kuna na dibundu ya Antiokia vuandaka na bambikudi, na minlongi: Banaba, Simoni ke bokuduluaka Ningeli, Lukiya ya Kileni, Manaeli, yayi zanguluaka kintuadi na Elode nyadi, mpe Sauli. ²Na ntangu ba vuandaka sadila Mfumu na kimalu na bau mpe ba vuandaka mina nsoki, Mpve ya Nlongo me tuba: Beno vambudila munu Banaba na Sauli samuna kimalu yina mu bokidilaka bau. ³Na yau, na manima kumina nsoki mpe kusambila, ba tulaka bau maboko mpe babikaka bau bakuenda. ⁴Mpve ya Nlongo tindaka Banaba na Sauli ba kita na Seleukia, mpe kukatuka kuna ba sabukka kisanga ya Kipelo. ⁵Ntangu ba kumaka na Salami, ba samunaka mambu ya Tata Nzambi na ba inzo ya tukutukunu ya bayuda. bosi Yoane vuandaka nsadisi na bau; ⁶Na ntangu ba manisaka kusabuka kisanga ya mvimba ti na Pafo, ba kutaka motu mosi ya bimpangula, mbikudi ya luvunu, muntu ya Yudeo, na nkumbu ya Bala Yesu, ⁷yandi vuandaka kintuadi na Selengio Paulu, nyadi ya kizunga ya mvimba, muntu ya zayu. Yandi muntu bokidisaka Banaba na Sauli, mpe yandi songaka nsatu na yandi ya kuwa mambu ya tata Nzambi. ⁸Kansi Elimu, muntu ya bimpangula, ya zola tuba mbangudulu ya nkumbu na yandi, mpe yandi vuandaka kakidila bau, yandi vuandaka sosa kuvengumuna kiminu ya nyadi ya kizunga. ⁹Na yau, Sauli na nkumbu ya Paulu, fulukaka na Mpeve ya Nlongo, sungamina yandi, ¹⁰mpe me tuba: muntu ya kufuluka na bunkita nionso na bungubi, muana ya nkdi a mpemba, ntantu ya lunungu, nge ke bika ve kuvidingisa banzila ya kusungama ya Mfumu e? ¹¹Ntangu yayi tala, diboko ya Mfumu kele na zulu na nge, nge ke kituka mpofo, mpe na fintangu nge ke mona diaka ntangu ve. Na mbutu a meso, mbungi na kitombe tumbu buila yandi, mpe yandi vuandaka sosa na kufifita bantu samu ba tuadisa yandi. ¹²Ntangu nyadi ya kizunga monaka yina kubuaka, tulaka kiminu, samu yandi simbamaka na ndongosolo ya Mfumu. ¹³Ntangu Paulu na bindiati na yandi sabukaka na Pafo, ba kuendaka na Pelenga kuna na Panfilia. Yoane vambanaka na bau, mpe yandi vutukaka na Yelusalemi. ¹⁴Ku katuka na Pelenga, ba tatamanaka nzila na bau, mpe ba kumaka na Antiokia, ya Pisidia. Ntangu ba kotaka na inzo ya lukutukunu kilumbu ya lumingu, ba vuandaka. ¹⁵Na manima ya ntangulu ya minsiku mpe ba mbikudi, ba kuluntu ya inzo ya lukutukunu tindaka bau ba tuba: Ba mpangi ba bakala, kana beno kele na diambu ya kubomba nkangu, beno zabisa. ¹⁶Paulu telamaka, mpe ntangu yandi labisaka na diboko, me tuba: bantu ya Israeli na beno a vuminaka Tata Nzambi, beno kuwa! ¹⁷Nzambi ya nkangu ya Israeli solaka ba tata na beto. Yandi zangulaka nkangu yayi ntangu ba vuandaka na Ngipiti, mpe yandi bimisaka bau na kilendo ya diboko na yandi. ¹⁸Yandi dikilaka bau kitezo ya ba mvula makumi iya na dikanga, ¹⁹mpe ntangu yandi fukisaka makanda nsambodia na insi ya Kanana, yandi zengilaka bau ndambu ya ntoto bonso mvuilu na bau. ²⁰Na manima na yau, yandi pesaka bau mimfundisi ti na mbikudi Samueli, na bamvula nkama iya na tanu yina ba vuandaka. ²¹Ba lombaka ntinu. mpe Tata Nzambi pesaka bau Sauli, muana Kisi, na dikanda ya Benyamini, samuna kuyala bamvula makumi iya, ²²bosi na manima ya kukatula yandi, Tata Nzambi vingisaka Davidi yayi yandi telaka kimbangi samu yandi vuanda ntinu: Mu monaka Davidi, muana ya Isa, muntu ya ntima na munu, yandi ke kekukisa nsilulu ya luzolo na munu ya mvimba. ²³Mutindu vuandaka nsilulu, na nkuna ya Davidi Tata Nzambi bimisaka mvuluzi mosi na Israeli, yandi kele Yesu. ²⁴Kekila ngizulu na yandi, Yoane longaka mbotokolo ya mpilulu a diela na nkangu ya Israeli ya mvimba. ²⁵Mpe ntangu kimalu ya Yoane kumaka na nsuka, yandi vuandaka tuba: Munu kele ve muntu yina beno kena kubanza; kansi tala, na manima na munu kena kuiza muntu yina mu lenda zibula ba nsinga ya nsampatu na yandi ve. ²⁶Ba mpangi ba bakala, bana ya dikanda ya Abalahami, na beno ke zitisaka Tata Nzambi, mambu yayi ya mpulusu fidusuaka na beno. ²⁷Samu bantu ke vuandaka na yelusalemi na ba kuluntu na bau zabaka yesu ve, mpe na ntangu ba ba zengilaka yandi kitumbu, ba lungisaka mambu ya ba mbikudi yina ba ketangaka konso lumingu. ²⁸Na yau, ba monaka na yandi ata kibila ve yina lendaka tinda bau ba fufua yandi, kansi ba lombaka na Pilatu ba zengila yandi lufua. ²⁹Mpe na manima ya kulunigisa mambu yina sanamaka samuna yandi, ba kulumunaka yandi na dikuluzi mpe ba kuendaka tula yandi na biziami. ³⁰Kansi Tata Nzambi fulukisaka yandi na bafua. ³¹Bosi bilumbu mingi yandi monikinaka ba yina vuandaka tombuka kintuadi na yandi kukatuka na Ngilili ti na Yelusalemi, mpe na ntangu yayi, bau kele ba mhangi na ntuala ya nkangu. ³²Bosi beto, beto kena kusamununa beno nsangu yayi ya mbote siluaka ba tata na beto ti, ³³Tata Nzambi lungisaka yau samuna beto bana na bau, na kufulukisa Yesu, mutindu ya sonamaka na Nkunga ya zole ya Davidi: Nge kele Muana na munu, me buta nge bubu yayi. ³⁴Yau yina Tata Nzambi fulukisaka Mfumu Yesu na bafua samu yandi vutuka diaka na bumbabu ve, yau yandi zabisaka na kutuba ti: Mu ke pesa beno nlemvo ya nlongo siluaka na Davidi, nlemvo yina kele ya kivuvu. ³⁵yau yina na kisika yankaka yandi kena kutuba: Nge ke bika ve ti wanlongo na mona bumbabu. ³⁶Nzoka, na manima ya kusadila lukanu ya Tata Nzambi na ntangu na yandi, Davidi kufuaka, mpe yandi tuluaka kisika mosi na ba tata na yandi, kansi yandi babukaka. ³⁷Kansi yina Tata Nzambi fulukisaka monaka bumbabu ve. ³⁸Beno zaba, ba mpangi ba bakala ti samuna yandi ndemvokomo ya masumu samunuaka, ³⁹mpe yina ke leka kiminu ke nungusua samuna yandi, na mambu nionso yina beno lendaka nungusua ve na nsiku ya Mose. ⁴⁰Na yau, beno luenga, samu beno builua na ve yina sonamaka na ba mbikudi. ⁴¹Mimvuzi, beno tala, beno yituka mpe beno zimbala na meso na munu; samu mu zola sala kimalu na bilumbu na beno, kimalu yina beno lenda kuikila ve kana ba me zabisa beno yau. ⁴²Ntangu ba bimaka, ba lombaka yandi vutukila kutuba mambu yina kilumbu ya lumingu kena kuiza, ⁴³mpe na manima ya tukutukunu, ba yudeo nionso na ba psilita ke vuminaka Tata Nzambi, ba landaka Paulu na Banaba yayi vuandaka zabisa bau, mpe kusiamisa bau na kisikila na nlemvo ya Tata Nzambi. ⁴⁴Lumingu landaka, mbanza ya mvimba kutakanaka samuna kuwa mambu ya Tata Nzambi. ⁴⁵Ntangu ba yuda monaka dikabu ya bantu, ba fulukaka na diketo, mpe ba vuandaka tula nkaku na yina Paulu vuandaka tuba, na bangika mpe kufinga yandi. ⁴⁶Paulu na Banaba tubilaka bau na kivuvu: Mambu ya Tata Nzambi zolaka samunua ntete ntete na beno; kansi, samu beno zolaka yau ve, mpe beno mosi kena kukizengila ti beno kele ya kufuana ve na

moyo ya ba mvula na mvula ve, yau yina beto me baluka beto na ba pakanu.⁴⁷ Samu Mfumu tuminaka beto mutindu yina: Mu tulaka nge samu nge vuanda kukia ya ba insi, samuna kunata mpusu tii na nsuka ya ntoto.⁴⁸ Ba pakanu vuandaka yangalala na kuwa yau, ba vuandaka zitisa mambu ya Mfumu, mpe ba yina kubukuluaka luzingu ya ba mvula na mvula lekaka kiminu.⁴⁹ Mambu ya Mfumu vuandaka muangana na insi ya mvimba.⁵⁰ Kansi ba yudayo kitumunaka ba kento ke vuminaka Tata Nzambi kele ya kuvengumunua, mpe na ba bakala ya luzitu ya mbanza; ba tukisaka nzomono na Paulu mpe na Banaba, mpe ba kukaka bau na nzaku na bau.⁵¹ Paulu na Banaba kubudilaka bau fundu fundu ya bitambi na bau, bosu ba kuendaka na Ikone,⁵² Kansi minlongoki vuandaka nya kufulaka na kiese mpe na Mpeve ya Nlongo.

14

¹Ntangu bavuandaka na Ikone, Paulu na Banaba kotaka kintuadi na inzo ya lukutakanu ya ba yudao, mpe mambu ba tubaka, salaka ti nkangu ya nene ya ba yudao na ya ba Elene leka kimimu.² Kansi nkangu yankaka ya bayudao yina lekaka kiminu ve, kitumunaka mpe fuemisaka ba mpeve ya ba pakanu samuna kuvuanda kitantu na ba mpangi.³ Kansi ba vuandaka ntangu ya inda kuna Ikone, ba yekamaka na Mfumu samuna kutuba na kivuvu, yandi tubaka kimbangi na mambu ya nlemvo na yandi mpe mangitukulu na bimangu vuandaka salama na insua na yandi.⁴ Nkangu ya mbanza kabuanaka na ndambu zole, ba yayi samuna ba Yudeo mpe yankaka samuna ba ntumua.⁵ Mpe lokola ba pakanu na ba Yudeo vizanaka na mintuadisi na bau, ba bakaka kisalu ya kuvueza mpe ya kulozila bau mabanga,⁶ kansi ntangu Paulu na Banaba kuizaka zaba yau, ba tininaka na mbanza ya Likaoni, na Listila mpe Delebe, mpe na ba buala ya kinzungidila.⁷ Mpe ba samunaka mambu Nsangu ya Mbote kuna.⁸ Na Listila, tata mosi ya kuvanguka makulu vuandaka kuna, dikoka ya kubutukila, mpe yandi salaka diata ata kilumbu mosi ve.⁹ Yandi vuandaka kuwa Paulu kutuba. Bosu Paulu sungaminaka yandi mpe ntangu Paulu monaka ti kiminu kele na yandi ya kuniakusua,¹⁰ yandi tubaka na ndinga ya ngolo: Telama ya kusungama na makulu na nge. Mpe yandi telamaka na kudumuka mpe yandi tambulaka.¹¹ Na kumona yina salaka Paulu, dikabu tombulaka ndinga, mpe tubaka na ndinga ya likaoni: Ba nzambi na kifuni ya muntu me kulumukina beto.¹² Ba kumaka kubokidila Banaba Yupiteri mpe Paulu Mercure, samu yandi nde vuandaka mpovi ya mambu.¹³ Nganga nzambi ya Yupiteri, yayi vuandaka na kinlongo na yandi ya kutala na nkoloto ya mbanza, nataka ba ngombe na bitendi ya fioti fioti na muelo, samu ba zolaka yoka nkayilu kintuadi, yandi na nkangu.¹⁴ Ntangu ba ntumua, Banaba na Paulu kuwaka yau, ba pasulaka mimvuatu na bau, mpe ba kuendaka nsualu kati na dikabu,¹⁵ ba bokaka: O ba bakala, samuna inki beno kena kusala mutindu yina? beto mpe, beto kele bantu bonso beno, mpe beto me natina beno Nsangu ya Mbote, beto kena kulumba beno, beno bika mambu yayi kele ya mpamba, samu beno bangumuka na Nzambi Tata ya moyo, yayi salaka dizulu, ntoto, imbu na nionso kele kati na yau.¹⁶ Ba mvula lutaka, Nzambi Tata bikaka ba insi ya mvimba ba landa ba nzila ya bau mosi.¹⁷ Mutindu yina ba vuandilaka, kansi ba salaka bika ve kutuba kimbangi na yina yandi kele, na kusalaka mambote, na kunokisila beno bamvula ya dizulu mpe ba nsungi ya mbutulu, na kupesaka beno madia ya kufuana mpe kufuluka kiese na ba ntima na beno.¹⁸ Malu malu yayi kaka, na ba mpova yina nde ba lendaka kakidila dikabu na kuyoka nkayilu na bau ve.¹⁹ Na yau, ba Yudao katukaka na Antiokia mpe Ikone nungaka dikabu, bosu na manima ya kulosila paulu mabanga, ba kokaka yandi na nganda ya mbanza, ba banzaka ti yandi kufuaka.²⁰ Kansi ntangu minlongoki zungaka yandi, yandi telamaka mpe kotaka na mbanza. Kilumbu landaka mbazi, yandi kuendaka na Delebe kintuadi na Banaba.²¹ Ntangu ba manisaka kulonga Nsangu ya Mbote na mbanza yina, mpe ba kitulaka ndonga ya bantu minlongoki, bosu ba vutukaka na Listile, na Ikone mpe na Antiokia,²² samuna kukindisa mpeve ya minlongoki, ba bombidilaka bau na kusikila na kiminu, mpe ba tubilaka bau ti na nzomono ya kuluta kitezo beto lendaka kotila na kimfumu ya Tata Nzambi.²³ Na konso dibundu, ba tulaka bantu na nkumbu ya ngudi za bantu, mpe na manima ya kusambila mpe kumina nsoki, ba yekulaka bau na Mfumu, yayi ba lekilaka kiminu.²⁴ Ntangu ba sabukaka Pisidia, ba kumaka na Pamfilia,²⁵ mpe ba samunaka mambu ya Tata Nzambi na Pelenge, mpe ba kitaka na Atalia.²⁶ Ku katuka kuna, ba sabukaka na kukuenda na Antiokia, kuna nde ba tindaka bau na nlemvo ya Tata Nzambi samuna kisalu yina ba salaka.²⁷ Na manima ya ngizulu na bau, ba kutikisaka dibundu, mpe ba tubaka yina Tata Nzambi salaka kintuadi na bau, inki mutindu yandi zibudilaka ba insi kiolo ya kiminu.²⁸ Na yau, ba vuandaka kuna ntangu ya yinda na minlongoki.

15

¹Ndambu ya ba bakala katukaka Yudeo vuandaka longa ba mpangi a ba bakala, tubaka: Kana beno kele ya kuzengua ve bonso mbueno ya Mose, beno lenda vulusua ve.² Paulu na Banaba tulaka mpaka na minzonza na bau; na yau, ba mpangi aba bakala zengaka ti Paulu na Banaba mpe na ba yina kele kintuadi na bau, ba kuenda kutana na ba ntumua na Yelusalemi, samuna kumanisa diambu yina.³ Na manima ya kukuenda nzila mosi na dibundu, ba tatamanaka nzila na bau na kulutula na Fenike mpe na Salia, ba tubaka nsangu ya mpilulu ya diela ya ba pakanu, mpe kiese ya nene vuandaka na ba mpangi aba bakala.⁴ Ntangu ba kumaka na Yelusalemi, dibundu tambulaka bau, ba ntumua na ba ngudi za nganga, mpe ba tubaka nionso yina Tata Nzambi salaka kintuadi na bau.⁵ Na yau, ndambu ya bantu na dikabu ya ba falisi yina lekaka kiminu, ba telamaka mpe ba tubaka ti ya klendaka vuanda mbote ba pakanu zengua mpe beto fueti komikina bau na kukeba nsiku ya Mose.⁶ Na diambu yina, ba ntumua mpe ba ngudi a nganga kutakanaka samuna kufimpa diambu yina.⁷ Mpaka na minzonza vuandaka mingi, Petelo telamaka mpe me tubila bau: Ba mpangi a ba bakala, beno me zaba ti kubanda ntama Tata Nzambi solaka muntu kati na beno, samu ti na inua na munu, ba pakanu kuwa mambu ya Masonukua mpe ba baleka kiminu.⁸ Mpe Tata Nzambi yandi me zaba ba ntima, telaka bau kimbangi na ku pesaka bau Mpeve ya Nlongo bonso beto; na ntangu yandi vedisaka mintima na bau na kiminu, yandi suasisaka beto ata fioti ve na

bau,¹⁰Kilokula yayi, samuna inki beno kena kutonta Tata Nzambi, na ntangu beno kena kukanga kizitu na nsingu ya minlongoki, yina kele ti ata ba tata na beto, ata mpe beto, mosi ve lendaka vuata yau? ¹¹Kansi na nlemvo ya Mfumu Yesu beto kena tula kiminu ti beto kele ya kuvulusua mutindu mosi na bau. ¹²Lukutukunu ya mvimba ya bantu vuandaka sui, mpe ba kuwaka Banaba na Paulu, ba yayi budilaka beto disolo ya bimangu nionso na bidimbu yina Tata Nzambi salaka kati na ba pakanu na nzila na bau. ¹³Na ntangu ba manisaka kutuba, Yakobo bakaka ndinga, mpe me tuba: Ba mpangi ba bakala, beno kuwa munu! ¹⁴Simoni tubaka disolo inki mutindu Tata Nzambi tulaka ntete ntete meso na ba insi samuna kusola kati na bau nkangu yina fueti nata nkumbu na yandi. ¹⁵Mpe na yau me fuanana mambu ya ba mbikudi mutindu ya sonamaka: ¹⁶Na manima na yau, mu ke vutuka diaka, mpe mu ke tedimisa fokula yina ya Davidi tulumukaka. Mu ke tungulula nionso yina tulukaka, mpe mu ke dedika yau. ¹⁷Samu ti bantu yina me bikana ba sosa Mfumu, na ba insi ya mvimba diaka yina kena kusambila nkumbu na munu, me tuba Mfumu, yina kena kusala mambu yayi, ¹⁸mpe na ba yina zabaka yau ba mvula na ba mvula nionso. ¹⁹Samuna yau, me ndima ti babika tula mpitakani na ba pakanu kena kuviluka na Tata Nzambi, ²⁰kansi beto sonikina bau ba tina masumu ya kusambila biteki, ya kinsuza, ya bibulu ya kufietikusua mpe ya menga. ²¹Samu, kubanda ba mbandu ya ntama, na konso mbanza Mose kele na bantu kena kulonga yau, samu ba ke tangaka yau bilumbu nionso ya lumingu na ba inzo ya tukutukunu. ²²Na yau, ba ntumua na ba mbuta za bantu, mpe na dibumdu ya mvimba monaka yau ya mbote, na kusola bantu kati na bau mpe kutinda bau na Antiokia kintuadi na Paulu na Banaba, Yude ke bokuduluaka Balasaba mpe Sila, kele bantu ya luzitu kati na ba mpangi. ²³Ba tambikaka bau mukanda sonamaka mutindu yayi: Ba ntumua, ba mbuta za bantu, ba mpangi, mpe na beno ba mpangi ke vuandaka na ba pakanu, kele na Antiokia, na Silia mpe na Kiliki, mbote! ²⁴Ntangu beto kuwaka ti ndambu ya bantukatukaka na beto, mpe beto pesaka bau ata insua mosi ve, na mambu na bau ba kotisaka mvualangani kati na beno mpe ba bungaka miela na beno, ²⁵kansi na manima ya kukutakana kisika mosi, samuna kupona bantu mpe kutindila beno bau kintuadi na nzolua na beto Banaba na Paulu, ²⁶bantu yayi yekulaka miela na bau samuna nkumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ²⁷Beto tindaka Yude na Sila, ke samunina beno na inua na bau mambu kele na disuasuni ve. ²⁸Samu ya monanaka na Mpeve ya Nlongo mpe na beto ti, beto lenda tuikila beno kizitu yankaka ve, kaka yina kele mfunu, ²⁹kuzaba yayi, beno manga ba nsuni yokuaka samuna biteki, na menga, na bibulu ya kufietikusua, mpe na kinsuza, beno toma kikenga mbote na bima yayi, beno keba ba nzutu na beno. Beno bikana mbote. ³⁰Bau, ntangu ba bikaka dibundu, ba kuendaka na Antiokia, kuna ba tambikaka mukanda na nkutakani ya nene ya bantu. ³¹Na manima kutanga yau, ba mpangi vuandaka na kiese samuna lusiamusu ba natinaka bau. ³²Yude na Sila bau mosi vuandaka ba mbikudi, ba bombidilaka bau mpe ba siamisaka bau na mambu mingi. ³³Na fintangu ya fioti, ba mpangi bikaka bau na kiyenge samu ba vutuka na bantu yina tindaka bau. ³⁴Kansi Sila monaka mbote na kubikana. ³⁵Paulu na Banaba zolaka bau kuvuanda na Antiokia samuna kulonga mpe kusamuna Nsangu ya Mbote, kintuadi na bantu mingi yankaka. ³⁶Ndambu ya bilumbu lutaka, na manima na yau Paulu me tuba na Banaba: Beto vutuka na ba mbanza nionso yina beto samunaka mambu ya Mfumu, samu bet tala ba mpangi kutala ba mpangi na ba mbanza nionso yina beto samunaka mambu ya Mfumu, samuna kuzaba mutindu ba kene kuvuandila. ³⁷Banaba mpe zolaka nata Yoane, ke bokuduluaka Malako; ³⁸kansi Paulu monaka mbote na kunata muntu ve kuenda na bau, yina bikaka bau kubanda Pamfilia, mpe yandi landaka bau ve na kisalu na bau. ³⁹Minzonza kubuaka ngolo samuna kuvuanda dituku ya kuvambana ya ba yayi na ba yina. Bosi Banaba bakaka Malako, ba sabukaka na kisanga ya Kipelo. ⁴⁰Paulu solaka Sila, mpe yandi kuendaka na kufidusua na ba mpangi na nlemvo ya Mfumu. ⁴¹Yandi zetilaka na Siria mpe na Siliki samuna kusiamisa mabundu.

16

¹yandi kuendaka diaka na Delebe mpe na Listela. Tala, Nlongoki mosi na nkmbu ya Timoteo vuandaka kuna, muana ya mama mosi ya Yuda lekaka kiminu mpe ya tata mosi ya Elene. ²Bampangi ya Listila mpe ya Ikone tubaka kimbangi mosi ya mbote samuna yandi. ³Paulu zolaka kuenda na yandi; bosi ntangu yandi kuwaka yau, Paulu zengaka yandi samuna ba yuda yina vuandaka vana, bosi mpe bantu nionso zabaka ti tata na yandi vuandaka muntu ya Elene. ⁴Ntangu ba lutilaka na ba mbanza, ba tuminaka ba mpangi ba landa nzengolo ya ba ntumua mpe ya ba ngudi za bantu ya Yelusalemi. ⁵Mabundu vuandaka siamisua na kiminu, mpe ntalu ya bantu vuandaka tombuka konso kilumbu. ⁶Ntangu Mpeve ya Nlongo kakidilaka bau ba samuna mambu ya Ya Tata Nzambi na Asia ve, ba sabukaka Filingia mpe insi ya Ngalatia. ⁷Ba kumaka penepene ya Misia, ba vuandaka kubama na kukota na Bitinia; kansi Mpeve ya Klisto pesaka bau insua ve. ⁸Na yau, balutaka Misia mpe ba kitaka na Toloo. ⁹Na mpimpa, Paulu monaka mona meso: Muntu mosi ya Makedonia biminaka yandi, mpe sadilaka yandi kisambu yayi: Luta na Makedonia, sadisa beto! ¹⁰Na manima ya mona meso yina ya Paulu, beto sosaka ku kuenda na Makedonia, na nzengolo ti Mfumu bokilaka beto na ku samuna Nsangu ya Mbote. ¹¹Ntangu beto katukaka na Toloo, beto sabukaka mbala mosi na Samotalake, mpe kilumbu landaka beto sabukaka na Neapoli. ¹²Kukatuka kuna, beto kuendaka na Filipino, yayi kele mbanza ya ntete na kizunga ya mvimba ya Makedonia, mpe ya kele kizunga kena kuyalua. Beto lutisaka ndambu ya bilumbu na mbanza yina. ¹³Kilumbu ya lumingu, beto kuendaka na nganda ya kielo, na nzila ke kuendaka na maza, beto banzaka ti ya kele kisika ya lusambulu. Beto vuandaka, mpe beto tubaka na ba kento kutakanaka. ¹⁴Mosi na bakento kele na nkumbu ya Lidia, nteki ya bilele, muntu ya mbanza ya Tiatila, vuandaka nkento ya kuvumina Tata Nzambi, mpe yandi vuandaka kuwa. Mfumu zibulaka yandi ntima, samuna kutula makutu mbote mbote mpe kuwa yina Paulu vuandaka tuba. ¹⁵Ntangu yandi botukuaka na inzo na yandi, yandi lombaka beto: Kana beno me mona ti mu kele ya kukuikama na Mfumu, beno kota na inzo na munu, mpe beno vuanda awa. mpe yandi bombidilaka beto mingi. ¹⁶Lokola bato vuandaka kuenda na kisika ya lusambulu, kisadi mosi ya nkento vuandaka

na mpeve ya mboma ndongo, boshi na kufiela mabanza, nzoka yandi vuandaka pesaka ndandu mingi na bamfumu na yandi, kansi ya kuizaka na ntuala na beto, ¹⁷mpe yandi bandaka kulanda Paulu na beto. Yandi vuandaka boka: Bantu yayi kele bisadi ya Tata Nzambi kele ya kuluta kuzangama, mpe ba kena kusamunina beto nzila ya mpulusu. ¹⁸Bilumbu mingi yandi salaka yau. Paulu lembaka mpe yandi vutukaka, boshi metuba na mpeve: me tumina nge, na nkumbu ya Yesu Klisto, na kubima na nzutu ya nkento yayi. Mpe na kilokula yina kaka ya bimaka. ¹⁹Ntangu ba mfumu ya kisadi monaka ti kivuvu kele diaka na ndandu na bau, ba kangaka Paulu na Sila mpe ba kokaka bau na kisika ya nkangu na ntuala ya mimfundisi. ²⁰Ba monisaka bau na minyadi, ba tubaka: Bantu yayi kena kutula mvualangani na mbanza na beto, ba kele ba Yuda, ²¹bau kena kusamuna kinkulu kele na luve ve ya kubaka mpe ya kulanda ve, na beto kele bantu ya Loma. ²²Nkangu mpe nangumukinaka ba, boshi ntangu minyadi pesaka insua ya kukatula bau bilele, ba tuminaka ba bula bau bikoti. ²³Na manima ya kubula bau bikoti, ba lozaka bau na biloko, mpe batubaka na minkengi ba kengila bau mbote mbote. ²⁴Ntangu minkengi bakaka insu yina, ba lozaka bau na boloko ya kati, mpe ba tulaka bau bisembua na makulu. ²⁵Na tati kati ya mpimpa, Paulu na Sila vuandaka sambila mpe kuyimbila miyumbu ya nkembo ya Tata Nzambi, mpe ba nkole vuandaka kuwa bau. ²⁶Ntoto nikukaka na bui, na mutindu ti, tufulu ya boloko nikukaka; na mbala mosi, bielo nionso zibukaka, mpe tuvambu vuandaka na bankole nionso zibukaka. ²⁷Nkengi ya bankole lamukaka, mpe ntangu yandi monaka bielo ya boloko ya kuzibuka, yandi banzaka ti ba nkole nionso me masa tina, yandi volaka kisabala samuna kukivanda, ²⁸Kansi Paulu bokaka na ndinga ya ngolo: kukisala imbi ve, beto nionso kele awa. ²⁹Na yau, ntangu nkengi ya boloko lombaka kia, yandi kotaka malu mpe kukilozaka na kuzakama na makulu ya Paulu na Sila; ³⁰ba bimisaka yandi, mpe yandi yuvulaka: Mfumu, inki mu lenda sala samu mu vuluzua e? ³¹Paulu na Sila vutudilaka yandi: Leka kiminu na Mfumu Yesu mpe nge ke vuluzua, nge na inzo na nge. ³²Boshi ba samunaka mambu ya Mfumu, na bantu nionso vuandaka na inzo na yandi. ³³Yandi bakaka bau na mpimpa yina, yandi sukulaka ba mputa na bau boshiya botukuka, yandi na ba yina ya yandi. ³⁴Ntangu yandi nataka bau na inzo na yandi, yandi pesaka bau madia, mpe yandi vuandaka na kiese na kumona inzo ya mvimba lekaka kiminu na Tata Nzambi. sepelaka kintuadi na inzo na yandi ³⁵Ntangu buisi kukiaka, minyandi tindaka makesa ba tuba na minkengi ya bankole: bikidila bantu yayi. ³⁶Mpe nkengi samunaka mambu yina na Paulu: minyadi me tinda ntumua na kuzabisa beno ti beto bikidila beno; beno bima malu malu yayi, mpe beno kuenda na yenge. ³⁷Kansi Paulu me tuba na makesa: Na manima ya kubula beto bikoti na meso ya nkangu mpe kondua kusamba, beto yayi kele bantu ya Loma, beno lozaka beto na boloko, boshi ntangu yayi beno kena bimisa beto na kinsueki! Ya lendaka vuandila mutindu yina ve. Bika bau mosi kuiza bimisa beto. ³⁸Makesa kuendaka zabisa mambu yayi na minyadi, wonga builaka bau ntangu ba kuwaka ti ba vuandaka bantu ya Loma. ³⁹Ba kuizaka bondila bau, boshi ba bimisaka bau na boloko, mpe ba lombaka bau ba bima na mbanza. ⁴⁰Ntangu ba bimaka na boloko, ba kotaka na inzo ya Lidia, mpe na manima ya kumona mpe kusiamisa ba mpangi, ba kuendaka.

17

¹Paulu na Sila lutilaka na Amfipoli mpe na Apolonia, mpe ba kumaka na Tesalonikakuna ba yuda vuandaka na inzo ya lukutukunu. ²Paulu kotaka bonso kele kifu na yandi. yandi sololaka ba bau na tumingu tatu mambu ma tadila Masonuku ya Nlongo, ³yandi bangulaka mpe songaka ti Klisto fueti lungua kuama, kansi yandi kefuluka na bafua. Boshi Yesu yayi mu kena ku samuna beno vuandaka tuba: Yande nde kele Klisto. ⁴Ndambu ya nkaka ya bantu kati na bau lekusuaka kiminu, mpe ba vukanaka na Paulu na Sila, na nkangu ya nene ya ba Elene kele na vumi ya Tata Nzambi, na ba kento mingi ya luzitu. ⁵Kansi ba yuda ya kimpala bakaka ndambu ya babakala ya ntima imbi kati na nkangu, ba tukisaka nkutakani ya bantu samuna kutula mvualangani na mbanza. Ba telamaka na inzo ya Yasoni mpe ba sosaka Paulu na Sila, samuna kunata bau na ntuala ya nkangu. ⁶Lokola ba monaka bau ve, ba kokaka Yasoni na ndambu ya ba mpangi na ntuala ya mimfundisi ya mbanza, na kutubaka ti: Bantu yayi nataka nsobolo na inza me kuiza diaka awa, mpe ⁷Yasoni yambaka bau. Bau nionso kena kusala mutindu yina, kena kuzitisa nsiku ya Kaisala ve, ba kena kutuba ti ntinu ya nkaka kele, Yesu. ⁸Na ba mpova yina, ba me vinzula ba ntima ya nkangu na ya mimfundisi, ⁹ba bikidilaka Yasoni na ba yankaka, ti ntangu ba futaka bau mbongo. ¹⁰Na mbueto a meso, na mpimpa, ba mpangi tinisaka Paulu na Sila, samuna kukuenda na Belea. Ntangu ba kumaka, ba kutaka na inzo ya lukutukunu ya ba Yuda. ¹¹Ba Yuda yina vuandaka na lutila ba tesalonika na kikadulu ya mbote; Ba tambulaka mambu ya Tata Nzambi na vema nionso, mpe ba vuandaka fiongunina masonukua konso kilumbu, samu na kutala kana yina ba vuandaka zabisa bau ya kedika. ¹²Bantu mingi kati na bau lekaka kiminu, na ba kento mingi ya luzitu kele ya elene, mpe na ba bakala. ¹³Kansi ntangu ba Yuda ya Tesalonika bakusaka ti Paulu vuandaka samuna mambu ya Tata Nzambi na Belea, ba kuizaka kitumuna nkangu. ¹⁴Na yau, kaka na mueto a meso, ba mpangi tinisaka Paulu na ndambu ya imbu; kansi Sila na Tzimoteo bikanaka na Belea. ¹⁵Ba yina kuendaka na Paulu, ba nataka yandi tii na Atene. Boshi ba bavutukaka, kansi Paulu tuikilaka bau mambu ya kutuba na Sila mpe na Timoteoti ba zingila ve, ba landa yandi nsualu. ¹⁶Lokola Paulu vuandaka vingila bau na Atene, yandi monaka kati na yandi mpeve kena kufukuta na nganzi, samu yandi monaka biteki ya kufuluka mbanza yina. ¹⁷Yandi vuandaka mokasana na kati ya inzo ya lukutukunu na ba Yuda mpe na bantu ke vuminaka Tata Nzambi, mpe na ba yina yandi vuandaka kutana na bau konso kilumbu na kisika ya nkangu. ¹⁸Ndambu ya mimfiongunini ya Epikuli mpe na Stoika kumaka kusolola na yandi. Mpe ba yayi vuandaka tuba: mpovi yayi, inki ya zola tuba e? Ba yankaka ti, beto kuwaka yandi kusamuna Yesu mpe na mfulukulu, ba vuandaka tuba: kamba yandi kena kusamuna mambu ya kinzambi ya ba nzenza. ¹⁹Na yau, ba bakaka yandi mpe ba nataka yandi na lukutukunu ya ba mfundisi, ba tubaka ti: Nga beto lenda zaba kana inki ndongosolo ya impa yayi nge kena kulonga beto e? ²⁰Samu beto kena kuwa nge kutuba mambu ya kinzenza. Beto zola zaba inki ya lenda vuanda.

²¹Nzoka, bantu ya Atene mpe ba nzenza ke zingilaka na Atene vuandaka lutisa ntangu na bau na kuwa mambu ya impa. ²²Paulu ya kutelama na kati ya lukutukunu ya ba zuzi, me tuba: Ba bakala ya Atene, nionso yina mu kena kumona, beno kele na vema ya kusadila Tata Nzambi. ²³Samu ntangu ma zieta na mbanza na beno, me mona ndandu ya bima ya kukipesa na beno, nkutu mu kuendaka mona na kati ya kinlongo na bano masono yayi: Na nzambi zabakana ve! Yina beno ke fukamenaka kondua kuzaba, yandi mu kena ku samunina beno. ²⁴Tata Nzambi yayi salaka inza mpe nionso kele kati na yau, yandi kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto, kansi yandi ke vuandaka na binlongo me salama na diboko ya muntu ve, ²⁵mpe ba kesadisaka yandi na maboko ya bantu ve, bonso kaka yandi kele na nsatu ya konso kima, yandi ke pesaka na bantu nionso moyo, muela, mpe bima nionso. ²⁶Yandi salaka ti bantu ya makanda nionso, bimaka na menga mosi ba vuanda na zulu ya ntoto, yandi zengaka ba ntangu ya luzingu mpe yandi tulaka ba ndilu na lupangu na bau; ²⁷yandi zolaka kusosa Mfumu, mpe ba monaka yandi na kingolo na kumeka meka, kansi yandi ke vuandaka ntama ve na konso muntu, ²⁸na yau samuna yandi beto kele na moyo, kunikuzuka mpe kuzinga. Ndambu yankaka ya ba nsoki a miyimbu tubaka yau: Na yandi beto kele bantu... ²⁹Na yau, lokola beto kele bantu ya Tata Nzambi, beto lenda ndima ve ti kinzambi fueti fuanana na wolo, na palata, to na mabanga me valua na kinkete na inzo ya kisalu ya muntu. ³⁰Tata Nzambi, samuna kukondua ku tala ntangu ya bunzimbu, ntangu yayi yandi kena kusamuna na bantu nionso, kele na bisika nionso ti, bika ba vilula ba ntima, ³¹samu yandi kubikaka kilumbu yandi ke fundisa inza na lunungu nionso, na nzila ya muntu yandi ponaka, yina bantu zabaka ntangu yandi kifulukisaka yandi na bafua... ³²Ntangu ba kuwaka diambu ya mfulukulu ya bafua, ba yayi vuezaka bau, mpe ba yanyina tubaka: Na mambu yayi, beto ke kuwa nge ntangu yankaka. ³³Bosi Paulu kukikatulaka na kati na bau. ³⁴Ndambu yankaka namaka yandi mpe ba lekaka kiminu, Dionisio, nkutikisi ya Ba zuzi, nkento mosi na nkumbu ya Damali, mpe na ba yankaka vuandaka na bau.

18

¹Na manima na yau, Paulu katukaka na Atene, mpe yandi kuendaka na Kolinto. ²Kuna yandi monaka muntu mosi ya Ponto na nkumbu ya Akila, ntama ve ba katukaka na Italia na nkento na yandi Plisilia, samu Klaudio tuminaka ba Yuda nionso ba vuanda diaka na Loma ve. Buna Paulu kumaka kintuadi na bau; ³mpe lokola kisalu na yandi vuandaka mutindu mosi na bau, kuna ba sanganaka samuna kusala kisalu: ya kutunga ba inzo ya ngoto. ⁴Paulu vuandaka tuba konso kilumbu ya lumingu na inzo ya lukutukunu, mpe yandi lekisaka ba Yuda na ba Elene kiminu. ⁵Kansi ntangu Sila na Timoteo katukaka na Makedonia, ba kukipesaka mvimba na mambu ya Mfumu, samuna kusikidikisa ba Yuda ti Yesu Vuandaka Klisto. ⁶Kansi Ba Yuda bangikaka na kukakidila mpe ba bandaka kufinga, bosi Paulu fumfumunaka bilele na yandi, me tubila bau: Bika menga na beno tiamuka na intu na beno! Na yau mu kele ya kuvedila. Kubanda kilokula yayi, mu ke kuenda na ba pakanu. ⁷Bosi ntangu yandi bimaka, yandi kotaka na inzo ya Yustu, muntu ke vuminaka Tata Nzambi, mpe inzo na yandi ya kufinama na inzo ya lukutukunu. ⁸Kansi mfumu ya inzo ya lukutukunu, Klispo, lekaka kiminu na Mfumu na inzo na yandi ya mvimba. Mpe bantu ya Kolinto mingi yina kuwaka Paulu, lekaka mpe kiminu, bosa ba botukuaka. ⁹Na mpimpa, ntangu yandi lekaka, Mfumu me tuba na Paulu na mona meso: Ku mona wonga ve, kansi tuba, mpe mukanga inua ve, ¹⁰samu mu kele na nge, mpe muntu mosi ve ketula nge diboko samuna kusala nge imbi: tuba, samu mu kele na nkangu mingi na mbanza yayi. ¹¹Bosi Paulu vuandaka na Kolinto mvula ya mvimba na ba ngonda sambanu, samuna kulonga mambu ya Tata Nzambi kati na bakolinto. ¹²Na ntangu Ngaliyo vuandaka nyadi ya Akaya, ba Yuda nangumukinaka Paulu bau nionso mbala mosi, mpe ba nataka yandi na ntuala ya kiandu ya nsambusulu, ¹³ba tubaka: Muntu yayi kena kusindikila bantu ba sadila Tata Nzambi na kukondua kuzitisa minsiku. ¹⁴Paulu zolaka zibula inua, ntangu Ngaliome tuba na ba Yuda: Kana ya vuandaka diambu ya kukondua lunungu to na nsadulu ya ntima imbi, mu zolaka kuwa mpe kunungisa beno, Ô ba Yuda; ¹⁵kansi kana ya kele diambu ya kutula mpaka na mambu ya tata Nzambi, na ba nkumbu, mpe na ba nsiku na beno, ya me tala beno: mu zola vuanda mfundisi ya mambu yayi ve. ¹⁶Bosi yandi bimisaka bau na inzo ya mfundusu. ¹⁷Na yau, bau nionso builaka Sostene, nkuluntu ya inzo ya lukutukunu, ba bulaka bua bikoti na ntuala inzo ya mfundusu, mpe ya salaka kuani Ngaliyo mpasi ve. ¹⁸Paulu tomaka vuanda mingi na Kolinto. bosi yandi bikaka ba mpangi, samuna kusabuka na Silia, kintuadi na Pliskilia mpe na Akila, na manima kuzengisa nsuki na Kolinto, samu yandi silaka nsilulu. ¹⁹Ba kumaka na Efeso, mpe Paulu bikaka kuna, bantu zietaka na yandi. Ntangu yandi kotaka na inzo ya lukutukunu, yandi sololaka na ba Yuda, ²⁰ba yayi lombaka ti yandi lambula fioti bilumbu. Kansi yandi ndimaka ve, ²¹mpe yandi kuendaka, mpe me tuba: Nkinzi ya Pas kena kuiza, mu fueti sala yau na Yelusalemi. Mu ke vutukila beno, kana Tata Nzambi me zola. Bosi yandi katukaka na Efeso. ²²Na ntangu yandi sabukaka na Kaesalia, yandi tombukaka na yelusalemi, mpe na manima ku pesa dibundu mbote, yandi kitaka na Antiokia. ²³Ntangu yandi lutisaka ndambu ya bilumbu na Antiokia, Paulu bakaka nzila ya kulandikisa nzietolo na yandi na Ngalatia, mpe Filingia samuna kusiamisa minlongoki. ²⁴Nyuda mosi na nkumbu ya Apolo, muntu ya Alesanda, muntu ya ludede mpe ya kusiana na masonukua, kuizaka na Efeso. ²⁵Yandi tuadusuaka na nzila ya Mfumu, mpe yandi kele na vema na kimpeve, yandi samunaka mpe longaka na kedika nionso dimbu me tadila Yesu, ata ko yandi zabaka kaka mbotokolo ya Yoane. ²⁶Yandi bandaka kutuba na inzo ya lukutukunu na kimpuanza. Ntangu Akila na Pliskilia kuwaka yandi, ba bakaka yandi, mpe ba bangudilaka yandi na kedika ya mvimba nzila ya Tata Nzambi. ²⁷Lokola yandi zolaka luta na Akaya, ba mpangi kindisaka yandi, na kusunikina minlongoki ba yamba yandi mbote. Ntangu yandi kumaka, na nlemvo ya Tata Nzambi, yandi kimonaka mfumu mingi na bantu lekaka kiminu; ²⁸samu na meso ya nkangu yandi vuandaka vutula ba Yuda na masonukua, ti Yesu kele Klisto.

¹Na ntangu Apolo vuandaka na Kolinto, na manima kuzietila ndambu ya insi ya kuzangama ya Asia, Paulu kumaka na Efeso. kuna yandii kutaka ndambu ya minlongoki, ²mpe me tubila bau: Ntangu beno lekaka kiminu, beno tambulaka Mpeve ya Nlongo e? Ba vutudilaka yandi: Beto kuwa ntete ve muntu tuba ti Mpeve ya Nlongo ke vuandaka. ³Yandi me tuba: Inki mbotokolo beno bakaka e? ba vutulaka: mbotokolo ya Yoane. ⁴Bosi Paulu tubakaYoane botikaka mbotokolo ya mpilulu ya diela, yandi tubaka na nkangu na kuleka kiminu na yina kena kuiza na manima na munu, ya zola tuba, na Yesu Klisto. ⁵Na mpova yina, nde ba botukuaka na nkumbu ya Mfumu Yesu. ⁶Ntangu Paulu tulaka bau maboko, Mpeve ya Nlongo me kitila bau, mpe ba bandaka kutuba na tudimi mpe ba vuandaka bikula. ⁷Ba vuandaka kitezo ya ba bakala kumi na zole. ⁸Bosi Paulu kotaka na inzo ya lukutukunu, kuna yandi vuandaka na kimpuanza ya kutuba. Yandi tubilaka na ba ngonda tatu, mambu me tadila kimfumu ya Tata Nzambi, yandi salaka ngolo na kulekikisa kiminu na bayina vuandaka kuwa yandi. ⁹Kansi lokola ba yankaka badisaka ntima mpe ba lekaka kiminu ve, ba vuandaka tubila nzila ya Mfumu na ntuala ya dikabu ya bantu, yandi bikaka bau, mpe vambisaka minlongoki, bosi yandi longaka konso kilumbu na sikulu kele na nkumbu ya Tilano. ¹⁰Ya salaka ba mvula zole, samu ba yina nionso ke zingaka na Asia, ba Yuda mpe ba Elene, kuwaka mambu ya Mfumu. ¹¹Bosi Tata Nzambi vuandaka sala bimangu ya kuluta kitezo na maboko ya Paulu, ¹²ba kumaka na kitezo ya kuvinza na ba mbevo bilele to musualu yayi simbaka nzutu na yandi, mpe bimbevo vuandaka katuka, mpe na ba mpeve ya imbi vuandaka bima. ¹³Ndambu ya ba yuda ke lozilaka bantu bimbevo mekaka kusambila nkumbu ya Mfumu yesu samu ba mpeve ya imbi bima na bantu vuandaka na yau, na kutuba: Me lombana beno na nkumbu ya Yesu yayi Paulu kena kulongila! ¹⁴Bantu vuandaka sala mambu yina kele bana nsambodia ya Skeva, Nyuda, mosi ya ba ngudi a nganga. ¹⁵Mpeve ya imbi vutudilaka bau: Me zaba Yesu, mpe me zaba Paulu kele nani; bosi beno, ba nani beno kele? ¹⁶Mpe muntu yayi vuandaka na mpeve ya imbi builaka bau, yandi bandaka kuyala bau zole, mpe yandi muesaka bau mpasi, ya kumaka ti bantu yina lualaka mpe ba tinaka na inzo yina na bilele ve na nzutu. ¹⁷Mambu yina kuizaka zabakana na ba yuda nionso, mpe na Elene nionso vuandaka zinga na Efeso, bosi wonga builaka bau nionso, mpe nkumbu ya Mfumu Yesu zitusuaka. ¹⁸Bantu mingi lekaka kiminu vuandaka kuiza funguna mpe ba tubaka mambu yina ba salaka. ¹⁹Bosi fintalu ya bantu yina vuandaka sala bimpangula nataka mikanda na bau, yayi yokuaka na ntuala ya bantu nionso: Ntalu ya mikanda yina lendaka tekukila na mafunda tanu ya mbongo. ²⁰Yau yina nde mambu ya Mfumu vuandaka nieka na kilendo mpe na ngolo. ²¹Na manima kulutisa mambu yayi, Paulu bakaka lukanu ya kukuenda na Yelusalemi, kansi yandi fueti sabuka Makadonia na Akaya. yandi vuandaka tuba ti ntangu mu ke vuanda kuna, mu fueti mona Loma. ²²Yandi tindaka bisadi zole yayi vuandaka sadisa yandi Timoteo na Elasto, kansi yandi mosi bikanaka fintangu diaka na Asia. ²³Na ntangu yina mvualangani kotaka kotaka na diambu me tadila nzila ya Mfumu. ²⁴Muntu mosi na nkumbu ya Demetilio, vuandaka sala ba inzo ya lusambulu ya Diana na palata, mpe yandi vuandaka pesa nluta ya kufuana na bisadi na yandi. ²⁵Yandi kutikisaka bau kintuadi na ba yina vuandaka sala kisalu mosi., mpe me tuba: O ba bakala, beno me zaba ti luzingu na beto kele kaka na kisalu yayi; ²⁶mpe beno kena kuwa ti na Efeso kaka ve, kansi fioti kaka me bikana nga na Asia ya Mvimba, Paulu yayi lekisaka bantu kiminu mpe yandi me zimbisa nkangu ya bantu na kutuba ti: banzambi yayi salamaka na maboko kele banzambi ve. ²⁷Kisumbula kele ti kisalu na beto kaka ve ke vuezuka; kansi diaka inzo ya lusambulu ya ntinu a nkento Diana ke vuezuka mpamba, ata mpe kintinu ya nkento yayi zanguluaka na Asia ya mvimba, mpe na inza ya mvimba ke kitulua kima ve. ²⁸Ba mpova yina fuemisaka bau, ba bandaka kuboka: nzambi ya nene kele kaka Diana ya Efeso! ²⁹Mbanza ya mvimba vuandaka zengele zengele. Ba lundumukaka nsualu na mbala mosi na nzila ke songuaka bimpa, ba bendaka na ndambu na bau Ngayo na Alistalako, bantu ya Madonia, bantu vuandaka zieta na Paulu. ³⁰Paulu zolaka kuenda ntuala ya nkangu, kansiminlongoki kakidilaka yandi; ³¹fi dikabu ya bantu ya Asia yayi vuandaka ba kundi na yandi, tindilaka yandi inua samu yandi kuenda ve na kisika ke songuaka bimpa. ³²Ba yayi vuandaka boka mutindu yayi, mpe ba yina mutindu yina, samu mvualangani vuandaka na nkutakani, mpe fioti kaka nga bantu nionso vuandaka zaba ve samuna inki ba kutakanaka. ³³Bosi babimisaka Alesande na nkangu, yayi ba yuda vuandaka nunguna na ntuala, bosi Alesande salaka kisinsu na diboko, samu yandi zolaka tuba na nkangu. ³⁴Kansi ntangu ba kuizaka zaba ti yandi vuandaka Nyuda, na ndinga mosi bau nionso bokaka kitezo ya ba wola zole: Ya nene kele Diana ya bantu ya Efeso! ³⁵Na yau, kalaka dingimisaka nkangu, me tuba: Ba tata ya Efeso, nani zaba ve ti mbanza ya Efeso kele nlundi ya kinlongo ya Diana ya nene mpe na kiteki na yandi sotukaka na zulu? ³⁶Lokola muntu lenda manga yau ve, beno fueti dingama, mpe kusala kima mosi ve na nsualu nsualu. ³⁷Samu beno nataka bantu yayi kubua na nsiku ya kusekinina kinlongo ve, mpe ba tiaka nzambi na beto ya nkento ve. ³⁸Kana Demetilio na makesa na yandikele na diambu na muntu, bilumbu ya nkutakani ya kuzingula mambu kele, mpe ba kuluntu kele; ba yayi na bayina ba bokasana samuna mimfundu. ³⁹Kana beno kele na nsatu ya mambu yankaka, beto ke ke kubika yau na lukutukunu yayi nsiku me pesila insua. ⁴⁰Na yau, beto lenda kubua na mambu, mpe ba lenda funda beto na mambu me luta bubu yayi, samu beto kele na kibila ve ya kusasila bantu mfunu ya lukutukunu yayi. ⁴¹Na manima ya ba mpova yayi, yandi muangisaka nkangu.

¹Ntangu Mvualangani manisaka, Paulu kutikisaka minlongoki, bosi na manima ya kusiamisa bau, yandi kuendaka na Makedonia. ²Yandi zunganaka na ndambu yina, na kusiamisa minlongoki na mambu mingi. Bosi yandi kuendaka na Elene, ³kuna yandi salaka ba ngonda tatu. Yandi vuandaka ya kukubama na kukuenda na Silia, na ntangu ba Yuda tambilaka yandi mutambu. Na yau yandi bakaka nzengolo ya kuvutukila nzila ya Makedonia. ⁴Na kukuenda tii na Asia,

yandi vuandaka na Sopato ya Belea, muana ya Pilo, Alistalako na Sekundo, muntu ya Tesalonika, Ngayo ya delebe, Timoteo, na Tikiko na Tolofimo, bantu ya Asia.⁵ Ba yayi vitaka intu, mpe ba vingilaka beto na Toloa.⁶ Samuna beto, na manima ya kilumbu ya mampa ya kufunusua ve, beto sabukaka na Filipi, na bilumbu tanu, beto landaka bau na Toloa, kuna beto vuandaka bilumbu nsambodia.⁷ Kilumbu ya ntete ya sabala, beto kutakanaka na samuna kubukuna dimpa. Paulu, zolaka kuenda kilumbu landaka, yandi vuandakamokana na minlongoki, mpe yandi lambulaka mbokasani tii na kati kati ya mpimpa.⁸ Ba minda vuandaka mingi na disuku ya zulu kisika beto kutakanaka.⁹ Nzoka ntuenia mosi ya bakala na nkumbu ya Eutiko, vuandaka na nela, yandi lekaka pongi ya ngolo samu malongi ya Paulu vuandaka inda; yandi natukaka na pongi, mpe yandi kubuaka katuka na mbandu ya tatu tii na ntoto, ba lamusaka yandi ya kufua.¹⁰ Kansi ntangu Paulu kitaka, yandi yekaminaka ntuenia yina mpe bakaka yandi na maboko na yandi, me tuba: Beno vizuka ntima ve, samu muele na yandi kele kaka na yandi.¹¹ Ntangu yandi tombukaka, yandi bukunaka dimpa mpe yandi kudiaka, bosi yandi tatamanaka kutuba tiin buisi kukiaka. Na manima na yau, yandi kuendaka.¹² Ba nataka ntuenia ya bakala ya moyo, mpe ya vuandaka diambu ya lubombolo.¹³ Samuna beto, beto tuaminaka Paulu na nzaza, mpe beto sabukaka Aso, kuna bato wizanaka kubaka diaka yandi, samu yandi zolaka diata na makulu.¹⁴ Ntangu yandi landaka beto na Aso, beto kotisaka yandi na nzaza, mpe beto kuendaka na Mitilene.¹⁵ Kukatuka kuna, beto tatamanaka na nzila ya imbu, beto kumaka kilumbu landaka mbunzu na mbunza na Kio. Kilumbu landaka, beto sbukaka na kukuenda na Samo, bosi kilumbu mosi lutaka, beto kuizaka na Mileto.¹⁶ Paulu monaka mbote beto lutila na Efeso kondua kutelama, samu beto fukisa ntangu na Asia ve; samu, kana ya lendakana, yandi vuandaka kuenda nsualu samuna kukuma na Yelusalemi na kilumbu ya Pentekoti.¹⁷ Na yau, kukatuka na Mileto, Paulu tindaka bantu kuenda landa ba ngudi za bantu ya dibundu na Efeso.¹⁸ Ntangu ba kumaka kisika yandi vuandaka, yandi tubilaka bau: Beno me zaba inki mutindu, kubanda kilumbu ya ntete mu kotaka na Asia, mu tatukilaka beno ve,¹⁹ mu sadilaka Mfumu na luyinunu ya mvimba, na mansanga, mpe na kati ya ba ntontolo yina ba Yuda vuandaka tudila munu.²⁰ Beno me zaba ti mu suekilaka beno kima ve na yina vuandaka mfunu, mpe mu monaka wonga ve na kulonga beno mpe ku tangisa beno na ntadisi ya nkangu mpe tii na ba inzo,²¹ kusamuna na ba Yuda mpe na ba Elene mpilulu a madiela na Tata Nzambi mpe kulekila Mfumu na beto Yesu Klisto kiminu.²² Tala ntangu yayi, ya kukangama na Mpeve, me kuenda na Yelusalemi, mu zaba ve inki diambu ke kumina munu kuna;²³ kukuenda kaka mbanza na mbanza, Mpeve ya Nlongo kena kukebisa munu ti nzungu na kuama kena kuvingila munu.²⁴ Kansi mu kena kumona luzingu na munu mpamba, ya vuandaka bonso kitoko, bika kaka mu lungisa nsilulu na munu na kiese, na kisielo yayi mu bakaka na Mfumu Yesu, ya kusamuna Nsangu ya Mbote na nlemvo ya Tata Nzambi.²⁵ Mpe tala ntangu yayi, me zaba ti beno ba yayi mu longilaka Kimfumu ya Tata Nzambi kati na beno, beno ke mona diaka ilungi na munu ve.²⁶ Yau yina mu kena kusikidikisa bano bubu yayi ti mu kele ya kuvedila na menga na beno nionsi,²⁷ samu mu samunaka beno ndongi nionso ya Tata Nzambi, mpe mu suekilaka beno kima ve.²⁸ Beno kukikeba beno mosi, mpe na dikamba ya mvimba ya bantu yina Mpeve ya Nlongo tulaka beno mimvungi, samuna kudikila dibundu ya Mfumu, yandi bakaka na menga na yandi mosi.²⁹ Me zaba ti na manima ngiendolo na munu, ba mevua ya nsisi ke kota, mpe ke vambula dikamba ve,³⁰ mpe kati na beno kele na bantu ke longa mambu ya nzimbukusu, samuna kuvukumuna minlongoki ba landa bau.³¹ Na yau, beno kaya meso, beno bambuka moyo ti mu tatamanaka ba mvula tatu kusiamisa mosi mosi na beno ntangu nionso na kinsanga na meso.³² Na ntangu yayi mu kena ku yekula beno na Tata Nzambi mpe na mambu ya nlemvo na yandi, samu yandi kaka lenda siamisa beno mpe kupesa difua na ba nlongo nionso.³³ Mu zininaka moyo na palata ve, na wolo ve, na mvuatu ya muntu ve.³⁴ Beno me zaba benomosi ti maboko yayi sadisaka ba nsatu na munu mpe na bantu yina vuandaka na munu.³⁵ Mu monisaka beno ti na kusala mutindu yina, beno lenda sadisa ba yina kele ya kulebakana, mpe ku bambuka moyo na mambu ya Mfumu, yayi yandi tubaka yandi mosi: Mambote ya kuluta kele na muntu ke pesaka kansi na muntu ke bakaka ve.³⁶ Na manima kutuba mutindu yina, yandi fukamaka, yandi sambilaka na bau nionso.³⁷ Bosi bau nionso vuandaka dila, mpe ba vita Paulu na nsingu, samuna kuyamba yandi,³⁸ kiadi lutilaka bau na yina yandi tubaka ti ba ke mona diaka ilungi na yandi ve. Bosi ba kuendaka bika yandi tii na nzaza.

21

¹Na manima kuvambana, beto sabukaka na kukuenda mbala mosi na Ko, mpe kilumbu landaka beto kuendaka na Lodo, bosi kukatuka kuna beto kuendaka na Patala.² Mpe ntangu beto monaka nzaza vuandaka kuenda na Fenike, beto kotaka mpe beto kuendaka.³ Ntangu beto monaka kisanga ya Kipelo, beto bikaka yau na lumonso, beto tatamanaka nzila na beto na ndambu ya Silia, beto kuendaka na Tilo, kuna ba fuana kitisa bizitu vuandaka na Inzo.⁴ Beto monaka minlongoki, mpe beto sala sabala ya mvimba vana. Mpeve sadilaka minlongoki ba vuandaka tuba na Paulu yandi tombuka na Yelusalemi ve.⁵ Kansi, ntangu beto kumaka na nsuka ya bilumbu nsambodia, beto katukaka samuna kukuenda, bau nionso kuendaka bika beto, na ba kento na bana na bau tii na nganda ya mbanza. Beto kufukama na disimu, mpe beto sambilaka.⁶ Bosi ntangu beto vambanaka ba yayi na bayina, beto kotaka na nzaza, mpe bavutukaka na ba inzo na bau.⁷ Ntangu beto manisaka kusabuka, beto kuendaka katuka na Tilo tii na Tolemai, kuna beto pesaka ba mpangi mbote, mpe beto vuandaka na bau kilumbu ya mvimba.⁸ Kilumbu landaka, beto katukaka, mpe beto kumaka na Kaesalia. Beto kotaka na inzo ya Filipo, muangisi ya mambu ya Tata Nzambi, yandi vuandaka mosi ya bantu nsambodia, beto lekaka na inzo na yandi.⁹ Yandi vuandaka na ba ntuenia iya ya bakento zaba ba bakala ve, bau vuandaka bikula.¹⁰ Lokola beto vuandaka kuna bilumbu mingi, mbikudi mosi na nkumbu ya Angabu katukaka na Yudea,¹¹ kuizaka buabana na beto. yandi bakaka nsinga a luketo ya Paulu, yandi kikangaka maboko na makulu, mpe metuba: tala yayi kena kusikidikisa Mpeve ya Nlongo: Muntu yayi ma kuvua nsinga luketo yayi, ba yuda ke kanga yandi na Yelusalemi mutindu beno kena kumona, mpe ba ke

yekula yandi na maboko ya ba pakanu.¹²Ntangu bet kuwaka yau, beto na ba yina vuandaka vana, beto lombaka na Paulu na kutombuka ve na Yelusalemi. ¹³Bosi yandi vutulaka: Inki beno kena kusala, na kudila mpe kukosikisa ntima na munu e? Mu kele ya kukubama na kukangua ba nsinga kaka ve, kansi na kufua na Yelusalemi samuna nkumbu ya Mfumu Yesu. ¹⁴Lokola yandi vuandaka visa ve, beto kuikimisaka ve, mpe beto tubaka: Bika luzolo ya Mfumu vangama!¹⁵Na manima ya bilumbu yina, beto kubikaka bima na beto, mpe beto tombukaka na Yelusalemi. ¹⁶Ndambu ya minlongoki ya Kaisalia kuendaka na beto, mpe ba nataka beto na inzo ya muntu mosi na nkumbu ya Nasoni, ya kisanga ya Kipelo, nlongoki ya ntama, kuna beto kuminaka samuna kuleka.¹⁷yandi Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, ba mpangi yambaka beto na kiese. ¹⁸Kilumbu landaka, Paulu kuendaka na beto na inzo ya Yakobi, mpe ba ngudi za bantu kutakanaka kuna. ¹⁹Na manima kupesa bau mbote, yandi zabisaka bau mambu nionso Tata Nzambi salaka na kisielo na yandi kati na ba pakanu.²⁰Ntangu ba kuwaka yandi, ba zitisaka Tata Nzambi. Bosi ba zabisaka yandi: Mpangi, nge kena kumona, mafunda ikua ya ba Yuda lekeke kiminu, mpe bau nionso kele na vema na minsiku. ²¹Nzoka, ba kuwaka ti nge kena kulonga ba Yuda nionso kele na kati na ya ba pakanu ba katuka na nsiku ya Mose, na kuzabisaka bau ba zenga kibakala ya bana ve mpe ba landa binkulu ve.²²Inki ya kusala? Ketu ketu ata fioti kele ve, dikabu ya nene ya bantu ke kutakana, bantu ke zaba ti nge me kuiza. ²³Yau yina sala yina beto kezabisa nge. Bantu iya kele kati na beto salaka nsilulu; ²⁴baka bau ba vuanda na nge, kivedisa na bau, mpe futila bau mbongo ya kuzengisa ba nsuki. Bosi ba yina nionso ke zaba ti yina bakuwaka samuna nge kele ya luvunu, kansi bika nge mosi kituadisa bonso muntu ke talaka minsiku.²⁵Samuna ba pakanu yina lekaka kiminu, beto bakaka lukanu mpe beto sonikinaka bau ti ba bika kudia nsuni yokuluaka biteki, na menga, na bibulu ya kufikutua, mpe na kinsuza. ²⁶Yau yina Paulu bakaka bantu yina, yandi kivedisaka, mpe kilumbu landaka, yandi kotaka na kinlongo na bau, samuna kuzabisa bau inki kilumbu ke vuanda mpedoso, mpe muntu muntu monisa nkayilu na yandi.²⁷Na nsuka ya bilumbu nsambodia, ntangu ba Yuda ya Asia monaka Paulu na kinlongo, ba nangumunaka nkangu ya mvimba, mpe ba tulaka yandi maboko, ²⁸ba bokaka: Bantu ya Isaeli, beno sadisa beto! Beno tala muntu yayi kena kulongaka biska nionso mpe na bantu nionso ti ba vuanda kitantu na nkangu, na nsiku, na kisika yayi; nkutu yandi me kotisa ba Elene na kinlongo, mpe yandi sumunaka kinlongo. ²⁹Samu na bilumbu lutaka, bamonaka Tolofino muntu ya Efeso kintuadi na yandi na mbanza, mpe ba vuandaka kanisa ti Paulu muntu kotisaka yandi na kinlongo.³⁰Mbanza ya mvimba vuandaka na kingongo, mpe nkangu katuka bisika nionso vuandaka kuenda zaula. Ba builaka Paulu mpe ba kokaka yandi na nganda ya konlongo, yayi bielo vuandaka ya kukangama. ³¹Lokola ba vuandaka sosa nzila ya kufua yandi, nsangua kumaka na makutu ya ngudi ya nkuluntu ya binuani ti Yelusalemi ya mvimba vuandaka na mvindumuka.³²Na ntangu yayi, yandi bakaka binuani mpe na nkuluntu ya binuani, mpe yandi zaulaka kisika ba vuandaka. Ntangu ba monaka ngudi a nkuluntu a binuani, nde ba bikaka kubula Paulu bikoti. ³³Bosi ngudi a nkuluntu pusanaka, mpe builaka Paulu mpe yandi tindaka bakanga yandi tuvambu zole. Bosi yandi yuvulaka nani yandi vuandaka, mpe yina yandi salaka.³⁴Knasi na kati ya nkangu ba yayi vuandaka boka mutindu yayi, mpe ba yina mutindu yankaka; yandi bakaka nzayilu ya mambu na muntu ve, samuna mvualangani, yandi tuminaka ba nanta yandi na Kampu ya ngolo. ³⁵Ntangu Paulu kumaka na kikada, ba nataka yandi na bikada, binuani nataka yandi samuna kutuntana ya nkangu; ³⁶samu nkangu ya nene vuandaka landa, na kutuba: tinda ba kufua yandi!³⁷Na ntangu ya kukotusa yandi na kampu ya ngolo, Paulu tubaka na ngudi a nkuluntu: Mu kele na luve ve ya kutuba diambu e? ³⁸Nge kele muntu ya Ngipiti ve yina fuemaka bilumbu me luta, mpe nani yayi nataka bimpumbulu mafunda iya na dikanda e?³⁹Paulu vutulaka ndinga, mu kele Nyudao, ya Talaso na kitini ya insi ya Kilikia, mu kele muntu ya mbanza ya mfunu mingi. Me lombaka nge, pesa mu insua mu tuba na nkangu. ⁴⁰Ntangu ngudi a nkuluntu pesaka yandi insua, Paulu telamaka na kikada, yandi labiska nkangu na diboko. Nkangu nionso vuandaka sui, mpe Paulu tubaka na ndinga ya ki ebeleo:

22

¹Ba mpangi ba bakala mpe ba tata, ntangu yayi beno kuwa yina mu zola tuba samuna kukitanina! ²Ntangu ba kuwaka yandi kutuba na ndinga ya kiebeleo, mazu ntumbu manisa. bosu Paulu me tuba:³Mu kele nyuda, butukaka na Talaso na kitini ya insi ya Kilikia; kansi mu sansukilaka na mbanza yayi, mpe mu tangilaka na maboko ya Ngamalili samuna kubaka ngangu ya ya kedika ya minsiku ya ba tata na beto, mu kele na nzola kuluta ya Tata Nzambi, mutindu ya kele na beno bubu yayi. ⁴Mu zomaka ndongosolo yayi, mu kangaka mpe mu tulaka na boloko ba bakala na ba kento. ⁵Ngudi a nganga na kintuandi nionso ya bangudi za bantu kele ba mbangi na munu. Mu bakaka mukanda katukaka na maboko na bau samuna ba mpangi ya Damasiko, kuna mu kuendaka samuna kunata kukanga ba nsinga mpe kunata bau na Yelusalemi mpe kupesa bau kitumbu.⁶Lokola mu vuandaka na nzila, mpe mu finamaka na Damasiko, na mbala mosi, na kati kati ya kilumbu, kukia ya ngolo katukaka na zulu kienzulaka kisika mu vuandaka. ⁷Mu kubuaka na ntoto, bosu mu kuwaka ndinga mosi katukaka na zulu tubaka: Sauli, Saulu, samuna inki nge kena kuzoma munu e? ⁸Mu vutulaka: Nge nani Mfumu? mpe yandi me tubila munu: Mu kele Yesu ya Nazaleti, nge kena kuzoma. ⁹Bayina vuandaka na munu monaka mbote kukia yina, kansi ba kuwaka ve ndinga ya muntu yina vuandaka tubisa munu. ¹⁰Na yau mu tubak: Inki mu mu sala, Mfumu? Mpe Mgumu me tubila na munu: Telama, kuenda na Damasiko mpe kuna ba ke zabisa nge nionso yina nge ke sala. ¹¹Lokola mu vuandaka mona diaka kima ve, samuna kukia yina ya ngolo, kansi bantu vuandaka na munu bakaka munu na diboko, mpe mu kumaka na Damasiko.¹²Nzoka, muntu mosi na nkumbu ya Anania, bakala vuminaka Tata Nzambi bonso kele nsiku, mpe ba Yuda nionso vuandaka zingila na damasiko vuandaka tuba kimbangi ya mbote samuna yandi, ¹³kuizaka kutana na munu, mpe me tubila munu: Sauli, mpangi na munu, bika nge mona. Na ntangu yina kaka, mu monaka mpe mu talaka yandi. ¹⁴Yandi me tuba: Nzambi ya ba tata na beto kubikilaka nge nzila ya

kuzaba luzolo na yandi, nge mona nkua lunungu mpe nge kuwa mambu ya inua na yandi; ¹⁵samu nge ke vuanda mbangi na yandi na ntuala ya bantu nionso, na mambu yina nge monaka mpe nge kuwaka. ¹⁶Bosi inki nge kena kuvingila e? Telama nge botukua, mpe nge sukulua na masumu na nge, mpe nge bombidila nkumbu ya Mfumu. ¹⁷Ntangu mu vutukaka na Yelusalemi, lokola mu vuandaka sambila na kinlongo, mu natukaka na Mpeve, ¹⁸mpe mu monaka Mfumu vuandaka tubila munu: Sala malu, mpe bima malu na Yelusalemi, samu ba ke ndima ve kimbangi na nge samuna munu ve. ¹⁹Mpe me tuba: Mfumu, bau mosi me zaba ti mu vuandaka tudisa na boloko mpe kubudisa bikoti na binlongo ba yina lekilaka nge kiminu, ²⁰mpe ntangu ba tengulaka menga ya Etieni, mbangi na nge, mu vuandaka vana, mpe mu ndimaka nzengolo na bmu au, mpe mu lundaka mimvuatu ya ba yina tindaka ba kufua yandi. ²¹Bosi yandi tubilaka munu: Kuenda, mu ke tinda nge na ba insi ya ntama. ²²Na mpova yina, ba kuwaka yandi. Kansi ba tombulaka ndinga, ba tubaka: Katula muntu ya mutindu yayi na ntoto! Yandi kele mfunu ve ya kuzinga. ²³Ba vuandaka boka, losa mimvuatu na bau, beno losa dibombe na zulu. ²⁴Ngudi a nkuluntu tindaka ba kotisa Paulu na kampu ya ngolo, mpe ba yuvudila yandi na bikoti, samu yandi zaba samuna inki bantu vuandaka boka mutindu yina kukondua kuzolakana. ²⁵Ntangu ba bulaka yandi bikoti, Paulu tubaka na nkuluntu a binuani vuandaka vana: Nga beno kele na luve ya kubula bikoti na muntu ya Loma, yayi ba zengulua kitumbu ve e? ²⁶Na mpova yina, nkuluntu a binuani kuendaka na ngudi a nkuluntu samuna ku luengisa yandi, na kutuba ti: Inki nge ke sala? Muntu yayi kele ya Loma. ²⁷Bosi ntangu ngudi a nkuluntu kuizaka, me tuba na Paulu: zabisa munu, nge kele muntu ya Loma? Paulu vutulak, ingeta. ²⁸Ngudi a nkuluntu vutukilaka: Ya kele na mbongo mingi mu bakilaka diluaku ya kuvuanda muntu ya Loma. Paulu tubaka: Bosi munu, mu bakaka yau kubanda mbutukulu na munu. ²⁹Na mbala mosi ba yina zolaka fiongununa yandi kuendaka, mpe ntangu ngudi a nkuluntu monaka ti Paulu kele muntu ya Loma, wonga bakaka yandi samu yandi kangisaka Paulu ba nsinga. ³⁰Kilumbu landaka, yandi zolaka zaba kedika yina ba Yudayo fundilaka yandi, ngudi a nkuluntu zibudisaka yandi ba nsinga, mpe yandi pesaka insua na ba ngudi za nganga na ba mayala nionso ba kutakana, bosu, ba kulumunaka Paulu mpe ba tulaka yandi na ntadisi na bau.

23

¹Meso ya Paulu vuandaka sungamana ba mayala, mpe me tuba: Ba mpangi ba bakala, mu tomaka tambula mbote mbote na kimuntu na munu na ntuala ya Tata Nzambi... ²Kansi ngudi a nganga Anania budisaka Paulu mbata na inua na bayina vuandaka pene pene na yandi. ³Na yau, Paulu me zabisa yandi: Tata Nzambi me kana kubula nge, kibaka ya kuvempuka! Nge me vuanda samuna ku fundisa munu mutindu kele nsiku, mpe nge me kubua na nsiku samu nge tuminaka ba bula munu! ⁴Ba yina vuandaka penepene na yandi tubilaka Paulu: Nge me finga ngudi a nganaga ya Tata Nzambi! ⁵Mpe Paulu tubaka: Ba mpangi, mu zabaka ve ti ya vuandaka ngudi a nganga; samu ya sonamaka: nge ke tuba imbi na nkuluntu ya nkangu na nge ve. ⁶Ntangu Paulu zabaka ti ndambu ya lukutakanuvuandaka na ba Saduki mpe na ba Falisi, yandi bokaka na kati ya ba mayala: Ba mpangi ba bakala, mu kele Falisayi, muana ya ba falisayi; ya kele samuna kivuvu mpe mfulukulu ya bafua mu kena ku fundusua. ⁷Ntangu yandi tubaka yau, mpaka ku buaka kati ya bafalisi na ba saduki, bosu lukutakanu vambanaka. ⁸Samu ba saduki vuandaka tuba ti mfulukulu ya bafua kele ve, mbasi na mpeve mpe ke vuandaka ve, kansi bea falisi kena kundima bima nionso zole. ⁹Kuboka ya ngolo vuandaka, ntangu ba minsoniki na dikabu ya ba Falisi telamaka, ba bindaka mpaka, mpe ba tubaka: Beto kena kumona imbi ve na muntu yayi; ya lenda vuanda mpeve to mbasi tubaka na yandi. ¹⁰Lokola mpaka na minzonza vuandaka tombuka, ngudi a nkuluntu vuandaka mona wonga ntangu yankaka ba me zenguzuna Paulu na bantu yina, yandi zabisaka binuani ba kita samuna kukatula Paulu na kati ya nkangu mpe ku nata yandi na kampu ya ngolo. ¹¹Mpimpa landaka, Mfumu monokinaka Paulu, mpe me tuba: Vuata kibakala, samu, mutindu mosi nge tubaka kimbangi na munu na Yelusalemi, nge fueti tuba mpe kimbangi na Loma. ¹²Ntangu buisi kukiaka, Ba yudayo salaka difongo, mpe ba kudiaka ndefi, na kutuba ti ba ke kudia ve mpe kunua ve tii ba ke kufua Paulu. ¹³Bantu salaka difongo vuandaka kuluta makumi iya, ¹⁴mpe ba kuendaka mona ba ngudi za nganga na ba ngudi za bantu, ba tubilaka bau: beto me kudia ndefi na kukisinga beto mosi ti beto ke kudia ata kima ve tii beto ke kufua Paulu. ¹⁵Kansi beno, ntangu yayi, beno vuanda kintuadi na ba mayala na ba ngudi a nkuluntu, samu ba nata yandi na ntuala na beno, bonso beno zola yuvuzula mbote diambu na yandi, bosu beto, tekila yandi kumina beno, beto kele ya kukubama samuna kufua yandi. ¹⁶Ntangu muana nkazi ya Paulu kuizaka zaba yau, yandi kuendaka na kampu ya ngolo kuzabisa Paulu. ¹⁷Mpe Paulu bokilaka mosi ya ba nkuluntu, me zabisa yandi: Nata ntuenia yayi ya bakala na ngudi a nkuluntu, samu yandi kele na diambu ya ku zabisa yandi. ¹⁸Nkuluntu bakaka ntuenia ya bakala, me nata yandi na ngudi a nkuluntu, mpe me tuba: nkole Paulu bokilaka munu, yandi me lombu munu na kunatina nge ntuenia yayi ya bakala kele na diambu ya ku zabisa nge. ¹⁹Ntangu ngudi a nkuluntu bakaka ntuenia ya bakala na diboko, ba vengamaka, mpe yuvulaka yandi: Inki kele na nge ya kuzabisa munu e? ²⁰Yandi vutulaka: B aYudayo me wizana na kulomba nge ya ku nata Paulu mbazi na ntuala ya ba mayala, bonso ti nge zola talulula diambu na yandi mbote mbote. ²¹Kuwa bau ve, samu kuluta bantu makumi iya me sala difongo, mpe ba me kudia ndefi, na kukiloka bau mosi ti ba ke kudia ve mpe kunua ve tii ba ke kufua yandi; ntangunyayi, ba kele ya kukubama, ba kena kuvingila kaka mvutu na nge. ²²Ngudi a nkuluntu vutulaka ntuenia ya bakala, na manima, yandi zabisaka ntuenia ya bakala na kutuba mambu yandi zabisaka munu na munu ve. ²³Bosi yandi bokilaka nkuluntu a binuani, mpe yandi tubaka: Vuanda ya kukubama na ntangu ya tatu ya mpimpa, ba nkama zole ya binuani, makumi nsambodia ya ba ntentani mpe ba nkama zole ya bantu ya madinga samuna kukuenda tii na Kaesalia. ²⁴Bika mpe dikalu ya Paulu vuanda samu ba nata yandi na kinketi na nyadi Feliki. ²⁵Yandi sonikaka mukanda vuandaka mambu yayi: ²⁶Klaudia Lusua, muntu ya ntalu kuluta, nyadi Feliki, mbote! ²⁷Muntu yayi ba Yudeyo kangaka, bau mosi zolaka kufau yandi, ntangu mu kumaka na binuani mpe ntangu mu kuwaka ti yandi

kele muntu ya Loma, mu katulaka yandi na meso na bau.²⁸ ntangu yandi zolaka zaba kibila ba vuandaka fundila yandi, mu nataka yandi na ntuala ya ba mayala.²⁹ Mu monaka ti ba vuandaka funda yandi samuna mambu me tadila nsiku, kansi yandi salaka kima mosi ya imbi ve yina ba lendaka fuila yandi to ku losa yandi na boloko.³⁰ Ba zabisaka munu ti ba Yudeyo salaka mintamu, mu tindilaka nge yandi samuna mimfundi na yandi zaba ti ba fueti kuiza tuba bau mosi na nge. Bikana.³¹ Na ntumunu bakaka bi nuani, ba bakaka Paulu, mpe ba nataka yandi mpimpa mpimpa tii na Antipatili.³² Kilumbu landaka, ba bikaka mintentani tatamana kukuenda kintuadi na yandi, ba vutukaka na kampu ya ngolo.³³ Ntangu ba kumaka na Kaesalia, ba ntentania pesaka mukanda na nyadi, mpe ba monisaka yandi Paulu.³⁴ Na manima kutanga mukanda, nyadi yuvulaka, kana Paulu vuandaka muntu ya inki insi. Ntangu yandi kuwaka ti yandi kele muntu ya Kilikia: Yandi tubaka: ³⁵mu ke kuwa nge ntangu bantu fundaka nge ke kuiza. Mpe yandi tumina ba tula yandi na vula ya Elode.

24

¹Na manima bilumbu tanu, ngudi a nganga Anania kumaka, kintuadi na ba ngudi za bantu mpe na mpovi na nkumbu ya Teulo. Ba kuendaka funda Paulu na Nyadi.² Bosi Paulu bokuluaka, mpe Tetulo me banda kufunda yandi, na mambu yayi: ³Feliki, nge kele muntu ya nene, nge ke sepedisaka beto na kiyenge ya kuluta, mpe beto bakaka bima mingi ya nsobolo samuna ntomoso ya insi yayi, yau beto kena kubambuka moyo mpe kuvutula matondo na nionso.⁴ Kansi samuna ku dia nge ntangu ve, mu kena kulomba nge na kuwa; na mambote na nge, mambu ya fioti beto zola tuba. ⁵Beto me mona, muntu yayi kele kisumbula, yandi kena kutukisa mpambani kati na ba Yudeyo na ntoto ya mvimba, yandi kele nkuluntu ya luvambanu ya bantu ya Nazeleti, ⁶mpe yandi zolaka sumuna kinlongo. Bosi beto kangaka yandi. Beto zolaka sambisa yandi mutindu kele nsiku na beto; ⁷kansi ngudi a nkuluntu Lisia kuizaka, mpe yandi zionaka beto yandi na kingolo, ⁸na kutumina bantu fundaka yandi ba kuenda na ntuale na yandi. Nge lenda yuvula yandi nge mosi samuna kuzaba samuna inki beto kena kufunda yandi. ⁹Ba Yudeyo bundanaka na mimfundi samuna kutuba kimbangi ti mambu kele mutindu yina. ¹⁰Na manima, nyadi labisaka yandi samu yandi tuba, Paulu vutulak: Me zaba ti kubanda ba mvula mingi, nge kele mfundisi ya insi yayi, ya kele na kivuvu mu kena kubaka mpova samuna kukitanina. ¹¹Bilumbu kumi na zole luta ntete ve, tula kivuvu, ti mu tombukaka na Yelusalemi samuna ku kuenda zitisa. ¹²Ba monaka munu ata na kinlongo ve, ata na ba inzo ya tukutukunu ve, ata na mbanza mpe ve samuna ku bindana mpaka na muntu, to kulemisa nkutakani ya nkangu, mu salaka yau ve. ¹³Mpe na ntangu yayi, ba ke lenda ku tuba kedika ve na yina ba me kuiza fundila munu. ¹⁴Mu kena kundima na ntadisi na nge ti mu kena kusadila Nzambi ya ba tata na munu mutindu kele nzila yina ba kena kubokidila luvambanu, mu kena ku ndima yina saonamaka na na minsiku mpe ba mbikudi, ¹⁵mpe kutula kivuvu na Tata Nzambi, mutindu yau kele na bau, mfulukulu ke vuanda ya bantu kele na lunungu na bantu kele na lunungu ve. ¹⁶Yau yina mu kena kusala kimfuzi mu vuanda na kansansa ya lusembolo ve na ntadisi ya Tata Nzambi mpe ya bantu. ¹⁷Ba mvula mingi lutaka, mu kuizaka pesa nkayilu na dikanda na munu na minkayilu ya ku yokua. ¹⁸Yau yina ndambu ya ba Yudeyo ya Asia monaka munu ya kuvedila na kati ya kinlongo, dikabu vuandaka ve, mayoyila mpe ve. ¹⁹Bau nde fueti kuiza na ntuala na nge samuna kufunda, kana ba kele na diambu ya kufundila munu. ²⁰Kana ve, bika bantu yayi tuba inki imbi ba me mona samuna kuzengila munu kitumbu, ntangu mu sambaka na ntuala ya ba mayala, ²¹wana samuna diambu yayi mu bokilaka na kati ya bau: Ya kele samuna mfulukulu ya bafua me kumina bubu yayi kusamba na ntuala na beno. ²²Feliki, yandi me toma zaba kuluta kedika kele na nzila yina, yandi vundisaka bau na kutuba: Ntangu ngudi a nkuluntu Lisia ka kuiza, mu ke fiongnina diambu ya beno. ²³Mpe yandi pesaka insua na nkuluntu a binuani na kukenga Paulu, na kubikidila yandi fi kimpuanza, mpe na kukakidila muntu na yandi ve, yina zola sadikla yandi bisalu. ²⁴Na manima ya ndambu ya bilumbu, Feliki kuizaka na nkento na yandi Dusila, vuandaka Nyuda, mpe yandi bokolaka Paulu. Yandi kuwaka Paulu na kiminu na Klisto Yesu. ²⁵Kansi lokola Paulu vuandaka tuba na lunungu, mpe na kukiyala, mpe na mfundusu kena kuiza, Feliki bakamaka na wonga, me tuba: Na ntangu yayi, kuenda nge; kana me baka ntangu ya kufuana, mu ke bokila nge diaka. ²⁶Yandi tulaka kivuvu ti Paulu ke pesa yandi mbongo, yau yina yandi bokidisaka yandi mbala migi, samuna kusololaka na yandi. ²⁷Ba mvula zole lutaka, Polokio Festo vinganana Feliki. Na nsatu ya kuyangidika ba Yudayo, Feliki bikaka Paulu na boloko.

25

¹Ntangu Festo kumaka na kitini ya insi, na manima bilumbu tatu, yandi tombukaka katuka na Kaisalia yandi kuendaka na Yelusalemi. ²Ba ngudi za nganga na ba kuluntu kati na ba Yuda fundilaka yandi Paulu. Ba bombidilaka yandi, ³na mbueno na bau ya imbi, ba lombaka yandi kusadila bau mambote ya kubokidisa Paulu na Yelusalemi. Ba tudilaka yandi dikonde na nzila samuna kufua yandi. ⁴Kansi Feto vutulaka ti Paulu kena kukebua na Kaesalia, mpe yansi mosi vuanda kana ku kuenda kuna na nsualu. Yandi tubaka: ⁵Bika ba yina kele na kilendo kati na beno ba kita na munu mpe kana yandi na nkanu, bika beno funda yandi. ⁶Festo vuandaka na bau kana bilumbu nana to kumi na bau, bosi yandi kitaka na Kaesalia. Kilumbu landaka, yandi kuendaka vuanda na kiti na yandi ya mfundusu, mpe yandi tindaka ba natina yandi Paulu. ⁷Ntangu yand kumaka, Ba Yudeyo katukaka na Yelusalemi zungaka yandi, mpe ba fundaka yandi na mambu mingi ya imbi mpe ya nsisi, yina ba ke lenda kutuba kedika ve. ⁸Paulu vutukilaka kukitanina, na kutuba: Mu volaka nkanu ya kuzengila munu kitumbu ve, na kuvuanda kitantu ata na nsiku ya ba Yudayo ve, ata na kinlongo ve, ata na Kaisalia mpe ve. ⁹Lokola Festo zolaka sepedisa ba Yudeyo, yandi vutulaka Paulu: Nge zola tombuka na Yelusalemi samu nge sambusua kunana mambu yina na meso na munu e? ¹⁰Paulu vutulaka: Mu ke fundusua na ntuala ya kiti ya Kaisala, vana mu fueti

fundusulua. Mutindu nge me toma zabila yau, mu salaka imbi mosi ve na ba Yudayo.¹¹Kana mu salaka yina kele ya lunungu ve, to mu kufuaka muntu, na ntangu yayi mu ke tina kufua ve; Kansi kena mambu ba kena kufundila munu kele ya luvunu, muntu mosi ve kele na diluaku ya kuyekula munu na bau. Mbote mu kuenda na Kaisala.¹²Na manima ku baka nzengolo na dikabu ya minluengisi, Festo vutulaka: Nge lombaka kuenda na Kaisala, nge ke kuenda na ntuala ya Kaisala.¹³Na manima ya ndambu a bilumbu, ntinu Angalipa na Benike kumaka na Kaesalia, samuna kupesa Festo mbote.¹⁴Lokola ba lutisaka bilumbu mingi kuna, Festo tulaka mambu ya Paulu na ntinu, me tuba: Muntu mosi bikanaka nkole na Feliki,¹⁵ntangu mu vuandaka na Yelusalemi, ba ngudi a nganga na ba ngudi za bantu ya Yudeyo fundaka Paulu, mpe ba lombilaka yandi kitumbu.¹⁶Mu vutudilaka bau ti ya kele kifu ya bantu ya Loma ve ya kuyekula muntu, ntete muntu me fundua fueti vuanda kisika mosi na minfundi na yandi, mpe yandi fueti kitanina na mambu ba me fundila yandi.¹⁷Ba kuizaka kutakana awa, mu lutisaka ntangu, kilumbu landaka, mu vuandaka na kiti na munu ya nsambusulu, mpe mu tuminaka na ku natina munu muntu yina.¹⁸Ntangu mimfundi telamaka, ba fundaka ata diambu mosi ve na yina mu vuandaka yindula.¹⁹Mayoyila vuandaka na bau ya mambu yankaka, yina me tadila nsambudulu na bau, mpe ya Yesu mosi pidina me kufuaka, bosi Paulu kena ku tambudila ti yandi kele moyo.²⁰Mu zabaka ve inki ndambu mu lendaka vuanda na mpaka mutindu yayi, mu yuvulaka kana nge lenda zola kuenda na yelusalemi, samu nge sambusua kuna na mambu yayi.²¹Kansi ntangu Paulu bokilaka, samu diambu na yandi zabakana na ntinu, mu tuminaka ba kutala yandi tii mu ke tinda yandi na Kaisala.²²Angalipa me tuba na Festo: Mu zola kuwa mpe muntu yina. Festo vutulaka: Mbazi nge ke kuwa yandi.²³Kilumbu landaka, Angalipa na Benike kuizaka na nkembo ya nene, mpe ba kotaka na kisika ya kuzingusa mambu kintuadi na ba ngudi za nkuluntu mpe na ba nkuluntu ya mbanza. Na lutumu ya Festo, ba nataka Paulu.²⁴Na yau Festo tubaka: Ntinu Angalipa na beno nionso kele kintuadi na beto awa, Beno kena kumona muntu yayi ba kuizaka fundila munu na nkangu nionso ya ba Yudeyo, ya vuanda na Yelusalemi, ya vuanda na awa, ba vuandaka boka ti yandi fueti kufua.²⁵Samuna munu, ntangu yayi me zaba ti yandi salaka kima mosi ya imbi ve yandi lenda bakila kitumbu ya lufua, mpe yandi mosi bokilaka ntinu, mu bakaka nzengolo ya kubika yandi.²⁶Na ndambu na yandi, mu mona diambu ya ku sonikina ntinu ve; ya yina me monisa beno yandi mpe na ntuala na nge, ntinu Angalipa, samu na manima ya kufiongunina yandi, nge sonika.²⁷Samu mu kena kuyindula ti ya kele mbote ve na kutinda nkole kondua kuzaba diambu ba me fundila yandi.

26

¹Angalipa tubaka na Paulu: nge kele ne insua ya kutuba samu nge kukitanina. Bosi ntangu Paulu lambulaka diboko, yandi sasilaka mutindu yayi: ²Mu kena kimona muntu ya kiese, ntinu Angalipa, na kukitanina bubu yayi na ntuala na nge, na mambu nionso yina ba Yudeyo ma fundila munu, ³samu nge me toma zaba kinkulu mpe mayoyila na bau. Na yau me lombaka nge, na kuwa munu na mvibudulu.⁴Luzingu na munu, kubanda kaka ba ntangu ya ntete ya kintuenia na munu, ya zabakanaka na ba Yudeyo nionso, samu ya lutilaka na Yelusalemi, na kati ya dikanda na munu.⁵Kubanda ntama ba me zaba, kana ba zola tuba kimbangi samuna yau ti, kikadulu na munu vuandaka bonso mfalisi, mutindu kele kuvambuka me luta kusungama na nsambudulu na beto.⁶Na ntangu yayi, mu kena kufundusua na ntadisi na beno samu mu kena kutula kivuvu na kukukisama ya nsilulu ya Tata Nzambi yandi silaka ba tata na beto, ⁷mpe na yau, makanda na beto kumi na zole kena kutula kivuvu na nsilulu yina, ba kena kutatamana kusadila Tata Nzambi mpimpa na muini. Ô ntinu, samuna kivuvu yina nde ba Yudeyo me kuiza fundila munu! ⁸Inki! samuna inki beno ke leka kiminu ve ti Tata Nzambi ke fulukisaka bafua?⁹Samuna munu, mu banzaka ti mu fueti sala ngolo na ku vuanda kitantu na nkumbu ya Yesu ya Nazaleti.¹⁰Yau mu salaka na Yelusalemi. Mu lozaka ba nlongo mingi na boloko, ntangu mu bakaka kilendo na ba ngudi za nganga, mpe ntangu ba vuandaka kufua bau, mu vuandaka ndima nzengolo ya ba yankaka.¹¹Mu vuandaka ntangu nionso kupesa bau kitumbu na ba inzo nionso ya tukutukunu, mpe mu vuandaka komina bau ba ntiakulu. Ntangu mu laukulaka bau, mu zomaka bau tii na ba mbanza ya ba nzenza.¹²Dituku yina mu kuendilaka na Damasiko, na kilendo na luve ya ba ngudi za nganga.¹³Na kati kati ya kilumbu, Ô ntinu, Na nzila mu monaka kukia ya ngolo katukaka na dizulu me zunga munu na ba yina kuendaka na munu, kukia lutilaka ntangu.¹⁴Beto nionso kubuaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga mosi vuandaka tuba na munu na ki Ebeleo: Sauli, Sauli, samuna inki nge kena kuzoma munu e? Ya mpasi na ngeye na ku manga kusoba nzila na nge.¹⁵Mu vutulaka: Nge Nani Mfumu? Mpe Mfumu vutulaka: Mu kele Yesu yayi nge kena kuzoma.¹⁶Kansi nanguka, mpe telama na makulu na nge; me monikina nge samuna kutula nge kisielo mpe mbingi ya mambu nionso nge monaka mpe ya yina muke monikina nge.¹⁷Mu ponaka nge na kati ya nkangu yayi mpe na kati ya ba pakanu, kuna na bau mu ke tinda nge,¹⁸samu ti nge zibula bau meso, samu ba katuka na kitombe ba kuiza na kukia, mpe ku katuka na kilendo ya Satana ba kuiza na Tata Nzambi, na kutula kiminu na munu, samu ba lemvukulua masumu mpe ba baka difua kintuadi na ba yina biekuaka.¹⁹Na yau, ntinu Angalipa, mu kolamaka ve na mona meso ya mazulu:²⁰ntete na ba yina kele na Damasiko, bosi na Yelusalemi, na insi ya mvimba ya Yuda, mpe na ba pakanu, mu longaka mpilulu a madiala mpe kubangumuka na Tata Nzambi, na kusala yina me fuana na mpilulu a madiela.²¹Tala, yau yina ba Yudayo builaka munu na kati ya kinlongo, mpe ba sosaka kufua munu.²²Kansi mu bakaka lusadusu ya Tata Nzambi, mu vuandaka moyo tii kilumbu yayi, mu kena kutuba kimbangi na ntuala ya ba leke na ba mbuta, kondua kuvengama ata na diambu ve na yina ba mbikudi mpe Mose tubaka ke kuiza,²³na kuzaba ti Klisto ke mona mpasi, mpe yandi ke fuluka ya ntete kati na bafua, yandi ke samuna kukia na nkangu mpe na ba insi.²⁴Lokola yandi tubaka mutindu yina samuna kitanina, Festo tubaka na ndinga ya ngolo: Nge kele kilau, Paulu! nge kena kiyindula diaka mbote ve samuna zayu na nge me tuta.²⁵Paulu vutulaka: mu kele kilau ve, Festo muntu ya nene; ya kele mambu ya kedika mpe ya kusungama mu kena

kubimisa. ²⁶Ntinu me baka nzayilu na mambu yayi, mpe me tubila yandi na kimpuanza, nayau, me visa ti yandi zimbakana kima ve, samu ya me lutila na kinsueki ve. ²⁷Ntinu Angalipa, nge ke lekaka minu na ba mbikudi e?...Me zaba ti nge ke lekilaka bau kiminu. ²⁸Bosi Angalipa tubaka na Paulu: Na fintangu fioti nge zola kitula munu muklisto! ²⁹Paulu vutulaka: Ya vuanda na fintangu ya fioti to ya inda, nkembo na Tata Nzambi, ya kele nge kaka ve, kansi bau nionso diaka kena kuwa munu bubu yayi, beno vuanda mutindu mu kele, katusa kaka tuvambu yayi! ³⁰Kubanda na ntinu, nyadi, Benike, na bayina nionso vuandaka kintuadi na bau, telamaka, ³¹mpe ntangu ba vuandaka kuenda, ba vuandaka tubana ba yayi na ba yina: Muntu yayi sala kima ya imbi ve samu ba kufua yandi to kulosa yandi na boloko. ³²Mpe Angalipa me tuba na Festo: Muntu yayi lenda bikidilua, kana yandi bombidilaka Kaisala ve.

27

¹Ntangu ba zengaka ti ba kesabuka na kukuenda na Italia, ba vutulaka Paulu na ndambu ya ba nkole na nkuluntu a binuani na nkumbu ya Yulio, na buka ya Augusto. ²Beto kotaka na nzaza ya bantu ya Adalamitio, yayi zolaka lutila penepene ya Asia, mpe beto kuendaka, kintuadi na Alistalako, muntu ya Makedonia, katukaka na Tesalonika, vuandaka na beto. ³Kilumbu landaka, beto sabukaka na Sidoni; Yulio vuandaka tala mambu ya Paulu na nlembami, pesaka insua ya kukuenda na ba kundi na yandi mpe ku songua kimuntu. ⁴Ku katuka kuna, beto kuendaka na kisanga ya Kipelo, samu mupepe vuandaka disuasuan. ⁵Na manima kusabuka imbu ke dikilaka Kiliki na Pamfilia, beto kumaka na Mila kele na Likia. ⁶Bosi kuna, ntangu nkuluntu a binuani solulaka nzaza ya bantu ya Alesanda vuandaka sabuka na Italia, yandi kotisaka beto. ⁷Beto salaka bilumbu mingi samuna kukuenda malembe malembe, mpe na mpasi beto kuminaka na penepene ya Kinido, kuna mupepe kakidilaka beto. Beto lutilaka na ndimba ya kisanga ya Kelete penepene ya Salamone. ⁸Na mpasi beto sabukilaka, mpe beto kumaka na kisika kele na nkumbu ya Masabu ya biza, penepene na yau vuandaka mbanza ya Lasea. ⁹Ntangu ya inda lutaka, mpe kusabuka kumaka ya nsisi, samu kilumbu ya mbinunu a nsoki kilutilaka. Yau yina Paulu me lubula ¹⁰ba yankaka, na kutuba: O ba bakala, mu kena kumona ti kisumbula kele na nsabukulu na beto mpe mfuilu ya mingi ve, samuna kizitu na nzaza kaka ve, kansi samuna beto bantu mpe. ¹¹Nkuluntu wilaka kinati ya nzaza na muntu me kuvua nzaza kansi mambu ya Paulu ve. ¹²Mpe lokola sabu vuandaka mbote ve na kisivu, bantu mingi vuandaka luengisa na kukatuka kuna samuna kusosa kukuma na Fenike, sabu ya Kelete yayi me tadisa na kitini ya sudeweste mpe ya node-weste, samuna kulutisila kisivu kuna. ¹³Mupepe mosi ya kulembama katukaka na sude ve vumukaka, mpe ba yindulaka ti makani na bau me luta mfunu, ba tombulaka nkoki mpe ba sabukulaka penepene ya kisanga ya Kelete. ¹⁴Kansi fioti me bikana kitembo ya ngolo kele na nkumbu ya Elakilo kitumukaka na kisanga. ¹⁵Nzaza kukumunaka beto, beto lendaka kitanina na kitembo ve, mpe beto kuendaka wosukaka. ¹⁶Beto lutilaka na ndimba ya kisanga ya fioti kele na nkumbu ya Klaudia, mpe beto vuandaka na mpasi ya kutuadisa bota ya nzaza; ¹⁷na manima ya kutombula yau, beto bakaka nzila ya lusadusu samuna kukanga nzaza, mpe na wonga ya kukakama na Siliki, ba kitisaka ba mvuela. Yau yina beto kibikaka na ku natua na kitembo. Lokola beto linguaka na kitembo, kilumbu landaka, beto lozaka kizitu na imbu, ¹⁹mpe na kilumbu ya tatu, na maboko na beto mosi, beto losaka bisadulu ya nzaza. ²⁰Bilumbu mingi, lutaka ntangu na mbuetete vuandaka bima diaka ve, mpe kitembo vuandaka ya ngolo, bosu kivuvu nionso ya ku vulusua katukaka. ²¹Ntangu ya inda lutaka, beto kudiaka ve. ntangu Paulu telamaka na kati kati na bau, me tubila bau: O ba tata, beno zolaka kuwa munumpe kukuenda na Kelete ve, samuna kuvengumuka na kisumbula mpe na mfuilu yayi. ²²Na ntangu yayi, mu kena ku siamisa beno na kuvuanda na kibakala; samu muntu mosi ve kati na beno ke kufua, mpe kaka mfuilu ke vuanda kaka na nzaza. ²³Mbasi mosi ya Tata Nzambi yayi mu ke sadilaka biminaka munu na mpimpa yayi, ²⁴mpe me zabisaka munu: Paulu kumona wonga ve; nge fuete samba na ntuala ya Kaisala, mpe tala, Tata Nzambi pesaka nge bantu yayi kena kusabuka na nge. ²⁵Yau yina, Ô ba tata, beno siana, samu Tata Nzambi mu ke tudilaka kivuvuke ke vuanda mutindu yandi zabisaka munu. ²⁶Kansi na kisanga mosi nde beto ke lenda nunga ve. ²⁷Na mpimpa kumi na iya, ba vindumunaka vindumunaka beto na imbu ya Adala, na kati kati ya mpimpa bisadi na nzaza banzaka beto kena kupusana na penepene ya disimu. ²⁸Ntangu ba tezaka mpinda ya maza, ba monaka makumi zole ya bitezo; kansi ntangu ba pusaka fintama, ba lozaka diaka kitezolo ya mpinda mpe ba monaka kumi na tanu ya kitezo. ²⁹Ba vuandaka na wonga ya kukakama na mabanga, ba lozaka ba nkoki iya na dibandu na manima ya nzaza, mpe na mvibudulu, beto vuandaka vingila kilumbu. ³⁰Kansi, lokola bisadi na nzaza vuandaka sosa nzila ya kubima na nzaza mpe kutina, ba kukutula bota ya nzaza na imbu, na kuvunikisa ku loza nkoki na intu ya nzaza, ³¹Paulu tubaka na nkuluntu ^mpe na binuani: Kana bantu yayi ke vuanda na kati ya nzaza ve, beno lenda vulusua ve. ³²Na yau, binuani zengaka ba nsinga ya bota ya nzaza, mpe ba bikaka yau ya sotuka. ³³Tekila buisi kukia, Paulu bombidilaka bau nionso samu ba kudia, yandi tubaka: Bubu yayi kele kilumbu ya kumi na iya beno kena kuvingila mpe beno kena kumina nsoki, beno kena kudia ve. ³⁴Mu kena ku bokila beno na kuiza kudia, samu ya kele mfunu na mpulusu na beno, mpe na beno nionso, ata lusuki ya intu ya muntu mosi lenda katuka ve. ³⁵Ntangu yandi tubaka mutindu yina, yandi bakaka dimpa, mpe na manima kuvutula matondo na ntuala bau nionso, yandi bukunaka yau, mpe ba bandaka kudia. ³⁶Bosi ntangu bau nionso bakaka kibakala, bau kudiala. ³⁷Na kati ya nzaza, beto nionso vuandaka ba nkama zole, makumi nsambodia na sambanu ya bantu. ³⁸Na ntangu ba manisaka yukuta kudia, ba lozaka nkuna na imbu samuna ku yakidikisa nzaza. ³⁹Ntangu buisi kukiaka, ba zabaka diaka insi ve; kansi, ntanguba monaka divongo na disimu ya ziello ya ku lendumuka, ba bakaka nzengolo, kana ya lendakana, ya ku pusa nzaza kuna. ⁴⁰Ba zibulana nkoki samuna kubika ya kuenda na imbu, mpe na nzila mosi ba zibulaka ba nsinga ya bindukulu; bosu ba tombulaka mvuela na pupepe, mpe ba sungamaka kukuenda na disimu. ⁴¹Kansi ba kutaka nsongi ya insi, ba kumikaka nzaza, bosu nzaza kakamaka, ya nikukaka ve, kansi dibandu na manima ya nzaza vuandaka tabuzuka

samuna kingolo ya mayo.⁴² Binuani tambudilaka kufua ba nkole, na wonga ti mosi na bau lenda kuta minga mpe yandi tina.⁴³ Kansi nkuluntu zolaka vuluza Paulu kakidilaka makani yina. Bosi yandi tuminaka ba yina zabaka kuta minga na kilozo na maza bantu ya ntete samuna ku tuama kuma na disimu,⁴⁴ mpe na ba yankaka ba zangama na zulu ya mabaya to na bitini ya nzaza. Na yau, mutindu yina bantu nionso kumaka na disimu kisumbula ve.

28

¹Na manima kuvulusua, beto kuizaka zaba ti kisanga yina kele na nkumbu ya Malita. ²Bantu ya insi songaka beto nlembami mingi; ba yambaka beto nionso na tiya ya nene ba lemisaka samu mvula vuandaka noka mpe madidi vuandaka mingi. ³Ntangu Paulu lokutaka kisumbu ya nkuni, mpe ntangu yandi tulaka yau na tiya, buta mpidi mosi bimaka samuna mbangazi ya tiya, bosi ya ziatamaka na diboko na yandi. ⁴Ntangu bantu ya insi monaka nioka namaka na diboko na yandi, ba tubanaka bau na bau: Ya kedika muntu yayi kele mvondi ya bantu; samu lunungu zola ve yandi zinga, na manima ya kuvukusua na kisumbula na imbu. ⁵Paulu kubulaka kibulu na tiya, yandi monaka mpasi ata fioti ve. ⁶Bantu yina vuandaka vingila yandi vimba to kubua na kufua mbala mosi; kansi, ntangu ya inda ba vingilaka, ntangu ba monaka ti ata kima mosi ya imbi kena kukumina yandi ve, ba vilulaka mabanza mpe ba tubaka yandi kele nzambi. ⁷Na kinzungidila vuandaka na nkuluntu ya ntete ya kisanga me kuvua ntoto, kele na nkumbu ya Pubilu, yandi yambaka beto, mpe pesaka beto inzo ya kuleka na mutindu ya mbote, na bilumbu tatu beto salaka. ⁸Tata ya Pubilu vuandaka ya kuleka samuna kimbevo ya yuku yuku na kivumu kuluta; Ntangu Paulu kuendaka kutana na yandi, yandi sambilaka, yandi tulaka maboko, mpe yandi belusaka mbevo. ⁹Na manima kimangu yayi, ba mbevo yankaka ya kisanga kuizaka, mpe ba belukaka. ¹⁰Ba zitisaka beto mingi, mpe, na ngiendolo na beto, ba pesaka bima beto vuandaka nsatu. ¹¹Na manima ya ba ngonda tatu, beto sabukilaka na nzaza ya bantu ya Alesanda, ba yayi lutisaka kisivu na kisanga, mpe ba vuandaka nata kidimbu ya Dioskuli. ¹²Ntangu beto sabukaka na Silakusa, beto -vuandaka kuna bilumbu tatu. ¹³Ku katuka kuna, beto kuendilaka na mbela kisanga, mpe beto kumaka na Lengio; bosi, kilumbu landaka, ntangu mupepe ya sude telamaka, beto salaka bilumbu zole na kukuma na Puteoli, ¹⁴kuna beto kutanaka na ba mpangi yayi lombaka beto vuanda bilumbu nsambodia na bau. Mutindu yina nde beto kuendilaka na Loma. ¹⁵Ntangu ba mpangi katukaka na Loma kuwaka bakena kutubila beto, ba kuizaka kika beto, tii na zandu ya Apio mpe na bifulu tatu ya kunuina. Ntangu Paulu monaka bau, yandi vutulaka matondo na Tata Nzambi mpe yandi bakaka kibakala. ¹⁶Ntangu beto kumaka na Loma, ba pesaka luve na Paulu na kuvuanda na inzo kintuadi na kinuani vuandaka kenga yandi. ¹⁷Na manima bilumbu tatu, Paulu kutikisaka ba kuluntu ya ba Yudayo; mpe, ntangu ba kutakanaka, yandi zabisaka bau mambu yayi: Ba mpangi ba bakala, Ya kele ve ti mu salaka diambu ya imbi na nkangu to na bifu ya ba tata na beto, ba tulaka munu na boloko na Yelusalemi mpe ba yekulaka munu na maboko ya bantu ya Loma. ¹⁸Na manima ya kukongodila munu, ba zolaka bikidila munu, samu kima mosi ya imbi vuandaka ve ya kuzengila munu kitumbu ya lufua. ¹⁹Kansi ba Yudayo bangikaka yau, mpe ba tatimisaka munu na kubombidila Kaisala, kansi mu bakaka makani ya kufunda dikanda na munu ve. ²⁰Tala, yau yina mu lombaka kumona nge mpe ku zabisa nge; ya kele samuna kivuvu ya Iseali me kangama na luvambu yayi. ²¹Ba vutudilaka yandi: Beto baka ata mukanda mosi ve me katuka na Yudea, yina me tadila nge, mpe beto muntu mosi ve kuizaka awa na kuzabisa to kutuba imbi na nge. ²²Kansi beto zola zaba na nge mosi yina nge kena kuyindula, samu beto me zaba ti, luvambanu yina kena kukakudulua bisika nionso. ²³Basilaka yandi kilumbu ya ngizulu ya bantu mingi na inzo na yandi. Paulu samunaka mambu ya kimfumu ya Tata Nzambi, na kutiba kimbangi mpe na kusosa nzila na nsiku ya Mose mpe na ba mbikudi, samuna ku lekikisa bau kimainu na yina me tadila Yesu Klisto. Mbokasani na bau vuandaka kubanda na nsuka tii na nkokila. ²⁴Ba yankaka lekusuaka kiminu na yina yandi vuandaka tuba, mpe ba yankaka lekaka kiminu ve. ²⁵Lokola ba vambanaka na mvualangani, Paulu buelaka kaka mambu mosi: Mpeve ya Nlongo kele na ndungunu ntangu yandi tubaka mambu yayi na nzila ya mbikudi Esaya: ²⁶Kuenda zabisa nkangu yayi: Beno kena kuwa na makutu na beno, kansi beno ke bakusa ve; Beno kena kumona na meso na beno, kansi beno ke mona ve. ²⁷Samu ntima ya nkangu yayi kele na mayindu diaka ve; ba me tula makutu na bau mabanga, mpe ba kangaka meso na bau, samu ba mona na meso na bau ve, ba kuwa na makutu na bauve, ba bakusa na ntima na bau ve, ba vilula diela ve, samu mu belusa bau ve. ²⁸Beno zaba timpulusu ya Tata Nzambi kuizaka samuna ba pakanu, mpe ba ke kuwa yandi. ²⁹Ntangu yandi tubaka yau, Ba Yudeyo kuendaka bau, na mayoyila ya ngolo vuandaka kati na bau na bau. ³⁰Paulu vuandaka ba mvula zole na inzo yandi futilaka. Yandi vuandaka yamba bantu nionso yina vuandaka kuiza tala yandi, ³¹yandi samunaka kimfumu ya Tata Nzambi mpe longaka mambu me tadila Mfumu Yesu Klisto, na kimpuanza nionso mpe kondua kukakidilua.

Loma

1

¹Pololo, kisadi ya Yesu, bokulua ka na ku vuanda ntumua, pe vanguluuka na ku tendikisa nsamu ya mbote ya Tata Nzambi, ²yina ba tubilaka bana ntama samuna Tata Nzambi na ba ntumua na masonukua ya nlongo, ³yina me tadila muana (butukaka na dikanda ya Davidi na musuni) ⁴4pe tubilaka Muana ya Tata Nzambi na lulendo mutindu Nlongo ya mpeve, na mfulukulu, na yandi na kati ya batu ku fwa, Yesu Klisto Mvulusi na beto. ⁵Na nzila na yandi beto bakaka nlemvo pe kimalu na kunata na nkumbu na yandi na lutumunu na kiminu na mpakanu nionso, ⁶bnaki na bau beno diaka beno vuandaka, beno bokuluuka na Yesu Klisto, ⁷na bayina nionso, kele na Loma, ba nzolakani ya Tata Nzambi, bokuluuka na kufuanda ya longo: bika nlemvo pe yenge ya Nzambi Tata na beto pe Mfumu ya beto Yesu Klisto ya pesama

na beno!⁸ya ntete mukena ku vutudila Tata Nzambi matondo na nzila ya Yesu klisto, samuna beno nionso, samuti kiminu ya beno ya zabakana na yinza ya mvimba.⁹Tata Nzambi yina mukena ku sadila na mpeve nsangu ya Muana na yandi, kele mpangi kele ntangu nionso muke bambukilaka moyo samuna beno nionso,¹⁰kyuvuluka ntangu nionso na nsambudulu ya munu na kubaka luzolo ya Tata Nzambi na kubaka ntangu na ku kwiza na beno.¹¹Mukena nsatu yakumona beno samu naku pesa beno nkayilu ya nlemvo, ya mpeve samu beno siama,¹²samuna, beto bombasana na kiminu beto kele na yau na kintuadi ya beto na beno.¹³Ba mpangi muzona beto bika zanga ku zaba, ti muvuandaka na mabanza yaku kuiza na beno na baka ba mbuma na kati ya beno mutindu mosi na makanda; kasi mukena ku kakudulua na yau ti na kilumbu ya bubu yayi.¹⁴Mukena mfuka na Eleni pe na ba nzenza, na batu ya mayele mingi mingi pe ba zoba.¹⁵Na yau mukena nsatu mingi na kupesa nsangu ya mbote: ya kele lulendo ya Tata Nzambi samuna mpululu na konso mutu ke ndima, ya ntete na ba Yudayo, bosi mpe na mutu ya Elene,¹⁷17samu ti na nzila na yandi lunungu ya Tata Nzambi me zabikinina na nzila ya kiminu pe samuna ku tunga kiminu na mutindu ya soniminaka : Mutu ya lunungu yandi ke kuiza zingila na kiminu.¹⁸Nganzi ya Tata Nzambi banda na zulu ke monisamaka na kununuanisa ba mambu nionso ya yimbi pe ku kondua ya lunungu ya batu nionso ke suekaka kedika, na mutindu ya lunungu ve,¹⁹19pamba ve yina Tata Nzambi ke zabisaka beto yake monisamaka na yina Tata Nzambi ke salaka samu na bau.²⁰Samuti, bu nlongo ya ku koka ya Tata Nzambi, lulendo na yandi yina ke sukaka ve pe bunzambi na yandi, ke monanaka na meso, na ntangu beto ke monaka yandi salaka, banda yi nza salemaka. Balenda yambudulua ve,²¹21pamba ve namanima yaku zaba Tata Nzambi bazitisaka yandi ve; kasi bau kukizimbisaka na mabanza na bau, pe na kuzanga mayele na mi ntima ya bau lozamaka na kitombe.²²Ntangu ba kukitubilaka ve ke bake na mayele nkasi ba me kuma bilau.

²³Bame balula nkembo ya nzambi yina ke bebaka ve, na kifua ni muntu ke bebaka, ndeke ya zulu, kibulu ya makulu yi ya na bima kena kutambula na ntoto.²⁴Na yau, Nzambi bikila bau ba nzinunu ya ba ntima ya bau na nsumukunu, na ku kimonisaka nsoni na ba nzutu ya bau mosi.

²⁵Yau yina sobaka kedika ya Nzambi na luvunu mpe bafukiminika mpe ku sadila bima ba salaka na kifulu ya yina salaka yau yikele ya kusakumuka mvula na mvula.²⁶Na yau Nzambi bikaka bau na nzinunu ya nsoni ya bau : samuti ba nkento ya bau me balulaka nsadulu ya kimuntu na yina ke ya kimuntu ve.

²⁷Mutindu mosi mpe ba bakala bikaka nsadulu ya ba nkento ya kimuntu, bazinasanaka na ba nsatu ya bau ya nsuni, ba bakala kena kusala mambu ya nsoni bau na bau, ke bakaka na bau mosi difuta ya nzimbusu ya bau.²⁸Ba zolaka zaba nzambi ve na mayela ya bau, Nzambi bikaka bau mosi na mayele yin aya kufuana ve na ku sala yina ke ya kufuana.²⁹Ba fulukaka na ku kondwa lunungu, yimbi, ntima yimbi, nzinunu, ba mpaka na mabanza ya yimbi,³⁰Bantu ya ku nata ba mambu na yinsi na yinsi, bantu ya makela, ba zola Nzambi ve, ba mimvuezi, bantu ya kukimonisa, ntima ya nsoki, bake tumamanaka ba tata mpe ba mama ya bau ve.³¹Ba yina kena mayele ve, bake zitisaka nguizani ve, ba kena kiadi ve ya muntu.³²Ba zabaka ba minsiku ya Nzambi na ku salaka mambu ya mutindu yina ba me fuana na kufua, ba yina nionso ke salaka mambu yina bake sala kaka ve, bak e ndimaka bayina ke salaka mambu yina.

2

¹Na yau, nge muntu, kena kufundisaka, nge kena mpengomokono ve na ntangu nge ke fundisaka ba ya nkaka, nge ke ku kifundisa ve, nge ke ku kibedisa ve na ntangu nge kena kufundisa nge kena sala mutindu mosi.

²To me zaba, ke mfundusu ya Nzambi yake ya kedika na ba yina ke salaka mambu ya mutindu yina.³Na yau yinki nge kena kanisa, nge muntu ? Kena kufundisa bayina kena sala mambu ya mutindu yina mpe nge kena sala yau, nge kena kanisa ke ngeke tinamfundusu ya Nzambi ?

⁴Nge kena ku yina kimvuama ya Nzambi ya mambote mpe ya kulembama, mpe ya mvibudulu, kansi nge zaba mambote ya Nzambi ke nataka na ku vilula mayele.⁵Kansi na diambu ya intu ngolo mpe ntima y ange lenda soba ve, nge kena ku kikubikila kimvuama ya nganzi na kilumbu ya nganzi ya mfundusu ya Nzambi. ⁶Yandi ke vutula na muntu na muntu, mutindu kele mavanga ya yandi. ⁷Moyo ya mvula na mvula na bayina ke sosaka na ntatumunu na ku sala mambote, nkembo mpe nzitusu mpe ku kondwa ku bebuswa.⁸Kansi nganzi mpe ku fuema ya Nzambi na bayina kena mavanga ya bau ke vambisa bantu, ku tumama kedika ya Nzambi ve, kansi ku tumama ya bau kena lunungu ve. ⁹Mpasi na ntima, na nsambusulu ya moyo ya muntu nionso yina ke salaka yimbi na ba Nyudayo ya ntete, bosi na muntu ya Elene.¹⁰Nkembo, nzitusu mpe kiyenge na muntu nionso ke sala mambu ya mbote na Nyudayo ya ntete, bosi na Elene. ¹¹Na ntuala Nzambi ku tala yilungi kele ve ! ¹²Ba nionso salaka masumukondwa minsiku bake kufua kondwa nsiku, mpe bantu nionso volaka masumu na nsiku ke sambusu na nsiku.¹³Ya kele ve bayina, kuwaka minsiku kele ya kulunga na ntadisi ya Nzambi, kansi ba yina sadilaka yau ke nunguswa na yau. ¹⁴Samuna bapaen, me kondwa nsiku ke sala na kimuntu ya bau yina nsiku, bakele bau mosi kena nsiku ve, nsiku ya bau mosi.¹⁵Ba kena ku kumonisa mavanga ya nsiku yake ya kusonama na ba ntima ya bau, nkansasa ya bau kena kutuba kimbangi mpe mabanza ya bau kena ku kifunda to kena ku kinuanina. ¹⁶Yau ke monana na kilumbu na mutundu kena kutuba masonukwa, Nzambi ke sambisa na Yesu Klisto mavanga nionso yaku suama ya bantu. ¹⁷Nge kena kubieka nkumbu ya Nyudayo, kena kutelama na minsuki, nge kena kukisika na Nzambi

¹⁸Nani me zaba luzolo n'andi, nani kena ku ndima diswasanu ya bima kena nsiku ya kusonama na nsiku.

¹⁹Nge kena kukindima na kuvuanda ntudisi ya bantu ya kufua meso, kiezila ya ba yina kena kitombe.

²⁰Nlongi ya bizengi, nlongi ya ba yina kena mayele ve, samuti nge bakaka na ba nsiku mutindu ya bu mpila mpe ya kedika.²¹Nge kena ku longisa bantu ya nkaka, nge ke ku ki longis ave nge mosi, nge kena ku longa mambu ya Nzambi na

ku yiba ve, nge kena kuyiba.²² Nge kena kutuba na kusala kinsuza ve, nge kena ku sala yau ! Nge kena ku kakumukina biteki, nge kena ku sala yina ke nsumukunu²³ Nge kena kukisala ntinu ya minsiku, nge kena zitisa Nzambi ve na ku fua ba nsiku ya Nzambi²⁴ Samuti nkumbu ya Nzambi ba kena kuvueza yau samuna beno na bapaaien mutindu ya sonamaka :
²⁵25.Nzengolo kele mbote, kana ti nge ke tulaka nsiku na bisalu y ange, kansi kanati nge bebisaka minsiku, nzengolo yange me kuma, ku kondwa nzengolo.
²⁶Kanati muntu kena nzengolo ve, kena kuzitisa nsiku, ku kondwa nzengolo n'andi balenda tanga yau ve nzengolo ?
²⁷Kondwa nzengolo na nsuni yau ke kotisa minsiku, yak e mbedoso nge kena manga yau, na ku baka nkanda ya minsiku mpe nzengolo ?²⁸ Nyudayo, yin ave kena nganda, bosu nzengolo ya kele ve yayi kena kumonana na nsuni.
²⁹Kansi Nyudayo, yina kena yau na kati ya yandi mpe nzengolo, yin aya ntimu, mutindu mpeve, bika na yina sonamaka na mukanda. Nzitusu ya ba Nyudayo me katuka na bantu ve kansi na Nzambi.

3

¹Yinki ba Nyudayo ke baka to ndandu na nzengolo ?
²Yake ya nene mutindu nionso, bosu ntete na bimangu ya Nzambi pesaka na bau.³Eh yinki ! kanati bantu ba ndiminaka bau ve, ku kondwa ku ndima ya bau lenda katula ku kuikama na Nzambi ?
⁴Wana kuna, Nzambi me zabana na kedika, bosu muntu nionso mutindu muntu ya luvunu, mutindu sonamaka : samu ba mona kedika yange na mambu nge ke tuba, mpe nge nunga na ntangu ba ke sambisa nge.⁵Kanati ku kondwa lunungu ya beto kena ku monana lunungu ya Nzambi, yinki beto ke tuba ? Nzambi ke ya lunungu ve na ntangu nganzi n'andi kele ? (mukena ku tuba na muntundu ya muntu).⁶Ntama kuna ! mutindu ya nkaka, wapi mutindu Nzambi ke vundisila yi nza ?
⁷Bosi kana na luvunu ya muntu, kedika ya Nzambi ke tenduka na nkembo, na yau mu kena ku funduswa muntu mosi mutindu muntu ya masumu ?⁸Samuna yinki beto sala beto ve mambu ya yimbi samu mambote kuizila beto, mutindu bantu ya nkaka, kena kuvueza beto, beto tubila yau ? Mfundusu ya bantu yina kele ya lunungu.⁹Yinki kuandi ! beto me luta mbote ? ve, samuti ya monanaka na beto nionso, Nyudayo, ba Elene bau nionso kele na yinsi ya masumu.¹⁰Mutindu ya sonamaka : muntu kele ve ke ya kusungama, muntu mosi i ve.¹¹Muntu mosi ve kena mayele. Muntu ve kena kusosa Nzambi. Bantu nions oba zimbalaka nzila.
¹²Mosive ke sala mambu ya mbote, ata mosive.¹³Ba nkutu ya bau kele biziami ya kuzibuka, ba kena ku sadila ba ludimi ya bau na kuvuna, ba kele na yinsi ya ludimi ya bau minsu ya nioka.¹⁴Ba yinua ya bau kele kizinga ya lusingulu mpe ya mpasi na ntima.¹⁵Ba kele na makulu ya nsualu na kutengula menga;¹⁶Ku bunga mpe ku bebisa kele na nzila ya bau;¹⁷Ba zaba nzila ya kiyenge ve;¹⁸Kivumi ya Nzambi kena ntuala ya meso ya bau ve.¹⁹Kansi beto mezaba nionso ke tubaka nsiku na ba yina kena yinsi ya nsiku, samuti ba yina nionso kangama mpe bantu nions oba monana yaku bua na nsiku na ntadisi ya Nzambi
²⁰Muntu mosi ve ke nunguswa na mavanga ya nsiku na ntadisi ya yandi ; samuti na nsiku me katuka mayele ya masumu.
²¹Kansi bubu, kondwa nsiku kena kumonana lunungu ya Nzambi ba kena ku tuba kimbangi na nsiku mpe mibikudi,
²²Lunungu ya Nzambi na kiminu na Yesu Klisto samu bantu nionso me ndimaka disuasanu ikele ve.²³Bantu nionso me volaka masumu mpe kena kembo ya Nzambi ve;²⁴Mpe ba kena ku nunguswa na nkailu ya yandi na nkudulu kele na Yesu Klisto.²⁵Yandi Nzambi solaka na menga, yandi vuanda samu ba yina ke ndima naku monisa lunungu n'andi, mutindu yandi bambuka moyo ve na masumu yina melutaka na ntangu Nzambi vibilaka,²⁶Na ku monisa lunungu na ntangu yayi, mutindu ya kuvuandila lunungu mpe ku nungisa muntu nionso kele na kiminu na Yesu.²⁷Na yau luyana ya beto wapi yau yikele ? Ya bimuswaka na nganda, na wapi mutindu ya nsiku ? Na nsiku ya mavanga ? Ve kuandi, kansi na nsiku ya kiminu.²⁸Samuti beto mezaba ke muntu ke nunguswaka na kiminu, ku kondwa mavanga ya nsiku ve.²⁹To Nzambi kele kaka Nzambi ya ba Nyudayo ? Yandi ke ya bapaaien ve ? Ya kedika yandi kele mpe mutindu mosi na bapaaien.
³⁰Samuti Nzambi ke kaka mosi, yina ke nungisaka na kiminu bayina ke ya kuzengwa mpe na kiminu bayina ke ya kuzengwa ve.³¹Na yau, beto ke bebisaka nsiku na kiminu ? Mutindu yin ave, to ke siamisaka nsiku.

4

¹Yinki beto ke tuba samuna Abalami, tata ya beto, bakaka na nsuni ?²Kana Abalami nunguswaka na mavanga, yandi ke kuki yana na ntadisi ya Nzambi ve.³Yinki kana ku tubaka masonukwa ? Abalami lekilaka Nzambi kiminu, yandi tangulwaka ke yandi ke muntu ya lunungu.⁴Kansi yina ke sala mavanga, yandi ke bakaka nsendo ve, nkasi mfutu na mutindu ya nlemvo ve kansi yandi me baka yau;
⁵Bosi na yina ke sala mavanga ve, kansi yandi ke ndima na yandi ke nungisaka muntu ya masumu yandi ke tangulwa kiminu n'andi ya kele lunungu.⁶Mutindu mosi mpe Davidi kena kutuba, kiese kele na muntu yina bake tangaka na Nzambi ke yandi ke lunungu kansi na mavanga ve.⁷Kiese na bayina masumu me lemvukulwa, mpe masumu me fukwa!
⁸Kiese na muntu yina Nzambi tangila masumu ve.⁹Na yau kiese yina yak e kaka na bayina yaku zengwa ? Mpe na bayina ke ya kuzengwa ve ? Samuti beto ke tubaka, Abalami tangulwaka kiminu ke yandi ke lunungu.¹⁰Wapi mutindu yandi tangulwaka yau ? Na ntangu bazengaka yandi to na ntangu bazengakantete ve ?¹¹Yandi bakaka kidimbu ya bayina keya kuzengwa mutindu kidumbu ya lunungu ya kiminu na ntangu yandi vuandaka ya kuzengwa samuti yandi vuanda tata ya bantu nionso ke ya kuzengwa ve ke ndimaka samuti lunungu ya pesamaka bau,
¹²Mpe tata ya bayina ke ya kuzengwa, ke kaka ya kuzengwa kaka ve kansi ke tambulaka na bitambi ya yandi ya kiminu yina vuandaka na Abalami tata ya beto na ntangu yandi zengwaka ve¹³Na yau, na nsiku ve kele nsilulu yak u baka difwa

ya yinsi yina ba silaka Abalami na dikanda n'andi nionso, kansi na kiminu. ¹⁴Kansi ba yina kena vingidila difwa na nsiku, kiminu ya bau mekuma ya mpamba, mpe nsilulu mebeba. ¹⁵Samuti nsiku ke tukisaka nganzi, kana nsiku kele ve, kuna mpe kele ku beba ya nsiku ve. ¹⁶Na yau, ya ke diambu ya kiminu samu ya vuanda nsilulu samuna dikanda nionso kaka ya Abalami tata ya bantu nionso, kansi ya mutindu ya sonamaka : ¹⁷Me sala nge tata ya makanda nionso ya bantu yandi ke tata ya beto na ntuala ya yina yandi ndiminaka Nzambi ke pesaka moyo na bayina keya kufwa, bosi ke bokilaka bima yina kele ve mutindu ya kele. ¹⁸Kivuvu kele ve, kansi yandi tatamaka na ku tula kivuvu, mutindu yina yandi me kumaka tata ya makanda nionso ya bantu, mutindu sonamaka yina ba tubaka na yandi : mutindu yina ke vuanda nkun'ange. ¹⁹Yandi lembaka na kiminu ve, yandi talaka nzutu n'andi ve mutindu ya kuminaka, samuti yandi vuandaka yaku siama na nkama mosi ya ba mvula bosi Sala vuandaka diaka muntu fuana buta bana ve. ²⁰Yandi vuanda kondwa kiminu ve na diambu me tala nsilulu ya Nzambi, kansi yandi vuandaka yaku siama na kiminu mpe yandi zitisaka Nzambi, ²¹Yandi zabaka mbote, yandi pesaka nsilulu ke kokisa yau. ²²Na yau, ba tangilaka yak e yandi ke muntu ya lunungu. ²³Kansi ba sonikaka ve na na diambu ya yandi ba tangilaka mutindu yina; ²⁴Na diambu ya beto nionso, beto ke tangulwa, kanati beto ke lekaka kiminu na yina fulukisaka Yesu, Mfumu ya beto na bafwa, ²⁵Yandi ba yekulaka samuna masumu ya beto mpe mfulukulu ya yandi samuna ku nungisa beto.

5 ¹Na yau, na ntangu beto nunguswaka na kiminu, beto kena kiyenge na nzambi na Mfumu ya beto Yesu Klisto, ²Na yandi beto me baka mutindu ya kupusana na kiminu na nlemvo yina beto me tedimina ya ku siama, to na kena kiese na kivuvu ya nkembo na Nzambi. ³Yina kaka ve, me beto yangalala mpe na ba mpasi ya beto, samuti beto zaba, na manima ya mpasi ke salaka ke beto tatamaname, ⁴Ku tatamana na ndungunu na ba ntoto, bosi ndungunu na vuvu. ⁵Samuti ki vuvu ke fwiswaka nsoni ve, samuti zola ya Nzambi dukukaka na ba ntima ya beto na nzila ya Mpeve ya Nlongo yina pesamaka beto. ⁶Samuti, na ntangu to vuandakana yaku lebakana, Klisto na ntangu ya kufwana fwilaka bantu yina vuminaka Nzambi ve. ⁷Ya me bikana; muntu lenda fwila muntu ya lunungu, samuti, nnanga ya muntu lenda kanga ntimana ku fwila muntu ya mbote. ⁸Kansi Nzambi ke monisaka zola n'andi na beto, samuti beto vwandaka ntete bantu ya masumu Klisto fwilaka beto ⁹Na yau beto nunguswaka na menga n'andi, na kedika beto ke vuluswa na yandi na nganzi. ¹⁰Kana ti beto, na ntangu beto vuandaka ba mbeni, ba wizaranaka beto na Nzambi na kufwa ya mwana n'andi, na ntangu beto ke ya kuwizana ntama, na kedika beto ke vuluswa na moyo n'andi. ¹¹Na yina kaka ve, kansi beto me sepela na Nzambi na nzila ya Mfumu ya beto Yesu Klisto na yandi bubu beto me baka ngwizani. ¹²Na yau, mutindu kotilaka masumu na yinza na nzila ya muntu mosi, mpe lufwa na masumu, mutindu mosi mpe lufwa kotilaka na muntu nionso, bantu nionso volaka masumu... ¹³Samuti na nsiku, masumu kotaka na yinza, kansi kifulu kele na nsiku ve, kena masumu ve ¹⁴Na yau lufwa yalaka banda Adami ti na Mosi, na ba yina volaka masumu fwanakana na Adami, ya kele kifwani ya yina ke kwiza. ¹⁵Kansi ya kele ve mutindu mosi na nkailu na nlemvo Nzambi na kufwa nsiku, samuti kana na kufwa nsiku na muntu mosi, bantu mingi ku fwaka, mutindu mosi mpe na nlemvo ya Nzambi na nkailu n'andi, katuka na muntu mosi, Yesu Klisto, na bantu mingi mpe bakaka nlemvo Nzambi. ¹⁶Yake mutindu mosi ve na yina kwizaka na nzila ya muntu mosi sumukaka, samuti na manima ya nsumukunu, mfundusulu me kuma mbedosolo, kansi nkailu ya nlemvo Nzambi kwizaka samuti masumu ya bantu mingi ya pesa ndungunu. ¹⁷Kana ti na muntu mosi volaka masumu lufwa bakaka kinfumu na yandi, mutindu mosi mpe ba yina ke baka ya nlemvo Nzambi mpe nkailu ya lunungu ba ka yala na luzingu na Yesu Klisto yandi mosi. ¹⁸Na yau, mutindu kwizilaka mbedoso ya masumu ya kumaka na bantu nionso, nionso mutindu mosi mpe ndungunu kwizilaka ke pesaka moyo na bantu nionso na divanga mosi ya lunungu. ¹⁹Samuti mutindu na muntu mosi volaka masumu me sala bantu mingi bantu ya masumu, mutindu mosi mpe mingi mekuma bantu ya lunungu na kutumama ya muntu mosi. ²⁰Kana nsiku kwizaka, samuti masumu ya nieka, kansi kifulu masumu kumaka mingi, nlemvo ya lutaka mingi mingi, ²¹Samuti, mutindu masumu yalaka na fwilu, mutindu mosi mpe nlemvo yalaka na lunungu ya moyo ya mvula na mvula na Yesu Klisto Mfumu ya beto.

6

¹Yinki beto lenda tuba ? Beto fwanda na masumu samuti nlemvo ya Nzambi vwanda mingi ? ²Mutindi yina ve, beto kufwaka na masumu, wapi mutindu beto ke zingila diaka na masumu ? ³Ku zimbakana ve, beto nionso bakaka mbotokolo na Yesu Klisto, na lufwa ya yandi beto bakilaka mbotokolo. ⁴Ba zikaka beto na yandi na nzila mbotokolo na lufwa ya yandi samu, mutindu Klisto fulukaka na bantu ya kufwa na nkembo ya Tata, mutindu mosi mpe beto diaka kena kutambula na moyo ya yimpa. ⁵Kanati beto vukanaka na yandi na kifwani ya lufwa ya yandi, beto ke fwanda mpe mutindu mosi mpe mfulukulu ya yandi, ⁶Na ku zaba ti kimuntuya beto ya ntama komuaka kifulu mosi na yandi na dikulusu, samuti ba nzutu ya beto ya masumu ya bebuswa, samu beto vutuka diaka ve kuvwanda mi nnanga ya masumu; ⁷Samuti yina me kufwaka me kumaka na kimpwanza na masumu. ⁸Kati beto kufwa na Klisto, beto me ndima ke beto ke fuluka yandi mpe, ⁹Na ku zaba, ke Klisto futumukaka na bafwa ke kufwa diaka ve, lufwa ke diaka na lulendo na yandi ve. ¹⁰Samuti, yandi kufwaka, samuna masumu yandi fwilaka mbala mosi, yandi fulukaka na bantu yina kufwa yandi ke moyo samuna nZambi yandike moyo. ¹¹Na yau beno mosi beno tala mutindu bantu ya kufwa na masumu, mutindu moyo na Nzambi na nzila ya Yesu Klisto. ¹²Na yau masumu yala diaka ve na nzutu ya beno ya mfwilu, mpe ku tumamana diaka ve ba nzinunu ya yandi. ¹³Ku bika binama y ange ve na masumu, mutindu bisaduluya masuùu, kansi beno kukipesa beno mosi na Nzambi, mutindi beno fwandaka mpe beno pesa binama ya beno mutindu bisadulu ya lunungu.

¹⁴Samuti masumu ke vwanda diaka lulendo ve na beno, samuti beno me kumaka, na yinsi ya nsiku ve, kansi na ya nlemvo.¹⁵Ya zola tuba yinki! beto vola beto masumu samuti beto kele ve na yinsi ya nsiku, kansi na nlemvo? Mutindu yina ve!¹⁶Beno zaba ve na ku kipesa na muntu mutindu ya nnanga samu nge tumamana yandi, nge me kuma nnanga yin ange kena tumamana nnanga ya masumu ke nata na fwilu nnanga na ntumumunu ke nata na lunungu?¹⁷Matondo na Nzambi, na manima kuvwanda minnanga ya masumu, beto tumamanaka na ba ntima ya beto malongi beno longwaka.¹⁸Na kukulwa na masumu, beno me kumaka minnanga ya lunungu¹⁹Me tuba na mutindi ya bantu, samuti na kulemba ya nzutu ya beno, mutindu mosi mpe beno pesaka binama ya beno mutindu bisadulu ya nsumukunu na kimpumbulu na kusala kimpumbulu, mutindu yina beno yekulaka binama ya beno mutindu minnanga ya lunungu samu beno vwanda ya nlongo.²⁰Samuti na ntangu beno vwandaka minnanga ya masumu beno vwandaka kimpwanza na nsiku.²¹Wapi mutindi ya butu beno kena ku nata ? Mavanga yina beno fwila nsoni bubu yayi, samuti na nsuka na yau kele lufwa.²²Mutindu beno me katukaka na masumu mpe beno me kuma minnanga na Nzambi, beno kele na mavanga ya beno ya kuvwandila ya nlongo, mpe na nsuka na yau moyo ya mvula na mvula.²³Samuti mfutu ya masumu kele lufwa, kansi nkailu ya nlemvo Nzambi yi kele moyo ya mvula na mvula na Klisto Yesu Mfumu ya beto.

7

¹Ba mpangi, beno zaba ve samuti me tubila beno na bantu me zaba nsiku, nsiku kele na lulendo na muntu ntangu yandi ke moyo ?²Mutindu mosi nketo ya makuela, yandi ke ku ngangama na bakala ya yandi ntangu yandi ke moyo, kansi ti bakala me kufwa, yandi ke diaka na yinsi ya nsiku ve yina vwandaka kanga yandi na bakala n'andi.³Na ntangu bakala n'andi vwandaka moyo, yandi kuma nketo ya muntu ya nkaka, bake bokidila yandi mpupa, kanati bakala me kufwa, yandi me sabuka na minsiku yina ke vwanda diaka mpupa ve, kansi nketo ya muntu ya nkaka.⁴Mutindi mosi mpe ba mpangi, beno mpe vwandaka na nzutu ya Klisto kufwaka na nsiku samu beno vwila na muntu ya nkaka, na yina futumukaka na bantu ya ku fwa, samuti beto buta ba mbutu samu Nzambi.⁵Na yau, ntangu beto vwandaka na nsuni, ba nzinunu ya beto ya masumu ya lamukaka na nsiku ya bikanaka na binama ya beto na ku buta mbutu ya lufwa.⁶Bubu yayi, beto me kumaka na kimpwanza ya nsiku, na yau beto ke minnanga na mutindu ya mon aya mpeve mpe na mvwandulu ya ntama ya bisono ve⁷Yinki beto ke tuba ? Ba nsiku ke masumu ? Mutindu yin ave. Kansi si kana na nsiku ve, muzolaka zaba masumu ve, mu zolaka zaba nzinunu ve, kana nsiku tubilaka ve : ku zinina ve.⁸Masumu bakaka nzila na nsikudukusu ya bikanaka na munu nzinunu nionso, ku kondwa nsiku masumu ya kufwa.⁹Na munu, mu vwanda zinga na nsiku ve, me na ntangu nsiku me kuiza, masumu me baka moyo kansi munu me kufwa.¹⁰Me mona nsiku ke nata na moyo na munu ke nata lufwa.¹¹Samuti masumu bakaka nzila na ba nsiku me nata beto nsiku mpe na yau mu kufwaka.¹²Nsiku kele ya nlongo, nsikudukusu ya nlongo ya lunungu mpe ya mbote.¹³Na yau nionso yina vwandaka ya mbote me kuma ya lufwa na munu ? Mutindu yina ve ! kansi masumu samuti ya monna mutindu masumu na kupesa lufwa na yina kele ya mbote mpe na nsiku ya me kuma kubediswa.¹⁴Beto me zaba ti nsiku ya kele ya kimpeve, kansi munu, mu kele na nsuni ya kutekwa na masumu.¹⁵Samuti muzaba ve yina mukena ku sala mukena kusala ve yina mu zola mpe mukena kusala yina me manga.¹⁶Na kutala, kana mukena kusala yina mu zola ve, mu kena kuzaba na nzila yina ke nsiku yak e ya mbote.¹⁷Na kifulu yina, munu ve kena kusala kansi masumu kena munu kena munu.¹⁸Yina ke ya mbote, me zaba, kele ve namu ya zola tuba na nzutu ya munu, mukena mabanza, kansi lulendo ya kusala mambote kele ve.¹⁹Kansi mu ke sala ve mbote mu zola, bosi mu kena kusala mambu ya yimbi yina mu zola ve.²⁰Kana mukena kusala yina mu zola ve, yak e diaka munu ve kena kusala kansi masumu kena munu kena kusala yau.²¹Mu kena kumona na munu nsiku yina ; na ntangu mu ke sosa kusala mambote, mambu ya yimbi ke ya kukangama na kati.²²Samuti mu ke sepelaka na nsiku ya Nzambi mutindu muntu ya kati;²³Kansi mu kena kumona binama yamunu na nsiku ya nkaka kena kumanisa nsiku na ngwilu ya munu, kena ku kanga munu na nsiku ya masumu yina kele na binama ya munu.²⁴Kiadi na munu muntu ya masumu, nani ke katula nzutu ya munu na mpasi ya lufwa.²⁵Nlemvo vutuka na Nzambi na nzila ya Yesu Klisto Mfumu ya beto !... Na yau munu mosi, mu kele nnanga na ngwilu ya nsiku ya Nzambi mpe mu kele na nsuni nnanga ya nsiku ya masumu.

8

¹Na yau, bubu mbedoso ke diaka ve na bayina kena Klisto Yesu.²Samuti nsiku ya mpeve ya moyo na Klisto Yesu me nungisaka munu na nsiku ya masumu mpe ya lufwa.³Samuti yina nsiku kokaka kusala ve, ya vwandaka na ngolo ve na nsuni – Nzambi salaka yau, yandi fidisaka mwana n'andi na kifwani ya nzutu ya masumu, samuna masumu, ya me bedisa masumu na nsuni.⁴Samu lunungu ya nsiku ya kukisama na beto kena kutambula, na nsuni ven kansi na mpeve.⁵Bayina, kena ku zinga na nsuni ke sadilaka na bima yin aya nsuni, na bayina ke zingilaka na mpeve bak e sadilaka na bima yina ya mpeve.⁶Mpe kusadila nsuni ya ke lufwa, kansi ku sadila mpeve, kele moyo mpe kiyenge.⁷Samuti nsadulu ya nsuni ya kele kintatu na Nzambi, samuti yandi ke tumamanakave na nsiku ya Nzambi me yandi lenda koka yau ve.⁸Na ku tala bayina ke zingaka na nsuni ba lenda zolakana na Nzambi ve.⁹Na beno, beno kena kuzinga ve na nsuni, nkasi na mpeve, si kana Mpeve ya Nzambi kele kati kati ya beno, kana muntu kena Mpeve ya Klisto ve, yandi ke ya yandi ve.¹⁰Mpe kana Klisto kena beno, nzutu, ya kedika, yak e ya kufwa na masumu, kansi mpeve yak e moyo samuna ndungunu.¹¹Kana mpeve ya yina fulukisaka Yesu na yinsi ya bafwa kele kati-kati ya beno, yina fulukisaka Klisto na bafwa yandi ke vutula moyo na ba nzutu ya beno ya lufwa na nzila ya Mpeve yina kele kati-kati na beno.¹²Na yau, ba mpangi, beto ke diaka na mfuka ve na nsuni samuna kuzingi na nsuni.¹³Kana beno ke zinga na nsuni, beno ke kufwa, kansi ti na mpeve, beno

kufwa mavanga ya nzutu, beno ke zinga,¹⁴Na bayina nionso kena ku tuaduswa na Mpeve ya Nzambi ba kele bana ya Nzambi. ¹⁵Bosi beto bakaka mpeve ya kinanga ve, samu beno tatamana kumona wonga ; kansi beno bakaka Mpeve ya kimwana na yau beto ke bokaka : Aba, Papa !¹⁶Mpeve yandi mosi kena kuba na mpeve ya beto ke beto kele ban aya Nzambi. ¹⁷Naku tala, kana beto kele ban aya Nzambi, beto kele bayina ke vingana : mimvingidi ya Nzambi mpe kituadi na Klisto, kana ti beto kena ku mona mpasi kintuadi na Klisto, kanati beto mpasi kintuadi na yandi, samu beto kembuswa na yandi mpe. ¹⁸Mukena kubanza, ba mpasi ya ntangu yayi lenda tezwikuswa ve na nkembo ke kwiza na nkembo beto ke baka. ¹⁹Na yau, nionso salamaka kena ku vingila na mutindu yina ke zabanana ban aya Nzambi. ²⁰Samuti nionso salamaka ya vwandaka na ku vukila, na luzolo ya yau ve, kansi na luzolo ya yina yinimisaka yau.

²¹Na kivuvu, samuti ya vuluswa na kinanga yak u bedisa minsiku, na ku baka kifulu ya kimpwanza na nkembo ya ban aya Nzambi.

²²Samuti, beto zaba ti na kilumbu ya bubu yayi, nionso salwaka ke pemaka mpe kena mpasi ya kubuta. ²³Yau kaka ve : beto diaka, bakaka nkailu ya mpeve ya ntete, beto diaka beto mpe kena kuvumuka na kati ya beto na kuingidila kimwana, yina kele nkudulu ya ba nzutu na beto. ²⁴Samu na kivuvu beto vuluswaka, samuti kivuvu yina ke monanaka kele kivuvu ve : yina ke monaka muntu yinki yandi lenda tudila yau kivuvu ? ²⁵Kana ti beto metula kivuvu na yina beto kena mon ave, beto kena ku vingila na ku tatamama. ²⁶Mutindu mosi mpe na mpeve, kena kusadisa beto na ku lebakana ya beto, samuti beto zaba ve yina me fwanakana na kulomba na ba nsambudulu, kansi mpeve yandi mosi kena ku dimvutu na ba mpukumunu lenda visakana ve. ²⁷Yandi ke fionguninaka ba ntima me zaba wapi mabanza ya mpeve, samuti mutindu ya Nzambi kena kudia mvutu ya banlongo. ²⁸Beto me zaba ke nionso ke salamaka na mutindu mosi na mbote na bayina ke zolaka Nzambi, bau ke bokulwaka na lukanu ya Nzambi. ²⁹Samuti bayina yandi ku kizabilaka, yandi kaninaka bau bavunda mutindu ya yandi na kifwani ya mwana n'andi samu na muana n'andi samu ya vwanda yina ba salaka ntete na kati ya ba mpangi mingi. ³⁰Bayina yandi kaninaka, yandi bokilaka bau mutindu mosi ; bayina yandi bokila, yandi me nungisa bau, bayina ya nungisaka, yandi kembisaka bau. ³¹Yinki beto ke tuba na mambu ya mutindu yayi ? Kana Nzambi kena beto, nani lenda ; nani lenda vwanda na beto kintatu ? ³²Yandi, vengumunaka muana n'andi ve, kansi yandi pesaka yandi samuna beto nionso, wapi mutindu yandi ke pesila beto ve bima nionso na yandi ? ³³Nani ke vunda bayina ke yak u solwa ya Nzambi ? Nzambi ke nungisaka bau ! ³⁴Nani ke bedisa bau ? Klisto kufwaka ; vulukaka mpe, yandi ke nza diboko ya lubakala ya Nzambi, yandi kena kudila beto mvutu. ³⁵Nani lenda vambisa beto na zola ya Klisto ? Ncita, to ba mpasi, nzomono, to nsatu, to kondwa bilele, wonga to sabala ? ³⁶Mutindu ya sonamaka : samuna nge bak e fwilaka beto bilumbu nionso, ba ke na ku tala beto mutindu mwana meme ba fwana kufwa. ³⁷Na nionso, beto kena ndungunu na yandi zolaka beto. ³⁸Samuti mu kena kiminu yak u kwikama, lufwa ve, moyo ve, ba mbasi ve, ki kuluntu ve, bima ya ntangu yayi ve mpe bima yina ke kwiza ve. ³⁹Lulendo ve, ya zulu to ya ntoto ve, yin aya yinsi ya ntoto ve, kima mosi ve ya nkaka salwaka lenda vambisa beto na zola ya Nzambi yina kele na Klisto Yesu, Mfumu ya beto.

9

¹Me tuba ya kedika na Klisto, mu kena kuvuna ve, kansasa ya munu kena kutumba kimbangi na Mpeve ya Nlongo:

²Mu kena kiandi ya ngolo mpe mpasi na ntima kena ku tatamama. ³Samuti mu zolaka munu mosi na ku vuanda na nsingulu mpe ku kabuka na Klisto samuna ba mpangi, bibuti ya munu na kinsunu, ⁴Ba yina kele ba Yudayo, yina kele mimvingani, mpe na nkembo, na luwawanu, mpe nsiku, mpe lusambulu, mpe na nsilulu, ⁵Mpe bakulu, mpe kuna katukaka Klisto na kinsunu na zulu ya nionso, Nzambi sakumuna na ntangu nionso. Amene! ⁶Ya kele diaka ve na kutuba ke mambu ya Nzambi ya vuanda na mfunu ve. Samuti bantu nionso katuka na dikanda ya ba Yudayo ba kele ve baYudayo, ⁷Mpe, na kuvuanda na dikanda ya Abalami, ba kele bau nionso bana ya yandi ve, kansi yandi me tuba : Na Isaki bake bieka na nge dikanda ya nene, ⁸Yina kena kutuba ya kele vebana ya kinsunu kele bana ya Nzambi, kansi ba kele ban aya nsilulu ba kena kutala nkuna. ⁹Yayi, na kutala, mambu ya nsilulu : Mu kekuiza diaka na ntangu ya mutindu yayi, mpe Sala ke baka muana. ¹⁰Mpe, na ku buela diaka, na vuandaka mutindu mosi na Lebeki buta Isaki yandi mosi, tata ya beto; ¹¹Samuti, bana ba butukaka ntete ve na tangu yaku sala mbote to yimbi, samuti na luzolo nsodolo ya Nzambi ya zingila na tadidila ve mavanga, mpe na luzolo mosi ya yina kena ku bokila, ¹²Ya tubamaka na Lebeki : Nkulutu ke vuanda na kinanga ya nleke mutindu ya sonamaka : ¹³Mu zolaka Yakobi mpe Esau mu yinaka yandi. ¹⁴Yinki beto ke tuba na yau ? Kondua lunungu kele na Nzambi ? Yau ve! ¹⁵Samuti yandi tubaka na Mose : Mu ke monisa nlemvo ya munu na yina mu zola mpe muke mona nkenda na yina mu zola.

¹⁶Na yau, yina kena ku tadila ve na yina zola to na yina kena kuzaula, kansi ya Nzambi ke monisaka nkenda nandi.

¹⁷Samuti masonukua kena kutuba na Falao : Mu tadimisaka nge samuna luzolo ya munu na ku monisa na nge lulendo ya munu, mpe samuti, kumbu ya munu ya zabakana na ntoto nionso.

¹⁸Mutindu, yandi monisaka nkenda nandi na yina yandi zola mpe yandi ke badisa ntima ya yina yandi zola. ¹⁹Nge kena ku tuba : Samuna yinki yandi kena ku tema diaka? Samuti nani lenda kondua ku tumama na luzolo ya yandi? ²⁰O muntu, nge na nga, nani nge kele na ku manga Nzambi? Kihumbu lenda mangayina salaka yandi, na kutuba samuna yinki nge me sadila munu mutindu yayi? ²¹Mvangi ya kihumbu yandi ve ke na lulendo lubumba, samuna kusala mutindu mosi na nene kihumbua ya nzitusu mpe kihumbua ya kondua nzitusu? ²²Mpe yinki beto lenda tuba, kana Nzambi, na ku zola monisa nganzi n'andi mpe ku monisa lulendo, yak u vibidila na mvibudulu ya kihumbua na nganzi vangi samuna nzimbusu,

²³Mpe kana yandi zolaka sala na ku monisa kimvuama ya nkembo na bihumbua ya nkenda yandi me bongisaka ntama samuna nkembo? ²⁴Mutindu yina beto bokuluaka, yau kaka ve na ku kota na ba Nyudayo, kansi diaka na kukota na

bapaien,²⁵ Mutindu ba tubila na osea : Mu ke bokila bantu ya munu, yina vuanda ntete ve bantu ya munu, mpe ba bizolua ya munu yina vuandaka ntete ve, bazolua ya munu ve;²⁶ Mpe ba zabisaka bau : Beno kele ve bantu ya munu ! bake bokulua bana ya Nzambi ya moyo.²⁷ Yesaya, na ndambu nandi, bokaka na diambu ya bana Isaeli : na ntangu ban aya Isaeli ke buelama, bake vuanda mutindu nienge na disimu ya yibu, ndambu kaka ke vulusua.²⁸ Samuti Mfumu ke sala nionso mpe na mbote nionso yandi kanisaka.²⁹ Mpe mutindi Yesaya tubilaka yau na ntama : Kana Mfumu ya bi nuani, Yandi zola bika beto nkuna Beto zolaka kuma mutindu ya Sodom Beto zolaka mutindu mosi na Ngomoli.
³⁰Yinki beto ke tuba ? Bapaien ke sosaka ve lunungu, ba bakaka lunungu, lunungu ke kuizaka na kiminu,³¹ Isaeli, bau vuandaka sosa nsiku ya lunungu, ba koka ve na nsiku.³² Samuna yinki ? Samuti Isaeli yandi sosa ka ve na kiminu kansi mutindu yina katukaka na mavanga, ba tutanaka na dibanga ya masakuba,³³ Mutindu ya sonamaka : Tala, me tula na Sioni dibanga ya masakuba, mpe yina ke ndima na yandi, yandi ke fuisua nsoni ve.

10

¹Bampangi, nsila ya ntima na munu mpe lusambulu na Nzambi samuna beno, beno fuanda yak u vulusua.
²Mu kena tela bau kimbangi , ba kena vema na Nzambi, kansi bak ena mayele ve: ³Na ku zaba lunungu ve ya Nzambi mpe ku sosa na ku tula kituadi na lunungu, ba me kondua ku mi kitisa na tuala ya lungu ya Nzambi;⁴Samuti Klisto kele na fin ya nsiku, samuna ndungusulu ya bayina ndimaka. ⁵Na yau, Mose kena tadila lunungu mutindu ya mekatuka na nsiku, Muntu ke tula mambu yayi na mavanga yandi ke zinga na yau.⁶Kansi tala wapi mutindu kena kutubila lunungu me katuka na kiminu : Kutuba ve na ntima yange : Nani ke kota na dizulu ? Na ku kitisa Klisto ; ⁷Nani ke kita na dibulu ya mpinda ? Na ku kuenda tombula Klisto na kati ya bantu ya kufua.⁸Yinki beto lenda tuba ? Mambu kele pene pene yange, na yinua ya nge mpe na ntima yange. Kana mambu ya kiminu beto ke longisaka. ⁹Kana nge me ndima masumu ya nge na yinua Mfumu Yesu, mpe kana nge me ndima na ntima na nge ke Nzambi vulukisaka yandi na bayi kufuaka, nge ke vulusua.
¹⁰Samuti na kundima na ntima ke kumisaka na lunungu, mpe na kundima masumu na yinua ke nataka na mpululu, mutindu me tuba masonukua,¹¹Konso muntu me ndimina yandi ke fuisua nsoni ve. ¹²Disuasanu yi kele ve, na kati ya Nyudayo mpe ba Elene, samuti bau nionso kena Mfumu mosi, kele kimvuama samuna bantu nionso ke bombidilaka yandi. ¹³Konso muntu ke bombidila nkumbu ya Mfumu ke vulusua.¹⁴Wapi mutindu beto lenda bombidila muntu yina beto ndimina ve? Mpe wapi mutindu beto lenda ndimina yina ba kuwaka ba tubila bau ve? Wapi mutindi ba lenda tubila bau ve kana muntu longisa bau ve? ¹⁵Mpe wapi mutindu beto lenda baka minlongi kana ba fidisa bau ve? Mutindu ya sonamaka: Ya kele mbote na makulu ya bayina kena nata nsangu ya yenge, ya bayina kena ku nata nsangu ya mbote!
¹⁶Kansi bantu nionso ndimaka ve na Nsangu ya Mbote. Bosi Yesaya tubaka : Mfumu, nani ndiminaka Nsangu ya Mbote beto longisaka ? ¹⁷Na yau kiminu ke kuizaka na yina betoke kuwaka, mpe yina beto ke kuwaka ke katukaka na mamabu ya Klisto.¹⁸Kansi me tuba : Ba ku waka ve ? Na mutindu ya nkaka ! Ba ndinga ya bau wakanaka na yinza nionso, mpe malongi ya bau kuendaka ti na nsuka ya ntoto.¹⁹Kansi me tuba : Isaeli zabaka yau ve ? Mose, ya ntete, tubaka : Muke lamusa kimpala ya beno na yina kele makanda, mu ke sokusa nganzi ya beno na dikanda mosi ke na mayele ve.²⁰Mpe Yesaya na ku kumisa luzayu yaku tuba : Mu monanaka na bau vuandaka sosa munu ve. Mu kukimonikisa na bayina vuandaka lomba munu ve. ²¹Kansi na mambu ya Isaeli yandi me tuba : Mu zibulaka maboko bilumbu nionso na dikanda ya yintu ya ngolo, mpe ku manga mambu.

11

¹Me tuba : Nzambi lozaka dikanda ya yandi ? Kuna ve ! Samuti munu mpe me kele Nyudayo, ya dikandaya Abalami, na dikanda ya Benyamini. ²Nzambi lozaka ve dikanda nandi, yina nandi zabaka banda ntama. Beno zaba ve yina masonukua kena ku tuba samuna Elia, wapi mutindu yandi kena kusala na Nzambina ku kanina samuna Isaeli : ³Mfumu, ba kufuaka mimbikudi y ange, ba buisaka bi yokolo y ange,mpe me bikana munu mosi kaka, mpe ba kena sosa na kufua munu?⁴Kansi wapi mvutudulu Nzambi pesaka yandi ? Mu kuki vengulaka ba nkama nsambuadia ya bantu, yina fukiminaka baal ve. ⁵Mutindu mosi na ntangu yayi, ya kele ndambu bikanaka, mutindu kele nsodolo ya nlemvo.⁶Kana na nlemvo, ya ke diaka na mavanga ve, na mutindu ya nkaka na nlemvo na nlemvo me luta.mpe kana mavanga, yak e diaka nlemvo ve ; samuti mavanga ke diaka mavanga ve. ⁷Yinki diaka ? Yani ba Isaeli kena ku sosa, yandi bakaka yau ve, kansi na ba yina ke yak u solua, ⁸Mutindu ya sonamaka :Nzambi pesaka bau mpeve ya pongi, meso samuna ku mona ve, mpe makutu samuna kuwa ve tina kilumbu yayi. Bosi Davidi kena kutuba.⁹Bika meza ya bau ya vuanda samuna bau mutambu, dikonde, nzila ya kubua, mpe ya mfutu!¹⁰Bika meso ya bau ya vuanda na kitombe samu ba mona ve, mpe ba me simba mikongoni ya bauvuandaka ntangu nionso yaku tengama!¹¹Me tuba: Na kubua ba vengamanaka ? Kuna ve ! Kansi, na mbuilu, mpululu mekuma na ba mpakanu samu ba lamusi kimpala ya bau. ¹²Na kutala, kana ti mbuilu ya bau vuandaka kimvuama ya yinza, mpe mbuilu ya bau kimvuama ya ba mpakanu, ntangu yikua bak e vuandila mutindi yina na ntangu bau nionso ke vilula ba ntima.¹³Mu kena kutuba na beno, ba mpakanu : Na ntangu mu kele ntumua ya bampakanu, muke kembisa kisalu ya munu, ¹⁴Samuti kana ya zolakana, na kulamusa kimpla ya ba yina ke yak u zimbala samuna ku vulusa ba ya nkaka.¹⁵Samu ku katuka ya bau vuandaka nguizani ya yinza, wapi mutindu bak e vutukila na nguizani, kanati moyo na kati ya ba yina ke kufua?¹⁶Na ku tala, kanati mibutu ya ntete kele ya nlongo, yau mpe nene na yau ke vuanda ya nlongo, mavala mpe ke vuanda mutindu mosi.¹⁷Kansi kana mavala ya nkaka katuluaka, mpe kana nge vuandaka olive ya mfinda, nge vuandaka yak u katulua na kifulu ya bau, mpe nge me kumaka kintuadi na musisa mpe

na mafuta ya yinti ya olive, ¹⁸Kuki yana ve nionso kele samuna mavala. Kanati nge me kukiya, zaba ke nge ve kena ku nata musisa, kansi musisa kena ku nata nge. ¹⁹Nge ke tuba na yau : Mavala katuluaka, samuna munu mu yikukusua. ²⁰Yina ke ya kedika, ba katuluaka samuna mbadusu ya ntima, mpe, nge kena ku sikila na kiminu. Ku kibika na ku kizangula kansi mona wonga; ²¹Kana Nzambi vengumunaka mavala ya yinti ve, yandi ke vengumuna nge mpe ve. ²²Na kukitala, na mambote mpe na kusiamusua na Nzambi : mpe kusiamisa bayina kena ku bua mpe mambote ya Nzambi na ntadisi y ange, kana nge me kangama ngolo na mambote ; kanati mutindu yina ve nge ke katulua. ²³Bau mpe mutindu mosi, si kana ba kangama na ku kanga ntima, bake vuanda ya kuyikua ; kana Nzambikena lulendo samuna ku yikua diaka. ²⁴Kana nge, nge ke yak u zengua na yinti ya olive na mutindu ya kufuana ve, na yau ya ke ya kuyikua mutindu ya kufuana na yinti ya olive, na kedika ba ke yika bau mutindu kele nsadulu ya mbote na yinti ya olive. ²⁵Samu mu zola ve, ba mpangi, beno zimbanansueki, samu beno tala ve mutindu ya bantu ya mayele, ya kele ndambu ya Isaeli kubuaka naku badisa ba ntima, na kitezo ba ya bapakanu nionso ke kota. ²⁶Mpe mutindu yina Isaeli nionso ke vuanda ya k u vulusua mutindu ya sonamaka : Mvulusi ke katuka siona, Mpe yandi balula yimbi ya Yakobi; ²⁷Mpe yak e vuanda luwawanu ya munu na bau, na ntangu me ke katula masumu ya bau. ²⁸Na yina metadila Nsamu ya mbote, ba kele ba mbeni samuna beno ; kansi na yina metadila nsobolo, ba zoluaka samuna ba tata ya bau. ²⁹Kadi Nzambi ke vutukaka ve na manima na minkailu mpe na mbokolo. ³⁰Mutindu beno mpe vuandaka ntangu ya nkaka kutumama ve na Nzambi mpe na ku kondua kutumama beno kele bubu na kubaka nkenda, ³¹Mutindu mosi, ba kena ku tumama ve bubu yayi, samuna, na nkenda yina yandi sadilaka beno, ba me baka nkenda. ³²Samuna Nzambi kangidilaka, bantu nionso na kukondua ku tumama, samuna ku sala nkenda na bantu nionso. ³³Na mpinda ya kimvuama, ya mayele mpe ya buzayu ya Nzambi! Bika ba nsambusu ya yandi lenda kangasana ve, mpe , ba nzila nandi lenda fisakana ve, samu ³⁴Nani zabaka mabanza ya Mfumu to nani vuandaka luengisi ya yandi? ³⁵Nani pesaka yandi ya ntete, samu yandi baka na manima? ³⁶Ni yandi, na nzila nandi, mpe samuna yandi bima nionso. Na yandi nkembo na ba mvula na ba mvula! Amene.

12

¹Mu kena ku bombibila beno, ba mpangi, na nkenda ya Nzambi, na ku kaba ba nzutu ya beno lokola nkailu ya moyo, ya nlongo, ya ku zolakanana Nzambi, yina ke vuanda na ndambu ya beno lukutukunu ya ku zolakana. ²Beno vukukila ntangu yayi ve, kansi beno vuanda ba yina kena soba nankadulu na mayele ya beno, samuti beno zaba luzolo ya Nzambi, beno zaba yi na kele ya mbote, yaku ndimama mpe ya sungama. ³Na nlemvo yina pesamaka na munu, mu kena ku tuba na mosi mosi na beno na kuvuanda ve na ku kizangika na beno, kansi beno vuata na banza ya mbote, mutindu kele kitezo ya kiminu ya beno yina Nzambi kabula na muntu na muntu. ⁴Samu, mutindu na nzutu mosi beto ke na binama mingi,, mpe binama nionso kena kisala mosi ive, ⁵Na yau, beto kele mingi, beto kena kusala nzutu mosi na Klisto, mpe beto nionso kele binama. ⁶Samuti beto ke na mikailu ya disuasanu, mutindu nlemvo pesamaka beto, bika yina kele na nkailu ya mbikudilu sala yau mutindu kele ya kusonga na kiminu; ⁷Bika yina bokuluaka na kisalu kangama na kisalu nandi ; bika yina ke longaka kangama na ndongolo nandi, ⁸Mpe yina ke na kusimisa bantu na nsiamusu ya bantu. Bika yina ke pesaka sala yau na ntima ku zibuka ; bika yina ke tuadisaka sala yau na kinkuikizi nionso ; bika yina ke fuilaka bantu nkenda sala yau na kiese. ⁹Bika zola vuanda kondua meso na yinsi a lukaya, beno manga ku sala yimbi, beno tatamama ku sala mambote.

¹⁰Na nzila ya luzolo ya kimpangi, beno vuanda yak u fuluka nzolua ya nge mpe na ba ya nkaka ; na nzila nzitusu, beno zitasana. ¹¹Beno vuanda na ntatumunu, mpe ku vuanda mmolo ve, beno vuanda na mpeve, beno sadila Mfumu. ¹²Beno yangalala na kivuvu, beno vuanda na mvibudulu na ba mpasi. Beno tatamana na lusambulu. ¹³Beno sadisa ba nlongo. Beno vuanda na nzolua banzenza. ¹⁴Beno sakumuna ba yina kena zoma beno, sakumuna mpe ku singa ve. ¹⁵Beno yangalala na ba yina kena yangalala, beno dila na ba yina kena kudila. ¹⁶Beno vuanda na mabanza mosi beno nionso, ku zomina kifulu ya zulu ve, kansi kukibika ba landakana ba yina ke kuki kitisaka. Ku vuanda ve yak u fuluka na mayele na meso yange. ¹⁷17.Ku vutula na muntu yimbi na yimbi ve. Sosa yina kele ya mbote na ntuala ya bantu nionso. ¹⁸18.Kana ti ya kele ya ku zolakanana na nge, vuanda na kiyenge na bantu nionso. ¹⁹Ku vutula na muntu me sala nge yimbi ve, mpangi ya zola, kansi bika nganzi ya Nzambi ya vaunda na yandi, samu ti ya sonamaki : Na munu na ku vutula, na munu na ku pesa ndandu me tuba Mfumu. ²⁰Kansi kana ti mbeni ya nge kena nsatu, pesa yandi kima yandi ku dia, kana mpe yandi kena mpila pesa yandi maza yandi kunua, samuti na ku salaka mutindu yina, ya kele makala ya tiya nge kena ku tula na yintu ya yandi. ²¹Ku kibika ve ba nunga nge na mambu ya yimbi, kansi nunga mambu ya yimbi na ya mbote.

13 ¹Bika muntu nionso fwanaka lemvuka na ba kuluntu samuti kikuluntu, nionso katukaka na Nzambi mpe Nzambi tulaka ba kuluntu nionso. ²Na yau yina ke tediminaka ba kuluntu yandi ke tediminaka ba nsiku ya Nzambi, mpe bayina ke tediminaka yau bake baka nzengolo na bau mosi. ³Na mavanga ya mbote ve, me na yimbi, ba zuzi kele na nsisi, nge zola mona wonga ba kuluntu ve ? Sala ya mbote, mpe nge ke baka nzitusu na bau . ⁴Samuti zuzi kele kele kisadi ya Nzambi samuna mambote na nge. Kana nge sala yimbi, mona wonga, samuti na mpamba ve yandi me simba sabala, yandi kisadi ya Nzambi samuna ku vutula nlandu mpe ku semba yimbi.

⁵Na yau ya me fwana na ku nlemvuka, na wonga ve ya lusembo, kansi diaka na mambu ya nkansasa ⁶Na yina beno ke futaka mpaku, samuna ba zuzi ba kele bisadi Nzambi na yau ba ke tatamanaka na kisalu yina. ⁷Na yau, bika beno futa ba mfuka ya beno na bantu nionso : mpaku na yina me kuvwa mpaku, wonga na yina me fwana na kumonwa wonga, nzitusu na yina me fwana na nzitusu. ⁸Beno vwanda na mfuka na muntu ve, kana kuzolasana kaka beno na beno, yina ke

zola mpangi n'andi, yandi me lungisa nsiku.

⁹Yayi, kele ba ntumumunu : nge ke sala kinsuza ve, nge ke kufwa muntu ve, nge ke yiba ve, nge ke zinina kima ya ngana ve, yina lendaka ku vuanda kena ku monika na : ngeke zola mpangi y ange mutindu nge mosi. ¹⁰Zola ke salaka yimbi na moninga ve, zola ke nungusaka nsiku. ¹¹Na yau, beno me zaba ntangu beto me kuma, ya kele ntangu beto lamuka na pongi, samuti mpulusu vuandaka ntama, ntangu beto me kumaka bantu ya kiminu, ya me pusana na beto bubu yayi.

¹²Mpipa me pusana, muini me pusana. Na yau beto bika mavanga ya mpipa mpe beto vwata binuanunu ya kia ¹³Beto diata mutindu ya mbote mutindu beto lenda tambula na muini, na makinu ve, mpe na ku zola malavu ve, na kinsuza ve, na mpaka mpe minzonga ve. ¹⁴Kansi beno vuata Mfumu Yesu Klisto, beno vuandila nsuni mayindu ve, na ku yukutisa ba nzinunu.

14

¹Beno yamba muntu nionso kele ya kulebakana na kiminu, ku sala mpaka na diambu ya mabanza ve. ²Mosi ke ndimaka ku dia nionso, ya nkaka ke ya kulebakana ke ku diaka kaka ba ndunda. ³Yina ke kudia yina ke kudia ve, yina ke kudia ve yandi fundisa ve, yina ke kudia. Samuti Nzambi yambaka yandi.

⁴Nge ke nani nge kena kufundisa kie sieloya ngana ? Yandi lenda telama to kubwa, ya me tala kaka Mfumu n'andi, samuti yandi ke telama, samuti Mfumu kena lulendo ya kutedimisa yandi. ⁵Muntu lenda ku tezikisa bilumbu; ya kaka kena kumona ke nionso mutindu mosi kuandi. bika muntu muntu teza na mayele ya yandi mosi. ⁶Yina ke kanisaka na kilumbu yandi sala yau na Mfumu. Yina kena kudia, yandi kena kudia na Mfumu, na kuvutula matondo na Nzambi, yina kena kudia ve, yandi vutula matondo na Nzambi, yina kena kudia ve yandi kudia ve na Mfumu mpe yandi vutula matoando na Nzambi. ⁷Na yau, mutindu beto kele, mos ive kena moyo samuna yandi mosi mpe mos ive kufwaka na yandi mosi. ⁸Kanati beto kena kuzinga, beto kena kuzinga samuna Mfumu, kana mpe lufwa, beto ke kufwaka samuna Mfumu. Na yau, kana beto ke moyo to beto me kufwa, beto me vwilu na Mfumu. ⁹Na diambu yina Klisto ku fwaka mpe yandi bakaka moyo diaka samu yandi vwanda Mfumu ya ba yin aya kufwa mpe bayina ke moyo. ¹⁰Kansi nge, samuna yinki nge kena kusambisa mpangi yange ? To nge samuna yinki ku yina mpangi y ange ? Samuti beto nionso, beto ke telama na ntwala ya kiti ya Nzambi na ku sambuswa. ¹¹Samuti ya sonamaka : mu kele moyo, tubaka Mfumu, makungunu nionsi ke fukama na ntwala ya munu mpe ba ndinga nionso ke pesa nzitusu na Nzambi. ¹²Na yau, mosi mosi na beto ke dedikisa diambu na yandi na ntwala ya Nzambi. ¹³Na yau, beto lenda fundasana diaka ve, beto na beto, kasi beto kanisa na ku sala diambu ve na mpangi yina lenda vwanda diambu ya masakuba mpe nsumukunu. ¹⁴Me zaba mpe mu kena kiminu na Mfumu Yesu, ke kima mosi ve ke ya kusumuka yau mosi mpe kima mosi ya kusumuka samuna yina kena kundima ke yak e ya kusmuka. ¹⁵Kana, na kudia, nge ke niongisaka mpangi wana nge ke ku diaka na zola ve. Ku bebisa muntu fwilaka Klisto na kudia y ange. ¹⁶Na yau, kubika ve mambote ya beno ya vuezuka ve. ¹⁷Samuti kimfumu ya Nzambi ya kele na ku dia to ku nwa ve, kansi na lunungu, kiyenge mpe mayangi na Mpeve ya Nlongo. ¹⁸Yina ke sadilaka Klisto na mutindu yayi yandi ke ya kuzolakana na Nzambi mpe ku ndimama na bantu. ¹⁹Na yau, beto sosa yina pesaka kiyenge mpe ntungulu ya kintwadi. ²⁰Ku bebisa kisalua ya Nzambi samuna mambu ya madia ve. Na kedika bima nionso yak e ya ku vedila, ya yimbi kanati muntu kena kudia yandi kuma masakuba. ²¹Ya kele mbote na ku dia mbizi, na ku nwa vinu ve, mpe na ku lemba ku sadila konso kima lenda pesa masakuba na mpangi. ²²Kiminu yayi kena nge lunda yau samuna nge mosi na ntwala ya Nzambi. Kiese kele na yina kena ku kifundisa ve na yina yandi me zaba yak e ya mbote. ²³Kasi kanati mosi kena keti-keti na yina yandi kena kudia, yandi me beduswa samuti yandi sala yau na kiminu ve, samuti nionso ke salamaka na kiminu ve kele masumu.

15

¹Beto kena ngolo, beto fwana simbidila yina ke yaku lebakana, ba yina kena yau ve, mpe na ku ki zola ve beto mosi.

²Bika beto nionso, beto zola ba mpangi ya beto samuti mambote na ntungulu. ³Samuti Klisto yandi ku kizolaka ve, mutindu ba sonikaka : ba mvwezolo ya ba yina ke vwuezaka beno ku bwaka na munu. ⁴Samuti, nionso sonamaka na ntama ya sonamaka samuti ku longisa beto, samuna kutatamama mpe mbombolo me pesamana beto na masonukwa beto ke na yau na kivuvu. ⁵Nzambi ya ntatumunu mpe mbombolo pesa beno na ku baka nkalasani ya mbote na Yesu Klisto, ⁶Samu na kintwadi na ndinga mosi, beno kembisa Nzambi mpe Tata ya Mfumu ya beto Yesu Klisto. ⁷Na yau, beno yambasana, mutindu Klisto yambaka beno na ku kembisa Nzambi. ⁸Na yau, me tuba, kana Klisto me kumaka kisielo ya bayina ke ku zengwa ve, samuna makedika ya Nzambi na ku siamisa ba nsilulu yina yandi salaka na ba tata ya beto, ⁹Samuti bapaian ba kembisa Nzambi na nkenda n'andi na yina sonamaka : Na yau me ke yimbila nzitusu ya nkembo na nkumbu yange. ¹⁰Diaka ya me tuba : Zitisa Mfumu, beno ban aya yinza nionso beno yangalala na bantu ya munu! ¹¹Diaka mpe : Beno nionso bapaian, beno zitisa Mfumu, beno sanisina yandi, beno nionso bantu ya munu. ¹²Yesaya tubaka diaka : Ya ke bima na Isai musisa, ke telema na kuyala na bapaian, Bake tudila yandi kivuvu na bapaian. ¹³Bika Nzambi ya kivuvu fulusa kiese mpe kiyenge na kiminu, samuti beno buka na kivuvu na lulendo ya Mpeve ya Nlongo! ¹⁴Na yina me tadila beno, ba mpangi, me toma leka kiminu, ke beno me fuluka beno mosi na mambote mpe beno me fuluzwa na mayele na nzailu nionso mpe ngolo yaku lubasana. ¹⁵Kasi, na ya nkaka, me sonikina beno, na ku bambula beno moyo na nlemvo yina pesaka munu Nzambi. ¹⁶Na kuvwanda kisielo ya Yesu Klisto na bapaian na ntangu mu ke salaka kisalua ya Nsangu ya Mbote ya Nzambi samuti ba paian ba fwanda nkailu yak u zolakana, yak u biekwa ya nlongo na Mpeve ya Nlongo. ¹⁷Mu kele na nsilulu ya Klisto Yesu na yin aya Nzambi. ¹⁸Samuti mu koka ve na ku samba nionso yin aya nkaka, kansi yina

Klisto salaka ve na nzila munu na ku nata bapaian na kutumamana, na mpova mpe na mavanga,¹⁹Na lulendo ya bidimbu mpe bimangu, na lulendo ya Mpeve ya Nzambi. Na yau, me lungisa Nsangu ya Mbote ya Klisto na Yelusalemi na ba yinsi nionso ya kinzungidila ti na Ililiko.²⁰Samuti me sadila ngolo na munu na ku tendikisa Nsangu ya Mbote na bifulu nionso, samu nkumbu ya Klisto tubulwa ntete ve, samuti mu tunga na lufulu ya ngana ve,²¹Mutindu ya sonamaka : Bayina ba samumunaka ve bake mona, mpe bayina kuwaka ve bake zaba.²²Na yau munu ba mangaka kana ba mbala yikwa na ku kwiza na beno.²³Na ntangu yayi, mu vutuka baka kima mos ive lenda simbidila munu na ndambu yayi, mpe naku vwandaka mabanza ntama mingi na ku kwiza na beno,²⁴Na yau, mu kanisa na kulutila na ku mona beno na ntangu mu ke kuenda na spania, mpe kintwadi na bayina ke vwanda na munu, bosi muke lungisa nsatu ya munu na mua ntangu na ku vwanda na beno.²⁵Bubu mukena kuenda na Yelusalemi na kisalu ya banlongo.²⁶Samuti na Makedonia na Akaya ba zola lokuta mbongo samuna ba mputu kele na Yelusalemi.²⁷Samuti ba zolaka yau mpe ba fwuanaka sala yau, samuti bapaian ba bakaka na kintwadi na bima ya bau ya kimpeve mpe bafwana sadila bau na yin aya kinsuni.²⁸Na yau, kana me manisa mambu yayi mpe me pesa bau minkailu yina, muke kuenda na spania, mpe ku lutila na beno.²⁹Me zaba na ku kwiza na beno, mu ke kwiza na lusakumunu ya Klisto.³⁰Mu kena ku bombidila beno, ba mpangi na Mfumu ya beto Yesu Klisto mpe na luzolo ya Mpeve na kunwana na munu na lusambulu ya beno samuna munu na Nzambi,³¹Samu mu tanunwa na bankolami ya Yuda ,samuti mutindu ya minkailu me nata na Yelusalemi ya ndimama na banlongo,³²Mpe samu mu kuma na beno na kiese na luzolo ya Nzambi mpe ku yangalala mpe luvundu ya kintwai na beno.³³Bika Nzambi ya yenge vwanda na beno nionso ! Amene!

16

¹Mu kena ku tindila beno Foibe kibusi ya beto, yandi kele kisielo ya nketo na dibundu ya Kenkelea, ²Samu beno yamba yandi na Mfumu na mutindu ya mbote me fwana na banlongo, mpe beno sadisa yandi na konso diambu yandi ke lombamba beno, samuti yandi mosi me sadisa bantu mingi mpe na munu mosi.³Beno pesa mbote na Pliska mpe Akila, bisadi na munu na Klisto Yesu, ⁴Bakuki bika ba yintu ya bau samuna ku vukisa luzingu na munu ya kele kaka munu mos ive kena ku vutudila bau matondo, kansi mabundu nionso ya bapaian. ⁵Beno pesa mbote na dibundu kele na yinzo ya bau, mbote na Epaineto, nkundi ya munu mpe yandi vwandaka ya ntete na Klisto na Asia.⁶Beno pesa mbote na Malia, yina sadilaka beno mingi. ⁷Beno pesa mbote na Andoloniko mpe Yunia, bibuti ya munu mpe bilandi ya munu na kinkole, yina kele na kiese ya kutunda na ba ntumwa, ba yina twaminaka na Klisto. ⁸Pesa mbote nz Ampiliz, nkundi ya munu na Mfumu.⁹¹⁰¹¹9.Beno pesa mbote na ulubanu, mosi na bisadi na beto na Klisto, na staki, nkundi ya munu. 10.Beno pesa mbote na Apele ke ya kufwana na Klisto, beno pesa mbote na bantu ya yinzo ya Alistobulo. 11.Beno pesa mbote na Elodioni, kibuti ya munu. Pesa mbote na yinzo ya Nalakiso yina kena Mfumu.¹²Beno pesa mbote na qtqilifena mpe Tilifosa ke salaka samuna Mfumu, pesa mbote na Pelesi, yandi nkundi ya munu, salaka mingi na Mfumu. ¹³Beno pesa mbote na Lufo, yandi ponamaka na Mfumu, na mama ya beto na yandi. ¹⁴Beno pesa mbote na Asinkilito, na Felengoni, na Eleme, na Pataloba, na Elema, na ba mpangi kele na bau.¹⁵Beno pesa mbote na Filolongo na Yulia na Neleo na kibusi n'andi, mpe Olimpa na banlongo nionso kele na bau. ¹⁶Beno pesa bau mbote mekatuka na mabundu nionso, mpe pesasana mbote na mfibulu ya kiklisto.¹⁷Mu kena ku bombidila beno, ba mpangi, na ku tadidila ba yini ke tukisaka ku vambana na masakuba na ku lunda malongi beno bakaka. Benovuanda ntama na bau. ¹⁸Samuti bantu ya mutindu yayi ke sadilaka bau Klisto Mfumu ya beto ve, kansi bivumu ya bau mosi mpe ba ke vengikaka ba yina kena ntima ya kimwana na mpova ya kulembama mpe ya nkondolo.¹⁹Samuti beno kutumama ya beno me zabakana na bantu nionso, mu kena ku yangalala na beno mpe na zola beno vwanda mayele na yin aya mbote mpe ku salayimbi ve. ²⁰Nzambi ya yenge na nswalu yandi ke diatikisa Satana na yinsi ya bitambi ya beno. Nlemvo ya Mfumu ya beto Yesu Klisto vwanda na beno.²¹21.Timoteo, kisadi na munu, me pesa beno mbote, mutindu mosi mpe Lukio, na Yasoni, na Sosipatalo, bi buti ya munu. ²²22.Me pesa beno mbote na Mfumu, munu Teleteo me sonikinaka beno mukanda yayi.²³Ngayo, mfumu ya yinzo mpe na dibundu nionso me pesa beno mbote, Elasto, yina ke lundaka mbongo ya mbanza, me fidisa beno mbote mpe mpangi Kwalato. ²⁴Bika nlemvo ya Mfumu na betoYesu Klisto vwanda na beno nionso ! Amene!²⁵Na yina lenda siamisa beno mutindu kele nsangu ya munu ya mbote mpe nsamununu ya Yesu Klisto, mutindu kele nzaikusu ya mansweki banda ntama, ²⁶Kansi bubu ya me zabakana na masonukwa ya ba mibikudi, na nsikudukusu ya Nzambi ya mvula na mvula, ya zabanaka na bapaian nionso na kutumama na kiminu,²⁷Na Nzambi, yandi kaka kele na mayele, kuna kele nkembo na Yesu Klisto na mvula na mvula! Amene!

Mukanda ya ntete ya paulu na bakolinto

1

¹Paulu, bokuluaka na luzolo ya Tata Nzambi samuna kuvuanda ntumua ya Yesu Klisto, mpe mpangi Sostene, ³na dibundu ya Tata Nzambi kele na Kolinto, na bayina biekueka kati na Yesu Klisto, bokuluaka na kuvuanda banlongo, mpe na konso kifulu yina kele bantu nionso kebombidilaka nkumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto, Mfumu na bau mpe ya beto: ²Bika nlemvo mpe yenge me katuka na Tata Nzambi mpe na Mfumu Yesu Klisto vuanda na beno!⁴Samuna diambu na beno, mu kena kuvutula ntangu nionso matondo na Nzambi Tata na munu, samuna nlemvo ya Tata Nzambi beno me baka na nkumbu ya Yesu Klisto. ⁵Samuna yandi, beno me baka kimvuama nionso me tadila mambu ya Tata Nzambi mpe nzayilu, ⁶kimbangi ya Yesu Klisto yina sikidikuaka ngui kati na beno,⁷samu ti beno kondua nkayilu ata mosi ve, na ntangu beno

kena kuvingila kisalu ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ⁸Yandi kesiamisa beno ti na nsuka, samu beno sembua ve na kilumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ⁹Tata Nzambi kele ya kukuikama, yandi yayi bokilaka beno na kuvuanda kintuadi na muana na yandi, Mfumu na bato Yesu Klisto. ¹⁰Bampangi, mu kena kubombidila beno na nkumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto, na kuvuanda ndinga mosi, mpe beno vuanda na mpeve ya kuvambana ve kati na beno, kansi beno vuanda kaka na mpeve mosi ya mbote mpe na nkadulu ya mbote. ¹¹Bampangi na munu, samu bantu ya Kloe zabisaka munu mambu na beno, ti minzonza kele kati na beno. ¹²Mu zola ti konso muntu tuba mutindu yayi: Munu, mu kele ya Paulu, mpe munu, mu kele ya Apolo mpe munu, mu kele ya Kefa! mpe munu mu kele ya Klisto. ¹³Klisto kele ya kuvambana e? Paulu komuaka na dikulunsi samuna beto e, to beno botukuaka na nkumbu ya Paulu e? ¹⁴Mu kena kuvutula matondo na Tata Nzambi, samu ti kati na beno mu botikaka ata muntu mosi ve, kukatula kaka Klisipo na Ngayo, ¹⁵samu ti muntu mosi tuba ve ti beno botukuaka na nkumbu na munu. ¹⁶Mu botikaka diaka bantu ya inzo ya Stefana; na yina me bikana, mu zaba ve kana mu botikaka diaka muntu ya nkaka. ¹⁷Klisto tindaka munu samuna kubotika ve, yandi tindaka munu samuna kusamuna mambu ya Tata Nzambi, mpe ya kele na nduenga ya mpovolo ve, samu ti bakitula ve dikulunsi ya Klisto kima ya mpamba. ¹⁸Samuna bantu yina kena kubungana, malongi ya dikulunsi kele buzengi; kansi samuna beto kele ya kuvulusua, yau kele kilendo ya Tata Nzambi. ¹⁹Bosi mpe ya sonamaka: mu kebunga nduenga ya bantu ya nduenga, mpe mu kuvunza zayu ya bantu ya zayu. ²⁰Nkua nduenga kele wapi e? Nsoniki kele wapi e? mbindisi ya mpaka ya bilumbu yayi kele wapi e? Tata Nzambi kitulaka nduenga ya inza yayi buzengi ve e? Samu inza na nduenga na yandi, zabaka Tata Nzambi ve na nduenga ya Tata Nzambi, ya sepedisaka Tata Nzambi na kuvulusa bayina lekaka kiminu na buzengi ya nsamununu ya mambu ya Tata Nzambi. ²¹Bayuda kena kulomba bimangu mpe Baelene kena kusosa nduenga: ²²Beto, beto kena kulonga Klisto yayi komuaka na dikulunsi; ya kele nteso asakuba samuna Bayuda mpe buzengi na bapaien, ²³kansi samuna bayina bokuluaka, ya vuanda Bayuda to ya vuanda Baelene, Klisto kele kilendo ya Tata Nzambi mpe nduenga ya Tata Nzambi. ²⁴Samu buzengi ya Tata Nzambi me luta nduenga ya bantu, mpe kulebakana ya Tata Nzambi kele ngolo kulutula bantu. ²⁵Bampangi beno tala kati na beno bokuluaka, ata bantu mingi ya nduenga na kinsuni kele ve, ata bantu mingi ya kilendo kele ve, ata bantu mingi ya luzingu ya mbote kele ve. ²⁶Kansi Tata Nzambi solaka bima ya buzengi ya inza samuna kufuisa bantu ya ndunga nsoni; Tata Nzambi solaka bima ya kulebakana ya inza samuna kufuisa bankua ngolo nsoni, ²⁷mpe Tata Nzambi solaka bima ya mfunu ve ya inza mpe yina bake vuezaka, yina kuvuandaka ve samuna kuvunza yina kele, ²⁸samu ti nsuni mosi ve kukizitisa na ntadisi ya Tata Nzambi. ²⁹Nzoka, samuna yandi nde beno kele kati Yesu Klisto, yayi beto siluaka nduenga na Tata Nzambi, lunungu mpe mpendoso mpe nkudulu, ³⁰samu, mutindu ya sonamaka, ti bika muntu yina kena kukizitisa, yandi kukizitisa na Mfumu.

2 ¹Samuna munu, bampangi, ntangu mu kuizaka na beno, ya kele na mpova to na nduenga ya kulutula kitazo ve mu samuninaka beno kimbangi ya Tata Nzambi. ²Samu mu vuandaka na dibanza ya nkaka ve ya kuzaba kati na beno kana mambu ya Yesu Klisto ve, mpe Yesu Klisto yayi komuaka. ³Mu vuandaka mu mosi ya kulebakana kati na beno, na wonga, na kuzakama ya ngolo, ⁴mpe mpovolo na munu mpe ndongolo na munu vuandaka mvovo ya nduengoso ya kukuikimisa beno ve, kansi samuna kutadisa na bantu Mpeve mpe kilendo ya Tata Nzambi, ⁵samu ti kiminu na beno salama na nduenga ya bantu ve, kansi na kilendo ya Tata Nzambi. ⁶Na yau, beto kena kulonga nduenga kati na bantu kele ya kulunga, nduenga ya ntangu yayi ve, ya kele mpe ya bakuluntu ya ntangu yayi ve ke fukila; ⁷beto kena kulonga nduenga ya Tata Nzambi, yina tuaminaka bantangu, nduenga ya mampinda mpe ya kusuekua, yayi Tata Nzambi kubikaka samuna nkembo na beto. ⁸nduenga yayi, ata ntadisi mosi ve ya ntangu yayi salaka zaba yau, samu kana bazabaka yau, ba zolaka koma Mfumu ya nkembo na dikulunsi ve. ⁹Kansi, lokola ya sonamaka, ya kele mambu yayi disu monaka ve, mpe dikutu kuwaka ve, mpe ya kotaka na ntima ya muntu ve, mambu yina Tata Nzambi kubikaka samuna bantu ke zolaka yandi. ¹⁰Tata Nzambi songaka beto yau na Mpeve. Samu Mpeve ke fionguninaka nionso, ata mampida ya Tata Nzambi. ¹¹Bantu mutindu bau kele, nani lenda zaba mambu ya muntu, kana mpeve ya muntu ve yina kele na yandi e? Mutindu mosi, muntu mosi ve me zaba mambu ya Tata Nzambi, kana Mpeve ya Tata Nzambi ve. ¹²Kansi beto, beto bakaka mpeve ya inza ve, kansi Mpeve me katuka na Tata Nzambi, samu ti beto kuiza zaba mambu yayi Tata Nzambi pesaka beto na nlemvo na yandi. ¹³Mpe beto kena kutuba yau, na mvovo kena kulongila nduenga ya bantu ve, kansi kintuadi na yina Mpeve kena kulonga, beto kena kusadilaka mpova ya kimpeve samuna mambu ya kimpeve. ¹⁴Kansi kibulu ya muntu ke bakaka ve mambu ya Mpeve ya Nzambi, samu ya kele buzengi samuna yandi, mpe yandi lenda zaba yau ve, samu ba ke kongudilaka yau na kimpeve. ¹⁵Muntu ya kimpeve, ke kongudilaka nionso, mpe muntu mosi ve lenda kongudila yandi. ¹⁶Samu nani zabaka mabanza ya Mfumu, samu yandi longa yau e? Nzoka beto, beto kele na dibanza ya Klisto.

3

¹Bampangi, samuna munu, mu tubaka na beno lokola bantu ya kimpeve ve, kansi lokola bantu ya kinsuni, lokola bana kele kati na Klisto. Mu pesaka beno kimvumina kansi madia ya ngolo ve, samu beno lendaka vibidila yau ve, ata malu malu yayi beno lenda mpe yau ve, ²samu, ti bubu yayi beno kele ntete na kinsuni. Na yau, lokola kimpala mpe na minzonza kele kati na beno, beno kele na kinsuni ve, mpe beno kena kudiatila mutindu ya kimuntu ve? ³Na ntangu mosi na beno me tuba: munu, mu kele ya Paulu! mpe yankaka: munu mu kele ya Apolo! beno kele bantu ve? ⁴Apolo kele nani? Paulu kele nani? Bisadi ya Mfumu Yesu, na nzila na bau beno tulaka kiminu, bonso Mfumu pesaka yau na mosi na mosi na beno. ⁵Mu kunaka, Apolo me tula maza, kansi Tata Nzambi me kudisa, ⁶na kumonisa ti ya kele ve yina me kuna nde yandi me luta, ata yina ma tula maza, yandi mpe ve, kansi Tata Nzambi yandi ke kudisaka me luta. ⁷Muntu kena kukuna

na muntu kena kuloza maza ba me fuanana, mpe konso muntu ke baka nsendo mutindu kele kisalu na yandi. ⁹Samu beto kele bisadi kintuadi na Tata Nzambi. Beno kele bilanga ya Tata Nzambi, inzo ya Tata Nzambi. ¹⁰Na nlemvo yayi mu bakaka na Tata Nzambi, mu tulaka lufulu bonso ntungi ya nduenga, mpe muntu ya nkaka me tunga na zulu. Kansi bika konso muntu kukitala mutindu yandi kena kutungila na zulu. ¹¹Samu muntu ya nkaka kele ve yina lenda tunga lufulu ya nkaka na zulu ya yina tuluaka, beno zaba ti yandi kele Yesu Klisto. ¹²Nzoka, kana muntu me tungila na wolo, na palata, na mabanga ya ntalu, na mabaya, na nianga, na matiti na zulu ya lufulu, ¹³kisalu ya konso muntu ke monikisua; samu kilumbu ke monikisa yau, samu ya ke monikisua na tiya, mpe tiya ke tendula kisalu ya konso muntu. ¹⁴Kana muntu me sala kisalu na zulu ya lufulu kena kusikila, yandi ke baka nsendo. ¹⁵Kana kisalu ya muntu me yokua na tiya, yandi ke zimbisa nsendo na yandi, samuna yandi, yandi ke vulusua, kansi yandi ke lutila na tiya. ¹⁶Beno zaba ve ti beno kele kinlongo ya Tata Nzambi e, mpe Mpeve ya Tata Nzambi kevuandaka na beno e? ¹⁷Kana muntu me bunga kinlongo ya Tata Nzambi, Tata Nzambi ke bunga yandi; samu kinlongo ya Tata Nzambi kele ya nlongo, mpe yau beno kele. ¹⁸Bika muntu kukivuna ve; kana muntu mosi kati na beno kena kukibanza muntu ya nduenga ya ntangu yayi, yandi kituka muntu ya buzengi, samu yandi kituka muntu ya nduenga. ¹⁹Samu nduenga ya inza yayi kele buzengi na ntuala ya Tata Nzambi. Mpe ya sonamaka: yandi ke bakaka bantu ya nduenga na bunkita na bau. ²⁰mpe diaka: Mfumu me zaba mabanza ya bantu ya nduenga, yandi me zaba ti ye kele ya mpamba. ²¹Muntu kukiyana na bantu ve; samu nionso kele na beno, ²²ya vuanda Paulu, ya vuanda Apolo, ya vuanda Kefa, ya vuanda inza, ya vuanda luzingu, ya vuanda lufua, ya vuanda bima kele bubu, ya vuanda bima ke kuiza. Nionso kele ya beno, ²³mpe beno kele ya Klisto, mpe Klisto kele ya Tata Nzambi.

4

¹Na yau, bika batala beto bonso bisadi ya Klisto, mpe nkabudi ya mansueki ya Tata Nzambi. ²Diambu me bikana, ba kena kulomba na munkabudi, konso muntu fieti vuanda munkuikizi. ³Samuna munu, ya kele diambu ya fioti ti beno fundisa munu, to na mbazi a nkanu ya bantu. Mu kena kukifundisa ve munu mosi, ⁴samu mu kena kukimona na diambu ve; samuna yau ve mu kena kunungusua. Yina kena kufundisa munu, ikele Mfumu. ⁵Yau yina, beno tuamina ntangu ve ya kufundisa munu, beno vingila ti Mfumu ke kuiza, yandi ke kuiza kienzula na kukia yina suekuaka na kitombe, mpe yandi ke kuiza monikisa makani ya mintima. Na ntangu yina, konso muntu ke baka nsikulu yina Tata Nzambi kubukilaka yandi. ⁶Bampangi, ya kele samuna beno, mu mosi salaka bamambu yina mpe na yina ya Apolo, samu ti beno longa bantu na beno ba vuanda na nganda ya masonukua ve, mpe muntu mosi ve kukitumpidika samuna kubedisa ya nkaka. ⁷Samu nani yayi kena kusuasisa nge e? Inki kima kele na nge yina nge bakaka ve e? Bosi kana nge bakaka yau, samuna inki nge kena kukiyana, bonso kaka nge bakaka yau ve e? ⁸Kubanda ntama beno me yukutaka, kubanda ntama beno me vuamaka, ntangu beno vuandaka dikita, beto vuandaka ve. Beno lenda dikita, samu beto dikita kintuadi na beno! ⁹Samu, mu ke banzaka ti beto yayi bantu ya nsuka Tata Nzambi kitulaka bantumua, beto yayi zenguluaka nkanu ya lufua, samu beto sala bimpa yayi vuandaka talua na inza, na ba mbasi mpe na bantu. ¹⁰Beto kele bilau samuna Klisto, kansi beno, beno kele bantu ya nduenga na Klisto; beto kele ya kulebakana, kansi beno kele ngolo. Beno ke zitusuaka, mpe beto ke vuezuka! ¹¹Ti na ntangu yayi, beto kena kumona nsatua, mpuina, mvuatu ve, beto ke muesuaka mpasi, kukuenda na kukuenda, beto kevuandaka kisika mosi ve; ¹²beto me lemba na kusala na maboko na beto mosi, kufingua, beto kena kusakumuna; kuzungulua kuama, beto kena kuvibidila; ¹³kutiakua, beto kena kutuba na ndinga ya kulembama; ti bubu yayi beto me kitukaka bonso doti ya inza, mpesua ya bantu nionso. ¹⁴ya kele samuna kumuesa beno nsoni ve me sonika mambu yayi, kansi mu kena kuluengisa beno bonso bana na munu ya luzolo. ¹⁵Samu ntangu beno kevuanda na mafunda kumi ya minlongi na Klisto, beno ke vuanda na ba tata mingi ve, samu me buta beno na Klisto samuna Nsangu ya Mbote. ¹⁶Na yau, mu kena kubombidila beno, beno vuanda mimvukumuni na munu. ¹⁷Smuana yau mu tindilaka beno Tomoteo, muana na munu ya luzolo mpe ya kukuikama na Mfumu Yesu, yandi ke bambula beno moyo na nzila na munu na Klisto, mutindu mu ke longilaka na bisika nionso na mabundu nionso. ¹⁸Kansi ba ya nkaka ke kukitumpidikaka bonso ti mu ke kuiza na beno ve. ¹⁹Kansi ntama mingi ve mu ke kuiza na beno, kana ya kele luzolo ya Mfumu, mpe mu ke zaba mambu na bau ve, kansi kilendo ya bayina ke kukitumpidikaka. ²⁰Samu Kimfumu ya Tata Nzambi kele na mambu ve, kansi na kilendo. ²¹Inki beno zola e? mu kuiza na beno na sikoti, to na nzola mpe na mpeve ya kulembama e?

⁵ ¹Beto kena kuwa bantu kutuba ti nsumukunu kele mingi kati na beno, mpe nsumukunu yayi beto lenda mona na ba pakanu; na kitezo ya kumona mosi na beno me baka nkento ya tata na yandi. ²Mpe beno kena kukitumpidika! Mpe beno kena kingongo ve na ntima, samu yina salaka mambu yina yandi vuanda diaka kati na beno ve! ³Samuna munu, mu kele na beno ve na nzutu, kansi mu kele na beno na kimpeve, ntama me fundisaka muntu yina salaka mambu yina, bonso kaka ti mu vuandaka na beno. ⁴Na nkumbu ya Mfumu Yesu, beto kutakanaka beno na mpeve na munu kintuadi na kilendo ya Mfumu na beto Yesu, ⁵bika muntu ya mutindu yayi yakulua na Satana samuna mbungulu ya nsuni, samu ti mpeve na yandi vulusua na kilumbu ya Mfumu Yesu. ⁶Mpamba kuandi beno kena kukiyana. Beno zaba ve ti lufunusu ya fioti ke vimbisaka mfumfu nionso kana ya me sangua na maza e? ⁷Beno katula lufunusu ya ntama, samu ti beno vuanda mfumfu ya impa tuluaka maza, yina kele na lufunusu ve, samu ba kufuaka Klisto, yandi kele Pasa na beto. ⁸Bika beto kembila nkembo yina kele na lufunusu ya ntama ve, lufunusu ya kimfunia ve mpe ya kikadulu ya nganzi ve, kansi na mampa kele na lufunusu ve ya kuvedila mpe ya kedika. ⁹Mu sonikinaka beno na mukanda na munu na kuvuanda nkalasani na minsumuki ve, ¹⁰na mutindu ya kuvuanda kimpuanza kintuadi na minsumuki ya inza yayi ve, to na bantu kele nzodia mbongo mpe na ba yina ke zionaka bima ya bantu, to minsambidi ya biteki, kana pidina, ya me luta mbote na

kubima na inza.¹¹ Malu malu yayi, yina mu sonikinaka beno, beno vuanda diaka nkalasani ve na muntu yina kena kukibokidila mpangi, bosi yandi kele nsumuki, to nzodia mbongo, to nsambidi ya biteki, mfingi, to nduvu, to nzioni ya bima ya bantu, beno lenda kudia na muntu ya mutindu yina ve.¹² Ya munu nini vana, nga ya kele diambu ya munu na kufundisa ba yina kele na nganda e? bantu ya kufundisa, bau ve kele na kati e? ¹³Samuna ba yina kele na nganda, Tata Nzambi kena kufundisa bau. Beno katula buntu kele na kikadulu ya nganzi kati na beno.

6 ¹Na ntangu muntu mosi kati na beno kele kitantu na mpangi ya nkaka, samuna inki yandi fueti kuenda funda na bantu kele na lunungu ve, kansi na banlongo ve? ²Beno zaba ve ti banlongo ke fundisa inza e? Mpe bosi kana beno ke fundisa inza, beno kene kukuka ve kufundisa ba mambu ya fioti fioti e? ³Beno zaba ve ti beto ke fundisa ba mbasi e? Bosi ba mambu ya luzingu yayi kuandi, beto ke fundisa tau ve? ⁴Ntangu beno kena kitantu na ba mambu ya luzingu yayi, beno kena kuenda na bantu yayi bibundu ke tulaka meso ve samu bavuanda mimfundisi! ⁵Mu kena kutuba mambu yayi samuna kufuisa beno nsoni. Ya zola tuba ti, kati na beno muntu ya nduenga kele ve yina lenda zengila beno ba mambu kati na beno na beno ba mpangi. ⁶Kansi mpangi yayi kena kufunda mpangi yina, na ntuala ya bantu kele na kiminu ve! ⁷Ya kele kifu ya imbi beno na beno na kuvuanda na mimfundu ba yayi na bayina. Samuna inki na diambu me tadila kukondua lunungu beno kena kumona mpasi ve? Samuna inki beno kene kukibika ve ba vula beno e? ⁸Kansi beno nde kena kusalaka mambu ya kukondua lunungu mpe ya kuvula, mpe beno kena kusala mambu ya mutindu yina na bampangi! ⁹Beno zaba ve ti ba yina kele na lunungu ve ke baka difua ya kimfumu ya Nzambi ve? Beno kukivuna ve: ata minsumuki, ata minsambidi ya biteki, ata minyangi, ata mvunikisi ya kikento, ata bantu ya bifu ya imbi, ¹⁰ata miyibi, ata banzodi ya mbongo, ata banduvu, ata mimvuez, ata miyibi, ba kebaka difua ya kimfumu ya Nzambi ve. ¹¹Mpe yau beno ikele, ndambu ya bantu kati na beno. Kansi beno sukuluaka, Kansi beno vedusuaka, kansi ba kitulaka beno bantu ya lunungu na nkumbu ya Mfumu Yesu Klisto, mpe na Mpeve ya Tata na beto Nzambi. ¹²Luve kele na munu na mambu nionso, kansi mambu nionso kele mfunu ve, mu kele na luve na mambu nionso, kansi mu lenda kukibika ve mu sala konso diambu. ¹³Madia kele samuna kivumu, mpe kivumu samuna mdia, kansi Tata Nzambi ke fukisa yayi na ba yina yankaka. Kansi nzutu kele samuna masumu ve. Ya kele samuna Mfumu, mpe Mfumu samuna nzutu. ¹⁴Mpe Tata Nzambi fulukisaka Mfumu Yesu, ke fulukusa beto mpe na kilendo na yandi. ¹⁵Beno zaba ve ti ba nzutu na beno kele biela ya Klisto e? Mu lenda kuandi baka biela ya Klisto, samuna kukitula yau biela ya nsuza e? ya lenda vuanda ve. ¹⁶Beno zaba ve ti yina kena kubundana na nsuza me kuma nzutu mosi na yandi e? Samu, ya tubamaka, bau zole ke kuma nsuni mosi. ¹⁷Kansi yina ke bundana na Mfumu kele na yandi mpeve mosi. ¹⁸Beno tina kinsuza. Masumu ya nkaka muntu ke salaka kele na nganda ya nzutu; kansu muntu yina ke kukipesa na kisuza me sumuka na nzutu na yandi mosi. ¹⁹Beno zaba ve ti nzutu na beno kele kinlongo ya Mpeve ya Nlongo kele na beno, yina beno bakaka na Tata Nzambi, mpe beno me kukivua beno mosi ve e? ²⁰Samu beno sumbuaka na ntalu ya nene. Na yau, beno kembela Tata Nzambi na nzutu na beno mpe na mpeve na beno, yayi me kuvua Tata Nzambi.

7

¹Na yina me tadila mambu beno sonikinaka munu, dibanza na munu kele ti ya kele mbote samuna bakala na kusimba nkento ve. ²Kansi samuna kutina kinsuza, bika konso bakala vuanda na nkento na yandi, mpe bika nkento vuanda na bakala na yandi. ³Bika bakala sala na nkento na yandi yina yandi fueti pesa yandi, mpe bika nkento sala mutindu mosi na bakala na yandi. ⁴Nkento kuvua nzutu na yandi ve, kansi bakala me kuvua yau; mpe mutindu mosi, bakala kuvua nzutu na yandi ve, kansi nkento me kuvua yau. ⁵Beno mangana ve beno zole, ya fuana vuanda kaka na nguizani ya beno zole na fintangu, samuna kubaka ntangu ya kusambila; bosi beno me vutuka kisika mosi, samu Satana vukumuna beno ve kana beno kele na mvibudulu ve. ⁶Me tuba yau na luzolo, kansi ya kele luve ve. ⁷Mu zolaka ti babakala nionso beno sala bonso munu; kansi konso muntu me baka nkayilu na yandi na Tata Nzambi, yandi yayi mutindu yayi, yandi yina mutindu yina. ⁸Na ba yina kele ya kukuela ve na mafola, me tuba ti ya kele mbote samuna beno na kuvuanda bonso munu. ⁹Kansi kana mvibudulu kele ve, bika ba kuela, samu ya me luta mbote na kukuela kensi kuyokana ve. ¹⁰Na ba yina kele ya kukuela, me pesa insua, munu ve kansi Mfumu, ti nkento vambana na bakala na yandi ve. ¹¹(kana nkento me vambana, yandi kuela diaka ve to yandi wizana na bakala na yandi), mpe bakala lenda kuka nkento na yandi ve. ¹²Ya nkaka, Mfumu ve, kansi munu kena kutuba: Kana mpangi ya bakala kele na nkento ke lekaka kiminu ve, mpe yandi me ndima kuvuanda na yandi, bakala kuka yandi ve; ¹³bosi kana nkento kele na bakala yina ke lekaka kiminu ve, mpe yandi me ndima kuvuanda na yandi, nkento kuka bakala na yandi ve. ¹⁴Samu bakala kele na kiminu veme biekua nlongo na nkento na yayindi, mpe nkento kele na kiminu ve me biekua nlongo na mpangi, kana pidina ve, bana na bau lenda vuanda ya kusumuka, mpe na ntangu yayi bakele ya kusuka. ¹⁵Kana muntu yina leka kiminu ve me vambana, bika yandi vambana; na diambu yina, kima mosi kele ve yina me sangisa mpangi ya bakala to ya nkanto. Tata Nzambi bokilaka beto samuna kuvuanda na kiyenge. ¹⁶Samu inki nge me zaba, nkento, kana nge lenda vulusa bakala na nge? To inki nge me zaba, bakala, kana nge lenda vulusua nkento na nge? ¹⁷Diambu mosi kaka, bika konso muntu diata mutindi Mfumu sadilaka yandi, mutindu yandi bakilaka mbokolo ya Tata Nzambi. Yau yina mu kena kusikidikisa na mabundu nionso. ¹⁸Muntu bokuluaka ya kuzengua, bika yandi vuanda ya kuzengua, muntu bokuluaka ya kuzengua ve, yandi kukizengua ve. ¹⁹Nzengolo kele kima ve, kukondua nzengolo mpe kele kima ve, kansi kulunda nsikudukusu ya Tata Nzambi kele nionso. ²⁰Bika muntu muntu vuanda mutindu yandi vuandaka ntangu babokilaka yandi. ²¹Nge bokuluaka bonso n'nanga, kutula yau mayindu ve, kansi kena nge zola vuanda kimpuanza, sadila yau. ²²Samu n'nanga yina bokuluaka na Mfumu kele kimpuanza ya

Mfumu, mutindu mosi, muntu ya kimpuanza yina bokuluaka kele n'nanga ya Klisto.²³ Beno sumbuaka na ntalu ya nene, beno kituka minanga ya bantu ve.²⁴ Bampangi, bika konso muntu vuanda na ntuala ya Tata Nzambi mutindu yandi vuandaka ntangu yandi bokuluaka.²⁵ Na yina me tadila bandumba, mu kele na ntumunu ya Mfumu ve, kansi mu kena kupesa dibanza, bonso muntu bakaka nlemvo na Mfumu samuna kuvuanda kimpuanza.²⁶ Beno tala yina mu kena kumona ya mbote, samuna bantangu ya mpasi kena kufinamma: ya kele mboto na bakala kuvuanda mutindu yayi.²⁷ Nge kele ya kukangama na nkento, kusosa kuvambana ve, mpe kana nge kele na nkento ve, kusosa nkento ve.²⁸ Kana nge kele ya kukuela, nge volaka masumu ve; mpe kana ndumba kuelaka, yandi volaka mpe masumu ve; kansi bantu yayi ke vuanda na nkuamusu na nsuni, kansi samuna yau, mu zola tanina beno.²⁹ Ba mpangi, mu kena kutuba mutindu yayi: beno zaba ti ntangu kele ya nkufi, kubanda bubu yayi, ba yina kele na ba kento, ba vuanda bonso kaka bantu ya kukuela ve,³⁰ ba yina kena kudila bonso ba kena kudila ve, ba yina kena kusepela bonso ba kena kusapela ve, ba yina kena kusumba bonso ba kele na kima ve,³¹ mpe ba yina kesadilaka inza bonso ba ke sadilaka yau ve, samu inza yayi beno kena kumona, kena kuluta.³² Mu zolaka ti beno tula mayindu ve. Muntu yina kele ya kukuela ve, yandi ke tulaka mayindu na mambu ya Mfumu, samuna kusepedisa Mfumu;³³ mpe yina kele ya kukuela, yandi ke tulaka mayindu na bima ya inza, samuna kusepedisa kento na yandi.³⁴ Mutindu mosi, disuasuni kele na kento mpe ndumbu: yina kele ya kukuela ve kena kutula mayindu na mambu ya Mfumu, samu yandi vuanda ya kuvedila na nzutu mpe na mpeve; mpe yina kele ya kukuela kena kutula mayindu na mambu ya inza, samuna kusapedisa bakala na yandi.³⁵ Mu kena kutuba yau samuna ntomoso na beno; kansi samuna kubaka beno na dikonde ve, ya kele samuna kusala mambu ya mbote mpe ya kufuana na kukangama na Mfumu kondua kivunikisa.³⁶ Kana muntu me yindula kusala diambu ya imbi na muana na yandii ya ndumba yina me luta ba mvula ya kukuela, mpe kana mfunu keleya kukuedisa yandi, yandi sala yina yandi zola, kana ba me kuelana, yandi nata disumu ve.³⁷ Kansi muntu yina me baka lukanu, ya kutatumusua ve mpe na luzolo na yandi mosi, mpe yandi me zenga na ntima na yandi ya kulunda muana na yandi ya ndumba, yandi me sala mbote.³⁸ Na yau, yina kuedisa muana na yandi ve, me sala diambu ya kuluta mbote.³⁹ Nkento kele ya kukangama na bakala na yandi, kana bakala kele moyo; kansi bakala me kufua, yandi kele kimpuanza na kukuela muntu yina yandi me zola, kansi ya fuana vuanda na Mfumu.⁴⁰ Na dibanza na munu, yandi kele na mayangi kana yandi me vuanda mutindu yandi kele. Munu diaka, mu kena kubanza ti mu kele na Mpeve ya Tata Nzambi.

8¹ Samuna yina me tadila nsuni ya kuyokila biteki, beto me zaba ti beto nionso kele na nzayilu .nzayilu ke kukitumpidikaka, kansi luzolo ke siamisaka.² Kana muntu kena kutula kivuvu ti yandi me zaba diambu, yandi zaba ntete ve mutindu yandi fueti zabila yau.³ Kansi kana muntu me zola Tata Nzambi, muntu yayi me zabakana na Tata Nzambi.⁴ Samuna yina me tadila kudia nsuni ya kuyokila biteki, beto me zaba ti biteki kele diaka ve na inza, kansi Nzambi mosi kaka kele na inza ya mvimba.⁵ Samu, kana bantu kele yina ke bokuduluaka ba nzambi, ya vuanda na dizulu, ya vuanda na ntoto, lokola kedika qkeli ti ba nzambi kele mingi mpe ba mfumu kele mingi,⁶ kansi samuna beto, Nzambi Tata mosi kaka yandi kele, na yandi ke katukaka nionso mpe beto kele samuna yandi, mpe Mfumu kele mosi kaka, Yesu Klisto, bima nionso kele samuna yandi mpe beto kele samuna yandi.⁷ Kansi nzayilu yayi kele na bantu nionso ve. Ba ya nkaka me mesanaka na biteki mpe ba ke kudiaka yina ba ke yokilaka biteki, mpe kimuntu na bau kele ya kulebakana mpe ya kusumuka.⁸ Ya kele madia ve kena kupusa beto pene pene ya Tata Nzambi: kana beto me kudia yau, kima mosi ve me buelama na beto; kana mpe beto kudia yau ve, kima mosi ve me katuka beto.⁹ Beno keba, samu kimpuanza na beno vuanda disakuba ve na bayina kele ya kulebakana.¹⁰ Samu kana muntu me mona nge yayi kele na nzayilu, nge me vuanda na meza na kati ya kinlongo ya biteki, lokola kimuntu na yandi kele ya kulebakana, ya ke nata yandi ve ti yandi kudia nsuni yokuaka samuna biteki e?¹¹ Mpe na yau, muntu ya kulebaka ke bungana na nzayilu na nge, mpangi yayi Klisto fuilaka!¹² Na nsumukunu ya mutindu yayi samuna mpangi, mpe kuluekaka kimuntu na bau ya kele ya kulebana, beno kena kusumuka na Klisto.¹³ Yau yina, kana madia kena kutesikisa mpangi na munu masumu, mu ke kudia diaka nsuni ve, samu mu tesikisa mpangi na munu masumu ve.

9

¹ Munu, mu kele muntu ya kimfumu ve? Mu kele ntumua ve? Mu monaka Mfumu na beto Yesu ve? Beno kele kimalu na munu kati na Mfumu e? ² Kana ba yankaka me tuba ti mu kele ntumua ve, kansi samuna beno mu kele ntumua, samu beno kele kidimbu ya kintumua na munu kati na Mfumu.³ Yau kele mvutu ya kukitanina na ba yina kena kufunda munu.⁴ Nga beto kele ve na luve ya kudia na kunua e? ⁵ Nga beto kele ve na luve ya kunata mpangia beto ya nkento samu yandi vuanda nkazia beto, mutindu bantumua ya nkaka ke salaka, mpe na ba mpangia babakala ya Mfumu, na Kefa e? ⁶ To munu kaka na Banaba kele ve na luve ya kusala e?⁷ Nani kena kusala kimalu ya ntanini ya nkangu na mfutu na yandi mosi e? Nani kena kukuna inti ya vinia bosi yandi kudia mbutu na yau ve? Nani kena kuvungula dikamba, bosi yandi kena kunua mamvumina ya dikamba ve? ⁸ Mambu mu kana kutuba, ya kele na kimuntu e? Bosi nsiku, ke tubilaka yau ve? ⁹ Samu ya sonamaka na nsiku ya Mose: Nge ke kanga ngombe ve yina kena kututa mbuma. Tata Nzambi, yandi ke kukikuamisaka samuna ngombe,¹⁰ to yandi ke tubaka kaka samuna beto e? inga, ya sonamaka samuna beto ti muntu kena kuvata bilanga fueti vata na kivuvu, mpe yinya kele a kena kututa mbuma yandi tuta na kivuvu ya kubaka ndambu.¹¹ Kana beto kunaka kati na beno bima ya kimpeve, ya kele diambu ya nene kana beto me yonzika bima ya beno ya kinsuni.¹² Kana ba ya nkaka kena kusepela na luve na beno, na beto ve kiese yina zolaka vuanda e? Kansi beto sadilaka luve yina ve, nkutu beto kena kumona mpasi na kuvibidila nionso, samu kaka beto kakidila ve Nsangu ya Mbote ya

Klisto.¹³ Beno zaba ve ti ba yina ke salaka ksalu ya nlongo ke dikuluaka na kinlongo, ti ba yina ke salaka na dizikua ya uyokila ke bakaka ndambu ya dizikua?¹⁴ Mutindu mosi mpe, Mfumu zengilaka ba yina ke samunaka Nsangu ya Mbote ba vukila na Nsangu ya mbote.¹⁵ Samuna munu, mu sadilaka ata mosi ya tuve yina ve, ya kele ve ti me kusonika samuna ntomoso na munu; samu ya me luta mbote mu kufua, kansi kubika ve ba katula munu diambu yayi ya nkembo.¹⁶ Kana mu kena kusamuna Nsangu ya Mbote, ya kele samuna kukisika ve, kansi samu ba komikinaka munu mfunu na yau, mpe kiadi samuna munu kana mu samuna ve Nsangu ya Mbote!¹⁷ Kana mu kena kusala yau na ntima ya mbote, mu kele na nsendo na yau; kansi kana mu kena kusala yau, ya kele kizitu ba pesaka munu.¹⁸ Nsendo na munu kele inki e? Na mbongo ve, mu kena kulonga Nsangu ya Mbote, mpe kulomba ata mfutu ve ya kilongi ya Nsangu ya Mbote.¹⁹ Samu, ata mu kele intu na ntadisi ya bau nionso, me kikitulaka kisadi ya bantu nionso, samuna kubaka nkangu ya nene ya bantu.²⁰ Kintuadi na bayuda, mu vuandaka bonso nyuda, samuna kubaka bayuda; kintuadi na ba yina kele na insi ya minsiku, bonso na insi ya minsiku (mu mosi mu kele na insi ya minsiku ve), samuna kubaka ba yina kele na insi ya minsiku;²¹ na bau kele na nsiku ve, mu kele bonso muntu kele na nsiku ve (kansi mu kondua nsiku ya Tata Nzambi ve, mu kele na insi ya nsiku ya Klisto), samuna kubaka ba yina kele na nsiku ve.²² Mu vuandaka ya kulebakana na kati ya ba yina ya kulebakana, samuna kubaka bantu ya kulebakana. Me kikitula nionso na bantu nionso, samuna mutindu yina mu vulusa ba yankaka.²³ Mu kena kusala niono samuna Nsangu ya Mbote, samu mu vuanda na kati na yau.²⁴ Beno zaba ve ti ba yina ke zaulaka na divia ya bansaka, bau nionso ke zaulaka, kansi muntu mosi kaka ke balkaka nsendo e? Beno zaula na mutindu ya kubaka yau.²⁵ Bantu nionso ke nuanaka ke kukipesaka nsiku na kingolo, mpe ba ke salaka yau samuna kubaka nsendo yina kefukila; kansi beto, beto sala yau samuna kubaka nsendo yina ke fukila ve.²⁶ Munu, mu kena kusala nsaka ve na kuzaula; mu kena kubula, bonso muntu kena kunuanisa mupepe ve.²⁷ Kansi mu kena kunuanisa nzutu na munu na ngolo nionso mpe mu kena kuyala yau, samu, mu mosi, mu losua ve, na manima ya kulonga bantu yankaka.

10

¹Bampagi, mu zola ve beno zimbaka ti batata na beto nionso vuandaka na insi ya matuti, mpe bau nionso lutilaka na maza ya imbu, ²bau nionso botukuaka na Mose na kati ya matuti mpe na kati ya imbu, ³Bau nionso kudiaka madia mosi ya kimpve, ⁴Bau nionso kunuaka maza mosi ya kimpve, samu bavuandaka nuina na dibanga ya kimpeve yina vuandaka landa bau, mpe dibanga yina vuandaka Klisto.⁵ Kansi bayankaka kati na bau vuandaka yangidika Nzambi ve, samu bakufuaka na dikanga. ⁶Nzoka mambu yayi kuizaka salama samu ya vuanda kinona samuna beto, samu beto vuanda na bansatu ya mambu ya imbi ve, mutindu ya kuminaka bau.⁷ Beno vuanda minsambidi ya biteki ve, bonso vuandilaka bayankaka kati na bau, mutindu kele ya kusunama: Nkangu bakaka bifulu ya kuvuanda samuna kudia mpe kunua; mpe batelamaka samuna mambu ya mpila na mpila. ⁸Beto kipesa na kinsuza ve, mutindu bayankaka kati na bau kukipesaka na yau, na yau nde mafunda makumi tatu ya bantu kubuaka na kilumbu mosi.⁹ Beto tonta Mfumu ve, mutindu bayankaka kati na bau tontaka yandi, mpe banioka kufuaka bau. ¹⁰Beno vunguta ve, mutindu bayankaka kati na bau vungutaka, mpe muanze ya lufua kufuaka bau.¹¹ Mambu yayi kuizaka salama samu ya vuanda kinona samuna bau, mpe ya sonamaka samuna kudedika beto bayayi me kuma na nsuka ya bantangu yayi. ¹²Na yau, konso muntu kena kukimona ya kutelama yandi sala keba samu yandi kubua ve! ¹³Ntontolo mosi ve lenda kumina beno yina lendaka vuanda ya kimuntu ve, mpe Tata Nzambi kele ya kukuikama, lenda bika ve ntontolo lutila ngolo na beno; kansi samuna ntontolo yandi kekubika nzila ya kubimina, samu beno lenda vibidila yau.¹⁴ Yau yina, bampangi na munu ya luzolo, beno tina nsambudulu ya biteki. ¹⁵Mu kena tubila beno lokola bantu ya nduka; beno kongudila mambu yayi mu kena kutuba. ¹⁶Mbungu ya lusakumunu yayi beto kena kusakumunina, nga ya kele kintuadi ve na menga ya Klisto e? Dimpa yayi beto kebukunaka, nga ya kele kintuadi ve na nzutu ya Klisto e? ¹⁷Samu dimpa kele kaka mosi, beto yayi kele mingi, beto me kituka nzutu mosi; samu beto nionso kele kintuadi na nzutu mosi.¹⁸ Beno tala na kinsuni Baisaeli: bayayi kekudiaka minkayilu ya zikua, nga bakele kintuadi na zikua ¹⁹ve? Buna inki me tuba e? Nga nsuni yokuluaka kiteki kele kima e? to nga kiteki kele kima e? Ve.²⁰ Mu kena kutuba ti yina bake yokaka, bake yokilaka yau nkadia mpemba, kansi Nzambi ve; nzoka, mu zola ve beno vuanda kintuadi na nkadia mpemba. ²¹samu beno lenda kunua mbungu ya Mfumu ve, mpe mbungu ya nkadia mpemba ve; beno lenda kudia meza mosi na Mfumu ve, mpe na nkadia mpemba ve.²² nga beto zola kitumuna kimpala ya Mfumu e? nga beto kele ngolo kulutila yendi e?²³ Nionso kele luve na kusala, kansi nionso kle na mfunu ve; nionso kele luve na kusala, kansi nionso kesiamisaka ve. ²⁴Muntu ve sosa nluta na yandi mosi, kansi bika konso muntu sosa nluta ya bantu ya nkaka. ²⁵Beno kudia bima nions kena kutakama na zandu, kondua kukifiongunina samuna kikuma ya kansansa; ²⁷samu ntonto mpe nionso kele na ntoto Mfumu me kuvua yau. ²⁶Kana muntu kelekaka kiminu ve me bokidisa nge, bosi nge zola kuenda na inzo na yandi, kudia nionso yina bakepesa nge, kondua kukifiongunina samuna kikuma ya kansansa. ²⁸Kansi kana muntu me zabisa beno: Bima yayi yokuaka samuna kiteki! beno kudia yau ve, samuna muntu yina kebisaka, mpe samuna kansansa. ²⁹Mu kena kutuba awa, samuna kansansa na beno ve, kansi samuna kansansa ya bantu ya nkaka. Na yau, samuna inki kimpuanza na munu lendakanaka kufundusua na kansansa ya bantu yankaka? ³⁰Kana mu kena kudia samuna mvutudulu amatondo, samuna inki bake bamina munu na diambu yina mu kena kuvutudila matondo?³¹ Na yau, kana beno kekudiaka mpe kana beno kekunuaka,, konso kima yina beno lenda sala, beno sala yau samuna nkembo ya Tata Nzambi. ³²Beno tesisa Baelene, Bayuda mpe dibundu ya Tata Nzambi masakuba ve, ³³mutindu mosi na munu, mu kena kumeka kuyangidika muntu nionso na mambu nionso. Mu kena kusosa ntomoso ya munu mosi ve, kansi ya bantu mingi, mu kena kusala yau samu bavulusua.

11

¹Beno vuanda ntanginini na munu, mutindu mu kele ntanginini ya Klisto. ²Mu kena kutonda beno samu beno kena kubambukila munu moyo na mambu nionso, mpe samuna kulanda nsikudusu mutindu mu pesaka beno yau. ³Na ntangu yayi, muzola beno zaba ti Klisto kele intu ya bakala nionso, mpe ti bakala kele intu ya nkanto, mpe Tata Nzambi kele intu ya Klisto. ⁴Konso muntu kena kusambila mpe kena kubikula, intu ya kufukua, yandi kena kuvueza nkuluntu na yandi. ⁵Kansi konso nkento kesambilaka mpe kebikulaka, intu ya kufukua ve, me vueza nkuluntu na yandi: Ya kele bonso yandi zenguaka nsuki. ⁶Samu kana nkento vuata kitambala ve, yandi zengisa bansuki na yandi. Kana yau kele nsoni samuna nkento na kuvuanda na nsuki ya kuzengua, yandi vuata kitambala. ⁷Bakala lenda fuka intu na yandi ve, samu yandi kele kifiani mpe nzitusu ya Tata Nzambi, kansi samuna nkento, yandi kele nzitusu ya bakala. ⁸Samu nkento bimaka na bakala, kansi bakala bimaka na nkento ve; ⁹mpe bakala salamaka samuna nkento ve, kansi nkento salamaka samuna nkento. ¹⁰Yau yina, samuna bambasi, nkento fueti vuanda na kidimbu ya lulendo yina yandi kena kuyekamana. ¹¹Na nionso, kati na Mfumu, kukondua bakala, nkento lenda vuanda ve, mpe bakala lenda vuanda ve kana nkanto kele ve. ¹²Samu, lokola nkento katukaka na bakala, pidina bakala me butuka na nzila ya nkento, mpe nionso kekatukaka na Tata Nzambi. ¹³Beno fiongunina beno mosi: Ya kele kuandi mbote ti nkento kena kusambila Tata Nzambi kondua kitambala na intu e? ¹⁴Kikadulu ya kimuntu yau mosi kena kulonga beno ve ti ya kele nsoni samuna bakala na kuvuanda na bansuki mingi? ¹⁵Kansi kana nkento kele na bansuki mingi, yake samuna nzitusu na yandi, samu bansuki pesaminaka yandi bonso kitambala. ¹⁶Kansi kana muntu zola kuwa ve, beno zaba ti beto kele na kifu ya kubinda mpaka ve na diambu yina, mpe ya kele mabundu ya Tata Nzambi ve. ¹⁷Na kukebisaka beno, yina mu kena kuzola ve, kele ti beno kena kukutakana samuna kulutula kuvuanda bantu ya mbote ve, kansi samu beno kituka bantu ya imbi kuluta. ¹⁸Mpe ya ntete, mu kena kuwa ti ntangu beno kena kukutakana na dibundu, beno kele ya kuvambana, mpe fioti kaka mu kena kuikila na diambu yina, ¹⁹samu bamabundu ya fioti fioti fueti kaka vuanda kati na bno, samu ti bayina kele ya kufuana kati na beno bazabakana. ²⁰Na ntangu beno kekutakanaka, yake samuna kudia madia ya Mfumu ve, ²¹samu ntangu bakevuandaka na meza, konso muntu kekudiaka madia ya yandi mosi, mpe kana yandi yayi kele na nsatu, yandi yina me kolua. ²²Beno kele na bainzo ve kuna beno lenda dila mpe nuina? To beno kena kuvuaza dibundu ya Tata Nzambi, mpe beno kena kumuesa nsoni bayina kele na kima ve. Inki mu ke tubila beno? Mu budila beno maboko e? samuna yau, mu lenda budila beno maboko ve. ²³Samu yina mubakaka na Mfumu, yau mu longisaka beno; na ntangu Mfumu Yesu yekuluaka na mpimpa yina, yandi bakaka dimpa, ²⁴mpe na manima kuvutula matondo, yandi bukunaka yau, mpe yandi tubaka: yayi kele nzutu na munu, yayi me yekulua samuna beno; beno sala yau samuna kubambukila munu moyo. ²⁵Mutindu mosi, na manima kudia, yandi bakaka mbungu, mpe yandi me tuba: Mbungu yayi kele luwawanu ya impa na menga na munu; beno sala yau ntangu nionso beno kekunua yau, samuna kubambukula munu moyo. ²⁶Samu ntangu nionso beno kekudiadimpa yayi mpe kunua mbungu yayi, beno kena kusamuna lufua ya Mfumu ti kilumbu yandi kekuiza. ²⁷Yau yina, konso muntu kekudia dimpa to kunua mbungu ya Mfumu mutindu ya kufuana ve, yandi kezengulua nkanu samuna nzutu mpe menga ya Mfumu. ²⁸Bika konso muntu kukifiongunina, bosi yandi lenda kudia dimpa mpe kunua mbungu, ²⁹samu yina kena kudia mpe kunua kondua kuvisa nzutu ya Mfumu, yandi kena kudia mpe kunua mfundusu samuna yandi mosi. ³⁰Yau yina beno kena kumona kati na beno bayankaka ya kuvenga, bayankaka bambevo mpe bayankaka me kufuaka. ³¹Kana beto kena kukifiongunina beto mosi, beto lendaka fundusua ve. ³²Kansi ntangu beto kena kufundusua, beto kena kubaka kitumbu na Mfumu, samu ti beto zengulua nkanu ve kintuadi na inza. ³³Yau yina, bampangi na munu, ntangu beno kena kukutakana samuna kudia, beno vingasana. ³⁴Kana muntu kele na nsatu, yandi kudia na inzo na yandi, samu ti beno kutakanaka ve samuna kubokila mfundusu na beno. Ntangu mu kekuiza nde mu kededikisa mambu yankaka.

12

¹Na yina me tadila nkayilu ya kimpeve, ba mpangi, mu zola ve ti beno kondua kuzaba. ²Beno me zaba ti, ba nataka beno kuna kele biteki ke tubaka ve, tala mutindu ba tuadisaka beno ntangu beno vuandaka ba pakanu. ³Yau yina me zabisa beno ti, kana muntu kena kutuba na Mpeve ya Tata Nzambi yandi tuba ve: Yesu kele ya Kusingua! mpe muntu lenda tuba ve ti: Yesu kele Mfumu! kana na Mpeve ya Nlongo ve. ⁴Minkayilu kele disuasuni, kansi Mpeve mosi kaka, ⁵kisielo kele disuasuni, kansi Mfumu mosi kaka; ⁶mavanga kele disuasuni, kansi Nzambi mosi kaka ke salaka nionso na bantu nionso. ⁷Kansi Mpeve pesamaka na konso muntu samuna ntomoso ya bantu nionso. ⁸Na yau, na muntu mosi pesamaka Mpeve ya mambu ya nduenga; na ya nkaka, mambu ya nzayilu, na Mpeve mosi kaka; ⁹na ya nkaka, kiminu, na Mpeve mosi kaka; na ya nkaka, nkayilu ya luniakusu, na Mpve mosi kaka; ¹⁰na ya nkaka, nkayilu ya kusala bimangu; na ya nkaka, mbikululu; na ya nkaka, kufiongunina bampeve; na ya nkaka, disuasuni ya tudimi; na ya nkaka, mbangudulu ya tudimi. ¹¹Mpeve mosi kaka ke salaka mambu nionso yina, yandi ke kabulaka yau na muntu na muntu na mitindu yandi ma zodila. ¹²Samu, lokola biela kele mingi na nzutu mosi kaka, mpe biela nionso ya nzutu lokola ya kele mingi, yau kena kusala nzutu mosi kaka, mutindu mosi yau kele na Klisto. ¹³Beto nionso botukuaka na Mpeve mosi kaka, samuna kusala nzutu mosi kaka, ya vuanda ba yuda, ba Elene, minanga, ba mfumu, mpe beto nionso nuikuaka na Mpeve mosi kaka. ¹⁴Na yau, nzut me salama na kiela mosi kaka ve, kansi ya me salama na biela mingi. ¹⁵Kana dikulu tubaka: samu mu kele diboko ve, mu kele ya nzutu ve? samuna yau, nde ya kele ya nzutu ve? ¹⁶Mpe kana dikutu tubaka: samu mu kele disu ve, mu kele ya nzutu ve, samuna yau nde ya kele ya nzutu ve? Kana nzutu nionso vuandaka disu, inki kifulu dikutu zolaka vuanda e? ¹⁷Kana nzutu nionso vuandaka dikutu, inki kifulu mbombo zolaka vuanda e? ¹⁸Ntangu yayi, Tata Nzambi tulaka

biela, kiela na kiela na nzutu mutindu yandi zodilaka. ¹⁹Kana nionso vuandaka kiela mosi, wapi nzutu lendaka vuanda e? ²⁰Ntangu yayi, beno zaba ti, biela kele mingi, kansi nzutu kele kaka mosi. ²¹Disu ke tuba ve na diboko: mu kele na mfunu na nge ve; ata intu lenda tuba na makulu ve:mu kele na mfunu na beno ve. ²²Kansi ya me luta mbote, biela ya kulebakana, kele mfunu; ²³mpe yina beto kena kumona mfunu mingi ve, yau nde beto kena kupesa nzitusu ya nnene. Na yau, biela na beto ya nsoni yau kena kubaka nzitusa ya kufuana, ²⁴kansi yina ya nzitusu kena kubakamana mfunu ve. Tata Nzambi kubikaka nzutu na mutindu ya kupesa nzitusu ya kufuana na yina vuandaka kondua, ²⁵samu ti kukabuana vuanda ve na nzutu, kansi bika biela salasana. ²⁶Mpe kana kiela mosi kena kubela, biela nionso kele na mpasi kinuadi na yau; skana kiela mosi kena kuzitusua, biela nionso kena kusepela na yau. ²⁷Beno kele nzutu ya Klisto, mpe beno kele biela na yandi, mosi na mosi samuna yandi. ²⁸Mpe ya ntete na kati ya dibundu Tata Nzambi tulaka bantumua, ya zole ba mbikudi, ya tatu minlongi, boshi ba yina kele na nkayilu ya bimangu, boshi ba yina kele na nkayilu ya kuniakisa, ya kusadisa, ya kuyala, ya kutuba tudimi ya disuasuni. ²⁹Bau nionso kele bantumua e? Bau nionso kele ba mbikudi e? Bau nionso kele minlongi e? Bau nionso kele na nkayilu ya kusala bimangu e? ³⁰Bau nionso kele na nkayilu ya kuniakisa e? Bau nionso kele tubaka na tudimi e? Bau nionso kele bangulaka e? ³¹Beno zomina nkayilu yina ma luta mbote. Mpe mu ke monisa beno nzila yina me luta mbote.

13 ¹Ntangu mu lendaka tuba na tudimi ya bantu mpe ya zimbasi, kana mu kele na nzaola ve, mu kele kinsingala ke ningaka to kisimbala ke wungaka. ²Bosi ntangu mu ke baka nkayilu ya mbikululu, nzayilu ya mansueki nionso mpe mansueki nionso, ntangu mu ke baka kiminu nionso ti na kuvitumuna miongo, kana mu kele na kiminu ve, mu kele mpamba. ³Mpe mu lendaka kabula bima na munu nionso samuna madia ya ba mputu, mu lendaka yekula nzutu na munu samu ya yokua, kana mu kele na kiminu ve, ya kele kisalu ya mpamba. ⁴Zola ke vibidilaka, zola kele ya kufuluka na nlembmi, zola ke yandukaka meso ve, zola kele mayama ve, zola ke kukizangulaka ve, zola ke kukitumpidikaka ve, ⁵zola ke salaka ya bumbabu ve, ya ke sosaka nluta na yandi mosi ve, ya ke fuemaka ve, ya ke yindudilaka muntu mambu ya imbi ve, ⁶ya ke sepelaka na kondua lunungu ve, kansi zola ke sepelaka na kedika, ⁷ya ke lemvukilaka nionso, ya ke ndimaka nionso, ya ke tulaka kivuvu na nionso, ya ke vibidilaka nionso. ⁸Zola ke kufuaka ve, mbikululu ke manisira, tudimi ke zengana, nzayilu ke zimbala. ⁹Samu fioti kuandi beto me zaba, mpe fioti kuandi beto ke bikulaka, ¹⁰kansi ntangu yina ya kuvedila ke kuiza, yina ya ndambu ke zimbala. ¹¹Ntangu mu vuandaka muana, mu vuandaka tuba bonso muana, mu vuandaka yindula bonso muana, mu vuandaka banza bonso muana; kansi ntangu me kuma mbuta, mu katulaka yina vuandaka ya kimuana. ¹²Na bubu yayi beto kena kumona na kitala tala, beto kena kumona kitombe, kansi beto ke meso na meso; bubu yayi me zaba ndambu, mu ke zaba bonso ba zabilaka munu. ¹³Ntangu yayi, bima tatu kele: kiminu, kivuvu, zola; kansi yina me luta na bima nionso tatu, kele zola.

14

¹Beno sosa zola. Beno vuanda na vema na nkayilu ya kimpeve, kansi beno luta vemina yayi ya mbikululu. ²Yau yina, muntu kena kutuba na tudimi kene kutuba na bantu ve, kansi na Tata Nzambi, samu muntu ve kena kubakusa yau, ya kele na kimpeve yandi kena kutubila mansueki. ³Muntu ke bikulaka, kena kutuba na bantu, yandi kena kutunga, kusiamisa, kubomba. ⁴Muntu ke tubaka na tudimi kena kukitunga yandi mosi; muntu ke bikulaka, yandi ke tungaka dibundu. ⁵Mu zola ti beno nionso, beno tuba na tudimi, kansi me luta zola beno bikula. muntu kebikulaka me luta yina kena kutuba ka tudimi, kana yandi kena kubangula yau, samu ti dibundu tungua. ⁶Mpe ntangu yayi, ba mpangi, inki mfunu mu lendaka vuanda na ntadisi na beno kana me tubila beno na tudimi, mpe kana mu tubila beno na mbueno ve, to na nzayilu ve, to na mbikululu ve, to ndongolo ve? ⁷Kana bima kele moyo ve kele na ningu, lokola pitulu, to nsambi, ke pesaka ningu ya disuasuni ve, inki mutindu ba kezabila yina kena kubula kana pitulu to nsambi e? ⁸Bosi kana mpungi kena kupesa ningu yina kena kuvisakana ve, nani kekubama na mvita e? ⁹Mutindu mosi na beno, kana beno kena kutuba na tudimi mambu yina kele disuasuni ve, inki mutindu bantu kebakusa yina beno kena kutuba e? Samu na mpamba beno ke tuba. ¹⁰Beto kele na bandinga ya mpila na mpila na inza, ata mosi me kondua ningu ve; ¹¹kana mu zaba mbangudulu ya ndinga ve, mu ke vuanda nzenza samuna yandi kena kutuba, mpe yandi kena kutuba ke vuanda nzenza samuna munu kena kuwa. ¹²Mutindu mosi na beno, lokola beno kena kuvemina minkayilu ya kimpeve, beno toma sosa yau mingi ya vuanda na beno samuna ntungulu ya dibundu. ¹³Na yau, bika muntu yina kena kutuba na tudimi yandi sambila samu yandi baka nkayilu ya kubangula. ¹⁴Samu kana mu kena kutuba na tudimi, mpeve na munu kele na lusambulu, kansi zayu na munu kele na mbutu ve. ¹⁵Ikni ya kusala e? Mu ke sambila na mpeve, kansi mu ke sambila na zayu; mu ke yimbila na mpeve, kansi mu ke yimbila na zayu; ¹⁶Ya nkaka ya kutuba, kana nge kena kuvutula matondo na mpeve, inki mutindu muntu kele na mulongo ya nkangu lenda vutudila Ameri ! na matondo na nge, samu yandi zaba ve yina nge kena kutuba e? ¹⁷Ya tseleka nge kena kuvutula matondo ya mfunu mingi, kansi ya nkaka kena kutungua ve. ¹⁸Mu kena kuvutula matondo na Tata Nzambi samu mu kena kutuba na tudimi kuluta beno nionso; ¹⁹kansi mu ke zolaka mingi na dibundu mu tuba ba mambu tanu na zayu na munu, samuna kulonga ba yankaka, kansi mafunda kumi ve ya mambu na tudimi. ²⁰Ba mpangi, beno vuanda bana ve na kufiongunina; kansi samuna mambu ya imbi, beno vuanda bana, kansi na kufiongunina, beno vuanda bantu ya zayu. ²¹Ya sonamaka na minsiku: ya kele na bantu ya ndinga yankaka mpe na bikoba ya ba nzenza mu ke tubila na nkangu yayi, me tuba Mfumu, ba ke kuwa munu ve, ata mu ke tubila mutindu yayi. ²²Na yau, tudimi kele kidimbu samuna minkuikizi ve kensi samuna ba yina ke lekaka kiminu ve; mbikudulu kele kidimbu samuna ba yina ke lekaka kiminu ve, kansi samuna minkuikizi. ²³Na yau, kana dibundu ya mvimba me kutakana, bau

nions kena kutuba na tudimi, mpe kanabantu ya nkangu to bantu ke lekaka kiminu ve me kota, ba ke tuba ve ti beno kele bilawu e?²⁴Kansi kana bantu nionso kena kubikula, mpe kana bantu ke lekaka kiminu ve to muntu ya nkangu me kota, yandi ke tunguluka na bantu nionso, bantu nionso ke kongudila yandi,²⁵mpe mansueki ya ntima na yandi ke zabakana, na mutindu ti, ntangu yandi ke fukama na ntadisi na yandi, yandi ke zitisa Tata Nzambi mpe yandi ke tuba ti ya tseleka Tata Nzambi kele kati na beno.²⁶Bampangi, inki beto sala e? Ntangu beno ke kutakanaka, ba yayi to ba yina kele na muyimbu, na ndongosolo, na mbueno ya kimpeve, tudimi, mbangududlu, bika nions o vsalama samuna ntungulu ya dibundu.²⁷Mutindu mosi kele na ba yina ke tubaka na tudimi, kana zole to tatu, to kuluta tatu kena kutuba, bika ba tuba konso muntu na ntangu na yandi, kansi muntu fueti bangula yau,²⁸kansi kana mbangudi kele ve, bika dibundu ya mvimba dingama, ba tuba na nsia ntima mpe na Tata Nzambi.²⁹Samuna yina me tadila ba mbikudi, bika zole to tatu tuba, mpe ba yankaka fiongunina,³⁰mpe kana muntu yankaka kele ya kuvuanda bosi yandi me baka nsongolo ya kimpeve, yina vuandaka tuba ya ntete, yandi dingama.³¹Samu beno lenda landana na kubikula, samu ti bantu nionso ba longua mpe bantu nionso ba bombua.³²Mpeve ya ba mbikudi ke tumamaka na ba mbikudi,³³samu Tata Nzambi kele Nzamni ya mvualangani ve, kansi ya yenge. Mutindu ya kele na babundundu nionso ya banlongo,³⁴bika ba kento dingama na mabundu, samu ba kele na insua ya kutuba ve, kansi bika ba lemvuka mutindu nsiku kena kutuba.³⁵Kana ba zola longuka diambu, ba yuvula ba bakala na bau na inzo; samu ya kele nsoni na nkento na kutuba na dibundu.³⁶Diambu ya Tata Nzambi, na beno ya biminaka e? to na beno mosi kaka ya kuminaka e?³⁷Kana muntu ke kukibanzila mbikudi, to muntu ya kimpeve, bika yandi zaba ti mambu me sonikina beno kele nsiku ya Mfumu.³⁸Mpe kana muntu zola ve kuzaba, yandi ke zaba yau mpe ve.³⁹Yau yina, bampangi, beno zomina nkayilu ya mbikululu, mpe beno kakidila kutuba na tudimi ve.⁴⁰Kansi bika nionso ya salama na mitindu ya kufuana mpe na ya kudedama.

15

¹Ba mpangi, mu kena kubambula beno moyo ti, Nsangu ya Mbote mu samuninaka beno mpe beno tambulaka, yau yina siamisaka beno, ²mpe na yau beno vulusuaka, kana beno me simba mutindu mu samuninaka beno yau; kana ve, mpamba kuandi beno tulaka kiminu.³Tekila nionso, mutindu mu bakilaka, mutindu yina mpe mu longisaka beno, ti Klisto kufuaka samuna masumu na beto, me tuba Masonukua ya Nlongo, ⁴ba zikaka yandi, mpe yandi futumukaka na kilumbu ya tatu, me tuba Masonukua ya Nlongo;⁵mpe yandi monikinaka Kefa, bosi na ba kumi na zole. ⁶Diaka, na mbala mosi yandi monikinaka ba mpangi kuluta nkama tanu, kati na bau, ba yankaka kele moyo, kansi ndambu yankaka ya bantu me kufuaka. ⁷Yandi monikinaka diaka Yakobi, bosi na bantumua.⁸Na manima ya bau nionso, yandi monikinaka munu mpe, ⁹samu mu kele ntumua mosi ya fioti, mu kele ya kufuana ve ba bokidila munu ntumua, samu mu nuanisaka dibundu ya Tata Nzambi.¹⁰Na nlemvo ya Tata Nzambi mu kele yayi mu kele, mpe nlemvo na yandi nvuandaka ya mpamba ve na munu; mu salaka kisalu kulutula bau nionso, mu zola tuba ti munu ve, kansi nlemvo yayi ya Tata Nzambi kele na munu. ¹¹Na yau, ya vuanda munu, ya vuanda bau, tala yina beto kena kulonga, yau beno kuikilaka.¹²Nzoka, kana ba kena kulonga ti Klisto fulukaka na bafua, inki mutindu bantu yankaka kati na beno kena kutuba ti mfulukulu ya bafua kele ve? ¹³Kana mfulukulu ya bafua kele ve, beno zola tuba ti Klisto fulukaka ve. ¹⁴Bosi kana Klisto fulukaka ve, malongi na beto kele kuandi mpamba, mpe kiminu na beno kele mpamba.¹⁵Ya zola tuba ti beto kele ba mbangi ya luvunu ya Tata Nzambi, yayi beto ketelaka kimbangi ti yandi fulukisaka Klisto; yayi yandi lendaka fulukisa Klisto ve, kana bafua ke fulukaka ve. ¹⁶Samu kana bafua ke fulukaka ve, ya zola tuba ti Klisto fulukaka ve. ¹⁷Bosi kana Klisto fulukaka ve, kiminu na beno kele ya mpamba, beno ke ntete na masumu.¹⁸mpe na kubuela diaka, beto lenda tuba ti ba yina kufuaka kati na Klisto me zimbalaka. ¹⁹Kana na luzingu yayi kuandi beto kena kutula kivuvu na Klisto, beto kele bantu ya kiadi kuluta bantu nionso.²⁰Kansi na ntangu yayi, Klisto me fulukisuaka na bafua, yandi me tekidila bantu nionso yina kufuaka. ²¹Samu, lokola lufua kuizilaka na muntu mosi, ya kele na muntu mosi kaka mpe mfulukulu me kuizila.²²mpe lokola bantu nionso ke kufuaka na Adamu, mutindu mosi mpe bantu nionso ke vuanda diaka moyo na Klisto, ²³kansi konso muntu na dikabu na yandi. Lokola Klisto kele ntekidi ya bantu me kuvua, na ntangu ya ngizulu na yandi.²⁴Bosi nsuka ke kuiza, ntangu yandi ke vutula kimfumu na Nzambi mpe Tata, na manima ya kubebisa ngiadulu nionso, kilendo nionso mpe lulendo nionso.²⁵Samu yandi fueti yala ti na ntangu yandi me tula mintantu nionso na insi ya makulu na yandi. ²⁶Ntantu ya nsuka ke kefukusua, kele lufua.²⁷Na yau, Tata Nzambi tulaka nionso na insi ya bitambi na yandi. Kansi ntangu yandi kena kutuba ti nionso pesamaka yandi, ya tseleka ti yina pesaka yandi bima nionso kele ya kuvambulua. ²⁸Mpe ntangu bima nionso ke tumamina yandi, bosi Muana yandi mosi ke tumamina muntu yina salaka ti bima nionso tumamina yandi, samu Tata Nzambi vuanda nionso samuna banttu nionso.²⁹Ya nkaka, bantu yayi kena baka mbotokolo samuna bantu ya kufua, inki ba lendaka sala e? Kana ti bafua ke fulukaka ve, samunu inki ba kena kuenda baka mbotokolo samuna bau e? ³⁰Ebosi beto, samuna inki beto kena kufukila ntangu nionso e?³¹Konso kilumbu mu kele na kivonza ya lufua, ba mpangi, mu kena kundima yau, samu beno kena kusala kiese na munu kati na Yesu Klisto Mfumu na beto. ³²Kana na mbueno ya bantu mu nuanaka na bibulu ya nganzi na Efeso, inki ndandu me baka e? Kana bafua ke fulukaka ve, bika beto kudia mpe kunua samu mbazi beto ma kufua.³³Beno kukivuna ve: kikundi ya imbi ke bivisaka bifu ya mbote. ³⁴Beno vutuka na mabanza na beno na mutindu yambote, mpe beno sala masumu ve samu ba yankaka ba zaba Tata Nzambi ve, mu kena kutuba yau samu beno kufua nsoni.³⁵Kansi muntu ke tuba: Inki mutindu bafua ke fulukilaka, mpe ba ke vutukulaka na inki nzutu e? ³⁶Zoba yayi! yina nge ke kunaka lenda mena ve, kana ya kufua ve.³⁷Mpe yina nge kena kukuna, yina ke butuka, nzutu ve; ya kele kuandi mbuma, ya lenda vuanda ble, to nkuna yankaka; ³⁸bosi Tata Nzambi me pesa yandi nzutu yina yandi zola, mpe na konso nkuna yandi ke pesaka nzutu yina ya yandi. ³⁹Nsuni nionso

kele mutindu mosi ve; kansi yankaka kelensuni ya bantu, yankaka ya bibulu kele na makulu iya, yankaka ya banuni, yankaka ya bambizi.⁴⁰ Ya kuzaba diaka ti, ba nzutu ya kizulu mpe ba nzutu ya kintoto kele; kansi yankaka kele nsemo ya banzutu ya kizulu, yankaka ba nzutu ya kintoto.⁴¹ Yankaka nsemo ya ntangu, yankaka nsemo ya ngonda, yankaka nsemo ya ba mbuetete; ata nsemo ya mbuetete mosi kele disuasuni na mbuetete yankaka.⁴² Mutindu yina mpe kele na mfulukulu ya bafua. Nzutu ke kunuaka ya kufukila, ya ke fulukaka kondua kufukila; ⁴³ ya ke kunuaka kondua luzitu, ya ke fulukaka na nkembo; ya ke kunuaka ya kulebakana, ya ke fulukaka na kilendo ya kufuluka. ⁴⁴ ya ke kunuaka nzutu ya kibulu, ya ke fulukaka nzutu ya kimpeve. Kana nzutu ya kibulu kele, nzutu ya kimpeve mpe kele.⁴⁵ Yau yina ya sonamaka: Adami muntu ya ntete, kitukaka muela ya moyo. Adami ya nsuka kitukaka mpeve ke pesaka moyo. ⁴⁶ Kansi yina kele ya kimpeve kele ya ntete ve, ya kele ya kibulu; yina landaka yau kele ya kimpeve.⁴⁷ Muntu ya ntete vangamaka na ntoto, kele ya kintoto; muntu ya zole kele ya kizulu. ⁴⁸ Yayi kele ya kintoto, ba yayi kele mpe ya kintoto; yayi kele ya kizulu, ba yayi kele ya kizulu. ⁴⁹ Mutindu beto nataka kifua ya kintoto, beto kena kunata mpe kifua ya kizulu. ⁵⁰ Ba mpangi, yina mu kena kutuba, ya kele ti nsuni na menga lenda baka difua ya kimfumu ya Tata Nzambi ve, mpe yina ke fukila ke baka difua ya yina ke fukila ve. ⁵¹ Tala, mu kena kutubila beno disuekamu mosi: beto nionso ke kufuaka ve, kansi beto nionso ke kitulua, ⁵² na fintangu kaka, na mbuetoso a meso, na mpungi ya nsuka. Mpungi ke bula, mpe bafua ke fuluka ya kufukila ve, mpe beto ke kitulua. ⁵³ Samu nzutu yayi ya kufukila fueti vuata nzutu ya kufukila ve, mpe nzutu yayi ya mfuilu vuata nzutu ya mfuilu ve. ⁵⁴ Ntangu nzutu yayi ya kufukila me vuata nzutu ya kufukila ve, mpe nzutu yayi ya mfuilu ke vuata nzutu ya mfuilu ve, basi mambu sonamaka ke salama: Lufua me minua na ndungunu. ⁵⁵ O lufua, wapi kele ndungunu na nge? O lufua, wapi kele divusu na nge? ⁵⁶ Divusu ya lufua kele disumu, mpe kilendo ya disumu kele nsiku. ⁵⁷ Kansi matondo na Tata Nzambi, kena kupesa beto ndungunu na Mfumu na beto Yesu Klisto! ⁵⁸ Na yau, ba mpangi ya luzolo, beno siama, beno vuanda ngui, beno sala mbote mbote kuluta kisalu ya Mfumu, beno zaba ti kisalu na beno kele ya mpamba ve kati na Mfumu.

16

¹ Na yina me tadila ngionzokolo ya ba mbongo samuna ba nlongo, beno mpe beno sala, mutindu mu tuminaka na mabundu ya Ngalatia. ² Bika kilumbu ya ntete ya sabala mosi na mosi banda kutula na inzo na yandi yina yandi lenda, mutindu kele mvuilu na yandi, samu ba vingila ngizulu na munu ve samuna yonzika minkayilu. ³ Mpe na ntangu mu ke kuiza, mu ke tinda mikanda na bantu yina beno me sola samuna kunata minkayilu na beno ya luzolo na Yelusalemi. ⁴ Kana diambu yina me lomba ti mu kuenda kuna mu mosi, buna ba ke sala nzietolo kintuadi na munu. ⁵ Mu ke kuiza na beno ntangu mu ke sabuka Makedonia, samu mu ke sabuka makedonia. ⁶ Nanga mu lenda vuanda na beno fi ntangu to mu lenda lutisa kisivu na beno, samu beno zieta na munu ti kisika mu ke kuenda. ⁷ Mbala yayi, mu zola ve kumona beno na ntangu mu kena kuluta, kansi mu kele na kivuvu ya kuvuanda na beno ntangu ya kufuana, kana Mfumu me pesa lue. ⁸ Mu ke vuanda na Efeso ti na ntangu ya Pentekoti. ⁹ Samu kielo ya nene mpe nkoloto ya ngolo me zibukila munu, kansi mpe mintantu kele mingi. ¹⁰ Kana Timoteo me kuma, beno sala ti yandi vuanda na wonga ve kati na beno, samu yandi kena kusala kisalu mosi ya Mfumu bonso munu. ¹¹ Muntu mosi ve vuezza yandi. Beno zieta na yandi na yenge, samu yandi kuiza kisika mu kele, samu mu kena kuvingila yandi na ba mpangi. ¹² Na yina me tadila mpangi Apolo, mu bombidilaka yandi na kukuiza kintuadi na ba mpangi ya nkaka, kansi ya vuandaka lukanu ya luzolo na yandi ve na kusala yau malu malu yayi, yandi ke kuenda ntangu yandi ke baka nzila. ¹³ Bika beno vuanda ya kisiamu na kiminu, beno vuanda babakala, beno siamasana. ¹⁴ Bika nionso beno kena kusala, ya salama na luzolo! ¹⁵ Ba mpangi, mu kena ku pesa beno diaka nsikudukusu mosi, beno me zaba ti inzo ya Stefana tuamaka na Akaya, mpe yandi me kukipesaka na kisalu ya ba nlongo. ¹⁶ Beno diaka beno vuanda ya kulemvuka samuna bantu ya mutindu yayi, mpe samuna bantu nionso yina kena kusala kisalu mosi. ¹⁷ Mu kena kusepela na kumona Stefana, Fotunato, mpe Akaike; ba me zika dibulu ya kukondua na beno, ¹⁸ samu ba me vuvika mpeve na munu mpe ya beno. Beno zaba kundima bantu ya mutindu yayi. ¹⁹ Mabundu ya Aziya me pesa beno mbote. Akila na Pliska, na dibundu kele na inzo ya bau me pesa beno mbote mingi kati na Mfumu. ²⁰ Bampangi nionso me pesa beno mbote. Beno pesana mbote na mfuilu ya nlongo. ²¹ Munu Paulu, me pesa beno mbote na diboko na munu. ²² Kana muntu kezolaka Mfumu ve, bika yandi vuanda ya kusingua! Malanata. ²³ Bika nlemvo ya Mfumu Yesu vuanda na beno! ²⁴ Nzola na munu kele na beno nionso kati na Yesu Klisto.

Mukanda ya zole ya paulu na bakolinto

1

¹² Paulu, kele ntumua ya Yesu Klisto na luzolo ya Tata Nzambi, mpe mpangi Timoteo, na dibundu ya Tata Nzambi kele na Kolinto, mpe na ba nlongo, nionso kene na Akaya ya mvimba: bika nlemvo ya mpe yenge me katuka na Nzambi Tata na beto na ya Mfumu na beto Yesu Klisto vuanda na beno. ³ Bika Nzambi zitusua, Tata ya Mfumu na beto Yesu Klisto, Nzambi ya nkenda mpe ya mbombolo nionso, ⁴ yayi kena kubomba beto na ba mpasi na beto nionso, samu ti, na mbombolobeto ke bombuaka na Tata Nzambi, beto lenda bomba ba yina kele na mpasi! ⁵ Samu, mutindu mosi ba mpasi ya Klisto kena kufuluka na beto, mutindu mosi na nzila ya Klisto mbombolo na beto kena kunieka. ⁶ Kana ba kena kumuesa beto mpasi, ya kele samuna mbombolo na beno mpe mpulusu na beno; kana beto kena kubombua, ya kele samuna mbombolo na beno, yayi kena kusalama samuna kukanga ntima na mvibudulu kele na beto na ba mpasi beto kena kumona. ⁷ Mpe kivuvu na beto na ntadisi na beno kele ya kusiamu, samu beto me zaba ti kana beno kele kintuadi na ba mpasi, mutindu

yina mpe na mbombolo.⁸Bampangi, beto zola ve ti beno zimbakana nzungu yayi kuizilaka beto na Asia, kizitu yayi ba tuikilaka beto me luta ngolo na beto, samu beto vuanda na kivuvu ya luzingu yayi diaka ve.⁹Mpe beto vuandaka tala bonso ba yankaka nzengolo ya lufua na beto, samu beto kukitudila kivuvu, kansi beto tula yau na Tata Nzambi ke fulukisaka bafua.¹⁰Yandi kangulaka mpe ke kangula beto na lufua ya mutindu yayi, beto kena kutula kivuvu ti yandi ke kangula beto diaka,¹¹Beno mpe, beno sadisaka beto na tusambulu na beno, samu ti nkembo ba bakilaka beto na bantu mingi vuanda samuna bantu mingi ntangu ya kuvutula matondo samuna diambu ya beto.¹²Samu kima kena kusala nkembo na beto kele kimbangi ya kimuntu na beto, ti kikadulu na beto na inza mpe na ntadisi na beno, vuandaka ya nlongo mpe ya kuvedila na ntuala Tata Nzambi, na nduenga ya kinsuni ve kansi na nlemvo ya Tata Nzambi.¹³¹⁴Beto me sonikina beno mambu ya nkaka ve kaka yina beno kena kutanga, mpe yina beno me zaba. Mpe me tula kivuvu ti beno ke zaba yau ti na nsuka, mutindu beno zabadilaka ndambu ti beto kele nkembo na beno, mutindu mosi, beno ke vuanda mpe ya beto na kilumbu ya Mfumu Yesu.¹⁵Na kati ya kivuvu yayi mu zolaka kuiza na beno, samu beno baka nlemvo mbala zole;¹⁶mu zolaka lutila kisika beno kele samuna ku kuenda na Makedonia, bosi katuka na Makadonia mpe ku kuiza kisika beno kele, mpe beno zieta na munu na kukuenda na insi ya Yuda.¹⁷Na kusala mutindu yina, beno zola tuba ti mu lembisaka kilendo na munu e? Kana ve, ba mbombolo na munu, ya kele ba mbombolo ya kinsuni e, samu inga na ve vuanda kati na munu? ¹⁸Ya tseleka ti Tata Nzambi kele ya kukuikama, mambu beto zabisaka beno vuandaka inga na ve ve.¹⁹Samu Yesu klisto, Muana ya Nzambi, yina beto vuandaka longa kati na beno, kubanda na munu, mpe na Silvano, mpe na Timoteo, vuandaka inga mpe ve ve, kansi inga vuandaka kati na yandi, ²⁰kansi na yina me tala ba nsilulu nionso ya Tata Nzambi, yandi kaka kele na inga, yau yina yandi tubaka diaka Amenika mpe na beto samuna nkembo na Tata Nzambi.²¹Mpe yina kena kusiamisa beto na beno kati na Klisto, mpe yina kusaka beto mafuta kele Tata Nzambi, ²²yandi tulaka beto bidimbu mpe yandi tulaka na bantima na beto bidimbu ya kimpeve.²³Nzoka, me tula Tata Nzambi vuanda mbingi ya muela na munu, ti samuna kutanina beno nde mu kuendaka diaka na Kolinto ve; ²⁴ya kele ve ti beto kena kuyala kiminu na beno ve, kansi beto kena kusadisa na kiese na beno, samu beno kele ya kusiana na kiminu na beno.

2 ¹Mu bakaka lukanu munu mosi ti muleda vutukila beno na kiadi ve. ²Samu kana me monisa beno kiadi, nani lenda yangidika munu, kana muntu yayi ve me monisa kiadi e?³Mu sonikaka mutindu mu salaka samuna ngizulu na munu, mu mona ve ti bantu yina lendaka pesa munu kiese ba vuanda na kiadi, na ntangu mu kele na kivuvu na beno nionso ti, kiese na munu yau kuandi kele kiese na beno nionso. ⁴Ya kele na mpasi nionso, na ntima ya kingongo, mpe na mansanga mingi mu kena kusunika beno, samu beno vuanda na kiadi ve, kansi samu beno zaba ti, mu kele na kiese ya kuluta samuna beno.⁵Kana muntu kele ntukisi ya kiadi, beno zaba ti munu ve yandi muesaka kiadi, kansi samuna kukuenda ntama ve, na beno nionso. ⁶Kitumbu muntu yayi bakaka yina katukaka na bantu mingi me fuana, ⁷ya me luta mbote na kulemvukila mpe kubomba yandi, samu yandi vuanda na kiadi ya kuluta ve.⁸Mu kena kulomba beno na kuvuanda na zola na ntadisi na yandi, samu mu sonikaka na dituku ya kutala beno, kana beno ke tumamaka na mambu nionso.⁹Samu muntu yina beno me lemvukila, me lemvukila yandi mpe; muntu yina mu lemvukilaka, kana mu lemvukilaka diambu, ya kele samuna beno, na ntadisi ta Klisto, ¹¹samuna kubika nzila na Satana ve yandi vuanda na zulu ya beto, samu beto me zaba mabanza na yandi.¹²Yankaka, ntangu mu kumaka na Toloa samuna Nsangu ya Mbote ya Klisto, Mfumu zibudilaka munu kielo, ¹³mpe mpeve na munu dingamaka ve, samu mu vuandaka mona mpangi na munu Tito ve; yau yina ntangu mu bikaka bau, mu kuendaka na Makedonia.¹⁴Matondo na Tata Nzambi ke nungisaka beto ntangu nionso kati na Klisto, mpe yandi kena kudukudila beto nzayilu na yandi kisika nionso! ¹⁵Kansi samuna Tata Nzambi, beto kele nsunga ya mbote ya Klisto, kati na bayina vulusuaka mpe na ba yina kena kuzimbala:¹⁶na ba yayi, nsudi ya lufua, ke pesaka lufua, nsunga ya moyo, ke pesaka moyo. Bosi nani kele ya kufuana na samuna mambu yina e? ¹⁷Samu beto kena kufuatikisa mambu ya Tata Nzambi ve, mutindu kena kusala bantu mingi yankaka; kansi ya kele na kedika, mpe na nkumbu ya Tata Nzambi nde beto kena kutuba samuna Klisto na ntuala Tata Nzambi.

3 ¹Beto kukimonisa diaka beto mosi e? To beto kele na nsatu ya mukanda na beno mutindu ke salaka ba yankaka, to yina me katuka na beno e? ²Beno kele mukanda na beto yina sonamaka na ba ntima na beto, ya me zabakana mpe ya kena kutangua na bantu nionso. ³Ya me zabakana ti beno kele mukanda ya Klisto, ya sonamaka na kusalu na beto, na ditinta ve kansi kintuadi na Mpeve ya Tata Nzambi a Moyu, na zulu ya nsenzebele ya dibanga ve, kansi na zulu ya nsenzebele ye nsuni, na zulu ya ba ntima.⁴Beto kele na kivuvu katukaka na Tata Nzambi, yayi beto bakaka na nzila ya Klisto. ⁵Ya kutuba ve ti beto kele ya kufuana beto mosi na kubaka mayindu ya kusala diambu me katuka na beto mosi. Kansi kilendo na beto ke katukaka na Tata Nzambi. ⁶Yandi pasaka beto kilendo ya kuvuanda bisielo na luwawanu ya impa, ya bisono ve, kansi ya kimpeve; samu bisono ke kufuaka, kansi mpeve ke pesaka moyo.⁷Kana kisielo ya lufua nuatuaka na bisono na zulu ya dibanga vuandaka na nkembo, samu ti bana ya Isaeli lendaka tala ilungi ya Mose ve, samuna nkembo ya ilungi na yandi, kansi nkembo yina lutaka, ⁸bosi kisielo na beto ya kimpeve, ya ke luta na nkembo ve?⁹Kana kisielo ya mbedoso vuandaka ya nkembo, kisielo ya lunungu kele ya nkembo kuluta. ¹⁰Samu, na manzayisu yayi, yina vuandaka ya nkembo, vuandaka ya nkembo ve, samuna nkembo yina lutilaka yau. ¹¹Na yau, kana yina lutaka vuandaka ya nkembo, yina ya ntangu nionso me lutila na nkembo.¹²Lokola beto kele na kivuvu ya mutindu yayi, beto kena kimpuanza ya nene, ¹³mpe beto kena kusala bonso Mose ve vuandaka fuka ilungi na yandi, samu bana ya Isaeli tala ve nsuka ya mambu lutaka.¹⁴Kansi ba me badisa nguila na bau. samu ti na kilumbu ya bubu yayi, ntangu ba ketangaka luwawanu ya ntama, kifukulu yina kele kaka, mpe ya katuluaka ve, kansi ya kena kukatuka samuna Klisto. ¹⁵Ti na kilumbu ya bubu yayi, ntangu ba kena kutanga Mose, kifukulu mosi kena kulosua na ba ntima na bau; ¹⁶kansi ntangu ba ntima na bau me viluka na Mfumu,

kifukulu me katuka.¹⁷Nzoka, Mfumu kele Mpeve, mpe kisika kale Mpeve ya Mfumu, vana kele kimpuanza.¹⁸Beto nionso yayi kele bilungi ya kufikulua, beto toma tala bonso na kitala tala nkembo ya Mfumu, beto me kitulua kifuani mosi, ya nkembo na nkembo, mutindu ke salaka Mpeve ya Mfumu.

4¹Yau yina, na ntangu beto kena kisielo na nkenda ba fuilaka beto, beto lemba ve.²Beto kena kulosa mambu ya nsoni ke salamaka na kinsueki, beto kele na nduatulu ya bunkta ve, mpe beto ke balusaka mambu ya Tata Nzambi ve. Kansi na muangisaka tseleka, beto kena kukimonisa kansansa ya kimuntu na ntuala Tata Nzambi.³Kana Masonukua na beto kele ya kufukua, ya kele ya kufukua samuna ba yina kena kufukila; ⁴samuna bantu ya kudimbula kiminu yayi nzambi ya ntangu yayi kufuaka meso ya diela na bau, samu ba mona kukienzuka ya kukia na Masonukua ya nkambo ya Klisto ve, yandi yayi kele kifuani ya Tata Nzambi.⁵Beto kena kukilonga beto mosi ve; kansi Mfumu Yesu Klisto nde beto kena kulonga, mpe beto kena kutuba beto bisadi samuna Yesu. ⁶Samu Tata Nzambi tubaka: kukia ke kienzula kitombe! kukia kena kukienzula ba ntima na beto samuna kukienzula nzayilu ya nkembo ya Tata Nzambi na ntuala ya Klisto.⁷Beto kena kunata kima yina ya ntalu na biwumbua ya ntoto, samu ti beto pesa kilendo yina ya nene na Tata Nzambi, kansi na beto ve. ⁸Na mambu nionso, beto kena kufietukusua, kansi ba kena kusukisa beto ti na nsuka ve; na kati ya malema, kansi beto kena kukondua kivuvu ve; ⁹ba kulunguaka beto kuama, ba bembulaka beto, ba bulaka beto, kansi ba kufuaka beto ve; ¹⁰ntangu nionso beto kena kunata kaka na nzutu na beto lufua ya Yesu, samu ti moyo ya Yesu monana mpe na nzutu na beto.¹¹Samu beto kele moyo, ba kena kuyekula beto ntangu nionso na lufua samuna yesu, samu ti moyo ya Yesu monika na kati ya nzutu a lufua. ¹²Na yau, lufua kena kusala kati ba beto, mpe moyo kena kusala na beno.¹³Mpe lokola beto kele mpeve mosi ya kiminu, yayi salaka na mambu kele na Masonukua: mu tulaka kiminu, Yau yina mu tubaka! beto mpe beto kena kutula kiminu, yau yina beto kena kutuba, ¹⁴beno zaba ti yina fulukisaka Mfumu Yesu, ke fulukisa beto mpe kintuadi na Yesu, yandi ke monikisa beto kintuadi na bau na ntadisi na yandi. ¹⁵Samu nionso yina ke kuizaka ke katukaka na beno, samu ti ntangu nlemvo kena kunieka, ya fulusa matondo ya bantu mingi samuna nkembo ya Tata Nzambi.¹⁶Yau yina beto beba ve. Mpe na ntangu muntu na beto ya nganda me fukila, muntu na beto ya kati ke kitukaka ya impa konso kimumbu. ¹⁷Samu ba mpasi ya ngolo kele ve na beto, ya fi ntangu ntangu kuandi, me tukisaka nkembo me luta kitezo ya ba mvula na ba mvula samuna beto, ¹⁸samu beto kena kutala ve bima ke monikaka, kansi yina ke monikaka ve; samu bima ke monikaka ke lutaka, mpe yina ke monikaka ve ke ya ba mvula na ba mbula.

5

¹Beto me zaba ti, kana inzo na beto ya ngoto beto kena kuvuanda awa na ntoto me tulumuka, na dizulu beto kele na inzo Tata Nzambi tungaka, ya kele inzo tunguaka na diboko ya muntu ve. ²Mpe beto kena kuvumuna na inzo yina ya ngoto, kansi beto kele na nsatu ya kuvuata inzo na beto ya kizulu, ³kana ba me mona beto ya kuvuata kansi kimpene ve.⁴Samu, na ntangu beto kele na inzo yina ya ngoto, beto kena kuvumuna na bizitu, samu beto zola kuvula ve, kansi kuvuata, samu yina ya mfuilu ya minua na yina ya moyo. ⁵Mpe yina fuanisaka beto na yau, kele Tata Nzambi, yandi pesaka beto bidimbu ya kimpeve.⁶Ntangu nionso beto kele kaka ya kusiana na lukuikilu, mpe beto me zaba ti na kuvuanda na nzutu yayi, beto kele ya kutatuka na Mfumu, ⁷samu beto kena kutambula na kiminu kansi na mbueno ve, ⁸mutindu yina beto kele ya kusiana na kiminu, mpe nsatu kele ti beto katuka na nzutu yayi samuna kuvuanda kisika mosi na Mfumu.⁹Yau yina beto kena kusala ngolo samuna kuyangidika Mfumu, ata beto kena kuzinga ntete na nzutu yayi, ata beto me katuka na yau. ¹⁰Samu beto nionso fueti sambusua na mbazi a nkanu ya Klisto, samu konso muntu baka nsendo na mambote to na imbi yandi salaka ntangu yandi vuandaka na nzutu na yandi.¹¹Lokola beto me zaba kivumi ya Mfumu, beto kena kuleba bantu; kansi Tata Nzambi me zaba beto, mpe me tula kivuvu ti na kimuntu na beno, beno me zaba beto mpe. ¹²Beto kena kukimonisa na ntadisi na beno diaka ve; kansi beto kena kupesa beno diluaku ya kukisika samuna diambu me tadila beto, samu beno lenda pesa mvutu na ba yina ke kukisikaka na bima ke monikaka, kansi na bima kele na ntima ve.¹³Na yau, kana mu kele na diela ya kusungama ve, ya kele samuna Tata Nzambi; kana mu kele na diela ya kusungama, ya kele samuna beno. ¹⁴Samu luzolo ya Klisto kena kunata beto nsualu, samu dibanza na beto kele ti, kana muntu mosi fuilaka bantu nionso, yau yina bau nionso masaka kufua; ¹⁵mpe yandi fuilaka bantu nionso, ba yina kele moyo ba vuanda na luzingu na bau mosi ve, kansi samuna yandi fuilaka mpe futumukaka samuna bau.¹⁶Na yau, kubanda bubu yayi, beto zaba buntu ve mutindu yandi vuandilaka na kinsuni; bosi kana beto zabaka Klisto na nzutu ya kinsuni, na ntangu yayi beto zabadila yandi diaka mutindu yina ve. ¹⁷Kana muntu kele na Klisto, yandi kele nsemono ya impa. Mambu ya ntama me masa luta; tala; mambu nionso me kituka ya impa.¹⁸Mpe nionso yina ke katukaka na Tata Nzambi, yayi wizisaka beto na yandi mosi na nzila ya Klisto, mpe yandi pesaka beto kisielo ya kuwizisa. ¹⁹Samu Tata Nzambi vuandaka kati na Klisto, yandi wizisaka inza na yandi mosi, yandi tangilaka bantu masumu na bau ve, mpe yandi tulaka kati na beto mambu ya kuwizisa.²⁰Beto kena kusala kisalu ya ba ntumua samuna Klisto, bonso tata Nzambi vuandaka bombidila na nzila na beto; na nkumbu ya Klisto beto kena kuleba beno: Beno wizana na tata Nzambi! ²¹Yandi yayi zabaka disumu ve, yandi kituluaka disumu samuna beto, samu beto kituka lunungu ya Tata Nzambi kati na yandi.

6¹²³Lokola beto kena kusala na Tata Nzambi, beto kena kubombidila beno, beno baka nlemvo ya tata Nzambi na mpamba ve. Samu yandi me tuba: Na ntangu ya mbote mu kuwaka nge, na kilumbu ya luvulusu mu sadisaka nge. Tala ntangu ya mbote yau yayi, tala kilumbu ya luvulusu. Beto kena kutesisa muntu disakuba na kima mosi ve, samu beto bamunua na kisielo na beto ve.⁴Kansi beto kena kukimonisa na bantu nionso ti beto kele bisadi ya Tata Nzambi, beto me

toma vibidila na kuvuanda na ba ntontolo, na malema, na mambu ya mpasi,⁵ na kubulua bikoti, na ba boloko, na ba mvualangani, na bisalu ya ngolo, na kukaya meso, na kumina nsoki,⁶ na mpedoso, na nzayilu, na mvibudulu, na mambote, na Mpeve ya Nlongo, na nzola ya disu na insi ya dititi ve,⁷ na mambu ya kedika, na kilendo ya Tata Nzambi, na binuanunu ya lunungu na kunuanina mpe na kukitanina; nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn⁸na kati ya nkembo mpe ya mvuezolo, na kati bifu ya imbi mpe na bifu ya mbote; ba kena kumona beto bonso minzimbisi, kanshi bantu ya kutuba kedika;⁹bonso ya kuzabakana ve, kanshi beto me toma zabakana; bonso bantu ya kufua, kanshi beto kele ya moyo; bonso batu kele na insi ya kitumbu, kanshi ba kufuaka beto ve;¹⁰bonso bantu kele na kiadi, kanshi beto kele na kieshe ntangu bilumbu nionso; bonso ba mputu, kanshi beto kena kuvuamisa bantu ya nkaka; bonso beto kele na kima ve, kanshi beto kele na bima nionso.¹¹Bantu ya Kolinto, inua na beto me zibuka samuna beno, ntima na beto me kuma ya nene.¹²Beno kele na kifulu ya nene na ba ntimba na beto; kanshi beno kele ya kufietakana na ba ntimba na beno.¹³Beno sadila beto mutindu mosi, mu kena kutubila beno bonso bana, beno buedila beto mpe kifulu na ba ntimba na beno!¹⁴Beno tulua kivangu ya nzenza ve na bantu yayi ke lekaka kiminu ve. Samu inki kintuadi kele na lunungu na masumu e? to inki kintuadi kele na kukia na kitombo e?¹⁵Inki nguizani kele kati na Klisto na Beliali e? to inki kintuadi kele na muntu ke lekeke kiminu na yina ke lekaka kiminu ve?¹⁶Inki kintuadi kele na Kinlongo ya Tata Nzambi na biteki e? samu beto kele Kinlongo ya Tata Nzambi a moyo, bonso Tata Nzambi tubaka: Mu ke vuanda mpe mu ke tambula na kati na bau; mu ke vuanda Nzambi na bau, mpe ba ke vuanda nkangu na munu.¹⁷Yau yina, beno vuanda na bau kintuadi ve, beno vambana, me tuba Mfummu; Beno simba bima ya kusumuka ve, mpe mu ke tambula beno.¹⁸Mu ke vuanda Tata samuna beno, mpe beno ke vuanda samuna munu bana ya babakala na ya bakento, me tuba Mfummu, Mpungu tulendo.

8

na kiadi samuna ku sepedisa ba yankaka, ¹⁴kansi samu beno fuanana; na ntangu yayi, kimvuama na beno ke sadisa bau, mpe ya bau kuiza sadisa bau, samu beno fuanana, ¹⁵mutindu ya sonamaka: Yina lokutaka mingi kele na yau ya kuluta ve, mpe yina lokutaka fioti zanga kima ve. ¹⁶Matondo na Tata Nzambi tulaka vema na ntima ya Tito samuna beno; ¹⁷samu yandi yambaka ndombolo na beto, mpe na kimfuzi mpe na luzolo ya yandi mosi yandi kuendaka na beno ¹⁸Kintuadi na yandi, beto tindaka mpangi yankaka kele na nsikulu na yina me tadila Nsangu ya Mbote muanganaka na mabundu nionso, ¹⁹mpe ba mabundu nionso solaka yandi samuna kuzieta na beto na kisalu yayi ya zola beto ke salaka na nkembo ya Mfumu mpe na kutubaka kimbangi ya luzolo na beto ya mbote. ²⁰Beto kena kusala mutindu yayi, samu muntu mosi semba beto ve na yina me tadila ngionzokolo ya nene ya minkayilu yina beto kena kusala; ²¹samu beto kena kusosa yina kele ya mbote, na ntuala ya Mfumu kaka ve, kansi na ntuala ya bantu. ²²Beto me tinda kintuadi na bau mpangi na beto, yayi beto ke telaka kimbangi ti yandi kele kimfuzi, beto tontaka yandi na mambu mingi, kansi na bubu yayi, yandi me lutisa diaka vema na kivuvu kele na yandi samuna beno. ²³Na yau, samuna Tito, yandi kele kintuadi mpe kisadi ya kisalu mosi na munu na ntadisi na beno, mpe samuna ba mpangi na beto yankaka, ba kele ba ntumua ya mabundu mpe nkembo ya Klisto. ²⁴beno monisa kidimbu ya zola na beno mpe ya luanu na beno na ntuala ya mabundu, mpe beno monisa bau ti beto kele na luanu na beno.

9 ¹Ya ke kuandi mfunu ve mu sonikina beno na yina me tadila lusadusu ya banlongo. ²Na yau, me zaba luzolo na beno ya mbote, mu kena kukiyanisa samuna beno na ntuala ya ba makadonia, na kutubaka ti ku banda mvula me luta, Akaya me kubamaka, mpe vema na beno me kuikimisa bantu mingi kuluta. ³Mu kena kutinda ba mpangi, samu ti luanu na beno ya fuila mpamba ve na mambu yina, mpe mutindu mu tubaka, beno vuanda ya kubongama. ⁴Mu zola ve ti kana me zieta na ba makedonia, bosi ba kuta beno ya kubongama ve, beto ke kufua nsoni na kivuvu yina, kansi beno ve. ⁵Mu zengaka mbote na kutuamisa ba mpangi kuna na beno, samuna kubongisa nkayilu na beno yina beno silaka, samu ya vuanda ya kukubama na mutindu ya nkayilu ya kusakumunu, kansi ya buimi ve. ⁶Beno zaba, ti yina kena kuna fioti ke yonzika fioti, mpe yina kena kuna mingi ke yonzika mingi. ⁷Bika muntu muntu pesa mutindu yandi me zengila na ntima na yandi, na kiadi ve, na kutatimisa ve; samu Tata Nzambi ke zolaka yina ke pesaka na kiese. ⁸Mpe Tata Nzambi lenda fulusa beno na nlemvo ya mutindu nionso, samu ti, ata bilumbu nionso beno kele na bima yina ke yangidika ba nsatu na beno, kansi beno baka diaka ya mingi samuna kisalu na beno ya mbote, ⁹mutindu ya sonamaka: yandi muangisaka, yandi pesaka na ba mputu; Lunungu na yandi ke sikilaka ba mvula na ba mvula. ¹⁰Yina ke pesaka nkuna na nkuni, mpe dimpa samuna madia na yandi, ke pesa beno, ke funisa nkuna, mpe yandi ke funisa mbutu ya lunungu na beno. ¹¹Beno ke vuamisua na nionso, samuna minkayilu ya mpila na mpila ke pesama matondo na Tata Nzambi. ¹²Samu lusadusu ya bima yina kele ve ti ya sadisa bansatu ya ba nlongo kaka, kansi yau kele into ya nene ya kuvutudila matondo mingi na Tata Nzambi. ¹³Na ntangu ba kena kubaka mfunu ya lusadusu yayi ba kele na kimbangi na yau, ba kena kuzitisa Tata Nzambi na kutumama na beno na kisalu ya Masonukua ya Nlongo ya Klisto, mpe na kinkayila na beno na ntadisi ya bau na ya bantu nionso; ¹⁴ba ke sambidilaka beno, mpe ba ke zolaka beno samuna nlemvo ya nene ya Tata Nzambi kele na beno. ¹⁵Ma tondo vutuka na Tata Nzambi samuna nkayilu na yandi ya kuluta kitezo.

10 ¹Munu Paulu, kena kuleba beno, na nlembami mpe na mambote ya Klisto, mu ke kikululaka ntangu mu kele na beno, kansi mu kele kibakala ntangu me tatukila na beno, ²me lombana na beno, ntangu mu ke vuanda vana, beno tatimisa munu ve na kuvutukila kibakala yayi na kivuvu, yina mu fueti sala na ba yankaka kena kutala beto ke kanisaka ti beto ke tambulaka bonso kele nsuni. ³Kana beto kena kutambula na nsuni, beto ke nuanaka mutindu kele kinsunu ve. ⁴Samu binuaninu beto ke nuaninaka kele ya kinsuni ve; kansi ya kele na kilendo ya Tata Nzambi, samuna kutulula ba inzo ya kusiana. ⁵Beto kene kutulula ba ngindu mpe nionso ya inda ke tediminaka nzayilu ya Tata Nzambi, mpe beto kena kusingika mabanza nionso na kutumamina Klisto. ⁶Beto kele ya kukubama na ku pesa kitumbu na kukolama nionso; ntangu kutumama na beno ke lunga. ⁷Beno ke talaka yina ke monikaka! Kana muntu ke kitudilaka kivuvu ti yandi kele ya Klisto, bika yandi tuba kati na yandi mosi, lokola yandi kele ya Klisto, beto mpe beto kele ya Klisto. ⁸Mpe ntangu mu ke luta kukiyana na kilendo Mfumu pesaka beto na kutunga beno, kansi samuna ku bebisa beno ve, mu ke monina yau nsoni ve, ⁹samu beno banza ti mu zola pamuna beno na mikanda na munu. samu ba ketubaka ti mikanda na yandi kele ya nduengoso mpe ya ngolo; ¹⁰kansi na kumona yandi na meso, yandi kele ya kulebakana mpe mpovolo na yandi kele ya kutondua ve. ¹¹Bika muntu kena kutuba mutindu yina yandi zaba ti mutindu beto kele na mpovolo na mikanda, na ntangu beto kele ve, mutindu yina mpe beto kele na mavanga na beto, ntangu beto kele vana. ¹²Beto lenda kukifuanisa ve to kukitezikisa ve na ba yankaka kena kukisonga bau mosi. Kansi, na kukitezikisa na kitezolo ya bau mpe na kukifuanikisa na bau mosi, bau kele na nduka ve. ¹³Samuna beto, beto zola kukiyana ve na nganda ya kitezolo nionso; beto ke baka kitezo yina Tata Nzambi tezilaka beto samuna kukuma na kisika beno vuandaka. ¹⁴Beto kelutaka bandilu na beto ve, bonso ti beto kuizaka na beno ve; samu beto kuminaka beno na Nsangu ya Mbote ya Klisto. ¹⁵Ya kele ve ti beto kekukiyana kulutula kitezo ya bisalu ya bantu yankaka, kansi na kivuvu ti kiminu na beno kena kubuelama, kena kukula diaka kati na beno mutindu ba zengilaka beto, ¹⁶mpe kusamuna Nsangu ya Mbote kuluta insi na beno, kukondua kukiyana samuna yina salamaka na nzengolo bakamaka na ba yankaka. ¹⁷Bika muntu yina kekukiyana, yandi kiyana na Mfumu. ¹⁸Samu muntu yina kele ya kufuana, yandi ke kukimonisaka yandi mosi, mpe Mfumu ke tindaka yandi.

¹Oh! kana beno zola vibidila fibizengi na munu! kansi beno vibidila munu! ²Samu kimpala kena munu samuna beno kele kimpala ya Tata Nzambi, samu mu zodilaka beno bakala mosi kaka, samuna kumonisa beno na Klisto bonso ndumba ya kuvedila. ³Na nionso, lokola nioka vunaka Eva na nduka na yandi, mu kena kumona wonga ti mabanza na beno lenda bivusua mpe beno katuka na kinkuikizi ya Klisto. ⁴Samu, kana muntu me kuiza longa beno Klito yankaka yina beto longaka beno ve, to kana beno me baka Mpeve yankaka yina beno bakaka ve, to Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka ve, buna beno me toma vibidila yau. ⁵Kansi mu banza ti mpamba kuandi mu vuandaka na insi ya bantumua ya nene. ⁶Kana mu zaba ve mutindu ya kutubila, kansi mu kele na nzayilu, mpe beto monisaka beno yau na mambu nionso. ⁷To disumu mu volaka, na kukiya samu beno zangulua, mu longaka beno na mbongo ve Nsangu ya Mbote ya Tata Nzambi e? ⁸Mu sansumunaka mabundu yankaka, na ku bakaka nfutu kena katuka na bau, samuna kusadisa beno. ⁹Mpe ntangu mu vuandaka kuna na beno, kana nsatu ya kima, mu sadusuaka na muntu ve; ba mpangi katukaka na Makedonia kuizaka sadisa munu na yina vuandaka kondua munu. Na mambu nionso mu zolaka kuvuanda na kiyekua ya muntu ve, mpe mu ke tatamana kuvuandila mutindu yina. ¹⁰Na kedika ya Klisto kele na munu, me tuba ti luyanu kele na munu na bitini ya Akakya, lenda katulua ve. ¹¹Samuna inki e? Samu mu ke zolaka beno ve? Tata Nzambi me zaba yau! ¹²Kansi yina mu kena kusalaka, mu ke tatamana kusala yau samuna kukatula kibila na bau ke sosaka kibila, samu ba mona bau bonso beto na mambu yina ba kena kukiya. ¹³Bantu yina kele ba ntumua ya luvunu, bisadi ya bunkita, ba me kikitulaka ba ntumua ya Klisto. ¹⁴Mpe beto kena kuyituka yau ve, samu yandi mosi Satana ke kitukaka mbasi ya kukia. ¹⁵Na yau, ya kele ya kuyituka ve ti bisielo na yandi mpe ke kitukaka bisielo ya lunungu. Nsukulu na bau ke vuanda mutindu kele mavanga na bau. ¹⁶Mu kena kuvutukila yau, muntu mona munu ve ti mu kele na buzengi; kana ve, beno yamba munu bonso kizengi, samu mu kukiya mpe fioti. ¹⁷Yina mu kena kutuba, na kivuvu samu mu baka diambu ya kukiya, mpe mu kena kutuba yau na mutindu ya Mfumu, kansi bonso na buzengi. ¹⁸Samu bantu mingi kena kukiya na nsuni, mu ke kukiya mpe. ¹⁹Samu na luzolo beno kele nguka, kena kuvibidila bayina kele na buzengi. ²⁰Kana muntu me kitula beno minanga, kana muntu me kudia beno, kana muntu me kanga beno kinkole, kana muntu kena kukizangula, kana muntu me bula beno na ilungi, beno vibidila yandi. ²¹Mu kena kumona nsoni na kutuba ti beto monisaka kulebaka. Kansi kana muntu lendaka sala diambu na kibakala, munu mpe mu lendaka sala yau na kibakala, mu kena kutubila yau na buzengi! ²²Bau kele ba Ebeleo e? munu mpe. Bau kele ba Isaeli e? munu mpe. Bau kele nkuna ya Abalahami e? Munu mpe. ²³Bau kele bisielo ya Klisto e? Mu kena kutuba bonso me lauka. Munu me lutila: me lutila na bisalu, me lutila na kubulua bikoti, me lutila na kulozua na boloko, me lutila na bionza ya mfuimu, ²⁴Mu bakaka mbala tanu ba yudayo bulaka munu makumi iya katula mosi, ²⁵ba bulaka munu bikoti nkumbu tatu, mbala mosi ba losilaka munu mabanga, nkumbu tatu mudindaka na maza, mu lutasaka kilumbu mosi na mpimpa mosi na mpinda ya imbu. ²⁶Ntangu nionso kaka na nzietilo, mu vuandaka na kisumbula na kati ya nzadi, kisumbula na ntuala ya bimpumbulu, kisumbula na ntuala ya bantu ya insi na munu, kisumbula na ntuala ya ba pakanu, kisumbula na ba mbanza, kisumbula na makanga, kisumbula na imbu, kisumbula kati ya ba mpangi ya luvunu. ²⁷Mu vuandaka na ksalu mpe na mpasi, mbala mingi na kukaya meso, na nsatu mpe na mpuina, na mumina nsoki ntangu ka ntangu, na kiozi mpe na kukondua mvuatu. ²⁸Mpe na kutubila kima yankaka ve, konso kilumbu ya kuvuutua na mayindu samuna mabundu nionso. ²⁹Na kele ya kulebakana, samu mu lebakana ve? Nani me kubua, samu mu kuama nima ve? ³⁰Kana mu lenda kukiya, mu ke kukiya na kulebakana na munu! ³¹Nzambi, yandi kele Tata ya Mfumu yesu Klisto, mpe yandi kele ya kuzitusua ba mvula na ba mvula, me zaba ti mu kena kuvuna ve! ³²Na Damasiko, nyadi tindamaka na ntinu Aleta na kenga mbanza ya bantu ya Damasiko, samu ba kanga munu, ³³kansi ba kotisaka munu na kitunga mpe ba kitisaka munu na nela, ba kulumunaka munu na kibaka, mpe mu tinaka na maboko na yandi.

12

¹Mu fueti kukiya....Kansi ya ke kuandi mbote ve. Mu ke kuiza na mona meso mpe na ba nsongolo ya Mfumu. ²Me zaba muntu mosi kele kati na Klisto, ba mvula kumi na iya me luta, yandi zanguluuka ti na dizulu ya tatu (kana ya vuandaka na nzutu na yandi, mu zaba ve, kana na nganda ya nzutu na yandi, mu zaba ve, Tata Nzambi me zaba). ³Mpe me zaba ti muntu yina (kana ya vuandaka na nzutu na yandi to na zutu na yandi ve, mu zaba ve, Tata Nzambi me zaba yau) ⁴zanguluuka na paladiso, mpe yandi kuwaka mambu ya ngitukulu yina kele ve na luve na muntu samuna kubangula yau. ⁵Mu ke kukiya samuna muntu ya mutindu yina, kansi na munu mosi mu lenda kukiya ve, kana na kulebakana na munu ve. ⁶Kana me zola kukiya, mu ke vuanda kizengi ve, samu mu ke tuba kedika; kansi me manga munu, samu muntu mosi ve na yina me tadila mambu na munu yandi vuanda ya kuzanguka na yina yandi kena kumona na munu, to na yina yandi kena kuwa na munu. ⁷Mpe samu mu kukitumpidika ve na nzayikusu yayi ya nene, mbasi ya Satana tulaka munu nsende na nzutu, samuna kunuika munu mpema mpe kukakidila munu mu kukizangula ve. ⁸Nkumbu tatu mu bombidilaka Mfumu ya kutatula yandi na munu, ⁹mpe yandi tubilaka munu: Nlemvo na munu me lungana na nge, samu kilendo na munu me kukisama na kulebakana. Mu ke toma kukiya na kiese ya kuluta na kulebakana na munu, Samu ti kilendo ya Klisto sikila na munu. ¹⁰Yau yina samuna Klisto, mu kena kuyangalala na kulebakana, na mfingulu, na ba mpasi, na nzomono, na kukuama; samu na ntangu mu kele ya kulebakana, ntangu yina mu kele na ngolo. ¹¹Mu vuandaka zoba na kusonika mutindu yina: kansi beno tatimisaka munu na kusala yau. Nzoka, beno nde zolaka tindama munu, samu mpamba kuandi mu kele fi muntu na ntuala ya ba ntumua ya nene, ata mu kele mpamba. ¹²Bidimbu ya kintumua na munu monanaka kati na beno: mvibuduldu na ba ntontolo nionso, bidimbu, mangitukulu mpe bimangu. ¹³Na inki diambu mabundu yankaka monaka beno mfunu mingi ve, samuna kukondua kubaka kiyeko na beno e? Beno lemvukila munu na imbi yina. ¹⁴Beno tala, mbala yayi ya tatu me kubama kukuiza na beno, mpe mu ke vuanda na kiyeko na beno

ve; samu mu kele na mfunu ya bima na beno ve, kansi mu kele na mfunu ya beno mosi. Bana ve ke yonzika mbongo samuna bibuti na bau, kansi bibuti samuna bana na bau.¹⁵ Samuna munu, na luzolo mingi mu ke pesa mpe kukipesa samuna miela na beno, Kana me zola beno mingi, fioti kaka beno ke zola munu.¹⁶ Diambu ve, mu vuandaka na kiyekua na beno ve, kansi lokola mu kele na nduka, mu sadilaka bunkita! ¹⁷Ba yina mu tindaka, mu bakaka ndandu na mosi na bau e? ¹⁸Mu tindilaka Tito na mpangi ba kuiza na beno, inki kima Tito lombaka beno e? Beto tambulaka na mpeve mosi ve, bitambi mosi ve beto diatilaka e?¹⁹ Ku banda ntama beno kena ku banzati beto kena kukitanina na ntadisi na beno. beto kena kutuba kati na Klisto na ntuala ya Tata Nzambi; mpe nionso beto kena kutuba, kele samuna kutunga beno.²⁰ Wonga kele na munu, ntangu mu ke vutuka, mu kuta beno ve mutindu mu kena kuzodila, mpe mu mosi mu vuanda ve mutindu beno kena kuzodila. Wonga ya kukuta minzonza, kimpala, nganzi ya kuluta, makani ya imbi, ba mpova ya imbi, ba mpova ya luvunu, kitumpidika, mvualangani. ²¹Wonga kele na munu, ntangu mu ke kuiza, Tata Nzambi lenda yinimisa munu diaka samuna beno, mpe mu ke vuanda na kiadi samuna ba yina tuamaka nata masumu mpe ba vilulaka madiela na bau ve na nsumukunu yina ya luyangulu, ya kisuzu, mpe ya mvambasani yina ba kukipesaka.

13 ¹Ngizulu yayi ya tatu mu kena kuiza, na beno. Beto ke bongisa mambu nionso na ntuala ba mbangi tatu. ²Ntangu mu vuandaka kuna mbala ya zole, mu tubaka, mpe bubu yayi mu kele na beno ve mu kena kutuba na diaka na ba yina tuamaka kusumuka mpe na ba yankaka ti, kana me vutukila beno, mu ke sala ata kima mosi ve.³ samu beno kena kusosa kidimbu ti Klisto tuba kati na munu, yandi kele ya kulebakana ve na ntadisi na beno, kansi yandi kele na kilendo kati na beno. ⁴Samu yandi komuaka na dikuluni na kulebakana na yandi, kansi yandi kele moyo na kilendo ya Tata Nzambi, beto mpe, beto kele ya kulebakana na yandi, mpe beto kele moyo kintuadi na yandi na kilendo ya Tata Nzambi samuna beno. ⁵Beno kitonta beno mosi, samuna kuzaba ti beno kele na kiminu; beno kifiongunina beno mosi. Beno kena kuzaba ve ti Klisto kele na beno? kana ve, beno tontua diaka samuna kuzaba kedika. ⁶Kansi me tula kivuvu ti beno me zaba ti beto tontuaka ve.⁷ Na yau, beto kena kusambila Tata Nzambi ti beno sala imbi ve, samuna kumonana ya kufuana beto mosi ve, kansi samu beno sala yina kele ya bote mpe beto vuanda bonso bantu ya kutontua. ⁸Samu beto kele na kilendo ya ku kakidila kedika ve; kansi beto ke sadilaka kedika. ⁹Beto ke yangalalaka ntangu bekele ya kulebakana, kensi beno kele ngolo; mpe yina beto kena ku lombana na tusambulu na beno, kele ku sungama na beno. ¹⁰Yau yina, lokola me tatukila beno, me sonikina beno mambu yina samu mu vuanda kibakala ve mutindu kele kilendo mu bakaka na Mfumu samuna kutunga kansi kutulula ve.¹¹ Ba mpangi, yankaka ya kutuba, beno yangalala, beno sungama, beno bombua, beno vuanda diela mosi, beno zinga na yenge, mpe Tata kele Nzambi ya zola ke vuanda na beno. ¹²Beno pesana mbote ya mfibulu ya nlongo beno na beno.¹³ Ba nlongo nionso me pesa beno mbote. ¹⁴Bika nlemvo ya Mfumu Yesu Klisto, zola ya Tata Nzambi, mpe kintuadi na Mpeve ya Nlongo vuanda na beno nionso!

Galatians

1

¹Ntumua Paulu (ntumua ya bantu to ya muntu ve, kansi ya Yesu Klisto mpe Nzambi Tata, yina futumunaka yandi na bafua) ²mpe bampangi nionso kele na munu, na mabundu ya yinsi ya Ngalatia³ Nlemvo vuanda na beno mpe ngemba ya Nzambi Tata na beto mpe ya Mfumu Yesu Klisto, ⁴yina kudipesaka samuna masumu na beto, samuna kukula beto na ntangu yayi ya yimbi na mutindu kele luzolo ya Nzambi mpe Tata na beto. ⁵Na yandi nkembo mvula ya bamvula na mvula.⁶ Mu kena kuyituka ti beno me tatukila nsuala nsualu yina bokilaka beno na nlemvo ya Klisto. Mu kena kuyituka ti beno me baluka na nsangu ya mbote ya nkaka. ⁷Yayi ya zola tuba ve ti nsangu ya mbote ya nkaka, kansi nde kati na beno bantu ya nkaka kena kutula mvualangani mpe bakena zola balula nsangu ya mbote ya Klisto.⁸ Kansi ata beto, to mbasi ya dizulu, lendaka longa beno nsangu ya mbote ya nkaka yina beto longaka beno ve, yandi singua. ⁹Mutindu beto tubaka na ntuala, na yau malu malu yayi mu kena kuvutukila yau." Kana muntu me longa beno nsangu ya mbote yina beto longaka beno ve, yandi singua". ¹⁰Kansi malu malu yayi nini mu kena kusosa, bantu ndima munu to Nzambi e? mu kena kososa kuyangidika bantu e? Kana mu kena kusosa kuyangidika bantu, mu kele kisadi ya Klisto ve.¹¹ Na yau mpangi, mu zola beno zaba ti nsangu ya mbote mu longaka ya kele ya bantu ya mpamba ve. ¹²Mu bakaka yau na bantu mosi ve, ba longaka munu yau ve. Na kutubila mutindu ya nkaka, mu bakaka yau na nzayikusu ya yesu Klisto.¹³ Benoit kuwaka bantu kutubila luzingu na munu ya ntama na kiyudeyo, mutindu mu vuandaka zoma dibundu ya Nzambi mpe kubebisa yau. ¹⁴Mu tatamanaka na kiyudeyo kuluta mbandu ya bantu ya nkangu na munu. Mu vuandaka na mpinda ya kinkulu ya batata na munu.¹⁵ Kansi ya yangidikaka Nzambi na kusola(kupona) munu kubanda na kivumu ya mama na munu. Yandi bokilaka munu na nlemvo n'andi ¹⁶samuna kumonisa Muana n'andi na munu, samu mu longa Nsangu ya Mbote na bapakanu (bapaien). Mu yuvulaka nduengoso na nsuni ve na menga ve. ¹⁷Mu kuendaka na Yelusalemi ve na bayina tekidilaka munu na kintumua. Kansi mu kuendaka na Alabia mpe mu vutukaka na Damasiko.¹⁸ Bosi na manima bamvula tatu, mu kuendaka na Yelusalemi samuna kuzaba Kefa (kefala), mpe mu vuandaka na yandi bilumbu kumi na tanu. ¹⁹Kansi mu monaka ata ntumua mosi ve na kati na bau, katula kaka Yakobi mpangi ya Mfumu. ²⁰Kedika na ntuala Nzambi, na nionso mu kena kusunika beno, mu kena kuvuna ve.²¹ Na kulandakana, mu kuendaka na bizunga ya Silia mpe kilikia. ²²Mu vuandaka zabakana kaka ve na mabundu ya kizunga ya Yuda vuandaka na na Klisto. ²³Kansi ya vuandaka kaka kuwa:" muntu yina vuandaka zoma beto na bantangu ya nkaka kena kulonga kiminu yina yandi vuandaka bebisa. ²⁴Ba kembisaka Nzambi samuna munu.

2 ¹Mvula kumi na iya lutaka, mu vutukaka diaka na Yelusalemi na Balanaba, nataka diaka Tito kintuadi na yandi. ²Mu kuendaka samu mu bakaka nsongolo na Nzambi tubilaka munu kuenda kuna. mu vuandaka sasila bau Nsangu ya Mbote yina mu vuandaka samunina bapakanu, Kansi na pembeni mu tubilaka bntu yina ya kuzabakana vuandaka tuadisa. Mu zolaka vuanda na kivuvu ya kuzaula ve, to ya kuzaula mpamba ve. ³Na Tito mpe nkundi ya Elene yina vuandaka na munu, tatimisaka yandi ve ti yandi zengua kaka, ⁴mpeleko bampangi ya luvunu tindamaka na kinsueki samuna ku neka kimpuanza na beto yina beto kele na yau na Klisto Yesu. Bau zolaka kumisa beto minanga ya minsiku. ⁵Beto pesaka bau ata fintangu mosi ve, Samu ti kedika ya Nsangu ya Mbote lenda sobua ata fioti ve samuna beto. ⁶Kansi bantu yina vuandaka tuba ti bau ikele mintuadisi bau nataka kima ve. Yina bau vuandaka ya nataka kima ve. Nzambi ketalaka yilungi ya muntu ve. ⁷Bau bakusaka ti mu kele ya kubokulua samuna kulonga Nsangu ya Mbote na bayina kele ya kuzengua ve, mutindu mosi Petelo bokuluaka samuna kulonga Nsangu ya Mbote na bayina ya kuzengua, ⁸samu, Nzambi mosi kaka yina salaka na Petelo samuna bayina ya kuzengua, kena kusala mpe kati na munu samuna bapakanu. ⁹Ntangu babakusaka nlemvo ya Nzambi yina ba pesaka munu, Yakobi, Petelo, Yoane zabakanaka bonso malunzi, ba pesaka beto mbote, na Balanaba na munu, na kisinsu ya kutambudila, samu ti beto kuenda na bapakanu mpe bau na bayina kele ya kuzengua. ¹⁰Ba zabisaka beto mpe ti beto bambukila bamputu moyo, munu kele na nsatu ya ngolo ya kusala yau. ¹¹Ntangu Kefa kuizaka na Antiokia, mu tediminaka yandi samu yandi vuandaka ya kubedusua. ¹²Na ntuala ti ndambu ya bantu tindamaka na Yakobi kuiza, Petelo vuandaka kudia na bapakanu. Kansi ntangu bantu yina kuizaka, yandi bikaka kudia mpe yandi tatukilaka bapakanu, samuna wonga ya bantu yina vuandaka ya kuzengua. ¹³Diaka, bayuda ya nkaka yina bikanaka vukanaka na disu na insi ya dititi na Kefa, samu Balanaba kudikotisa na disu na insi ya dititi ya bau. ¹⁴Kansi ntangu mu bakusaka ti yandi kena kulanda diaka kedika ya Nsangu ya Mbote ve, mu tubaka na Kefa na ntuala ya bau nionso: "Kana ngeye kele muyuda, kena kuzinga bonso bapaganu kansi na kiyuda ve, samuna nini nge ke tatimisa bapakanu na kuzinga lokola bayuda?" ¹⁵Beto yayi kele bayada ya kubutukila kansi bapakanu minsumuki ve, ¹⁶beto me zaba ti muntu mosi ve ke nungusua na bisalu ya nsiku kansi na kiminu na Yesu Klisto. Beto kuizaka na kiminu na Klisto Yesu, samu beto nungusua na nzila ya kiminu na Klisto kansi na nzila ya bisalu ya nsiku ve; samu muntu mosi ve lendaka nungusua na bisalu ya nsiku. ¹⁷¹⁸¹⁹Kansi kana ntangu beto kena sosa Nzambi samu yandi nungisa beto na Klisto, beto kena kudimona minsumuki, nga Klisto me kuma kisadi ya masumu e? Ve, ya kele mutindu yina ve! Samu kana me tunga diaka nsadulu ya nsiku yina mu tululaka, me kudi monisa munu mosi mvondi ya nsiku. Na nsiku muke ya kufua na nsiku, samu mu zinga samuna Nzambi. ²⁰²¹Mu komuaka na dikulunsi na Klisto. Munu ve kena kuzinga kansi Klisto kena kuzinga kati na munu, mpe luzingu mu kena kuzinga bubu yayi na nsuni, mu kena kuzinga na kiminu kati na Muana ya Nzambi, yina zolaka munu mpe kudipesaka yindi mosi samuna munu. Mu kena kulosa ve nlemvo n'andi, samu kana lunungu kele na nsiku, buna Klisto kufuaka mpamba.

3

¹Beno bangalatia bizengi, nani me vukumuna beno e? Nsongolo ya Yesu Klisto komuaka na dikulunsi ba monisaka beno kele ya mbote! ²Diambu mosi mu zolaka zaba na beno. MPeve beno tambulaka (bakaka) na mavanga ya nsiku to beno ndimaka yina beno kuwaka e? ³Inki bizengi beno kele? Na nini beno bandaka, na mpeve samuna kumanisina na nsuni e? ⁴Mpasi ya mpamba kuani beno monaka na bamambu'ango, inga ya vuandaka ya mpamba e? ⁵Mutindu mosi, yina pesaka beno Mpeve mpe yina salaka mambu ya n'ene na kati na beno, yandi salaka yau na bisalu ya nsiku to na nguilu ya kiminu? ⁶Lokola: "Abalayama kuikilaka na Nzambi mpe yandi bikuaka ya lunungu", ⁷beno zaba ti bayina me ndima kele bana ya Abalayama. ⁸Masonukua bongisaka ti Nzambi ke nungisa bapakanu na kiminu. Nsangu ya Mbote samunuaka ntete na Abalayama: "na nge makanda nionso ke sakumunua na nge". ⁹Yau yina, bayina kele na mini me sakumunua kintuadi na Abalayama vuandaka na kiminu. ¹⁰¹¹¹²Bayina ke tulaka kivuvu na bisalu(mavanga) ya nsiku, kele na insi ya nsingulu, samu ya me sonamaka: "Yandi singua muntu yina ke zinga ve mutindu ya sonamaka na mukanda ya nsiku, mpe ke sadilaka yau ve". Bubu yayi, ya me monana mbote ti Nzambi ke nungisaka muntu na nsiku ve samu: "muntu ya lunugu kezinga na kiminu". Nsiku ke katukaka na kiminu ve, kansi: "Yina ke tumamaka na mambu ya nsiku ke zinga na minsiku". ¹³Klisto kulaka beto na nsingulu ya nsiku ntangu yandi kumaka nsingulu samuna beto, samu ya me sonamaka: "Yandi singua yina ke komua na inti". ¹⁴Dituku vuandaka ti lusakumunu yina vuandaka na zulu ya Abalayama ya kukisama na bapakanu na Klisto Yesu, samu ti beto baka nsilulu ya mpeve na kiminu. ¹⁵Bampangi, mu kena kutuba mutindu kele bifu ya bantu. Bonso kaka nguizani ya bantu kele, muntu ve lenda vunza (katula) nsilulu ya Nzambi to ku buela diambu mosi kati na yau. ¹⁶Na yau nsilulu pesamaka na Abalayama na nkuna n'andi. Ba tubaka ve ti: "bankuna", bonso ya kele mingi, kansi na mosi kaka: "na nkuna na nge", kele Klisto. ¹⁷Na ntangu yayi me tuba mutindu yayi. Luwawanu ya nsilulu yina Nambi ndimaka lenda katulua na nsiku ve yina kuizaka na manima ya bamvula nkama yiya na makumi tatu (430). ¹⁸Samu kana difua kuizaka na nzila ya nsiku, ya lendaka kuizila diaka na nzila ya nsiku ve, kansi Nzambi pesaka na kimpuanza difua na Abalayama na nzila ya nsilulu. ¹⁹Samuna inki nsiku tuluaka e? Ya buelamaka samuna ntulumunu, tii na ngizulu ya nkuna ya Abalayama yina bapesaka nsilulu, mpe nsiku tanguaka na bambasi na nzila ya n'wawisi. ²⁰Ntangu yayi, n'wawisi ke vuandaka na kati ya kuluta muntu mosi (bantu zole to kuluta), kansi Nzambi kele kaka yandi mosi. ²¹Na yau, nsiku ke tediminaka bansilulu ya Nzambi e? Ve! Samu kana nsiku yina lenda pesa luzingu me pesamaka, nga lunungu zolaka kuizila na nzila ya nsiku yayi. ²²Kansi, Masonukua tulaka nionso na yinsi ya disumu. Na yau, nsilulu ya Nzambi kele kukula beto na nzila lukuiuku na Yesu Klisto pesamaka na bayina ke ndimaka. ²³²⁴²⁵²⁶Kansi tekila kiminu na Jesu, beto vuandaka ya kukangama mpe ya kulundua na nsiku tii na nzayikusu ya kiminu. Na yau, nsiku

kitukaka nkengi na beto tii ngizulu ya ntangu ya Klisto samu beto nungusua na kiminu. Lokola kiminu kele awa, beto kele diaka na insi ya kimfumu ya nkengi ve. Samu beno nionso kele bana ya Nzambi na nzila ya Klisto Yesu.²⁷ Beno nionso yayi botukuaka na Klisto, beno me vuataka Klisto.²⁸ Muyuda na elene, n'nanga, muntu ya kimpuanza, bakala, nkento, kele diaka ve, samu beno nionso kele mosi, na Klisto Yesu.²⁹ Kana beno kele ya Klisto, buna beno kele nkuna ya Abalayama, mimvingidi ya nsilulu.

4¹ Me tuba ti lokola mvingidi kele muana, yandi kele disuasuni na n'nanga, ata ko yandi me kuvua bima nionso,² yandi ke kaka na insi ya bansansi mpe minkebi ya bima tii ntangu zengaka tata n'andi ke kuka.³ Beto mpe, ntangu beto vuandaka bana, beto vuandaka ya kukangama na bamambu ya yinza.⁴ Kansi ntangu kilokula zenguaka kukaka, Nzambi tindaka Muana n'andi, butukaka na nkento, butukaka na insi ya nsiku,⁵ yandi salaka mutindu yina samuna kukula bayina vuandaka na insi ya nsiku, samu beto baka kimuana.⁶ Samu beno ke bana, Nzambi tindaka Mpeve ya Muana n'andi kati ya bantima na beto, mpeve kena kuboka: "Aba, Tata".⁷ Samuna yau, beno ke diaka min'nanga ve kansi bana, mpe kana beno kele bana, buna beno kele mvingidi ya difua na Nzambi.

Ephesians

1

¹ Polo, ntumua ya Klisto Yesu na luzolo ya Nzambi, na banlongo ya Nzambi na Efeso mpe bakuikami na Klisto Yesu.² Bika nlemvo mpe yenge ya Nzambi, Tata na beto mpe Tata na Mfumu na beto Yesu Klisto vuanda na beno.³ Bika Nzambi mpe Tata ya Mfumu Yesu Klisto zitusa! Yandi sakumunaka beto na bansakumunu ya kimpeve na bifulu ya mazulu na Klisto.⁴ Nzambi ponaka beto kati na yandi banda na mbadukulu ya yinza, samu beto vuanda nlongo mpe kukondua nsembolo na meso na yandi.⁵ Nzambi kubikaka beto samu beto kuma bana na nzila ya Yesu Klisto, na nzolakani ya nlemvo na yandi.⁶ Kimuana na beto tukisaka nzitusu ya nlemvo na yandi ya nkembo, yina yandi kabudilaka beto na yina zolaka beto.⁷ Na Yesu Klisto, beto bakaka nkudulu na menga na yandi mpe ngiambudulu ya masumu, mutindu ya bimvuama ya nlemvo na yandi.⁸ Yandi dukulaka nlemvo yina na beto na nduenga nionso mpe na nduka.⁹ Nzambi zabisaka beto mansueki ya luzolo na yandi mutindu yandi zoninaka, mpe yina yandi monikisaka na Klisto.¹⁰ Lukanu ya Klisto vuandaka samu ti, na nsukulu ya ntangu, yandi kubikisa bima nionso na zulu pe na ntoto na yinsi ya Mfumu mosi, na Klisto.¹¹ Na Klisto beto biekuaka mimvingidi ya difua. Ya kubukuaka samuna beto na lukanu ya yina salaka bima nionso na lukanu ya luzolo na yandi.¹² Nzambi biekuaka beto mimvingidi ya difua samu beto vuanda yantete na kubaka kivuvu ya kusikalala na Klisto. Na nzila yina beto ke vuanda samu na nzitusu ya nkembo na yandi.¹³ Na Klisto, beno mpe, ntangu beno kuwaka mambu ya kieleka, nsangu ya mbote ya mpulusu, mpe beno lekilaka yandi kiminu mpe beno bakaka kidimbu ya Mpeve ya Nlongo yina ba sidikilaka beno.¹⁴ Mpeve ya Nlongo kele difua na beto ya kusikalala ti beto ke tambula yawu mbote na nzitusu ya nkembo na yandi.¹⁵ Na yawu, banda ntangu munu kuwaka yina me tadila kiminu na beno na Mfumu Yesu Klisto mpe luzolo na beno na banlongo ya Nzambi,¹⁶ mu tatamanaka kuvutula matondo na Nzambi samu na beno na bansambulu na munu.¹⁷ Bika Nzambi ya Mfumu Yesu Klisto, Tata ya nkembo, pesa beno mpeve ya nduenga pe ya nzayikusu na mpisulu na yandi.¹⁸ Bika meso ya ntima na beno ya kienzulua samu beno zaba nini kele kivuvu ya kusikalala yina beno bakuduluaka, mpe bimvuama ya difua na yandi ya nkembo na kati ya banlongo nionso ya Nzambi.¹⁹ Mpe mukena kulomba na bansambulu na munu beno zaba lulendo ya nene-nene na yandi na beto lekilaka yandi kiminu, na mutindu kele mavanga na yandi ke salaka na ngolo na yandi ya nene.²⁰ Na lulendo yina kaka Nzambi salaka na Klisto ntangu yandi fulukisaka yandi na bafua mpe yandi vuandisaka yandi na diboko ya lubakala na bifula ya mazulu.²¹ Yandi vuandisaka Klisto na ntandu ya ngiandulu nionso, na kikulutu, na lulendo, na kimfumu, mpe nkumbu nionso me zabana. Klisto ke yadila na ntangu yayi kaka ve, kansi mpe na yina ke kuiza.²² Nzambi salaka bima nionso na yinsi ya makulu ya Klisto mpe yandi pesaka yandi na dibundu lokola nkulutu na ntandu ya bima nionso.²³ Dibundu kele nzutu na yandi, nzadulu ya yandi yina kele nionso na batu nionso.

2

¹ Kansi na yina me tala beno, beno vuandaka ya kufua na bantiakulu na beno ya nsiku mpe na masumu na beno.² Beno vuandaka tambula kati na yawu mutindu kele mavanga ya yinza yayi. Beno landaka nkulutu ya bimfumu ya mpeve. Yakele mpeve ya mutu yina ke salaka kati na bana yina ke tumamanaka ve.³ Na ntama, beno nionso vuandaka kintuadi na bayina ke lekaka kiminu ve. Beto vuandaka sala yina kele kintuadi na banzinunu ya yimbi ya musuni na beto. Beto vuandaka sala mabanza ya musuni; beto vuandaka bana ya nganzi lokola ba yankaka.⁴ Kansi Nzambi kele na nkenda mingi samuna luzolo na yandi ya nene yina yandi zolaka beto.⁵ Ntangu beto vuandaka ya kufua na bantiakulu na beto, yandi nataka beto na luzingu ya yimpa kintuadi na Klisto - na nlemvo na yandi beno bakaka mpulusu.⁶ Nzambi fulukisaka beto nionso mpe vuandisaka beto na bifulu ya mazulu na Klisto Yesu,⁷ samuna bamvula ke kuiza, yandi monisa beto kimvuama ya nene ya nlemvo na yandi, na nzila ya mambote ya Klisto Yesu.⁸ Pamba ve, beno bakaka mpulusu na nlemvo na nzila ya kiminu, mpe ya katukaka na beno ve, yakele nkayilu ya Nzambi,⁹ yakele ve na mavanga samu ti mutu mosi ve kukiyana.¹⁰ Samuti beto kele bivangu ya Nzambi, semuaka na Yesu Klisto samuna ku sala mavanga ya mbote yina Nzambi kubikilaka beto banda ntama, samu beto tambula na yawu.¹¹ Beno bambuka moyo ti na ntama, beno vuandaka ve bayuda na musuni. Bake bokilaka beno "batu yaku zengua ve" na yina bake bokilaka "kuzenga" na

musuni, salamaka na maboko ya batu.¹²Samu na ntangu yina, beno vuandaka yaku vambana na Klisto. Beno vuandaka banzenza na nkangu ya Isaeli. Beno vuandaka banzenza na baluwawanu ya nsilulu. Beno vuandaka na kivuvu ve na yina me tala mbazi. Beno vuandaka na Nzambi ve na yinza.¹³Kansi na ntangu yayi, na Klisto Yesu, beno yina vuandaka ntama na Nzambi, beno kumaka kintuadi na Nzambi na menga ya Klisto.¹⁴Pamba ve, yandi kele yenge na beto. Vana vuandaka zole yandi salaka yakuma mosi.¹⁵Yandi tululaka na musuni na yandi kibaka ya mpambumunu yina vuandaka vambisa beto : kintantu; ya zona tuba ti yandi katusaka bansikudukusu mpe bansiku samu na ku sala mutu ya yimpa na yandi mosi.¹⁶Yandi salaka yawu samuna kuwizinisa bankangu zole na Nzambi na nzutu mosi na nzila ya dikulusi. Na dikulusi, yandi kufuaka kintatu.¹⁷Yesu kuizaka mpe yandi samunaka beno yenge; na beno vuandaka ntama mpe yenge na bayina vuandaka pembeni.¹⁸Pamba ve, na nzila na Yesu, beto nionso zole kele na yinsua yaku kota na Tata na Mpeve mosi.¹⁹Na yawu, beno yina kele ve bayuda, beno kele diaka ve batu ya nganda mpe banzenza. Kansi, beno me kuma bampangi na bayina bavengulaka samuna Nzambi mpe batu ya dibuta ya Nzambi.²⁰Batungaka beno na lufulu ya bantumua mpe bambikudi. Klisto Yesu vuandaka yandi mosi dibanga ya difuma.²¹Na yandi, yinzo nionso me simbama mpe kena kukula lokolo yinzo ya Nzambi na Mfumu.²²Na yandi beno pe kena kutungua kintuadi lokola yinzo ya Nzambi na Mpeve.

3

¹Samuna yawu munu, Polo, mu kele nkole ya Klisto Yesu samuna beno bapakanu.²Mume kanisa ti beno kuwaka kiyeko ya nlemvo ya Nzambi yina yandi pesaka munu samuna beno.³Muke na kusonika na mutindu ya nzayikusu yina mu bakaka. Yayi keke kedika ya kusuama (disuekama); mu sonikinaka yawu na lukufi na mukanda ya nkaka.⁴Ntangu beno ke tanga yawu, beno lendaka visa mbakusulu na munu na disuekama yayi me tala Klisto.⁵Na bambandu ya nkaka, kieleka yayi zayukusuaka ve na bana ya batu. Kansi na ntangu yayi, yame zayikusua na Mpeve na bantumua na yandi mpe bambikudi yina yandi biekaka.⁶Disuekama yina kele ti bapakanu kele kintuadi na beto mimvingidi ya difua mpe binama ya nzutu. Bakele kintuadi na beto na kati ya nsilulu ya Klisto Yesu na nzila ya nsamu ya mbote.⁷Pamba ve, mume kuma kisadi ya nsamu ya mbote yina na nkayilu ya nlemvo ya Nzambi, pesamaka munu na nzila ya lulendo na yandi yina kesalaka.⁸Nzambi pesaka munu nkayilu yina, ata mume luta fioti na bayina biekuaka samuna Nzambi. Nkayilu yayi kele ti mu fuana samuna na bapakanu nsamu ya mbote ya bimvuama ya nene ya Klisto.⁹Mu fuana kienzula batu nionso na yina me tala ntadulu (lukanu) ya kinsueki ya Nzambi. Yayi kele ntadulu yina Nzambi suekaka na bambandu lutaka, yandi yina salaka bima nionso.¹⁰Ya salamaka mutindu yayi samuti na nzila ya dibundu, mintuadisi mpe bimfumu na bisika ya kuzangama ya mazulu bazaba bampila mingi ya nduenga ya Nzambi.¹¹Yake salama na mutindu ya lukanu ya mvula na mvula yina yandi lungisaka na Klisto Yesu Mfumu na beto.¹²Pamba ve, na Klisto beto kele na kibakala mpe kufinangana (insua ya kukota) na kivuvu samuna kiminu na beto na yandi.¹³Na yawu, muke lombi na beno naku lebakana ve samuna bampasi ya munu samuna beno. Yakele nkembo na beno.¹⁴Samuna diambu yina, mukena kufukama na ntuala ya Tata.¹⁵Na yandi dibuta nionso na dizulu mpe na ntoto me sonukua.¹⁶Muke na kusambila yandi pesa beno, samuna kimvuama ya nkembo na yandi, diluaku yaku vuanda yaku siana na lulendo na nzila ya Mpeve yina kele na beno.¹⁷Mukena kusambila Klisto vuanda na bantima na beno na kiminu. Mukena kusambila beno mena mianzi mpe beno kunua na nzola na yandi.¹⁸Bika mpe vuanda na nzola na yandi, samu beno bakula, mutindu mosi na bankuikizi nionso, nini kele bunkufi, yinda, ntela mpe mpinda ya nzola ya Klisto. Mukena kusambila beno zaba nene ya nzola ya Klisto, yina me lutisa nzayilu nionso.¹⁹Beno sala yawu, samu beno vuanda yaku fuluka na mpulusulu nionso ya Nzambi.²⁰Ntangu yayi, na yina lenda sala mambu nionso, na zulu mingi kuluta yina beto kelomba to kubanza, mutindu ya lulendo na yandi yina kena kusala kati na beto,²¹na yandi vuanda nkembo na dibundu mpe na Klisto Yesu, na bambandu nionso, bilumbu nionso mpe mvimba mvimba. Amen.

4

¹Na yawu, lokola nkole ya Mfumu, muke na kusiamisa beno na kutambula na mutindu yina me fuanakana na mbokolo yina beno tambulaka.²Beno vuandaka na luyinunu nionso, kimpombo mpe mvibudulu. Beno vibasana beno na beno na nzola.³Beno sala nionso naku keba kintuadi ya Mpeve na nsinga ya yenge.⁴Nzutu kele mosi, mpe Mpeve mosi, mutindu kaka beno bokuduluaka na kivuvu mosi.⁵Mpe Mfumu kele mosi, kiminu mosi, mpe mbotokolo mosi.⁶Nzambi mosi mpe Tata ya batu nionso. Yandi kele na ntandu ya batu nionso, na nzila ya batu nionso mpe na batu nionso.⁷Mosi-mosi na beto bakaka nlemvo mutindu kele kitezo ya nkayilu ya Klisto.⁸Mutindu metuba masonukua : "Ntangu yandi tombukaka na mazulu, yandi nataka bankole na kinkole. Yandi pesaka bankayilu na nkangu."Nini zona tuba "yandi tombukaka", kana ve yandi kulumukaka mpe na yinsi ya ntoto?⁹Yina kulumukaka, yandi mpe tombukaka diaka ntama na zulu ya mazulu. Yandi salaka yawu samu yandi lungila na bima nionso.¹⁰Klisto pesaka minkayilu mutindu yayi : bantumua, bambikudi, minsamuni, minkengi mpe minlongi.¹¹Yandi salaka yawu samuna kupesa na banlongo yina mefuana samuna kisalu ya kufuanikisa (kutunga) nzutu ya Klisto.¹²Yandi kena kusala yawu ti beto nionso ke kuma na kiminu mosi mpe na nzayilu ya muana ya Nzambi. Yandi kena kusala yawu ti beto ke yunduka lokola bayina mekumaka na mbokono ya Klisto.¹³Yakele mutindu yina samu beto bika vuanda diaka bana. Yakele pidina samu beto bika natuka na mupepe nionso ya malongi, na nzila ya mayuya ya batu yina kele na mayele ya kufuluka na luvunu.¹⁴Kansi beto ke tubaka kedika na nzola mpe beto kekula na nionso yina metadila yandi yina kele yintu, Klisto.¹⁵Klisto kena ku sangisa banlongo nionso na nzutu mosi. Yandi me tula nionso kintuadi na lusadusu ke pesasanaka mutindu kele kiela na kiela samu ti nzutu yamvimba ya kula mpe ya siamusua na nzola.¹⁶Na yawu, mume tuba mutindu yayi mpe mukena kusiamisa beno kati na Mfumu : Ben

tambula diaka ve lokola ba pakanu yina ketambulaka na mayele na bawu ya lufukulu.¹⁸ Bame baka kitombe na mayele na bawu. Bakele na nganda ya moyo ya Nzambi samuna kukondua kuzaba kele kati na bawu samuna mbalu ya bantima na bawu.¹⁹ Bake monaka nsoni ve. Bakukipesaka na nzinunu mpe nsumukunu na kusala nkukumusuni nionso na vema.²⁰ Kansi mutindu yina ve beno longukilaka Klisto.²¹ Mume banza ti balongisaka beno samu na yandi mutindu kedika kele na Yesu.²² Beno katusa nionso yina kele mbonokono na beno ya ntama, mutu ya ntama yina kena kubivusuaka ba nzinunu ya luvunu.²³ Beno kituka batu ya yimpa na mayele na beno.²⁴ Beno vuata mutu ya yimpa yina kele mutindu kele Nzambi na lunungu mpe nlongo ya kedika.²⁵ Na yawu, beno vula yimbi nionso ya mutindu na mutindu. "Beni tuba kedika mutu na mutu na muninga na yandi," samu ti beto kele babilala ya ntuali.²⁶ "Kana beno me fuema beno vola masumu ve." Beni bika ve nganzi ti ntangu ke kota.²⁷ Beni bika pesa nzila na Satana.²⁸ Yina nionso ke yibaka yandi yiba diaka ve. Kansi yandi sala. Yandi sala yina kele ya mbote na maboko na yandi, samu yandi baka yina yandi lenda pesa batu ya nkaka yina kele na nsatu.²⁹ Diambu mosi ve ya yimbi bima na yinua na beno. Kansi yina ya mbote samuna kutunga ba yankaka yina kena kuwa.³⁰ Beni pesa Mpeve ya Nzambi kiadi ve. Na yandi, beno tuduluaka kidimbu samu na kilumbu ya nkudulu.³¹ Beni katusa ndudi nionso, nkesi, nganzi, mpe mbokolo ya ntiakulu ya katulua na beno sika mosi na nionso ya yimbi.³² Beni kalasana nlembami, nkenda, kuyambasana mutindu ya Nzambi kati na Klisto yina yambudilaka beno.

5

¹ Beni vuanda bilandi ya Nzambi mutindu ya bana na yandi ya luzolo. ² Beni tambula na nzola mutindu Yesu Klisto zolaka mpe beto, mpe kukipesaka yandi mosi samuna beto. Yandi vuandaka nkayilu mpe dikabu, samuna kuvuanda malasi ya kitoko na Nzambi. ³ Kindumba, ata diambu mosi yaku vedila ve to nsatu ya kuzua bimvuama fuana monana kati na beno. Mutindu yina kele nkadulu ya bayina ke kuikilaka. ⁴ Beni tuba mambu ya nsoni ve, ya buzoba to ya yimbi ve, musokosi yina ke mbote ve. Kansi beno vutulaka matondo. ⁵ Pamba ve, beno fuana zaba ti mutu yina ke zingaka na kusala kindumba, buzoba, to ke vuandaka na nsatu ya kuzua bimvuama, yazola tuba kusambila biteki, ke kota ve na kimfumu ya Klisto mpe ya Nzambi. ⁶ Mutu mosi vuna beno ve na bampovolo ya pamba-pamba. Yakele samuna mambu yina nganzi ya Nzambi ke kuizaka na bana ke kuwaka ve. ⁷ Beni vuanda kintuadi na bawu ve. ⁸ Pamba ve, beno vuandaka batu ya kitombe, kansi na ntangu yayi beno ke kiya kati na Mfumu. Na yawu, beno tambula lokola bana ya kiya. ⁹ Samu mbuma ya kiya ke na mambu nionso ya mbote, ya lunungu mpe ya kedika. ¹⁰ Beni sosa yina ke kitoko na Mfumu. ¹¹ Beni sangana ata mbala mosi ve na mavanga ya yimbi ya kitombe, beno fuana bimisa yawu na nganda. ¹² Pamba ve, mambu bake salaka na kiunsueki kele nsoni mingi na kutubila yawu. ¹³ Mambu nionso, kana ya me tulua na kiya, yame monana. ¹⁴ Samu nionso yaku zayakana kele yaku kienzulua. Na yawu ya me tubama : "Lamuka, nge kene kuleka, telama kati na batu ya kufua, mpe Klisto ke kienzula nge."¹⁵ Beni fuana sala keba na mutindu beno kena kuzinga, lokola bazoba ve, kansi lokola batu ya mayele. ¹⁶ Beni sadila ntangu, samu bilumbu kele ya yimbi. ¹⁷ Beni vuanda bazoba ve, kansi beno bakusa luzolo ya Mfumu kele nini. ¹⁸ Beni kolua malavu ve, yina ke nataka na mbivusu, kansi beno fuluka na Mpeve ya Nlongo. ¹⁹ Beni siamasana na bankunga, miyimbu mpe miyimbu ya kimpeve, beno yimbila mpe sanisina Mfumu na ntima na beno nionso. ²⁰ Beni vutulaka ntangu nionso matondo na Nzambi na diambu nionso na nkumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ²¹ Beni tumama beno na beno na luzitu na Klisto. ²² Banketo, beno tumamana babakala na beno, lokola na Mfumu. ²³ Samu bakala kele mfumu ya nketo, mutindu Klisto kele Mfumu ya dibundu. Yandi ke Mvulusi ya nzutu. ²⁴ Na mutindu mosi dibundu ke tumamanaka na Klisto, bika banketo sadila yawu mpe na babakala na bawu na mambu nionso. ²⁵ Babakala beno zola banketo na beno, mutindu Klisto zolaka mpe dibundu, mpe kukipesaka yandi mosi samu na yawu. ²⁶ Yandi salaka yawu samu na ku vedisa yawu. Yandi sukulaka yawu na maza mpe na mpova na yandi. ²⁷ Yandi salaka yawu samuna kukimonikisa na yandi mosi dibundu ya nkembo, yina kena ditona mosi ve ya mvindu, ni mfiende, to yina kele ve na kima ya yimbi, kasi yavuanda ya Nlongo mpe na diambu mosi ya kusemba ve. ²⁸ Na mutindu mosi, babakala fuana zola banketo na bawu lokola banzutu na bawu mosi. Yina kezolaka nketo na yandi kena kukizola yandi mosi. ²⁹ Mutu mosi ve ke yinaka nzutu na yandi mosi, kansi yandi ke dikalaka yawu mpe ke zolaka yawu, mutindu Klisto zolaka mpe dibundu. ³⁰ Pamba ve, beto kele binama ya nzutu na yandi. ³¹ Na yawu, muana bakala ke katuka na yinzo ya tata mpe mama na yandi, mpe yandi ke kangama na nketo na yandi, mpe bawu zole ke kuma nzutu mosi." ³² Yakele disuekamu ya nene, kasi mukena kutubila samuna Klisto mpe dibundu. ³³ Na yawu, mutu nionso kati na beno fuana mpe zola nketo na yandi mosi mutindu yandi mosi, mpe nketo fuana zitisa bakala na yandi.

6

¹ Bana, beno tumamanaka na bangudi na beno na Mfumu, samu yawu me fuana. ² "Zitisa tata na nge mpe mama na nge;" (yayi kele nsikudukusu ya ntete na nsilulu), ³ "samu ti nionso vuanda mbote samuna nge, mpe nge zingila mingi na yinza yayi." ⁴ Beni batata, beno fuemisa ve bana na beno. Kansi, beno yundula bawu na malongi mpe kivumi ya Mfumu. ⁵ Bisadi, beno tumama na bamfumu na beno ya ntoto, na luzitu ya nene mpe kuzakama, na kimpombo ya ntima na beno. Beni tumama bawu mutindu beno kesadila na Klisto. ⁶ Beni tumama kaka ve ntangu bake naku tala beno samu na kusepedisa bawu. Kansi beno tumama lokola bananga ya Klisto. Beni sala luzolo ya Nzambi na ntima ya mbote. ⁷ Beni sala na ntima na beno nionso lokola beno kena sadila Mfumu, batu ve. ⁸ Beni zaba ti samuna diambu nionso ya mbote yina mutu kena sala, yandi ke yamba nsendo ya Mfumu, yandi vuanda nanga to munu ya kimpuanza. ⁹ Mpe beno, bamfumu, beno sala mutindu mosi samuna basadi na beno. Beni vumisa bawu ve. Beni me zaba ti Mfumu na beno mpe ya bau kele na mazulu. Beni me zaba ti yandi ke vuanda ve na ntalu zizi. ¹⁰ Na nsuka, beno siamasana na Mfumu mpe na

ngolo ya lulendo na yandi. ¹¹Beno vuata banduanunu ya Nzambi, samu beno koka kutelimina mayuya ya diabulu. ¹²Pamba ve, beto kena kunuanisa ve nzutu na menga. Kansi beto kena kunuanisa bikulutu, bangiandulu ya kimpeve, bamfumu ya kimfumu ya kitombe, ba mpeve ya yimbi na mazulu. ¹³Na yawu, beno vuanta banduanunu nionso ya Nzambi, samu beno nunga kutedimina yimbi na bilumbu yayi ya yimbi. Na manima yawu sala nionso yayi, beno ke siama. ¹⁴Beno vuanda yaku siama. Beno sala yawu na manima yaku vuata mponda ya kedika mpe nkaku ya lunungu; ¹⁵na manima yaku tula na makulu na beno nkubumunu ya nsamu ya mbote. ¹⁶Na mambu nionso yina beno baka nkaku ya kiminu, samu beno koka ku kanga bitoto ya tiya ya nkandi ya mpemba. ¹⁷Beno vuika nkaku yampulusu, mpe sabala ya Mpeve, yina kele mambu ya Nzambi. ¹⁸Beno sambila ntangu nionso na Mpeve, na bansambulu mpe bandombolo ya mutindu nionso. Na dibanza yina, beno kaya meso na ntatumunu mpe bansambudulu samuna banlongo nionso. ¹⁹Mpe beno sambidila munu, samu mubaka nsamu yaku tuba ntangu muke zibula yinua. Beno sambila samu muzayikisa disuekama ya nsamu ya mbote na kibakala. ²⁰Mukele ntumua na misinga samuna nsamu ya mbote, samu ti na bansinga yina mu tuba na kibala mutindu mu fuana tubila. ²¹Samu beno zaba bisalu na munu mpe mutindi kele mavipi na munu, Tisik, mpangi ya luzolo mpe kisadi ya kukuikama na Mfumu, ke tubila beno nionso. ²²Mume tindila beno yandi samuna lukanu yina, samu ti beno zaba mutindu beto kele mpe yandi bomba bantima na beno. ²³Bika yenge vuanda na bampangi, mpe nzola na kiminu kati na Nzambi Tata mpe Mfumu Yesu Klisto. ²⁴Bika nlemvo vuanda na beno nionso yina kezolaka Mfumu Yesu Klisto na nzola yaku suka ve.

Philippians

1

¹Polo na Timote, bisadi ya Yesu-Klisto, nabanionso vanguluaka na kati ya Klisto Yesu, bayina kele na mbanza Filipe, na mintuadisi ya dibundu mpe bisielo; ²Bika nlemvo mpe yenge me katuka na Nzambi, Tata na beto mpe Mfumu na beto Yesu-Klisto, vuanda na beno. ³Mu kena kutonda Nzambi na munu, na konso diambu mu kena kuyamina beno ntima, ⁴na bansambudulu nionso samuna beno, muke sambilaka bilumbu nionso na kiese. ⁵Mu kena kuvutula matondo samuna kintuadi na kati ya Nsangu ya Mbote banda kilumbu ya ntete tii bubu yayi. ⁶Mu kena kivuvu ya kusiana na diambu yaya ti yina bandaka kisalu ya bota kati na beno yandi tatamana samuna kumanisa yau tii na kilumbu ya Yesu -Klisto. ⁷Ya kkele mmbote mu banzila mutindu yina samuna beno nionso, samu beno kele na kati ya ntima na munu. Beno nioso vuanda kintuadi na munu na nlemvo ya Nzambi, ya vuanda na ntangu muke na boloko, to mu kena kusamba, to na kusidikisa Nsangu ya Mbote. ⁸Samu Nzambi kele mbanngi na munu ti me zola beno mingi na Yesu -Klisto. ⁹Mpe mu kena kusambila mutindu yayi: Bika nzola na beno ya yunduka(fuluka)na nziyilu mpe na mpisulu. ¹⁰Mu kena kusambila samu beno zaba kusuasisa mpe kupona(kusola)yina kele ya kulunga(ya mbote mbote). Mu kena kusambidila yau samu ti beno vuanda na kieleka mpe kuvuanda na lusembo ve na kilumbu ya Klisto; ¹¹samu beno mpe beno fulusua na mbutu ya lunungu ya Yesu-Klisto; na nzitusu mpe na nsikuku ya Nzambi. ¹²Bampangi, na kilokula yayi mu zola beno zaba ti mambu yina builaka munu ya me tomisa mingi Nsangu ya Mbote. ¹³Na nzila na yau, bampangi na munu na Klisto me zabana na binuani nionso ya yinzo ya kintinu mpe na konso muntu. ¹⁴Mpe bampangi mingi na Mfumu me luta kabuka ntima, samuna bampangi na munu, samuna kumuangisa mambu ya Nzambi na kibakala nionso. ¹⁵Yakieleka, bayankaka kena kusala yau na kimpala mpe minzonza. Kansi bayankaka samuna nzola na beto. ¹⁶Bayina kena kusamuna Klisto na nzola me zaba ti batulaka munu awa samuna kutabila Nsangu ya Mbote. ¹⁷Kansi bayankaka ke samunaka Klisto na nsatu ya bau mosi kaka mpe na makani ya mbote ve. Bake na mabanza ya kubuedila munu mpasi na bampanga na munu. ¹⁸Kansi yina yakele Mfumu ve! Na nionso, Klisto kena kusamunua, ya vuanda samuna bansatu ya yimbi to ya mbote, mpe na yina nionso, mu me yangalala. ya kieleka, muke ya kuyangalala. ¹⁹Samu me zaba ti nionso yina kele samuna kimpuanza na munu. Ya ke salamina mutindu yina na nzila ya bansambudulu na beno mpe na lusadusu ya Mpeve ya Nlongo. ²⁰Mu me tula kivuvu mpe nsiamusu ti mu ke fuisua nsoni ve. Kansi, na kibakala, na ntangu nionso to na kilokula yayi, kivuvu kele ti Klisto ke zangulua na nzutu na munu, na moyo to lufua. ²¹Samu, samuna munu, Yesu kele moyo na munu, mpe lufua kele ndandu. ²²Kansi kana kuzinga na masumu kena kubuta mimbuto(bambuma)ya kisalu na munu, wana mu zaba diaka ve nini mu sola(pona). ²³Samu mambu nionso zole yayi kena kufietikisa munu. Muke na nsayu ya kukatuka na yinza yayi mpe kuvuanda na Klisto, yau me lutisa mbote! ²⁴Kansi kuzinga na nsuni yayi kele mfunu mingi samuna mambote na beno. ²⁵Samu mume visa yau mpe mume zaba ti muke vuanda mpe muke tatamana na beno, samuna ntomoso mpe kiese na beno na kiminu. ²⁶Na yau, luyanu ya beno na kukizangula na Klisto samuna munu ke fuluzua samu beno ke mona munu diaka kati na beno. ²⁷Beno vuanda na nkadulu me fuanana na Nsangu ya Mbote ya Klisto. Beno sala yau samu ti, ata me kuiza tala beno to mu kele ve, mu kuwa ti beno ke ya kusiana na mpeve mosi. Kivuvu kele na kuwa ti beno kena kusala kintuadi na mpeve mosi samuna kiminu ya Nsangu ya Mbote. ²⁸Mpe mintantu na beno muesa beno wonga na kima mosi ve. Yayi ya kele samuna bau kidimbu ya mbungulu na bau. ²⁹Kansi samuna beno, ya kele kidimbu ya mpulusu na beno me katuka na Nzambi. Samuna Klisto, beno bakaka luve, kaka na kulekila yandi kiminu ve, kansi mpe ya kuyamusua samuna yandi. ³⁰Samu beno kele na mvita mosi yina beno kele na yau kintuadi na munu, mpe yina beno kuwaka mu kele na yau na kilokula yayi.

2

¹Kana nsiamusu kele na Klisto, kana mbombolo me katuka na nzola n'andi, kana kintuadi ya Mpeve kele, kana mavanga ya nkenda mpe ya nzolakani kele. ²Beno lungisa kiese na munu na kuvuanda na mabanza mosi, nzola mosi, kintudi ya kimpeve, mpe makani mosi. ³Kusala kima mosi ve samuna ntomoso ya nge mosi to samuna luyanu. Kansi na luyinunu beno mona ti yankaka me lutila munu. ⁴Kusosa va kunungisa mambu na nge mosi, kansi ya bantu ya nkaka. ⁵Beno vuanda na mabanza mosi yina vuandaka na Klisto Yesu. ⁶Yandi vuandaka mutindu mosi na Nzambi, kansi yandi bakaka ve kufuanana na yandi na Nzambilokola kima ya kukangimina. ⁷Kansi yandi kukisalaka nkatu. Yandi bakaka nzutu ya kisadi, mpe yandi kumaka mutindu mosi na bantu. ⁸Yandi kukiyinaka mpe tumamaka tii na lufua, lufua ya dikulunsi. ⁹Yau yina mpe Nzambi zangulaka yandi mingi mpe pesak'andi nkumbu kele na zulu ya bankumbu nionso. ¹⁰Yandi salaka yau samu ti na nkumbu ya Yesu, makungunu nionso ya fukama na zulu, na ntoto, mpe na yinsi ya ntoto. ¹¹Mpe ndinga nionso ya tuba(funguna)ti Yesu-Klisto kele Mfumu, na nkembo ya Nzambi Tata n'andi. ¹²Na yau, bakundi ya luzolo, lokola beno ke tumamaka ntangu nionso, beno tatamana kusala samuna mpulusu na beno na wonga mpe kuzakama, kaka ve ntangu mu kele na beno, kansi lutila ntangu mu kele na beno ve. ¹³Samu Nzambi ke salaka kati na beno ti, beno vuanda na luzolo ya kusala samuna kiese n'andi. ¹⁴Beno sala nionso na maniogo ve, na kuvunguta ve. ¹⁵Beno sala yau samu beno kuma ya kusonga mpe ya kudedama, bana ya Nzambi me kondua kieta. Benosala mutinu yina samu beno ngenga lokola minda na yinza, na kati ya mbandu ya yimbi mpe ya masumu(bumbabu). ¹⁶Beno simbidila mbote mbote mambu ya moyo samu mu yangalala na kilumbu ya Klisto. Na yau mu ke zaba ti mu zawulaka mpe mu salaka mpamba ve. ¹⁷Kansi kana nzutu na munu me pesama bonso nkailu, yake vuanda kisalu samuna lukuikilu na beno, mu kena kiese mpe mume yangalala kintuadi na beno nionso. ¹⁸Mpe mutindu mosi, beno mpe, beno sepela kintuadi na munu. ¹⁹Kansi na nkumbu ya Mfumu Yesu, mume tula kivuvu ti, ntama mingi ve, muketindila beno Timoteo lokola yandi., samu mu yangalala(siamusua) ntangu muke kuwa mambu na beno. ²⁰Muke na muntu ya nkaka ve na mayindu samuna beno,yina lenda vuanda na susi ya beno lokola yandi. ²¹Samu bayina yankaka, bau nionso kena kusosa ntete ntomoso ya bau mosi, ntomoso ya bisalu ya Yesu-Klisto ve. ²²Kansi beno, beno me zaba mfunu na yandi, samu mutindu mosi, lokola muana kena kusadisa tata n'andi, yandi mpe kena kusala na munu na Nsangu ya Mbote. ²³Kivuvu kele ti mu ke tinda yandi kana mume zaba mbote mutindu mambu na munu kesukila. ²⁴Kansi mume tula kivuvu na Mfumu Nzambi mpe na munu mosi, muke kuiza ntama mingi ve. ²⁵Mume mona yakele mfunu mingi na kudisa beno Epafalodito. Yandi kele mpangi na munu mpe kinuani kintuadi na munu, ntumua mpe kisadi samuna bansatu na munu. ²⁶Ntangu beno kuwaka ti yandi belaka, yandi vuandaka na kiadi mingi mpe yandi vuandaka zina ntima nsatu ya kuvuanda na beno nionso. ²⁷Kimbevo ya ngolo vuandaka na yandi mpe yandi zolaka kufua, kansi Nzambi fuilaka yandi kiadi. Yandi ve kansi na munu samu mu vuanda na mpasi kaka na mpasi ve. ²⁸Mu zominaka kutindila beno yandi samu ti beno sepela ntangu beno ke mona yandi, mpe mu kitisa ntima. ²⁹Na nkumbu ya Mfumu, beno yamba Epafalodito na kiese nionso. Benozitisa bantu lokola yandi. ³⁰Samu yandi zolaka fuila na kisalu ya Klisto. Yandi zolaka zimbisa(vidisa) moyo n'andi samuna kusadisa munu mpe kusala yina beno lenda sala ve samuna munu.

3

¹Yankaka, bampangi na munu, beno yangalala na Mfumu. Mu ke lemba ve kusonikina beno bamambu yina beno me zaba. Ya ke tanina beno kansi. ²Beno keba(luenga) na bayimbua. Benoluenga na bisadi ya yimbi. Benokeba na bayina zenguaka mbote ve. ³Samu beto zenguaka nzutu mbote mbote. Beto nde ke sambilaka na Mpeve ya nzambi. Beto nde ke kukiyanaka kati na Klisto Yesu, mpe beto ke tulaka kivuvu na musuni ve. ⁴Munu diaka mu lenda tula kivuvu na munu na musuni (nsuni). Kana muntu me banza ti yandi lenda tula kivuvu na musuni, munu lendaka lutila. ⁵Bazengaka munu na kilumbu ya nana, samu, mukele ya Israeli, na dikanda ya Benyamini; muke Ebeleo ya Baebeleo. Na nsiku, mukele mfalisi. ⁶Mu zomaka dibundu na kinkesi nionso. Mumonanaka na lusembolo ve na yina me tadila lunungu ya minsiku. ⁷Kansi, mambu yina vuandaka ndandu na munu, mu talaka yau bonso mfuilu, samuna Klisto. ⁸Mutindu yina, mu kena kutala mambu'ango lokola mfuilu, samuna nzayilu ya kukuka ya Yesu-Klisto, Mfumu na munu. Samuna yandi nde mu yambulaka mambu nionso. Mu kena kutala yau lokola poto poto, samu mu baka(nunga) Klisto ⁹mpe mu monika kati na yandi. Ve, na lunungu na munu ve, yina me katuka na nsiku. kansi kintuadi na yina ke bakamanaka na lukuikilu na Klisto, lunungu yina ke katukaka na Nzambi salamaka na zulu ya lukuikilu. ¹⁰Na kilokula yayi, muzola zaba Klisto, mpe kilendo ya mfulukulu n'andi, mpe kintuadi ya bampasi n'andi. Mu zola fuanana na Klisto na lufua n'andi, mpe na mutindu ya nkaka, ¹¹mu kuma ti na mfulukusu kati na bafua. ¹²Ya kele ve ti me tambula bima yayi, mukuma ntete ve na kitezo ya lunungu. Kansi mu kena kuzaula, kumeka(kutonta) kusimba yau, samu ti munu mosi mpe, ba simbaka munu na Yesu-Klisto. ¹³Bampangi, mu ndima ntete ve ti me simbaka yandi. kansi mu kene kusala diambu yayi: kuvilakana yina me lutaka, mpe kutadila yina kele na ntuala, ¹⁴mu kena kuzaula ti na nsuka, samu mu baka nsendo ya mbokolo ya Nzambi na Yesu-Klisto. ¹⁵Na yau, beto nionso kele ya kuyunduka, beto vuanda dibanza mosi. Kana beno kele na mabanza yankaka, Nzambi ke kienzula beno na diambu yina. ¹⁶Kansi, yina beto nungaka kubaka, beto simbidila yau mbote mbote. ¹⁷Bampangi, beno landa tanginina munu. Meso na beno ya tala bayina kena kudiata na mutindu ya beto. ¹⁸Mingi kati na beno kena kudiata(kutambula) bonso mintantu ya dikulunsi ya Klisto, Bayina mu vuandaka zabisa beno mbala na mbala, mpe mu kena kuzabisa beno na kinsanga na meso. ¹⁹Na nsuka nsendo na bau kele mbungulu(kufukusua), samu Nzambi na bau kele bivumu na bau, nzitusu na bau kele na mambu ya nsoni. Mabanza na bau kele na bima ya ntoto(yinza). ²⁰Kansi, kisi nsi nabeto kele na mazulu, mpe beto kuna kena kuvingila Mvuluzi mosi, Mfumu Yesu Klisto. ²¹Yandi ke kitula

nzutu na beto ya luyinunu, samu ya fuanana na nzutu na yandi ya nkembo, yina salamaka na kilendo n'andi ya kusala bima nionso na yinsi ya kimfumu na yandi.

4

¹Na yau, bampangi na munu ya nzola ba yayi mu kena kumonina kingunda, beno kele kiese mpe koloa na munu, mutindu yina beno siama na Mfumu. ²Mu kena kubombidila Evodia na Sintika na kuvuanda na mabanza mosi na Mfumu. ³Na yau, mu kena kubombidila nge diaka,mpangi na munu na diyinza, sadisa bakento yayi, samu bavuandaka salaka kintuadi na munu na kulonga Nsangu ya Mbote, kintuadi na Klema mpe bampangi ya nkaka yina me bikana kele bankumbu na bau na mukanda ya moyo. ⁴Beno yangalala na Mfumu ntangu nionso. Mu kena kutuba dika beno yangalala. ⁵Bika nlembami na beno ya zabakana na bantu nionso. Mfumu ke lukufi. ⁶Beno vuanda mayindu na kima mosi ve. Kansi na mambu nionso, beno zabisaka nsatu na beno na Nzambi, na lusambulu, na bandombolo, na mvutudulu ya matondo. ⁷Mpe yenge ya Nzambi, me lutila mayele na beto, ke kenga bantima mpe mabanza na beno na Klisto Yesu. ⁸Na yau, bampagi, nionso yina keleka ya kieleka, nions yina kele ya luzitu, nionso yina kele ya lunungu, nionso yina kele ya kuvedila, nions yina kele ya kuzolakana, nionso yina kele ya nzitusu, kana diambu ya kusonga, kana diambu me fuana na nzitusu, beno banzila yau. ⁹Mambu beno longuaka , tambulaka, kuwaka, mpe monaka na munu, beno sadila yau. Mpe nzambi ya yenge ke vuanda na beno. ¹⁰Mu me sepela mingi na Mfumu samu na ntangu yayi, beno me vutula diaka ndandu na beno na munu. Ya kieleka na ntete beno vuandaka mona ndandu na munu, kansi beno bakaka diluaku ve ya kusadisa munu. ¹¹Mu kena kutuba yau samuna bansatu ya munu ve, samu mu longukaka kumesana na konso ntangu. ¹²Mu me zaba kuvuanda na nsukumunu, mu me zaba kuvuanda na mvuilu. Na mutindu nionso mpe na knso dimbu, mu longukaka disuekamu. mutindu nini kuyukutusua mpe kufua nsatu na ntangu mosi, kuvuanda na mvuilu mpe na nsukumunu. ¹³Mu lenda sala mambu nionso na yandi ke siamisaka munu. ¹⁴Kansi, beno salaka diambu ya mbote ya kusangana na bampasi na munu. ¹⁵Mpe beno me zaba, beno bantu ya Filipi ti, na mbadukulu ya Nsangu ya Mbote, ntangu mu katukaka na Makedonia, dibundu mosi ve sadisaka munu, kana beno ve. ¹⁶Ata ntangu mu vuandaka Tesalonika, beno tindilaka munu bambala mingi lusadusu samuna bansatu na munu. ¹⁷Ya kele ve ti mu kena kulomba lusadusu, kansi mu kena kusosa mbutu ke niekisa (tomisa) kikuluntu na beno. ¹⁸Mu tambulaka nionso, mpe mu kena mvuilu mingi, mu kele ya kulunga. Mu tambulaka (bakaka) na maboko ya Epafolodito bima yina beno tindilaka munu, ya kele malasi ya nsunga ya mbote,mpe nkayilu ya kufuana me zolakana na Nzambi. ¹⁹Na yau, Nzambi na munu kevutudila beno na mutindu kele bimvuama na yandi mpe bansatu na beno nionso, na nzitusu kele na Klisto Yesu. ²⁰Ntangu yayi, bika Nzambi mpe Tata na beto baka nziyusu ntangu nionso, Amen. ²¹Beno pesa mbote na banlongo nionso na Jesu-Klisto. Bampangi yina kele na munu me pesa beno mbote. ²²Banlongo nionso me pesa beno mbote, mpe mingi mingi bantu ya yinzo ya Kaisala. ²³Bika nlemvo ya Mfumu na beto Jesu -Klisto vuanda na beno nionso. Amen.

Colossians

1

¹Paulu,ntumua ya Yesu Klisto na luzolo ya Nzambi, mpe mpangi ya bakala Timoteo, ²Na basantu mpe bampangi minkuikizi kati na Klisto kele na mbanza Kolosai, bika nlemvo mpe luvuvamu vuanda na beno, yina me katuka na Nzambi Tata na beto. ³Beto kena kuvutula matondo na Nzambi, Tata ya Mfumu na beto Yesu Klisto, mpe beto lenda bika ve samuna kusambidila beno. ⁴Na nsangu beto kuwaka samuna lukuikilu na beno kati na Yesu Klisto mpe na nzola na beno na ntadisi ya basantu nionso, ⁵samuna kivuvu na yina bakubikilaka beno na mazulu, mpe bika nsangu ya mbote ya tseleka, nsangu yina ya ntete ntete ya Masonukua ya Nlongo pesaka beno nzayilu. ⁶Yandi kele kati na beno,mpe kati na yinza ya mvimba; yandi me buta bambutu, mpe ya kena kuyunduka kaka, bonso kifiani kele kati na beno, kubanda nkangu yina beno kuwaka mpe beno zabaka nlemvo ya Nzambi kufuanana na tseleka. ⁷Na kulandila banduengoso yina beno bakaka na Epafala, mpangi na beto ya luzolo, kintuadi na kisalu, yina kele samuna beno kisadi mosi ya kukuikama na Klisto, ⁸mpe yina longisaka beto yinki mutindu ya nzola Mpeve kena kusadila beno. ⁹Yau yina beto mpe, katuka na kilumbu yina beto kuwaka yau, beto kena kutatamana kusambila Nzambi samu na beno, mpe kulonba ti beno fulusua na nzayilu ya luzolo na yandi, na nduenga nionso mpe mayele ya kimpeve, ¹⁰Samuna kuvuanda na kikadilu na mutindu ya Mfumu mpe kuyangidika yandi mvimba mvimba na kubutaka mbutu na mutindu ya bisalu nionso ya mbote mpe na kukula na nzayilu ya Nzambi, ¹¹na nionso yina, beno fuana siamusua na nzila ya kilendo ya nkembo na yandi, samu ti beno vuanda bilumbu nionso na kiese, mpe bantu ya kivuvu mpe mvibudulu. ¹²Beno vutula matondo na Tata, yina me kumisa beno bantu ya kukuka na kubaka difua ya basantu na kati na kukia, ¹³yina kangulaka beto na kilendo ya kitombe mpe yandi nataka beto na kati ya kimfumu ya Muana, na luzolo na yandi. ¹⁴Na yandi beto kanguluaka mpe beto tambulaka ndemvokolo ya masumu. ¹⁵Yandi kele kifiani ya Nzambi kemonanaka ve, yandi(Yesu Klisto) butukaka ya ntete na bivangua nionso. ¹⁶Na yandi salamaka bima nionso ke na mazulu mpe na ntoto, yina ke monanaka na yina ke monanaka ve, bivuandulu, nzitusu, bilendo, bimfumu. Nionso yandi salaka ya ke ya yandi. ¹⁷Yandi kele ya ntete(na ntuala) na bima nionso, mpe nionso ke na kuzinga samuna yandi. ¹⁸Yandi kele yintu ya nzutu ya yinzo ya Nzambi; yandi kele mbadukulu, ya ntete na kuvutuka kati na bafua, samu yandi vuanda ya ntete na nionso. ¹⁹Samu Nzambi zolaka ti kufulusua vuanda na yandi; ²⁰Yandi zolaka na nzila na yandi, nionso wizana, yina kele na ntoto mpe yina kele na makulu, na kutula luvuvamu na nzila na yandi, na nzila ya menga na yandi na dikulunsi. ²¹Mpe beno, bayayi vuandaka mbala ya

nkaka banzenza mpe batantu na mabanza na beno mpe na bisalu na beno ya yimbi, ntangu yayi yandi wizisaka beno na nzila ya lufua ya nzutu na yandi ya kinsuni,²² samuna kukitula beno basantu na ntuala na yandi, kukondua kieta mpe kubamunua ve,²³ kansi kana beno me vuanda ya kusiana mpe ya ku telema ngui na lukuikilu, kukondua kuvengama na kivuvu ya nsangu ya mbote beno kuwaka, yina balongaka na bivangua nionso na insi ya dizulu, mpe munu,Paulu, tuluaka kisadi.²⁴ Mu ke na kiese samuna bampasi na munu samuna beno; mpe yina kena kukondua na bampasi ya Klisto, mu kena kumanisa yau na nzutu na munu, samu nzutu na yandi kele Inzo ya Nzambi.²⁵ Samuna yau bakumisaka munu kisadi, nakutala mbebe yina Nzambi pesaka munu na kuvuanda kimfini na beno, samu mu longa ntangu nionso mambu ya Nzambi,²⁶ disuekamu ya nene vuandaka ntangu nionso bambandu na bambandu, kansi bubu yayi yandi me monisaka yau na basantu na yandi,²⁷ na nani Nzambi zonaka pesa nzayilu ya kuzaba yinki disuekamu ya kimvuama ya nkembo kele kati na bapaen, kuzaba: Klisto kati na beno, kivuvu na nkembo.²⁸ Yandi nde beto kena ku longa, kuniakisa muntu nionso, mpe kulonga muntu nionso na nduenga nionso, samuna kumonisa muntu nionso na Nzambi, ti yandi me kituka ya kufuana kati na Klisto.²⁹ Yau yina mu kena kusala, na kunuanaka na ngolo na yandi, yina kena kusala kati na munu.

2

¹Na yau, mu zola ti, beno zaba inki mutindu ya nkindu ya nene mu kena kunuanaka samuna kubuela beno maboko, mpe samuna bayina ke na Laodikia, mpe samuna bau nionso yina mona ntete ve yilungi na munu na kinsuni.² Samu ti bavuanda na ntima ya kufuluka na mbombolo, bau vuanda kintuadi na nzola, mpe na kitezo ya mayele ya kufuana samuna kuzaba disuekamu ya Nzambi, kele Klisto,³ kati na disuekamu me suekua bimvuama nionso ya nduenga mpe ya nzayilu.⁴ Mu kena kutuba yau samu ti muntu vunuka ve na bampova ya kuleba yina kebuisaka bantu.⁵ Samu, kana mu kele na beno ve na nsuni, mu kele na beno na kimpeve, na kumonisa kiese na nkubukulu ya mbote yina kele na beno, mpe kusikalala ya kiminu na beno kati na Klisto.⁶ Yau yina, na kumona ti beno me yambaka Mfumu Yesu Klisto, beno diata kintuadi na yandi,⁷ beno ke ya kumena bamianzi mpe ya kitungua na yandi, mpe ya kusikalala na lukuikilu, na nzila ya ndongosolo yina ba pesaka beno, mpe ya kufuluka na matondo.⁸ Beno keba, muntu kumisa beno kisakununu na yandi ve, na nzila ya nduenga samuna kubuisa bantu, mpe na nzila ya luvunu na ya bantu ke yekamanaka na kinkulu, na mabanza ya bana fioti ya inza, kansi na Klisto ve.⁹ Samu kati na nzutu na yandi me fuluka kinzambi na yandi nionso.¹⁰ Beno kele ya kufuluka na nionso samuna yandi, yand'ikele Mfumu ya bikuluntu nionso mpe ya lulendo nionso.¹¹ Mpe na yandi beno zenguaka, na nzengolo ya diboko ya muntu ve, kansi na nzengolo ya Klisto, yina fueti vuanda namvundulu ya nzutu ya kinsuni:¹² Na kuzikua na yandi na nzila ya mbotokolo, beno futumukaka kintuadi na yandi, na nzila ya lukuikilu na lulendo ya Nzambi, yina futumukaka yandi na bafua.¹³ Beno vuandaka ya kufua samuna bamambu na beno ya yimbi, mpe samuna kukondua kuzengua na kinsuni, yandi pesaka beno luzingu na yandi, na kulemvuka beto samuna bamambu na beto ya yimbi.¹⁴ Yandi vinzunaka bisono ya minsiku yina vuandaka kakidila mpe yina zengilaka beto bitumbu, mpe yina kele kintuadi na beto ve, yandi. bebisaka yau na kukomaka yau na dikulunsi;¹⁵ Yandi zionaka kilendo ya bakuluntu mpe kimfumu na bau, bosi yandi yekulaka bau na ntuala ya nkangu, na kunungaka bau na nzila ya dikulunsi.¹⁶ Muntu ve lenda sambisa beno na yina me tala kudia to kunua, to na yina me tala nkinzi(feti), na ntubukulu ya ngonda to ya tumingu:¹⁷ Yau vuandaka kini ya bamambu ke kuiza, kansi nzutu kele ya Klisto.¹⁸ Beno bika ve muntu kuiza ziona beno nsendo ya ndungunu, ata yandi me kuiza kudimonisa na luyinunu mpe na nsambudulu ya bambasi, mbala ya nkaka samuna kukiya ya mpamba na mabanza na yandi ya kinsuni,¹⁹ kukondua kintuadi na Mfumu, zaba ti nzutu nionso ke ya kusiamusua mpe ya kuzolakana ngolo na bansinga, yau ke kulaka mutindu Nzambi kena kupesila.²⁰ Kana beno kele ya kufua na Klisto na bamfietokoso ya yinza, samuna yinki, bonso beno kena kuzinga na yinza, ba kena kutatimisa beno bansiku yayi:²¹ kubaka ve! kuleka ve! kuzinga ve!²² Bansiku nionso ke fukila mpamba, mpe ya me salama na mikanda mpe na binkulu ya bantu?²³ Bau kele, na kisika ya tseleka, mbonokono ya nduenga, na kusala lusambulu naluzolo na bau, na luyinunu mpe nkuamusu ya nzutu, kansi babaka kima ve mpe ba kena kupesa samuna kuyangidika nsuni.

3

¹Kana ti beno me futumukaka kintuadi na Klisto, beno sosa bima kele na zulu, kisika Klisto kele ya kuvuanda na lubakala ya Nzambi.² Beno luta zola mingi bima ya zulu, Kansi yina kele na ntoto ve.³ Samu beno kele ya kufua, mpe moyo na beno kele ya kufua kati na Klisto mpe kati na Nzambi.⁴ Na ntangu Klisto, moyo na beno, ke monana, beno ke monana kintuadi na yandi na nkembo.⁵ Na yau, beno kufua bandambu yina kele na ntoto, kindumba, nsumukunu, banzinunu, bansatu ya yimbi, nzola ya kuluta ya mbongo, nionso yayi me monisaka nsambudulu ya biteki.⁶ Na nzila ya bima yayi nde nganzi ya Nzambi ke kuminaka bana yina ke kolamaka,⁷ batangu ya nkaka, beno Vuandaka tambulaka kati ya bim'ango, na ntangu beno vuandaka zinga luzingu ya masumu.⁸ Kansi bubu yayi, beno me bika bima nionso yayi, nganzi, mabanza ya kibulu, nganzi nganzi, ntiakulu, bampova ya luvunu yina lenda bima na yinua na nge.⁹ Beno vunasana ve beno na beno, beno vuluaka na kimuntu ya ntama mpe na bisalu na yandi.¹⁰ Bosi, beno vuataka kimuntu ya yimpa, yina me soba beno nzayilu, samuna kuvuanda kifua ya yina salaka yau.¹¹ Awa ata ngeleki ata n'yuda kele diaka ve, ata ya kudabua(kuzengua) ata ya kudabua ve, ata kimpumbulu ata nsikite, ata nanga ata wakimpuanza; Kansi Klisto kele nionso mpe samuna bau nionso.¹² Yau yina, mutindu beno kele bisolua ya Nzambi, basantu mpe banzolua, beno vuataka ntima ya kinkenda mpe ya kiadi, ya mambote, ya luyinunu, ya nlembami, ya luvibudulu.¹³ Beno vibasana beno na beno, Bosi kana muntu ke na diambu na muntu ya nkaka, beno lombasana nlemvo. Mutindu mosi Klisto lemukilaka beno,

beno lombasana nlemvo. ¹⁴Kansi na ntuala ya bamambu nionso yayi, beno vuanda (vuata) zola, yau kele kikangulu (nsinga) ya lunungu. ¹⁵Bika luvuvamu ya Klisto yina ba bokidilaka beno samuna kitunga nzutu mosi tala bantima na beno. Mpe beno vuanda na nzayilu. ¹⁶Bika mambu ya Klisto vuanda mingi kati na beno; beno lombasana mpe beno siamasana bayayi na bayankaka na nduenga nionso, na miyimbu ya Davidi, na miyimbu ya nsikulu, miyimbu ya kimpeve, kuyimbidilaka Nzambi kati na bantima ya beno na nsongolo ya nlemvo. ¹⁷Mpe konso kima yina beno lenda sala, na mpova to na kisali, beno sala yau na Nkumbu ya Mfumu Yesu, na kuvutulaka matondo na Tata Nzambi na nzila na yandi. ¹⁸Bakento, beno lemvukaka na babakala na beno, bonso ya me fuana na Mfumu. ¹⁹Babakala, beno zolaka bakento na beno, beno vuandaka na bau ndudi ve. ²⁰Bana, beno tumamaka bibuti na beno na nionso. Samu yau kele ya kuzolakana na Mfumu. ²¹Batata, beno fuemisaka bana na beno ve, samu ba kondua kibakala ve. ²²Bisadi, Benoit tumamaka bamfumu na beno ya kinsuni, na meso na bau kaka ve, samuna kusepedisa bantu, kansi na luzolo ya ntima mpe kumona wonga ya Mfumu. ²³Nionso beno ke sala, beno sala yau na ntima ya mbote, bonso kaka na Mfumu, Kansi samuna bantu ve, ²⁴na kuzabaka ti beno ke baka nsendo ya difua ke katuka na Mfumu. Benoit sadila Klisto, Mfumu. ²⁵Samu yina ke sala na mutindu ya kufuanakana ve, ke baka nsendo na kisali na yandi, mpe ba ke lemvukila muntu ve.

4 ¹Minlongi, beno pesa na bisadi na beno yina kele ya kudedama mpe ya kufuanakana, na kuzabaka ti beno mpe, beno kele na Nlongi mosi na dizulu. ²Beno tatamana na lusambulu, beno kaya meso na mvutudulu ya matondo. ³Beno sambila mpe diaka samuna beto, samu ti Nzambi zibudila beto kielo ya mambu, samu munu muangisa disuekamu ya Klisto, na yau munu kele ya kukangama(na luvaku), ⁴mpe kupesa nzayilu na mutindu munu lenda tubila yau. ⁵Beno vuanda na nduenga na ntuala ya bayina kele na nganda, mpe beno sadila ntangu. ⁶Bika mpova na nge vuanda ntangu nionso kintuadi na nlemvo, kutuisa yau mungua, samu beno zaba yinki mutindu beno ke pesila mvutu na konso muntu. ⁷Tikiko, mpangi ya zala mpe kisadi ya kukuikama, kindiata na kisalu kati na Mfumu, yandi ke zabisa beno mambu yina me tadila munu. ⁸Me tindila beno yandi na luzolo, samu beno zaba bamambu ya beto, mpe yandi bombidila bantima na beno. ⁹Me tinda yandi kintuadi na Onesimo, munkuikizi mpe mpangi ya zola, yandi kele mpe ya beno. Bau ke zabisa beno nionso kena kuluta awa ¹⁰Alisitalako, kindiata na munu na kukangua, me pesa beno mbote, mutindu mosi na Malako, muana ya ngudi a nkazi ya Banaba, na diambu'ango yina beno ndimaka kusungika, kana yandi me kuiza na beno, beno ndima yandi. ¹¹Yesu, yina bake bokidilaka na nkumbu ya Yute, me pesa beno mpe mbote. Bau kele na kimvuka ya bayina kele ya kuzengua, mpe yandi mosi kaka vuandaka sala na munu samuna kimfumu ya Nzambi, mpe yandi kaka vuandaka bomba munu. ¹²Epafulasa, yandi kele mpangi ya beno, yandi me pesa beno mbote: yandi kele kisadi ya Yesu Klisto, yandi ke lembaka ve na kunuana samuna beno na bisambu, samu beno vuanda ya ku telema na kuzaba kulemvuka na luzolo ya Nzambi. ¹³Mu kena kupesa kimbangi samuna yandi, ti yandi kele na kisali mingi samuna beno, na bayina kele na Laodikia, mpe na Yelapoli. ¹⁴Luka, dokuta, yandi kele yakuzolakana, kintuadi na Damasi bau me pesa beno mbote. ¹⁵Beno pesa mbote na bampangi kele na Laodikia, mpe na Nimfa, na dibundu kele na yinzo na yandi. ¹⁶Na ntangu beno ke tanga mukanda yina, beno sala ti yau tangama diaka na dibundu kele na Laodikia, bosi beno ke tanga yau na nkangu ya mvimba ke kutakana na Laodikia. ¹⁷Mpe beno tubila Alakipo: Toma simba kisali nge bakaka kati na Mfumu, samu ti nge sala yau mbote. ¹⁸Me pesa beno mbote, munu Paulu, me sonika na diboko ya munu mosi. Benoit bambuka moyo na bansinga na munu. Bika nlemvo vuanda na beno!

1 Thessalonians

1 Polo, Sivano mpe Timoteyo na dibundu ya Tesalonika na Nzambi Tata mpe Mfumu Yesu Klisto. Bika nlemvo mpe yenge vuanda na beno. ²Beto kena kutatamana kuvutula matondo na Nzambi samuna beno nionso, ntangu beto ke tangaka bankumbu na beno na bansambulu na beto. ³Beto ke bambukilaka moyo ntangu nionso, na ntadisi ya Nzambi Tata na beno, mavanga na beno ya kiminu, nzola na beno yaku kuikama mpe ntatumunu ya kivuvu na beno na Mfumu na beto Yesu Klisto. ⁴Bampangi ya nzola na Nzambi, beto me zaba ti yandi ponaka beno, ⁵samu nsangu na beto ya mbote kuizaka na beno, na kutuba ve, kasi na lulendo, na Mpeve ya Nlongo mpe na nsikudukusu ya nene. Mutindu mosi, beno me zaba mpe mutindu nini ya batu beto vuandaka kati na beno samu na ndandu na beno. ⁶Beno me kumaka milandundi ya beto mpe ya Mfumu, lokola beno tambulaka mambu ya Nzambi na kati ya nzomono mingi na mayangi ya Mpeve ya Nlongo. ⁷Beno me kumaka mbonosono samuna batu nionso yina lekaka kiminu na Makedonia mpe na Akayi. ⁸Samu ti, banda na beno, mambu ya Nzambi muanganaka na Makedonia mpe na Akayi kaka ve, kasi na bifulu nionso yina kiminu na beno na Nzambi kumaka. Na yawu, yakele mfunu ve na kutubila yawu. ⁹Samu bawu mosi tubaka mutindu beto kotilaka na beno mpe beno balukaka na Nzambi na kufila biteki manima samu na kusadila Nzambi ya moyo mpe yakieleka. ¹⁰Batubaka ti beno kena kuvingila, na mazulu, Muana na yandi yina yandi fulukisaka na bafua, Yesu, ke taninaka beto na nganzi ke kuiza.

2

¹Pamba ve, beno me zaba, bampangi ngizulu na beto na beno vuandaka ya mpamba ve. ²Beno me zaba ti beto lunguaka ntete mpe kuamusuaka na nsoni nionso na Filipi. Beto siamusuaka na Nzambi na beto samu beto samunina beno masonukua ya Nzambi na kati ya bampasi mingi. ³Samu ti mbombolo na beto katukaka na nzimbusu ve, na nsumukunu ve, na luvunu ve. ⁴Kansi mutindu Nzambi ndimaka kupesa beto nsangu ya mbote, samu na yawu beto ke tubaka. Beto ke tubaka samuna kukizodisa na batu ve, kansi na Nzambi, yandi ke kongudilaka bantima na beto. ⁵Samu ntangu mosi ve

beto sadilaka mambu ya kufiedila bantima ya batu, mutindu beno me zabila, to samu na nzinunu ya mbongo, Nzambi kele mbangi,⁶ to kusosa nkembo ya batu, ke katuka na beno to batu ya nkaka. Beto lendaka zomina nzitusu ya bantumua ya Klisto.⁷ Kansi, beto vuandaka nlembami kati na beno lokola ngudi kena kubombidila bana na yandi.⁸ Na yawu, beto zonaka beno. Beto vuandaka na kiese na kukabula na beno, mambu ya Nzambi kaka ve, kansi bamoyo na beto mpe, samu beno kumaka ntalu na beto.⁹ Pamba ve, bampangi, beno tebukilaka kisalu na beto mpe ntovokolo na beto ntima. Mpipa mpe muini, beto vuandaka sala, samu beto bika sala beno kizitu, na ntangu beto vuandaka samunina beno nsangu ya mbote ya Nzambi.¹⁰ Beno kele bambangi, kintuadi na Nzambi, ya ndiatulu na beto ya nlongo, ya lunungu mpe mezanga lusembo na ntuala ya beno lekaka kiminu.¹¹ Mutindu mosi tata ke lubulaka bana na yandi, beno me zaba mutindu beto lombilaka mpe sikidikisaka mosi mosi na beno,¹² samu beno tambula na mutindu ya kufuana na ntadisi ya Nzambi yina ke na kubokila beno na kimfumu na yandi mpe na nkembo na yandi.¹³ Na yawu, beto ke vutudilaka Nzambi matondo ti, ntangu beto samuninaka beno mambu ya Nzambi, beno yambaka yawu ve lokola mambu ya mutu, kansi mutindu yakele : mambu ya Nzambi. Yawu mambu yango kena kusala kati na beno lekaka kiminu.¹⁴ Samu ti beno, bampangi, beno me kumaka minlandudi ya mabundu ya Nzambi kele na Yuda na Klisto Yesu, samu ti beno mpe, beno lunguaka kuama yina batu ya yinsi na beno lunguaka na Bayudayo.¹⁵ Bawu Bayudayo kufuaka Mfumu Yesu na bambikudi; bawu zomaka beto, na yawu bazolakanaka na Nzambi ve. Kansi, bakele kintantu na mutu nionso.¹⁶ Bake kakidilaka beto na kusamuna bapakanu samu ti bavulusua; na nzila yina bake na kufunisa masumu na bawu mpe nganzi ya Nzambi fuana buila bawu kaka na ntangu ya zimunina (nsuka).¹⁷ Bampangi, beto vambanaka na beno na ntangu ya fioti, na nzutu kansi na ntima ve. Beto vuandaka sosa na kimfuzi nionso ti beto mona beno,¹⁸ samu ti, bambala mingi, munu Polo, mu zinaka ntima na kukuiza na beno, kansi Satana vuandaka kakidila beto.¹⁹ Samu ti, kivuvu na beto, to kiese na beto, to kolola ya nzitusu na beto nini na ntadisi ya Mfumu na beto Yesu na ngizulu na yandi? Yakele ve beno, na bayankaka? ²⁰Pamba ve beno kele nkembo mpe kiese na beto.

3 ¹Na yawu, ntangu beto kena kukoka kuvibidila diaka ve, mabanza na beto kele ti beto bikana beto mosi na Atene. ²Beto tindaka Timoteo, mpangi na beto mpe kisielo ya Nzambi na nsamununu ya nsamu ya mbote ya Klisto, samu na kusiamisa beno mpe kubomba beno na kiminu na beno. ³Beto salaka yawu samu mutu mosi ve zezusua na bampasi yayi, samu ti na yawu beto bokuduluuka. ⁴Ya kieleka, ntangu beto vuandaka na beno, beto lubulaka beno ti beto ke zomua, mpe beto kena kumona yawu. ⁵Na yawu, ntangu mukokaka diaka ve kuvibidila, mu tindaka ntumua samu mu zaba mutindu kele kiminu na beno, kana mvukumuni me vukumuna beno, mpe kisalu na beto ya vuandaka ya mpamba. ⁶Kansi ntangu Timote katukaka na beno, yandi natinaka beto bansangu ya mbote me tadila kiminu mpe nzola na beno. Yandi tubilaka beto ti beno ke tebukilaka beto ntima ntangu nionso, mpe beno ke na nsatu ya kumona beto, mutindu beto mpe kena nsatu yaku mona beno. ⁷Samuna yawu, bampangi, na kati ya bampasi mpe nzomono na beto nionso, beto bombuaka samu na kiminu na beno. ⁸Samu ntangu yayi beto kele moyo, kana beto me siamusua na Mfumu. ⁹Samu ti mutindu nini beto lendaka vutudila Nzambi matondo na kiese na beno kena kumonisa beto na ntadisi na yandi? ¹⁰Mpipa mpe muini, beto kena kubombidila yandi beto mona bizizi na beno mpe kukokisa yina me zanga na kiminu na beno. ¹¹Bika yandi mosi Nzambi mpe Tata na beto, na Mfumu na beto Yesu, batuadisa nzila na beto ti na beno. ¹²Bika Mfumu funisa mpe niekisa nzola samuna beno na beno mpe samuna batu nionso, mutindu beto ke nakusadila yawu na beno. ¹³Yandi sala yawu, samu yandi siamisa bantima na beno na kukondua lusembo na nlongo na ntadisi ya Nzambi mpe Tata na beto na ngizulu ya Mfumu na beto Yesu Klisto kintuadi na banlongo nionso.

4 ¹Na nsuka, bampangi, beto kena kusiamisa mpe kubombidila beno na Mfumu Yesu Klisto. Mutindu beto zabisaka beno mutindu nini beno fuete tambudila samu na kuzolakana na Nzambi, mpe beno kena kusala yawu. Kansi beno luta sala yawu, ²samu ti beno me zaba bansikudukusu beto pesaka beno na Mfumu na beto Yesu Klisto. ³Samu Nzambi zona mbiekolo na beno, ngiangulu ve; ⁴mutu na mutu zaba mutindu yaku kebila nzutu na yandi nanlongo mpe na luzitu, ⁵kukupesa ve na nzinunu ya nzutu (mutindu ke sadilaka bapakanu yina zaba Nzambi ve). ⁶Mutu mosi ve sadila luvunu to sala mpangi na yandi yimbi na diambu yina, samu ti Mfumu Nzambi ke vutusa ndinda na mambu nionso yina, mutindu beto lubudilaka mpe pesaka beno kimbangi. ⁷Samu ti Nzambi bokila beno na nsumukunu ve, kansi na nlongo. ⁸Na yawu, mutu yina ke niafuna bansikudukusu yayi me niafuna batu ve, kansi Nzambi, yina ke pesaka beno Mpeve na yandi ya Nlongo. ⁹Na yina me tadila nzola ya kimpangi, yakele mfunu ve basonikina beno samuna yawu, samu Nzambi yandi mosi longaka beno naku zolasana beno na beno. ¹⁰Yawu mpe beno ke salaka na bampangi nionso kele na Makedonia nionso, kansi beto kena kubombidila beno, bampangi, na kuluta sala yawu. ¹¹Beto kena kubombidila beno diaka na kuzomina kuzinga na nlembami, na kutalaka mambu na beno mosi, na kusala na maboko na beno, mutindu mu sikidikisaka beno. ¹²Beno sala yawu, samuna kutambula na mutindu yaku songa na kivumi na batu yina kele na nganda ya kiminu, mpe samu beno zanga kima mosi ve. ¹³Bampangi, beto zona ve ti beno bika zaba mambu me tadila bayina kena kuleka, samu beno vuanda ve na kiadi mutindu kele bayina me zanga nsiamusu na yina me tadila mambu ke kuiza. ¹⁴Samu ti, kana beto me leka kiminu ti Yesu kufuaka mpe yandi fulukaka, mutindu mosi, Nzambi ke fulukisa, kintuadi na Yesu, bayina lekaka kati na yandi. ¹⁵Samu ti, tala, beto kena kuzabisa beno na nkumbu ya Mfumu, ti beto kele moyo, kena kuvingila ngizulu ya Mfumu, beto ke tekila ve bayina me lekaka. ¹⁶Samu Mfumu yandi mosi kekatuka na dizulu mpe, na mbokolo ya ndinga ya nkulutu ya bambasi, mpe na tulumbeta ya Nzambi, mpe bayina kufuaka na Klisto ke fuluka ntete. ¹⁷Bosi beto kele moyo, beto bikanaka, beto ke zangulua sika mosi na matuti samu beto kutana Mfumu na mpeve, mutindu yina beto ke vuanda na Mfumu ntangu nionso. ¹⁸Beno bombasana na mambu yina.

¹Bampangi, mfunu kele ve ya kusonikina beno na yina me tadila bantangu na bansungi, ²samu beno me zaba mbote ti kilumbu ya Mfumu ke kuiza lokola muyibi na mpipa. ³Ntangu bake tuba : "Yenge mpe luvovomo," buna mbungulu ke tumbu buila bawu. Yake vuanda lokola miangala ya nketo ke zona buta. Bake vuka ata fioti ve. ⁴Kansi, bampangi, beno kele na kitombe ve samu ti kilumbu yina sutukisa beno lokola muyibi. ⁵Samu ti beno kele beno nionso bana ya kiya mpe bana ya muini. Beto kele bana ya mpipa ve, ya kitombe ve. ⁶Na yawu, beto bika leka lokola batu yankaka, kasi beto kaya meso mpe beto kukikenga, ⁷samu ti bayina ke lekaka, bake lekaka na mpipa, mpe bayina ke koluaka, bake koluaka na mpipa. ⁸Kansi, lokola beto kele bana ya muini, beto kukikenga; beto vuata nkaku ya kiminu na ya nzola, mpe yimpu ya kivuvu ya mpulusu ke kuiza, ⁹samu ti Nzambi zengilaka beto nganzi ve, kasi na kubaka mpulusu na Mfumu na beto Yesu Klisto. ¹⁰Yandi kufuaka samuna beto, samu ti, ata beto kena kukaya meso, to beto kena kuleka, beto vuanda na yandi. ¹¹Na yawu, beno bambasana mpe kutungasana, mutindu beno ke sadilaka yawu. ¹²Bampangi, beto kena kulomba beno na kuzaba bayina ke na kusala kati na beno mpe kele na zulu na beno kati na Mfumu, mpe ke lubulaka beno. ¹³Beno zitisa bawu mingi na nzola samuna kisalu na bawu. Benoit vuanda na yenge beno na beno. ¹⁴Bampangi, beto kena kubombidila beno na kulubula bayina kena bunkita, beno siamisa bayina ke ya kulebakana, beno vibidila bayina kele ngolo ve, beno vidibila batu nionso. ¹⁵Beno keba ti mutu vutusa ve yimbi na yimbi, kasi beno tatamana kusala yina kele mbote kati na beno mpe batu nionso. ¹⁶Beno yangalalaka ntangu nionso. ¹⁷Beno sambilaka, kulemba ve. ¹⁸Beno vutulaka matondo na mambu nionso, samu mutindu kele luzolo ya Nzambi na Klisto Yesu samuna beno. ¹⁹Beno bika kufua Mpeve. ²⁰Kulenza ve bambikudulu. ²¹Kansi beno fiongunina mambu nionso, beno simbidila yina ya mbote. ²²Beno tina mambu nionso ya mbivusu. ²³Bika Nzambi ya yenge yandi bieka beno mvimba. Bika mpeve na beno, muela mpe nzutu na beno ya vuanda na lusembo ve ti na ngizulu ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ²⁴Yina bokilaka beno ke yakukuikama, mpe yandi ke kokisa yawu. ²⁵Bampangi, beno sambidila beto mpe. ²⁶Beno pesa mbote na bampangi nionso na mfibulu ya nlongo. ²⁷Muke na kusikidikisa beno na Mfumu, mukanda yayi fueete tangu na bampangi nionso. ²⁸Bika nlemvo ya Mfumu na beto Yesu Klisto vuanda na beno.

2 Thessalonians

¹ ¹Polo, Silvano pe Timoteo, na dibundu ya Tesalonika na Nzambi, Tata na beto, mpe Mfumu Yesu Klisto. Bika nlemvo mpe yenge ke katukaka na ²Nzambi, Tata na beto mpe na Mfumu Yesu Klisto vuanda ne beno. ³Bampangi, beto fuana tonda Nzambi ntangu nionso samuna beno, samu ti yakele mbote, samuti kiminu na beno kena kukula mingi, mpe nzola na beno na mutu na mutu kena kunieka. ⁴Na yawu beto mosi kena kuniemisa beno na mabundu ya Nzambi. Beto ke na kutubila mvibudulu mpe kiminu na beno na banzomono mpe na bampasi nionso beno kena kuvibidila. ⁵Yakele kidimbu ya mona-meso ya mfundusu ya lunungu ya Nzambi, samu beno monika ti beno me koka na kimfumu ya Nzambi yina beno lunguluaka. ⁶Yakele diambu ya lunungu ti Nzambi vutula bampasi na bayina kena kuyamisa beno, ⁷mpe yandi vundisa beno yina me zungulua na nkuamusu mutindu mosi na beto. Yandi ke sala yawu na mbonokono ya Mfumu Yesu na dizulu, na bambasi, na lulendo na yandi. ⁸Na nlemo ya tiya, yandi ke vutula nlandu na bayina me zaba ve Nzambi mpe me manga kutambula nsangu ya mbote ya Mfumu na beto Yesu. ⁹Bake longua ndongi ya mbungulu ya mvula na mvula, ntama na kizizi ya Mfumu mpe nkembo ya lulendo ya yandi. ¹⁰Yandi ke sala yawu ntangu yandi ke kuiza kilumbu yina samu na kukembusua na batu na yandi mpe kumonukusua na batu nionso yina lekaka kiminu, samu beno lekila kimbangi na beto kiminu. ¹¹Samu na yawu, beto ke tatamana kusambidila beno, samu Nzambi na beto banzila beno ti beno me koka na mbokolo na yandi, mpe yandi kokisa lukanu nionso ya mbote mpe mavanga nionso ya kiminu na lulendo nionso. ¹²Beto ke na kulomba ti nkumbu ya Mfumu Yesu kembusua na beno, samu beno kembulua na yandi, samu na nlemvo ya Nzambi na beto mpe Mfumu Yesu Klisto.

² ¹Bampangi, na yina metadila ngizulu ya Mfumu na beto Yesu Klisto mpe kukutakana na beto na yandi, muke na kulomba na beno, ²beno bika pumuka na mabanza na beno, na bampeve na beno, na diambu to na mukanda mosi lendaka katuka na beto samuna kuzabisa beno ti kilumbu ya Mfumu me kuizaka. ³Mutu bika vukumuna beno na mutindu mosi ve samu ya ke kuiza ve ti ndimbukulu ya biminu ke vuanda, mpe mutu ya bumpubulu ke zayikusua, muana ya mbungulu. ⁴Yandi ke kakidilaka mpe ke kukizangulaka na ntandu ya nionso bakebokidilaka "Nzambi," to bake sambilaka. Na yawu, yandi me vuanda na yinzo ya Nzambi mpe me kukisonga lokola Nzambi. ⁵Beno bambuka moyo ve ti muzabisaka beno mambu yayi ntangu mu vuandaka na beno? ⁶Ntangu yayi beno me zaba nini ke na kukakidila yandi samu yandi zayikusua kaka na ntangu na yandi. ⁷Samu mansueki ya kimpumbulu ke na sala, mutu mosi kaka kena kukakidila yandi na ntangu yayi ti yandi ke katulua na nzila. ⁸Buna mutu ya bumpumbulu ke zayikusua, yina Mfumu Yesu ke kufua na muevila ya yinua na yandi mpe ke fukisa na mbonokono ya ngizulu na yandi. ⁹Ngizulu ya nkolami ku tukusua na mavanga ya Satana na lulendo nionso, na bidimbu, na bimangu ya luvunu, ¹⁰mpe na mambu nionso ya luvunu me kondua lunungu. Mambu yayi ke vuanda samu na bayina ke fukila, samu bayambaka ve nzola ya kedika samu bavulusua. ¹¹Samu na yawu, Nzambi ke tuadisaka bawu na nzila ya nzimbusu samu balekila luvunu kiminu. ¹²Na yawu, bayina lekila kedika kiminu ve, kansi zominaka kukondua lunungu, bawu nionso ke fundusua. ¹³Kansi beto kena kutatamana kutonda Nzambi samu na beno bampangi ya nzola ya Mfumu, samu Nzambi ponaka beno na kuvuanda lokola mimbutu ya ntete ya mpulusu na mbiekolo ya Mpeve mpe ndekolo ya kiminu na kedika, ¹⁴yina beno bokuduluaka na nzila ya nsangu ya mbote samu beno baka nkembo ya Mfumu na beto Yesu Klisto. ¹⁵Na yawu, bampangi, beno siama,

beno simbidila mambu beno longuaka, ya vuanda na kutuba to na mukanda.¹⁶Bika yandi mosi Mfumunba beto Yesu Klisto, mpe Nzambi Tata na beto yina zonaka beto mpe pesaka beto na nzila ya nlemvo mbombolo ya mvula na mvula, mpe kivuvu ya mbote samu na bilumbu ke na kuiza, ¹⁷yandi bomba beno mpe sikidikisa bantima na beno na konso mavanga mpe konso ndinga ya mbote.

3 ¹Bampangi, beno sambidila beto samu ndinga ya Mfumu ya muangusua malu mpe ya kembusua, mutindu yakele na ndambu na beno. Beno sambila samu beno tanunua na batu ya² kinkesi mpe ya yimbi, samu ti bawu nionso lekaka kiminu ve. ³Kansi Mfumu kele yaku kuikama, yina ke sikidikisa beno mpe ke tanina beno na nkua wambi. ⁴Beto ke sadilaka beno kivuvu na Mfumu ti beno ke na kusala mpe beno ke tatamana kusala mambu yina beto sikidikisaka beno. ⁵Bika Mfumu tuadisa bantima na beno na nzola ya Nzambi mpe ntatumunu ya Klisto. ⁶Bampangi, beto kena kusikidikisa beno na nkumbu ya Mfumu na beto Yesu Klisto, na kuvambana na bampangi yina kele bummomo (bumolo), diambu yina kele disuasana na malongi yina beto pesaka beno. ⁷Samu beno mosi me zaba ti beno fuana landudila beto, samu beto tambudilaka ve bonso bonso kati na beno. ⁸Mpe madia ya mutu mosi ve beto kudiaka ya mpamba. Kansi, beto salaka muini mpe mpipa, na ntovokolo nionso, samu beto bika pesa beno kizitu. ⁹Beto salaka yawu ve samu beto me zanga luve, kansi samu beto vuanda ntungulu beno fuana landudila. ¹⁰Pamba ve, ntangu beto vuandaka na beno, beto sikidikisaka beno : "Kana mutu sala ve, yandi kudia ve." ¹¹Samu bazabisaka beto ti ba yankaka kati na beno zona ve kusala. Bake salaka ve, kaka kukonda na mambu ya batu. ¹²Batu ya mutindu yayi, beto ke na kusikidikisa mpe kubombidila bawu na Mfumu Yesu Klisto na kusadila na nlembami mpe kudia madia ya bawu mosi. ¹³Kansi beno, bampangi, beno lemba ve kusala yina kele ya lunungu. ¹⁴Kana mutu tumamana ve mambu na beto me sonama na mukanda yayi, beno tatukila yandi mpe beno vuanda diaka kintuadi na yandi ve samu yandi kufua nsoni. ¹⁵Beno banzila yandi lokola ntatu ve, kansi beno luengisa yandi lokola mpangi. ¹⁶Bika yandi mosi Mfumu pesa beno yenge na yandi ntangu nionso mpe na mambu nionso. Yandi vuanda na beno nionso. ¹⁷Munu, Polo, me tindila beno mbote na diboko na munu, mutindu muke sadilaka yawu na mikanda nionso. ¹⁸Bika nlemvo ya Mfumu na beto Yesu Klisto vuanda na beno nionso.

Mukanda ya ntete ya paulu na timoteo

1 ¹Polo, ntumua ya Yesu Klisto, na lutumu ya Tata Nzambi Mvuluzi na beto mpe ya Yesu Klisto kivuvu na beto, ²na Timoteo, muana na munu ya kedika na kiminu: Bika nlemvevo, nkenda mpe yenge ya Nzambi Tata mpe ya Yesu Klisto Mfumu na beto ya pesamana nge!³Mu kena kubambula nge moyo na ntiamusu mu pesaka nge, na ntangu mu vuandaka kuenda na Makedonia, nge bikana na Efeso, samu nge sikidikisa ndambu ya bantu ba bika longa ndongosolo yankaka, ⁴mpe ba bika kukangama na masolo ya yinza mpe na mambu ya mukanda kele na nsuka ve, yina ke tukisaka ba mpaka na kifulu ya kudiatisa kisalu ya Tata Nzambi na kiminu. ⁵Lukanu ya nsikudukusu yau kele luzolo ke katukaka na ntima ya ku vedila, na kusansa ya mbote mpe na kiminu ya kedika. ⁶Bantu yankaka vengamaka na mabu yayi ba kele ya kuzimbusua na ba mpova ya mpamba; ⁷Ba zola ba vuanda minlongi ya nsiku, kansi ba ke visaka ve yina ba ketubaka mpe yina bake longaka. ⁸Beto zimbala ve ti nsiku kele kima ya mbote kana beto sadila yau na mutindu ya kufuana, ⁹na kuzaba ti nsiku salamaka ve samuna muntu ya lunungu, kansii samuna bi mpumbulu, mpe ba yina kele yintu ngolo, samuna bantu ya yimbi mpe bantu ya masumu, samuna bantu zaba Tata Nzambi ve, mpe ba yina ke salaka masumu, samuna bayina ke kufuaka bibuti na bau, ba yina ke kufuaka bantu, ¹⁰ba yina ke salaka kinsuza, na bayina kele na bimbangi ya yimbi, na miyibi ya bantu, na bantu ya luvunu, na ba yina ke levaka ndefi ya luvunu, mpe na mambu nionso yina kele kitantu na ndongosolo ya mavimpi, ¹¹mutindu kele Nsamu ya mbote ya nkemboya Tata Nzambiya mayangi, Nsangu ya mbote yina ba yukudilaka munu. ¹²Mu kena ku vutula matondo na yina siamisaka munu, na yesu Klisto Mfumu na beto, samu yandi monaka munu ya kukuikama, na ku tumbaka munu na kisalu ya Tata Nzambi, ¹³na ntama munu yayi vuandaka mvuezi, nzomi ya bantu, muntu ya nkesi. Kansi mu bakaka nlemvo, samuna mu zabaka ve yina mu vuandaka sala, na kukondua kiminu; ¹⁴mpe na nlemvo ya Mfumu na beto lutilaka kunieka, kintuadi na kiminu mpe nzola yina kele na Yesu Klisto. ¹⁵Yayi kele diambu ya kusikalala mpe ya fuana ndimama, ti Yesu Klisto kuizaka na yinsi samuna kuvulusa bantu ya masumu, munu ikele ya ntete. ¹⁶Kansi mu bakaka nlemvo, samu ti Yesu Klisto monisaka ntete na munu mvibudulu na yandi ya mvimba, samu mu vuanda kifiani na ba yina ke kuiza kuikila na yandi samuna moya ya mvu ka mvu. ¹⁷Na nge ntinu ya ba ntangu nionso lenda kufua ve, kumonika ve, na Tata Nzambi kaka nzitusu na nkembo, na ba mvula na ba mvula! Amen!¹⁸Nsikudukusu mu kena ku pesa nge, muana na munu Timoteo, na mutindu ba mbikudulu tubamaka ntete ntete samuna nge, landila yau, nge nuana nduanunu ya mbote ¹⁹na ku kukeba kiminu na nge mpe kansansa ya mbote. Kansansa yina ndambu mingi ya bantu zimbisaka mpe kukumukaka na yina me tadila kiminu. ²⁰Imenea na Alesanda vuandaka na kati ya bantu yina, mu yekulaka bau na Satana samu ba longuka na kuvueza ve .

2 ¹Na yau mu kena kusiamisa, na ntuala ya mambu nionso, na kusambila, na kubombidila, na kulomba, na kuvutula matondo samuna bantu nionso, ²samuna ba ntinu mpe ba yina nionso kele ya kuzangama na luzitu, samu ti beto zinga na yenge mpe na kimpombo, na kati ya nzitusu ya nsiku ya dibundu mpe na kedika ya ntima. ³Yau kele diambu ya mbote mpe ya kuzolakana na ntuala ya Tata Nzambi, Mvuluzi na beto, ⁴yina zola ti bantu nionso vulusua mpe ba vuanda na nzayilu ya kedika. ⁵Samu Nzambi mosi kaka kele, mpe yandi kele nwawisi na kati ya Tata Nzambi na bantu, Yesu Klisto muntu, ⁶yina kukipesaka yandi mosi samuna kukula beto. Yau kele kimbangi pesamaka na na ntangu na yandi, ⁷mpe samuna yau mu tumbuaka nlongi mpe ntumua, mu kena ku tuba kedika, mu kena kuvuna ve, na kiyeku kulongisa ba

pakanu na kiminu mpe na kedika.⁸Mu zola ti bantu sambila na bifulu nionso, na kuzangula maboko ya kuvedila, na nganzi, mpe na mabanza ya yimbi ve. ⁹Mu zola diaka mpe ba kento ba vuata na mutindu mosi ya mbote, na luzitu mpe na luyinunu, na ku kanga nsuki ve, na ku vuata wolo ve, minsanga ya ntalu ve, bilele ya kulutila ntoko ve, ¹⁰kansi ba vuata mavanga ya mbote, yina me fuana na ba kento yina ke sadilaka Tata Nzambi¹¹Bika nkento kuwa malongi na kuvuanda na pi. ¹²Mu pesa nkento ve yinsua ya kulongisa, mpe yandi yadila bakala ve, kansi yandi fueti vuanda na sui. ¹³Samu Adami salamaka ntete bosi Eva; mpe ¹⁴Adami ve ku buaka na mpukumunu, kansi Eva vukumunaka yandi na kubabisa nsiku. ¹⁵Yandi ke vulusua na ntangu yandi ke kuma mama, kana yandi me vibidila na kiminu, na nzola mpe na kukilunda ya nlongo.

3 ¹Diambu yayi kele ya kedika: Kana muntu me yekama na kisalu ya nkengi ya dibundu, yandi me zola kisalu me luta mbote. ²Nkengi fueti kondua lusembo, bakala ya nkento mosi, ya kudedama na nkadulu na yandi, ku vuanda na ngiambu ya nzenza, ya kuvedila na ndongosolo. ³Yandi vuanda ve muntu yina ke koluaka malavu, nkesi ve, kansi muntu ya kulembama, ke tukisaka yange mpe ke salaka kisalu na kusosa ve ndandu. ⁴Yandi fueti tuadisa mbote yinzo ya yandi mosi, yandi fueti tuadisa bana na yandi na kulemvuka mpe na kedika ya ntima; ⁵samu kana muntu zaba ve kutuadisa yinzo na yandi mosi inki mutindu yandi lenda tuadisila dibundu ya Tata Nzambi e?. ⁶Yandi vuanda ve muntu yina me vulusua bosi na dibundu, mpamba ve yandi lenda kukiyana mpe kubua na yinsi ya mfundusulu ya Satana. ⁷Yandi fueti vuanda diaka na kimbangi ya mbote na bantu ya nganda, samu yandi fuisua nsoni ve mpe kubua ve na mintambu ya diabulu. ⁸Bisielo ya ba bakala fueti vuanda bantu ya kusonga, ke sadilaka kedika na ntima, ke ntama ya mambu ya mutindu na mutindu, bantu ya kukolua malavu ve, bantu ya ndandu ya luvunu ve, ⁹ba lunda mansueki ya kiminu na kansansa ya kuvedila. ¹⁰Ba fueti fimpua bau ntete, samuna kutala kana bau kele na nsembolo ve, bosi ba lenda banda kisalu na bau. ¹¹Mutindu mosi mpe na ba kento, ba fueti vuanda ya kusonga, mimvuezi ve, nkadulu ya mbote mpe ya kukuikama na mambu nionso. ¹²Bisielo ya ba bakala fueti vuanda na nkento mosi kaka mpe kutuadisa mbote bana ya bau mpe ba yinzo ya bau; ¹³samu ba yina ke salaka kisalu ya mbote, bau ke bakaka nzitusu mpe kivuvu ya nene na kulekila Yesu Klisto kiminu. ¹⁴Me sonikina nge mambu yayi na kivuvu, bilumbu ya fioti me bikana samu mu kuiza kisika nge kele, ¹⁵samu nge zaba kana mu ke zingila, inki kikadulu ke vuanda na bantu na kati ya yinzo ya Tata Nzambi, yayi kele dibundu ya Tata Nzambi ya moyo, dikunzi mpe kiyekamanu ya kedika. ¹⁶Mpe ya me toma zabakana ti dinsuekamu ya vumi ya Tata Nzambi kele ya nene: yandi monikaka na nsuni, yandi nungusuaka na Mpeve, yandi monikaka na ba mbasi, yandi longaka bagggggggggg, ba lekilaka yandi kiminu na yinza, yandi zanguluaka na nkembo

4 ¹Kansi Mpeve me tuba na kimpuanza ti, na bilumbu ya nsuka, ndambu ya bantu yankaka ke sotuna kiminu, samuna kukipesa na ba mpeve ya mvukumuni mpe na ndongosolo ya ba mpeve ya yimbi, ²na luvunu ya bantu ya disu ku nsi a lukaya, kele na kidimbu na kansansa ya bau mosi, ³na kusonika ba kuela ve, mpe ba kudia ve madia yayi Tata Nzambi salaka samuna ya diwuka na mvutudulu ya matondo na ba yina kele ya ku kuikama mpe ba yayi zabaka kedika. ⁴Samu bima nionso Tata Nzambi salaka kele ya mbote, mpe kima ata mosi ve lenda losuka, kaka ya diwuka na mvutudulu ya matondo, ⁵samu nionso me vedusua na mpova ya Tata Nzambi mpe na lusambulu. ⁶Kana nge kena kusadisaka ba mpangi na malongi yina, nge ke vuanda kisadi ya mbote ya Yesu Klisto, nge me dikulua madia ya mambu ya kiminu mpe ya ndongosolo ya mbote yina nge tomaka landa. ⁷Tinguna masolo ya yinza mpe ya mpamba; Tambula na kubanga Tata Nzambi, ⁸samu nsaka ya nzutu kele mfunu na mambu ya fioti, kansi moyo ya kinzambi kele mfunu na nionso, na ntangu beto kele na nsilulu ya moyo yayi mpe ya yina kena kuiza. ⁹Yau yina ikele diambu ya mvimba ya mfunu mpe ya kufuana na kutambulua. ¹⁰Beto kena kusala mpe kunuana, samu beto me tula kivuvu na Nzambi ya moyo, yina ikele Mvulusi ya bantu nionso, kansi ntete ya minkuikisi. ¹¹Tuba mambu yayi mpe longisa yau. ¹²Muntu mosi ve vuezza kintuenia ya nge, kansi vuanda kifuani samuna minkuikisi, na mambu, na ndiatulu, na nzola na kiminu, na mpedoso. ¹³Tii mu ke kuiza, kukipesa na ntangulu, na nsiamusu, na ndongolo. ¹⁴Kumona mpamba ve nkayilu yayi ikele na nge, mpe ya pesaminaka na nge na mbikululu na ntudulu ya maboko ya nkutakani ya ba kuluntu. ¹⁵Banza mambu yayi, kukipesa nge ya mvimba na yau, nsuka nsuka ngiendolo ya bisalu na nge ya monika na bantu nionso. ¹⁶Kukikeba nge mosi mpe na ndongolo na nge, tatamana na mambu yayi, samu, nge meka sala mutindu yina, nge ke kukivukisa nge mosi mpe nge ke vukisa ba yina kena kuwa nge.

5

¹Ku semba kinunu na kingolo ve, kansi siamisa yandi lokola tata; siamisa ba ntuenia lokola ba mpangi, ²ba kento ya kuyunduka lokola ba mama, ba yina kele ba ntuenia ya ba kento lokola ba mpangi ya ba kento na mpedosolo nionso. ³Zitisa mafola yina ikele mafola ya kedika. ⁴Kana difola ikele na bana to ba tekolo, bika ba ntuenia kumonisa ntete nkadulu ya kinzambi na mabuta na bau mosi, mpe ba vutudila bibuti yina ba longokaka na bau; samu ya ikele ya mbote na Tata Nzambi. ⁵Yina kele difola ya kedika, mpe ke vuandaka yandi mosi, tula kivuvu na yandi na Tata Nzambi mpe yandi tatamana na lusambulu mpimpa na muini na kubombidila mpe na lusambulu. ⁶Kansi difola yina ke zingila na kiesa ya yinza yandi kele ya kufua ata yandi kele ya moyo ⁷Zabisa bau mambu yayi, samu ba semba bau ve. ⁸Kana muntu ke sadisaka bantu na yandi ve, mpe singula ba mpangi ya dibuta na yandi, yandi ikele muntu me niefuna kiminu, mpe yandi me luta yimbi na muntu yina ke kuikilaka ve. ⁹Saamu ti difola sonama na mukanda, yandi lenda vuanda ve na insi ya ba mvula makumi sambanu, yandi fueti vuanda nkento vuandaka na bakala mosi kaka, ¹⁰yandi fuana vuanda na mavanga

ya mbote, yina yundulaka bana , yandi vuandaka yamba ba nzenza, yandi vuandaka sukula makulu ya banlongo, kusadisa ba nsukami, yandi vuandaka sadila mavanga ya mutindu na mutindu ya mbote.¹¹Kansi kukikinina ve mafola ya ntuenia; samu, ba ke katula mabanza ya Klisto, ¹²ba ke zola kukuela diaka, mpe ba ke kukibedisua samu ba me bebisa luwawanu ya ntete. ¹³Na yau yina, ba me kituka ba molo, ba me longuka kukuenda yinzo nz yinzo;mpe ba kele kaka ba molo ve, kansi ba kento ya kutuba tuba mpe ya musokosi mpe na kutuba yina lendaka tubama ve. ¹⁴Mu zola ba ntuenia ba kuela, ba buta bana, ba tuadisa ba yinzo na bau, ba pesa mbeni ata nzila mosi ve samuna kuvueza; ¹⁵samu ba yankaka me bangumuka kulanda Satana. ¹⁶Kana ndambu ya minkuikizi, ba bakala to ba kento, ikele mafola, yandi sadisa bau,samu dibundu sadisa ba yina ikele mafola ya kedika. ¹⁷Bika nzitusu zole pesama na ba kuluntu ya dibundu yina ke tuadisaka mbote, ba yina ke longaka mambu ya Tata Nzambi na kukipesaka na ndongolo. ¹⁸Samu Masonukua me tuba: Nge ke kanga yinua ya ngombo na ntuala ya mburna ya kudia. Kansi kisadi me fuana na mfutu na yandi. ¹⁹Kuyamba ve muntu kuiza ke kuiza funda nkuluntu, ya fueti vuanda mfundu ya ba mangi zole to tatu kaka. ²⁰Ba yina me sumuka, yamba bau na ntuala ya bantu nionso, samu ya pesa wonga na bayina yankaka. ²¹Mu kena kudia ndefi na ntuala ya Tata Nzambi, na ntuala ya Yesu Klisto, mpe na ntuala ya ba mbasi ya kusolua, na kukeba mambu nionso yayi mpe na kusadila yau na kusuasisa bantu ve. ²²Ku tuamina kutula maboko na muntu ve , kusangana na masumu ya muntu ve, kukikeba nge mosi ya nlongo. ²³Ku tatamana ve kunua maza; kansi kunua fioti vinu, samu kivumu mpe ba mpasi yina ke vuandaka na nge. ²⁴Masumu ya bantu yankaka ke monanaka tekila ba sambisa bau, kansi ya bantu yankaka ke zabanaka na manima. ²⁵Mutindu mosi, mavanga ya mbote ke monanaka, mpe yina ya yimbi ke suamaka.

6

¹Bika ba yina ikele na insi ya bizitu ba zitisa ba ntuadisi na bau samuna nkumbu ya Tata Nzambi na ndongosolo ya vuezuka ve. ²Mpe bika ba yina kele na minkuikizi bonso mintuadisi ba vuezua ve, na kubanzila ti bau ikele ba mpangi; kansi ba sadila bau lokola ba ikele minkuikizi mpe ba mpangiya luzolo yina me kangama na kusadila bau mambote. Longa mambu yayi mpe ba sadila yau. ³Kana muntu kena kulonga ndongosolo ya yankaka, mpe yandi ndima ve mambu ya mbote ya Mfumu na beto Yesu Klistoto mpe na ndongosolo na nkadulu ya kinzambi, ⁴yandi kele luyanu, yandi zaba ata kima ve, mpe yandi ikele na kimbevo ya kutula ntembe na mpova, yau ke tukisaka nsatu ya yimbi, minzonza, ntiakulu, mbanzulu ya yimbi, ⁵mpaka ya kukondua ndandu ya bantu vunuka na nguilu, bantu kakuduluuka kedika, mpe bame banza ti moyo ya kinzambi ikele nto ya ndandu. ⁶Na yau, ya kele yinto ya nene ya ndandu kuluta yina moyo ya kinzambi kintuadi na nguizani; ⁷samu beto nataka kima mosi ve na yinza, mpe ya ikele kedika ti beto ke na ta kima mosi ve; ⁸kana beto ikele na madia na bilele, ya ke kukila beto. ⁹Kansi ba yina me zola kuvuama kena kubua na mpukumunu, na ntambu, mpe na ba nzinunu mingi ya buzoiba mpe ya mbivusu ke dimisaka bantu na mbungulu mpe mvidusu. ¹⁰Samu luzolo ya mbongo ikele muanzi ya mambu nionso ya yimbi; ba yina vuandaka na mabanza mingi na yau, ba lozaka kiminu mpe ba kukikotisaka na kiadi. ¹¹Samuna nge, muntu ya Tata Nzambi, tina mambu yayi. Sosa lunungu, moyo ya kinzambi, mpukumunu, zola, mvibudulu, kimpombo. ¹²Nuana nduanunu nya mbote ya kiminu. Kangama na moyo ya mvula na mvula yina nge bokudukuaka. Samuna yau, nge tubaka kimbangi ya minu na ntadisi ya bantu mingi, samuna mambu ya mbote. ¹³Mu kena kuyekula nge na Tata Nzambi yina ke pesaka moyo, na bima nionso, mpe na ntadisi ya Yesu Klisto, yina tubaka kedika nionso na ntadisi ya Ponse Pilatu, ¹⁴lunda mbote mbote ntumunu, kondua nsembolo, tii na mbonokono ya Mfumu na beto Yesu Klisto, ¹⁵Tata Nzambi ke kuiza monisa mbonokono na yandi na ntangu ya kufuana, muntu ya mayangi mpe yandi mosi kaka na kuzangama, Ntinu ya ba ntinu, Mfumu ya ba Mfumu, ¹⁶yandi kaka ke kufuaka ve, yandi kele kiya yina muntu lenda kutala ve, yandi kele kiya me zabakana ve, muntu mosi ve monaka yandi to lenda mona yandi, na yandi kele nzitusu mpe lulendo ya mvula na mvula. Amen!¹⁷Tuba na ba mvuama ya yinza yayi ba vuanda ve na lunangu, mpe ba bika tula kivuvu na bau na bimvuama yina ke sikila ve, kansi ba tula kivuvu na Tata Nzambi. Yandi ke pesaka beto bimvuama ya kedika yina ke sepedisaka beto. ¹⁸Tubila bau ba sala mbote, ba vuanda ba mvuama na mavanga ya mboe, ba vuanda bantu ya mayangi mpe ba zibula maboko na kukabula, na yau, ¹⁹mpe ba ke yonzika kimvuama samuna bilumbu kena kuia yina ba ke tula na lufulu ya ngolo, samuna kubaka moyo ya kedika. ²⁰O Tmoteo, lunda mambu nge longukaka, na kutina ba mpovololo ya mpamba mpe ya kusumuka, mpe minzonza ya malongi ya yimbi ²¹yina ba yankaka kitulaka kisalu na bau, ba yankaka me kubua na kiminu. Bika nlemvo vuanda na beno!

Tito

1 ¹Polo, kisadi ya Nzambi, pe ntumua ya Yesu-Klisto samuna kiminu na bayina bonamaka na Nzambi pe kuzaba ma kiedika yina ikele mutindu ya kusonga, ²nayau ikele na zulu ya kifuma na kivuvu na luzingu ke sukaka ve, yina ba lundilaka kubanda na ntangu ya ntama na Tata Nzambi yina lenda vuna ve, ³pe yina monisaka mambu na yandi na ntangu na yandi na malongi yi na ba pesaka munu na lutumunu ya tata Nzambi Mvulusi na beto, ⁴na Tito, muana na munu muyundulaka na kituadi na beto na kiminu: bika nlemvo pe yenge pesimina beno na Tata Nzambi pe Yesu Klisto Mvulusi ya beto ! ⁵Mu bikaka nge na Klete, samu nge kuiza sungika mambu yina fuana salama, pe na mutindu ya ba nduengosolo, ngeke tula ba kulutu na Mbanza mosi mosi, ⁶sikana na nati ya ikele na batu lusembolo ve, ya ku kuela na nketo mosi, ikele na bana yaku kuikama, bayina zabana ve na kinzuza to montomboki. ⁷Na yau nkengi fuana vuanda mutu ikele na lusembolo ve, yandi fuana vuanda nkebi ya bima ya Tata Nzambi; yandi bika fuana vuanda mutu ya mpaka, to pe ya nganzi, to pe mutu ke zolaka malavu, to ya kingakaza, to yina ke sosaka ku baka kimvuama na mutindu ya mbote ve; ⁸kasi yandi vuanda mutu ke yambaka ba nzenza, nkundi ya batu ya mbote, mutu ya kuluenga, ya lunungu,

ya nlongo, pe yina ke kukiyalaka, ⁹yaku kuikama na malongi ya kieleka mutindu na mutindu ya ikele, samu yandi vuanda na ngolo yaku siamisa mutindu ikele malongi ya nlongo pe ku manga mpeve ya bayina ke mangaka yau. ¹⁰Kasi na yau, mingi na kati ya batu ya ikele yaku lemvuka, ba mintomuki mingi, batu ya yi nua ya mpamba pe ba mi mvuni, ¹¹11na ntuala ya bau yau ikele mbote na kanga yi nua. Bakekotisaka mvualangani na dibuta nionso, bake longisaka samu ba baka ndandu na mutindu ya nsoni yina balenda longisa ve. ¹²12Mosi na bau, nbikudi na bau mosi, yandi tubaka: Batu ya Klete ke kaka batu ya luvunu, bau ikele bibulu ya yimbi, batu ya kindiafu ba molo. ¹³13Kimbangi yayi ikele ya kedika. Nayawu semba bau na kingolo nionso, samu ba baka kiminu ya nlongo, ¹⁴14pe babika kangama na bingana ya ba yudayu pe na ba ntumunu ya batu ke vengamaka na mambu ya kieleka. ¹⁵15Nionso ikele ya mbote na batu ikele ya nlongo, kasi kima mosi ve ikele yaku vedila ve na batu yaku sumuka pe ke lekaka kiminu ve. 16Bakekukikanisaka ku zaba Tata Nzambi, kasi bake mangaka yandi na bisalu na bau, ya nkakumususu, ba mintombuki, pe ba lenda sala kima mosi ya mbote ve.

2 ¹1Nge fuana tuba mambu ya ku fuana yina ikele malongi ya nlongo. ²2Tuba ti binunu fuana vuanda batu ya ku songa, batu ya luzitu, ya nlongo na kiminu, ya ntima mbote, ya mvibudulu. ³3Tuba binunu ya ba keto diaka fuana vuanda na mbonokono na mbote yina me fuana na mutindu ya nlongo, ba vuanda batu ke tubaka mambu ya yimbi ve, batu ke zonaka ku nua vinu ve; batu ke pesaka ba nduengoso ya mbote, 4na lukanu ya ku monisa ba ndumba mutindu balenda sonina ba bakala na bau pe bana na bau, 5na ku kiluenga, ku lunda ba nzutu, ku sala bisalu ya inzo, ba vuanda mbote, na kuvuminaka ba bakala na bau, samu mambu ya Tata Nzambi vuezuka ve. ⁶6Siamisa diaka ba ntueni na ku vuanda batu ya nlembami, 7nge monika na mambu nionso mutu ya kifuani na mambu ya mbote, pe ke pesaka malongi yaku vedila, pe yaku fuana, 8mambu ya nlongo, kele na tsembolo ve samu ba mbeni vuanda na tsoni, samu ba tuba kima mosi na beto ve. ⁹9siamisa bi sadi na kutumamanaka ba mfumu na bau, basadila bau mambu nionso yina ke sepedisa bau, batelimina bau ve, 10bayiba kima mosi ve, kasi ba monika batu ya ku kuikama, samu ba zitisa malongi nionso ya Tata Nzambi Mvulusi na beto. ¹¹11Samu nlemvo ya Nzambi, pesaka ya mpulusu na batu nionso, yina monanana. 12Yake longaka beto na kubika mambu yina kele yaku fuana ve pe ya nzinunu ya bima yayi nza, pe na ku zinga na mbandu yayi na nduenga, na lunungu pe na ku songa, 13na ku vingilaka kivuvu ya mayangi, pe mbonokono ya nkembo ya nnene ya Tata Nzambi pe Mvulusi na beto Yesu Klisto, ¹⁴14yina kukipesaka yandi mosi samuna beto, samu ti yandi kuiza kula beto na masumu nionso, pe yandi sala beto batu na yandi, veduasaka na yandi pe batu ke ya ku kuikama na kusala mambu ya mbote. ¹⁵15Tuba mambu yayi, siamisa, pe semba, na kibakala nionso. Mutu mosi bika lenza nge.

3 ¹1Bambula bau ntima na ku vumina ba nsambisi pe ba mfumu, naku tumama, bavuanda ya kukubama naku salaka mambu nionso ya mbote, ²2naku tuba yimbi ya mutu ve, vuanda mutu ke salaka yenge, vuanda yaku lembama, vuanda mutu na bu mpombo na ntuala ya batu nionso. ³3Samu beto diaka, beto vuanda ba zoba, batu ke tumamaka ve, batu yaku simbana, pe vuandaka na nzinunu pe na ba tsaka ya yimbi ya mutindu na mutindu, ke zingilaka na kinkesa pe na ku zola ki ntatu, kuzola kimpeni, pe kesalaka kimpeni bau na bau. ⁴4Kasi, na ntangu mambote ya Tata Nzambi Mvulusi na beto pe zola ya batu monanaka, 5yandi kulaka beto, samu na navanga na beto ve ya lunungu yina beto salaka, kasi samuna nkenda na yandi, na mbotokolo ya yimpa pe na kubutuka ya yimpa ya Mpeve ya Nlongo, ⁶6yandi dukudilaka beto na mutindu ya kulutila na Yesu Klisto Mvulusi na beto, 7samu, beto nungusuaka na nlemvo na yandi, beto me kuma, batu tatamanaka na ku kuikila, ba minvingidi ya luzingu ke sukaka ve. ⁸8Mambu yayi ikele kedika, pe mu zona nge siamisa mambu yayi, samu bayina kuikilaka na na Tata Nzambi ba sadila mambu ya mbote. Tala mambu ya mbote me fuana na batu. ⁹9Kasi tina ba mbaka ya buzoba, ku tangana mabuta, ki ntatu, kuzonza na yina mitadila mi nsiku; samu ya ikele ya mbote ve pe ya ikele mambu ya mpamba. 10Namanima na yaku lubuka na nkumbu ya ntete pe ya zole, vuanda ntama na mutu ke tulaka nkabunu na batu, 11Zaba ti, mutu ya mutindu yayi ikele ya kuzimbana, pe ke salaka masumu, pe kekukisembaka yandi mosi. ¹²12Na ntangu muke kuiza tindila nge Alatemasi to Tisiki, salaka malu na ku kuiza dengana munu na Nikopolisa; samu kuna mu mona mbote na kulutisila ntangu ya kisivu. 13Kubikila Zena nzila ya mbote, nganga ya minsiku, pe Apolosi, samu kima mosi kondua na bau ve. ¹⁴14Batu ya beto diaka fuana longuka ku salaka mambu ya mbote samu ba kokisa ba nsatu na bau, samu ba bika vuanda batu yina lenda koka ku buta mi nbutu ve. ¹⁵15Batu nionso ikele na mutu me pesa ngeyo mbote. Pesa mbote na bayina ke zonaka beto na kiminu. Bika nlemvo vuanda na beno nionso !

Philemon

1 ¹1Paulu, nkole ya Yesu Klisto, mpe mpangi Timoteo, na Filemoni mpangi na beto ya kuzolakana mingi mpe kindiata na beto na ksalu, ²2na mpangi ya kento Afia, na Alakipe, kinuani ya beto na kintuadi, mpe na yinzo ya Nzambi kele na lupangu(yinzo) na nge: ³3bika nlemvo mpe luvuvamu vuanda na beno na Nkumbu ya Nzambi Tata na beto mpe ya Mfumu na beto Yesu Klisto! ⁴4Mu kena kuvutula ntangu nionso matondo na Nzambi na munu, na kubanzaka nge na bisambu na munu, ⁵5samu ba zabisaka munu na kiminu kele na nge na Mfumu Yesu mpe na nzola kele na nge na basantu nionso. ⁶6Mu kena kulomba na nge, bika lukuikilu na nge vuanda ya kusiana samu na Klisto, na kubambula beto moyo na yina me tala mambote na yandi. ⁷7Na yau, mu vuandaka na kiese mingi mpe mu bakaka lubombolo na yina me tala nzola na nge; samuna nzola na nge, mpangi, bantima ya basantu vuandaka na luvuvamu. ⁸8Yau yina, ata mu kele na kimpuanza nionso na Klisto na kusonikina nge yina kele ya kudedama, ⁹9na kumonisa ti, yina me luta na nkumbu ya luzolo mu kena

kusambidila nge, na yina mu kele, Paulu, kinunu, mpe yina me luta malu malu yayi, nkole ya Yesu Klisto.¹⁰ Me baka nge mutindu kaka muana na munu, mu butaka ntangu mu vuandaka na bansinga, Onesimo,¹¹ yandi na ntangu ya nkaka yandi vuandaka mfunu ve na nge kansi malu malu yayi yandi me kumaka mfunu, mpe na nge mpe na munu.¹² Mu kena kutindila diaka nge yandi, yandi kele ya mu mosi.¹³ Mu vuandaka na mpuila ya kusimbidila yandi pene pene na munu, samu yandi sadila munu na kisika na nge, na ntangu mu kele ya kukangama samu na nsangu ya mbote.¹⁴ Na nionso yayi, mu lenda sala kima mosi ve kondua luve na nge, samu mambote na nge ya vuanda ya kutatimisa ve, kansi ya vuanda na luzolo.¹⁵ Ya lenda vuanda ti, yandi me vambana na nge na fintangu kaka samu nge mona diaka yandi bamvula na bamvula.¹⁶ Bonso muntu kele na nkole ve, kansi bonso yina kele na zulu na yandi, bonso mpangi ya bakala ya zolua, ya kuvambusua, mpe yandi lutila mfunu mingi samu na nge, ata na nsuni, ata na Mfumu.¹⁷ Kana nge me baka muntu bonso nkundi na nge, tambula yandi mutindu nge ke tambulaka munu.¹⁸ Bosi kana yandi salaka nge imbi, to yandi kele na mfuka na nge, tula yau na yintu na munu.¹⁹ Munu Paulu, kena kusonikina nge na diboko ya mu mosi, mu ke futa, na kutubila nge ve ti nge kudi pesa mvimba na munu.²⁰ Inga, mpangi ya bakala, bika mu bakila nge ndandu kati na Mfumu; vuvika ntima na munu kati na Klisto.²¹ Na kivuvu kele na nge, na kulemvuka na nge, me sonikina nge, samu nge zaba ti nge ke sala kulutula yina mu kena kutuba.²² Na ntangu mosi pidina, kubikila munu kisika ya kuleka, samu mu kele na mabanza ya kukumina beno, samu na bisambu na beno.²³ Epafalasa, kindiata na munu, beto kangamaka samu na Yesu Klisto.²⁴ Me pesa nge mbote, kintuadi na Malako, Alitalako, Demasi, Luka, na bau beto ke salaka kisalu mosi.²⁵ Bika nlemvo ya Mfumu na beto Yesu Klisto vuanda na mpeve na beno.

Hebrews

1¹ Na ntama, na manima ya kutuba bambala mingi na batata na beto na nzila ya bambikudi,² Nzambi, na bantangu yayi ya nsuka, tubilaka beto na nzila ya Muana na yandi, yina yandi biekaka mvingidi ya bima nionso, na yandi mpe yandi salaka yinza,³ mpe, lokola yandi kele mbonosono ya nzitusu na yandi mpe ndedakani na yandi ke simbidilaka bima nionso na ndinga na yandi ya lulendo, yandi salaka mpedolo ya masumu mpe yandi vuandaka na lubakala ya kitinu ya Nzambi na dizulu.⁴ Lokola yandi kumaka na zulu ya bambasi, yandi bakaka nkumbu me lutila bankumbu na bawu na nzitusu.⁵ Samu ti, na mbasi nini Nzambi me tubaka : " Nge kele Muana na munu, mu me buta nge bubu yayi?" To diaka : "Mu ke vuanda Tata samuna yandi, mpe yandi ke vuanda Muana na munu?"⁶ Mpe, na ntangu yandi kitisaka diaka Muanda ya ntete na yinza, yandi me tuba : "Bika bambasi nionso sambila yandi." Diaka yandi me zabisaka bambasi : "Yina ke kitulaka bambasi na yandi mipepe, mpe bisielo na yandi, banlemo ya tiya."⁸ Kansi yandi zabisaka na Muana na yandi : "Kitinu na nge, O Nzambi, ke sikilaka mvula na mvula; kidimbu ya kitinu na nge kele kidimbu ya lunungu."⁹ Nge zolaka lunungu, nge belaka yimbi; samuna yawu, Nzambi, Nzambi ya nge kusaka nge mafuta ya kiese na zulu ya bantinu nionso ya yinza.¹⁰ Mpe diaka : "Nge, Mfumu, na mbadukulu nge salaka lufulu ya ntoto, mpe mazulu kele mavanga ya maboko na nge;"¹¹ Yina, yake fukila, kansi nge, nge ke sikila; yake kitulwa yantama lokola mwatu (nlele, kinkuti),¹² nge ke bundika yawu lokola kiyunga, mpe ya ke kutulwa; kasi nge, nge ke sekukaka ve, mpe bamvula na nge ke suka ata fioti ve."¹³ Mpe, na mbasi nini yandi me zabisaka : "Vuanda na diboko na munu ya lubakala, ti muka kitula mintatu na nge mfiduku ya makulu na nge?"¹⁴ Ba nionso bakele ve bampeve ke sadilaka Nzambi, bafidusuaka samu na kusadila bayina fueete vingila difwa ya mpulusu?

2¹ Na yawu beto fueete luta lunda yina beto kuwaka, samu beto bika zimbala.² Samu ti, kana mambu bambasi samunaka ke ya kusikalala, mpe kana ntulumunu nionso mpe kuzanga kutumama nionso ke tambula nsembolo ya kufwana,³ mutindu nini beto ke vukila kana beno me tambula ve mpulusu ya nene yina samunuaka ntete na Mfumu mpe siamusuaka na bayina kuwaka yawu? Nzambi mpe tubilaka yandi kimbangi na bidimbu, na mangitukulu mpe na bimangu ya disuasanu, mpe diaka na minkayilu yina Mpeve ya Nlongo kabulaka mutindu kele luzolo na yandi.⁵ Samu ya kele ve na yinsi ya luyalu ya bambasi Nzambi salaka yinza yina beto ke na kutubila.⁶ Kansi, mutu tubaka kimbangi yayi : "Mutu kele nini samu ti nge bambukila yandi ntima (moyo)? To muana ya mutu samu nge kebaka yandi?"⁷ Nge salaka mutu na yinsi fioti ya bambasi; nge fulusaka yandi na nkembo mpe nzitusu.⁸ Nge salaka bima nionso na yinsi ya makulu na yandi." Samu ti na yandi nge pesaka kikulu na zulu ya bima nionso. Kima mosi ve kele na yinsi ya inswa na yandi ve. Kansi, beto mona ntete ve, ti bima nionso kele na yinsi ya lutumu (inswa) na yandi.⁹ Kansi beto me mona yina ba basaka na mwa fintangu-ntangu na yinsi ya bambasi : Yesu, yina bavuatiska kolowa ya nkembo mpe ya nzitusu, samu na ntiakulu mpe lufua na yandi. Na yawu, na nlemvo ya Nzambi, yandi mekaka lufua samuna konso mutu.¹⁰ Yakele ya kusonga na Nzambi naku nata bana mingi na nkembo, samu ti bima nionso salamaka samuna yandi mpe na maboko na yandi. Yavuandaka ya kusonga samuna yandi, ya kulungisa Mfumu ya mpulusu na bawu na nzila ya bampasi na yandi.¹¹ Samu ti yina ke vangulaka na bayina ke vanguluaka me kutuka na yinto mosi. Na yawu, nsoni kele ve ya kubokila bawu bampangi.¹² Yandi me tuba : "Muke samuna nkumbu ya nge na bampangi na munu, mu ke yimbila miyimbu ya nzitusu na kati ya tukutukunu."¹³ Mpe diaka : "Muke sala kivuvu na munu na yandi." Mpe diaka : "Tala, munu yayi na bana yina Nzambi pesaka munu."¹⁴ Na yawu, lokola bana nionso ya Nzambi kele na musuni na menga, Yesu mpe kumaka lokola bawu, samu ti na nzila ya lufua na yandi, yandi sukisa yina vuandaka na lulendo ya lufua, nkadi ya mpemba.¹⁵ Ya vuandaka mutindu yina samu yandi kutula bayina nionso lutasaka luzingu na bawu nionso na kinanga samu na lufua.¹⁶ Samu ti, ya kieleka kuandi, bambasi ve yandi ke na kusadisa, kasi bana ya Abalayami.¹⁷ Na yawu, yakele mfunu mingi na yandi ya ku fuanana na bampangi na yandi na mambu nionso samu yandi kuma Mbuta nganga ya kukuikama mpe ya

nkenda na mambu ya Nzambi, mpe samu batu lendaka tambula ngiambudulu ya masumu.¹⁸ Samu ti yandi mosi Yesu-Klito lunguaka mpe vukumunuaka, yandi lenda sadisa bayina ke vukumunua.

3 ¹Na yawu, bampangi ya nlongo, beno kele ntuali na mbokolo ya kizulu. Beno tadidila Yesu, Ntumua mpe Mbuta-nganga ya kiminu na beto. ²Yandi vuandaka yaku kuikama na Nzambi yina ponaka yandi lokola Mose yina vuandaka mpe ya kukuikama na yinzo ya Nzambi. ³Samu ti Yesu banzuluaka ti yandi me fuana na kutambula nkembo me lutila yina ya Mose samu ti yina ke tungaka yinzo me lutila yinzo yango na nzitusu. ⁴Samu ti konso yinzo tunguaka na mutu mosi, kasi yina tungaka bima nionso kele Nzambi. ⁵Yantete, Mose vuandaka ya kukuikama mbote-mbote lokola kisielo na yinzo nionso ya Nzambi. Yandi vuandaka kimbangi ya mambu yina fuanaka samunua. ⁶Kansi Klito kele Muana ya kimfumu na yinzo ya Nzambi. Beto kele yinzo na yandi kana beto me simbidila mbote-mbote kivuvu na beto yaku sikalala mpe kiminu na beto ya kiese. ⁷Na yawu, mutindu Mpeve ya Nlongo kena kutuba : "Bubu kana beno me kuwa ndinga na yandi, ⁸kubadisa mintima na beno ve mutindu ya vuandilaka mfuemono na ntangu ya mpukumunu na yinsi ya nkatu. ⁹Mutindu yina ya vuandilaka ntangu bankaka na beno fuemaka mpe tontaka munu, mpe ntangu bamonaka mavanga na munu na bamvula makumi yiya. ¹⁰Na yawu, mu fueminaka mbandu yina mpe mu me tuba : "Ba me zimbala ntangu nionso na mintima na bawu mpe bazaba ve banzila na munu. ¹¹Na yawu, mu kudiaka ndefi na nganzi na munu : Bake kota ve na luvundulu na munu. ¹²Bampangi, beno luenga samu beno bika vuanda na ntima ya yimbi yina me dimbulaka kiminu, ntima yina me sotukaka na Nzambi ya moyo. ¹³Kansi beno bombasana beno na beno konso kilumbu, samu ti yatubamaka : "Bubu yayi," samu mutu mosi ve kati na beno badusua na bunkita ya masumu. ¹⁴Samu ti beto kele ntuali na Klito, kana beto me simbidila mbote kivuvu na beto ya kusiana na yandi ntangu nionso. ¹⁵Na yawu yasonamaka : "Bubu kana beno me kuwa ndinga na munu, kubadisa mintima na beno ve lokola na mfuemono. ¹⁶Nani ke fuema kana yandi me kuwa ndinga ya Nzambi? Yakele ve bayina Mose bimisaka na Ngipiti? ¹⁷Mpe nani bafueminaka bamvula makumi yiya? Yakele ve bayina volaka masumu mpe bamvumbi na bawu kubuaka na yinsi ya nkatu? ¹⁸Mpe na nani yandi levaka ndefi ti bake kota ve na luvundulu na yandi, sikana bayina tumamanaka yandi ve? ¹⁹Beto me mona ti ba kokaka ve kukota na luvundulu na yandi samu na ndimbukulu ya kiminu na bawu.

4 ¹Na yawu, beto fueti kukikenga samu beto kondua ve nsilulu ya kukota na luvundulu ya Nzambi. ²Samu ti nsangu ya mbote yayi samunuaka na beto mpe na bawu. Kansi ntumu yayi sadisaka ve bayina sanganaka na kiminu na bayina tumamanaka. ³Samu ti beto me lekaka kiminu, beto kaka ke kota na luvundulu yina, na kulandakana masonukua : "Lokola mu levaka ndefi na nganzi na munu, bake kota ata fioti ve na luvundulu na munu." Mpeleko mavanga yina yandi semaka salamaka na lufulu ya yinza. ⁴Samu kisika mosi yandi tubaka na yina me tadila kilumbu ya nsambodia : "Nzambi pemaka na bisalu na yandi na kilumbu ya nsambodia." ⁵Yandi tubaka diaka : "Bake kota ata fioti ve na luvundulu na munu." ⁶Na yawu, lokola nlemvo kele ntete na ndambu ya batu na kukota na luvundulu na yandi, mpe lokola bana Isaele mingi kuwaka nsangu ya mbote kotaka ve samu na mbadusulu ya ntima, ⁷Nzambi salaka diaka kilumbu mosi ke bokuduluaka "Lumbu ki." Na manima ya bilumbu mingi, yandi tubaka na yinua ya Davidi, mutindu yatubuluaka ntete : "Bubu yayi, kana beno me kuwa ndinga nandi, kubadisa mintima na beno ve." ⁸Samu ti kana Yosua pesaka bawu luvundulu, Nzambi zonaka tubila ve diambu ya kilumbu ya nkaka. ⁹Na yawu, luvundulu ya nkaka ya lumingu kubukuaka samu na bana ya Nzambi. ¹⁰Samu ti mutu yina me kota na luvundulu ya Nzambi me vunda mpe na bisalu na yandi, mutindu mpe Nzambi vundilaka na yina ya yandi. ¹¹Na yawu, beto sala kimfuzi naku kota na luvundulu yina, samu mutu mosi ve kubua na mbadusu ya ntima yina vuandaka na bawu. ¹²Samu ti mambu ya Nzambi kele moyo mpe lulendo, yake luadisaka kulutisa sabala ya bandambu zole. Yake zokamaka ti na kuvambisa muela ma mpeve, mpe madikula na nluku. Yakele ngolo na kusuasisa mabanza ya ntima na makanisi. ¹³Nsemono mosi ve kele ya kusuekama na ntadisi ya kizizi ya Nzambi. Kansi, bima nionso ke ya kumonukusua na meso na yandi. ¹⁴Na yawu, lokola beto kele na Ngudi ya nganga ya nene yina lutilaka na dizulu, Yesu Muana ya Nzambi, bika beto siana mbote-mbote na biminu na beto. ¹⁵Samu beto ke na Mbuta-nganga ya nkaka ve lenda fuila beto nkenda na kulekana na beto, kasi beto ke na mutu yina vukumunuaka lokola beto na mutindu nionso, katula kusala masumu. ¹⁶Beto pusana na kibakala na kiti ya nlemvo samu beto tambula nkenda mpe kumona nlemvo ke sadisaka na ntangu ya nsukumunu.

5 ¹Samuti ngudi ya nganga nionso ponamaka kati ya nkangu, yandi kele yaku biekua samuna batu, nayina me tadila bima ya Nzambi samu yandi yoka minkayilu mpe minkayilu samuna masumu. ²Yandi lenda lemvukila bayina zaba ve mpe batu yaku zimbala samu yandi mosi mpe me baka lebakana. ³Samuna yawu, yandi mosi mpe me bindama naku yoka nkailu samu na masumu na yandi mosi lokola na masumu ya batu nionso. ⁴Ata mutu mosi ve lenda baka yandi mosi nzitusu yango, kansi yandi me bokulua na Nzambi lokola Aloni bokuluaka. ⁵Mutindu mosi mpe, Klito kukipesaka yandi mosi ve nzitusu ya kuvuanda ngudi ya nganga. Kansi Nzambi me zabisa yandi : " Nge kele Muana ya munu, bubu yayi, munu me kuma Tata na nge." (bubu yayi, mu me buta nge) ⁶Na ndambu ya nkaka yandi tubaka : "Nge kele nganga ya Nzambi mvula na mvula mutindu mosi na kinganga ya Melesedeki." ⁷Na ntangu ya luzingu na yandi na nsuni (na ntoto), Klito sambilaka mpe lombaka, na mbokolo mpe kudila na Nzambi, yandi kaka lenda vukisa yandi na lufua. Nzambi kuwaka bisambu na yandi samu ti yandi vuandaka tumama na mambu nionso. ⁸Ata yandi vuandaka Muana, yandi longukaka tumama na nzila ya ba mpasi yandi monaka. ⁹Yandi nungusuaka mpe na yau yandi me baka luve yaku pesa mpululu ya mvula na mvula na bayina ke tumamanaka yandi. ¹⁰Nzambi ponaka yandi ngudi ya nganga na mutindu ya

kinganga ya Melesedeki. ¹¹Mambu mingi kele na beto yaku tuba na yina me tala Yesu, kansi ya kele mpasi na kusudikisa samu ti beno me kuma kuvisa mambu malu ve. ¹²Pamba ve, na ntangu yayi, beno kutu fuetete vuanda minlongi katuka ntama, kansi beno kele ntete na nsatu ti mutu ya nkaka longisa beno mambu metadila lufulu ya mambu ya Nzambi. Benoni kele na nsatu ya miliki, nkasi ya madia ya ngolo ve! ¹³Pamba ve, konso yina ke kunuaka kaka miliki, yandi mesana ntete ve mambu ya lunungu, samu ti yandi kele ntete muana ya fioti. ¹⁴Kansi madia ya ngolo kele ya bankulutu. Tala, bayina nionso, na kuyunduka na bawu, ba kubikaka mayele na bawu samuna ku suasisa mambu ya mbote mpe ya yimbi.

6 ¹Na yawu beto bika mambu ya mbadukulu ya Klisto, samu beto landa ndongosolo ya batu yaku yunduka. Beto vutukila ve lufundu ya mpisulu ya mayele na mavanga ya kufua mpe ya kiminu na Nzambi, ²ni na lufundu ya kulonga na nzila ya mbotokolo, kutetika batu maboko, mpe mfulukulu ya bafua mpe lufundusu ya mvula na mvula. ³Beto ke sala mpe mambu yina kana Nzambi me zola. ⁴Pamba ve, ya lenda ve na bayina vuandaka yaku kienzulua, bayina bimbaka nkayilu na mazulu, bayina vuandaka kintuadi na Mpeve ya Nlongo, ⁵mpe bayina bimbaka mambu ya mbote ya Nzambi mpe lulendo ya ntangu yina ke kuiza, ⁶kansi bame vutukila luzingu ya batu ya ntama; ba lenda diaka ve ku vulusua. Samu ti bame buela koma na bawu mosi Muana ya Nzambi, naku kumisaka yandi diambu ya nsoni na ntuala ya batu. ⁷Pamba ve, ntoto yina ke yambaka maza ya mvula ke kubuaka ntangu na ntangu mpe kebutaka minti ya mfunu na bayina kena kukuna yawu, ntoto yina ke yamba lusakumunu ya Nzambi. ⁸Kansi kana yakena buta bansende mpe minti ya yimbi, ya fuana ve mpe ya lenda singua. Yake sukaka naku yokana. ⁹Ata beto me tuba mutindu yayi, bankundi, beto kele na kiminu samuna yina me tala mpulusu mpe mambu ya mbote samuna beno. ¹⁰Pamba ve, Nzambi kele ya lunungu, yandi lenda ve kuzimbana bisalu na beno mpe nzola beno monisaka samuna nkumbu na yandi, mutindu beno sadisaka bankuikizi mpe beno kena kutatamana na kusadisa bawu. ¹¹Mpe beto zola ti mosi-mosi na beno tatamana mutindu yina ti na nsuka, samuna kivuvu yina kele na beno vuanda ya kulunga. ¹²Beto zola ve beno vuanda batu ya ku lemba, kansi, beno landa kifufuni ya bayina ketambulaka bansilulu samuna kiminu mpe mvibudulu. ¹³Pamba ve, ntangu Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami, yandi zengaka ndefi na nkumbu na yandi mosi, samu yandi lenda ve zenga na nkumbu ya yina me luta yandi. ¹⁴Yandi me tuba: "Muke sakumuna nge ya kieleka, mpe muke butisa dikanda na nge." ¹⁵Na mutindu yina, Abalayami vingilaka na mvibudulu mpe yandi bakaka yina basilaka yandi. ¹⁶Pamba ve, batu ke zengaka ndefi na nkumbu ya mutu yina me luta bawu. Kuzenga ndefi kele kidimbu yina kekumisaka mambu nionso ya kati yaku dedana. ¹⁷Ntangu Nzambi bakaka lukanu yaku monisa na bayina yandi pesaka nsilulu ti yandi kesekula ve mabanza na yandi, yandi zengaka ndefi. ¹⁸(Nsilulu mpe ndefi kele bima zole yina batu lenda sekula ve.) Nzambi salaka pidina samuna, na nzila ya bima zola yina kesekukaka ve (na yina Nzambi lenda vuna ve), beto bayina tininaka na yandi, beto kindama naku simba ngolo nsilulu kena ntuala na beto. ¹⁹Mutindu kizundu kesimbaka masuwa, beto kele na kivuvu lokola kizundu ya kusiamama mpe ya ngolo samuna miela na beto, kivuvu yina kena kukota ti na kifulu ya kati ya kinlongo na manima ya nlele. ²⁰Yesu kotaka na kifulu yina neti ntekidi samuna beto, yandi kumaka ngudi nganga ya mvula na mvula kulandila nzila ya Melesedeki.

7

¹Ya kele Melekisedeki, ntinu ya Salemi, Nganga Nzambi ya kuzangama, yina kutanaka na Abalayama na kuvutuka na yandi mpe sakumuna ka yandi, na manima ya kuzenga bansingu ya mintinu. ²Abalayama pesaka yandi kibuku ya kumi na nionso yina yandi bakaka. Nkumbu n'andi "Melekisedeki" yina zola tuba "Ntinu ya lunungu" mpe "Ntinu ya Salemi" yina zola tuba "Ntinu ya luvuvamu". ³Yandi vuandaka na tata ve, na mama ve, nkulu ve, na ntonono ya bilumbu ve, nsuka ya luzingu ve. Kansi yandi vuandaka Nganga Nzambi ya bilumbu nionso, bonso Muana ya Nzambi. ⁴Ntangu yayi, beno tala mfunu ya n'ene vuandaka na muntu yayi. Nkulu na beto Abalayama pesaka yandi kibuku ya kumi ya bima ya mbote yina yandi bakaka na nkindu. ⁵Mpe na yau bana ya Levi tambulaka kinganga, bau bakaka yinsua ya kubakaka kibuku ya kumi na nkangu, ya zola tuba na bampangi na bau ba Isaeli, atako bau mpe kele bana ya Abalayama. ⁶Kansi Melekisedeki yina vuandaka muana ya Levi ve, bakaka bibuku ya kumi ya Abalayama, mpe sakumunaka yandi, yandi vuandaka na nsilulu. ⁷Beto lenda manga ve ti muntu kele na bikada ya kuzangama nde ke sakumunaka yina kele na bikada ya yinsi. ⁸Na yau, bantu yina kekufuaka ke bakaka kibuku ya kumi, kansi mbala yina, muntu ke baka kibuku ya kumi fuana vuanda ya moyo. ⁹Mutindu ya nkaka ya kutubila, Levi yina vuandaka baka kibuku ya kumi, futaka yau mpe na Abalayama. ¹⁰Samu Levi vuandaka kati na kivumu ya nkulu n'andi Abalayama ntangu Melekisedeki kutanaka na yandi. ¹¹Ntangu yayi, nsadulu ya mbote lendaka salama na nzila ya kinganga ya balevi (samuna yandi nde nkangu bakaka nsiku), ya vuandaka mfunu diaka Nganga Nzambi ya nkaka yandi bima na mitindu ya Melekisedeki, kansi na mitindu ya Aloni e? ¹²Samu ntangu bakesoba kinganga, nsiku mpe fuana soba. ¹³Kansi muntu yayi bamambu kena kutubilua kele ya dikanda ya nkaka, mpe ata muntu mosi ve me salaka na kinlongo. ¹⁴Na ntangu yayi, beto me zaba ti Mfumu na beto kele na dikanda ya Yuda, dikanda mosi yina Mose salaka tubila ve na yina me tala banganga Nzambi. ¹⁵Mpe yina beto kena kutuba me luta kuwisakana, kana nganga Nzambi ya nkaka me bima na mutindu ya Melekisedeki. ¹⁶Nganga Nzambi yayi ya yimpa kele ve yina lenda vuanda nganga Nzambi na mutindu ya dikada ya muntu, kansi mutindu ya kilendo ya moyo ke fukila ve. ¹⁷Samu Masonukua kena kutuba kimbangisamuna yandi: "Nge kele Nganga Nzambi ya bilumbu nionso mtindu kele kinganga ya Melekisedeki". ¹⁸Na yau nsiku ya ntama ya katuluuka samu ya vuandaka ya kulebakana mpe mfunu ve. ¹⁹Samu nsiku lungisaka kima mosi ve, kutu kivuvu ya kuluta mbote kele na ntuala yina kena kufiningisa beto na Nzambi. ²⁰Kivuvu ya kuluta mbote vuandaka ve kondua kudia ndefi. Kansi bayankaka kumaka banganga Nzambi

kondua kudia ndefi ata fioti ve.²¹Kansi na yina me tala yandi yayi, Yesu, yandi kumaka Nganga Nzambi na ndefi salamaka na muntu yina tubilaka yandi." Mfumu kudiaka ndefi mpe yandi ke sala viluka (sekuka) ve:"Nge ikele Nganga Nzambi ya bilumbu nionso".²²Yau yina, Yesu kumaka yintu ya luwawanu ya kuluta mbote.²³Yau yina, lufua vuandaka kakidila (pekisa) banganga nzambi na kusala bilumbu nionso, yau yina, banganga nzambi kele mingi, mosi na manima ya nkaka.²⁴Kansi samu Yesu kena kuzinga mvula ma mvula, Kinganga Nzambi na yandi ke soba ve.²⁵Na yau, yandi kele ya kukuka na kuvuluzza bayina ke finanganaka (kupasana) penepene na Nzambi na nzila na yandi samu yandi kena kuzinga mvula na mvula samuna kusambidilaka bau. Ya me luta mbote samuna beto na kubaka Nganga Nzambi ya mutindu yayi yandi kele na masumu ve, ditona ve, ya kuvedila, ya kuvambana na bantu ya masumu mpe yandi me kumaka n'nene kuluta mazulu.²⁷Mutindu mosi ve na bangudi ya nganga, yandi kena mfunu ve, na kunata (kupesa) nkayilu bilumbu nionso, ya ntete samuna masumu na yandi mosi, mpe samuna nkangu. Yandi salaka yau mbala mosi na kudipesa yandi mosi.²⁸Na yau, nsiku kena kutuba ti bayina ke ya kulebakana nde ba fueti vuanda bangudi ya nganga, kansi diambu ya ndefi katukaka na nsiku, me tula Muana, yina bakitulaka ya kulunga (kufuana) samuna kuzinga bamvula na bamvula.

8¹Na ntangu yayi diambu ya mfunu beto zola bubila yau yayi: Beto kele na Ngudi ya Nganga kele ya kuvuanda na lubakala ya kiti ya nzitusu na mazulu.²Yandi kele kisadi na kati ya kisika na nlongo, yake kinlongo ya kieleka Mfumu tungaka, kansi muntu ve, kubikaka (bongisaka)yau.³Samu ngudi ya nganga nionso ke tumbuaka samuna kupesa na mbala mosi minkayilu mpe na yina ya kuyoka. Na yau ya kele mfunu mingi ya kuvuanda na kima ya kupesa.⁴Na ntangu yayi, kana Klisto vuandaka na ntoto, yandi lendaka vuanda Nganga Nzambi ve, samu bau ikele ba yina ke pesaka minkayilu na mutindu kele nsiku.⁵Bau kena kusadila kifufani mpe kini (kita) ya mambu kele na zulu. Ya kieleka mutindu Nzambi vuandaka luengisa Mose ntangu yandi zolaka kutunga Kinlongo: "Tala", tubaka Nzambi:" Sala nionso na mutindu ba monisaka nge na zulu ya mongo".⁶Kansi ntangu yayi, Klisto bakaka kisalu me luta mfunu samu yandi kele nwawasi ya luwawanu ya mbote mingi tumbuaka na zulu ya bansilulu ya mbote.⁷Samu kana luwawanu ya ntete vuandaka na nsembolo ve, na yau ya lendaka vuanda mfunu ve na kusosa luwawanu ya zole.⁸Kansi ntangu Nzambi zabaka yimbi ya nkangu, yandi tubaka:" Beno tala, bilumbu kena kuiza (me tuba Mfumu), yina mu ke sala luwawanu ya impa na yinzo ya Israeli na ya Yuda.⁹Yake vuanda ve lokola luwawanu mu salaka na bankulu na bau na kilumbu yina mu sumbaka bau na diboko samuna kubimisa bau na ntoto ya Ngipiti. samu, bavibidilaka ve na kuvuanda na luwawanu na munu, mpe mu vuandaka tula bau diaka ata meso ve", tubaka Mfumu.¹⁰Kansi "Tala luwawanu yina mu ke sala na yinzo ya Israeli na bilumbu kena kuiza", me tuba Mfumu. " me ke tula bansiku na munu na mabanza na bau, mpe mu ke sonika yau na mintima na bau. Mu ke vuanda Nzambi na bau mpe ba ke vuanda nkangu na munu.¹¹Ba ke longa diaka muntu na muntu mfinangani na yandi to mpangi na yandi ve, na kutubaka:" Zaba Mfumu", samu bau nionso ke zaba munu, banda na nleke ti na mbuta na kati na bau.¹²Samu mu ke vuanda Nzambi ya nkenda na mavanga na bau ya yimbi mpe mu ke mu ke bambukila diaka masumu na bau moyo ve".¹³Na kutubaka ti:" impa", luwawanu ya ya ntete yandi kumisaka yau ya ntama. Yina yandi tubaka ya ntama ya ke zola zimbala.

9

¹Ntangu yayi, ata luwawanu ya ntete vuandaka na minsiku na yina me tala nsambudulu mpe kinlongo ya yinza yayi.²Samu kinlongo ya ngoto vuandaka kubukua. Na disuku ya ntete vuandaka tulua kebolo ya muinda, meza mpe mampa ya ntala, babokidilika kinlongo.³Mpe na manima ya nlele (ngumbu) vuandaka disuku ya nkaka vuandaka bokudulua kinlongo ya nlongo. ⁴Ya vuandaka dizikua ya wolo samuna malasi ya nsunga. Na kati diaka vuandaka nkela ya luwawanu ya kuzingama na wolo. Na kati, vuandaka mbungu (wumbua) ya wolo tuluaka mana, nkawa ya Aloni yina bimisaka bafololo (bifulu) mpe mabanga ya minsiku ya luwawanu.⁵Na zulu ya nkela ya luwawanu, bakeluba ya nkembo yitalalaka (fukidila) na kiandu ya nlemvo yina beto lendaka sasila (kutubila) ata fioti ve.⁶Na manima ya kukubika bamambu yina, banganga Nzambi vuandaka kota bilumbu nionso na disuku ya nganda ya kinlongo ya ngoto samuna kusala bisalu na bau.⁷Kansi kaka ngudi-nganga vuandaka kota na disuku ya zole mbala mosi na mvula, mpe yandi vuandaka kondua menga ve ya kupesa nkayilu samuna yandi mosi mpe samuna masumu ya kukanina ve ya nkangu.⁸Mpeve ya Nlongo vuandaka monisa (songa) ti nzila ya kinlongo ya nlongo vuandaka ntete ya kuzibuka ve lokola kinlogo ya ngoto kele ntete.⁹Yayi vuandaka kifuanusu ya ntangu yayi. Minkayilu mpe minkayilu ya kuyoka yina ba me monisa na kilokula yayi lenda vedisa ve kimuntu ya bayina ke zitisaka yau.¹⁰Bake zolaka mingi madia, malavu, mpe bima ya nkaka ya mpedoso ya kilumbu na kilumbu. Ya vuandaka bansiku ya kinsuni yina sonukuaka tii nsiku ya impa ke tulua.¹¹Klisto kuizaka bonso (lokola) Nguda-Nganga samuna bamambu ya mbote yina kuizaka. Yandi lutilaka na kinlongo me lutila n'nene mpe ya mbote yina salamaka na maboka ya bantu ve.¹²Ya vuandaka na menga ya bankombo to ya bingombe ngombe ve, kansi na menga ya yandi mosi yandi kotilaka na kinlongo ya nlongo mbala mosi kaka mpe kutanina mpululu na beto ya bamvula na bamvula.¹³samu kana menga ya bankombo mpe ya bangombe mpe mbuangusunu ya dibombe ya fangombe ngombe na banzutu ya bayina kele diaka ya kuvedila ve kena kuvambulua samuna Nzambi samuna kuvedisa nzutu na bau.¹⁴Na ntalu yikua kuluta menga ya Yesu, na nzila ya Mpeveya mvula na mvula kudipesaka yandi mosi na Nzambi kondua ditona, kuvedisa kansansa na beto ya bisalu ya kufua samuna kusadila Nzambi ya moyo? ¹⁵Yau yina yandi kele n'wawisi ya luwawanu ya impa. Samu ti, lokola lufua kuizaka samuna kukula bayina vuandaka na masumu na bau na luwawanu ya ntete, bayina bokuluaka babaka nsilulu ya difua ya mvula na mvula.¹⁶Samu, vana kele mukanda ya difua, ya kele mfunu mingi ya kumonisa lufua ya muntu yina me bika yau.¹⁷Samu mukanda ya difua ke vuandaka mfunu kana

muntu me kufua, samu ya ke vuandaka mfunu ve na ntangu muntu me sonika yau kena kuzinga ntete.¹⁸ Na yau, ata luwawanu ya ntete ya salamaka na menga ve.¹⁹ Samu ntangu Mose pesaka nsikudukusu mosi mosi ya nsiku na nkangu nionso, yandi bakaka menga ya nkombo mpe ya bingombe ngombe, na maza, mika ya mpumbu na isopi, mpe yandi muangumuninaka mukanda mpe nkangu nionso.²⁰ Mpe yandi tubaka : "Yayi kele menga ya luwawanu Nzambi me sikidikisa samu na beno."²¹ Mutindu yina, yandi lembaka menga na kinlongo ya ngoto mpe na bisadulu nionso ba ke sadilaka na kinganga.²² Bosi mutindu kele nsiku, fioti me bikana nga nionso kena kuvedusua na menga. Kana menga tengukaka ve ngiambudulu ya masumu lendaka vuanda ve.²³ Na yau, ya vuandaka mfunu mingi ti bifuani ya bima ya zulu vuanda ya kuvedusua kintuadi na minkayilu ya bibulu. Kansi, bima ya zulu yau mosi fuana vedusua kintuadi na nkayilu yina me lutisa kitoko.²⁴ Samu Klisto kotaka ve na kinlongo ya nlongo yina tunguaka na maboko, yina kele kaka kifua ya yina kele ya kedika. Na ndambu ya nkaka, yandi kotaka na dizulu samuna kumonika na ntuala Nzambi samuna beto.²⁵ Yandi kotaka ve samuna kudipesa yandi mosi mbala na mbala mutindu kesalaka ngudi-nganga ke kotaka na kinlongo ya nlongo bamvula nionso na menga ya bayankaka.²⁶ Kana ya vuandaka mutindu yina, nga yau zolaka vuanda mfunu mingi yandi lungua mbala mingi kubanda na mbadukulu ya yinza.²⁷ Muntu nionso fuana kufua nkumbu mosi, na manima na yau mfundusu vuanda.²⁸ Na mutindu mosi, Klisto mpe, yekuluaka mbala mosi samuna kukatula masumu ya bantu mingi, yandi ke monika mbala ya zole samuna kukatula masumu ve, kansi samuna kuvuluza ba yina kena kuingila yandi.

10

¹Pamba ve, nsiku kele kakanusu ya mambu ya mbote ke kuiza, yakele mutindu beto kena kumonila yawu ve na kati. Bayina kena kupusana na Nzambi balenda vuanda ya kufuana ve na minkayilu kaka yina Nganga-Nzambi ke pesaka ntangu nionso na imvu.² Na mutindu ya nkaka, bazolaka tatamana kupesa minkayilu yina? Na yau, kana bavedusuaka na mbala mosi, minsambidi zolaka zaba diaka ve masumu.³ Kansi na minkayilu yayi, yake naku bambula moyo na masumu mvula na mvula.⁴ Kansi yake lenda salama ve ti menga ya bangombe na bankombo katula masumu.⁵ Ntangu Klisto kuizaka na inza, yandi tubaka : "Nge vuandaka na nsatu ya ni minkayilu ni makabu. Kansi nge bongisilaka munu nde nzutu." Nge sepelaka ve na bibulu yina bame yoka na meza ya minkayilu mpe minkayilu yina bake pesaka samuna nlemvo ya masumu."⁶ Na yawu mu tubaka : "Beni tala, munu yayi, mutindu yame sonama samuna munu na buku, samuna kusala luzolo na nge."⁷ Na ntete yandi tubaka : "Nge sepelaka ve na bibulu yina bame yoka na meza ya kuyoka minkayilu, mpe minkayilu yina batu ke pesaka samuna nlemvo ya masumu, nge me zola yawu ve mpe nge me yangalala na yawu ve." Kansi beto zaba ti bake pesaka yawu mutindu yina minsiku kena kutuba.⁸ Na manima yandi me tuba : "Tala, mukena kuiza kusala luzolo na nge." Yandi me katula nsadulu yina ya ntete samuna yandi tula ya zole.⁹ Mpe na luzolo yina beto vedusuaka na nkayilu ya nzutu ya Yesu Klisto mbala mosi na mvimba.¹⁰ Na ndambu mosi, Nganga-Nzambi nionso ketelama kilumbu na kilumbu samuna ku sadila Nzambi yandi kepesa ntangu nionso minkayilu mosi ata ya lenda katula masumu ve.¹¹ Na ndambu ya nkaka, Klisto pesaka nkayilu mosi kaka samuna masumu na ntangu nionso, yandi me vuanda na diboko ya lubakala ya Nzambi.¹² Yandi kena kuingila ti ntangu yina yandi ke diatikisa bambeni na yandi.¹³ Pamba ve, na nkayilu mosi kaka, yandi me fuanisa bayina kele yaku vedusua mvimba.¹⁴ Mpe Mpeve ya Nlongo kena kupesa beto kimbangi. Pamba ve, yandi ke tuba na ntuala ya nionso : ¹⁵ "Tala luwawanu muke sala na bawu na manima ya bilumbu yayi, metuba Mfumu. Muke tula minsiku na bantima na bawu, mpe muke sonika yawu na mabanza na bawu.¹⁶ Muke bambukila diaka masumu na bawu ve mpe na mambu na bawu ya yimbi ve."¹⁷ Na ntangu yayi, kisika yina kele kulemvukila samuna mambu yayi, yakele diaka na nkayilu ata mosi ve samuna disumu.¹⁸ Na yawu, bampangi, beto kena lukuikulu ya ku kota na kisika ya kulutila nlongo na lusadusu ya menga ya Yesu.¹⁹ Tala nzila ya mona mpe ya moyo yandi me zibula samuna beto na nlele, ya zona tuba nzutu na yandi.²⁰ Mpe lokola beto kele na nkulutu ya Nganga-Nzambi na yinzo ya Nzambi,²¹ beto pusana na bantima ya kedika ya kufuluka na lukuikulu mpe kiminu, na bantima yaku vedusua na mabanza nionso ya yimbi mpe banzutu na beto yaku sukulua na maza ya kuvedila.²² Beto tatamana na kuzabisa kimbangi ya kivuvu na beto na Nzambi. Beto lemba ve samuna Nzambi yina pesaka nsilulu ke lungisaka bansilulu na yandi.²³ Beto salasana samuna kutuadisa beto na kuzola bampangi mpe kusala bisalu ya mbote.²⁴ Beto lemba ve naku sangana na bampangi ya dibundu mutindu batu ya nkaka ke salaka. Kansi, beto kukisiamisa beto na beto, mpe yawu, kulandila mingi beno kena kumona kilumbu kufinama.²⁵ Pamba ve, kana beto ke sala masumu na luzolo ya beto, na manima yaku zaba kedika, nkayilu ya masumu yina kele diaka ve.²⁶ Nzoka, yame bikana kaka kuingila lufundusu ya nsisi, mpe tiya ya ngolo ke niengisa bambeni nionso ya Nzambi.²⁷ Konso mutu yina ke tumamaka ve na minsiku ya Mose, ke kuzuaka kitumbu ya kufua, bake monina yandi kiadi ve na ntangu batu zole to tatu me pesa kimbangi.²⁸ Ni kitumbu beno kena kanisa, me fuana na mutu ke diatikisa Muana ya Nzambi, ke mona menga ya luwawanu neti kima mosi ya kusumuka - menga yina vedisaka yandi - mpe yandi me fanga Mpeve ya Nlongo?²⁹ Pamba ve, beto me zaba yina tubaka : "Muke vutula yimbi;" mpe diaka : "Mfumu ke fundisa batu na yandi."³⁰ Ya kele diambu mosi ya mpasi mingi na mutu yina me kubua na maboko ya Nzambi ya moyo!³¹ Beni bambuka moyo na mambu yina salamaka bilumbu ya ntete ntangu beno kienzuluka, wapi mutindu beno monaka mpasi mingi.³² Beni vuandaka batu yaku tiakama na bifingu mpe ba bandaka ku zoma beno, mpe beno vuandaka kati na batu yina lutilaka na bampasi ya mutindu yina.³³ Pamba ve, beno fuilaka kiadi na bayina vuandaka na buloko, mpe beno vuandaka ndima na kiese baziona bimvuama na beno. Beni zabaka ti beno kele na kimvuama yina me lutila kitoko mpe yina ke bebaka ve.³⁴ Na yawu yina, beno bika ve kiminu na beno, nsendo ya nene me kangama na yawu.³⁵ Pamba ve, beno fuana vuanda na mvibudulu, samu beno baka yina Nzambi silaka beno na manima ya kusala luzolo na yandi.³⁶ "Kaka ntangu ya fioti me bikana, mutu yina fuana kuiza ke

kuiza kaka mpe yandi ke zingila ve.³⁸Mutu na munu ya lunungu ke zinga na kiminu. Kansi kana yandi me vutuka na manima, muke yangalala diaka na yandi ve."³⁹Kansi beto kele ve bayina ke vutukaka na manima samuna mbungulu. Beto kele nde kati na batu yina kena kukuikila samuna kuvulusa miela na bawu.

11

¹Kansi kiminu kele kivuvu ya kusikalala na kubaka bima yina nge kesilaka kivuvu, yakele mpisulu ya bima mge mona ntete ve. ²Samu ti, na yawu, bakulu na beto tewoluaka kimbangi samu na kiminu na bawu. ³Na kiminu, bame visa ti yinza semuaka na bunkete ya Nzambi, na yawu kima mosi ve na yina ke monikaka salamaka na nzila ya bima kemonikaka.⁴Na kiminu Abeli tambikaka na Nzambi nkayilu me lutila mbote na yina ya Kayina. Na yawu ba tubaka kimbangi ti yandi ke ya lunungu. Mpe Nzambi ndimaka kimbangi na yandi nsamu na minkayilu na yandi. Mpe na kiminu, Abeli ke na kutatamana kutuba atako yandi me kufuaka.⁵Na kiminu Enoki zanguluaka mpe monaka lufua ve. Yandi monikaka diaka ve samu ti Nzambi zangulaka yandi, samu ti tekila yandi zangulua, yatubamaka ti yandi vuandaka zolakanaka na Nzambi. ⁶Kana kiminu kele ve, nge lenda zolakanaka na Nzambi ve. Samu ti konso mutu ke kuiza na Nzambi fueti leka kiminu ke yandi kele mpe yandi ke sendaka bayina ke sosaka yandi.⁷Na kiminu Nowa tungaka nzaza samu na kuvulusa batu ya yinzo na yandi, lokola yandi lubuluaka na Nzambi samu na bima yina yandi monaka ntete ve, na kivumi ya Nzambi. Na yawu, yandi bedisaka yinza mpe kumaka mvingidi ya difua ya lunungu ke katukaka na kiminu.⁸Na kiminu Abalayami, ntangu yandi bokuluaka, tumamanaka na kukuenda na kisika yina yandi futeke tambula lokola difua. Yandi kuendaka ata ko yandi zabaka ve wapi yandi kena kukuenda. ⁹Na kiminu yandi vuandaka zinga na yinsi ya nsilulu lokola nzenza. Yandi vuandaka na yinsi ya banzo ngoto na Isaki mpe Yakobo, mimvingidi ya kintuadi ya difua mosi,¹⁰ samu yandi vuandaka vingila ntungulu ya mbanza yina Nzambi vuandaka mvangi mpe ntungi.¹¹Na kiminu Abalayami bakaka luve ya kubuta, atako Sala vuandaka kisita. Diambu yina salamaka atako yandi vuandaka ya kuyunduka mingi, samu ti bavisaka ti yina pesaka bawu nsilulu ke yaku kuikama.¹²Na yawu, na mutu yina vuandaka pene-pene ya lufua butukaka nkuna ya kunieka. Bakumaka bawu mingi lokola bambuetete ya dizulu mpe lokola nienze ya disimu ya yimbu, yina lenda tangukusua ve.¹³Na kiminu banionso yayi kufuaka, bakukitambudilaka bansilulu ve. Kansi bamonaka yawu mpe bayangalalaka na ntama, samu ba visaka ti bake banzenza mpe bakena kuluta na yinza. ¹⁴Samu ti bayina ke tuba mambu ya mutindu yayi me visa mbote ti bafuete sosa yinsi samu na bawu mosi.¹⁵Kana babanzilaka kaka yinsi yina babikaka, nga babakaka diluaku ya kuvutuka. ¹⁶Na yawu, ba zominaka yinsi me lutisa toma, yina ya kizulu. Na yawu, Nzambi monaka nsoni ve ya kubokulua Nzambi na bawu, samu ti yandi kubikilaka bawu mbanza ya nkaka.¹⁷Na kiminu Abalayami, na manima ya kutontua, pesaka Isaki nkayilu. Yandi vuandaka muana na yandi mosi kaka yandi pesaka nkayilu, yandi yina bakaka bansilulu. ¹⁸Na Abalayami ba zabisaka : "Na nzila ya Isaki ke bimina nkuna na nge."¹⁹Abalayami visaka ti Nzambi ke na lulendo ya kufulukisa Isaki na bafua mpe yandi yambaka yandi diaka, na mutindu ya kifuani.²⁰Na kiminu mpe Isaki sakumunaka Yakobi na Esawu na yina me tadila mambu ke kuiza. ²¹Na kiminu Yakobi, ntangu yandi vuandaka kufua, sakumunaka bana ya Yosefi. Yakobi sambilaka ya kusikama na nsongi ya nkawa na yandi. ²²Na kiminu Yosefi, na nsuka ya luzingu na yandi, tubilaka bana ya Israeli ti bafuete bima na yinsi ya Ngipiti mpe kunata bivisi na yandi.²³Na kiminu Mose, na mbutukulu na yandi, suekoko na bibuti na yandi bangonde tatu, samu bamonaka ti yandi kele fimuana-muana ya kitoko. Bamonaka ve wonga lutumu ya ntinu. ²⁴Na kiminu Mose, ntangu yandi me yunduka, tingunaka na kubokulua muana ya muana nketo ya Falawo. ²⁵Kansi yandi ponaka kubufua na dikabu ya Nzambi, samu ti yandi zonaka ve mayangi ya masumu na fi ntangu-ntangu. ²⁶Yandi banzaka ti mvuezolo ya Klisto kele kimvuama ya nene me lutila mayudukua nionso ya Ngipiti, samu yandi tadidilaka nsendo ke na ntuala.²⁷Na kiminu Mose katukaka na Ngipiti. Yandi tinaka ve nganzi ya ntinu, kansi yandi kuamininaka nakutadidilaka yina ke monikaka ve. ²⁸Na kiminu yandi kebaka pasa mpe mbuakunu ya menga samu ti mbungi ya basemukunua valakana basemukunua ya Israeli. ²⁹Ya kele samu na kiminu bazengisaka na kati ya diambu ya kubuaka lokola bavuandaka na insi ya kuyuma. Kansi lokola batu ya Ngipiti zolaka sala yawu, baminamaka. ³⁰Ya kele na kiminu ti bibaka ya Yeliko builaka na manima ya kuzungidila yawu na bilumbu nsambodia. ³¹Ya kele na kiminu ti Rahabia nketo ya kinsuza fuilaka ve na batu ya kudimbuka kiminu samu yandi tambulaka bamineki na yenge.³²Kansi mu tuba diaka nini? Samu ntangu me kuiza zanga munu ya kutuba samu na Ngidoni, Balaki, Samisoni, Yofeti, Davidi, Samueli, mpe bambikudi. ³³Na kiminu, babedisaka bimfumu, salaka lunungu, bakaka bansilulu. Bazibikaka bainua ya bankosi, ³⁴bazimaka lulendo ya tiya, bavukaka na meno ya sabala, babelukaka na bimbevo, babakaka ngolo na bamvita, batinisaka nkangu ya banzenza.³⁵Banketo monaka diaka batu na bawu yina kufuaka na kufutumu. Ba yankaka bakuamusuaka mingi mpe bazolaka vukusuku ve, samu batambulaka lufulukulu yina me luta mbote. ³⁶Ba yankaka vuezuka mpe babuluaka, bakangamaka na bambienga mpe na buloko. ³⁷Babulaka bawu mabanga, bantotaka bawu, bazengaka bawu na maguengue, bakufuaka bawu na sabala, batambulaka na bisika nionso. Bavuataka nkanda ya mameme mpe ya bankombo, bakonduaka bima ya kuvukila. Bazunguluaka mpe bayamusuaka. ³⁸Inza fuana na bawu ve. Bazenzilaka na yinsi ya nkato mpe na bamongo, na banluka mpe na mabulu ya ntoto. ³⁹Atako batu nionso yina bateluaka kimbangi na kiminu ya bawu, kansi batambulaka bima yina basiluaka ve. ⁴⁰Nzambi lokola yandi kubikilaka beto yankaka yina meluta mbote, samu balungua kondua beto ve.

12

¹Na yau, lokola dikabu ya n'ene ya bambangi me zungidila beto, beto loza kima nionso kena kutula kizitu kati na beto mpe disumu yina kezingaka beto na ntatumusu ve (na petepete). Beto tatamana kuzaula na kivuvu samuna yina kele na

ntuala na beto. ²Beto sungamana (tala) Yesu, yintu mpe m'vue (yina me kuvua to n'lungisi) ya kiminu na beto, samuna kiese yina kubukuaka samuna yandi, zunguaka mpasi na dikulunsi, yandi monaka nsoni ve, mpe vuandaka na lubakala ya kiti ya kimfumu ya Nzambi. ³Na yau, beno banzila yina kuamusuaka na bantu ya masumu yina zolaka yandi ve, samu beno bika ve mpe beno lemba ve. ⁴Beno telema ntete kekete ve (kukakila) tii na menga, to beno nuanisa ntete disumu ve. ⁵Beno me zimbakana molongi ba pesaka beno bonso bana: "Muana na munu, kumanga kitumbu ya Mfumu ve, mpe kulebakana ve ntagu ba kena kusemba nge na Mfumu". ⁶Samu Mfumu ke sembaka muntu nionso yina yandi ke zolaka, mpe yandi ke piyaka kitumbu na muana yina yandi ke yambaka. ⁷Beno vibidila bampasi samu beno vuanda na kikadulu ya mbote. Nzambi kena sembaka beno bonso bana, samu inki muana yina bake pesaka kitumbu ve na tata e? Kansi kana bake pesaka beno kitumbu ve, na yau beto nionso kele, ya zola tuba ti beno kele bana ya muntu ya nkaka kansi bana n'andi ve. ⁸Nkutu, beto vuandaka na batata na beto na ntoto samuna kupiya (kupesa) beto bitumbu, mpe beto kena kuzitisa bau. Ya lendakana ve ti beto tumamana Tata ya bampeve samu beto zinga e? ¹⁰Samu batata na beto pesaka beto bitumbu na bamvula fioti na mutindu bau vuandaka zodila, kansi Nzambi ke piyaka beto bitumbu samuna mambote na beto, samu beto vuanda kintuadi na kikadulu n'andi ya nlongo. ¹¹Kitumbu mosi ve kepesaka kiese, kansi ya ke yamisaka kaka (mpasi). Kansi, yake butaka namanima na yau mbuma mosi ya yenge, ya lunungu na bayina ndimaka yau. ¹²Na yau, beno siamisa maboko na beno ya kulebakana mpe makungunu na beno beno ya kulemba, ¹³mpe beno sungika banzila samuna makulu na beno, samu ti muntu nionso kena kutembila kubua ve, kansi yadi niaka. ¹⁴Beno sosa yenge na bantu nionso, mpe kikadulu ya nlongo kana ve muntu ve ke mona Nzambi. ¹⁵Beno kukikenga samu ti muntu mosi ve sotuka na nlemvo ya Nzambi, mpe muanzi (musisa) mosi ve ya ndudi yunduka samuna bamvita, mpe bantu mingi basumukina yau ve. ¹⁶Beno luenga samu muntu ve vuanda na kinsuza to ndimbukulu lokola Esau, kekisaka kinkuluntu n'andi samuna madia. ¹⁷Samu beno me zaba ti na manima, ntangu yandi zominaka kutambula difua ya lusakumunu, yandi luazuluaka (niafunuaka) samu yandi bakaka diluaku ya kuvilula mayela ve na ntdisi ya tata n'andi, mpeleko yandi sosaka yau na kinsanga na meso. ¹⁸Samu beno kuizaka ve na mongo yina lendaka simbua, mongo yina me yokana na tiya, kitombe, dituti mpe kitembo. ¹⁹Beno kuizaka ve ntangu mpungi sikaka (bulaka), to na bamambu katukaka na ndinga kele ti bayina kuwaka yau lombaka ti batubila bau ya nkaka ve. ²⁰Samu balemabanaka kuvibidila yina basikidikisaka bau: "Ata kibulu me valakana mongo, bafuana kufua yau na matadi". ²¹Mona meso yayi vuandaka wonga mingi ti Mose tubaka: "mume mona wonga mpe mume zakama". ²²Kansi na kubangisa, beno kuizaka na mongo ya sioni mpe na mbanza ya Nzambi ya moyo, na Yelusalemi ya kizulu, mpe bakumu kumi ya mafunda ya bambasi kele na nkembo. ²³Beno kuizaka na dibundu ya bansemokono nionso sonamaka na dizulu, na Nzambi mfundisi ya nionso, mpe na bampeve ya balunungu yina lungusuaka. ²⁴Beno kuizaka na Yesu, n'wawisi ya luwawanu ya yimpa, mpe menga ya ndembolo kena kutuba kulutula menga ya Abeli. ²⁵Beno kuki kenga, na kutatamana kuwa yina kena kutuba. Samu bavukaka ve, ntangu bamangaka kuwa yina vuandaka kebisa bau na ntoto, ya kieleka bato ke vuka ve kana beto ke zola kuwa ve yina kena kutuba banda na dizulu. ²⁶Na ntangu yina, ndinga n'andi ningisaka ntoto. Kansi bubu yayi, yandi silaka mpa tubaka: "Mu ke ningisa ntoto kaka ve, kansi na mazulu". ²⁷Mambu yayi: "Mbala mosi diaka", kena kumonisa nkatukulu ya bima'ngo nikunuaka; ya zola tuba ti bima yina salamaka, samu ya nikunuaka ve ya vuanda kaka. ²⁸Na yau, kubakaka kimfumu yina ke nikunua ve, beto vuanda na mbambukulu ya moyo mpe na mutundu yina, beto zitisa Nzambi na kivumi mpe na wonga. ²⁹Samu Nzambi na beto kele tiya ke bungaka (fukisaka)

13

¹Beno tatamana naku zolana lokola bampangi. ²Beno zimbana ve kuyamba banzena. Pamba ve, na nzila na yawu, ba yankaka yambaka bambasi pe bazabaka ve. ³Beno bambuka moyo na bayina kele na buloko, lokola kaka beno mpe beno kele na bawu kintuadi. Beno bambuka moyo na bayina bakena kuamisa, neti kaka beno vuandaka na bawu na nzutu. ⁴Bika dikuela ya zitiusa na mutu nionso. Bika mfulu ya dikuela ya kebua nlongo samu Nzambi kefundisa batu ya kindumba mpe ya kinsuza. ⁵Bika beno vuanda na nzola ya mbongo ve. Beno yangalala na bima kele na beno, pamba ve Nzambi yandi mosi tubaka: "Muke loza nge ve, ni kusala bika nge." ⁶Beto yangalala na bima na beto samu beto koka kutuba na kibakala: "Mfumu kele nsadisi ya munu, muke mona wonge ve. Nini mutu lenda sala munu?" ⁷Beno tumisa bantuadisi na beno, bayina longisaka beno mambu ya Nzambi, mpe beno tala nsuka ya nkadulu na bawu; beno landakana kiminu na bawu. ⁸Yesu Klisto kele mutindu mosi mazono, bubu mpe mvula na mvula. ⁹Beno bika vukumuka na malongi ya mutindu na mutindu mpe ya nzenza, pamba ve ya kele mbote ntima siamusua na nlemvo, kansi na madia yina lenda tomisa ve bayina ke sadilaka yawu. ¹⁰Beto kele na dizikua bisika yina batu kena kusala na kinlongo kele ve na yinsua ya kudia. ¹¹Kansi, menga ya bibulu yina bakufuaka samuna masumu, ngudi nganga nataka yau na kinlongo kansi nzutu na bawu bake yokaka yawu na mbanzi atua (ya buala). ¹²Mutindu yina mpe Yesu monaka mpasi na nganda ya mbanza, samuna ku bieka nkangu na menga ya yandi mosi. ¹³Na yawu, beto bima samuna ku kuenda na yandi na nganda ya mbanza na kunata mvuezolo na yandi. ¹⁴Pamba ve, beto kele na mbanza mosi ve yina ke sikilaka awa na ntoto. Beto kena sosa nde yina ke kuiza. ¹⁵Na nzila na yandi, beto nata minkayilu ya kusika Nzambi, kisuka yina kele mbutu ya bainua na beto kena ku samuna nkumbu na yandi. ¹⁶Mpe beno zimbakana ve kusala mambote mpe kusadisana, pamba ve, Nzambi ke sepelaka na minkayilu ya mutindu yayi nde. ¹⁷Beno tumama mpe beno vuanda ya lemva na mintuadisi na beno, pamba ve, bake kayilaka miela na beno meso, lokola bayina ke vutusa mvutu. Beno tumama samu bantuadisi na beno basadisa beno na kiese kansi na kunionga ve, yina ke vuanda ve mfunu samuna beno. ¹⁸Beno sambila samuna beto, pamba ve beto kena kiminu ti beto kele na kansasa ya mbote mpe beto zona zinga na mutindu ya kufuana na mambu

nionso. ¹⁹Mukena ku bombidila beno naku sala yawu, samu mu koka kuvutuka na beno malu. ²⁰Na ntangu yayi, bika Nzambi ya yenge yina fulukisaka na bafua Mfumu na beto Yesu, yina kele mvungi ya nene ya mameme, na menga ya luwawanu ya mvula na mvula, ²¹yandi fulusa beno na mambu ya mbote samuna kusala luzolo na yandi. Bika yandi sala kati na beto yina kele yaku zolakana na ntuala na yandi, na nzila ya Yesu Klisto, na yina vuanda nkembo mvula na mvula. Amen. ²²Ntangu yayi, bampangi na munu, mukena kuluengisa beno na kuvibidila bapova yayi ya mbadukulu munu me sonikina beno na lukufi. ²³Beno zaba ti mpangi na beto Timoteo babikaka yandi, kana ti yandi ke kuiza malu muke mona beno kintuadi na yandi. ²⁴Beno pesa mbote na mintuadisi na beno nionso mpe banlongo nionso. Bayina ya Italia me pesa beno mbote. ²⁵Bika nlemvo vuanda na beno nionso.

James

1

¹Yakobi, kisielo ya Nzambi mpe ya Mfumu Yesu Klisto, na makanda kumi na zole vuandaka na nsasukunu : Mbote. ²Bampangi, beno mona yawu lokola diambu ya kiese, ntangu beno me zungudulua na bampukumunu ya mutindu na mutindu. ³Beno me zaba ti ntotoyo ya kiminu na beno ketukisa ntatumunu. ⁴Bika ntatumunu lungisa kisalu na yandi, samu beno tombulua mpe lungusua, mpe samu beno zanga kima mosi ve. ⁵Kansi kana kati na beno mutu kena nsatu ya nduenga, yandi lomba yawu na Nzambi, yina kepesaka yawu yaku tezakana ve mpe me zanga nsembolo na batu nionso ke lomba, mpe yandi ke kuiza pesa yandi yawu. ⁶Kansi, yandi lomba na kiminu, na keti-keti ve. Samu ti mutu nionso ke sala keti-keti yandi kele lokola mayo na yimbu kena kutuadusua na mupepe mpe kunikusua kinzungidila. Pamba ve, mutu yina, yandi banza ve ti ⁷yandi ke baka kima na Mfumu. ⁸Mutu ya mutindu yina ke yaku sikadala ve na banzila na yandi. ⁹Bika mpangi ya mputu kembela na nzangudulu na yandi, ¹⁰kansi mvuama, na bumputu na yandi, samu ti yandi ke luta lokola kililia ya mfinda na matiti. ¹¹Pamba ve, muini kebima na mbangazi na yandi mpe ke yumisa dititi. Kililia ke kubua, mpe ntoko na yandi ke fukila. Mutindu mosi, mutu ya mvuama ke fukila na kati ya nzietolo na yandi. ¹²Kiese na mutu yina ke vibidilaka mpukumunu, samu ti, na manima yaku nunga mpukumunu, yandi ke tambula koloa ya moyo yina basidikilaka na batu yina ke zolaka Nzambi. ¹³Mutu mosi ve, ntangu yandi me vukumunua, tuba : "Mume vukumunua na Nzambi," samu ti Nzambi lenda vukumunua na yimbi ve, mpe yandi mosi lenda vukumuna mutu ve. ¹⁴Kansi konso mutu ke vukumunuaka na nzinunu na yandi ya yimbi, ke natumuna yandi mpe ke buisa yandi. Na manima, ntangu nzinunu me kuiza, yake butaka masumu. ¹⁵Mpe, kana masumu me yunduka, yake nataka lufua. ¹⁶Beno vunuka ve, bampangi ya munu ya luzolo. ¹⁷Nkayilu nionso ya mbote mpe ya kukoka ke katukaka na kayengele. Tata ya kiya ke kitisaka yawu. Na yandi nsekokolo to kini ya mpilukulu kele ve. ¹⁸Nzambi ponaka kubuta beto na ndinga ya kieleka, samu ti beto vuanda lokola mbutu ya ntete ya bima nionso yandi semaka. ¹⁹Bampangi na munu ya nzola, beno me zaba diambu yayi : Bika mutu nionso vuanda nzaki na kuwa, kikufi na kutuba mpe na kufuema. ²⁰Pamba ve, nganzi ya mutu ke lungisaka ve lunungu ya Nzambi. ²¹Na yawu, beno loza nsumukunu nionso mpe mfumumukunu ya mambi. Na kimpombo, beno tambula mambu kunuaka, yina lenda vulusa miela na beno. ²²Beno vuanda minvangi ya mambu, bika kaka bayina kekuwaka mpe ke kukivunaka bawu mosi. ²³Pamba ve, kana mutu ke kuwaka kaka mambu ya Nzambi mpe kesadilaka yawu ve, yandi kele lokola mutu me fiongunina kizizi na yandi na lumueno. ²⁴Yandi me kukifiongunina mpe, na manima, yandi me kuenda mpe me zimbakana mbala mosi na nini yandi me fuanana. ²⁵Kasi mutu yina me tala mbote na nsiku ya kulunga ya kimpuanza, mpe me tatamana kusala yawu, na kuvuanda kaka ve mutu yina kekuwa mpe ke zimbakana, mutu yina ke sakumunua na mavanga na yandi. ²⁶Kana mutu ke kukimona nsambidi, kasi yandi ke yalaka ve ludimi na yandi, yandi ke vuna ntima na yandi, mpe nsambudulu na yandi kele ya nkatu. ²⁷Nsambudulu ya kedika yina me kondua nsumukunu na ntadisi ya Nzambi mpe Tata na beto kele mutindu yayi : kusadisa bayina me kondua batata mpe mafola na mpasi na bawu, mpe kukikeba kukondua ditona ya nsumukunu.

2

¹Bampangi na munu, beno bika sadila kiminu na Mfumu na beto Yesu Klisto, Mfumu ya nkembo, na ntalu zizi na batu yankaka. ²Kana mutu me kota na lukutukunu na beno ya kuvuata minlunga ya wola mpe mvuatu ya ntalu, mpe mputu me kota diaka na mvuatu ya yimbi. ³Kana nge me tala mutu yina me lutisa vuata mbote mpe nge me tuba : "Dodokolo, vuanda kisika yayi ya mbote," kansi nge me tuba na mputu : "Nge, telema kisika yina," to, "Vuanda na makulu na munu," ⁴beno kena kufundisa ve na beno mosi? Beno me kuma ve mimfundisi na mabanza ya yimbi? ⁵Bampangi ya munu ya luzolo, beno kuwa; Nzambi ponaka ve mputu ya yinza samu yandi vuanda mvuama na kiminu mpe mvingidi ya difua ya kimfumu yina yandi sidikilaka na bakiazolua na yandi? ⁶Kansi beno me bundula mputu! Bamvuama ve ke kuamisaka beno? Bawu ve ke kokaka beno na yinzo ya mfundusu? ⁷Bake tiakaka ve nkumbu ya beno ya luzitu? ⁸Kansi, kana nge ke lungisaka nsiku ya kitinu mutindu kele masonukua : "Zola mfinangani na nge lokola nge mosi," nge ke nakusala mbote. ⁹Kansi nge ke suasisaka batu, nge ke na kuvola masumu, mpe nge me nata nkanu lokola mvondi ya minsiku. ¹⁰Pamba ve, konso mutu ke tumamanaka nsiku nionso, kansi yandi me kuta sakuba na diambu mosi kaka, yandi me nata nkanu na nsiku nionso. ¹¹Samu ti yina tubaka : "Kusala kimpinga ve," yandi tubaka diaka : "Kufua mutu ve." Kana nge sala kimpinga ve kansi nge me kufua mutu, nge me nata nkanu. ¹²Na yawu beno tuba mpe beno sala lokola bayina ke fundusua na nsiku ya kimpuanza. ¹³Samu ti mfundusu me zanga nkenda na bayina monisaka nkenda ve. Nkenda ke nungaka mfundusu. ¹⁴Bampangi, nini ya mbote kele kana mutu kele na kiminu, kansi yandi me kondua mavanga? Kiminu yina lenda vulusa

e? ¹⁵Kana mpangi ya bakala to ya nketo ke yaku vuata yimbi mpe me baka ve kima ya kudia kilumbu yina, ¹⁶zimbukila mosi na beno me tubila yandi : "Kuenda na yenge, yotila mpe yukuta." Kansi nge pesa yandi ve bima yina ke mfunu samuna nzutu, buna ntomoso nini yakele? ¹⁷Mutindu mosi, kiminu me kondua mavanga kele ya kufua. ¹⁸Kansi mutu ya nkaka ke tuba : "Nge ke na kiminu, munu, mavanga." Monisa munu kiminu na nge me kondua mavanga, samu munu mu monisa nge kiminu na munu na mavanga na munu. ¹⁹Nge ke lekaka kiminu ti Nzambi kele, nge ke salaka mbote. Kansi bandoki mpe kelekaka kiminu mpe kezakamaka. ²⁰Nge mutu me kondua nzayilu, nge zaba ve ti kiminu me kondua mavanga kele na ndandu ve? ²¹Abalayami, tata na beto, nungusuaka ve samu na mavanga, ntangu yandi pesaka muana na yandi Isaki nkayilu na dizikua? ²²Nge me visa ti kiminu tambulaka nzila mosi na mavanga mpe, na mavanga, kiminu na yandi tombuluaka mvimba mvimba. ²³Na yawu, masonukua me lungusua kena kutuba ti : "Abalayami lekaka kiminu na Nzambi, mpe ya tanguluaka ti yakele lunungu." Na yawu, Abalayami bokuluaka nkundi ya Nzambi. ²⁴Nge me visa ti mutu ke nungusuaka na mavanga, kasi na kiminu kaka ve. ²⁵Mutindu mosi, Lahabi nsuza nungusuaka ve na mavanga ntangu yandi yambaka bantumua, mpe yandi tinisaka bawu na nzoila yankaka? ²⁶Pamba ve, mutindu mosi nzutu me kondua muela kele ya kufua, mutindu mosi mpe kiminu me kondua mavanga kele ya kufua.

3

¹Bampangi, minlongi bika vuanda mingi kati na beno. Beto me zaba ti beto ke fundusua na mutindu yakulutila. ²Pamba ve, beto ke kutaka masakuba na mutindu mingi. Kana mutu kuta masakuba ve na mpovolo na yandi, yandi kele mutu me yunduka, mutu lenda yala nzutu na yandi nionso. ³Ntangu beto ke tulaka luvambu na yinua ya bakavalu samu ba tumamana, beto lendaka mpe kutuadisa banzutu na bawu ya mvimba. ⁴Beno tala bamasuwa, ata ya kele ya nene mpe yake natuaka na mupepe ya ngolo, yake tuadusuaka na mbindukulu ya fioti mingi na luzolo ya mbindiki. ⁵Mutindu mosi, ludimi kele kinama ya fioti na nzutu, kansi yake kukisikaka na mambu ya nene. Tala, tiya ya fioti lenda yoka mfinda ya nene. ⁶Ludimi mpe kele tiya, yinza yaku fuluka na masumu basalaka kati-kati ya binama na beto. Ya lenda sumuna nzutu ya mvimba, mpe kupedisa tiya na luzingu nionso. Yawu mosi mpe yake pedusuaka tiya na bulungi. ⁷Bibulu nionso ya mfinda, bandeke, yina ke sulumukaka mpe bibulu ya maza, bakele ya kuyadulua na mutu. ⁸Kansi mutu mosi ve lenda yala ludimi. Yakele kima ya yimbi lenda dingumusua ve, yame fuluka minsa ya lufua. ⁹Na ludimi, beto ke zitisaka Mfumu mpe Tata, mpe na yawu, beto ke singaka batu salamaka na mfikula ya Nzambi. ¹⁰Na yina mosi kaka kebimaka lusakumunu mpe lusingulu. Bampangi na munu, ya vuandila ve mutindu yina. ¹¹Yinto mosi lenda bimisa maza ya mbote mpe maza ya yimbi? ¹²Bampangi, inti ya kuyu lenda buta Olive, to inti ya vinia ba kuyu e? Maza ya mungua lenda pe ve kubimisa maza ya mbote. ¹³Nani kati na beno kele nduenga mpe mayele? Yandi songa nkadulu na yandi ya mbote na mavanga ya kimpombo ya nduenga. ¹⁴Kansi kana beno kele na kimpala mpe nzinunu ya yimbi, beno bika kukiyana mpe kutuba luvunu. ¹⁵Nduenga yina me katuka na dizulu ve, kansi yakele ya ntoto, ya kimpeve ve, kansi ya kindoki. ¹⁶Pamba ve, kisika kele kimpala na nzinunu, kuna mpe kele bonso bonso mpe mavanga nionso ya yimbi. ¹⁷Kansi nduenga ya dizulu kele ntete ya kuvedila, bosi ya yenge, ya nlembami, ya nzaki na kulebuka, ya kufuluka na nkenda, na mbutu ya mbote, ya mbonokono zole ve pe yakieleka. ¹⁸Mbutu ya lunungu kekunuaka na yenge na kati ya bayina ke sosaka yenge.

⁴¹Wapi me katuka bamvita na minzonza kati na beno? Yakele ve na banzinunu na beno kena kunuanisa miela na beno? ²Beno ke zininaka, kansi beno ke bakaka ve. Beno ke kufuaka batu mpe kuzinina, kasi beno lenda ve kubaka. Beno kena kunuanasana mpe kunzonza, kansi beno kena kubaka ve samu ti beno kena kulomba ve. ³Beno kena kulomba, kansi beno kena kubaka ve samu ti beno ke lombaka yimbi, na lukanu ya kuyukutisa bansatu na beno. ⁴Beno batu ya kimpinga! Beno zaba ve ti nzola ya yinza kele kintatu na Nzambi? Yina me zona kuvuanda nkundi ya yinza fuete kuma ntatu ya Nzambi. ⁵To, beno kena kukanisa ti masonukua lenda tuba na nkatu ti : "Mpeve yina yandi kotisaka kati na beno kele kimpala mingi?" ⁶Kansi Nzambi kepesaka nlemvo me lutila nene, na yawu Masonukua ke na kutuba : "Nzambi ke kakidilaka batu ya luyan, kasi yandi ke pesaka nlemvo na yandi na batu ya kimpombo." ⁷Beno kukiyina na Nzambi. Benoit kakidila nkadi ya mpemba mpe yandi ke tina beno. ⁸Beno finama na Nzambi, yandi ke finama na beno. Benoit vedisa maboko na beno, batu ya masumu, mpe beno vedisa bantima na beno, batu ya disu na yinsi ya diti. ⁹Beno vuanda na kiadi, beno nionguluka mpe beno dila! Masevo na beno kitulua matanga, mpe kiese na beno, kiadi. ¹⁰Beno kukiyina na ntadisi ya Mfumu, mpe yandi ke zangula beno. ¹¹Bampangi, beno kelasana ve. Yina ke kela mpangi mosi, to kufundisa mpangi na yandi, me kela nsiku mpe me fundisa nsiku. Kana nge me fundisa nsiku, nge ke nkebi ya nsiku ve, kansi mfundisi. ¹²Mosi kaka kele nsadi ya nsiku mpe mfundisi na yawu. Yandi kaka lenda vulusa mpe kubunga. Nani nge kele, nge ke na kufundisa mfilangani na nge? ¹³Beno kuwa, beno kena kutuba : "Bubu to mbazi beto ke kuenda na mbanza yayi, beto ke vuanda mvula ya mvimba kuna, kusala munkita mpe kubaka ndandu." ¹⁴Nani me zaba yina ke kuiza mbazi mpe mutindu nini luzingu na beno ke kumina? Pamba ve, beno kele lokola muisi yina ke monikaka na mua ntangu fioti, mpe ya me zimbana na manima. ¹⁵Beno fuana nde kutuba : "Kana Mfumu me zona, beto ke vuanda moyo mpe beto ke sala yayi to yina." ¹⁶Kansi bubu, beno kena kukisika na makanisi na beno ya luyan. Luyan nionso ya mutindu yina kele yimbi. ¹⁷Na yawu, mutu yina me zaba sala mambu ya mbote, kansi yandi kena kusala yawu ve me sala disumu.

5

¹Bubu, beno ba mvuama beno dila mpe beno nionga samuna malema kekumina beno. ²Bimvuama na beno ke ya kubola, mpe bilele na beno me diwuka na mfua nkabu. ³Wola na beno mpe mbongo na beno me kuma nkazu-nkazu. Nkazu-

nkazu yina kena kutuba kimbangi na beno. Yake kudia musuni na beno lokola tiya. Beno kena kuyudika mbongo na beno samuna bilumbu ya nsuka.⁴Tala, nsendo ya bisadi kena kuboka (nsendo yina beno simbidilaka na bayina vuandaka yonzika na mayinza na beno). Mpe mbokolo ya banyonziki kena kukuma na makutu ya Mfumu Sabaoti. ⁵Na ntoto beno zingilaka na kindiafu, beno kukipesaka na banzinunu, beno yukutisaka bantima na beno samuna kilumbu ya mbungulu. ⁶Beno bedisaka mpe kufuaka mutu ya lunungu. Yandi kakidilaka beno ve. ⁷Na yawu, bampangi, beno vibidila ti na ngizulu ya Mfumu. Beno tala mutindu nkuni ke vibidilaka mbutu na yandi yantalu. Yandi ke vingilaka na mvibudulu nionso ti mvula ya ntete mpe ya nsuka ke noka. ⁸Beno pe, beno vibidila, beno sikidikisa bantima na beno samu ti ngizulu ya Mfumu me kuma lukufi. ⁹Bampangi, beno vunguta ve beno na beno, samu beno mfundusua ve. Tala, mfundisi me telama na nkotolo (muelo). ¹⁰Bampangi, beno baka kifuani ya bampasi mpe mvibudulu ya bambikudi yina tubaka na nkumbu ya Mfumu.¹¹ Tala, beto ke tadilaka batu yina ke tatamanaka lokola batu ya lusakumunu. Beno kuwaka ntatumunu ya Yobo mpe beno me zaba lukanu ya Mfumu, mutindu nini kele nkenda mpe nlemvo na yandi.¹²Yina me lutisa, bampangi na munu, beno bika leva ndefi na dizulu to na ntoto, to ndefi kuandi ya nkaka. Kasi "inga" na beno ya vuanda "inga" mpe "ve" na beno ya vuanda "ve." Na mutindu yina, beno ke kubua ve na mfundusu.¹³Mutu mosi kati na beno kena kulungu e? Yandi sambila. Mutu ke na kuyangalala? Yandi yimbila miyimbu ya nzitusu. ¹⁴Mutu kati na beno kena kubela? Yandi bokila bakulutu ya dibundu samu basambidila yandi. Bakusa yandi mafuta na nkumbu ya Mfumu.¹⁵ Lusambulu ya kiminu ke niakisa mbevo mpe Mfumu ke telimisa yandi diaka. Kana yandi salaka disumu, Nzambi ke lemvukila yandi. ¹⁶Beno tambudila masumu na beno mpe beno sambila samu na baninga, samu beno niakusua. Lusambulu ya mutu ya lunungu lenda sala mambu mingi ya lulendo. ¹⁷Elia vuandaka mutu lokola beto; yandi lombaka na lusambulu samu mvula noka ve, mpe ya nokaka ve na bamvula tatu mpe bangonde sambanu.¹⁸ Mpe Elia sambilaka diaka : dizulu kitisaka mvula, mpe ntoto pesaka mbutu na yandi.¹⁹Bampangi, kana mutu kati na beno me vidisa kieleka, mutu ya nkaka vutula yandi na nzila, ²⁰yandi zaba ti konso kuandi mutu ke bimisa mutu ya masumu na nzila ya nzimbusu, yandi ke vulusa muela na yandi mpe ke finika masumu mingi.

1 Peter

1

¹Petelo, ntumua ya Yesu Klisto, na banzenza yina kele yakumuangana, na basolua, na Ponto, na Ngalatia, na Kapadokia, na Aziya mpe na Bitinia. ²Mutindu kele nzayilu ya Nzambi Tata vangulaka munu na Mpeve, na ntumumunu mpe ndembolo ya menga ya Yesu Klisto. Bika nlemvo mpe yenge ya nieka na beno. ³Bika Nzambi, Tata na Mfumu na beto Yesu Klisto zitusua! Na nkenda na yandi ya nene, yandi pesaka beto mbutukulu ya yimpa samu na kivuvu ya difua. Difua yina kele na mfulukulu ya Yesu Klisto na bafua. ⁴Yayi kele samuna difua yina ke fukila ve, ke beba ve mpe ke lengila ve, yina yunduluaka beno na mazulu. ⁵Beno ke kebuaka na lulendo ya Nzambi na kiminu, samu na mpulusu yina ke monokusua na bantangu yambanunu. ⁶Beno ke na kuyangalala na yawu, atako ya kele mfunu ti bubu yayi beno monusua kindenda na bampasi ya mutindu na mutindu. ⁷Yakele mutindu yina samu kiminu na beno ya tontua, kiminu yina me lutisa ntalu na wola yina ke fukila kana yame tontua na tiya. Yafuete vuandila mutindu yayi samu kiminu na beno tambula difua ya nzitusu, ya nkembo mpe ya nsikulu ya Yesu-Klisto. ⁸Beno monaka yandi ve, kansi beno me zola yandi. Beno ke na kumona yandi ve bubu yayi, kansi beno me lekila yandi kiminu mpe beno kena kiese ke tubukusua ve pe ya nkembo. ⁹Na kilokula yayi beno ke tambula nsendo ya kiminu na beno mpulusu ya moyo na beno. ¹⁰Mpulusu mpe nlemvo yina kubukuluaka beno, bambikudi yuvulaka mpe fionguninaka yawu. ¹¹Basosaka kuzaba na nani mpe ntangu nini Mpeve ya Klisto yina kela na bawu tubilaka bawu. Ya vuanda na ntangu yandi bikulaka ndungulu ya Klisto mpe bankembo yina kekuiza. ¹²Bazayikisaka bawu ti bakena kusala bawu mosi ve, kasi beno, ntangu ba vuandaka tubila mambu yina bame zabisa beno bubu yayi na bayina ke na kulonga nsangu ya mbote na lusadusu ya Mpeve ya Nlongo fidusuaka na dizulu (mambu yina bambasi zola tala mbote). ¹³Na yawu, beno kubama mpe beno dedika mpuandulu na beno. Beno vuanda na kivuvu ya kukoka na nlemvo bake natina beno na ngizulu ya Yesu Klisto. ¹⁴Lokola bana yaku tumamana, beno vukumukina ve nzinunu beno vuandaka landa ntangu beno konduka ntete nzayilu. ¹⁵Kasi yina bokilaka beno kele ya Nlongo. Beno diaka, beno vuanda ya nlongo na ndiatulu na beno. ¹⁶Samu yake yaku sonama : "Beno vuanda ya nlongo, samu munu mosi kele ya nlongo." ¹⁷Kana beno kena kubokidila "Tata" yina ke fundisaka na disuasanu ve mpe na mutindu kele mavanga ya mosi na mosi, beno lutisa ntangu na beno ya nzietolo na kivumi. ¹⁸Beno me zaba ti ya vuandaka ve na mbongo to na wola ke fukilaka beno kuduluaka na nkadulu ya beno ya yimbi yina beno longukaka na batata na beno. ¹⁹Kansi, beno kuluaka na menga ya ntalu ya klisto vuandaka lokola muana ya dimeme me zanga kieta mpe ditona. ²⁰Klisto ponamaka tekila lufulu ya yinza, kasi kilokula yayi, na bantangu ya mbanunu, yandi monukusuaka na beno. ²¹Beno ke lekilaka Nzambi kiminu na nzila na yandi, Nzambi yina fulukisaka yandi na bafua mpe na nani yandi pesaka nkembo samu kiminu mpe kivuvu na beno ya sikila na Nzambi. ²²Beno vedisaka miela na beno ntumumunu na kedika. Ya vuandaka samu na nzola ya kimpangi mpe ya kieleka, beno zolasana mingi beno na beno na ntima na beno yamvimba. ²³Beno butukaka mbutuka ya yimpa kele ve na mbongo ke fukilaka, kansi na mbongo ke fukilaka na nzila ya mambu ya Nzambi kele moyo mpe ke sikilaka. ²⁴Samu "musuni nionso me kokana na dititi, mpe nkembo na yandi nionso me kokana na kifulu ya dititi. Dititi ke lengilaka mpe kifulu ke kubuaka, ²⁵kansi mambu ya Nzambi ke sikilaka." Yakele nsangu ya mbote yina basamuninaka beno.

2

¹Beno loza mayele nionso ya yimbi, luvunu, bunkita, mpuila ya yimbi mpe nkelasani. ²Lokola bana yansua, beno zomina mamvumina ya kimpeve samu, na nzila na yandi, beno yundukaka na mpulusu, ³kana beno bimbaka mutindu Mfumu kele mbote. ⁴Beno kuiza na yina kele ditadi ya moyo yina balozaka na batu, kansi yina Nzambi ponaka mpe yakele ntalu. ⁵Mutindu mosi, beno kele mabanga ya moyo kena kutungua samu yakuma yinzo ya kimpeve, samu na kuvuanda kinganga ya nlongo ke tambika minkayilu ya kimpeve ya kuzolakana na Nzambi na nzila ya Yesu Klisto. ⁶Masonukua me tuba mutindu yayi : "Tala mu me tula na Siyoni dibanga ya kifuma, yaku ponama pe yantalu. Konso mutu me lekila yandi kiminu lenda kufua nsoni ve." ⁷Nzitusu kele na beno me leka kiminu. Kansi, na bayina leka kiminu ve, "dibanga yina balozaka na mintungi, yawu me kumaka ya ntete ya kifuma," ⁸mpe, "dibanga ya ntezolo ya masakuba mpe ya mbuisulu." Baketezaka masakuba na kumanga kutumama mambu ya Nzambi, samu ti yawu bakubukuluaka. ⁹Kansi beno, beno kele batu ya kuponama (kusolua), kinganga ya kitinu, dikanda ya nlongo, batu me vuiwu na Nzambi, samu beno tendikisa mavanga ya ngolo ya yina bokilaka beno katuka na kitombe ti na kiya na yandi yangitukulu. ¹⁰Na ntama, beno vuandaka dikanda ve, kansi bubu beno kele dikanda ya Nzambi. Beno bakaka nkenda ve, kansi bubu beno me baka nkenda. ¹¹Bankundi ya zola, muke na kubombidila beno lokola banzenza mpe minkibi, na kuyambula banzinunu ya musuni ke nuanisaka muela na beno. ¹²Beno vuanda na nkalasani ya mbote na kati ya bapaganu samu ti, kana bake na kutubila beno lokola batu me sala mambu ya yimbi, balenda mona mavanga na beno ya mbote mpe kukembila Nzambi na kilumbu ya ngizulu na yandi. ¹³Beno tumama minyadi nionso ya batu samu na Mfumu, beno tumama mpe na ntinu lokola yakuzangama, ¹⁴mpe na minyadi yina fidusuaka samuna kusemba ba yina ke salaka yimbi mpe kusika ba yina ke salaka mambu ya mbote. ¹⁵Samu ti ya kele luzolo ya Nzambi ti na kusala mbote, beno kena kukanga yinua ya buzengi ya batu me zanga nzayilu. ¹⁶Lokola batu ya kimpuanza, kimpuanza na beno ya bika vuanda divunga samu na kinkesi, kansi beno vuanda lokola bisielo ya Nzambi. ¹⁷Beno zitisa batu nionso, beno zola kimpangi, beno vumina Nzambi, beno zitisa ntinu. ¹⁸Beno bisadi, beno tumama bamfumu na beno na kivumi nionso, kaka na bamfumu ya mbote mpe nlembami ve, kasi na bayina mpe kele ya yimbi. ¹⁹Samu ti yakele diambu ya nzitusu ti mutu ke vibidilaka nkuamusu, ntangu bake na kusala yandi yimbi na kuzanga lunungu samu kansasa na yandi ya mbote na ntadisi ya Nzambi. ²⁰Samu ti, nzitusu nini yakele na kundima nsembolo samu na masumu? Kasi kana nge sala diambu ya mbote mpe bake na kuyamisa nge ntangu bame semba nge, yakele nzitusu na ntuala ya Nzambi. ²¹Samu na yawu beno bokuluaka, samu ti Klisto yamusuaka mpe samu na beno. Yandi bikilaka beno mbonosono samu beno landa nsinda na yandi. ²²Yandi salaka disumu mosi ve, ata luvunu mosi bimaka na yinua na yandi ve. ²³Ntangu bafingaka yandi, yandi vutusaka ve. Ntangu yandi yamusuaka, yandi vumisaka mutu ve, kansi yandi kukiye kulaka na mfundisi ya kieleka. ²⁴Yandi nataka yandi mosi masumu na beto na nzutu na yandi na inti, samu beto tangua diaka na masumu ve mpe beto zinga samu na lunungu. Na bamputa na yandi, beto niakusuaka. ²⁵Beno vuandaka minzieti lokola mameme ya kuzimbana. Kasi bubu beno me vutuka na mvungi na beno mpe nkengi ya miela na beno.

3

¹Na mutindu yina, beno banketo beno lemvuka na babakala na beno. Beno sala yawu samu ti, atako ndambu ya babakala ke tumamanaka ve mambu ya Nzambi, na nzila ya banketo na bawu, banungua kuzanga ata mambu ya Nzambi kele ve; ²samu ti bake mona mpuandulu ya mbote na kivumi. ³Beno sala yawu na kitoko ya nganda ve : nsuki ya kukangua mbote, banlunga ya wola mpe bilele ya ntangu yayi. ⁴Kansi ya vuanda na mutu ya kati ya ntima, mpe kitoko ke fukilaka ve ya mpeve ya nlembami mpe ya kuvovama, yina kele ntalu na ntadisi ya Nzambi. ⁵Samu ti na ntama banketo yanlongo vuandaka vuatila mutindu yina. Bavuandaka tula kivuvu na bawu na Nzambi mpe kulemvuka na babakala na bawu mosi. ⁶Mutindu yina, Sala tumamanaka Abalayami mpe vuandaka bokila yandi mfumu na yandi. Beno me kuna bana na yandi, kana beno ke sala yina ya mbote mpe kana beno ke tina ve wonga bampasi. ⁷Mutindu yina, beno babakala, beno vuanda na mpisulu na banketo na beno, lokola kiwumbu yaku lebakana, nketo. Beno zitisa bawu lokola mimvingidi ya difua ya nkayilu ya moyo. Beno sala yawu samu ti bansambulu na beno ya kakudulua ve. ⁸Na kumanisa, beto vuanda na mabanza mosi, kufuisasana nkenda, zola ya kimpangi, kiwuntu mpe luyinunu. ⁹Kuvutusa ve yimbi na yimbi, to kifingu na kifingu. Kasi beno tatamana kusakumuna, samu ti yawu beno bokuduluaka, samu beno baka difua ya lusakumunu. ¹⁰Mutu yina me zona zola luzingu mpe kumona bilumbu ya mbote fuele lemba kuvueza mpe kubika luvunu. ¹¹Yandi fila mambu ya yimbi manima mpe yandi sala mambu ya mbote. Yandi sosa yenge mpe kutatamana na yawu. ¹²Meso ya Mfumu ke monaka banlongo, mpe makutu na yandi ke kuwaka bandombolo na bawu. Kansi kizizi ya Mfumu ke kangamaka na bayina ke salaka yimbi. ¹³Nani yina ke sala beno yimbi kana beno ke zomina yina ya lunungu? ¹⁴Kasi kana beno ke na kuyamusua samu na lunungu, beno ke ya kusakumunua. Kutina ve yina ke na kuwongisa bawu. Kususumuka ve. ¹⁵Kansi beno bieka Mfumu, Klisto na mintima na beno. Beno vuanda ya kukubama ntangu nionso na kuvutusa bamvutu na mutu nionso ke yuvusa beno samu na nini beno ke salaka kivuvu na Nzambi? Beno sala yawu na nlembami mpe na kivumi. ¹⁶Beno vuanda na kansasa ya mbote samu ti batu kefingaka nkalasani na beno ya kusonga na Klisto bakufua nsoni samu ti bake tubaka yimbi lokola beno vuandaka batu ya yimbi. ¹⁷Yame lutisa mbote, kana Nzambi me zona, beno yamusua na kusalaka mamu ya mbote, kasi ya yimbi ve. ¹⁸Klisto mpe yamusuaka mbala mosi samuna masumu. Yandi mutu vuandaka na yandi ya lunungu, yandi yamusuaka samu na beto me zanga lunungu samu yandi vutula beto na Nzambi. Ba kufuaka yandi na musuni, kansi yandi fulukusuaka na Mpeve. ¹⁹Na nzila ya Mpeve, yandi

kuendaka samuna na bampeve yina kele yaku kangama na buloko bubu yayi. ²⁰Ba tumamaka ve ntangu mvibudulu ya Nzambi vingilaka na bilumbu ya Noa, na bilumbu ya ntungulu ya nzanza, mpe Nzambi vukisaka batu ya nkaka (miela dinana) na maza. ²¹Yayi kele kifuani ya mbotokolo ke vukisa beno bubu yayi (na mpedosolo ya yimbi ya nzutu ve, kansi samu kusiamisa kansasa ya mbote na ntadisi ya Nzambi) na mfulukulu ya Yesu-Klisto. ²²Klisto kele na lubakala ya Nzambi, yandi kuendaka na dizulu. Bambasi, bimbumu nionso mpe lulendo nionso fueite vuanda na yinsi ya lulendo na yandi.

4 ¹Na yawu, samu Klisto monaka mpasi na nzutu, beno bongama mpe mutindu mosi samu mutu nionso yina me mona mpasi na nzutu me manisa na masumu. ²Na yawu, mutu ya pidina kena kuzinga diaka ve samuna batu, kansi samuna Nzambi, na bilumbu yina mebikana na yandi yaku zinga. ³Samu ti ntangu mingi bame lutisa naku salaka luzolo ya bapakanu : kinsuza, banzinunu, kukolua malavu, luvambulu, makani ya yimbi mpe mambu ya nsoni yaku sambila biteki. ⁴Bakena kuyitukua ti beno ke vuandaka ve kintuadi na bawu na mavanga yina ya mbivusu, na yawu bakena kukutuba yimbi samuna beno. ⁵Bake monikisa kimalu na yina kele ya kukubam na kufundisa batu ya moyo mpe batu kufua. ⁶Samuna yawu nde nsangu ya mbote samunuaka mpe na bafua, samu ti atako bafundisaka bawu na musuni ya bawu lokola batu, bazinga lokola Nzambi na kimpeve. ⁷Nsukulu ya bima nionso me kuma lukufi. Na yawu, beno vuanda nlongo na mpeve, mpe kukenga mabanza na beno samuna lusambulu. ⁸Na zulu ya bima nionso beno tatamana naku zolasana samu nzola ke fukaka masumu mingi. ⁹Beno vuanda na nzola ya banzenza naku vunguta ve. ¹⁰Lokola konso mutu bakaka nkayilu na yandi, beno sadila yawu naku salasana, beno sala yawu lokola minkebi ya mbote ya minkayilu ya nlemvo ya Nzambi. ¹¹Kana mutu kena kutuba, yandi sala yawu samuna kusamuna mambu ya Nzambi, kana mutu kena kusala kisielo, yandi sala yawu na lulendo yina Nzambi me pesa yandi. Beno sala mambu yayi samu ti na nionso, Nzambi kembusua na Yesu Klisto. Bika Yesu Klisto baka nkembo mpe lulendo na mvula na bamvula. Amen. ¹²Ba mpangi ya zola, beno yitukua ve na ntoto ya tiya me kuiza na beno lokola diambu mosi ya nzenza. ¹³Kansi beno yangalala na konso kuandi mpasi beno kena kumona na Yesu Klisto, samu beno yangalala diaka ntangu nkembo na yandi ke monika. ¹⁴Kana bame vueza beno samuna nkumbu ya Klisto, beno yangalala samu ti mpeve ya nkembo mpe mpeve ya Nzambi kele na beno. ¹⁵Kansi, mosi ve yamusua lokola mutu ke kufuaka batu (mvondi), muyibi, mutu ke salaka yimbi to mutu kelundaka mambu ya ngani ve. ¹⁶Kansi kana mutu kena kuyamusua lokola nkua klisto, yandi mona nsoni ve, kansi yandi kembisa Nzambi na nkumbu yina. ¹⁷Pamba ve, ntangu me kuiza yina mfundusu ke bandila na yinzo ya Nzambi. Mpe kana yame bandila na beto, mutindu nini ke vuandila nsukulu ya bayina kena ku tumama ve nsangu ya mbote ya Nzambi? ¹⁸Mpe, kana "mutu ya lunungu ke vulusua na mpasi, wapi mutindu mutu yina me zanga kivumi ya Nzambi mpe mutu ya masumu bakevuandila?" ¹⁹Na yawu, ba yina kena kuyamusua na luzolo ya Nzambi ba yekula miela na bawu na nsemi ya kuikama, mpe ba tatamana kusala mambu ya mbote.

5 ¹Mukena kusiamisa bankulutu yina kele kati na beno, munu yina kele nkulutu, nkundi mpe mbangi ya bampasi ya Klisto; mpe yina kele mpe mosi na bayina kele na kati ya nkembo yina kemonukusua. ²Na yawu, mukena kusiamisa beno, bankulutu, beno vunga mameme ya Nzambi yina kele kati na beno. Benoitika bawu; naku tindika ve, kansi na ntima yaku zibuka ya Nzambi. Benotantina bawu samuna mfutu ya yimbi ve, kansi na luzolo nionso. ³Beno sala ve lokola mfumu yina kena lulendo na nkangu na yandi, kansi beno vuanda kifuani samuna dikamba ya mameme. ⁴Ntangu mvungi ya ngudi kekuiza, beto ke tambula kimpambu (koloa) ya nkembo. ⁵Mutindu mosi, beno bantuenia, beno kuwa bambuta. Mpe beno nionso, beno kukikulula mpe beno salasana beno na beno; pamba ve Nzambi kezonaka ve batu ya lulendu, kansi yandi ke songaka nlemvo naba yina ke kukikululaka. ⁶Beno kukikulula na insi ya diboko ya lulendo ya Nzambi, samu ti yandi zangula beno na ntangu yaku fuana. ⁷Beno kitisa bampasi na beno na yandi, pamda ve yandi ke kebaka beno. ⁸Beno vuanda na nkebolo, beno leka tulu ve. Ntatu na beno, nkandi ya mpemba kena kuzunga neti nkosi yina kena nsatu, yandi kena kusosa nani kuniefuna (kubufua). ⁹Beno tedimina yandi mpe beno vuanda ngolo na kiminu na beno. Benome zaba ti bampangi na beno na yinza kena kumona mpe bampasi yango. ¹⁰Na manima yaku mona mpasi na ntangu ya fioti, Nzambi ya nlemvo nionso, yina bokilaka beno na Klisto na nkembo yina kesuka ve, yandi ke lungisa beno, vuandisa beno mpe siamisa beno. ¹¹Bika yandi baka kimfumu ba mvula na bamvula. Amen. ¹²Muke monaka Syliveni neti mpangi yaku kuikama. Mpe, na nzila na yandi nde mume sonikina beno na lukufi. Mukena kusiamisa beno mpe kupesa kimbangi ti nionso yima me sonika kele nlemvo ya kedika ya Nzambi. Benokangama na yawu. ¹³Dibundu yina kele na Babiloni, yina kele yaku solua lokola beno, yame pesa beno mbote. Muana na munu Malako me pesa beno mbote. ¹⁴Beno pesanaka mbote beno na beno naku yambana ya nzola. Bika yenge vuanda na beno nionso yina kele na Klisto.

2 Peter

1

¹Simoni Petelo, kisielo mpe ntumua ya Yesu Klisto na bayina tambulaka kiminu ya ntalu yina me dedakana na yayi ya beto ya lunungu ya Nzambi ya beto mpe mvulusi Yesu Klisto. ²Bika nlemvo mpe yenge ya nieka na beno na nzayilu ya Nzambi mpe ya Yesu Mfumu na beto. ³Mambu nionso me tala lulendo ya Nzambi samuna moyo, pesimilaka beto na nzila ya nzayilu ya Nzambi, yandi yina bokilaka beto na nzila na nkembo mpe mambote na yandi. ⁴Na mambu yina, yandi pesaka beto bansilulu ya ntalu mpe ya nene. Yandi salaka pidina samu beno kabula kadulu ya kinzambi, lokola beno me

vuka na mbivusu yina kele na inza samuna bansatu ya yimbi.⁵Samuna diambu yayi kaka, beno sala nionso na kubaka lusango na nzila ya kiminu na beno, mpe na nzila ya lusango na beno beno baka nzayilu.⁶ Na nzila ya nzayilu na beno beno buela kukiyala, mpe na nzila ya kukiyala na beno beno buela ntatumunu, mpe na nzila ya ntatumunu na beno beno buela kimvumi ya Nzambi. ⁷Mpe na nzila ya kimvumi ya Nzambi na beno beno buela nzola ya kimpangi, mpe na nzila ya nzola ya kimpangi na beno beno buela nzola.⁸Pamba ve, kana bima yayi kele kati na beno mpe kena kukula kati na beno, beno ke zanga mimbutu ve na nzayilu ya Mfumu na beto Yesu Klisto.⁹ Kansi mutu yina me kondua bima yayi, mpe kena kusosa kaka yina kele pembeni, yandi kele meso yakufua (mpofo). Yandi me zimbala kuvedusua ya masumu na yandi ya ntama.¹⁰Na yawu bampangi, beno luta sala kimfuzi samuna beno vuanda yaku siama na yina me tala mbokolo mpe nsodolo na beno. Kana beno me sala mambu yina beno ke kubua ve na masakuba. ¹¹Na mutindu yina, kotolo ke pesimina beno na kimfumu ya mvula na mvula ya Mfumu mpe Mvulusi na beto Yesu Klisto.¹²Samuna yawu, muke vuanda ntangu nionso yaku kubama samuna kubambula beno moyo mambu yayi ata beno me zaba yawu, mpe ata ntangu yayi beno me kuma ngolo na kati ya kedika. ¹³Me banza ti yakele yaku fuana samuna munu na kusikimisa beno mpe kubambula beno moyo mambu yayi awa mukele ntete na nzutu yayi. ¹⁴Pamba ve, me zaba ti ntama ve, muke bika nzutu yayi mutindu Mfumu na beto Yesu Klisto monisaka munu yawu. ¹⁵Muke sala nionso samu ti beno bambuka moyo mambu yayi na manima ya lufua na munu. ¹⁶Pamba ve, beto landaka ve bansangu yaku tungu na mayele ya batu, ntangu beto tubilaka beno lulendo ya mbonosono ya Mfumu na beto Yesu Klisto, kansi beto vuandaka bambangi yina monaka kutunda na yandi. ¹⁷Pamba ve, yandi tambulaka na Nzambi Tata nzitusu mpe nkembo ntangu ndinga wakanaka na nkembo na yandi ya nene : "Yandi yayi kele Muana na munu ya luzolo na yina mume tula nzola na munu nionso." ¹⁸Beto kuwaka ndinga yina katukaka na dizulu, ntangu beto vuandaka na yandi na mongo ya nlongo.¹⁹Beto kele na pova yayi ya mbikudulu, yina me luta yaku siama. Beno me sala mbote na kukangama na yawu. Ya kele lokola muinda kena kukiezula na kifulu ya kitombe ti buisi ke kukia mpe mbuetete ya nsuka kelamuka na bantima na beno. ²⁰Beno zaba ntete diambu yayi, mbikudulu mosi ve ya masonukua me katuka na mbangudulu ya mutu. ²¹Pamba ve, mdikudulu mosi ve me katuka na luzolo ya mutu. Kansi, batu tubaka na nkumu ya Nzambi na insi ya lutuadusulu ya Mpeve ya Nlongo.

2

¹Bambikudi ya luvunu kuizaka na kati ya batu, mpe malongi ya luvunu kekuiza mpe kati na beno. Bake kotisa na kinsueki malongi yina kebebisaka kiminu, mpe bake kadila nkau Mfumu yina kulaka bawu. Bakena kubenda mbungulu ya nzibukila na zulu ya moyo na bawu. ²Mingi ke landa kinsuni na bawu, mpe nanzila na bawu nzila ya kedika kevuezua. ³Na nzinunu ya mbongo, bake bakila beno ndandu na mambu ya luvunu. Nzengolo na bawu ke vingila ve; mbungulu na bawu ke leka tulu ve.⁴Pamba ve, kana Nzambi kutaka ve bambasi yina volaka masumu. Kansi, yandi yekulaka bawu na Talatalusi samu balundama na bansinga na mpinda ya kitombe ti na lufundusu. ⁵Mpe, yandi kutaka yinsi ya nkulu ve, kansi yandi kebaka Noa, yina vuandaka longa lunungu, kintuadi na batu nsambodi ya nkaka, ntangu yandi tindaka nkuka ya maza na inza ya bayina kevuminaka Nzambi ve.⁶ Nzambi kitulaka mpe bambaza ya Sodomi mpe Gomola na dibombi mpe yandi zengilaka bawu mbungulu, samuna kupesa kifiani yina kekuiza na bayina ke vuminaka Nzambi ve. ⁷Na yina me tala mutu ya lunungu Loti, yina vuandaka nkuamusua ntangu nionso na nkalasani ya nsoni ya batu ya yimbi, Nzambi taninaka yandi. ⁸Pamba ve, mutu yayi ya lunungu, yina vuanda kati na bawu kilumbu na kilumbu, yamusuaka na muela na yandi ya lunungu samuna yina yandi vuandaka mona mpe kuwa. ⁹Mfumu me zaba wapi mutindi yandi lenda tanina na mpukumunu batu yina kevuminaka yandi, mpe wapi mutindu yandi lenda lunda batu ya yimbi samuna basemba bawu na kilumbu ya lufundusu.¹⁰Diambu yayi kele ya kedika samuna bayina kena kutatamana na bansatu ya nzinunu ya nsuni mpe kena kuzitisa kimfumu ve. Bake kukiyanaka mpe bake intu ngolo. Bake monaka wonga ve naku vueza bikulutu. ¹¹Bambazi kele na ngolo mpe lulendo yaku luta nene, kansi bake finganka bawu ve na ntadisi ya Nzambi.¹²Kansi bibulu yayi yabuzengi basalamaka samuna bakangama mpe babungua. Bazaba ve yina bakena kufinga. Bakebunga bawu. ¹³Bake tambula nsendo ya mavanga na bawu ya yimbi. Bakena banza ti kukipesa na kindiafu kilumbu ya mvimba kele diambu yaku zolakana. Bakele ya nkeni mpe yaku sumuka. Bake sepelaka na mayuya na bawu ntangu bakele na bankinzi ya beno. ¹⁴Meso na bawu me fuluka na bizizi ya banketo ya kindumba; bake fulukaka masumu ve. Bake vukumunaka miela yina yaku siama ve, na kati ya mavanga na bawu ya yimbi, mpe mintima na bawu memesanaka na nzinunu. Bana na bawu kele yaku singua.¹⁵Basisaka nzila yaku sungama. Bake yaku zimbala mpe balandaka nzila ya Balami, muana ya Beoli, yina ke zolaka kutambula nsendo mekondua lunungu. ¹⁶Kansi ba sembaka yandi samuna nkanu na yandi. Mpunda ya bizitu, yina ketubaka ve, yatubaka na ndinga ya mutu mpe sukisaka kilawu ya mbikudi.¹⁷Batu yayi bakele lokola into kele na maza ve. Bakele lokola matuti yina ke natuaka na kitembo. Bakubikila bawu kitombe ya nene. ¹⁸Bakena kutuba na lufundu ya mpamba. Bakena kubenda batu na nzila ya banzinunu ya nsuni. Bakena kubenda bayina kena kumeka kutina batu kena kudiata na nzimbusu. ¹⁹Bake pesaka bawu nsilulu ya kimpuanza, kansi bawu mosi kele binanga ya lubololo. Pamba ve, mutu kele nanga ya nionso yina nungaka yandi.²⁰Konso mutu me tina bansumukunu ya yinza na nzila ya nzayilu ya Mfumu mpe Mvulusi Yesu Klisto, mpe namina mevutuka diaka na nsukumunu yina, mutindu na yandi ya nsuka me luta yimbi na yina na ntete. ²¹Ya zolaka vuanda mbote samuna bawu, babika zaba nzila ya lunungu, naku zaba yawu mpe kufila manima nsikudusu ya nlongo yina pesiminaka bawu.²² Kingana yayi kele ya kedika samuna bawu : "Imbua me vutuka na biluzi na yandi. Ngulu yina meyobila mevutuka na poto-poto."

3 ¹Ntangu yayi, mukena kusionikina beno bampangi mukanda ya zole samuna kusikimisa mayele ya beno yaku vedila, ²samu ti beno bambuka moyo na mambi ya ntete tubaka bambikudi ya nlongo mpe na nsikudusulu ya Mfumu mpe Mvulusi, yina beno tambulaka na bantumua na beno. ³Beno teka zaba ti baminlevudi ke kuiza na bilumbu ya mbanunu, bake levula mpe ke tambula na mutindu bake zodila, ⁴mpe bake banda tubaka : "Wapi nsilulu ya ngizulu na yandi? Batata na beto mekufuaka kansi bima nionso me sikila mutindu yake vuandilaka ku banda mbadukulu ya yinza." ⁵Bame vilakana na luzolo ya bawu mosi, ti dizulu na ntoto biminaka na maza mpe na nzila ya maza, banba ntama na mambu ya Nzambi, ⁶yakele na nzila ya mambu yina nde inza ya ntangu yina bunguaka na insi ya nkuka ya maza. ⁷Tala, mazulu mpe ntoto mekubukua samuna tiya na nsikudusu kaka yina : bame kubukua samuna kilumbu ya lufundusu mpe mbungulu ya batu ya yimbi. ⁸Bampangi ya luzolo, beno vilakana ve diambu mosi, kilumbu mosi kele na Mfumu lokola kifunda ya bamvula, mpe kifunda ya bamvula lokola kilumbu mosi. ⁹Mfumu kena fuki na nsilulu na yandi ve lokola batu ya nkaka kena kubanza yawu. Kansi yandi kena vibidila samuna beto. Yandi zola ve mutu bosi bungua kasi yandi zola ti batu nionso vilula mayele. ¹⁰Kansi, kilumbu ya Mfumu ke kuiza neti muyibi. Mazulu keluta na makele ya nene. Bima ya mazulu (bambuete) keniengusua na tiya, ntoto mpe bima na yawu (mpe mavanga na yawu) kezinusua. ¹¹Lokola bima nionso yayi keniengusa mutindu yayi, batu ya mutindu nini beno fuana vuanda? Beno fueti diata na kinlongo mpe kivumi ya Nzambi. ¹²Beno fuana vingila na mvibudulu ngizulu ya kilumbu ya Nzambi; na kilumbu yina, mazulu kebedusua mpe bambuete kesiuta na tiya. ¹³Kansi, beto kena kuingila mutindu kele nsilulu na yandi, mazulu ya yimpa mpe ntoto na yimpa, kuna lunungu ke kuiza yala. ¹⁴Na yawu yina, bampangi ya luzolo, lokola beto kena kuingila mambu yayi, beno sala kimfuzi nionso samu yandi mona beno batu yaku vedila mpe me kondua lusembo, batu kele na yenge na yandi. ¹⁵Beno visa ti mvibudulu ya Mfumu na beto kele mpulusu na beno, kaka lokola mpangi ya beto ya luzolo Paulo sonikaka yawu na nduenga yina bapesaka yandi. ¹⁶Paulo kena kutubila mambu yayi na mikanda na yandi nionso; na kati ya mikanda yina, yakele na mambu ya mpasi naku visa. Batu yina zaba ve mpe bayina kele ve yaku sungama, bakena kubangula mbangudulu ya mambu yango mutindu bakesadilaka mpe na masonukua ya nkaka, samuna mbungulu na bawu mosi. ¹⁷Na yawu, bampangi ya luzolo, lokola beno mezaba mambi yayi, beno kukikenga samu beno zimbusua ve na luvunu ya bayina kevuminaka Nzambi ve, ti na kuzimbisa lukiukulu na beno. ¹⁸Kansi beno kula na nlemvo mpe nkayilu ya Mfumu mpe Mvulusi na beto Yesu Klisto. Yandi baka nkembo bubu mpe ntangu nionso. Amen.

1 John

1 ¹Yina vuandaka na mbadukulu (yina beto kuwaka, beto monaka na meso na beto, yina beto talaka mpe yina beto simbaka na maboko na beto) yina beto kesamunaka ya kele mambu ya moyo. ²Moyo monukusuaka mpe beto monaka yawu mpe beto kena kusamuna yawu. Beto kena kusamunina beno moyo ya mvula na mvula, yina vuandaka na Tata, mpe yina monukusuaka na beto. ³Yina beto monaka mpe kuwa beto ke samunaka mpe yawu samu beno vuanda kintuadi na beto. Mpe kintuadi na beto kele na Tata, na Muana na yandi Yesu Klisto. ⁴Beto me sonikina beno mpe mambu yayi, samu ti kiese na beto ya lunga. ⁵Yayi kele malongi beto kuwaka na yandi, mpe beto kena kusamunina beno : Nzambi kele kiya kitombe kutu kele na yandi ve. ⁶Kana beto me tuba ti beto kele kintuadi na yandi, kansi beto ke tambula na kitombe, beto kele batu ya luvunu mpe kedika kele na beto ve. ⁷Kansi kana beto kena kutambula na kiya mutindu yandi mosi kele kiya, beto kele kintuadi beto na beto mpe menga ya Muana na yandi Yesu ke vedisaka beto na masumu nionso. ⁸Kana beto me tuba ti beto kele na masumu ve, beto kena kukivuna mpe kedika kele ve kati na beto. ⁹Kansi kana beto ke tambudila masumu na beto, yandi ke ya lunungu mpe yaku kuikama samu naku yambudila beto yau mpe kuvedisa beto na yimbi nionso. ¹⁰Kana beto me tuba beto kele na masumu ve, beto kena kutula yandi mvuni mpe mambu na yandi kele kati na beto ve.

2

¹Bana na munu, mume sonikina beno samu beno sala masumu ve. Kansi kana mutu me sala masumu, beto mebaka nzonzi na Tata, Yesu Klisto, yina nungaka. ²Yandi kele kodi na masumu na beto, samuna masumu na beto kaka ve, kasi ya yinza ya mvimba. ³Na yayi, beto me zaba yandi kana beto ke kebaka bansikudusu na yandi. ⁴Yina me tuba "mume zaba Nzambi" kansi kekebaka bansikudusu na yandi ve, yandi kele mutu ya luvunu mpe kedika kele kati na yandi ve. ⁵Yina ke lundaka mambu na yandi, ya kedika, na yandi nzola ya Nzambi lungusuaka. Na yayi beto mezaba ti beto kele kati na yandi : ⁶yina me tuba yandi kele na Nzambi yandi fueti tambula lokola yandi mosi Yesu tambulaka. ⁷Bampangi, mukena sonikina beno nsikudusu ya yimpa ve, kansi ya ntama yina beno bakaka banda mbadukulu. Nsikudusulu ya ntama, yakele mambu yina beno kuwaka. ⁸Kansi nsikudusu ya yimpa mume sonikina beno, yakele ya kedika na Klisto mpe na beno, samu ti kitombe kena katuka mpe kiya ya kedika kena kumonika. ⁹Yina me tuba ti yandi kele na kiya kansi yandi kezolaka mpangi na yandi ve, yandi kele na kitombe ti bubu yayi. ¹⁰Yina kezolaka mpangi na yandi kele na kiya, mpe diambu ya mbuilu kele ve kati na yandi. ¹¹Kansi yina ke lendaka mpangi na yandi, yandi kele na kitombe, mpe yandi ke tambulaka na kitombe; yandi zaba ve kisika yandi kena kuenda samu ti kitombe me kufuaka yandi meso. ¹²Mu me sonikina beno bana, samu ti masumu na beno me yambuduluaka samuna nkumbu na yandi. ¹³Mu me sonikina beno bambuta, samu ti beno zabaka yandi yina kele kubanda na mbadukulu. Mu me sonikina beno bantuenia, samu ti beno nungaka nkua wambi. Mu sonikinaka beno bana ya fioti samu ti beno me zaba Tata. ¹⁴Mu me sonikina beno bambuta samu ti beno zabaka yandi yina kele banda na mbadukulu. Mu sonikinaka beno bantuenia, samu ti beno kele ngolo, mpe mambu ya Nzambi kele kati na beno, mpe beno nungaka nkua wambi. ¹⁵Beno zona ve yinza na nionso kele na yinza. Kana

mutu ke zonaka yinza, nzola ya Tata kele ve kati na yandi. ¹⁶Samu ti nionso kele na yinza (nzinunu ya nsuni, nzinunu ya meso, luyanu ya luzingu) ya kele ya Tata ve, kansi ya yinza. ¹⁷Yinza na banzinunu na yawu yake luta. Kansi yina ke sala luzolo ya Nzambi ke sikila mvula na mvula. ¹⁸Bana na munu ya fioti, yayi ntangu ya nsuka. Mutindu kaka beno kuwaka, Anti-klisto kena kuiza, na yawu baanti-klisto mingi monikaka. Na yawu beto me zaba ti beto me kuma na ntangu ya nsuka. ¹⁹Ba mebibina kati na beto, kansi bavuandaka ya beto ve. Samu ti kana bavuandaka ya beto, bazonaka sikila na beto. Ntangu babimaka, yawu monisaka ti bavuandaka ya beto ve. ²⁰Kansi beno me baka mbieko na yina kele ya Nlongo, mpe beno nionso me zaba kedika. ²¹Mu sonikinaka beno ve samu ti beno zaba ve kedika, kansi samu beno me zaba yawu, mpe luvunu kutu kele ve na kati ya kedika. ²²Nani kele mvuni, kana yina ve me tuba ti Yesu kele Klisto ve? Mutu yina yandi anti-klisto, samu ti yandi kena kundima ve Tata na muana. ²³Mutu mosi ve me manga kundima Muana, kele na Tata. Yina ke ndima Muana yandi kele mpe na Tata. ²⁴Samuna beno, yina beno kuwaka banda na mbadukulu yakele kati na beno. Kana yina beno kuwaka banda na mbadukulu yake sikilaka kati na beno, beno sikila na Muana mpe na Tata. ²⁵Tala nsilulu yandi pesaka beto : moyo ya mvula na mvula. ²⁶Mu sonikinaka beno mambu yayi me tadila bayina zolaka zimbisa beno. ²⁷Na yawu, samuna beno, mbieko yina beno bakaka yake sikilaka na beno, mpe beno kele na nsatu ya mutu ve samu kulonga beno. Lokola mbieko na yandi kelongaka beno mambu nionso, yakedika yakele luvunu ve mpe lokola ya longaka beno, beno sikila kati na yawu. ²⁸Bana na munu, beno sikila kati na yandi, samu ti ntangu yandi ke monika, beto ke yangalala kansi beto ke kufua nsoni ve na ntadisi na yandi ntangu yandi ke vutuka. ²⁹Kana beno mezaba ti yandi kele ya lunungu, beno mezaba ti mutu nionso yina kesalaka lunungu yandi butukaka na yandi.

3

¹Beno tala nzola yina Tata zodilaka beto, samu beto bokudulua bana ya Nzambi mpe yau beto kele. Samuna yawu, yinza zaba beto ve, samu ti yazabaka Tata ve. ²Bampangi ya luzolo, beto kele penza bana ya Nzambi, mpe yina beto ke vuanda yazabana ntete ve. Beto mezaba ti ntangu Klisto ke monika, beto kevuanda lokola yandi, mpe beto ke mona yandi mutindu yandi kele. ³Mutu nionso kele na kivuvu yina na yandi, yandi ke kukivedisaka mutindu yandi mosi kele ya kuvedila. ⁴Yina kena tatamana vola masumu, yandi tumamanaka nsiku ve, samu ti masumu kele kukolamana nsiku. ⁵Beno me zaba ti Klisto monikaka samuna kukatula masumu na beto, mpe kati na yandi masumu kele ve. ⁶Yina kesikilaka na yandi ke volaka diaka masumu ve. Yina ke tatamana kuvola masumu, yandi monaka yandi ve mpe zabaka yandi ve. ⁷Bana na munu, mutu mosi vuna beno ve. Yina ke salaka lunungu ke lunungu, lokola yandi mosi Klisto kele lunungu. ⁸Yina kesalaka masumu kele ya Satana, samu ti Satana volaka masumu kubanda na mbadukulu. Na yawu, Muana ya Nzambi monukusuaka samuna kubunga mavanga ya Satana. ⁹Yina butukaka na Nzambi yandi ke volaka masumu ve, samu ti nkuna (nkununu) ya Nzambi kesikilaka kati na yandi. Yandi lenda tatamana kuvola masumu ve, samu ti yandi butukaka na Nzambi. ¹⁰Na yawu, bana ya Nzambi mpe bana ya Satana ke monikaka. Yina ke salaka lunungu ve, yandi kele ya Nzambi ve mutindu mosi na yina ke zolana mpangi na yandi ve. ¹¹Kuwa nsangu yina beto tambulaka banda na mbadukulu : beto fuana zolasana beto na beto, ¹²na mutindu ya Kayini ve, yina vuandaka ya Satana mpe yandi kufuaka mpangi na yandi. Samuna nini yandi kufuaka yandi? Samu ti mavanga na yandi vuandaka ya yimbi, mpe yina ya mpangi na yandi vuandaka ya lunungu. ¹³Beno yitukua ve, kana yinza me beba beno. ¹⁴Beto me zaba ti beto katukaka na lufua mpe beto mekotaka na moyo, samu ti beto ke zolaka bampangi. Yina me kondua nzola, yandi kesikilaka na lufua. ¹⁵Yina kelendaka mpangi na yandi, yandi kele mvondi. Beno me zaba ti moyo ya mvula na mvula ke sikilaka ve na mvondi. ¹⁶Beto me zaba nzola samu ti Klisto pesaka moyo na yandi samuna beto; beto mpe, beto fuana pesa moyo na beto samu na bampangi. ¹⁷Kansi yandi yina mebaka bima ya yinza kansi me mona mpangi na nsukumunu, mpe me kangila yandi ntima, inki mutindu nzola ya Nzambi ke sikila na yandi ? ¹⁸Bana na munu, beto bika zona na mpova mpe na ludimi kansi na mavanga mpe na kedika. ¹⁹Na yina beto me visa ti beto kele na kedika, mpe bantima ne beto ke siamusua na ntadisi na yandi. ²⁰Pamba ve, kana ntima na beto kena kufundisa beto, Nzambi me luta ntima na beto, mpe yandi me zaba nionso. ²¹Bampangi na munu, kana ntima na beto me fundisa beto ve, beto kena kivuvu yaku siama kati na Nzambi. ²²Konso kima beto kena kulomba, beto ka baka yawu na yandi, samu ti beto ke kebaka bansikudusu na yandi, mpe beto ke salaka mambu ya mbote na meso na yandi. ²³Yayi kele nsikudukusu na yandi, beto kelekaka kiminu na nkumbu ya Muana na yandi Yesu Klisto, mpe beto fueti zolasana beto na beto, mutindu yandi mosi zodilaka beto. ²⁴Yina kekebaka bansikudukusu ya Nzambi ke sikilaka na Nzambi mpe Nzambi kati na yandi. Na yawu beto me zaba ti yandi ke sikilaka na beto, na nzila ya Mpeve yina yandi pesaka beto.

4

¹Bampangi ya luzolo, beno lekila bampeve nionso kiminu ve. Kansi beno tonta yawu samu na kusuasisa yina ya Nzambi, samu beno kuwaka ti bambikudi ya luvunu kuizaka na inza. ²Na yayi beno ke zaba Mpeve ya Nzambi. Mpeve nionso ke ndima ti Yesu kuizaka na nsuni yandi kele ya Nzambi, ³mpe mpeve nionso yina ke ndima ve Yesu ya kele ya Nzambi ve. Ya kele mpeve ya anti-klisto yina beno kuwaka ti yakena kuiza, kansi na ntangu yayi, ya me kukikuizilaka na inza. ⁴Beno kele ya Nzambi, bana na munu, mpe beno nungaka bawu, samu ti yina kele kati na beno meluta yandi yina kele na inza. ⁵Bakele ya yinza, samuna yawu, nionso baketubaka kele ya yinza mpe yinza ke kuwaka bawu. ⁶Beto kele ya Nzambi. Mutu nionso yina me zaba Nzambi yandi ke kuwa beto. Yina kele ya Nzambi ve yandi ke kuwa beto ve. Na yayi beto me zaba mpeve ya kedika mpe mpeve ya nzimbusu. ⁷Bampangi, beto zolasana, samu ti Nzambi kele nzola, yina nionso ke zolaka butukaka na Nzambi mpe yandi me zaba Nzambi. ⁸Mutu yina ke zolaka ve, zaba Nzambi ve; samu ti Nzambi kele nzola.

⁹Samuna yawu, nzola ya Nzambi zayikusuka na beto : yakele ti Nzambi tindaka muana na yandi mosi kaka na yinza samu beto baka moyo kati na yandi. ¹⁰Na diambu yayi kele nzola : beto zolaka Nzambi ve, kansi yandi zolaka beto, mpe yandi tindaka muana na yandi samu yandi vuanda kodi na masumu na beto. ¹¹Bampangi, kana Tata Nzambi zolaka beto mingi, beto mpe beto fuana zolasana. ¹²Mutu mosi ve monaka Nzambi, kana beto ke zolasana, Nzambi kesikila na beto, nzola na yandi lungaka na beto. ¹³Na yawu beto me zaba ti beto kele kati na yandi, mpe yandi kati na beto, samu ti yandi pesaka beto Mpeve na yandi. ¹⁴Bosi diaka, beto monaka mpe beto ndimaka ti Tata tindaka Muana samu ti yandi vuanda Mvulusi ya yinza. ¹⁵Yandi yina me ndima ti Yesu kele Muana ya Nzambi, Nzambi kele na yandi mpe yandi na Nzambi. ¹⁶Diaka, beto zabaka mpe beto ndimaka na nzola yina Nzambi kele na yawu samuna beto. Nzambi kele nzola, yina ke sikila na nzola yina kele kati na Nzambi, mpe Nzambi kati na yandi. ¹⁷Samuna yawu, nzola yango lungusuaka kati na beto, samu beto vuanda ya kusikalala na kilumbu ya mfundusu, samu ti mutindu yandi kele, mutindu mpe beto kele na yinza yayi. ¹⁸Kati na nzola wonga kele ve. Kutu nzola ya kulunga kekatulaka wonga, samuti wonga kena monisa nsembolo. Yina nionso kele na wonga, yandi lungusuaka ve na nzola. ¹⁹Beto kezolaka samu ti Nzambi zolaka beto ya ntete. ²⁰Kana mutu metuba, "Muke zolaka Nzambi" kansi yandi kelendaka mpangi na yandi, yandi kele mutu ya luvunu. Samu ti yina ke zolaka ve mpangi na yandi yina yandi ke monaka, yandi lenda zola Nzambi ve yina yandi ke monaka ve. ²¹Tala nsikudukusu beto bakaka na yandi : Mutu nionso ke zolaka Nzambi yandi fueti zola mpe mpangi na yandi.

5

¹Mutu nionso yina me ndima ti Yesu kele Klisto, yandi ke yaku butua na Nzambi, mpe yina kezolaka Tata yandi kezolaka mpe Muana yina butuaka na yandi. ²Yayi kele mutindu beto mezaba ti beto kezolaka bana ya Nzambi : na ntangu beto me zola Nzambi mpe beto kesalaka ba nsikudukusu na yandi. ³Tala mutindu kele nzola ya Nzambi : kana beto ke kebaka bansikudukusu na yandi. Bansikudukusu na yandi kele ya mpasi ve. ⁴Yina me butuka na Nzambi, yandi kenungaka yinza. Ndungunu yina kebedisaka yinza kele mutindu yayi : kiminu na beto. ⁵Nani yina me nunga yinza? Yandi yina me ndima ti Yesu kele Muana ya Nzambi. ⁶Tala yandi yina kuizaka na maza na menga : Yesu Klisto. Yandi kuizaka kaka ve na maza, kansi yandi kuizaka na menga diaka. ⁷Pamba ve, bima tatu ketelaka kimbangi : ⁸Mpeve, maza mpe menga. Nionso tatu yayi ketelaka kimbangi na kintuadi. ⁹Kana beto ke tambulaka kimbangi ya batu, kimbangi ya Nzambi me lutisa nene. Samuti kimbangi ya Nzambi ya kele yina yandi telaka na Muana na yandi. ¹⁰Yina me ndima Muana ya Nzambi, kimbangi kele kati na yandi mosi. Yina me leka ve Nzambi kiminu, yandi mesala yandi mutu ya luvunu, samu ti yandi ndima ve na kimbangi yina Nzambi telaka samuna Muana na yandi. ¹¹Tala kimbangi yawu yayi : Nzambi pesaka beto moyo ya mvula na mvula, moyo yango kele na Muana na yandi. ¹²Yina kele na Muana kele na moyo. Yina kele na Muana ya Nzambi ve kele na moyo ve. ¹³Musonikinaka beno mambu yayi samu beno zaba ti beno kele na moyo ya mvula na mvula, na beno yina me ndimina na nkumbu ya Muana ya Nzambi. ¹⁴Diaka, yayi kele kivuvu ya kusikalala beto kele na yawu na ntuala na yandi, yakele, kana beto me lomba kima na mutindu kele luzolo na yandi, yandi kena kuwa beto. ¹⁵Kana beto me zaba ti yandi kena kuwa, konso kuandi kima yina beto me lomba yandi, beto me zaba ti beto me baka yina beto me lomba yandi. ¹⁶Kana mutu me mona mpangi me sala masumu yina lenda nata na lufua, yandi fuate sambila mpe Nzambi ke pesa yandi moyo. Mukena tubila ve masumu yina kenataka na lufua. Masumu kele yina kenataka na lufua; mu tuba ve ti beno fuate sambidila yawu. ¹⁷Kukondua nionso ya lunungu kele masumu, kasi masumu yina ke nataka ve na lufua. ¹⁸Beto me zaba ti mutu nionso yina me butuka na Nzambi ke volaka masumu ve. Kansi yandi yina me butuka na Nzambi yandi ke kukikebaka yakuvulusua, mpe nkua wambi lenda buisa yandi ve. ¹⁹Beto me zaba ti beto ke ya Nzambi, mpe yinza yamvimba me yekama na nkua wambi. ²⁰Kansi beto me zaba ti Muana ya Nzambi kuizaka mpe yandi pesaka beto nzayilu, samu beto visa yandi yina kele ya kieleka. Mutindu mosi, beto kele na kati na yandi kele ya kieleka, na Muana na yandi Yesu Klisto. Yandi yina Nzambi ya kieleka mpe Moyu ya mvula na mvula. ²¹Bana na munu, beno tina nsambulu ya biteki.

Mukanda ya zole ya yoane

1 ¹Mbuta muntu, na mfumu ya nkento soluaka na bana ya yandi, mu ke zolaka na kedika, mpe yau kele munu mosi kaka ve me zola bau, kansi bayina nionso zabaka kadika, ²samuna kedika yayi me vuanda kati na beto, mpe ke vuanda na beto samuna ba mvula na bamvula: ³bika nlemvo, nkenda mpe yenge me katuka na Tata Nzambi mpe na Yesu Klisto, Muana ya Tata, vuanda na beno, na kedika mpe na zola. ⁴Munu vuandaka na kiese mingi na kumona bana na nge ku tambula na kedika, na kulanda nsiku beto bakaka na Tata. ⁵Mpe na ntangu yayi, kima mu kena ku lomba nge, mfumu ya nkento, ba kena ku sonikina nge nsiku ya yimpa ve, kansi yina beto bakaka ku banda na ntonono, bika beto zolasana ba yayi na bayina. ⁶Mpe nzola kena kulomba, beto tambula na ku landa ba nsiku. Yau nde nsiku beno fueti landa, mutindu beno longukilaka yau ku banda na ntonono. ⁷Samu ba mvukumuni mingi me kota na yinza, ba yayi kena kutuba ve kimbangi ti Yesu kuizaka na nzutu. Muntu kele mutindu yina kele mvukumuni mpe antiklisto. ⁸Beno ki luengisa, samu ti beno zimbisa ve mbutu ya kisalu ya beno, kansi beno baka nsendo ya kufuluka. ⁹Konso muntu yiname taluka mpe me sikila na ndongosolo ya Klisto ve kele na Tata Nzambi ve; muntu yina kele na ndongosolo yina kele na Tata mpe na Muana. ¹⁰Kana muntu me kuiza na beno mpe me nata ndongosolo yayi ve, be yamba yandi na yinzo na beno ve, mpe beno tuba ve na yandi : Mbote! ¹¹samu yina ke tuba nayandi: Mbote! me sangana na mavanga na yandi ya yimbi. ¹²Ata munu ikele na mambu mingi ya ku sonikina beno, mu zolaka ve ku tula yau na bisono na ditinta; kansi mu ikele na mabanza ya ku kumina beno, mpe ku tubasana na yinua, samu ti kiese na beto vuanda ya ku lungana. ¹³Bana ya mpangi na nge ya nkento soluaka me pesa nge mbote.

Mukanda ya tatu ya yoane

¹Na ngudi a muntu Ngayo, mpangi ya luzolo, yina mu kezolaka na kedika. ²Mpangi ya luzolo, munu kena kuzola nge vuanda ya ku toma na mambu nionsompe nge vuanda na mavimpi ya mbote, mutindu kena kutomina muela na nge. ³Munu tomaka vuandaka na kiese mingi, ntangu ba mpangi kuizaka mpe ba tubaka kimbangi ya kedika kele na nge, na mutindu nge kena kutambula na kedika. ⁴Munu ikele na kiese yankaka ve kana ku mona ve banaya munu kena kutambula na kedika. ⁵Mpangi ya luzolo, nge kele ya ku kuikama na yina nge kena kusala samuna ba mpangi, ata na ba nzenza mpe, ⁶ba yayi tubaka kimbangi ya nzola na nge, na ntuala ya dibundu. Diambu ya mbote nge ke sala, nge sindika bau nzietolo ya vuanda na mutindu ya ku fuana na Tata Nzambi. ⁷Samu na nkumbu ya Yesu Klisto ba me kuendila, kondua ku baka kima na ba pakanu. ⁸Beto fueti yamba bantu ya mutindu yayi, samu beto vuanda bisadi kintuadi na bau samunna kedika. ⁹Mu sonikaka fidiambu na dibundu; kansi Diotelefe yayi ke zolaka kaka ku vuanda muntu ya ntete kati na bau, kena kuyamba beto ve. ¹⁰Na yau, kana mu zola monana na beno, mu ke bambula beno moyo mavanga yandi kena kusala, na kutubila beto mambu ya yimbi; beto kele na kiese na yau ve, yandi kena kutambula ba mpangi ve, mpe ba yina zolaka sala yau, yandi kena kukakidila bau mpe kukuka bau na nganda ya dibundu. ¹¹Mpangi ya luzolo, beno tanginina mambu ya yimbi, kansi ya mbote. Yina ke salaka mambu ya mbote kele ya Tata Nzambi; yina ke salaka mambu ya yimbi yandi monaka Tata Nzambi ve. ¹²Beto nionso, na kedika yau mosi mpe, beto kena kutuba kimbangi ya mbote samuna Demetelio; beto diaka, kena kutuba kimbangi samuna yandi, mpe nge me zaba ti kimbangi na beto kele ya kedika. ¹³Mu zolaka vuanda na mambu mingi ya kusonikina nge, kansi mu zola ve ku sonikina nge na tinta na kilapi. ¹⁴Ntama mingi mu zola monana na nge, mpe beto ke solola yinua na yinua. Bika yenge vuanda na nge! Ba kundi me pesa nge mbote, mosi na mosi na mutindu na yandi.

Jude

1

¹Yude, kisadi ya Yesu Klisto, mpe mpangi ya Zaki, na bayina me bokulua, bampangi ya luzolo na Nzambi Tata, mpe yaku lundama samuna Yesu Klisto : ²Bika nkenda, yenge mpe nzola pesama na beno na kulutisa. ³Bampangi ya luzolo, mu vuandaka sala ngolo naku sonikina beno samuna mpulusu na beto ya kintuadi. Mu fuanaka sonikina beno samuna ku siamisa beno na kunuana na kedika samu na kiminu yayi pesamaka na minkuikizi mbala mosi. ⁴Samu yake na batu mosi me kotila beno na kinsueki. Batu yina me ponama samuna kubaka nsembolo. Ba yina ke kuikilaka ve kena ku balula nlemvo ya Nzambi na mambu ya yimbi, pe kena ku wangana nlongisi kaka mosi na beto mpe Mfumu Yesu Klisto. ⁵Ntangu yayi, mu zona bambula beno moyo (ata beno me zaba yawu mbote) ti Mfumu vulusaka na mbala mosi nkangu mosi ya Ngipiti, kansi na manima na yawu yandi bebisaka bayina ndimaka ve. ⁶Mpe diaka ba mbasi yina bikanaka na kimfumu na bawu ve kansi babikaka yinzo na bawu mosi - Nzambi bikaka bawu mvula na mvula yaku kangama, na kitombe ti na kilumbu ya nene yina yandi ke sala lufundusu. ⁷Yakele neti Sodom na Gomola, mpe na bambanza ya nkaka yina vuandaka pene-pene, kipesaka naku sala kindumba mpe kulandisa mambu ya yimbi yina ke salamaka ve. Yakele kifuanusu na bayina kena kumona mpasi na tiya ke manisaka ve. ⁸Na mutindu mosi mpe, batu yina kotaka kati na beno na kinsueki, kena ku bebisa banzutu na bawu; bakena kumona mpamba kimfumu mpe kutuba mambu ya luvunu na bambasi yina kena nkembo na mazulu. ⁹Ata Mfumu ya bambasi Mikayeli, ntangu yandi vuandaka nuanina nzutu ya Mose na Satana, yandi pesaka yandi mfundusu ya yimbi ve, kansi yandi tubaka : "Bika Nzambi pesa nge nsembolo." ¹⁰Kansi batu yayi kena kufinga nionso bakena kuzaba ve. Mpe yina bakena kuzaba (yinu bibulu ke yindulaka ve ke zabaka na kibulu na bawu). Yawu kena kubebisa bawu. ¹¹Kiadi na bawu! Samu bame landa nzila ya Kayini mpe bame sala mutindu Balamu yina salaka yina me bonga ve samu na mbongo. Bawu kufuaka samu bawu tumamaka ve, mutindu salaka Kole. ¹²Yake mambu yaku bivisa bankinzi na beno ya nzola. Bakena kusala mambu ata nsoni ve, na kudia samu naku misepedisa bawu mosi. Bake matuti yina ke nokisaka mvula ve, yina mupepe ke nataka. Bawu kele mutindu bayinti yina ke butaka bambuma na ntangu yaku buta ve, bayinti yaku timuka mpe yina kele ya (kufua mbala zole). ¹³Bakele mayo ya ngolo ya yimbu, kena kubimisa fulu-fulu ya yimbi. Nzambi me bongisila bawu kisika na kati ya kitombe ya mvula na mvula. ¹⁴Enoki, ya nsambuadi na kikulu ya Adami, bikulaka na kutuba : "Tala. Mfumu me kuiza na mafunda na mafunda ya banlongo. ¹⁵Yandi kena kuiza pesa kitumbu na batu nionso. Yandi kena kuiza ndimisa batu nionso ya yimbi na mambu basalaka, na bampova yina ya yimbi batu ke kuikilaka ve tubaka samuna yandi." ¹⁶Yake batu ke vungutaka mpe kunionga, ke landaka bansatu ya bawu ya yimbi. Bake batu ya lulendo yina ke lengulaka batu yankaka samu babaka yina bake zona. ¹⁷Kansi beno, bankundi ya ntima, beno bambuka moyo na bampova yina tubamaka na ntama na bantumua ya Mfumu na beto Yesu Klisto, bazabisaka beno : ¹⁸"Na ntangu ya nsuka, yake vuanda na mimvuezi yina ke landa bansatu ya nzutu (musuni) ya bawu mosi." ¹⁹Nkangu yayi kena kunata kukabuana. Bake batu ya yinza mpe bake na Mpeve ve. ²⁰Kansi beno, bampangi ya luzolo, beno tatamana na kukula na kiminu ya beno ya Nlongo mpe beno sambila na Mpeve ya Nlongo. ²¹Beno tatamana kuvuanda na kati ya nzola ya Nzambi, mpe beno vingila nkenda ya Mfumu na beto Yesu Klisto yina ke natina beno moyo ya mvula na mvula. ²²Beno fuila kiadi bayina kele na keti-keti. ²³Beno vukisa bawu naku katula bawu na tiya ya lufundusu. Na bayankaka, beno fuila bawu kiadi na wonga. Beno fuana yina mpe binkutu ya bawu ya kusumuka na mavanga ya yimbi ya bawu. ²⁴Ntangu yayi, na yina kele na lulendo ya kukeba beno samu beno kubua ve na masumu mpe kunata beno kukondua dibaku mpe na kiese na ntadisi na yandi ya nkembo, ²⁵na yandi kaka, Nzambi ya

Mvulusi na beto, na Yesu Klisto Mfumu na beto, vuanda nkembo, bunene, bimfumu mpe lulendo, mazono, bubu, mpe mvula na mvula. Ameni.